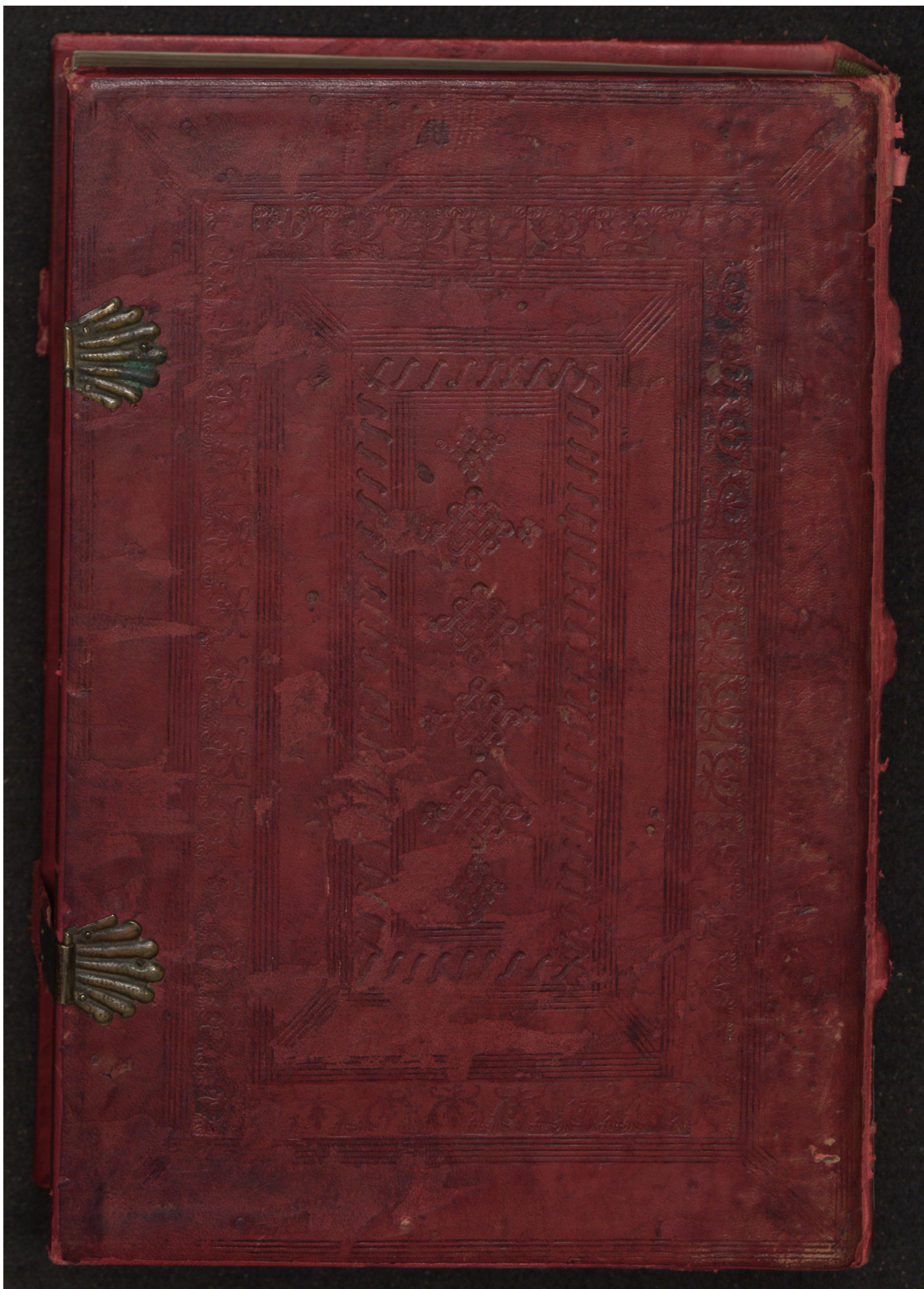

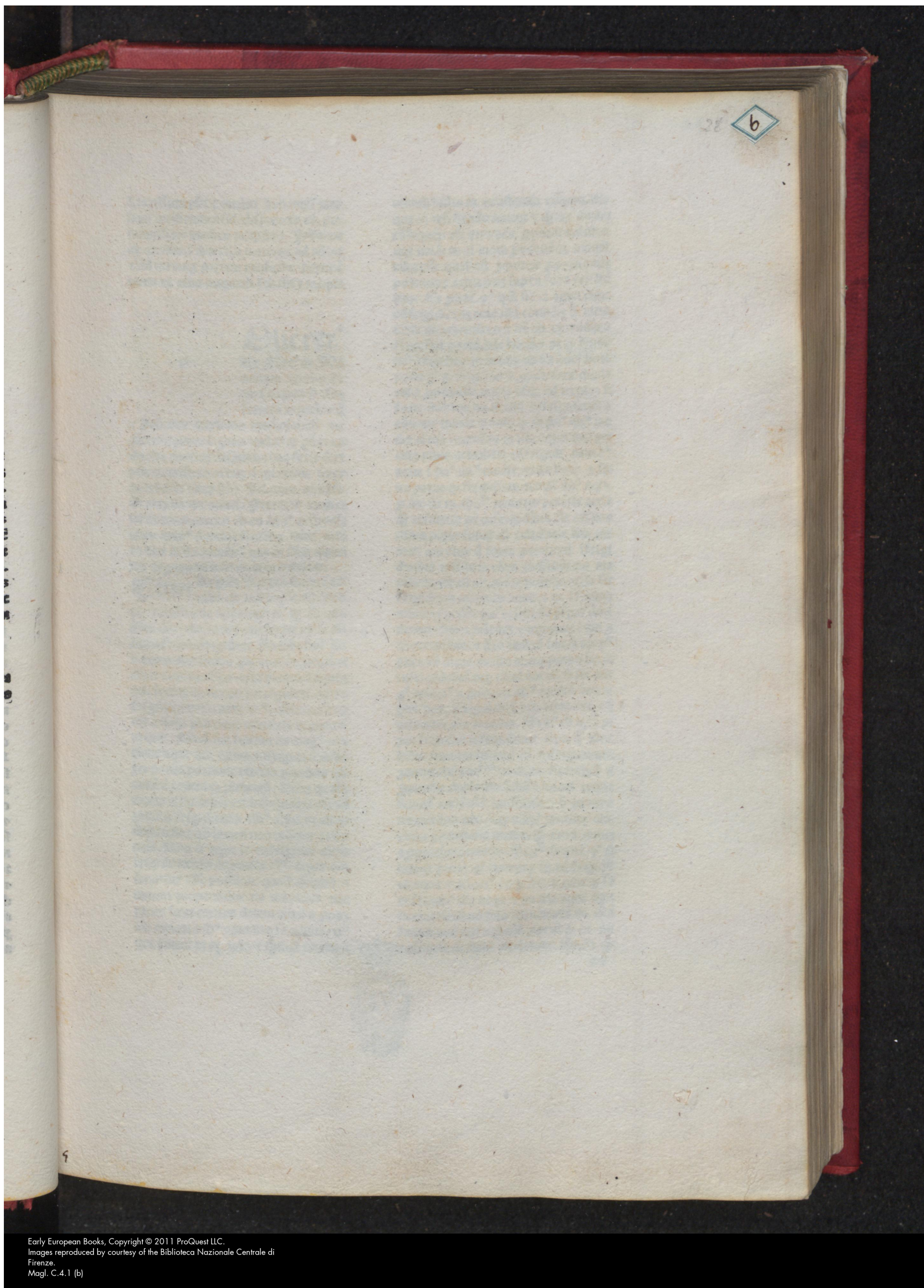

INCUNABULI
C
4
1
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

28
b

Clarissimi phi & medici Johannis mar liani mediolanensis disputatio cū pre stantissimo medico magistro Johanne de arculis i diuersis materijs ad phiaʒ & ad utranqʒ partem medicine pertinē tibus ex eius originali feliciter incipit

Dlicret

p ex Ferarijs Mātuanus artium doctor īsignis h īfra scripta argumēta q̄ a Johanne marliano mediolanēsi medicinaʒ papie legente audierat ptim co docēte partimqʒ disputāte hac serie scri psit clarissimo artiuʒ & medicine inter petri dn̄o magistro Johanni arnulfo de arculis ueronensi Ferrarie medicinā docenti petens ab eo ad 1ᵃ responsiones quib⁹ doctior fieret & tanti uiri in hijs difficultatib⁹ que in illis tāguntur argumentis sententiaʒ haberet.

Cum Arguēt Rector study i circulis de reductiōe aq̄ calidē ad frigiditateʒ responderet qʒ illi quodam doctore aquaʒ calefactaʒ ex se ab intrinseco infrigidari. Audiēs hoc Johannes marlianus qui tunc supuenerat dixit contra. Ego uolo probare aquaʒ calefactaʒ ex se non infrigidari ultra frigiditateʒ in aere 1ᵃᵐ cōtinenti repertaʒ & uolo pro nunc omittere argumenta que adducē suʒ solitus de magnā portione aque que citius infrigidari deberet parua portione ceteris paribus qd̄ tamē ē contra expimentū. Etiaʒ qz al'r omnia ell'ta deberent infrigidari usqʒ ad graduʒ frigiditatis illi⁹ aque ut alias deducebaʒ qd̄ tamen non uidetur rationale. Nam si aqua se infrigidet ultra frigiditateʒ in continēte 1ᵃᵐ repertam sequitur esse possibile quod aliquid a minori proportione ita uelociter alteratur sicut certum datum aliud a ppor tiōe maiori oib⁹ ɔputatis in actiua po que iuuant in agendo & q̄ʒtum iuuant & omnib⁹ illis in resistentia computatis que in resistendo iuuant & q̄ʒtuʒ iuuant cōseques est ɔtra oēs pportionalistas qui uolūt in oi motu pportiōeʒ motuū taleʒ esse. qual' est pportio pportionuʒ potentiaʒ actiuaruʒ supra suas resistētias. Et pbat ɔ q̄m sit .a. aqua nunc eq̄frigida cuʒ aere illā cōtinēte q̄ ultra ex se ab intrinseco & nō ab extrinseco frigefiet p totā hāc horā. & pʒ qʒ finite ue⁹ frigifiet in media tertia hui⁹ hore pono g° qʒ frigefiet a pportione dupla aut a pportiōe dupla usqʒ ad triplaʒ si forte diceres motū illū infrigidatiōis cōtinue itendi & uolo qʒ in pn° illi⁹ medie tertie sit posita in illa aqua una particula pipis actualiter eq̄frigidi cum 1ᵃ aqua i pn° illi⁹ medie tertie hore & sit ita parua qʒ frigiditas actual' illi⁹ aque p tūc sit in 100ˡᵉ maioris potētie actie q̄ʒ resistētie ad infrigidātia sit cal'itas illius pipis simul cū calidiate sua uirtuali aut alijs q̄ forte ponerent ifrigidationi resistere cāus possibilitas manifesta est cū aliquāte potētie actie sit frigiditas actualis aque. & in ifinituʒ minorari possit po resistitia pipis diuidendo ipm & minoreʒ & minoreʒ eius p tē accipiēdo. & q̄ro nunqd imediate p° pncipiū illius medie tertie partis hore infrigidabit pip illud aut nō si sic aut g° ueloci⁹ a pncipio illi⁹ medie tertie ptis hore ifrigidabit pip aqua aut eq̄ uelociter aut tardius. Si 3ᵐ cū igit pipet frigefiet a frigiditate aque q̄ tunc hēbit supra resistētiā ad infrigidantia pportionē 100ˡᵃᵐ. & aqua alterabit a pportiōe dupla aut saltē a minori tripla sequit maifestū ipossibile & ɔ proportionalistas oēs. s. qʒ aliqd tardius alterat a pportione maiori q̄ʒ aliud datuʒ a pportione minori. Si 2ᵐ sequit ɔ° il lata. si pmuʒ g° cum pip sit eq̄ frigidū cū aqua & ueloci⁹ frigefiet. seqtur qʒ fiet frigidi⁹ illa aqua & ita illa aqua aget in extrisecū nō hn̄s iclinationē ad illā frigiditatē ultra gradū ppriū qʒ est impossibile ut alias declaraui. Si ēt qʒ

nõ frige fiet contra imediate post pncipium illius medie tertie hore erit aqua frigidior pipere illo et ex consequenti illi contraria ꝛ habebit sufficiẽs dominiũ quia .s. proportionez 100lam .l' maiorẽ. ergo aget quare ꝛc̃. Ad hoc argumentuz iste doctor dixit se in sequẽti die responsuruz. in die tamen imediate sequẽti nullã rectã uiã habuit rñdẽdi

Cum In disputatione quadã publica teneret in spasmo de repletione febrez effimeraz ꝛ nõ putridaz neqꝫ ethicã prouocari debere ipse Johannes marlianus hoc formauit argumentuz. a quacunqꝫ causa fiet febris effia ab ista fiet putrida ꝛ etiaz ethica go ꝯo fa ꝯa pz ꝛ silr assumptuz qr multo plus resistũt spũs calefactiõi qꝫ humores aut mẽbra. ergo quecũqꝫ cã calefaciet spũs calefaciet magis humores aut mẽbra qꝛ ꝛc̃. ꝯñtie clare sunt ꝛ am pz. nam spũs resistunt coꝝ calefactioni per ipsorum frigiditatez ꝛ per frigiditatez mẽbrorũz ꝛ humoruz cum omnia talia appetant infrigidare spũs ꝛ infinite modice minus in aliqua parte spiritus. iuuat frigiditas humoruz in resistendo calefactioni spũs. qꝫ in humore scd̃m partem spirituz contangente. mẽbra vo per suam frigiditatez resistũt calefactõi. ꝛ non per frigiditatez spũuz quare ꝛc̃. Hoc tamen argumentũ arguendo asserebat Johannes eẽ facile.

Cum Idem Johannes marlianꝰ hunc legeret affori smũ. digesta medicari. ꝛ mouere nõ crũda. ꝛc̃ hoc formauit argumentũ. ꝙ postqꝫ materia cruda in principio non i uys ductuũ exñs. non regulariter euacuatur ꝛ aliquando ut ipsa digesta regulariter euacuabit. ergo in aliquo ꝋ icipiet eiꝰ euacuatio si tũc fiet esse regularis. aut ergo in isto ꝋ melius erit euacuare illam materiaz qꝫ non euacuare. aut eque bonuz. aut deterius. si primũ ergo i aliqua proportione erit melius. ergo imediate ante illõ ꝋ erit meliꝰ. ergo ante illud erit eius euacuatio regularis. ꝛ ẽt ante illud erit euacuanda cuz semp medicus debeat facere ex duobus cõtradictoriys qd̃ melius ẽ. Si scd̃m ergo non magis erit tunc euacuanda qꝫ ñ euacuanda uel non erit magis coactum tunc euacuari qꝫ non euacuare. sed non euacuare tunc erit regulare. ergo etiã euacuare tunc erit regulare. Itẽ datr̃ pm ꝋ i qo mã ẽ rlr euanda. go i.o ẽ meliꝰ euare qꝫ ñ euare ꝯa pz ꝛ am silr cũ detr̃ primũ instans. in quo ex euatione sequit̃ maximum iuuamentum. et minimuz nocumentũ ut patet. non etiam 3m dici debet. ut patet quare ꝛc̃.

Hic est finis eoꝝ argumentoꝝ formatoruz a Johanne Marliano q̃ supra scriptus Magister Policretus scripsit dño Magistro Johanni de arculis petens ab eo ad illa responsiões.

Clarissimi artiuz atqꝫ medicie iterpretis dñi Magistri Johannis de arculꝰ responsiões ad argumẽta suprascripta hac serie scripte et misse Magistro Policreto et ab eodez misse Johanni de Marliano Incipiunt.

Tenendum est ꝙ aqua calefca calidior cõtinẽte, reducit̃ ad frigiditatez a frigiditate cõtinẽtis et ab intrinseco. Si uero aqua calefacta sit in caliditate silis caliditati ꝯtinẽtis aut frigidior. tenẽduz est ꝙ reducit̃ ad frigiditatez ab itrinseco et nõ a frigiditate ꝯtinẽtis. Cuz sile nõ agat in sile. ẽ eim oĩs actio rõne ꝯtrarietatis et inter cõtraria. huius aũt rõ est. qꝛ intentio agẽtis est assimilare sibi passum. cum aũt passuz ẽ sile agenti cessat actio. sile go nõ agit in sile scd̃z ꝙ sile. Ex quo ẽt sequit̃. ꝙ remissuz nõ intendit intẽsuz. cum ualde difficilius sit agere ceteris pibus in itensius qꝫ in remissius. Itez qꝛ nihil agit ultra ꝓprius graduz. ꝓpterea si cõtinẽs minus frigidũ aqa calefacta, ipaz aquã infrigidaret. deducta quacũqꝫ alia actiõe ab intrinseco. sequeret̃ ꝙ eadez aqua a cõtinẽte sil'

calefieret et ĩfrigidaret᷑.ↄ̃ñs implicat
ergo et responsio.ſȝ ↄ^a.ꝓbat᷑ quia cõ
tinẽs maiorez ꝓportiõez hȝ' ad ĩfrigi
dandũ aquaȝ frigidiorẽ ĩpo ꝙȝ ad cale
faciẽñ ĩpaȝ.et ĩfrigidat iux̃ r̃ñonez.g°
ẽt calefacit.ꝙ erat deduceñ.ſȝ aſſũptũ
ꝓbat᷑ qꝛ ſi aqua eẽt ſil'is cõtinẽti.utri
uſqȝ caliditates eſſent equales.ergo ſi
aqua fiat frigidioꝛ ↄtinente creſcet fri
giditas ei⁹.ꝛ decreſcet caliditas. nam
ꝙ̃tuȝ intendit᷑ de uno ↄ̃rioꝝ i uno ſbo
tm̃ remittat᷑ alterũ ↄ̃riuȝ al'r latitudies
non eẽnt cõplete termiate ad 8. Jtẽ
non ꝙ̃tum unũ ↄ̃riuȝ diſtat a non ĝdu
tantuȝ alteruȝ diſtaret'a ſũmo.ↄtra calculatoreȝ in primo tractatu.ponam⁹.g°
ꝙ duȝ continẽs ꝛ aqua calefacta eſſent
ſil'es.ꝙ utriuſqȝ caliditates ꝛ frigidi
tates eſſent ut quatuoꝛ ꝛ poſtea dũ aq^a
ẽ facta frigidioꝛ.ſit frigiditas aque ut
6.ꝛ caliditas eius ut duo ex quo latitu
dines ſunt complete ꝛ arguitur ſic.cõti
nens infrigidat aquaȝ iux̃ r̃ñſionẽ.ꝛ ñ
niſi per frigiditateȝ ſuaȝ. ergo iuxta
caſum infrigidat ipſaȝ per ꝓportionẽ
ſub ſexqalterã.que eſt quatuoꝛ ad 6:ſȝ
caliditas eius eſt dupla ad caliditatem
aque.ergo multo magis debet ipſaȝ ca
lefacere.ad quod coadiuuat ꝙ cal'itas
ẽ magis actiua ꝙ̃ȝ frigiditas. Forte
dicitur.ꝙ non eſt attendenda ꝓportio
inter qualitates ſil'es.ſed inter cõtrari
as.inter quas debet eſſe actio ꝛ ſic fri
giditas continẽtis que ẽ ut quatuoꝛ in
frigidabit aquaȝ a ꝓportione dupla. q̃
eſt inter frigiditateȝ ſuã ut quatuoꝛ ꝛ
caliditateȝ aque que ẽ ut duo ꝛ nõ cale
faciet ipam.cuȝ caliditas eius ſit ſexq
altera ad frigiditateȝ aque. Contra
ſequit᷑ ex r̃ñſione ꝙ nũq̃ȝ rei^m remitte
ret intenſuȝ.cõſeqñs f^m cõtra medicos
ſic enȝ medicina calida primi gradus
non remitteret medicinaȝ calidã tertij
gradus aut quarti.ↄ̃ñs contra Saly.in
libro farmacoꝝ.ꝛ ↄ̃ Aueroyn 5° col
liget ca° penultio.Jtẽ ẽ ↄ̃ expien^am qꝛ
uidem⁹.ꝙ aq^a reiſſe cal'a reitit aq^am
intenſius cal'am.ſȝ ↄ^a ꝓbat᷑.qꝛ ſi attẽ
dat᷑ ꝓportio que ẽ inter ↄ̃ria ſit a reiſ
ſuȝ hñs caliditateȝ ut.5.ꝛ frigiditateȝ
ut tria.b.uero intenſuȝ hñs caliditatẽ
ut.6.ꝛ frigiditatẽ ut duo.ꝛ manifeſtuȝ
ẽ ꝙ a non põt reittere.b.i caliditate ni
ſi per frigiditatẽ ſed frigiditas eius ẽ
ut tria.cal'itas ꝟo.b.eſt ut.6.ꝛ certuȝ ẽ
ꝙ a ꝓportione minoris iequalitatis nõ
ꝓueit actõ.g°.a.non aget in.b.ꝑ frigi
ditateȝ.ſed potı⁹ aget per caliditatẽ e⁹
que eſt ut.5.i frigiditatẽ.b.q̃ ẽ ut duo
ꝛ ſic ipſaȝ calefacẽt.ꝛ ſic reiſſuȝ itẽde
ret itenſſuȝ.codẽ° ꝓbabit᷑ i ceteris.qꝛ
nu° pacto p̄t teneri aquam calefactam
ſimileȝ continenti.aut frigidiorem eo
poſſe ab eo infrigidari. ergo cuȝ infri
gidet᷑,et nõ ſint alia infrigidãtia.oȝ ꝙ
ab intrinſeco infrigidet᷑ . infrigidat᷑
ergo hoc mõ.qꝛ forma aq̃ dirigit fri
giditateȝ ſuã ad agenduȝ in caliditatẽ
forme ſue ↄ̃riã ſibi accidẽtal'r ipreſſã.
nã ꝙ̃tũcũqȝ caliditas aque ſit intenſa.
eſt tñ remiſſioꝛ caliditate ignis.et ſic
hȝ aliqd frigiditatis.q̃ frigiditas ꝙ̃tũ
cũqȝ remiſſa ſtante forma aq̃.et ab ipa
directa.erit ſufficiẽs ad corrũpenduȝ
caliditateȝ ſecũ extenſaȝ. Sȝ ſupeſt
ut r̃ñdeat᷑ ad rõnes ſuadẽtes ↄ̃riuȝ in
littera ellegãtiſſime deſcriptas. Ad
p^m.ꝙ magna portõ aq̃ deberet citius
ĩfrigidari ꝙ̃ȝ pua portio.qꝛ in maiori
ꝙ̃to ẽ maioꝛ.ꝟtus p° celi. R̃ñdetur ne
gando ↄ^am.qꝛ cã fouẽs caliditateȝ aq̃
ſunt uapores ad minima cuȝ aqua cale
facta ꝑmixti.cuius ſignũ ẽ qꝛ aqua cali
da ſemꝑ effumat.et ꝙ̃to calidioꝛ tanto
magis effumat.et ꝙ̃to magis ĩfrigidat᷑
minus effumat.Jtẽ q uolũt ĩfrigidare
aquã ipaȝ agitãt ꝛ ↄmouẽt.ut uapores
exalent.nũc aũt ꝙ̃to aqua ẽ maioris ꝙ̃
titatis.tanto difficilius et tardi⁹ uapo
res exhalãt.tũ qꝛ plures tũ qꝛ magis
ꝓfundi .ceteris pꝛibus ex pte uaſis ↄti
nẽtis aquã.qꝛ cũ ſint corpora ꝛ moueã
tur cuȝ reſ.ſtẽtia.difficili⁹ et tardi⁹ ue
niũt ad aq̃ ſupficiẽ.et ſic tardius exha
lant.hui⁹ aũt ſignũ ẽ.qꝛ ſi eadẽ aq^a po
neret᷑ in uaſe lato citius infrigidaret᷑

q̄z in uase stricto. qꝛ citius uapores ue niūt ad aq̄ supficiē. Ad aliā rōnez cuz īferẽ ꝙ oia elemēta deberēt īfrigidari usq3 ad gradū frigiditatis illi⁹ aq̄ ne gaẽ ꝯ^{a}. nulla. n. deductō hui⁹ ꝯñtie ap pet i scriptis. Ad 3^{am} rōnē cū īferẽ ꝙ ēēt posibile aliq̄d a b^{tl}. ꝓportiōe eq̄ ueclociter alterari sic̄ certū datū a ꝓpor tiōe maiori oib⁹ ꝯputatis i actia po^{a} q̄ iuuāt ꝛ q̄z^{m} iuuāt i agen° ꝛ oib⁹ ill' i re sisten^{a} ꝯputatis q̄ iuuant i resistēdo ꝛ q̄z^{m} iuuāt. ad hoc negaẽ ꝯ^{a}. s3 ad ꝓba tiōez cū poniẽ ꝙ aq^{a} sit nūc eq̄ fria cū aere i^{am} cōtinēte. q̄ ex se ab itriseco ꝛ non ab extrinseco frigefiet ꝑ totā hāc horā futurā. ꝛ p3 ꝙ finite ue^{z} frigefiet in me^{a} 3^{a} hore. pono g° ꝙ frigefiet a ꝓportiōe dupla. aut a ꝓportiōe dupla us q̄z ad 3^{lam}. Si forte dicēs motū illū in īfrigidatōis ꝯtinue itedi ꝛ nolo ꝙ i ꝓn cipio illi⁹ mēdie tertie sit poita i 1^{a} aq^{a} una pticula pipis actual'r eq̄ frigidi cū 1^{a} aq^{a}. i ꝓnci° illi⁹ medie. 3. hore. ꝛ sit ita pua ꝙ frigiditas actual' illi⁹ aq̄ pro tunc sit i. 100^{lo} maioris potētie actiue q̄z resistitiue ad ifrigidātia sit cal'itas illi⁹ pipis sil' cū sua cal'itate uirtuali ꝛ alijs q̄ forte ponerētur īfrigidatōi resi stere. casus possibilitas manifesta ē cū aliq̄zte potentie actiue sit frigiditas ac tual' aq̄ ꝛ i ifinitū minorari poss3 po^{a}. resistitiua pipis. ita ut sit subcentupla ad po^{am} actiuā aque. ꝛ tunc q̄rit nūq̄d īmediate post princi^{m} illi⁹ medie tertie ptis hore infrigidabiẽ pip illō aut non si sic. aut g° ueloci⁹ a ꝓncipio illi⁹ ter tie ptis medie hore infrigidabitur pip aq^{a} aut eq̄ue^{z}. aut tardius. Si 3^{m} cū g° pip frigefiet a frigiditate aq̄ que hab3 supra resistentiā3 ipsius ad infrigidan tia ꝓportō3. 100^{lam} ꝛ aqua alterabitur a proportione dupla aut saltem a mino ri tripla sequitur manifestum impos sibile ꝛ contra proportionalistas oēs Si 2^{m} seqẽ ꝯ°. illata. Si p^{m} g° cū pip sit eq̄ frigidū cuz aq^{a}. et ueloci⁹ frige fiet seqẽ ꝙ fiet frigidi⁹ aq^{a}. et ita aq^{a} aget i extrisecū nō hñs iclinatiōez ad i^{am} frigiditatē ultra ḡduz ꝓpriū. qō ē īpossibile ut dic̄ se alias declarasse. Si diciẽ ꝙ non frigefiet. ꝯ īmediate post ꝓn^{m} illius medie tertie hore erit aqua frigidior illo pipe. et ex ꝯñti illi ꝯria. et hēbit sufficiēs dñiu3: quia ꝓportōez 100^{lam}. g° aget quare ꝛc̄. Ad hāc rōnez rñdeẽ ñ admitten° cāu3. īplicat ei3. ꝙ frigiditas aq̄ agat a ꝓportiōe 2^{la}. aut a 2^{la}. usq3 ad 3^{lam}. i caliditatē aq̄ et ꝙ eadē frigiditas se hēat i ꝓportōe. 100^{la} ad resistentiā3 pipis mediciſſie q̄ztita tis et ad a^{a} iuuātia pip in resistēdo qꝛ tota caliditas aq̄ iuuat pip in resistēdo frigiditati aq̄ q̄ nō h3 ad caliditatē ei⁹ nisi ꝓportiōez a 2^{la}. usq3 ad 3^{lam}. ergo ad pip cū tota resistētia sua nō pōt ha bere ꝓportiōez nisi a 2^{la}. usq3 ad 3^{lam} eadē ei3 ē resistentia caliditatis pipis et caliditatis aq̄ cū ābe se iuuēt ad resi stendū frigiditati aq̄ ꝛ h° absq3 dubio uex ē ꝯputan° resistētiā pipis et oīa iuuātia ip3 i resistēdo et ꝯputan° resi stentiā aq̄ et oīa iuuātia ipa3 ad resistē du3 sic̄ ꝯputanda sunt. ꝯ caliditas aq̄ sola magis resistit q̄z caliditas pipis sola i magna ꝓportiōe. et cāliditas aq̄ magis resistit ne ipamet corrumpaẽ q̄z ne caliditas pipis positi i aq^{a} corrūpa tur. sic̄ ecōtra magis resistit caliditas pipis ne ipamet corrūpaẽ q̄z ne calidi tas aq̄ corrūpaẽ. cū unūq̄dq3 magis so licitū sit de comodo ꝓprio q̄z de alie no. g° aggregatū ex tota resi^{a} calidita tis pipis ꝛ caliditatis aq̄. magis resista ne aq^{a} īfrigideẽ q̄z ne pip infrigideẽ. rñdeẽ ꝯcedē° maiorē et negan° minorē Et ad ꝯfirmatiōez dr ꝙ q̄zuis unūq̄d q3 sit nāl'r magis solicitū. de comodo ꝓpo q̄z de alieno. tñ qꝛ nō pōt pip īfri gidari nisi aq^{a} īfrigideẽ i q^{a} positu3 est. tm̄ precise resistit caliditas aq̄ ne aqua īfrigidetur. q̄z ne pip īfrigideẽ.

In materia de spasmo hūi do cōcediẽ po se ꝓuocari effimerā absq3 ꝙ ꝓuoceẽ putrida aut ethica. S3 ad ꝓbatiōez negaẽ ꝙ multo pl⁹. resistāt spūs calefa

ctiōi q̄ꝫ hūores aut mēbra. cum minus
hēant de frigiditate q̄ꝫ hūores aut mē
bra. et sint tenuissime sbe. et ꝯsequen
ter minus hn̄tes ꝺ frigiditate itensiue.
et ,quoad mltitudinē forme. Sꝫ ad
ꝓbatiōeꝫ cuꝫ ꝺꝛ. ꝙ spūs resistunt eoꝝ
calefactōi per ipoꝝ frigiditatē. et ꝑ fri
giditateꝫ hūoꝝ et mēbroꝝ. cū oīa talia
appetāt infrigidare spūs. ꝯcedit̄. et cū
ꝺꝛ ulterius. ꝙ infinite modice minus
in aliqua pte spūs iuuat frigiditas hūo
ris. in resistēdo calefactiōi spūs. q̄ꝫ in
hūore zm ptez spūm ꝯtangēte. ꝯcedit̄.
ex qbus tn̄ nō sequr hūoreꝫ facilius
īflamari q̄ꝫ spūs. Sꝫ cū postea ꝺꝛ.
ꝙ mēbra ꝑ suaꝫ frigiditatē resistūt ca
lefaciētibꝰ. et non ꝑ frigiditatē spūuꝫ.
negat̄. Jta ciꝫ resistunt mēbra et hūo
res calefaciētibꝰ ꝑ frigiditatē spūuꝫ.
sic̄ spūs ꝑ frigiditatē hūoꝝ et mēbroꝝ
lꝫ nō tm̄. cuꝫ frigiditas spūuꝫ sit minor
frigiditate hūoꝝ et mēbroꝝ.

Ultimum argumentuꝫ erat
hoc. mā cruda nō
exn̄s in uys ductuū. nō reglr̄ eūatur. ⁊
aliqn̄ ut cuꝫ erit digesta reglr̄ eūabit̄.
gº in aliquo ⊖ icipiet si fiet eius eūo
ēē regularis. aut ergo in illo ⊖. melius
erit eūare illā māꝫ. q̄ꝫ nō eūare. aut eq̄
bonū. aut deterius. Si pm. gº in aliqᵃ
ꝓportiōe melius. gº imediate. an̄ illō
⊖ erit melius. ergo an̄ illō ⊖ erit eius
eūo regularis. et ēt an̄ illō ⊖ erit eūan
da. cū semp medicus debeat facere ex
duobus ꝯ̄dictoriis qō melius est. Si
zm. gº nō magis erit tūc eūanda q̄ꝫ nō
eūanda. uel nō magis erit coactū tunc
eūare q̄ꝫ nō eūare. sꝫ nō eūare tūc erit
regulare. gº eūare tunc ēt erit reglre.
Jtē dat̄ pm ⊖ in quo mā ē reglr̄ eūanᵃ.
gº in illo meliꝰ erit eūare q̄ꝫ nō eūare.
ꝯn̄a pꝫ. et assm. cū det̄ pm ⊖ in quo seq
tur ex eūatiōe maximū iuuamētū et mi
nimū nocumētū. ut pꝫ. nō ēt zm. dici dꝫ.
ut pꝫ. quare ⁊c̄. Pro solutiōe ad hº
argumētuꝫ p̄mitto. ꝙ eūatio regularis
est que fit cuꝫ notabili iuuamēto absqꝫ
notabili nocumento. et nō est dicēduꝫ
ꝙ eūo regularis ē q̄ fit cū maxio iuua
mēto et minimo nocumēto sic̄ asserit̄
in rōne uestra. sic ciꝫ seq̄ret̄. regularē
eūoneꝫ nō habere latitudinē. et stare ī
indiuisibili. et sic nūq̄ꝫ ul' rarissime fie
ret eūo reglr̄is. ꝯn̄s ꝯ̄ medicos. Fru
stra ciṁ dedissent canonē de eūone re
gulari. ꝓpterea nullum nocumētuꝫ ex
eūone pōt ēē minimū. nā ,quocūqꝫ dato
pōt ēē minus. et sic nulla erit eūatio re
gularis. ꝓ̄terea si nocumētuꝫ ēēt mini
mū. ēēt īdiuisibile. qō īplicat. Premit
to zº. ꝙ nō ualet hec ꝯᵃ. hec eūatio si
fieret nūc ēēt reglr̄is. i. cū notabili iu
uamēto absqꝫ notabili nocumēto gº est
facienᵃ nunc. qꝛ q̄ꝫuis ēēt nūc notabile
iuuamētuꝫ absqꝫ notabili nocumento
tn̄ si tardet̄ erit notabiliꝰ iuuamētuꝫ.
et minꝰ nocumētuꝫ q̄ꝫ nūc. Premitto
3º. hanc ꝯᵃm. ualere. melius ē eūare q̄ꝫ
nō eūare. gº medicus nūc dꝫ eūare. naꝫ
semp medicꝰ dꝫ eligē ex duobꝰ ꝯ̄dicto
riis qō melius ē. Premitto 4º hanc
ꝯᵃm. nō ualere. melius est nūc eūare q̄ꝫ
nō eūare. gº hec eūo ē regularis. sic. n.
seq̄ret̄ nullā eūoneꝫ ēē coactaꝫ. cuius
tn̄ oppm asserit̄ in argumento Quibꝰ
sic p̄missis rn̄det̄ ꝯcedēdo primā ꝯᵃm
et ꝯn̄s. ꝙ in aliqº ⊖ si fieret icipet ēē
regularis. Sꝫ cū arguit̄. aut gº in isto
⊖ melius erit eūare q̄ꝫ nō eūare aut eq̄
bonū. aut deterius. rn̄det̄ ꝙ erit dete
rius tūc eūare q̄ꝫ nō eūare q̄ꝫuis si fie
ret sequeretur notabile iuuamentum
absqꝫ notabili nocumento. quia si tar
detur erit adhuc notabilius iuuamētū
et minus nocumentuꝫ. Ex quibus
infertur. cuꝫ non sit transitus de extre
mo in extremuꝫ sine medio. ꝙ aliqn̄
erit ita bonum euacuare sicut non eua
cuare. et tn̄ in quacunqꝫ parte huius tē
poris si fieret euacuatio essꝫ regularis
Jn principio eniꝫ quando incipiet esse
regularis. erit iuxta responsionē meliꝰ
nō euacuare q̄ꝫ euacuare. ergo ⁊ aliqn̄
melius erit euacuare q̄ꝫ non euacuare.
gº aliqn̄ eq̄ bonuꝫ ⁊ tamē ut dixi ī qua
cunq̄ꝫ parte huius temporis si fieret

esset regularis. quare ⁊. cetera.

Responsiões clarissimi artiū ⁊ medicine interpretis domini magistri Johannis de arculis ad argumenta supra sibi missa expliciūt hac s'ie scripte magistro Policreto artiuʒ doctori insigni ⁊ ab ipso misse Johāni marliano mediolanēsi.

Johānis marliani mediolanēsis argumentatiões cōtra respōsiões dñi magistri Johānis de arculis artiū atqʒ medicine doctoris p̄stantissimi hac serie scripte. insigni artiū doctori magistro policreto ex ferarys mātuano. atqʒ ab eo misse predicto domino magistro Johāni de Arculis.

Pro responsione ad argumentū qd̄ ꝓbare uidebatur aquam calidaʒ minime ab intrinseco īfrigidari ultra frigiditatē cōtinētis. Dicit̄ p° ꝙ aqua calefacta calidior cōtinente reducit̄ ad frigiditatē a frigiditate continentis ⁊ abītrinseco. Hoc rectissime dictuʒ ꝓ tēpore quo reducitur. ⁊ maxime si cōtinens secundū partem īmediataʒ aq̄ sit aqua adequate frigid⁹. nā aliter staret aquā calefactā ꝯtinente calidiorē nullo° īfrigidari neqʒ a ꝯtinēte neqʒ ab intrinseco. sed potius ultra calefieri. exempli causa si essʒ in aq^a ferrum ignituʒ magne q̄ʒtitatis aquam ultra calefaciēs. Secundo dicitur ꝙ si aqua sit in caliditate similis caliditati cōtinētis aut frigidior tenenduʒ est ꝙ reducit̄ ad frigiditatē ab intrinseco ⁊ non a frigiditate cōtinētis cum simile non agit in simile. est eniʒ omnis actio ratione cōtrarietatis ⁊ inter contraria. huius aūt ratio est. quia intentio agentis est assi'are sibi passum cuʒ aūt passuʒ est simile agenti cessat actio. simile ergo non agit in simile s'm ꝙ simile. Ex quo etiā sequitur ꝙ remissuʒ non intendit intensum. Et in hoc declarando uoluit ꝙ proportio non attendatur inter qualitates agentis ⁊ passi contrarias sed similes. nam ubi a sit remissū habens caliditateʒ ut quinqʒ ⁊ frigiditatem ut tria. b. uero intensum habens caliditatem ut sex ⁊ frigiditateʒ ut duo ⁊. a. remittat. b. patet ꝙ a remittendo b aget per frigiditatem eius in. b. si ergo proportio secundum quā fit actio acciperet inter qualitates ꝯrias. ⁊ a agat ꝑ frigiditateʒ in. b ageret a ꝓportione triū ad. 6. et ita a ꝓportōe sb^{la} fiēt mot⁹ qd̄ est absurdū. quare tenendum est. ꝙ ꝓportio scd̄m quam a agit in b ip̄m remittendo. erit inter qualitates similes. puta inter frigiditatem a et frigiditatem b. hoc est inter tria et duo. hoc dictuʒ pro prima parte si nō cōdictiōaliter fuisset positum. uerū ēēt pro tēpore quo reducit̄. Quātū v'o ad illō qd̄additūʒ est. ꝙ ꝓportio nō attendit̄ inter qualitates ꝯtrarias. uidet̄ multū a comuni et uera ut nunc. credo phoꝝ sententia recedere. et quodāmodo pri⁹ dictis ab eo obstare. nam primo. cum actio fiat ratiōe cōtrarietatis et inter cōtraria. et frigiditas b nullomodo cōtrariet̄ frigiditati a. cum sint simul cōpossibiles. sequitur ꝙ una non agit in aliaʒ. quare in actione a in b. nulla proportio inter frigiditates a et b erit cōsideranda. Iteʒ uelocitas in motibus insequit̄ proportionē potentie actiue agentis. supra potentiaʒ resistitiuam passi omnia ex p̄te agentis cōputando que in agendo iuuant. et q̄ʒtuʒ iuuant. et omnia que in resistēdo cōcurrunt et q̄ʒtuʒ. ex parte passi cōputando. sed. b. nō resistit eius infrigidatiōi per frigiditateʒ ut duo quā habet sʒ per caliditateʒ ut. 6. a uero si īfrigidat b. aget in ip̄m per frigiditatē suaʒ que est ut. 3. ergo ꝓportio erit accipienda inter frigiditateʒ a ut tria et caliditatē. b ut 6. que cōtrariantur ut patet. cum nunq̄ʒ simul adequate naturaliter in aliquo reperiantur. Item sequeretur ꝙ multo uelocius infrigidasset a ipsum b cum

erat habens caliditatem ut.7.q̄z nunc
quando habet caliditatez ut.6.ceteris
omnibus.paribus existentibus conse
quens cōtra omnes et est maxime ir
rationale .et cōsequētia patet. nam fri
giditatis a ut tria supra frigiditatē b
ut unū ē m'lto maior ꝓportō.q̄z super
frigiditatē ut duo.excedit eiz ꝓportio
triū ad unū.ꝓportionē sexquialteraz
hoc ē ꝓportionē triū ad duo i. una du
pla proportione quare ⁊c̄. Itez seque
retur ꝙ nihil posset agere in summum
remittendo qualitatez suam.consequēs
est falsum ⁊ cōsequētia ꝓbatur. nam si
non sit bona.dicas tu ꝙ aliqd agat in
summū ⁊ sit illō.d.aut ergo.d.habebit
qualitatem suam similem ei in quam
agit aut contrariaz aut habebit.qualita
tez cōtrariaz remissaz.si primū ergo nō
agit.si secundum ergo nulla est propor
tio secundum quā fieri actio debet. si
illa debeat accipi inter qualitates simi
les uel saltem suo modo erit propor
tio equalitatis a qua non fit motus.si
.d.fit remissuz. ergo utraqz eius quali
tas erit remissior qualitate summa. er
go secundū nullam poterit.d.agere in
summuz quare ⁊c̄.quare ⁊ si fuerit sū
mum secunduz aliquam qualitatez alte
rius cōtrarietatis ⁊ remissum secūduz
qualitates secunduz quas debet agere
in qualitatez summā. nullomodo aget
in qualitatem summaz. Et cum infere
bat ꝙ si frigiditas aque est ut tria agit
in caliditatem.b.q̄ ē ut.6.a proportiōe
minoris inequalitatis fieret motus q;
a proportione subdupla.negatur conse
quētia.nā ut plenissie ꝯstat penes aliō
accipit itēsio qualitatis ⁊ eiusdē po^a
actia ⁊ resistitiua.⁊ quēadmōz calcula
tor noster euidenter ꝓbauit.una q̄litas
erit altera remissior.que tamen erit ea
dem multo potentior in agēdo ⁊ i resi
stendo.stat ergo.a.habens caliditatem
ut.5.⁊ frigiditatez ut.3. esse tante q̄zti
tatis aut tantū dēpsum ⁊.b.habens ca
liditatē ut.6.⁊ frigiditatez ut.duo esse
ita rarum aut tantum modice q̄ztitatis

ꝙ multitudo notabiliter maior frigidi
tatis ut.3.erit in.a.q̄z caliditatis ut.6.
erit in.b.quare in casu potentior erit
frigiditas.a.ut tria in agendo.q̄z calidi
tas.b.intensa ut.6.in resistendo quare
cum frigiditas.a.⁊ caliditas.b.contra
rientur inuicez stante debita applicatio
ne.alys deductis aget frigiditas.a.ut
tria in casu in caliditatez.b.ut.6.Neqz
asserenduz est omne remissuz.omne eo
intensius cui est optime applicatuz ali
is deductis remittere.ut manifestum ē
ex hys que calculator noster probauit
in tractatu suo de reactiōe.⁊ quēadmo
duz.ego etiam probaui in tractatu quē
primo edidi de reactione.⁊ in tractatu
quem 2° edidi in confirmationē dictoꝝ
in primo ⁊ confutationē argumentoruz
que prestātissimus Gaytanus contra
opinionez meaz nuper in tractatu .suo
formauit. 3° dicitur ꝙ aqua calefa
cta.cuz infrigidatur ultra gradum con
tinentis infrigidatur hoc modo ab itri
seco.quia forma aque dirigit frigidita
tem suaz ad agendum in caliditatez sue
forme contrariā.sibi accidental'r ipre
saz. Hoc dictum primo est contra co
munez moduz loquendi concedentium
aquam ab intrinseco infrigidari aut ꝓ
pter difformitatez partiuz.aut a forma
substantiali;sine ullo instrumēto.aut.a.
forma substantiali simul cuz frigidita
te uirtuali.tanq̄z eiꝰ instrumēto. Itē
ista frigiditas existens in aqua non cō
trariatur caliditati secum extense.ergo
non agit in i^{am} cuz omnis actio fiat ra
tione contrarietatis. Item forma sb
stantialis a aque.simul cum illa calidi
tate quam habet.generat caliditatez in
alia aqua.tantum intensā .q̄ztū intensa
est caliditas nunc existens in.a. aqua.
cuius generationi nequaq̄z resistit fri
giditas nunc existens in.a. aqua neqz
forma substantialis.a.aque simul cum
sua frigiditate.ergo nō dirrigz forma
substantialis.a.aque. frigiditatem ad
agendum i caliditatem secum extensa.
ꝯsequētia patet cum eandē nāz habeāt

forme sbalei a aque τ alteri⁹ aque sup
pono eiz utrāq; esse simplicez licet n̄
simpliciter talē. p^a pars assumpti māi
festa est expimēto. modicissima. n. aq^a
frigidior a aqua magne q̄ztitatis τ po
tētie si poneret in me^o a aq̄ calefieret
ab a aq^a. τ tādē i cāu sibi assiīaret. 2^a
ps assumpti patz qr aliter nō possz aq^a
hñs frigiditatē ut. 6. τ caliditatē ut duo
agere in aliqd ea frigidius ipsum cale
faciēdo quātūcūq; modice potētie essz
illō τ q̄ztūcūq; magne potētie essz aq^a
habens frigiditatem ut. 6. ꝯñs contra
experimentuz. τ contra rationē quam
ex dictis calculatoris facillime forma
res. τ ꝯ^a clara est. quia si resisteret. re
sisteret mediante frigiditate. que potē
tior ē caliditate sua. mediante qua hēt
agere. quare. τc̄. Jtem sequeretur ꝙ
aqua habēs caliditatez ut. 6. τ frigidi
tatez ut duo. non ex se infrigidaretur.
ꝯñs contra experimentū. τ ꝯ^a satis pz
postq; frigiditas ut duo non ageret in
caliditatez ut. 6. aliter eniz a proportio
ne minoris inequalitatis fieret mot⁹.
Jtem sequeretur ꝙ ista frigiditas age
ret ultra graduz propriuz. ꝯñs falsum.
τ ꝯñtia patet. nam si ista frigiditas aq̄
sit ut duo τ agat in caliditatem. τ latitu
dines primoꝝ ꝯtrioꝝ sint complete. q̄z
tum corrumpet de caliditate tm̄ genera
bit de frigiditate ergo generabit fri
giditatē intēsiorez q̄z ut duo quare τc̄.

Consequñter respondēdo ad ar^m p^m
ꝙ magna ꝑportio aq̄ deberet citius in
frigidari q̄z parua. negat ꝯñaz. quia uapo
res exñtes in aq^a ad minima diuisi cū
aq^a sunt cā fouēs caliditatē aq̄. et de
clarat hoc per signa. τc̄. Et si hec re
sponsio in multis casib⁹ ūa sit atq; ex
pimentis multuz consonet. tm̄ ulterioris
speculatiōis cā. dubitat contra ipsaz qr
primo illa conclusio pticulariter uel in
diffinite prolata uidebatur concedēda.
τ ꝯ^a tenet. nam si sit pitas in exitu ua
porum in magna portione aque τ par
ua quod est possibile. profunditate ipa
rum equali existente. argumentum uidet

directe probare conclusionez. si aqua
ex se infrigidetur. Jtem tantuz par
ua posset esse portio aque. ꝙ nullomodo
posset se infrigidare aere plus impediē
te reductionez quaz promoueat forma
substātialis eius simul cum frigiditate
ymo si guttula aque naturaliter disposi
te. poneretur in aere illo. calefieret ab
aere τ tandez sibi fieret similis in cali
ditate. τ non possz aer iste impedire re
ductionē magne portōis. forma ci⁹ po
tētiori aere exñte. q̄r. τc̄. Preterea
p̄n² dubitat ꝯ fūdamentū responsionis
quia ſm satis cōez opinionē. uapores
sunt de nā aque. quare cuz sint tenuio
res aqua τ ad mīma disi cū aqua infri
gidabunt a for^a sbali coꝝ a frigidita
te aq̄ τ a frigiditate ꝯtinētis. si fuerint
dictis calidiores. q̄r nō remanebūt ca
lidiores aqua. Et iā expimtū uidet op
po^m declarare. nā appent sensibilr ua
pores min⁹ calidi aqua a q^a elleuātur.
quare nō ꝯseruabūt caliditatē aq̄. Jtez
qr tardius deberet aqua calefacta aq^a
nō calefacta ceteris pibus ꝯgellari. cō
seqñs falsuz ꝯ sñtiam phi in p^o metha
uroꝝ. τ ex^m pischatoꝝ ibi τ ab eodem
recitatum cum dicit. cōfert aūt ad h ad
celeritatē coagulatiōis τ p̄calefactam
esse aquā citi⁹ eim ifrigidat ꝑpter qō
multi cū calidā ifrigidare cito uoluerit
ad solem ponūt p̄mo. Et qui circa pun
ctuz cū illius glatie hitacula fecerit ad
piscium uenatiōes. Uenant eim decidē
tis glatiē aquā calidā circūfundūt cala
mis ꝑpterea qō citi⁹ coagulet. utunt
eim glatie quasi plūbo ut quiescāt cala
mi. calida aūt fit cito cōstās aqua in re
gionib⁹ τ tēporibus calidis. Hoc idē
in yeme multuz frigida sepius sum ex
pertus. τ quilibet experiri poterit.
Naz si accipiant quatuor uncie aut cir
ca ex aqua putei uel fontis τ non ultra
calefiat τ in aliquo uase aeri multū fri
gido ut in aurora diei yemis multū fri
gide exponat. τ alia aqua eiusdē putei
uel fontis bulliat uel multuz ferueat ex
q^a ita calida quatuor uncie et reponat

in uase oio simili priori ⁊ simul expo
nātur aeri et sit in omnibus alys pari
tas multo citius congellabitur aqua
feruens ꝙ aqua non aliter calefacta. sꝫ
exposita aeri ut ex puteo extrahitur.
huius tamen oppositum deberet eueni
re. si uapores conseruent caliditatez ⁊
foueāt i aqua cũ ml'to maior ꝙ̃titas ua
porum sit in aqua feruente. ꝙ non fer
uente ceteris pib⁹. Neqꝫ satisfac̃ coīs̃ i
hac diffic'tate ꝯ̃sio. qua dicit̃ ꝙ aqͣ
calefacta iō citi⁹ cōgellat̃ quia rarior
⁊c̃. Nam sint. a. ⁊. b. due portiones aq̃
oio similes sic̃ gratia exēpli qñ i yeme
ex puteo extrahunt̃. ⁊ pꝫ ꝙ erunt eque
rare hēat gratia argumēti utraqꝫ harũ
frigiditatē ut. 6. ⁊ caliditatē ut duo ⁊ ca
lefiat. a. aqua donec multum ferueat. et
expimentũ declarat ꝙ si ꝓ eodē. ⊖ . a.
aqua ita feruēs ⁊. b. aqua ita frigida ut
prius ponant̃ i aere multũ frigido citi⁹
ꝯgellabit̃. a. ꝙ̃. b. si ñ fuerit eaꝝ nimia
ꝙ̃titas. neqꝫ magna dispitas i ꝙ̃titate
Si igit̃ a aqͣ citi⁹ cōgellat̃ qꝛ rarior
⁊ non ē rarior nisi qꝛ cal'ior. ꝑ calefa
ctionē. gͦ tantā factā i aqͣ acqsita ē tā
ta raritas. gͦ ꝑ tantā ĩfrigidatōēꝫ tāta
raritas in eadē mã ⁊ corpe eodē i spe
depdet̃. cũ igit̃ a aqͣ añꝙ̃ ꝯgellet̃ de
ueniet ad gradũ frigiditatis ut. 6. quem
ante habuit sequit̃ ꝙ in iͦ ⊖ i qͦ habe
bit frigiditatez ut. 6. quã i pͥnciͦ hēbat
habebit ēt precise illā raritatē quaꝫ in
pͥncipio habebat qꝛ ab iͦ ⊖ usqꝫ ad cō
gellationē. tm̃ apponet tēp⁹. ꝙ̃m tp̄s ap
ponet. b. a. pͥnciͦ tp̄ris. cũ ponebat̃ in
aere multũ frigido sil' cũ. a. aqͣ feruen
te. quare ml'to tardi⁹ ꝯgellabit̃. a. aqua
ꝙ̃. b. ⁊ h̃ ēt maxie si uapores foueāt ca
liditatez aq̃ ut añ ēt dicebatur q̃r. ⁊c̃.

Neqꝫ dicta antiquoꝝ a dño Aui. re
citata 2ͣ pͥmi neqꝫ dicta dñi Auic. ibi
hanc difficultatē plene saluabũt. Tu āt
scis qualiter a pͥori probaui euidēter
multaꝫ ṽitatē expimēti. q̃r nō aͣ i pre
sentiarum. ꝙ̃tum adhoc. Item dubi
tat̃ qũo uapores ꝺbeāt eē cal'iores aqͣ
Nam uapores tm̃ aut plus. resistũt cale
facientibus. ꝙ aqua: ergo non magis
fuerũt calefacti. ꝯͣ tenet. et añͫ. pꝫ cũ
resistāt ꝑ frigiditatez suaꝫ. ꝑ frigidita
teꝫ aq̃. et aqua nō resistat ꝑ frigiditatē
coꝝ. si forte sint calidiores. Itē po
sita notabili ꝙ̃titate aq̃ feruētis i aere
uidemus ualde magnaꝫ ꝙ̃titatē uapoꝝ
tandez exire aquã ꝙ̃ta nō ṽisimiliter
a pͥnͦ cuꝫ poneret̃ aqua feruēs in aere
ꝯtinebat̃ i iͣ. gͦ ex ista aqua generabũ
tur adhuc uapores cũ erit i aere. et ꝑ
tũc nulla ꝑs aq̃ calefiet. gͦ uapores q
ita generabũtur ñ erũt calidiores aqͣ
quare ⁊c̃. Hec ita scribē uolui: ut te
libēti aio ⁊ñ iutil'r talia ꝯsiderantē ma
gis ad speculatiōes icitarez. Ad 2ͫ
argumētuꝫ i qͦ ꝓbabat̃ ꝙ si aqͣ ex se
ĩfrigidaret̃ ultra frigiditatē i cōtinēte
reptaꝫ. oia elemīta deberēt infrigidari
usqꝫ ad g̃dũ frigiditatis illi⁹ aq̃. R̃ñdet
et optime negando ꝯsequētiaꝫ. et dicit
ꝙ nullā ꝓbationē ꝯsequentie uidit in
scriptis ad ip̄m ꝑ te ut tñ pl'ra ꝯsiderēs
in illa mã hoc tēpore maxie quo mini
me in ordinarys medicie lectiōib⁹ oc
cuparis ĩstitui ꝯseq̃ntiaꝫ illā appentez
facere. unde suppono ꝙ q̄libꝫ qualitas
pͣ. ꝙ̃tiuꝫ ē actia tm̃ est ēt resistitia cete
ris pibus: hoc pꝫ ex rōnibus calculato
ris nostri. ⁊ ex hys q̃ i primo tractatu
⁊ 2ͦ de reactōe latius scripsi. Si ē gͦ
possibile ꝙ aqua ex se infrigidet̃ ultra
frigiditatē i cōtinēte reptam. sit. a. aqͣ
in aere q̃ facta sit aere frigidior ⁊ sit
nũc primũ ĩstās in quo hēt hāc frigidi
tatez tantā. ṽbigratia ut. 7. ubi aer non
hēt nisi ut. 5. ⁊ quero nũqd i ĩmediate
post hoc aqua ĩfrigidabit aerez ul' aer
calefaciet aquã uel aqͣ neqꝫ aget in ae
rem neqꝫ patiet̃ ab aere. Si 3ͫ gͦ pre
cise tāta ē potētia frigiditatis. a. aque
cũ oībus suis iuuamētis. ꝙ̃ta cal'itatis
aeris ēt cum oībus suis iuuamētis ꝯ.
pꝫ. qm̃ si minor essꝫ. ageret aer i aqua
calefaciēdo. Si maior ageret aqua i
aerē ĩfrigidādo. tũc ultra caliditas a
ris añ h̃ fuit tāta sic̃ nũc ⁊ frigidita
aque cōtinue ante hoc ꝯputādo oia sy

uuiamēta erat minor q̄ꝫ nunc cuꝫ esset
remissior q̄ꝫ nūc. ergo añ h ⁊ imediate
ante hoc agebat aer in aquaꝫ calefaciē
do. g° nō infrigedabat̃. ergo hec frigi
ditas nō est i ea p° generata ꝯ̄ cāuꝫ. si
z^{m} g° añ h ē̄t aer calefaciebat aquā. g°
nō ꝯtinue usqꝫ ad h ⊖ ex se īfrigidaba
tur ꝯ̄ cāuꝫ ul' ea q̄ ex cāu sequūtur. Si
p^{m} ergo tādē īfrigidabit to^{m} aereꝫ uel
solūmō pteꝫ. si totū pbo oīo ꝙ aer in
frigidabit ignē. ut aqua īfrigidauit ae
reꝫ. si solū partē sit illa b ⁊ residua. c.
⁊ arguat̃ ut p̄us ꝙ aut b īfrigidabit c.
aut calefiet a. c. aut nō aget b in c. neqꝫ
paciet̃. a. c. ⁊ oīo pcedas ut añ maxie
in oīb⁹ alijs seruata pitate. Tandeꝫ in
respōsione ad argumentū p̄ncipale in
hac difficultate dic̄ cāuꝫ nō esse admit
tendū. qm̄ implicat ꝙ frigiditas aque
agat in caliditatē aque a pportōe z^{la}.
aut a dupla usqꝫ ad triplā. ⁊ ꝙ eadē se
hēat ad caliditatē pipis simul cum alijs
iuuātibus illam in resistēdo in pportio
ne 100^{la}. eadē cūm est resi^a caliditatis
pipis ⁊ caliditatis aque cū ambe se iu
uent in resistēdo frigiditati aq̄. Hec re
sponsio q̄ꝫq̄ꝫ multū subtil' fuerit. ⁊ ego
etiā alias hac uia pcesserīꝫ aliqualiter
tamē uariādo in rn̄dendo huic argumē
to. tn̄ dubitat̃ ꝯ̄ ipsaꝫ. p° qr affirmatur
ꝙ frigiditas aq̄ agat in cal'itatē secū ex
tēsaꝫ. ꝯ̄ qd̄ argutum ē supra. Itē nullū
p se et imediate agēs in aliud fm aliq̄ꝫ
ex primis qualitatibus p se ⁊ imediate
resistit illi actōi. ⁊ hoc mediāte qualita
te ꝯ̄ria uel eiusdē spēi cū ꝯ̄ria. g° aqua
duꝫ īfrigidabit pip illi īfrigidationi, n̄
resistet mediāte caliditate sua. quare n̄
iuuabit caliditas aq̄ caliditatē piperis
in resistēdo īfrigidatōi quā frigiditas
aque facit in pip. z^{a} ꝯ^a pꝫ. ⁊ ē̄t prima
⁊ $assu^{m}$ fuit z^{m} p̄missū i p° meo tracta
tu de reactōe p plures rōes euidēter ut
credo pbatū. Itē ego pono in casu ar
gumēti ꝙ frigiditas aq̄ sit in 100^{lo}. ma
ioris potentie actie q̄ꝫ resistitie sit cali
ditas pipis simul cuꝫ caliditate ꝟtuali
ipius pipis ⁊ cuꝫ oībus alijs qualitati

bus q̄ forte in pipe ponerent̃ ei⁹ infri
gidatiōi resistere nullo mō ꝯputando
iuuamētū caliditatis aq̄ si pur ponere
m⁹ illā iuuare ⁊ sit nūc pip oīo sil'e aq̄
⁊ cōtinēti aquā. ⁊ q̄ro nunquid illa pti
cula pipis ueloci⁹ īfrigidabit̃ aq^a. aut
tardi⁹ aut eq̄uelociter. si p̄muꝫ g° frigi
ditas aq̄ agit ultra gradū ppriū. si fm
g° īmediate post hoc erit pip min⁹ fri
gidū aqua. Sꝫ cū aqua aliq̄d ea minus
frigidū īfrigidat nō resistit ei⁹ cal'itas
tali īfrigidatōi. g° alterabit̃ pip a ppō
tione. 100^{la}. ⁊ ueloci⁹ aq^a alterata a p
portiōe dupla. aut a dupla usqꝫ ad tri
plā. Si z^{m} g° cōtinue post hoc erit pip
sil'e aq̄ alijs deductis. g° p nullo istā
ti aget aq^a in pip. cū sil'e nō agat i sil'e
⁊ ita seq̄ret̃ ꝙ pip p totā horā futuraꝫ
gratia exēpli mouebit̃ qr īfrigidabit̃
⁊ tn̄ p quolꝫ ⊖ illi⁹ hore erit ita ꝙ nō
mouet̃ ꝙ ē multū absurdū ⁊ ꝯ̄ cōeꝫ mo
dū dicēdi phoꝝ. q̄ꝫuis aliq̄ ex specula
tiuis h nō habeāt p icōuenienti. hec tn̄
difficultas reliquat̃ ad librū phycorū.
quare ⁊c̄. Itē ego pono ꝙ a aq^a hēat p
to^{m} caliditatē ut quatuor cōdimidio. et
frigiditatē ut tria cūdimidio ⁊ sit i ae
re sibi sil'i multū ⁊ multū raro ⁊ ita ra
ro ut hec aqua ex se īfrigidet̃ aere til'i
nequaq̄ꝫ ei⁹ reductionē phibēte. h ē sa
tis possibile cū i aere stuphe experiamur
aquā tepidā calidiorem aeri illi similē
ex se infrigidari ut ꝯmuniter creditur
et ponatur in illa aqua una modicissi^a
particula piperis actualiter per totum
eq̄ calida cū aq^a et seq̄t̃ i 1° cāu ꝙ si ca
liditas aq̄ iuuat cal'itatē pipis i resistē
do īfrigidatōi quā factura ē aq^a in ipꝫ
cū ista caliditas aq̄ potentior sit ipius
frigiditate plus īpediet mediāte calidi
tate ne pip frigefiat q̄ꝫ mediāte frigi
ditate pmoueat. quare a p̄n°. duꝫ ultra
infrigidabit̃ aqua ex se minime ipa in
frigidabit pip. imo seq̄ret̃. ꝙ nō possꝫ
aqua hn̄s caliditateꝫ ut in p̄n° aliq̄d in
frigidare ꝯsequēs falsuꝫ et cōsequētia
patet. ut dicebam īmediate. Forte di
ceret. ꝙ frigiditas aque non aget in

calíditatē suā ⁊ pipís solū ín ꝟtute pro
pria.sed ēt ín uigore forme sbalis·ꝯ ca
líditas aque etiaz nō resistit solū í uigo
re ꝓprio.sed ēt ín ꝟtute forme substan
tialis aque.quare ex pte forme substan
tialis erit pitas quare ⁊c̄. Jtē si for^{a}
aque sbalis iuuaret frigiditatē í agen^{o}
⁊ resistēdo ⁊ caliditatem non eodēmō
forma substātial' ac̄ si iuuaret calidita
tez ín agēdo ⁊ resistēdo ⁊ frigiditatē ñ
q̄z po^{a} rei non nl'r ex multitudine qua
litatis cognosceret̄ quod est contra co
munē opinionē phoꝝ.ꝯ^{a} plana ē. Jtē
ín predicto cāu, uel frigiditas aque a
pricipio simul cū iuuamēto qḋ recipit
siue a forma substātiali siue ab alio est
potētior caliditate q̄ secuz extenditur
simul cū suo iuuamēto qḋ ab alio acci
pit.aut minus potens aut equaliter. si
primū ergo nō posset ħ aqua q̄ztūcūqz
esset magne q̄ztitatis ⁊ potētie aliqḋ ca
frigidi⁹ q̄ztūcūqz ip̄m esset modice po
tentie calefacere.ꝯseqn̄s contra expim̄
tuz.⁊ ꝯ^{a} patet.naz plus resisteret frigi
ditas calefactōi q̄z caliditas ꝓmoueret
tenēdo scḋz respōsionez ꝙ agēs medi
ante aliqua qualitate aliquē effectū me
diāte qualitate eiusdē spēi cū cōtraria
si talez hēat iuuet passuz in resistēdo ef
fectui quē ꝓducit uel intēdit ꝓducere.
si 2^{m} aut 3^{m}.g^{o} non poss ħ aqua aliqd
infrigidare.ꝯn̄s falsū.⁊ ꝯ^{a} patz oīo ut
prius. Neqz poterit hac in pte haberi
refugiū ꝙ una qualitas p^{a} plus ē actia
q̄z resistitiua.nā late ꝓbatū ē ⁊ suffici
enter ut credo.eādez qualitatē tm̄ esse
actiuā q̄ztuz ē resistitiua ⁊ eꝯ.a calcula
tore nostro.⁊ in tractatu meo.2° de re
actiōe ⁊ tu uide. Jtē postq̄z ꝓbatum ē
ꝙ frigiditas aque actualis nō agit í ca
liditatē suam sed ꝫm cōem in hac mate
ria opinionē.aut forma sbalis sola aut
simul cū frigiditate ꝟtuali agit in cali
ditatez.pono ꝙ illa forma substātialis
sola aut simul cū frigiditate ꝟtuali ha
beat supra suam actualem caliditatem
ꝓportionē duplā aut triplā.⁊ cuz ħ ha
beat ut est possibile maīfestū calculāti

frigiditas actualis sola supra cal'itatē
pipis solū ꝓportionē .100^{lam}.⁊ tūc ma
net difficultas argumēti. Nam postq̄z
frigiditas actualis aque. non appetit
agere ultra gradū ꝓpriū nō resistet aut
iuuabit cal'itas aq̄ cal'itatē pipis í resi
stēdo ífrigidatōi q̄z faciet aq^{a} í illḋ.y^{o}
staret frigiditatē actualē solaz habere
supra aggregatuz ex caliditate actuali
pipis ⁊ ex caliditate aque proportionē
maiorez .100^{la}. forma subali aque su
pra caliditatez aque tantam proportio
nem non habente quare.⁊c̄. Et si tu
dilligenter calculabis intelliges.ꝙ licz
omnis aqua calefacta in aliquo medio
ex se possit ífrigidari.optime tamē cū
hoc stat multo maiorē habere propor
tionez frigiditatez solam aque supra ag
gregatuz ex caliditatē aque ⁊ ex calidi
tate alicuius alterius corpusculi eque
frigidi cum ipsa q̄z habeat forma sbal'
simul cum frigiditate uirtuali si forte
illa ponatur supra tale aggregatuz aut
solum supra caliditatem solam aque. ħ
locus speculatione indiget quare cōsi
dera. Jtem uariato casu uidetur eius
dem argumenti stare difficultas.nam p̄
suppono.primo ꝙ latitudines primoꝝ
contrariorū sint complete. 2° p̄sup
pono ꝙ q̄zto agens uniforme spericum
fuerit fortius ⁊ potentius in medio uni
formi ⁊ ceteris paribus tanto agit ad
longiorez distantiā ħ probatione non í
digz. Quib⁹ ita p̄missis pono ꝙ a aq^{a}
magne q̄ztitatis hēat per to^{m} caliditatē
ut unū et frigiditatem ut.7. et sit hec
aqua tante q̄ztitatis ut hēat tantaz mul
titudinem frigiditatis ut sit ista fri
giditas potentie ut.70^{a}. et erit calidi
tas soluz potentie ut.10. uel paꝝ maio
ris uel si forte diceret̄ caliditatez fri
giditate multo potentiorē existere stan
te pitate in multitudine ego pono ꝙ a
aqua sit uniformiter disposita.hn̄s fri
giditatez in 7^{lo}.potentiorez caliditate
secū extensa.qḋ cognoscis esse possibi
le. cum potentia caliditatis in infini
tuz possit minorari .et sit gratia exēpli

frigiditas potentie ut .70ª. ⁊ erit cali ditas potentie .ut.10.et sit hec aqua in aere multuȝ ⁊ multuȝ raro .ualde modi caȝ hñte multitudinē primaꝝ qualita tum.ita ut ualde modicū īpediat redu ctiōeȝ a aque. Ubi gratia soluȝ per unā milesimā unius gradus .et ponamus ꝙ aer sit sil'is aq̄ .l' paꝝ calidior.et agat gratia argumenti potentia ut .70ª. in tali aere per .70ª.pedalia.et sequitur ex casu ꝙ frigiditas a aque agit spēs suas ꝑ 70ª.pedalia.calíditas ṽo eius soluȝ ꝑ.10.pedalia seqtur ultra ex opi nione ꝙ cū ħ aqua nō sit sūme frigida ⁊ nāliter ut cōiter solet a multis dici ꝺ termiet frigiditatē in sūmo ⁊ aer non possit eius reductioneȝ impedire ꝙ ex se infrigidabit' finite ergo uelociter ꝑ aliqd̄ tēp⁹ ita ex se īfrigidabit'.dica m⁹ gº ꝙ īfrigidabit' a ꝓportione.10lª aut.20lª.aut 30lª lȝ nō ṽisimil'r a tāta ut patebit. Sequit' ultra ꝙ in distātia 60ª.pedaliū ab a aqua.erūt spēs frigi ditatis multiplicitate ab a aqª potētie ut.10.uolo ergo ꝙ in iª distantia sit b. corp⁹ oīo sil'e a aque ita ꝑuum ut hēat caliditatis multitudinē ita paucaȝ ut ex se solūmō sit potētie.ut una millessima unius ⁊ pȝ ꝙ cōputato iuuamēto aeris cui⁹ caliditas est etiaȝ soluȝ potentie ut una.1000ª.resistit.b .īfrigidatōi ꝑ du as millessimas unius gradus.q̄r instru mētuȝ frigiditatis a ad b multiplicatū ad aggregatū ex resistētia b ⁊ ex resiª aeris hēbit ꝓportioneȝ q̄ est.10.ad du as millessimas. Quero gº nūquid ime diate post hoc erit b frigidius a aut eq̄ frigidum aut minus. Si primū ergo a aget ultra gradūt ꝓpriū.si 2ᵐ ergo b al terabit' a ꝓportiōe multo maiori q̄ȝ a ⁊ tamē eque uelociter frigefiet non eīȝ ħ pōt dici ut ad primū argumentū. naȝ caliditas a cuȝ nō possit in hoc aere ad tantā distantiā agere nullo⁹ iuuabit cali ditateȝ b i resistēdo. Si 3ᵐ ergo b fri gefiet a maiori ꝓportiōe q̄ȝ a ⁊ tñ tardi us frigefieret quare ⁊c̄. Uel aliter ca sus possȝ formari a ꝓposito tamē ma

gis uariādo statib⁹ p̄missis supra po no ꝙ a sit unū ferruȝ spicuȝ magne q̄ȝ titatis hñs caliditateȝ ut.7.⁊ frigidita tem ut unū.⁊ sit in ipso tāta multitudo caliditatis ut sit potētie ut.70.⁊ erit ei⁹ frigiditas potētie ut.10.uel mioris q̄ȝ ut.10.⁊ pono ultra ꝙ in b mcº unifor mi multuȝ raro potentie ut una.1000ª. agat caliditas potētie.ut.70.speties su as per distantiam.70ª.pedalium.et se quitur ꝙ non aget frigiditas sua ultra 10.pedes fueritq̄ȝ ita dispositum per to taȝ horam p̄teritā.pono deinde ꝙ i p̄n cipio hore p̄terite c fuerit summe frigi duȝ ul' saltē in aliquo instanti hore pre terite.prout opus fuerit pro hys q̄ ad dentur in casu.ita tamen medice q̄ȝtita tis ⁊ potētie ꝙ supra frigiditatē suam sūmaȝ simul cum iuuamēto aeris spēs caliditatis ml'tiplicate ab a in distātia 50ª.pedum ab a hēant ul' habuerit ꝓ portioneȝ.100lªm.et distet cōtinue ab a per.50.pedes ⁊ sit. nūc primo adequa te assimilatuȝ ipsi a. Et patet primo ꝙ si a nō aliter intēderet' in caliditate nō ultra ageret calefaciēdo c patet secūdo ꝙ a maiori ꝓportiōe q̄ȝ a.100lª.imedi ate ante hoc calefiebat.c.ab.a.pono er go ultra ꝙ d summe calidū potentie ut 20.sit ita situatū.ex dextra parte uel si nistra a ꝙ si a d ꝓtraheret' recta liª ad cētrū a ⁊ aª ꝓtraheretur.a.c.ad cētrū a iste facerēt angulū rectuȝ i cētro a et distet ab a per.12.pedes ⁊ pȝ ꝙ d ita di stans non calefaciet a. nam frigiditas in a resistit ut 10.⁊ speties caliditatis. d.in distantia.12.peduȝ sunt soᵐ poten tie ut.8.ut sequitur ex dictis supra. moueatur.ergo.d.uers⁹.a.donec suffi ciat in ip̄m agere ⁊ pȝ ꝙ in aliquo ⊖.in cipiet agere.sit ergo illō istās.g. Et patet ultra ꝙ in.g.istāti incipiet infini te tarde.d.agere in.a.aut ergo in medi ate post.g.aget.a.in.c.uel non.si nō cō tra i mediate post.g.erit.a. contrariuȝ ipsi.c.habens supra illud sufficiens dñi niuȝ quia proportōeȝ maiorem.100lª ergo aget.si 2ᵐ aut eq̄ue' aget.a.in.c.

ſicut pacietur .a.d. aut uelocius aut tar
dius. Si primuz ſequit̃ ꝙ ab ĩequali
bus ꝓportionib⁹ ꝓueniũt motus eque
ueloces ut patet qḋ eſt multuz abſurdũ
Si ſcḋm aget .a. ultra graduz propriũ.
Si 3ᵐ .a. maiori proportõe mot⁹ tardi
or proueniet ꝙ̃ .a. minori. Hic dici
non poterit ꝙ frigiditas .a. iuuat frigi
ditatez .c. in reſiſtendo calefactiõi quaz
facit in ipſo .c. primo quia non põt fri
giditas in hoc medio uſqꝫ ad tantaz di
ſtantiã multiplicare ſpeties ſuas. quare
non poterit iuuare in tanta diſtantia.
2° quia ſi ꝑ potentiaz diuinã tota frigi
ditas que eſt in .a. poneret̃ in .c. adhuc
caliditas .a. ſola ſeu ſpeties caliditatis
multiplicate ab .a. ĩ .c. haberent ſupra
aggregatũ ex frigiditate .c ⁊ ex frigidi
tate de nouo poſita in .c. que erat in .a.
ſil' etiam cum iuuamento aeris. multo
maiorez proportionez ꝙ̃ incipiat in .g.
d. habere ſupra .a. Necqꝫ etiam dici
poteſt. ꝙ .d. agat in .c. ⁊ non .a. quia nõ
poteſt .d. uſqꝫ ad .c. agere. diſtabit eniz
d. a .c. cum incipiet agere in .a. ꝑ radicẽ
quadrataz .2600. uel circa ut eruditis
in geometria conſciderare uolentibus
facile patebit uel pro maiori uel apud
omnes faciliori caſus euidẽtia ſi placz
ponatur .f. obſtaculuz inter .d. ⁊ .c. ĩpe
diens multiplicationez ſpetieruz .d. ad
.c. non tamen aliter uarians proportio
nes ſupradictas quare ⁊ cetera.

In reſponſione ad arᵐ factuz
in materia de ſpaſmo hũido. cõcedit ꝙ
ſpũs minus hẽant de frigiditate inten
ſiue .et quoad multitudinẽ forme ꝙ̃
mẽbra .tñ frigiditas coꝝ iuuat frigi
ditatez mẽbroꝝ in reſiſtendo calefaciẽ
tibus mẽbra. Sꝫ ꝯ iſtã rñſiõez dubitat̃
q2 multa febrẽ ethicã aut hũoralẽ apta
ſunt inducẽ q̃ ꝑ ſe nõ ſunt ꝓductiua ca
liditatis. imo frigiditatis ĩ ſpũs. et oĩa
q̃ pñt calefacere ſpũs. magis pñt cale
facere mẽbra g° ⁊ c̃. ꝯᵃ pꝫ et minor ex
argumẽto .et ex ĩferius dicẽdis. maio
rẽ ſcis eſſe manifeſtã ex hys q̃ dixi diſ

putãdo mãꝫ de gradibus medicinaꝝ.
Pro maioris tñ argumẽti ꝑncipalis et
mĩoris hic facte euidentia. Premittit̃
p° ꝙ oẽ ꝯrium alteri appetit illud ſibi
aſſimilare ⁊ ĩdifferẽter in quolibꝫ agẽ.
atqꝫ in qḋlibꝫ tale agit. ſufficiẽti appli
catõe et dñio cũ ꝯrietate ꝑ tẽpus exñte
hoc ꝓbatuz ẽ a calculatore Premittit̃
2° ꝙ oĩs pᵃ qualitas .tm̃ ẽ actiua ꝙ̃tũ
ẽ reſiſtitiua .hoc ꝑmiũ ꝓbatũ eſt a cal
culatore et limitatũ et ꝓbatuz ĩ tracta
tib⁹ meis de reactõe et tu ibi uidebis.
Premittit̃ 3° ꝙ põt oẽ remiſſe cali
duz in aliqḋ frigidũ et in aliqḋ calidũ
agere et ſil'r põt oẽ remiſſe frigidũ in
aliqḋ frigiduz et in aliqḋ calidũ agere
h° ꝑmiſſuz expimẽto et ex cõi opiniõe
pħoꝝ atqꝫ ex p° ꝑmiſſo pꝫ clare. quare
al'r nõ ꝓbat̃ .Et ex h° ſeqtur p° ꝙ dũ
remiſſe caliduz agit in itenſſius. ipm
remittẽdo. caliditas ei⁹ ñ iuuat paſſuz
in reſiſtendo infrigidatõi quam facit
in ipꝫ. Vbi gratia ſi a habuit caliditatẽ
ut .6. ⁊ frigiditatẽ ut duo ꝑ totũ. ⁊ agat
in .b. hñs per totum frigiditatem ut
unũ et caliditatez ut .7. nõ aget in .b. ca
lefaciẽdo. quia ſic ageret ultra graduz
ꝓpriũ ſed aget ĩfrigidãdo. dico g° ꝙ a
mediante caliditate ſua nõ iuuat b in re
ſiſtendo ĩfrigidatõi quã a facit in ipſũ
h patꝫ. nã cũ caliditas ſit potẽtior in a
ꝙ̃ frigiditas plus ĩpediret ne b frige
fiat ꝙ̃ ꝓmoueat frigiditas ut frigefiat
⁊ cũ h ĩ b ẽ etiã aliquãta alia reſiᵃ qua
re nullo° a frigefaceret b cuius oppoᵐ
ponebat̃ in caſu ⁊ ex ꝑmiſſo 3° patet
eſſe poſſibile. Et ex hoc ſequit̃ ultra ꝙ
ubi b ſit ut prius. ⁊ a etiã ſit tale in itẽ
ſione primaꝝ qualitatũ quale prius. ſꝫ
ita modice ꝙ̃titatis ⁊ potẽtie ut nõ po
ſit tale ⁊ tam modice potentie agere ĩ
b in frigidãdo non tñ a iuuaret b in re
ſiſtendo ĩfrigidatiõi ꝙ̃ intendit facere
in b. aut quã aliud agẽs facit forte ĩ ip
ſo b. hoc patꝫ. nam aliter ſequeret̃ ꝙ a
nunc iuuaret aliud in reſiſtẽdo qḋ ma
nẽs ſil'e oĩo quãtuꝫ ad intẽſionẽ ꝑmaꝝ
qualitatũ ⁊ factũ ml'to potẽtius ꝙ̃ nũc

nullo° iuuaret.ꝯ° ē īcōueniēs ꝛ ꝯ^a pꝫ ī
cāu ī q° a fieret tāte potētie.ꝙ ageret
ī b ut ē possibile. Et ex hys ult^a ſeq̄t
ꝙ ubi a hēat ꝑ totū caliditatem ut.6.ꝛ
frigiditatē ut duo ꝛ sit tante potētie ut
agat in.c.habens ꝑ totū cal'itatē ut.5.
ꝛ frigiditatē ut tria.nō iuuabit a ipsuꝫ
c.mediāte eius frigiditate in ꝛesistēdo
calefactiōi.quā a facit in ipso c pꝫ.naꝫ
a agit in c calefaciēdo.g° mediante fri
giditate nō ꝛesistit actōi quā ꝑducit.pꝫ
ꝯ^a.qꝛ ante dum īfrigidabat.b.nō iuua
bat b in ꝛesistēdo īfrigidatiōi mediāte
caliditate q̄ tū potētioꝛ est frigiditate.
quare nullo° a fortioꝛi mediāte frigidi
tate iuuabit in ꝛesistēdo calefactōi.qua
ꝛe ꝛc̄.Et ex hoc pꝫ ut pri⁹ ꝙ ubi a sit
tale itentiōe ꝑmaꝝ qualitatū ut prius ꝛ
ita modice potētie ut non possit calefa
ceꝛe c non tū iuuabit c ꝑ eius frigidita
teꝫ in ꝛesistēdo calefactiōi quā intēdit
aut quā aliqđ agēs forte facit in ipso
.c.h patet ex dictis . Ex quib⁹ uniuer
saliteꝛ pꝫ ꝙ cū aliqđ agēs mediante ali
qua ꝑmaꝝ qualitatū ꝑ se in aliqđ; aliud
agit aut intēdit ageꝛe mediante qualita
te eiusdeꝫ spēi cū illa q̄ cōtraria ē qua
litati agenti nō iuuat passum in ꝛesistē
do tali actiōi.ubi etiā talis actio fieret
ab a° agente.hoc satis patꝫ ex dictis.ꝛ
h oīa clare itelliges ex hys q̄ dixi ī tra
ctatu de ꝛeactiōe ꝑmo ꝛ 2°.Ex quibus
tandē habes nō fuisse cōueniēteꝛ dictū
ꝙ spiritus sint mēbris calidioꝛes et ꝙ
mēbra etiā ꝛesistunt calefaciētibus peꝛ
frigiditatē spirituū.quare argumentuꝫ
ꝓcedeꝛe uidet̄ nisi aliūde accipiat̄ fun
damētū ex dictis auctoꝝ maxīe Auic.
ꝛ Gal'.in ꝛespōdendo quare ꝛc̄.

Quid in responsione ad arg^m
de euacuatione uolue
rit ex scriptis eius itelligis.ego tamē
quid in illa sentiaꝫ.paucis apperiaꝫ.ꝑ
supponitur itaqꝫ scđm comunē ꝛ ratio
nabiliter fundatum moduꝫ dicendi me
dicoꝛuꝫ istaꝫ euōneꝫ dici ꝛ esse regula
reꝫ quaꝫ elligimus scđm canones artis
ꝛ que fit cum notabili iuuamento sine

notabili nocumento.ꝛ ēt si placet sine
rationabili timoꝛe notabilis nocumēti
ꝛ licꝫ Ugo addat explicite.ꝛ quā meli
us est facere quaꝫ non facere.hec tamē
particula meo iudicio sequitur ex ꝑ^a.
sequitur enim elligimus hanc euacuati
oneꝫ scđꝫ canones.ergo melius ē hanc
euacuationē facere q̄ꝫ nō facere.aliter
enim canones non essent nobis rōabl'r
traditi. quālibet g° euōnē regularē me
lius est facere q̄ꝫ non facere .ymo oēm
euōneꝫ quaꝫ medic⁹ habet facere siue
coacta fuerit siue regularis.melius est
facere q̄ꝫ non facere.ꝛ hec oīa patet: ēt
considerātib⁹ intentionē auctoꝛū medi
cine.ꝛ quid nōis regularis siue electie
euōnis.ꝛ euōnis coacte.una eniꝫ elligi
tur simpliciter scđm canones sine ma
gna indicatione.ad oppositū.a^a scđm
quid. Et ex hoc patet primū eius ꝑ
missuꝫ non esse ueruꝫ.remanet ergo ar
gumentum ut prius.ad quod euacuatio
sua non uidetur satisfacere. Iteꝫ ad
missis omnibus pꝛemissis suis remanꝫ
eadē difficultas argumēti.paꝝ mutatis
terminis argumēti.nā h̄ꝫ ipꝫ et bñ mā
cruda nō exñs in uys ductuuꝫ nō dꝫ a
medico euāri et aliqñ debebit hec mā
ut qñ erit digesta a medico euāri.ergo
incipiet debere euāri .ergo in aliquo ⊖
incipiet .sit illud ⊖ a. aut g° in a ⊖ erit
melius euāre istaꝫ māꝫ.q̄ꝫ ñ euāre.aut
eque bonū .aut deterius .Si p^m g° in
aliqua ꝓportione melius.ergo añ. a ⊖
adhuc erit melius euāri q̄ꝫ nō euāre.g°
ante a ⊖ debebat euāre cū medic⁹ debe
at semper de duobus ꝯdictorys facere
qđ melius est ut ipse etiā cōcedit in 3°
eius ꝑmisso in ꝛesponsiōe sua ad hanc
difficultateꝫ.Si 2^m ergo nō magis de
bebit tunc euāri illa materia q̄ꝫ ñ eua
cuari.nec magis debebit non euāri q̄ꝫ
euāri. Si 3^m ergo in aliqua ꝓportione
deteꝛius.g° etiā ꝑ tempus post a ⊖ erit
deteri⁹ euāre q̄ꝫ nō euacuare.g° nō ime
diate post a debebit euāri.g° in.a instā
ti non incipiet debeꝛe euāri .quare ꝛc̄.
Uel hoc mō arguat̄ medicus in prin°

36

nõ debꝫ euãcuare hanc mãꝫ crudã ⁊ aliqñ
debebit euacuare.gͦ icipiet debere cũa
re.ergo ĩ aliquo instãti icipiet.sit illud
a.aut ergo in.a.erit meliꝰ cũare q̃ȝ nõ
cũare.aut eque bonũ aut deteriꝰ et oĩo
ut priꝰ arguat̃ . Etiã hoc mõ argumẽ
tuꝫ possꝫ formari.⁊ ad idem reddibit
difficl'tas accipio toᵐ tp̃s ĩ quo h mã
ñ dꝫ cũari p̄cedẽs tp̃s ĩ quo dꝫ cũari.
⁊ sit illud.a.accipio.deĩnͤ totũ tempꝰ in
quo hec mã debei cũari ⁊ sit illud.b.et
sequit̃ ꝙ cũ debere cũari et nõ debere
cũari sint ꝯdictoria in.ꝓposito nostro
ꝙ.a.tẽpus ⁊.b.erũt imediata siue ꝯtiᵃ
accipio gͦ ꝋ mediãs inter iᵃ siue cõti
nuans iᵃ.⁊ sit illud.c.qđ nũc gratia ar
gumẽti sit p̃ns.⁊ arguo sic aut melius
est cũare hanc mãm q̃ȝ nõ cũare aut eq̃
bonũ aut deterius ⁊ ꝓcedere ultra faci
as argumentũ ut priꝰ q̃r ⁊c̃. Et ut cõsi
deres ĩ ista mã.p̄suppono ꝙ si medicꝰ
ꝑfecte cognosceret aliqđ tẽpus in quo
datam.mãm cũando.sequeret̃ maximuꝫ
iuuamentũ inter oĩa iuuamẽta q̃ ex eua
cuatione huiꝰ.a.materie apta sunt seq
in quo uis tp̃re illa cũaretur ⁊ minimũ
nocumentũ qđ nõ est ꝑs alterius inter
oĩa nocumẽta apta seq ad cũonez huius
a.materie.omẽs cũones huius materie
possibiles ꝯsiderãdo in illo tẽpore me
dicꝰ cũaret ⁊ cũare deberet.a.mãꝫ . et
si aliqᵃ cũatio huiꝰ.a.materie erit elle
ctiua simpl'r ⁊ regularis maxĩe erit iᵃ
q̃ fieret in illo tẽpore.ymo forte h sola
erit regularis hoc satis patꝫ ex funda
mentis medicĩe. Et ex hoc patere põt
ꝙ cũ ĩ igrossatõe materie q̃ subtilitate
sui non erat disposita cũoni.aut in sub
tiliatiõe grossioris.aut icissõe uiscosi
tatis aut in remissiõe alteriꝰ maĩfeste
l' occulte qualitatis faciẽtis nocumen
tuꝫ ĩ cũone materie maioret̃ iuuamẽtuꝫ
ex euacuatiõe qđ sequetur et minoret̃
nocumentum usq̃ȝ ad aliquod tempus
uel instans et post tardando cũationeꝫ
posset minorari iuuamentum et maiora
ri nocumentum aliquod erit tempus ĩ
quo.a.datam materiam euacuando ma

ximum proueniet iuuamentũ, inter oĩa
iuuamenta apta sequi ad euacuationeꝫ
huius.a.materie in quo uis tẽpore fa
ctam et minimum nocumentum per se
qđ non est pars alteriꝰ inter oĩa nocu
menta apta ꝓuenire ex cũone huiys.a.
materie ĩ quo uis tẽpore facta.Ex quo
pꝫ ꝙ in hoc tp̃re ⁊ non añ hoc nec pꝰ h
tp̃ꝰ erit .a.data mã in cãu isto cũanda
Et ex h seq̃t ultra oĩuꝫ nocumẽtoꝝ q̃ ñ
sunt ꝑs alteriꝰ aptoꝝ ꝓueire ex cũone
aliqđ eẽ miᵐ.Et ꝙ nõ ualꝫ hec ꝯᵃ.b.ẽ
minimum horũ nocumẽtoꝝ.ergo est in
diuisibile ut tꝫ mimus.n.hoĩuꝫ nõ ẽ ĩ
diuisibil' ut pꝫ.neq̃ȝ mĩma caliditatuꝫ
oĩuꝫ existentiũ q̃ nõ sũt ꝑtes intensiue
nec extensiue aliaꝝ ẽ indiuisibil' ut pꝫ
etiã. Et ex hys habes dicta sua non
ꝓcedere.In hac difficultate ⁊ circa aᵃ
tacta ab eo in sua responsõe.quid ego
sentiã.hoc anno cuꝫ legereꝫ.atq̃ȝ ex no
stra q̃stioncl'a an expectanᵃ sit digeͦ ã
te cũonẽ itelligẽ potuisti.laudatꝰ deus
Hic ẽ finis argumẽtatioᵐ p Johannẽ
de marliano mediolanẽs formataruꝫ ꝯ
rñsiones dñi magistri Johãnis de ar
culis ueronẽs artiũ atq̃ȝ medicine inter
pretis clarissimi suprascripta sic scri
ptaruꝫ dño magistro Policreto.⁊ ab
eodeꝫ missaruꝫ predicto dño magistro
Johanni de arculis.

Clarissimi artiũ atq̃ȝ medicĩe iterp̄tis
.d.magistri Johãnis de arcul' ueronens
rñsiones ad argumẽtatões in mediate
p̄cedẽtes ꝯ rñsiões eiꝰ p̄ores formatas
per Johannẽ de marliano mediolanẽs
hac.⁊ hoꝝ serie scripte dño magistro
Policreto ex ferrarys mãtuano artiuꝫ
doctori insigni ⁊ in medicina uiro eru
dito ⁊ post ab eodem missaruꝫ ipi Jo
hanni de marliano.Incipiunt.

Eximie doctor tanq̃ȝ fi
li caris
sime non parũ admiratꝰ suꝫ.qđ ĩ rescri
ptis tuis mihi iposueris.ꝙ nũq̃ȝ sensi
aut excogitaui.Qđ ꝓportio.s.non attẽ
datur inter qualitates agentis ⁊ passi ꝯ

rias.sed sil'es.oppo^{m} eniz reperies in
qōe mā de ꝯpōne medciaꝝ quā apō te
eē existio.nec qꝺ mihi.ipōnis unq̄ꝫ re
peries in rn̄sis meis ad rōnes tuas.
Sꝫ bene ꝓbādo ꝙ aqua calefacta red
ducit̄ ad frigiditatem sibi cōnālez ab
ītrinseco.nō a frigiditate cōtinētis de
ducebā.ꝙ aqua calefacta si redducere
tur ad frigiditatez a frigiditate cōtinē
tis.nō ab intrinseco simul calefieret ⁊
infrigidaret̄ .qꝺ iplicat. et ꝯn̄az ꝓba
baꝫ hoc mō.qꝛ ꝯtinēs minorez hꝫ pro
portiōez ad ifrigidandū aquā frigidio
rez se q̄ꝫ ad calefaciendū ipsaꝫ ⁊ ifrigi
dat iuxta rn̄sionē.ergo ēt calefacit.qꝺ
erat deducēduz.Sꝫ assu^{m} probabā. qꝛ
si aqua essꝫ sil'is cōtinēti.utriusꝫ calidi
tates eēnt equales.⁊ sil'r frigiditates
essent equales.ergo si aqua fiat frigidi
or ꝯtinēte crescet frigiditas ⁊ ꝺcrescꝫ
caliditas.naꝫ q̄ꝫtuꝫ intendit̄ unū cōtra
riuꝫ in uno sꝫbo.tantum remittit̄ alterū
ꝯriuꝫ.al'r latitudines non eēut cōplete
termiate ad 8. Jtem non q̄ꝫ^{m} unum
ꝯriuꝫ distaret.a.non gradu.tm̄ alteruꝫ
ꝯriuꝫ distaret.a.sūmo.ꝯ calculatorē in
prio tractatu.ponamus.g^{o} ꝙ dū ꝯtinēs
et aq^{a} calefacta eēnt sil'es.ꝙ utriusqꝫ
caliditates et frigiditates eēnt ut 4^{or}.
et ꝙ postea dū dicta aqua ē facta frigi
dior.sit frigiditas aq̄ ut.6.et caliditas
eius ut duo .ex quo latitudies sunt cō
plete terminate ad.8.et arguit̄ sic.ꝯti
nēs infrigidat aquā iuxta rōnez.et non
nisi ꝑ frigiditatē suā. g^{o} iuxta cāuz in
frigidat ipaꝫ ꝑ ꝓportiōez sub sexqalte
raꝫ q̄ ē 4^{or}.ad.6.sꝫ caliditas ei⁹ ē.z^{la}.
ad caliditatē aq̄.g^{o}ml'to magis dꝫ aq^{am}
calefacē .ad qꝺ coadiuuat.ꝙ caliditas
ē magis actia q̄ꝫ frigiditas. Forte
diceres .ꝙ nō ē attēdenda ꝓportio.in
ter qualitates sil'es.sꝫ inter ꝯrias.iter
quas dꝫ esse actio .et sic frigiditas ꝯti
nētis q̄ ē ut 4^{or}.ifrigidabit aquā a pro
portōe z^{la}.q̄ ē iter suaꝫ frigiditatez ut
4^{or}.et caliditatē aq̄ q̄ ē ut duo. et nō ca
lefaciet ipaꝫ.cuꝫ caliditas] eius sit sub
sexqaltera ad aq̄ frigiditatē.ꝯtra seqt̄

ex rn̄siōe.ꝙ nūq̄ꝫ remissuꝫ remitteret
ītensiꝫ .ꝯn̄s f^{m} ꝯ medicos.sic.n.medi
cina calida scōi gd⁹ n̄ remittēt medici
naꝫ calidā tertij grad⁹.aut quarti.ꝯn̄s
ꝯ Hal'.in lib^{o} farmachoꝝ.et ꝯtra Aꝝ.
z^{o} colligꝫ .cap^{o} penultio. Jtē ꝯ expien
tiā.qꝛ uidem⁹ ꝙ aq^{a} remisse calida re
mittit aquā ītensiꝰs calidā. sꝫ ꝯ^{a} pro
bat̄.qꝛ si attēdit̄ ꝓportio q̄ ē iter ꝯria
sit a remissuꝫ hn̄s caliditatē ut.5.et fri
giditatē ut tria.b.ꝟo itensuꝫ hn̄s cali
ditatē ut.6.et frigiditatez ut duo.et ma
nifestuꝫ ē ꝙ a nō pōt remittē b in cali
ditate .nisi ꝑ frigiditatez.sꝫ frigiditas
ei⁹ ē ut tria .caliditas ꝟo b ut.6. et cer
tū est a ꝓportiōe minoris iequalitatis
nō ꝓuenire actiōez .g^{o} a nō aget in .b
per frigiditatē.sꝫ potius aget ꝑ calidi
tatez eius q̄ ē ut.5.in frigiditatē b q̄ ē
ut duo.et sic ipꝫ calefaciet.et sic remis
suꝫ intendet itensuꝫ.eodēmō ꝓbabit̄ in
ceteris .quare nullo pacto pōt teneri
aquā calefactaꝫ sil'ez ꝯtinēti. aut frigi
diorez eo.posse ab eo ifrigidari. g^{o} cū
ifrigidet̄.et nō sint alia infrigidantia.
oportebit ꝙ ab intrinseco ifrigidet̄ h
sunt q̄ scripsi Cōscidera nūc oi semo
ta pasiōe an ex hys possis elliccre me
oppinari.ꝙ in motib⁹ n̄ attēdat̄ ꝓpor
tio inter qualitates agentis et passi ꝯ
rias.sꝫ sil'es.hoc eim ē oīo oppinioni
mee ꝯtrariū.imo hoc mō posses mihi
in eisdez scriptis duas oppiniones ꝯ
rias iponere.Sꝫ qd in hac mā teneā.
ne ꝓlixus sim.nūc nō scribo.sed illud
aperte uidere poteris in q̄stiōe mea de
cōpositiōe medicinaꝝ.quā apud te .eē
existimo.si me nō fefelit oppinio mea.
- Preterea omitto respōdere ad rōnes
tuas et qdez efficacissimas.quas cōtra
hanc oppinionē scripsisti. tua eīm in
tererat et decētius erat respondere ad
rationes meas.que cōtra tuaꝫ oppinio
neꝫ ꝓcedebant. et nō imponere mihi.
qꝺ nunq̄ꝫ sensi.neqꝫ sentio.Sed super
est ut respondeaꝫ ad rationes tuas ap
parentes cōtra moduꝫ queꝫ ego scripsi
.s.ꝙ aqua calefacta reducitur ad frigi

ditatē sibi naturalē per paucam frigi
ditatem coextensam caliditati sibi ac
cidētaliter impresse que frigiditas diz
rigi͞t ab ipsa forma aque ad corrūpen
dū caliditatez sibi disproportionatam.
Ad primā rōez d͡r ꝙ hic modus re
ductiōis aque ad frigiditatē ē ut credo
ꝯueientior ceteris.qui ab alys ponun͞t
Ideo hunc scripsi.⁊ huic adhereo.ob
mitto tñ ut breuitati indulgeā rōes effi
caces ꝯ alios modos. Ad 2^{am} rōez
cū d͡r ꝙ frigiditas exñs i aq^{a} nō cōtra
ria͞t cal'itati secū coexñse nega͞t. imo
oīs cal'itas ꝯria͞t omni frigiditati. Et
q̄3uis aliqñ adiuicē non agāt qñ sunt
in eodez s̄bo exēpli gratia i mixto hoc
non ē ex d̄ffectu ꝯrietatis.s3 q͡r forma
illꝰ mixti non sinit eas agere adiuicē
utraq3.n.s̄b 1° gradu ē sibi ꝯueniens.
Ad 3^{am} rōez cū d͡r ꝙ forma s̄balis
a.aq̄ siml' cū cal'iditate quā hēt gnāt ca
liditatē in a^{a} aqua tm̄ itensaz.q̄3^{m} intē
sa ē cal'itas nunc exñs i a aq^{a} cuiꝰ gnā
tioni nequaq̄3 resistit frigiditas nunc
exñs in.a.aqua.n3 forma s̄balis.a.aq̄
sil' cū sua frigiditate.g° ñ dirrigit for
ma s̄balis a aque frigiditatē ad agēdū
in cal'itatē secū coextēsaz.ꝯ^{a} p3 cuz eā
dez nāz hēant forme s̄bal'.a. aq̄ ⁊ alte
rius aque.⁊c̄. Adhoc dici͞t negādo
a^{m}.y° d° ꝙ forma s̄bal'.a.aque sil' cum
frigiditate sua resistet ne cal'itas sua ca
lefaciat a^{am} aquam sed propter poten
tiam illius caliditatis sue non potest
impedire.quin per certuz tēpus agat i
frigiditatez alteriꝰ aq̄.cuz tñ ꝓhibeat
ne agat in frigiditatē ꝓꝑaz. est eīz unū
quodq3 magis solicitum de comodo
ꝓꝑo q̄3 d̄ qūo alieno. Ad 4^{am} ra
tionē cum dicitur ꝙ sequeretur ꝙ aq^{a}
habens caliditatem ut.6.⁊ frigiditatez
ut duo non ex se infrigidaretur conse
quens contra experientiaz ⁊ consequē
tia probatur.quia frigiditas ut duo nō
ageret in caliditatez ut.6.Aliter a pro
portione minoris inequalitatis pueni
ret motꝰ rñdeo ꝙ agregatū ex for^{a} aq̄
ꝯ frigiditate ut duo ē potētiꝰ q̄3 calidi
tas eiusdez aque ut.6.for^{a}.n.p̄ncipal'r
ē actia ⁊ quodcūq3 instrum̄toꝝ sibi ꝓ
portionatuz q̄3tūcūq3 pauce potētie suf
ficit sibi ad corrūpendū qualitatē sibi
disproportionatā. Forte ꝯ hanc re
sponsionē istabi͞t sequere͞t ꝙ eadem
aqua q̄ sit a si miscere͞t cū aq^{a} frigidi
ore ea q̄ sit.b.nō poss3 ipsā calefacere
ꝯñs ꝯ expientiā sed ꝯ^{a} ꝓba͞t.q͡r p re
spōsionē p̄cedētē.potētior ē forma a
aq̄ cū frigiditate ut duo q̄3 cal'itas sua
ut.6.⁊ sic cal'itas ut.6.nō pōt corrūpe
frigiditatē ut duo.ymo corrūpi͞t ab ea
S3 si misceat͞ cū aqua frigidiore.s.b.
cal'itas a q̄ hēt eādez resistentiā quaz
hēbat p͞^{a} ⁊ cū hoc hēt resistētiaz.b.aq̄
cui admisce͞t.s.forme s̄balis sue ⁊ fri
giditatis sue q̄ ē potētior ceteris pibꝰ
q̄3 frigiditas.a.aq̄.g° nō poterit corrū
pere frigiditatē.b.aq̄ cui admiscetur.
Forte quis rñdebit ꝙ cal'itas.a.aq̄
nō corrūpet frigiditatē.b.ymo potius
eꝯ.Sed aggregatū ex utraq3 aq^{a} sil'
mixta appebit calidius q̄3.b.aqua cui
admisce͞t.⁊ minꝰ calidu3 q̄3.a.aq^{a} cor
respōdebit.n.cal'itas agregati gradui
medio inter cal'itates ⁊ frigiditates il
laꝝ aquaꝝ sil' mixtarū. Cōtra si.b.
aq^{a} minꝰ cal'a exñs i uno cieto ponē͞t
sil' cū cieto in aq^{a} calidiore.b.b.aqua
calefieret ut docet experiētia.g° rñsio
fl'a. Credo dicendū esse ꝙ cal'itas a
aq̄ calefaciet.b.aquaz minꝰ calidā ⁊ re
mittet frigiditatez eiꝰ.tñ non remittet
frigiditatez secū coextensaz. Et ad
rationez cum dicitur ꝙ caliditas.a. aq̄
quando miscetur cuz.b.aqua frigidio
re habet maiorez resistentiaz q̄3 prius
quia habet resistentiaz forme.a. aque.
⁊ sue frigiditatis ⁊ cum hoc habet re
sistentiaz forme aque cui admiscetur ⁊
sue frigiditatis que est potētior q̄3 fri
giditas.a.aque.⁊ cum iste due aque sit
eiusdez nature.ergo resistentia utriusq3
frigiditatis cum suis formis.multo
magis prohibebit actionez caliditatis
a.aque in frigiditatez.b.q̄3 actionē c.ꝰ
in frigiditatez secuz coextensaz. Ad

hanc rationez dicetur ꝙ caliditas.a.aq̄ quando est mixta.b.aque habet maiorē resistentiā q̄ȝ ante mixtionez ne calidi tas.a.aque.agat in suā frigiditatē. sed non habȝ maiorē resistentiā ne calitas a.agat in frigiditatē.b. qꝛ frigiditas cuȝ forma sua meliꝰ resistit caliditati secū coexn̄sc q̄ȝ calitati nō secū coextē se q̄uis aque iste sint eiusdem nature. multas expientias huic ꝓposito ꝺseruientes possez adducere quas gratia breuitatis obmitto. Ad 5^am rōez cū ꝺ ducit̄ ꝙ aliq̄d ageret ultra gradū ꝓpriuȝ negat̄ ꝯ^a.de agente solo alteri non cōiūcto.sed de agēte alteri cōiūcto uel ab aº adiuto non est icōueniens.ut puta frigiditas ut duo a aque.coniūcta sue forme pōt ꝓducere frigiditatē ut 8º eo ꝙ forma aque potestate cōtinet frigiditatez ut.8º. Ad primā rōez suā ꝯtra rn̄sionez meā ad argᵐ pꝛimuȝ rn̄detur ꝙ dato ꝙ aqua multa ꝛ pauca sint eq̄ ꝓfūde.ꝛ sit pitas q̄ȝᵐ ē possibile i extitu uapoꝝ.tn̄ adhuc magna portio aque cal'e tardiꝰ infrigidabit̄ q̄ȝ pauca portio aque equal'r cal'e.qꝛ multa aq^a magis calefacit cōtinēs.s.uas gratia cuius exepli in qº continet̄.ꝛ aereȝ circūdantez q̄ȝ aqua pauca.ꝛ cōtinēs magis calefactuȝ magis retardat ifrigidatiōnē aque

Ad 2^am rōez cōcedit̄ id ad qd̄ ꝺducit̄.ꝙ possȝ eē ita pauca aqua cal'a. ꝙ reductio ad frigiditatē sibi ꝯnal'ē ipediret̄ a cōtinēti calidiori.qd̄ cōtinens nō ipediret magnā portionez aque qꝛ cēt maioris potentie ymo hec ratio est directe ꝯ̄ opinionez tuā ꝙ aqua calida reducit̄ a cōtinēte ad frigiditatē.naȝ h̄ nō deberet citius aut eque cito reducere puā portionē aque sicut magnam.

Ad 3^am rōez pº possȝ dici ꝙ uapores non sunt de nā aque sicut multi tenent sed tn̄ adhuc concesso ꝙ sint ꝺ nā aq̄.dicit̄ ꝙ q̄uis sint tenuiores q̄ȝ ipsa aqua.tn̄ sunt intantū cal'iores aq^a ꝙ tardius ifrigidabunt̄ q̄ȝ.a.aq^a. Ad 4^am ꝺꝛ ꝙ uapores in ꝟitate sunt calidiores aqua.cuiꝰ rei sigᵐ est leuitas

ſȝ cā quare minꝰ calefaciūt aq^a dū sunt ex aquaȝ ē paucitas caliditatis in ſbarara. Ad 5^am negat̄ ad qd̄ ꝺducit̄. ſbtilitas.n.ꝛ raritas sue ſbe acquisita ꝑ calefactionē facit ut citius congellet̄ ꝛ qꝛ facta ē sicut egra ꝛ ipotēs.egri āt ꝛ ipotentes minꝰ resistūt cāis egritudinis q̄ȝ sani. Sȝ ad replicationē cuȝ ponit̄.ꝙ accipiant̄.a.ꝛ.b.due portōes aque oio sil'es.ꝛ ꝙ.a.calefiat ꝛ.b.non ꝛ ponant̄ ambe in aere frigido donec congellētur.Dico ꝙ citius cōgellabit̄ a.q̄ȝ.b. Et ad rōez dicitur ꝙ.a.cum minori frigiditate congellabitur q̄ȝ.b. neq̄ȝ ē necessarium ꝙ equaliter ꝛ eque ꝓpꝓrtionabl'r i hys duabꝰ aquis acqratur cōgellatō aut cōdēsatio.sicut acquirit̄ frigiditas.ꝛ huiꝰ exᵐ hēmꝰ i aliis. oleū.n.cū minori frigiditate cōgellatur q̄ȝ aqua ꝛ unū oleū q̄ȝ aliud ut quottidiana declarat expientia.Est.n.1^a aq^a ut ab initio dixi facta sicut egra ꝑ calefactōeȝ sibi ꝑternāl'r acqsitā.Ad 6^am dicit̄ ꝙ uapores sunt calidiores aqua sunt.n.geniti ex pte subtiliori aq̄ que ꝓpter subtilitateȝ suaȝ ab eodē calefaciente citius calefacta ē.ꝛ ꝯñter citius in uapores cōuersa nec frigiditas alterius aque grossioris potuit prohibere aque subtilioris uelocez calefactionez ꝛ in uapores conuersionē propter subtilitatem sue substantie.parum resistentis in comparatione ad aquaȝ grossiorem. Ad ultimam dicetur non esse inconueniens. post seperationem aque feruētis a calefaciente multos uapores gnāri ꝑ cal'itatē i aquā ipsā faciētez ipam euaporare. Nec ex hoc seqtur ꝙ uapores illi nō sint aqua certa calidiores.licet sint minus calidi q̄ȝ ante hoc erat aqua ex qua geniti sunt. Dein de deducis ꝯñaȝ per me negataȝ.s.ꝙ si aqua ab intrinseco infrigidetur oia elementa deberent infrigidari usq̄ȝ ad graduȝ frigiditatis istius aque ꝛ ut sē per stringaȝ admitto suppositū ꝙ ois qualitas prima tantuȝ est actiua q̄ȝtum resistitiua.et tūc dico ꝙ qn̄ aquaidedu

cta ad frigiditatez habebit frigiditatē ut.7.⁊ aer circōstans ut.5.ꝙ aqua in frigidat aerez in quo.est.et magis pro ximū ꝙ̄ȝ remotuz.et forte ꝑtez eius cō uertit in aquam.sicͦ aliqñ uidemus in estate cū fiala plena aqua frigidissima hȝ guttas in supficie eius.que gutte aq̄ sunt genite ex aere circōstante. in aquā trāsmutato .ꝑ frigiditatē aq̄ exñtis in fiala.tñ in ꝑte remota.iᵃ aqua nō agit nisi remisse.et ꝑs aeris infrigidata in ꝑtez distātez adhuc agit remissius.Et tandez dico ꝙ deducto ipedimēto esset possibile.ꝙ totus aer infrigidaret̃ sȝ nunꝙ̄ȝ desunt ipedimēta. tum ex fluxu astroꝝ tuȝ ex flatu uentoꝝ.tum ꝓpter exalatiōes et sil'ia.unñ fiūt ꝯtinue elemñ toruz ex se īuicez trāsmutatiōes. ita ut in uno loco multiplicet̃ aqᵃ in alio aer et sic de singulis.Et zᵐ fidē.aliqñ fiet ut ꝯsument̃.sicut tēpore noe fuit dilu uiuȝ ꝑ influxuȝ astroꝝ aquaȝ multipli cantiū. Ad rōez priaȝ ꝯ rñsionē primā ad arᵐ ꝑncipale.ꝑȝ ex dictis supiꝰ qual'r sit rñdenduȝ. Ad zᵃᵐ cū dr. nulluȝ ꝑ se et imediate agēs i aliō. zᵐ aliquā ex ꝑmis qualitatibȝ.ꝑ se et ime diate resistit illi actiōi ⁊c̄. concedit̃ ꝙ aqua duȝ infrigidat piꝑ.illi actioni nō resistit cū quo tñ stat ꝙ caliditas aque illi actioni resistit .nō tñ a forma aque adiuta. neqȝ. dirrecta .imo potius ipe dita..Et ꝯñter ꝯceditur aliquaȝ actōez ꝓuenire a sola qualitate exñte in aliqͦ sbo .ꝑter intentiōez illius sbi.et hanc ꝯcl'onez ꝯcedit Jacobus forliuiēsis in ꝯmēto capl'i ꝶe ꝑmi.de hys q̄ ꝓueni unt ex hys q̄ comedūtur et bibuntur.

Ad tertiā admitto cāuȝ.et cum q̄rit̃ an piꝑ uelocius ifrigidabit̃ aqᵃ. aut tardius.aut eq̄uelociter. Rñdetur ꝙ eq̄uelociter .et ꝯcedit̃.ꝙ piꝑ cōtinue post hͦ erit sil'e aq̄.et ꝯñter ꝯcedit̃.ꝙ piꝑ ꝑ totā istaȝ horaȝ ifrigidabit̃. et tñ ꝓ nullo ɵ erit ita.ꝙ ifrigidabit̃.⁊ sil'r ꝙ per totā istaȝ horā mouebit̃ motu in frigidatiōis.et tñ ꝓ nullo ɵ erit ita.ꝙ mouet̃ motu ifrigidatōis. Ad 4ᵃᵐ

rōnez admittit̃ cāus sȝ cuȝ dr.ꝙ si cali ditas aq̄ iuuet caliditatē piꝑis in resi stendo infrigidatōi quā factura ē aqᵃ in ipȝ cū caliditas aq̄ sit potentior sui frigiditate.plus ipediet mediāte calidi tate ne piꝑ frigefiat .ꝙ̄ȝ mediante frigi ditate ꝓmoueat ⁊c̄. dr sicut dictū fuit prius .ꝙ forma sbal' aq̄ cū pauca frigi ditate ē potētior.ꝙ̄ȝ ml'ta eius caliditas ⁊c̄.Et ad ꝯfirmatiōez negat̃. ꝙ forma sbalis aq̄ adiuuet caliditatē. Et ad aliā ꝯfirmatōez dr.ꝙ sil'e ē de aqᵃ.⁊ aere. ⁊ ꝯñter dr ꝙ poᵃ.rei isequtur ml'titudi nē forme ceteris ꝑibus. Ad ꝯfirma tōez rñdet̃.ꝙ frigiditas aq̄ cū oi iuua mēto qd̄ recipit a forma sbali ⁊c̄.ē po tentior.ꝙ̄ȝ sit cal'itas cuȝ suo iuuamēto ⁊c̄.Et negat̃ ꝯᵃ cū infert̃.ꝙ nō possȝ aliqd ea frigidius calefacere. Et ad ꝓ batiōez cū dr ꝙ plus resisteret frigidi tas calefactiōi.ꝙ̄ȝ caliditas ꝓmoueret rñdet̃ sicͦ dictū fuit supius in argumēto ꝯsil'i.lōgo ꝶmōe uentilato. Ad rōes tuas ꝯ opinionez.ponentez qualitates ꝟtuales in elemētis.nō rñdeo cuȝ hec ut uidisti in scriptis meis.ñ sit rñsio quaȝ sequor.credo tñ opinionē illam deffensabilē eē sicͦ et ista quā sequor.

Ad rōnes aūt alias ꝓ ꝑte sumentes fundamēta ex geometria et iplicantes cāus duos ualō ꝓlixos.pōt patē rñsio ex iaȝ dictis.illos tñ ꝶatiȝ nō replico ipeditus utilioribꝰ et urgentioribꝰ ne gotys .s.lectōibus et q̄busdā consiliis celeri expeditiōe indigentibus .Sed in hys cognoui te doctum non solum in calculationibus.sed etiam in geome tria. preceptorem uero tuum doctissi mum et solertissimū.

In materia de spasmo hūi do concessum ē per me ꝙ spūs minus hēant de frigidi tate intēsiue ⁊ quo ad multitudinē for me ꝙ̄ȝ mēbra tñ frigiditas coruȝ iuuat frigiditatē mēbroꝝ i resisten° calefaci entibus mēbra.et ita nuꝑ ꝯcedo nō tñ dico ꝙ frigiditas spūuȝ iuuet fridi tatē mēbroꝝ ad resistēdū oibus calefacien

tibus mēbra. sꝫ hys q̄ simlʼ pn̄t calefacere spūs et membra. nec huic obstant rōnes tue. soluꝫ eiꝫ ꝓbant ꝙ frigiditas spūuꝫ nō iuuat frigiditatē mēbroꝝ ad resistenduꝫ calefaciētibus. q̄ pn̄t calefacere membra. et non spiritus. sed hoc nō est cōtra ꝑ me scripta. nec. cōtra intentionez meaꝫ.

Pro materia ultimi argumenti placꝫ mihi te mutasse opinionē. in descriptōe cūonis regularis. dicis eim ꝙ cūo regularis ē que fit zᵐ canones artis. et q̄ fit cū notabili iuuamēto absqꝫ notabili nocumēto ⁊c̄. et nō dicis ꝙ fiat cū maxīo iuuamēto et minimo nocumēto. sic eim staret in idiuisibili. de qua nō esset scīa ut uult. Gal'. 5° de igenio sanitatis. Illoꝝ eim q̄ sunt idiuisibili non ē scīa. nisi apud eusculapiū et apolinēꝫ .i. aput deos. nō aūt aput hōies. Et ēt illa descriptio nō ꝯpetit cuiqꝫ cūoni regulari. qꝛ possibile ē ꝙ aliqua mā optime digesta et ꝓpinqᵃ uijs ductiuꝫ cūetur sine aliquo nocumēto. ut puta in. a. ɵ et in toto tēpore terminato ad. a. ɵ si fuisset cūata fuisset cūata cū nocumēto nō tn̄ notabili. et manifestuꝫ est ꝙ cūo eius facta in. a. ɵ nō est cū minimo nocumēto et tn̄ eē regularez. Itez 2° est manifestuꝫ hic nulluꝫ dari minimū nocumētuꝫ. et si daret̄ eēt idiuisibile. Sꝫ nūc rn̄det̄ ad rōnē ꝑ te de nouo. factaꝫ qꝛ mā cruda nō exn̄s in uijs ductiuꝫ. non dꝫ a medico cūari. Et aliqn̄ debebit hec mā ut qn̄ erit digesta euacuari ergo incipiet debere euacuari. ergo in aliquo instanti incipiet. sit illud instās a. aut. ergo. in. a. instanti ē melius euacuare istaꝫ materiaꝫ q̄ꝫ non euacuare. aut eque bonū. aut deterius. Si primū ergo in aliqua ꝓportiōe melius. ergo ante. a. instās adhuc erit melius cūare q̄ꝫ n̄ cūare. g°. an̄. a. instās debebit cūari. cuꝫ semꝑ medicus debeat facere de duob⁹ ꝯtradictorijs qd̄ melius est ⁊c̄.

Ad hoc respondet̄. ꝙ in. a. ɵ nō ē melius ipaꝫ euacuare q̄ꝫ non euacuare nꝫ eq̄ bonū nꝫ deterius. nō eiꝫ ē in. a. ɵ melius ipaꝫ cūare q̄ꝫ nō cūare qꝛ. seqꝛ̄ ꝙ esset bonū ipaꝫ nō cūare qd̄ ē fl'm. sil'r negandū ē ꝙ sit eque bonū ex sil'i fundamento. et sil'r 3° neganduꝫ est ꝙ sit deterius ipaꝫ cūare. cum optimū sit ipaꝫ cūare et pessimū nō cūare. et hec dico intelligēdo per melius euacuare q̄ꝫ nō euacuare elligibilius euacuare. q̄ꝫ nō euacuare. non eim ē elligibilius euacuare q̄ꝫ nō euacuare. nec. eque elligibile nec min⁹ elligibile. cum in h° ɵ nō sit elligibile ipaꝫ nō cūare. Si tn̄ ꝑ meli⁹ cūare q̄ꝫ nō cūare nos itelligim⁹ ꝙ plus iuuamēti et min⁹ nocumēti sequtur i cūando q̄ꝫ in nō cūando. tūc dico. ꝙ in. a. ɵ melius ē cūare q̄ꝫ nō cūare. et an̄ hoc fuit melius cūare q̄ꝫ n̄ cūare et post hoc ēt erit melius cūare q̄ꝫ non cūare. sꝫ tūc zᵐ hunc moduꝫ acceptōis ego nego ꝙ in. a. ɵ incipiet debere cūari. i. ꝙ in. a. ɵ sit melius cūare q̄ꝫ n̄ cūare. imo solū i illo ɵ icipiet debē cūari .i. esse melius cūare q̄ꝫ nō cūare. in q° ɵ m̄ iuuamēti sequeret̄ i cūando q̄ꝫ tū in nō cūando. in illo eiꝫ istanti nō erit melius cūare q̄ꝫ nō cūare. et imediate post illud erit melius cūare q̄ꝫ n̄ cūare cum imediate post illud instās sit plus iuuamēti et minus nocumēti in cūando q̄ꝫ in non cūando. Ex hys ut credo solutuꝫ ē ad alias sil'es instantias. Sꝫ nunc gratias ago deo imortali. ꝙ medicia nostri tēporis deducta sit ad materiaꝫ de incipit et desinit. et de p° et ultimo istāti. et ad idiuisibilia. nūc eiꝫ cognoscem⁹ q̄ꝫtitatē mē peccātis usqꝫ ad minimū eius. et tempus precisum digestionis. et nō soluꝫ diem aut horā sed instans cūonis eligende. et consequēter sciemus ꝓnosticari nō soluꝫ de die aut hora. sed ēt de instanti terminātē egritudinē q̄ res nulli priscoꝝ medicoruꝫ concessa est cum huiusmōi noticiā solis dys imōtalib⁹ ptinere arbitrarent̄. Sed existimanduꝫ est multos appolines ⁊ esculapios d̄ celo cecidisse qua ꝓpter iā scileat consciliator

existimās dies creticos ñ esse assignā dos cū ₚcisiōe. imo hoc tp̄re sūt signā di nedū cū precisiōe hora℞ imo istan tium. iā. n. ad mima uentū est.

Clarissimi artiū ꝛ medicine iterpetris dñi magistri Johānis de arcul' rñsio nes ad argumētatōes imediate ₚceden tes formatas p Johānē de marliano. ꝯ rñsiones suas ₚores serie ita scripte M[ro] policreto ex ferarys mātuano ar tiū doctori isigni ꝛ i medi[a] eruditissio ꝛ ab i[o] missE Johāni marli[o] expliciūt.

Argumētatiōes Johānis marliani me diolanēsis ꝯ rñsiōes has ultias a cla rissimo artiū ꝛ medicie interpetre dño magistro Johāne ꝺ arcul' datas ad ₚo res eius argumētatiōes.

In respōdēdo ad arg[m] meuꝫ qꝺ ₚbare u: debat ꝙ aq[a] ex se nō ifrigida ret dictū fuit p[o]. et ita in alys rñsiōib[9] ꝯfirmatū ꝙ aqua frigidior cōtinēte ñ infrigidat a ꝯtinēte ꝛ hoc tali me[o] ₚ babat. nā si cōtinēs ifrigidaret aquaꝫ frigidiorē se. sequeret ꝙ sil' illud cōti nēs illā aquā calefaceret ꝛ ifrigidaret ꝯñs ipossibile ꝛ ₚbat ꝯ[a] q2 tale conti nēs minorē hēt ₚportionē ad ifrigidā dū illā aquā q̄ꝫ ad calefaciēdū. ꝛ p rñsi onē illud cōtinēs ifrigidat illā aquā. g[o] ēt calefacit eādeꝫ aquā ꝯ[a] pꝫ ꝯ minori ꝛ maior ₚbat posito cāu ꝙ i[a] aq[a] ha beat friditatē ut. 6. ꝛ caliditatē ut duo aer uero illā cōtinēs hēat cal'itatem ut quatuor ꝛ frigiditatē ut quatuor. nam cal'itatis hui[9] aeris ad caliditateꝫ isti[9] aq̄ ē ₚpor[o] dupla ut ex cāu pꝫ. frigidi tatis ṽo isti[9] aeris ad frigiditatē isti[9] aq̄ ₚpor[o] subsexqaltera. q2 maiorē ha bebit aer ad aquā ₚportionē ad calefa ciēdū q2 duplā q̄ꝫ ad ifrigidādū quia solū subsexqalterā. Credo quilibꝫ sane mētis iudicaret hūc auctorē ex hac sua tali argumētatōe sentire ₚportōeꝫ ƀm quā fit actio accipi debere ƀm qualita

tē agentis ꝛ passi sil'es ꝛ nō ꝯrias qꝺ ₚfecto magis maifestū fecit i seqñtib[9] uerbis cū dicit. Forte diceret ꝙ nō est attendēda ₚpor[o] iter qualitates sil'es sꝫ inter ꝯrias iter quas dꝫ esse actio ꝛ sic frigiditas ꝯtinētis q̄ est ut quatuor infrigidabit aquā a ₚportiōe dupla q̄ iter frigiditatē suā ut quatuor ꝛ calidi tatē aq̄ q̄ ē ut duo. ꝛ nō calefaciet ipaꝫ cū cal'itas ei[9] sit subsexqaltera ad fri giditatē aq̄. Cōtra sequtur ex rñsione ꝙ nūq̄ꝫ reissam reitteret itēsuꝫ ꝯñs f[m] ꝯ medicos ꝛc̄. ecce quid ṽba sua dēt intelligere. Jtē aut auctor iste credꝺbat ₚportiōeꝫ ƀꝫ quā fit actio accipi debe re iter qualitates agētis ꝛ passi ꝯrias inter. s. qualitatē agētis agēteꝫ ꝛ quali tatē passi illi actōi resistentē ƀꝫ ꝙ cōis et ṽa ē sñtia aut credebat dc̄aꝫ ₚporti onē accipi debere iter qualitatē agētis agēteꝫ ꝛ qualitatē passi qualitati agēti sil'eꝫ quēadmōꝫ qlibꝫ sanemētis ex uer bis ei[9] meo iudicio ꝯcipet. Si 2[m] ₚce dūt mea argumēta in alys argumētatio nib[9] formata ꝯ ipꝫ. Si p[m] nō pa℞ ad miratōis suscipio ₚbare laborauit ma nifestā ṽitatē quasi ab oib[9] cōcorditer ꝯcessaꝫ p illud qꝺ credūt oēs eē falsū. et qꝺ nūc in suis ultis rñsionib[9] dicit se credere eē fl'm. nā studet ₚbare hāc ₚpositiōeꝫ manifeste ṽitatis quasi ab oib[9] ꝯcessaꝫ aqua frigidior ꝯtinēte. ñ infrigidat a cōtinēte p ƀ ꝙ ₚportio di cta accipi dꝫ iter qualitates sil'es qꝺ ē falsū apud oēs ꝛ ēt apud ipꝫ ut nūc fa tet. si. n. teneret ₚportionē ƀꝫ quaꝫ fit actio accipi debere ƀꝫ qualitates ꝯrias nō ₚcederet arg[m] ut ꝯstat nullūq̄ꝫ habe ret colorē aut apparētiā ad ₚbañ illud ꝯtinēs miorē habere ₚportōeꝫ ad ifri gidādū illā aqua se frigidiorē q̄ꝫ ad ca lefaciendum. itaq̄ꝫ p illꝺ quod omnes dicunt esse falsum. et ipse etiam fatet esse falsum. puta per proportionē acci pi debere inter qualitates similes. pro bauit ₚportionem manifeste ueritatis quasi ab omnib[9] cōcessaꝫ. s. aquā frigi diorem continente non a cōtinēte ifri

gidari. Jn maiorē ēt deduct⁹ suꝫ admi
rationē. hoc qđ oēs asserūt esse falsuꝫ
⁊ scit oēs credere illđ eē falsū ⁊ ꝙ nūc
fatetur se credere esse falsum. s. ꝓpor
tionē ſꝫ quā fit actio accipi debere ſꝫ
qualitates agentis ⁊ passi sil'es et non
ꝯrias ꝓbare labarauerit ꝑ illud argum̄
tū hic facillimū fortassis apud eū fidē
faciēs. q̄ꝛ sequeret̄ ꝙ nunq̄ꝫ remissum
remitteret itēsius ⁊c̄. tu. n. scis q̄ꝫtū ab
oibus facil'r hic' illud soluat̄ argumen
tū q̄ꝫtū que facil'r ⁊ clare a me in ꝑmis
argumētatōib⁹ ꝯ ipm formatis solutū
fuerit. tuū erit iudicare. Jtē mate de v
tute ſmonis ⁊ si ut credo bonū habue
rit itellectū in ꝑmis rn̄sionib⁹ ut in se
cūdis ēt affirmat se dixisse cōclusit di
cēs. quare nullo pacto pōt teneri aquā
calefactā sil'ez ꝯtinēti aut frigidiorem
eo posse ab eo ifrigidari ⁊c̄. nā ut scis
aqua frigidior ꝯtinēte pōt. a. cōtinēte ī
frigidari. ut si ꝯtinēs fieret frigidius
aqͣ aut aqua cal'ior ꝯtinēte ⁊ post ifri
gidaret̄ a cōtinēte. Qđ g° ipe alias ha
buerit oppioēz ī accipiēdo ꝓportiōez
ſm quā fieri dꝫ actio. diuersam ab ea
quā multi ex scriptis suis eū crederēt
habuisse nō nego. nꝫ ēt q̄ro h ꝙ fortas
sis ut nature secretū hꝫ mihi apiat. ego
in hac mā teneo ſm ꝙ ī alys argumēta
tiōib⁹ scripsi ꝓportionē illā accipi de
bere iter actiuitatē agētis ⁊ resiͣᵐ pas
si oia cōputādo ut dixi ī alys scriptis
⁊ maxīe ī ꝓposito ī motib⁹ alteratiōis
successiuis secūdum primas qualitates
Si hec mea opinio a sua diuersa. ⁊ ita
nō uera uidebatur arguenduꝫ erat per
illum contra. Addit ultimo ꝙ decen
tius fuisset respondere ad rationes q̄
contra oppinionez meā ab ipso forma
te procedebant q̄ꝫ sibi oppinionē quaꝫ
non sensit nec sentit imponere. tantum
indignationis ut argumenta contra ip
sum formētur ex hys uerbis ac multis
alys prout apparebit in processu. ⁊ ma
xime in fine assumpsisse uidet̄ ut nihil
preces tue mi policrete q̄ maxime pō
dus apud me habent ac semper hēbunt
uehementissime gerēt nullo pacto ꝯtra
hunc uirum quē scis me in patrez sem

per habuisse et habere scriberem. scis
eniꝫ aperte ex primis scriptis ipsum
nullam oppinionez meā. sed soluꝫ tria
argumenta q̄ a me alias audiueras ha
buisse ut tu ipse mihi retulisti et me so
lum tuis ꝑsuasionibus atq̄ꝫ quorum
dam alioꝝ scolariuꝫ intelligere capien
tium. quid nam ego sentirem in respon
sionibus suis ad illa tria argumēta ꝑn
cipalia et non ut ex animo ei⁹ dicta mō
dere curarē. quod pleriq̄ꝫ facere solēt
qui ab huiusmodi hominū natura mul
tum alienus sum argumenta formasse
contra singulas respōsiones suas ī pͣ
difficl'tate. neq̄ꝫ fuit opus respondere
nisi ad illud argumentuꝫ quo probare
nitebat̄ ꝓportionez nō accipi debere
inter qualitates ꝯrias quia habens cali
ditatem ut q̄nq̄ꝫ ⁊ frigiditatē ut tria nō
ageret in hn̄s caliditatē ut sex ipsuꝫ re
mittēdo in caliditate qđ tamen q̄ꝫtum
hic cōmune sit atqꝫ facile iam intelli
gis itaqꝫ rn̄suꝫ ē ad oia ad q̄ fuit respō
dēduꝫ. Ultra dicit se tenere ꝙ aqͣ ca
lefc̄a redducit̄ ad friditatē sibi nālem
ꝑ paucā frigiditatez coextensaꝫ cal'ita
ti sibi accn̄taliter ipse q̄ frigiditas di
rigit̄ a forͣ aque ⁊c̄. Ad ꝑmā meā
rōnez dicit hūc suū modū ꝯuenientiorē
ceteris ⁊ ꝙ omittit rōes efficaces quas
hēt ꝯ alios. Uidissez libenter illas
rōes quas hēt ꝯ alios mōs. q̄ꝛ sum in
opinione ꝙ si aqͣ fiat frigidior ꝯtinē
te ꝙ a forma sola ſbali. aut a forͣ siml'
cū fritate ꝟtuali. aut q̄ꝛ ꝯdēpset̄ ifrigi
det̄. Ad zͣᵐ rōez dicit ꝙ ois calidi
tas ꝯriat̄ cuilꝫ frigiditati tn̄ aliqn̄ nō
agit q̄ꝛ forͣ ipedit ne agat gratia exˡ ī
mixto primo ꝯ hāc rn̄sionē est modus
dicēdi cois Jacobi forliuiens. ac mul
toruꝫ alioꝝ dicētiū caliditatez ⁊ frigi
ditatez que simul naturaliter extendū
tur in eodem subiecto adequate non es
se contrarias sed eiusdem spetiei cum
contrarys. Jtē ꝯria dn̄t. q̄ nō siml'
ſꝫ successiue eidē pn̄t nāl'r iesse. q̄ꝛ cū
aliqua caliditas dū aliqͣ frigiditate ſꝫ
cōez uiā sil' existat ī aliq° ſbo adeq̄te.
n̄ erit ois cal'itas oi fritati ꝯria. Jtē se

q̄ret ex r̄n̄sióe ꝙ aer hn̄s unīꝰ cal'itatē
ut tria ⁊ frigiditatē ut.5.ageret ī aquā
oio sibi sil'ez scd̄z primas qualitates.
qua eēt absolute potētior ⁊ scd̄m calí
ditatez ⁊ frigiditatē ipsaz īfrigidādo
ꝯn̄s ꝯ̄.oēs ⁊ pz ꝯa qr friditatis aeris
ad caliditatē aque ē contrarietas ⁊ suf
ficiēs dn̄iuz ⁊ applicatio debita ⁊ ī si
plicibꝰ nō sunt qualitates ꝑme obliga
te q̄r ⁊c̄. Uel saltē sequeret̄ ꝙ aere
hn̄te caliditatē ut.5.⁊ frigiditatē ut.3.
⁊ aqa sil'r ⁊ aqa exn̄te ita modica. ut
aer sit absolute taz scd̄z cal'itatē q̄z se
cūdū frigiditatē absolute aqa potētior
aer calefaceret ultra istā aquā. sit eniz
gratia exl cal'itas ut.5.maxia q̄z aer ī
nālissia dispōe exn̄s sibi determiat.cō
seqn̄s irrōale ⁊ ꝯa pz ut priꝰ.nā calidi
tas aeris ē potentior frigiditate aq̄ et
sibi ꝯ̄ria ⁊ ꝯueniēter applicata. gº aget
in iam ⁊ aer n̄ ultra se calefaciet qr nō
remouet se a dispōe sibi nālissia alyſ ō
ductis. Itē non assignari posset eui
dēs rō quare in gnātōe uniꝰ gradꝰ ca
liditatis som unius gradus frigiditatis
corrūpat̄ si oēs gradꝰ frigiditatis gra
dui caliditatis qui corrūpit̄ sunt cōtra
ry. Itē sequeret̄ ꝙ aer hn̄s cal'itatē
ut.5.⁊ frigiditatē ut tria ꝑ tom.cuiꝰ ca
liditas eē potētie ut.10.agēt in ꝑticula
aq̄ uniformiter hn̄tez cal'itatem ut.6.⁊
frigiditatē ut duo ab eo contētā.cuius
frigiditas oibus alys iuuamētis aut ī
pedimētis remotis eēt som potētie ut
duo aut mioris calefaciēdo ꝯn̄s īpossi
bile ⁊ ꝯa pz qr cal'itas aeris eēt poten
tior frigiditate illiꝰ aq̄ ꝑ cāuz ēt poito
ꝙ frigiditas aeris ꝑ totā suā poam iu
uet iam in resistēdo calefaciētibꝰ ut ex
cāu ꝯstat ⁊ ē illi ꝯ̄ria ⁊ fora aeris non
īpedit iam ab actōe.q̄r.⁊c̄. Ul'sic.⁊
ē idē argm.Sit.a.aqa magne q̄ztitatis
hn̄s unifor' frigiditatē ut.6.⁊ cal'itatē
ut duo.cuiꝰ fritas sit potētie ut 12.cal'i
tas ꝟo ut 4or aut ut.5.si forte diceres
ex ceteris ꝑibꝰ cal'itatē frigiditate eē
magis actiaz ⁊ sit ī ia aqa una modica
ꝑticula piperis habentis unī fritatem
ut.7.ut unū solum ex se omnibus alys

deductis resistentem.et caliditatem ut
unū q̄ sit potētie ut una septia unīꝰ aut
ut due septime unius .uel ut unū.lz nō
ꝟisil'r debeat eē tante.stante cāu de po
tentia frigiditatis.et seqtur. ꝙ postq̄z
frigiditas.a.ꝯ̄riat̄ caliditati huius ꝑti
cule piꝑis.et ē eadez multo potentior.
īmo ēt est multo potentior agregato ex
caliditate aq̄ et ex caliditate illius ꝑti
cule piꝑis.Si forte diceret̄ illas duaſ
caliditates se iuuare in resistēdo infri
gidātibus .aut infrigidare nitentibus
illō pip.et forma sbal'.a.aq̄.nō ipediet
frigiditatē suā ab agendo.ꝙ infrigida
bit aqa illa illō pip.q̄z aget ultra gradū
ꝓpriuz.quare ⁊c̄. Ad tertiaz rōnez
rn̄det negando assumptuz.imo dicit ꝙ
frigiditas resistit ne caliditas agat in
aliaz aquā .ipaz calefaciendo. nō tn̄ rn̄
dere noluit ad argumētuz meū.ꝓbans
dirrecte oppositum illius qō nūc dicit.
argumētuz ī paucis ēt nūc replico dici
mus aq̄ hn̄tis uniformiter caliditatez
ut duo .et frigiditatem ut.6. caliditas
agit in certaz ꝑticl'az aq̄. sūme frigide
ul' hn̄tis frigiditatez ut.7. uniformē.
gº nō resistit sua frigiditas illi calefa
ctiōi.neqz et frigiditas et forma subal'
sil' resistent illi calefactiōi .assumpm ex
expientia pz eē posibile.et ꝯa plana ē.
qr frigiditas illius aq̄ potentior ē cali
ditate secū extensa.tā in agendo q̄z in
resistendo.itera et extra.cuz q̄libz qua
litas uniformis.ex se tm̄ sit actia q̄ztū
resistitiua ut euidētissime meo iudicio
ꝓbaui ī tractatibꝰ meis de reactōe.sic
ciz frigiditas magis resistit itra q̄z ex
igit̄ ēt caliditas minꝰ agit ex q̄z itra.
Si forte diceret̄ ꝙ caliditas ia ut duo
potentior est in agendo. q̄z frigiditas
ut.6.ī resistendo.ergo ēt erit potētior
in resistendo q̄z frigiditas ut.6.in re
sistendo ergo etiā erit potētior in resi
stendo q̄z frigiditas illa in agendo.et
semp summo cum frigiditate totum
iuuam forme sbalis.gº nō possz oibus
deductis h aqa se reducē nō igit̄ q̄cum
q̄z frigiditas q̄ztūcūqz modica cal'itate
secū extēsa ē poor.cꝰ om dic̄.Itē loco

accipiā aliaꝫ aquā magne q̄ꝫtitatis tm̄
frigidam et uni⁹. ꝙ eius frigiditas sit
maioris potentie p̱ duos grad⁹ q̄ꝫ cali
ditas secū extensa ꝯputatis ⁊ cū calidi
tate ⁊ cū frigiditate oīb⁹ iuuamētis ⁊
sit gratia exēpli frigiditas hui⁹ aque
ut quatuor potētie ut. 8. cāus possibili
tas ē maifesta. postq̄ꝫ frigiditate exn̄te
maioris potentie q̄ꝫ ut quatuor i ifini
tuꝫ miorari possꝫ po^a cal'itatis. In ifi
nitū. n. pōt cal'itatis ml'titudo minorari
⁊ po^a inseq̄t ml'titudinē forme ceteris
p̱ib⁹ accipio ultra aliā aquā uniformi
ter hn̄teꝫ frigiditateꝫ ut. 8. ita parue q̄ꝫ
titatis ꝙ frigiditas sua sola oīb⁹ aliis
deductis sit minoris potentie q̄ꝫ calidi
tas hui⁹ aque date ⁊ pꝫ ꝙ hec aq^a agꝫ
i i^am sūmā. Uel ut breui⁹ arguam hec
aq^a in aliquā aquā sūme frigidam pōt
agere calefaciendo. g° frigiditas sua
illi calefactioni nō resistit. ꝯ^a ē plana
q2 si resisteret maior eēt resisten^a q̄ꝫ
po^a actiā hui⁹ aq̄. ⁊ ass^m pꝫ in cāu l' ex
expien^a pꝫ eē possibile. g°. ⁊c̄. Pro
fecto pl'imū admirat⁹ suꝫ. si uiaꝫ habe
bat r̄ndendi ita tacit⁹ hunc locū p̱tran
sierit. naꝫ in aliis suprascriptis argu
mētatōib⁹ littera ita habebat. 2^a ps as
sumti pꝫ q2 al'r nō possꝫ aq^a hn̄s cal'i
tateꝫ ut. 6. ⁊ frigiditatē ut duo agē i'al
qd ea frigidi⁹ ⁊c̄. Nouuꝫ s̄monē i nā
li phia audire uideor cū dic̄ formaꝫ aq̄
magis solicitā eē de comodo p̱p̄o q̄ꝫ
alieno ⁊c̄. Ad 4^am rōeꝫ ꝯcedit ꝙ
aqua habens caliditateꝫ ut. 6. ex se ifri
gidatur. ⁊ ꝙ frigiditas q̄ꝫtūcunq̄ꝫ ᵓmo
dica ponatur in aqua i^a cum iuuamen
to forme substantialis aque sufficit ad
corrumpendū caliditatem sibi dispro
portionataꝫ ⁊ ita computato adiutorio
forme uidetur concedēduꝫ. ꝙ sit poten
tior caliditate secum extensa ut i p̄mis
scriptis suis ēt fatebat̄. Contra da
to isto sequeret̄ ꝙ. 6. uncie aque ml'tū
⁊ certo gradu frigide poite i furno tā
tū calido q̄ꝫtuꝫ calidus ē gratia ex^l cū
decoquitur panis in eo ex se infrigida
rentur ultra. ꝯsequens contra experiē

tiā q2 i^a aq^a tuo mō certe frigida i fur
no tal'r calido posita calefieret. et p̱ba
tur ꝯ^a sit a aq^a. 6. untiaꝝ feruētissima
in qua si ponat̄ digit⁹ fortis et maneat
p̱ minutuꝫ hore seu p̱. 60^am. p̱teꝫ hore
gratia exēpli. et post ponat̄ in aq^a fri
gida multuꝫ. tn̄ ex calefactiōe ledet̄ di
gitus. et pꝫ ꝙ hec aqua ex cuius calidi
tate ledet̄ digitus. nō erit sūme calida.
hēat ergo hec aqua caliditateꝫ ut. 7. et
frigiditateꝫ ut unū. et sit eius caliditas
ut. 7. oībus aliis extriscecis remotis. sꝫ
soluꝫ cōputato iuuamento forme. si po
nat̄ illā iuuare potentie. ut. zo. et seq̄t
ꝙ frigiditas ut unū q̄ ē in ea ꝯputato
iuuamēto forme. et oībus extrinsecis
remotis erit maioris potētie q̄ꝫ ut. zo
hoc pꝫ ex r̄nsione. sit ergo potētie illa
frigiditas ut. zi. pono ultra ꝙ aer in
furno cōputato iuuamēto p̱ictū. et oīuꝫ
alioꝝ q̄ iuuāt in decoquēdo paneꝫ. sit
ita calidus. ut equal'r p̱ equali tēpore
ledat digituꝫ fortis calefaciēdo. equal'r
ut ante calefaciētibus. resistenteꝫ. et se
quit̄. ꝙ postq̄ꝫ in equales resistentias
illa. a. aqua calida ut. 7. ⁊ hic aer furni
eque ueloces p̱ducunt actiōes. erit po
tentia caliditatis aeris furni. ꝯputatis
iuuamētis p̱etuꝫ et alioruꝫ que cōiter
iuuant ad calefaciēduꝫ paneꝫ. potentie
ut. zo. accipiat̄ ergo aqua. 6. untiaruꝫ.
sine eque dempsa. et tāte q̄ꝫtitatis q̄ꝫtū
dempsa et q̄ꝫte q̄ꝫtitatis erat prior. ca
lida ut. 7. cuius caliditas erat potentie
ut. zo. que sit tm̄ frigida. ut eius cali
ditas non sit nisi potentie ut dimiduꝫ
sit prior aqua a. hec uero 2^a. b. et seq
tur manifeste ꝙ. b. aqua si poneretur
in furno. cuius aer est ita calidus sic̄
positum. est se ipsam infrigidaret q̄ᵒ
tamen est dissonum experientie. Nam
a. et. b aque sunt equales in q̄ꝫtitate et
eque dempse per casum et caliditas. a
est potentie ut. zo. caliditas uero. b. est
potentie ut dimidium. ergo frigiditas
b. erit maioris potentie q̄ꝫ ut. zi. ut pꝫ
ex dictis quare cū caliditas aeris furni
oībus suis iuuamētis ꝯputatis sit so^m

potentie ut zo.cal'itas uero.b.aque sit
som potentie ut diduz erit frigiditas
b.maioris potentie q̄z cal'itas sua cō
putato omni iuuamīto aeris furni.q̄ꝛ ħ
b.aq^a ita certo gradu frigida nō maio
ris q̄ztitatis q̄z.6.unciarū in furno no
tabil'ꝛ calido poita se infrigidaret qđ
apparet irrationale multuz. Et codē
modo penitus ꝓbabis ꝙ.c.aq^a.6.unti
aruz sūme frigida posita in tali furno
minime calefieret.qđ est incōueniens
non ei⁹ frigiditas eēt maioris potētie
q̄z ut.zi.ꝛ cal'itas aeris furni som po
tentie ut.zo.q̄ꝛ non aget. cal'itas furni
in frigiditatē illi⁹.c.aque qđ ut ē dcm
ē icōueniens.puto.n.ꝙ aqua i^a in ciato
eleuato in tali aere nō contāgēti pietes
furni multū calefieret. hoc argm q̄z q̄z
māle uidebit.magnā tū mihi fidē fac
ad oppom dcoꝝ in rn̄sione. Dicit ul
tra ꝙ cal'itas.a.aque calefacit.b.aquā
minus cal'az.ꝛ tū nō reittit frigiditatē
secū extensaz. Sed consideranti pz
hanc rn̄sionē suaz. nullā esse apđ hos
qui calculatōes intelligūt.nā sit.a. aq^a
pedal' hn̄s uniformiter cal'itatē ut.6.ꝛ
frigiditatē ut z^o ꝛ sit.b.aqua pedalis.
hn̄s cal'itatez ut.5.ꝛ frigiditatē ut tria.
ꝛ a aqua ꝑmixta cuz b.aqua i^am calefa
ciat ut expientia declarat eē possibile
naz aq^a feruēs calefacit aliqual'ꝛ equa
lez q̄ztitatē glaciei aut aque sūme frigi
de ꝛ sequit̄ ꝙ po^a actia cal'itatis a est
maioꝛ po^a resistitiua frigiditatis.b.sil'
cum iuuamento quod recipit a forma
sbali sua.Sit ergo gratia exēpli po^a
actiua cal'itatis.a.ut.6.ꝛ erit frigidi
tas.b.sil' cuz sue forme iuuamēto mino
ris potentie resistitiue q̄z ut.6.tunc ul
tra frigiditas.a.cū sue forme substātia
lis iuuamento.ē minoris potentie acti
ue q̄z ut.6.qꝛ minoris q̄z sit frigiditas
b.cum sit in gradu i^a remissioꝛ.ꝛ ex ꝑ
te formarū sbaliuz.a.ꝛ.b. ꝛ q̄ztitatum
coꝝ sit paritas ꝛ frigiditas.b.est mino
ris potentie resistitiue q̄z ut.6.per po
sitū.g^o ēt ē mioris potētie actie q̄z ut
6.cum unaqueq̄z qualitas cū ꝯdictōib⁹
alibi a me dictis tm̄ sit actia q̄zm resisti
tiua ꝛ ꝑ poituz caliditas.a.ē potentie
actie ut.6.quare erit ēt potētie resistiti
ue ut.6.ꝑ idez.g^o nullo^o poterit frigidi
tas a sil' cū sue forme iuuamīto.agere i
caliditatez secū coextensaz alys ꝯductis
postq̄z tal' frigiditas ita adiuta a for^a
sbali aq̄ mioris ē potētie in agēddo q̄z
cal'itas ēt nō adiuta a for^a sua mō suo
in resistendo q̄ꝛ nō quelibz frigiditas ī
aq^a exn̄s erit cal'itate secū extensa po
tentioꝛ ꝯputato cū potentia frigiditatis
iuuamento forme sbal' illi⁹ aq̄. Con
tra expientias.quas sub scilentio per
transiuit ꝛ dicit potuissz adducē.nō ha
beo arguē nz affirmare illas ꝓpom suū
cōfirmare y^o suz cert⁹ nullas hēat pro
pom suū apparēter ꝯfirmātes l' ꝙ iste
quas credit ꝓpoito suo ꝯueīre.opinio
nez suaz potius destruerēt q̄z cōfirma
rēt. In 5^a.rn̄sione hēt pro i ꝯuenien
ti aliqđ agens non alteri ꝯiūctū .agere
ultra graduz ꝓpriuz q̄z q̄z de agente al
teri cōiuncto mime sit hoc apđ eū icō
ueniēs. Quia in z^o tractatu đ reacti
one māifeste ꝓbaui hui⁹ nūc ita dicti
scđaz ꝑtez non esse ueram non aliter
nunc arguam contra istam secundā par
tem ꝛ si illam esse falsam existimen
In respōsiōe ad ꝑmū argum meuz for
matū ꝯ rn̄sionē suā ad pm meū arm uo
luit ꝙ stāte ꝓfūditate equali in magna
aq̄ portiōe ꝛ ꝑua tardi⁹ īfrigidabitur
aq^a ml'ta q̄z pauca pp dispitatē i uase
ꝛ aere ꝯtinēte q plus calefiēt ab aqua
ml'ta q̄z pauca.q̄ꝛ plus impediēt īfrigi
dationē aq̄ magne q̄z ꝑue. Paꝝ uidet̄
h^o i loco forte alys īpedit⁹ ꝯsideraffe.
nā sic po^a multe aq̄ erit maioꝛ.ita po^a
aeris applicati ml'te aq̄ erit a^oꝛ. qꝛ ita
ꝓportional'ꝛ plus đ aere obiciet̄. ꝛ ēt
de pietib⁹ uasis aq̄ multe q̄z ꝑauce si
cut aq^a est maioꝛ aq^a supposita equali
ꝓfunditate ꝛ latitudie aquaꝝ.s3ꝫsom lō
gitudie illaꝝ diuersa exn̄te ꝛ nisi cređ
ret ad geometriā ipz trahere studerez
hoc geometrice ꝛ nāliter plane ꝓbaret̄

Ista tñ itelliget si calculatorē uidit ac
teneat quē scio talia. aut maifeste ante
cedētia ad ista clarissie ōclarase in zª
rñsione concedit ꝙ aliqua aqua pōt
eē ita modice q̄ztitatis ut ipediat̄ a con
tinēte ad reductionē. ubi tñ certa aº² ñ
ipediret̄. Dicit zº ꝙ hoc ē ꝯ opinio
nez meā in qua uolo aquam reduci ad
frigiditatez a ꝯtinēte. Contra istam
rñsionez instat̄. qꝛ ex ista rñsione seqt̄
ꝯdictoriū imediate rñsionis prioris.
ergo rñsiones iste fuerūt cū pauco aut
nullo fundamento. ꝯª tz ꝛ a^{m} ꝓbat̄. qꝛ
sit. b. aqua ita modica. ut i. c. aere tal'r
qualificato ñ possit se ifrigidare. ꝛ sit
a. aqª ita ꝓfunda sicut. b. tante tñ q̄zti
tatis ut se reducat. ꝛ seqt̄ ꝙ finite ue²
se frigefaciet. dicam⁹ ergo ꝙ tm̄ ue² se
nūc reducat. ut nulla fc̄a uariatōe i ei⁹
q̄ztitate neq̄z figura. ꝛ alys pꝛibus i hō
reduceret̄ ad frigiditatē sibi nālē ꝛ'uo
lo ꝙ in ṗª medietate hui⁹ hore mioret̄
in q̄ztitate p ablationez ptiū scōm lon
guz. ꝛ eaꝝ elongationē. a. residuo ꝓfun
ditate remanētis semp equali remanē
te ꝓfūditati. b. usq̄z ad tātā puitatem. ut
nulloº possit remanēs aqª se reducē ꝛ
seqt̄ ꝙ cū nunc finite ue² se reducat ꝛ
al'nº nō se reducet ꝙ aliqñ tardius q̄z
nunc se reducet q̄ꝛ aliqª aqª mioꝛ tar
dius q̄z certa h̄ data aº² se ifrigidabit
cui⁹ oᵐ directe i imediata hore rñsiōe
dicebat̄. Et h̄ ar^{m} in pauciorib⁹ ita
formatuz ꝓcedet ꝯ dc̄a in dictis rñsiōi
bus. a. aqª cal'a ut. 6. se reducet. d. g̃du
uelocitatis. ꝛ. b. aqª ita ꝓfunda sic̄. a.
aqª ꝓpter aerez ꝓportiōabil'r pl's istā
ipedire nō pōt se aliquo gradu ueloci
tatis reducere. gº aliqua aqua mediās
in q̄ztitate inter a ꝛ. b. equal'r ꝓfunda
cum illis minori gradu uelocitatis q̄z
sit. d. gradus se reducet. quare non be
ne posite fuerunt dicte responsiones.
Patet ultra irato animo ac multum
meo iudicio indignato hunc auctorem
in sua responsione addidisse. ꝙ hoc est
contra opinionez meā. nā ut quilz uide
re poterit in his q̄ scripsi. ṗº aut zº. nz
aperte dixi aquā ultra frigiditatez con
tinentis a continēte infrigidari. nz ali
qd ex qº seqt̄ aut sequi appareat. apō
aliqual'r talia intelligētez. mee opinio
nis eē ꝙ aqª a ꝯtinēte illaz ifrigidet̄
ultra frigiditatē in ꝯtinēte reptā. qcqd
ego credaz i hac mā. In 3ª rñsione
dicit ꝙ cōcesso ꝙ uapores sint de natu
ra aq̄ ꝛ si sint tenuiores aqª. sunt tñ in
tm̄ aqª calidiores. ꝙ tardi⁹ infrigida
bunt̄ q̄z aqª. ꝛ nō ultra rñdet ad arg^{m}
meū. Contra hāc rñsionē instat̄ sic
uapores p nihil sunt cal'iores aqª i qª
ꝯtinētur ꝛ adhuc staret ꝙ uapores per
mag^{m} qd essent cal'iores aqª i qua cō
tinēt̄ ꝛ ueloci⁹ aqª iª ifrigidabūt̄. gº
rñsio nulla ꝛ ṗª ps assumti ꝓbat̄ qꝛ
si uapores p aliqd sint cal'iores aqua
pono ꝙ nūc p unū gradū sint uapores
tales aqª in qª ꝯtinent̄ cal'iores. Con
tra in p̄ncipio eq̄ intensa erat cal'itas
in mā hoꝝ uapoꝝ ꝛ in mā aq̄. suppono
. n. a ṗncipio calefactiōis. aquā unifor
mē in frigiditate extitisse. gº añ h̄ al'n
erat cal'itas materie hoꝝ uapoꝝ exce
dens cal'itatē aque soᵐ p didiū gradū
sed per arg^{m} meū aqª min⁹ resistit ca
lefacientib⁹ q̄z uapores. gº ab illo ⊖ i
quo caliditas uapoꝝ p didiuz gradum
cal'itatez aque excedebat usq̄z ad h̄ ⊖ in
quo. s. p poitiuz cal'itas uaporuz excedit
cal'itatē aque p unū graduz. erit aqua
uelocius calefacta q̄z uapores. gº nunc
non excedit cal'itas uapoꝝ. cal'itatē aq̄
p unū gradū. sed p min⁹ q̄z p didiū. ꝯ
poitiuz. q̄ꝛ. ꝛc̄. zª ps assūti ēt pz. nā po
no ꝙ aqua hēat frigiditatē ut. 6. poten
tie ut. 6. cōputato omni iuuamento qō
a forma sua recipit. ꝛ cal'itatē ut duo.
que erit minoris potētie q̄z ut. 6. p⁹ q̄z
h̄ aqª se redducēt. sit gratia exēpli po
tentie ut quatuor. uel ut tria uel ut duo
aut ut unuz ꝛ pz ꝙ iª aqª omni āmoto
extrinseco ipedimēto reducet se ad fri
giditatē nālez sibi secundum ipsuz a ꝓ
portione sexquialtera gratia exempli
aut dupla. aut tripla aut 6lª. sit ꝟo b. ua
por iclus⁹ i. a. aqª hñs cal'itatē ut. 4º

42

ꝛ frigiditatē ut quatuoꝛ.ꝛ ita modice
q̄ꝫtitatis ꝙ sua caliditas sit potentie
tante.cōputato iuuamēto sue forme si
qō recipit ab 1ͣ.ꝙ in 4ˡᵒ minoris sit
potentie.q̄ꝫ caliditas a. qꝛ cum uapoꝛ
in infrigidando se iuuetur a cōtinente
frigidioꝛe.qꝛ iuuatur ab aqua ꝯtinēte
frigidioꝛe uapoꝛe.et aqua non iuuet̄ a
uapoꝛe in īfrigidando se. postq̄ꝫ est ua
poꝛ calidioꝛ aqua.illaꝫ aptus caleface
re.et nō infrigidare ut ipē concedit.et
argumēta mea in materia 2ͣ pn̄ti.s.in
mā de spasmo humido.ꝓbare uidētur.
seqtur ꝙ aqua frigefiet a ꝓpoꝛtiōe mi
nori.q̄ꝫ ille uapoꝛ.ꝑ infinite eiꝫ modi
ce minus q̄ꝫ ut.6.iuuabit.a aqͣ aliquā
ꝑteꝫ.b.uapoꝛis in reducēdo se. et cuꝫ
hoc aliquāte potētie deducto tali iuua
mento a aque.ē.b. uapoꝛ in se reducē
do.ergo uelocius reducetur uapoꝛ ad
frigiditateꝫ q̄ꝫ a aqua.imo in oī cāu se
quit̄ 2ᵐ ipm̄. ꝙ uapoꝛes inclusi et ad
minima suo modo diuisi cū aqua.uelo
cius īfrigident̄ illa aqͣ ī qua ꝯtinētur
qꝛ.forma subalis uapoꝛis frigiditas
ipiꝰ uapoꝛis actual'.frigiditas actual'
aq̄ ꝯtinentis uapoꝛeꝫ.et forma subal'
huius aq̄.ꝯcurrūt in īfrigidando taleꝫ
uapoꝛeꝫ .cuius uapoꝛis īfrigidatiōi.
sola caliditas uapoꝛis sine ullo iuuamē
to caliditatis aq̄ actual' resistit.aqͣ eiꝫ
illa cum sit frigidioꝛ. uapoꝛe. illuꝫ ap
petens īfrigidare.minime illius infri
gidatiōi resistit .aqua ṽo hec cōtinēs
uapoꝛeꝫ infrigidat̄ soluꝫ a forma sbali
sua.cū frigiditate actuali. minime effe
ctiue ꝯcurrēte frigiditate uapoꝛis.cuꝫ
uapoꝛ sit 1ͣ aqͣ calidioꝛ.illaꝫ appetēs
calefacere .et huic infrigidatiōi aq̄ re
sistit caliditas actualis aq̄.et caliditas
actual'.uapoꝛis.et ex ꝑte extrinsecoꝝ
iuuam̄toꝝ et īpedim̄toꝝ ē ꝑitas ut sup
pono.ergo aᵒʳ. ē poͣ q̄ īfrigidat uapo
reꝫ.q̄ꝫ.1ͣ q̄ īfrigidat aquā.et aᵒʳ ē resi
stentia ad īfrigidātia ī aqͣ.q̄ꝫ in uapo
re. gᵒ tardiꝰ īfrigidabit̄ aqͣ q̄ꝫ uapoꝛ
quare ꝛc̄.   Quāq̄ꝫ foꝛtassis uapoꝛ ꝛ
aqua sunt eiusdē speciei essentialis.hic

appello aquaꝫ in qua comunia et uul
garia accidētia aque apparēt. Ad quar
tam dicit ꝙ uapoꝛes sunt calidiores
aqua.cuius signum est leuitas.contra
nō seqt̄.a.ex.b.nō fuit generatū ꝛ ē le
uius ul' minꝰ graue ꝛ ēt subtiliꝰ q̄ꝫ fue
rit.b.gᵒ ē cal'ius q̄ꝫ fuerit.b.ut pꝫ si a
sit aqͣ sīplex nālissime nūc dispōita q̄
fuerit ex.b.terra simplici ꝛ simpl'r tali
generata. Ad qntā dic̄ ꝙ subtilitas ꝛ ra
ritas sbe acqsite in aqͣ ꝑ suā calefacti
onē facit ut citiꝰ cōgellet̄.ꝛ ēt qꝛ facta
ē sicut egra ꝛ īpotēs.egri aūt ꝛ īpotē
tes minꝰ resistūt cāis egritudinis q̄ꝫ sa
ni. Cōtra primā ꝑteꝫ huiꝰ sol'onis ꝓ
cedit meū arᵐ ad qō nullā dedit rn̄sio
neꝫ.s.ꝙ si uapoꝛes foueāt cal'itateꝫ aq̄
ꝛ multo maioꝛ q̄ꝫtitas uapoꝝ sit ī aqͣ
feruēte q̄ꝫ tepida.seqt̄ ꝓpositū. Itē ꝓ
poꝛtionabil'r plꝰ ꝛ absolute plus ꝛ sen
sibil'r magis aucta ē caliditas in aqua
buliēte ꝛ uapoꝛes qbus magis resistit
infrigidātibꝰ nūc q̄ꝫ an̄.cū esset tepida
resisteret q̄ꝫ aucta fuerit raritas sbe ī
tp̄re ī quo ex tepida facta ē buliēs.qua
minus īfrigidātibꝰ resistit cū ē buliēs
q̄ꝫ qn̄ erat tepida.gᵒ oībꝰ ꝯputatis pu
ta cal'itate ꝛ uapoꝛibꝰ qbus plus resi
stit īfrigidātibꝰ buliēs q̄ꝫ tepida ꝛ ra
ritate sbe qͣ minꝰ resistit īfrigidātibꝰ
buliēs q̄ꝫ tepida plus resistet īfrigidā
tibꝰ feruēs q̄ꝫ tepida q̄ꝛ ꝛc̄. Contra se
cūdā ꝑteꝫ ꝓcedit argᵐ īmediate foꝛātū
ꝑ qō ꝓbatū ē illā plus resistere infrigi
datiōi q̄ꝫ an̄. Itē si aqua buliēs ē egͣ
anteq̄ꝫ in glatiē cōuertat̄ fiet tepida si
cut erat ante.ergo tūc cum erit tepida
postq̄ꝫ fuit feruēs erit eque sana sicut
erat quādo erat tepida an̄q̄ꝫ fuerit fer
uens.quare tunc equaliter potens erit
resistere infrigidationi sicut ante. Iste
tamē sermo de sanitate ꝛ egritudie aq̄
et maioꝝ etiaꝫ simpliciuꝫ maxime secū
dum ipsuꝫ.qui non sequitur uiam po
nentium uirtuales quātitates in ellemē
tis quasi ut ita dixeri assimilat̄ fabul'
cantatoꝝ. Ad ꝯfirmatōeꝫ dic̄ ꝙ.a.cū
minori frigiditate congellabit̄ q̄ꝫ.b.

et hoc dicē nō esse ĩcōueniēs .qꝛ oleuꝫ
cuꝫ minori frigiditate ꝯgellat̄ ꝗꝫ aq^{a}.
Hec rn̄sio nō tollit argumētū meū.
qꝛ istā īstantiā de corꝑib⁹ diuersaruꝫ
spēꝝ.aut diuersaꝝ multuꝫ ꝯplexionuꝫ
⁊ ꝟtutū.quā posse fieī cogitabā āmoui
in argumēto meo.cum dicebā.ꝙ si per
tātā calefactiōez tāta ē acqsita raritas.
ꝑ tātaꝫ ĩfrigidatiōez in eadem mā .et
corpore eōdeꝫ in spetie tāta raritas de
ꝑdetur. Iteꝫ uidet̄ mirabile.ꝙ a.et.b.
sint eiusdeꝫ spēi.nō diuersarum cōple
xionū .neqꝫ occultaꝝ qualitatuꝫ.ſꝫ ipꝫ
et tn̄ citius cōgellabit̄.a. ꝗꝫ.b.nō eīm
est disparitas ꝓ isto ɵ in quo erūt eq̄
tepide seu frigide.ex ꝑte raritatis.qm̄
iā ꝓbatuꝫ est in argumēto ꝙ sunt eque
dēpse.et ceteris ꝑibus. equal'r ē infri
gidatio cā cōdēsatiōis.sicut calefactio
rarefactiōis.et dispitas que forte po
nit̄ ex ꝑte uapoꝝ.qui erūt in a et nō in
b aut erūt in maiori ꝗꝫtitate in a ꝗꝫ in
b.facit ꝙ tardius infrigidet̄.a.ꝗꝫ.b.et
ex ꝯsequēti ꝙ tardius cōgellet̄ .a.ꝗꝫ
.b.quare ꝛc. Itē ad cuius eē poni
tur hoc .et nō al'r.ad eius abesse remo
uet̄.hoc quare ꝛc. Itē ex ista respō
siōe sequit̄ hec ꝯ° irratiōalis.ꝙ a.aq^{a}
ē per certuꝫ quid dēsior.b.aqua.et per
certuꝫ qd notabile eadeꝫ calidior.posi
ta ꝑitate in oculta qualitate et aliis pari
bus .ꝯ^{a} pꝫ.nā a aqua cum minori frigi
ditate congellatur ꝗꝫ b.aqua. dicamus
igitur gratia exēpli ꝙ a cum frigidita
te ut.6.cōgelletur .et b nō nisi cuꝫ fri
giditate ut.8.aut nō nisi cū frigiditate
q̄ est intensa supra.7. cū dimidio. et pꝫ
ꝙ a aqua cuꝫ frigiditate ut.6.est dem
sior ꝗꝫ.b.aqua cū frigiditate ut 7.post
ꝗꝫ est a aqua cum illa frigiditate ut.6.
ꝯgellata .aut saltez incipit eē cōgellata.
et.b.cū frigiditate ut.7.nec est nec inci
pit eē cōgellata quare ꝛc. Ad 6^{am}.
narrando dicit.ꝙ uapores sunt calidio
res aqua.qꝛ generati ex subtiliori ꝑte
aque.que citius est calefacta. nec frigi
ditas alterius aque potuit ꝓhibere aq̄
subtilioris ueločiorez calefactiōez.ꝑꝑ
subtilitatez sue subē. paruꝫ resistenti
Hec respōsio nō uadit ad argumen
tuꝫ.nā ꝗꝫtūcunqꝫ rara sit ista aqua.aut
uapor .et sit calidior .et diuisa cuꝫ a^{a}
aqua.argumētuꝫ ꝓbabat istam aquaꝫ.
aut illuꝫ uaporez magis calefaciētibus
resistere alia aq^{a}.quare ꝛc.errat ergo
potius negādo assumptuꝫ uel ꝯ^{am} meā
uel ꝯcedēdo ꝯn̄s a me illatuꝫ.ꝗꝫ narrā
do rn̄denduꝫ.satis ēt si ꝯsideras ꝯ̄ hāc
rōnez ꝓcedūt aliqua dicta .parū supra.
Cōtra tertiā rn̄sionez. In rn̄den
do ad ultimā dicit.ꝙ uapores illi sunt
minus calidi ꝗꝫ ante hoc erat aqua ex
qua geniti sunt. Cōtra.ista aqua infri
gidat̄.ergo ingrossat̄. ergo nō ꝯuertit̄
in uaporez.quare rn̄sio non bona. In
rn̄dendo ad argumētuꝫ ꝙ si aqua infri
gidaret̄ ex se.oīa ellemēta infrigidarē
tur ad graduꝫ illius aq̄.uidet̄ cōcedere
ꝯn̄s a me illatum .addendo tn̄ ꝑticulaꝫ
ultimo loco in ꝟbis meis tactā.s.ſuata
ꝑitate inoībus aliis.q̄ tn̄ ꝯ° ut ꝑ multa
apparēter deduceret̄ appꝫt ĩcōueniēs.
ēt istaꝫ ponēdo ꝑticulā.qꝛ tn̄ has phie
ꝑticulares et egregias speculatōes.ma
gis dāpnare.et abhorē uidet̄ ꝗꝫ gusta
re. Nūc hiis ero ꝯtentus. Itē illō ex^{m}
de fiala guttulas aq̄ tēpore estatis ex̄ se
hn̄te.q̄ ex aere ꝑ ĩfrigidatiōez ab aq^{a}.
z^{m} ipm fuerūt generate.multū ē ambi
guuꝫ.quia cuꝫ in hyeme frequētissime.
aqua frigidior ĩ fiala hēatur ꝗꝫ in esta
te.sit frigida. q̄ ē in fiala.cuꝫ p° exhit̄
ex puteo.⁊ aer min⁹ tēpore hyemis ꝗꝫ
estatis infrigidatiōi resistat. cum tunc
sit frigidior ꝗꝫ in estate.magis roride
iste gutte apparerēt ĩ hyeme ꝗꝫ ĩ estate
ꝓpter hoc nunc dictuꝫ argumentuꝫ.ali
ter hoc probleuma soluere multum ap
parēter suꝫ solitus. In rn̄dendo ad
arg^{m} formatū a me ꝯ̄ rn̄siōez suā ad ar
gumētū ꝓncipale.ꝯcedit p°. ꝙ aq^{a} ista
dū infrigidat ꝑiꝑ illi actiōi nō resistit
z° cōcedit.ꝙ caliditas aq̄ resistat infri
gidatōi ꝑiꝑis.n̄ a forma sbali aq̄ adiu
ta nꝫ dirrecta.imo poti⁹ ĩpedita 3° cō
cedit aliquam actionem prouenirre a

ſola qualitate exñte in aliquo ſbo pre
ter ītentionē illiꝰ ſbi. 4° dicit ꝙ Ja
cobus forliuienſ ꝯcedit ꝓdictā ꝯclōnē
ī ꝯmīto capl'i ſcōe p¹. de hys que ꝓueī
unt ex hys que comeduntᷣ ⁊ bibuntur.
Primᵐ eiꝰ dictū ſue rñſioni īmediate
ſeqñti repugnat in qua cōcedit ꝙ nūq̄ꝫ
erit ita. ꝙ pip infrigidatᷣ ab aqᵃ. q̄ꝛ nū
q̄ꝫ erit ita. ꝙ aqua īfrigidat pip. h tñ le
ue ē ⁊ tranſeat. Contra zᵐ inſtatᷣ. fa
ciēdo arᵐ ſepiꝰ factū. qd̄ replicare uo
lui. qꝛ nō rñſuꝫ ē ꝑ eū ad illd̄ ut ꝯſcide
ranti patebit. nā caliditas illiꝰ aq̄ ꝯpu
tato iuuamēto ſi quod habet a forma
ſua aut aliūde erit potentior frigidita
te illiꝰ aque oī ēt computato iuuamēto
qd̄ recipit iᵃ frigiditas a forma aq̄ ⁊
ēt ab aº ſi qd̄ recipit aut equaliter po
tens. aut minꝰ ſi primū aut zᵐ dicitᷣ. gº
non frigefiet talꝰ aqua ex ſe oibꝰ alys
deductis. pꝫ ꝯᵃ ſcōm ipm. Etiā nō poſ
ſet hec aqua infrigidare aliqd ea calidi
us q̄ꝫtūcūq̄ꝫ modice potentie eēt illd̄ ca
lidiꝰ tali aqua alys deductis. ꝯº īcōueī
ens ꝯ̄ expimtū ⁊ ꝯᵃ patet ꝓut alias fu
it dictuꝫ. Si zᵐ dicitᷣ. ergo non pōt
h aqua manēs talis calefacere aliquid
ea frigidius. q̄ꝫtūcūq̄ꝫ modice potentie
eſſet iſtud hac aqua frigidiꝰ alys dedu
ctis. ꝯñs fl'm ⁊ contra expimentū nam
aliqua guttula aque frigidiſſime. poſita
ī iſta aqua calefieret ab illa ⁊ ꝯſeq̄ntia
plana eſt ut alias fuit dictū. Naꝫ plus
mediāte frigiditate hec aq a teſiſteret
ne tale hac aqua frigidiꝰ calefieret. q̄ꝫ
mediante cal'itate poſſꝫ calefacere. pꝰ
q̄ꝫ ꝑ conceſſa minus potens ē huiꝰ aq̄
caliditas q̄ꝫ frigiditas. Item ratōeſ
a me poīte in primo meo traciatu de re
actione ad zᵐ ꝓmiſſuꝫ equal'r pro maio
ri ꝑte ſicut probant illud tertiū premiſ
ſuꝫ poſitum ibi illo modo. ita probant
hanc ꝯcluſioneꝫ. nullū adequate agens
ſiue per ſe. per ſe diſtinguendo contra
ſecundam partem in aliud. per aliquā
primarum qualitatum habet in ſe qua
litateꝫ primaꝫ ꝯ̄riā illi ꝑ quā agit aut
eiuſdē ſpēi cuꝫ ꝯtraria. illi actioni ꝑ ſe
reſiſtenteꝫ. qꝛ hec ſua fuga ad formaꝫ.
que nō iuuat. nihil ad ꝓpoſituꝫ. nunqd
tñ forma aque iuuet caliditateꝫ eius in
agendo aut in reſiſtendo. cuꝫ ſit paſſus
per difficilis. et in quo nāles inter ſe
et ēt mathemticos inuenio differentes
nunc nō aliud loqui inſtituo. Jacobus
forliuienſis et ſi in loco allegato cōce
dat aquā calefacere paſſuꝫ et agere ca
lefaciendo. licet forma non agat. nec
mā eius in tale paſſuꝫ. nō concedit tñ
aliquā actionem fieri a ſola qualitate
aq̄. ꝓter intentionē illius aque. qd̄ et ſi
ꝯcederet. nō euitatᷣ tñ argumētuꝫ ſu
pra et alias formatuꝫ. Ad iᵃ incon
ueniētia reſpondet cōcedendo ut ego
in alys ſcriptis dixeram. aliquos ex
ſpeculatiuis illa nō habere ꝓ incōueni
entibus. tñ magna in hoc uidetᷣ diffi
cultas. cum quocūq̄ꝫ o dato in tēpore
iſtaꝫ reductiōeꝫ aque ultra frigiditatē
ꝯtinentis menſuranti. illud pip in illo
ſe habebit aliter q̄ꝫ ꝓus. et q̄ꝫ poſteriꝰ
ſe hēbit. Iteꝫ uel iſte motus infri
gidatiōis aque erit ꝯtinuus uel non. et
multa alia ꝑmaximas difficultates in
cludentia poſſent adduci. que ad libꝝ
phicoꝝ melius eſt relinquere. ꝓſertim
cum iſta a pratica medicie remotiſſima
ſint. nihil qꝫ hominē in actu medicine
opatiuo. queꝫ ut utileꝫ q̄rimus iuuare
uideantur. habere eīm debet qlibet arti
fex iterrogatiōes ac rñſiōes ꝓprias.
Ultra ꝯcedit. ꝙ forma ſbal'aeris
iuuat caliditateꝫ ſuaꝫ in agendo. et fri
giditateꝫ ſuaꝫ nō ecōtra aqua. et ꝙ po
tentia rei attenditᷣ penes multitudinē
forme ceteris paribus. Cōtra ꝓmū
dictuꝫ hic ſuuꝫ arguitur. naꝫ ex illo ſe
quitur. ꝙ in caſu. a. aer eque calidus cū
b. aqua. et ꝓciſe equalꝰ q̄ꝫtitatis. cū iᵃ
calefacēt. c. paſſuꝫ. et tñ. b. ñ calefacēt
. d. paſſuꝫ eq̄ frigidū cū. c. ꝓciſe equal'r
calefactiōi reſiſtēs ſic̄. c. ⁊ oīo equal'r
applicatū ipi. b. ſic̄. c. ē applicatū. a. ꝯº
ē icōueniēs ⁊ ꝯ̄ expimentuꝫ. cum aqua
ceteris paribus ꝓpter eius dempſita
tem maiorem magis ſit ſua caliditate

actiua ⁊ lesiua q̄ȝ aeris ⁊ ꝯª p².pono ꝙ
ex.g. aqua debeat generari .b.aer in
hac hora.⁊ sequtur ꝙ postq̄ȝ successiue
g.aqua calefiet ⁊ ex ꝯseq̄nti successiue
rarefiet ꝙ infinite modice minus rara
erit.g.aqua ꝑ aliquo ꝋ citra primū ꝋ
.b.aeris q̄ȝ erit.b.aer in p° instanti sui
esse ⁊ sil'r infinite modice mioris q̄ȝti
tatis erit.g.aqª ꝑ aliq° ꝋ q̄ȝ.erit.b.aer
in p° ꝋ sui esse.⁊ sil'r ē͡t infinite modi
ce minus intensa erit caliditas.g.aq̄ q̄ȝ
erit caliditas.b.aeris i p° sui esse.qua
re cuȝ caliditas aeris in p° sui esse ad
agēdū ⁊ resistēdū suscipiat iuuamētuȝ
a forma substātiali.b.aeris ꝑ certū qd
⁊ caliditas.g.aque nullū suscipiat iuua
mētū a forma aq̄ ad agēdū aut ad resi
stēdū.seq̄t ꝙ cal'itas b.aeris in primo
sui esse ē per certumquid potentior q̄ȝ
erit i aliquo certo istanti dato ⁊ signa
to caliditas.g.aq̄.q̄r si.b.aer infrigi
daret̄ cū adhuc ꝑ tēpus remanebit aer
adhuc ꝑ tēpus erit caliditas huius.b.
aeris potētior q̄ȝ erit caliditas.g.aque
q̄r cōtinget accipe aerē equal' q̄ȝtitatis
cū aqua ⁊ eque calidū cū 1ª cuius tamē
caliditas erit ꝑ certū quid potētior q̄ȝ
caliditas aque date.sit g° ille aer.a.⁊ il
la aqª.b.⁊ sequit̄ clare ꝯ° deducta .ul'
sic.si.a.aer ⁊.b.aqª sint eq̄ calidi ⁊ eq̄
lis q̄ȝtitatis certum suscipit ,caliditas
.a.iuuamentū a forma substātiali sua .
ubi caliditas.b.minimuȝ suscipit iuua
mentum a forma sua.recipiat ergo gra
tia exempli iuuamentū ut duo.sed infi
nite módica pōt esse differentia inter
dēpsitatem.b.⁊ dempsitatē.a.ergo stat
ꝙ ratione multitudinis forme āmoto ꝑ
ymaginationē iuuamento forme sbalis
non sit caliditas.b.potētior caliditate
a.nisi ꝑ unum.ergo omibus cōputatis
potentior erit caliditas.a.q̄ȝ caliditas
b.ergo uelocius aget.a.in.c.q̄ȝ.b.in.d
quare ⁊c̄. Contra scd̄m hic dictuȝ su
um arguitur.nam aut forma substantia
lis.a.aque tātum iuuat frigiditatē reis
sam in agendo quātū iuuabit intēsiorē
q̄ȝdo hēbit itēsiorē aut ꝑportionabil'r

q̄ȝto habebit intensiorē tanto plus illā
iuuabit alii modi ꝯponēdi ut ꝯsiderā
ti est manifestuȝ nō sunt ullo° rōnales
Si pm ponamus gratia exēpli ꝙ frigi
ditas a aq̄ ut unū .tm̄ dempse oī āmoto
iuuamēto forme sue sit potentie ut unū
et ꝙ forma.a.aq̄ iuuet ut sex ⁊ pat ꝙ
qn̄ a.aqua hēbit frigiditatē talē ut unū
erit illa eius frigiditas ꝯputato.Cum
potētia illius frigiditatis iuuamento
qd̄ recipit a forma sbali.a aq̄ potentie
ut.7.et qn̄ a aqua hēbit frigiditateȝ ut
duo erit 1ª eius frigiditas ut duo potē
tie ut.8.nam illa frigiditas ut duo om
ni āmoto iuuamēto cēt potentie.ut z°
cuȝ sit zlª scd̄m multitudinē ad frigidi
tateȝ ut unum in.a.⁊ cetera sunt ꝑia.⁊
cū hoc recipiat.a.forma sbali.a. aque
iuuamentuȝ ut.6.ergo illa frigiditas ut
duo siml' cuȝ iuuamēto.a.aque ē poten
tie ut.8.q̄r cū in.a.habēti frigiditatem
ut z° in zl° maior multitudo frigidita
tis sit. q̄ȝ in eodeȝ cuȝ habet frigidita
teȝ ut unuȝ.⁊ cetera sunt paria.⁊ tn̄ fri
giditas.a.ut z° nō est absolute in zl°.
maioris poētie q̄ȝ frigiditas.a.ut unū
pȝ dictuȝ suuȝ non esse uerum ⁊ ꝙ potē
tia rei non attendatur penes multitudi
neȝ forme accidentalis. computato iu
uamento forme sbalis.cuius tn̄ oppom
asserunt oēs.unaȝ qualitatē aª potenti
oreȝ ex multitudine illius iudicātes cō
putando omnia iuuamenta ex parte for
me si aliqua ab ista recipiant. potentiā
enim primarū qualitatuȝ ex opationi
bus cognoscentes.iudicantes atq̄ȝ con
cludētes. non dn̄t zlam multitudinē ali
cuius date forme in zl° potentiorē exi
stere sub zlª multitudine āmoto iuua
mento quod recipit.a.forma sbali. sȝ
dicunt unā qualitatē in zl° potentioreȝ
aª.quando multitudo ē zlª ad multitu
dineȝ semper computatis iuuamentis
que recipiunt postq̄ȝ est nobis igno
tum q̄ȝtum iuuamentum recipiant.
Si secunduȝ.ergo dabilis erit aqª
calida.cuius frigiditas omni computa
to iuuamento ex parte forme substan

tialis erit minus potens q̄z caliditas se
cum extensa. cuius oppositum ipse di
cit ꝛ consequentia patet. quia propor
tionabiliter sicut remittetur frigiditas
ita proportionabil'r fiet min⁹ potens.
ꝛ poᵃ cal'itatis ꝯtinue augumētabit' q̄z
ꝛc̄. Ad ꝯfirmationē q̄ ut oēs sane mētis
ꝯsiderātes ꝛ talia intelligentes iudica
būt. ꝓcedebat nisi aliqd dicat' dic̄ eē di
cēdū sic̄ dictū ē in argᵒ ꝯsil'i lōgo ſmo
ne uētilato. scio ꝙ qui dc̄a sua dilligen
ter ꝯsiderare uoluerit. iudicabit iᵃ ni
hil facere ad ꝓpositū minimeqꝫ posse h
arᵐ ex iᵒ ſmōe reōueri. Ad rōes alias
ad quas nequaq̄z rn̄dere potuit ſꝫ suā
unā rn̄dēdi ad argᵐ ꝑncipale. dic̄ pate
re ex dictis rn̄siōes ꝛ ꝙ non replicat
ꝛc̄. ꝓpter occupatiōes i utilioribꝰ. scio
ꝙ nullus ex eius dc̄is accipiet uiā cua
dēdi ꝑdictas rōes. nꝫ uideo qd obscu
rū ex geometria ibi positū fuerit. nisi
cū in zᵃ rōe dicebat' ita distabit. n. d. a
. c. cū icipiet agere in. a. p radicez qua
dratā. z600. Si igit' hoc obscurū tibi
aut sibi uideat' loco hoꝝ ꝟboꝝ. ponāt'
ꝟba hoc mō distabit eiꝫ. d. a. c. cū inci
piet agere in. a. p plus q̄z. 50ᵃ. ꝛ nihil
tūc erit qd̄ ipꝫ aut alios latere debeat.

In respōsione ad argumē
tuꝫ in mā
de spasmo hūido dicit ꝙ spūs iuuant
mēbra p suā frigiditatez in resistendo
calefaciētibꝰ q̄ possunt calefacere mē
bra ꝛ spiritꝰ simul. Nisi ut cognoscis
tantum essem in lectionibus ꝛ ordina
riys et extraordinariis ac multis alys
impeditus. ostēderez ꝑfecto ipsum di
uersa ac pene ꝯdictoria ſm partē uolu
isse in prima respōsiōe ꝛ zᵃ ad istō ar
gumentū. Et q̄zq̄z ex hys que scripsi
in materia de reactiōe in primo tracta
tu. pateat dictuꝫ eius nūc recitatum eē
falsum. nūc tamē in paucis ac faciliter
arguo contra. Naꝫ illo dato sequeretur
ꝙ. b. calefacit a uelocitate. et tamen p
applicationē. c. potētis calefacere atqꝫ
calefaciētis. b. et. a. tardius multo cale
fieret. a. q̄z prius ceteris oio paribus
remanētibꝰ oibusqꝫ impedimētis atqꝫ
iuuamētis aliūde aptis ꝓuenire remo
tis. ꝯn̄s hoc hic eēꝫ incōueniēs et ex
perimētis repugnās. ꝛ ꝯseqn̄tia ꝓbat'.
sit. a. unū corpꝰ nature ignee hn̄s calidi
tatem ut. 6. ꝛ frigiditatē ut duo. ita mo
dice q̄ztitatis ꝙ iᵃ eius caliditas sit so
lum potētie ut tria ꝛ eius frigiditas so
luꝫ potētie ut unū aut ꝟisimiliꝰ mioris
potētie q̄z ut unū sitqꝫ. b. unum corpus
igneū uniforme hn̄s cal'itatem ut. 7. ꝛ
frigiditatē ut unū ita magᵐ aut dēpsuꝫ
ut sua caliditas sit potētie. ut. zi. ꝛ erit
frigiditas eius potētie ut tria uel mio
ris q̄z ut tria. ut satis aperte maifestuꝫ
est sintqꝫ debite ꝛ ꝯueniēter applicata
ꝛ patꝫ ꝙ. b. calefaceret. a. a ꝓportione
zi. ad unuꝫ alys deductis. uolo igit' ꝙ
c. calidum ut. 8. per totum sit ita magⁿ
ꝛ taliter applicatū. b. ꝛ. a. ut sua caldi
tas sit potentie ut. zi. ad agendum i. b.
ꝛ. a. ꝛ patet ꝙ alys deductis. c. calefaci
et utrumqꝫ illoꝝ et calefaceret qd̄uis
illoꝝ cuius illoꝝ esset cōuenienter ap
plicatū alys deductis q̄z cum. b. solum
applicatum. a. calefaceret ipsum a pro
portione zi. ad unuꝫ posito gratia exē
pli ꝙ frigiditas. a. sit potētie ut unū. ꝛ
similiter. c. calefaceret. a. si solum esset
ei ꝯueniētissime applicatuꝫ alys dedu
ctis a ꝓpōtōe. ziᵃ. ꝛ. b. ꝛ. c. applicatis
a. ipm. b. iuuat. a. p suā frigiditatez ad
resistendum calefacientibꝰ sequit' mai
feste ꝙ tardius. c. calefaceret. a. existē
te. b. applicato illi quā si non esset. b.
illi applicatuꝫ. ꝛ tn̄. b. illi applicatuꝫ ca
efaceret ipm. ꝛ. c. calefaciet etiam ipꝫ
b. quare ꝯcl'o uera naꝫ non aget. c. i. a.
stāte applicatiōe. b. ad ipm nisi a pro
portione. zi. ad 4ᵒʳ aut. 4z. ad. 4. si
forte diceres caliditatez. c. iuuari a ca
liditate. b. ad agendum in. a. quare. ꝛc̄.

In materia ultimi argumē
ti dicit primo
me mutasse opinionem in descriptione
euacuationis regularis. Secundo
dicit aliquā euōnē eē q̄ fit sine uᵒ nocu
mēto ꝛ ex ꝯn̄ti ꝙ i iᵃ nᵐ erit miᵐ nocᵐ

q₂ſi cēt illō cēt idiuiſibile. 3° prin
cipal'r dicit ꝙ in.a.⊖ nō erit meliꝰ eua
cuare q̄ꝫ nō eūare nec eq̄ bonū.nec de
terius q₂ tē utrūqꝫ eēt bonū aut malū
ꝑ meliꝰ itelligēdo elligibiliꝰ. 4° dic̄
ꝙ ſi ꝑ meliꝰ intelligat̄ q₂ plꝰ iuuamti
⁊ minꝰ nocumenti ſequatur i.a.⊖ erit
melius eūare q̄ꝫ non eūare ⁊ ante fuit
meliꝰ eūare q̄ꝫ non eūare ⁊ negat̄ ꝙ i a
⊖ icipiat debere eūari.i.ꝙ in.a.⊖ ſit
meliꝰ eūare q̄ꝫ nō eūare.ymo so^{m} i illo
⊖ incipiet debere.i.cē meliꝰ eūare q̄ꝫ
nō eūare.i q° ⊖ tm̄ iuuamti ſeq̄t̄ i eūan
do q̄ꝫ^{m} i nō eūando.⁊c̄. P° dico me
nullā mutaſſe opinionē.i deſcriptione
eūonis regularis.nulla.n.data fuerat
a me deſcriptō illiꝰ in arg° ꝑ° ſcripto
in hac mā.⁊ ꝑ° ſibi miſſo.deſcripſi be
ne i hys que ego formaui ꝯ̄ rn̄ſiōes ſu
as ad arg^{a} i^{a} ꝑ° ſibi miſſa q̄ deſcriptō
ſi nō ꝯueienter fuerat aſſignata.arguē
duꝫ fuerat ab eo contra ſi bn̄ data ſeq
tur eiꝰ deſcriptionē i ꝑmis eiꝰ rūſiōi
bus de eūone regl'ri po^{m} nō bn̄ datam
i q^{a} abſolute dicebat i ꝑ°.cꝰ ꝑ̄miſſo ꝙ
eūo regl'ris ē que fit cuꝫ notabili iuua
mēto.abſꝫ notabili nocumēto. Debuit
.n.addi i i^{a} deſcriptōe q̄ elligit̄ ſcōm
canones.aut quā ē meliꝰ facere q̄ꝫ non
facere ⁊ forte ēt addēdū cēt ⁊ q̄ fit ēt
ſine rōali timore notabil' nocumti .nō
erubuiſſeꝫ ego mutare opiniōeꝫ meam.
neqꝫ q̄ꝫ diu uiuā erubeſcā.ſi arg^{a} ſua
aut aliorum fideꝫ feciſſent aut faciēt ad
o^{m} ꝑtē eoꝝ q̄ credebā. In 2° dicto
ego credo oēm eūoneꝫ a medico fc̄am
maxie erradicatiuā humoris non i uyſ
ductuuꝫ exiſtentis.per uias ductuum.
aut maioris ꝑtis eius eductiuā de q^{a}
ut conſtat principaliter in argumento
intelligitur.fieri cum aliq̄ꝫto nocumē
to.habebat oppoſituꝫ probare.⁊ non
ſolum narrando affirmare in qualibet
enim tali aliquid de iuuamento euacua
tur aut ſaltem reſoluitur.ut aliqua ꝑs
ſpirituuꝫ. Tertium eius hoc dictum
nō eſt conforme mō cōi dicendi medi
coꝝ.aut phoꝝ moraliū.cū eiꝫ dn̄t meli
us ē tali tēpore ꝓhicē merces i mari.
q̄ꝫ nō ꝓhicere.nō uolunt ꝙ eligibilius
ſit tūc ꝓhicere q̄ꝫ nō ꝓhicere. ſꝫ ex 1°
dicto ſeqtur ꝙ ꝓhicere ē eligibile.nō
ꝓhicē ꝟo refutan̄.⁊ eodē mō ꝺ eūare
et nō eūare ē dicēduꝫ. nō debuit g° ter
minis iponere nopuꝫ mōꝫ ſignificādi.
ſꝫ loqui illis utēdo 2^{m} cōeꝫ acceptōeꝫ.
Cōtra 4^{m} dictū apte ꝓcedūt argumēta
alias formata ⁊ ſibi miſſa ad q̄ ut pꝫ
nihil facit h ſua rn̄ſio. Naꝫ iſequēdo
cōeꝫ terminoꝝ ſignificatōeꝫ.q̄ro nūqd
i.a.⊖ i q° medicꝰ icipiet debere eūare
datā māꝫ cōeꝫ.ut dixi hn̄do ſignifica
tionē de debere eūare erit meliꝰ eūare
q̄ꝫ nō eūare.i.maiꝰ iuuamētū ⁊ minus
nocumētū ſeq̄ret̄ ad eūare q̄ꝫ ad non
eūare.aut minꝰ aut equale.ſiue.n.eūare
tur ſiue nō eūaret̄.aliqꝺ ſeq̄ret̄ ex 1° i
aliq° iuuamtū ⁊ i aliq° nocu^{m}.ſaltē ꝭꝫ
quid.ſi primū 2^{m} aut 3^{m}.dicatur proce
das ut alias dictuꝫ eſt. Si quod a
me additū eſt ultimo nō recte uidebat̄
dictū.arguenduꝫ erat ꝯtra.magis rōni
bus experimentis aut auctoritatibus q̄ꝫ
rethorice abſqꝫ ullo colore in ſui accu
ſationē dampnanꝺ ⁊ licet dixeriꝫ ꝙ re
ſpectu date materie aliqꝺ erit tempus
cum ꝑitate aliorum i q° ſi data mā eua
cuaretur maximū ꝓueniret iuuamētuꝫ
inter oia iuuamt.a apta ex eūone illius
ꝓuenire ⁊ minimuꝫ nocumentū inter oia
nocumēta apta ex illius eūone ꝓueire
nō affirmaui.tn̄ me aut ipſuꝫ illꝺ tem
pus cognoſcē ꝙ ſi ꝯſcidēt nō neceſſa
rio nꝫ ullo° erit idiſibl'e.Uelleꝫ ꝓfc̄o
ad illꝺ rn̄diſſꝫ.nūqd ſi mā nunc cruda
ſit.⁊ ex̄ uias ductuū nō faciēs timorē
aut ꝑiculū ſuffocatōis.ꝟtute ꝯſtāte ꝑ
expectatōe digōnis ⁊ eūonis huiuſ ma
terie.i tardanº eūonē ꝑ aliqꝺ tps iuua
mētū maiorabit̄ ⁊ miorabit̄ nocu^{m} ⁊
ꝙ ēt poſtq̄ꝫ erit digeſta.tm̄ poſſet tar
dari eūo huꝰ māe ut pꝰ minꝰ iuuamtū
⁊ maiꝰ nocu^{m} ſeq̄ret̄ q̄ꝫ ex eūoe illius
an̄ i.a.certo tp̄re ſingl'ri dato ꝓueiſſꝫ.
q̄₂ aliqꝺ erit tp̄s.in quo maxi^{m} ꝓuent
et iuua^{m} iter iuuamta ⁊c̄.ut i^{l} dicebat̄

i 1° g° tēpore.erit melius eūare q̄z nō eūare quare ꝯcludat se potius ac alios utplurimū eūare qn̄ melius eēt nō eūare q̄z eūare. Ex h tn̄ non affirmo ꝙ ueiant ꝯscie nostre digne ꝺ peccato reꝑhēdēde. Neq3 existimādū ē ꝙ cuz asserūt ⁊ ꝓbāt phi.rei ꝑmanētis q̄ incipit icipit.aut icipiet.eē pm ꝯ aut ultim assignari Et ꝙ oē ꝙ icipiet eē ul' moueri i aliq° ꝯ icipiet. Jactēt se aliqd ꝯ cognouisse. Neq3 cū dicimꝰ eqalitatis mōs termīos ꝭm mltitudinē ⁊ l'aucitatē habere a dys ꝓfecto cognitos. Sanitatis iuuētutis neutralitatis post egritudinē itroductōis aīe date in data mā pm ꝯ assignari credimus ob hoc deos de celo cecidisse ⁊ istos termīos aut ꝯ Aui.Auer.aut Ap.reuelasse. Sic igit̄ p3 satis ꝙ hec respōsiones.nequaq3 satisfaciūt argūntis meis ꝑmis. Jtaq3 ē ad illa ut scis al'r respōdendū. Ad arm.n.pm de pipe poīto ī aq̄ se reducēte qūo respōdēdū sit q̄zq̄z aliquo° accipe possis.ex dictis a me i expōe mea tractatꝰ mātuani de ꝯ ubi uidebis q̄zm hy qui nō habēt tutaz uiā euadēdi i respondēdo illi arg° defficiāt.⁊ a v̄itate remoti sint. tamen qꝛ ꝑ argumētatōes hic factas ꝯstat.ꝙ ēt rn̄siōes ꝑncipales supiꝰ posite.date ad arg ⁊ ꝯ quas argun̄tatōes formaui nō plene satisfaciūt illis argumētis qꝛ ēt rn̄siōes coīter date.ab hys quos scis illis argun̄tis.sup̄ficiales sūt solūmodo aliqd appentie hn̄tes apō hos qbꝰ oīs rn̄sio satisfacit ut aliquos nostri. Judicaui cuz ueris fūdamn̄tis ⁊ claris ⁊ phie.⁊ medicine.al'r ad i ar h respōdēdū. Ad arm igit̄ de aq̄ calida.p° dico me nō habere expientiam n3 auctoritatē.n3 ēt rōe3 efficaciter me mouentē ad credēdū ꝙ cor simplicia a nā ꝓpria cor remota in quibꝰ n3 est ꝯpl'o n3 scōm satis cōe3 uiā sunt alie v̄tuales qualitates primar qualitatū ꝓductie.se se reducāt ad nāz ꝓpriaz.De alys corꝑibꝰ in qbꝰ ē ꝯpl'o aut sūt alie occulte ⁊ v̄tuales qualitates alicuiꝰ ꝓ

mar qualitatū ex nā sua ꝓductie illud credo ob auctoritates ⁊ expiētias mltas. Hec tn̄ rn̄sio nō rēouet diffic'tatē arl ꝑncipal' qm̄ eqnal'r facēt arm illō formatū diffic'tatē capto uno mixto uniformiter.qō a nāli eiꝰ dispōe remotū ex se alterer̄ ad nāz ꝓpriaz ultra qualitatē ꝯtinētis ⁊ poīto in 1° mixto. uno cōpusculo actual'r sīl'i illi mixto. ⁊ v̄tual'r dissīl'i ⁊ ꝯrio.ad qō hēret illud mixtū ml'to maiorē ꝓportōe3 q̄z si ꝓportio ex q se reducit ut de aqua ⁊ pipe ponebat̄. Jdeo ad diffic'tatez argl rn̄deo admittenꝰ cū ml'tor opinione ꝙ aq̄ ex se frigefiet aut a for sua sbali sine ullo istrō.aut a for sua sbali cū frigiditate v̄tuali ut qdā uoluerunt. aut qꝛ.se p° mouet ad locū ꝓpū ⁊ q̄ztitatē debitā sibi.q̄zm expedit se ꝯdēpsādo.⁊ ex ꝯn̄ti ifrigidat̄.qꝛ tate ⁊ tl'i dēpsitati nāl'r deductis alys ⁊ poīta paritate i for sbali.tāta fritas corrn̄det.

Et ꝑsuppo° p° 3m ꝑmissu3.a me poītu3 i p° meo tractatu de reactōe ⁊ ibi late ⁊ sufficiēter ut existio ꝓbatū ⁊ tu ibi illō ⁊ a ꝑmissa q̄ ex 1° seqn̄tur. ⁊ ibi poīta sunt uideas. Presuppono ēt 2° ea que ibi dc̄a sunt i rn̄denꝰ argumētis que ibi ego formaui ꝯ illō 3m ꝑmissu3 ⁊ alia. Et ad arm dico p°. ꝙ nō ē possibile nāl'r.ꝙ aqua dū reducit̄ sit uniformis.nā cū an̄ calefiēt ucelociꝰ calefiebat ī pte eiꝰ ꝓpiq ig' q̄z i rēotōre.calidior.g° maxie ceteris oībꝰ pibꝰ ērit aq̄ i tl'i q̄libz pte.igni ꝓpiqori q̄z i rēotiori meliꝰ q̄zm ad calefieri. igit̄ applicata q̄z sit remotiō .qꝛ i q̄ ē calidior tardiꝰ siue seriꝰ tm̄ rēouebit̄ ab igne ut nō possit ignis illiꝰ reductōe3 īpedire. q̄z i q̄ ē minꝰ cal'a aut magis frigida qꝛ citius se reducē incipiet.ps aq̄ frior ab igne rēotior.q̄z ps aq̄ minis fria. igni ꝓpingor .qꝛ h ps que frigidiō sp h tpre reductōis rēanebit frigidior.qꝛ cū se reduc3 nūq̄z erit uniformiter fria q̄z. rōabil'r nō erat pro hac pte casus nāl'r admittēdus. Cōtra hāc rn̄sionē istaꝰ.naz ꝑmo pono ꝙ

dũ aqͣ approxiat̃.igni ſit diffoꝛmiter
frigida.ita ut ꝑs eiꝰ fridioꝛ ſit.igni ꝓ
piquioꝛ.⁊ ita ſit diffoꝛmis ⁊ tal'r apꝓ
ximet̃.igni ⁊ poſt rẽoueat̃ ab igne.ꝙ ſ
uis.ita ĩfrigidabit ſe ipſaꝫ ĩ ꝑte ꝓpin
quiori.igni q̃ꝫ in remotiori.ꝙ.pꝰq̃ꝫ in
ſeparatiõe eiꝰ ab igne ſiue rẽotione ſuis
poterit h ꝑs ſe reducẽ aliqñ repiat̃ h
aqua.qñ reducit̃ in frigiditate unifoꝛ
mis.qđ ſat.s pꝫ eẽ poſſibl'e.naꝫ ĩ redu
ctione ꝑ tpꝛe qͦ aqͣ rẽouebit̃ ab igne
latitudo frigiditatis diffoꝛmis in aqua
gnãbit̃ ex̃mo itẽſioꝛi eiꝰ ĩ ꝑte aq̃ diſtã
tioꝛe ab igne ex̃ñte ⁊ aqua·cũ erat apꝓ
ximata igni erat diffoꝛmiſ.ex̃mo frigi
ditatiſ intẽſioꝛi ꝟſꝰ ignẽ ex̃ñti ⁊ ex du
abꝰ latitudibꝰ diffoꝛmibꝰ p̃t fieri uni
foꝛmis.q̃ꝛ erit rñſio nͣ Jtẽ cũ aqͣ
patit̃ ab igne adequate ⁊ ẽ ꝑs ꝓpiqui
oꝛ igni cal'ioꝛ.q̃ꝫ rẽotioꝛ.reuoluat̃ iͣ
aqͣ ita ꝙ ꝑs rẽotioꝛ ab igne fiat igni
ꝓpinquioꝛ ⁊ ꝓpigõ fiat remotioꝛ ĩ mi
noꝛi tñ tpꝛe q̃ꝫ poſſit aſſil'ari aut aſſil'a
bit̃ alteri ꝑti.⁊ pꝰ rẽoueat̃ ab igne ⁊ ſe
qt̃ ꝙ ꝑſ cal'ioꝛ fridioꝛe icipit ſe citiꝰre
ducẽ.igit̃ poterit ꝑ aliqͦ ɵ tꝑis redu
ctionẽ totiꝰ aq̃ menſuratis.eẽ iͣ aqua
unifoꝛmis in fritate ut pꝛiꝰ.q̃ꝛ.⁊c̃.Jtẽ
ponat̃ ꝑ potẽtiã uolũtariã ĩfinitam ut
potẽtiã diuinã ita eẽ ſicut poitur in ca
ſu ut.ſ.aqͣ q̃ ſe reducit ſit unifoꝛmis
ĩ fritate.ſi foꝛtaſis obſtinate diceres
aquã non eẽ nãl'r unifoꝛmẽ.⁊ ꝙ piper
ſil'r ſit eque cal'm cũ iͣ aqͣ.cũ p̃ͦ ẽ po
ſituꝫ ĩ iͣ ſtãte ĩ oibꝰ alijs cõi ⁊ ſolito
curſu nature ⁊ rẽanebit oĩo difficl'tas
argˡ. Ad p̃ͫ ꝺꝛ p̃ͦ.illđ nõ euidẽter
ꝓpoituꝫ declarare·tenẽdo ꝙ nõ põt ali
qđ agẽs ꝑ aliquã ex p̃mis qualitatibꝰ
agẽ ĩ rẽotuꝫ niſi agat in ꝓpiqꝰ nequaq̃ꝫ
iͦ remoto ĩ qualitate ſcđm quam fieri
hẽt actõ intẽſiꝰ.aut ſaltẽ nˡ agat ĩ illđ
mediãte ꝓpingoꝛi ad actionẽ cõcurrẽ
te.ut hẽs in hijs.q̃ ſupꝛa tractatuꝫ cal
culatoꝛis de reactõe q̃ꝫͫ ad dicta litte
ralia annotaui.tñ admiſſo ꝙ ita ſit.ut
poitur in cãu aut ꝓpter argͣ foꝛmata.
aut ꝑꝑ aͣ q̃ foꝛmari poſſẽt.⁊ q̃ foꝛtaſ
ſis·euidẽtiꝰ ꝓbarẽt ꝓpoituꝫ.aut ſalteꝫ
ꝑ potẽtiaꝫ diuinã.dico ſcđo.ꝙ licꝫ aqͣ
deductis oibus iuuamẽtis ⁊ ĩpedim̃tis
extrinſecis unifoꝛmiter ſe reduceret
ſicut eniꝫ tunc media pars plus ex̃mis
ꝑtibus eẽt actĩa.ita ꝓpoꝛtionabil'r ibi
reſiſtentia eẽt maioꝛ.ut ſatis ꝯſciderã
ti ẽ mãiͫ nã ꝓpoꝛtionabl'r tm̃ iuuarẽt
ſe ⁊ iuuãt ꝑtes caliditatis ĩ diuẽſis ꝑ
tibus ex̃ñtes q̃ꝫͫ partes frigiditatis ꝟ
tualis aut actual' q̃ꝛ ab equali ꝓpoꝛtio
ne fieret reductio in parte aque ex̃ma
li ⁊ media ⁊ alijs.q̃ꝛ ⁊c̃.cum tñ h aqua
ẽ in aere ſibi diſſil'i ⁊ calidioꝛi aqͣ ⁊
exinde maius iuuamẽtũ ad reſiſtẽduꝫ ĩ
frigidantibꝰ recipiant ab aere partes
aque aeri ꝓpingoꝛes q̃ꝫ remotioꝛes il
le tardiꝰ ſe reducẽt.q̃ꝫ rẽotioꝛes cete
riſ paribꝰ.⁊ ita licet hec aqua cũ icipe
ret ſe reducẽ eẽ unifoꝛmis queẽadmõꝫ
admiſſuꝫ ẽ eẽ poſſibile.aut licet ꝑ ali
quo inſtanti erit unifoꝛmis.poſt tñ p̃n
ciͫ reductõis.aut poſt illđ ɵ in qͦ erit
unifoꝛmis erit dicta aqua diffoꝛmis.
quare argͫ non ꝓcedet. Sed cõtra
adhuc arguit̃ q̃ꝛ pono ꝙ hec aqua.cuꝫ
pꝛimo ẽ unifoꝛmis ⁊ ẽ in eo pipꝑ illi ſi
mile·cũ reliqs particl'is caſꝰ pꝛincipa
lis ſit in uacuo.ita ut nihil extrinſecuꝫ
ĩpediat eiuſ reductionẽ.⁊ erit rñſio nͣ
Dico ꝙ q̃ꝫuis hec aqua unifoꝛmis
poſita ⁊ circundata a uacuo.unifoꝛmi
ter ſe reduceret omnibꝰ alijs iuuam̃tis
⁊ impedimẽtis remotis. ut ſupꝛa dice
bat̃.poſito tñ in iͣ iͦ coꝛpuſculo pipꝑis
actual'r ⁊ unifoꝛmiter ſil'i illi aque par
tes aq̃ ĩmediate ⁊ ꝓpingo.es illi pipꝑi
ſuſcipient maius iuuamẽtũ pro reſiſtẽ
do infrigidantibꝰ.q̃ꝫ ꝑtes aq̃ remotio
ꝛes.quare tales ꝑtes aq̃ ĩmediate ⁊ ꝓ
pigoꝛiſ pipꝑi rẽotioꝛibꝰ tãdiꝰ ſe reducẽt
aut in caſu q facilime foꝛmaui poſſꝫ ñ
incipiunt ſe reducere ⁊ ita incipit hec
aqua ſi ſe icipit reducere eẽ diffoꝛmis
in frigiditate actuali. Et tunc tandẽ
ad argumẽtũ ꝺꝛ utendo ſuppõibꝰ meis
ſuperiꝰ p̃miſſis.ꝙ pꝰq̃ꝫ hec aqua inci
pit eẽ diffoꝛmis in frigiditate.non que

libet eius pars.a qualibet eius parte
ad omnez eius actionē iuuabit. non g°
fiet actio a ꝓportiōe toti⁹ frigiditatis
aque ad calitatē pipis.q̄ꝛ argm̄ nō pro
cedit.ꝛ dico ꝙ eq̄ueelociter alterabitur
pip cū aqua scdm̄ extmū ei⁹ pipi īmedi
atū. Et dico ꝙ ꝑ quolz ꝯ tpꝛis. re
ductionē aq̄ mēsuratis.maxīe ī cāu ul
timo nūc formato erit aliq̄ ps aque si
milis pipi ꝛ aliq̄ frigidior. Et etiā
ꝑ quolz tali ꝯ erit signabil' ps hui⁹ aq̄
alijs ptib⁹ aque ꝛ pipe frigidior.que ī
extmo remissiori sue fritatis sil' cū oib⁹
q̄ illā ifrigidādo iuuāt hēbit supra ca
liditatē residue ptis.sil' cum caliditate
pipis ꝑcise tantā ꝓportiōez.a.q̄ꝫta alte
rat iᵃ ps ꝑ i° ꝯ scdm̄ illō extmuz.q̄ tn̄
ꝓportio ꝓportiōe aqᵃ in uacuo oibus
īpedimētis rēotis.h ps alteraret qn̄
eēt eque frigida sic erit in dato ꝯ mi
nor erit.ꝛ hui⁹ possibilitas.ymo neces
sitas erit sbtil'r ꝯsiderāti manifesta.

Contra nā ꝑ quolibet ꝯ tpꝛis redu
ctionē aq̄ mēsurātis.aut piper erit uni
forme.aut difforme. Si scdm̄ ergo cū
supra partē min⁹ frigidā ei⁹ habeat to
tius aque frigiditas sil' cū frigiditate
residue partis pipis.ꝓportiōez maiorē
iooᵃ.illa.s.aqua se reducit a'qᵃ.sequi
tur ꝙ.a.ꝓportiōe maiori.mot⁹ tardior
ꝓueniat. Si p̄m.g° cū species frigi
ditatis aque mltiplicate in pipe sint po
tentiores in pte pipis ꝓpinqori aque
q̄ꝫ ī remotiori.g° a maiori ꝓportione
alterabit pars piperis.ꝓpinqor aque
q̄ꝫ rēotior.ꝛ tamen equeue' alterabit
ergo q̄uocūq̄ꝫ dicat. sequit conclusio
irroāl'.quā principal'r ex arg° ꝑncipali
intendebā .Ad hoc argm̄ dr ꝙ conces
so.ꝙ ꝑ quolz tali ꝯ tpꝛis reductionez
illius aque mēsuratis sit piper illō in
frigiditate uniforme.non sequit tn̄ ꝙ
a minori ꝓportione mot⁹ equelox pro
ueniat sicut a data maiori.nā posito ꝙ
nunc sit aliquod tale ꝯ non sequit.hoc
piper nūc est uniforme.ꝛ quocūq̄ꝫ istā
ti datoꝛ post hoc in dicto tpꝛe erit.hoc
pip uniforme g°.n̄ difforiter alterabit

ēt n̄ seqt.h pip nūc ē uniforme.g° quo
cūq̄ꝫ ꝯ dato post h° n̄ ante illō ueloci⁹
altēabit ps pipis ab aqᵃ remotior q̄ꝫ
ꝓpinqor.y° est possibile ꝙ quocūq̄ꝫ ꝯ
dato p⁹ hoc ante illō ueloci⁹ alterabit
ps piperis aque ꝓpinqor remotiore.

Et etiam ueloci⁹ alterabit pars re
motior parte ꝓpinqore.ꝛ cū hoc in q°
libet tli instāti erit totū piper unifor
me ꝛ ita de aliqᵃ pte aq̄ diceret. ꝯsi
dera ēt hic qn̄ ꝓbabil'r ꝛ rōabil'r ita
ē dicendū ꝛ hec omnia planius intelli
ges.si que dixi ꝯ 3m meū p̄missū i trac
tatu p̄mo de reactione ꝯsiderabis dil
ligēter ut expedit. Et hoc eodē° ha
bes rn̄sionē ad argm̄.qō dicere uidet
ꝛ qō formaui in p̄mis argumētatōib⁹
ꝯ rn̄siōes clarissimi doctoris dn̄i magi
stri Johis ō arclis dōo ꝙ n̄ imediate
p⁹.g.in i° cāu aget.a.in.c.nā in.g.instā
ti.c.erit aliq̄ꝫte potentie resistitiue ad
calefacientia ꝛ per nullā ptez.a.tunc in
cipiet.d.agē.igit incipiet tūc infinite
modica ps eē a dissimilis ꝛ calidior.c.
ꝛ som tal' que erit dissil'is ꝛ cal'ior.c.ꝑ
tpꝛe pro quo erit.c.dissil'is nulluz susci
piendo ab alijs ptibus iuuamentū erit
apta ut sic agere in.c.calefaciēdo.q̄ꝛ i
mediate post.g.infinite modice poten
tie erit pars a apta ut sic agere i.c. ca
lefaciendo.q̄ꝛ tempus erit post.g.āteq̄ꝫ
incipiet.a.agere in.c. calefaciēdo ꝛ cū
incipiet agere calefaciēdo incipiet īfi
nite tarde agere calefaciēdo ut ꝯstat nā
in i° instāti erit ps dissil'is ꝛ cal'ior.c.
equalis potentie ut sic applicata cū.c.
ꝛ incipit infinite modice potētie maio
ris q̄ꝫ tunc eē pars a dissimilis.c.ꝛ in
tensior in caliditate q̄ꝫ.c. quare.ꝛc̄. ꝛ
hanc etiam respōsionez posui in expo
sitione tractatus de instāti mantuani ꝛ
sic habes quomodo natural'r loquēdo
respondendū sit ad argumēta ad que
amici tui.qui inuentione q̄ꝫm careāt ap
pertissime scis.usq̄ꝫ nunc q̄ꝫq̄ꝫ sepius
respondere temptauerint.nullaz rectaz
uiā habuerūt rn̄dendi.Et si adhuc di
ceret pono ꝙ ꝑ potētiaz uolūtariā infi

nitaz.s.p potētiaz diuinā.aqua cū se re
ducet zm q̄zlibz ei9 ptē uniformiter se
reduceet p datuz tēpus uelocitate solita
a z1a pportiōe aut z1a sexgaltera pue
nire.et q in cāu formato i pmis argu
mētatōibus ꝯ rñsiōes clarissimi iterp̄
tis dñi Magistri Johānis de arculis
qō qi apō mltos ōmōstrare uidebat.
a zm se totū uniformiter p datū tpus a
poa uolūtaria calefiat.uelocitate.soli
ta a pportiōe z1a puenire . aut si in po
argumēto diceret q postq̄z illō pip som
ad finitā distātiā potēs ē ipedire redu
ctiōez aq̄.q aqa ia in qo ē pip sibi silre
sit tāte q̄ztitatis.q ps aq̄ usqz ad quā
nō pōt pip ipedire reductiōez .adhuc
sit tante q̄ztitatis et potētie cētialr.ut
ipius solius friditas supra caliditatē
pipis stāte hac aplicatōe hēat pportio
nē.100am.et uidebit argml cōcludē.r ñ
poterit stare data rñsio.Dico po q ad
missis hys cāib9. aqa nō aget i po cāu
i pip.zm ultim sui posse.nec silr in zo.
cāu aget .a.i.c.calefacieno zm ultim sui
posse.et huic silre alr ꝯcedit Jacobus
forliuiēs.i qbusdā exēplis uir i hui9l
apud me magne auctoritatis.et cā ē.nā
nō aget aqa in pip in po cāu.nec.a.i.c.
calefacieno i zo cāu.nisi ad hūc finē.ut
aqa assilret sibi pip i po cāu.r.a.assilret
sibi.c.i.zo cāu.sz hūc finē asseq̄tur aqa
nō ageno fz ultim sui posse i pip et agē
do in io cāu zm ultim sui posse in pip se
q̄tur ipossibile in nā.ut agēs agē ultra
gduz ppriū et silr dico de.a. respectu
.c.igit nō agz aqa i pip i io po cāu.nec
.a.i.c.calefaciēdo i io zo cāu zm ultim
sui posse. Ad illō qō ultio dicebat.
q postq̄z pip solū ad finitā distātiaz po
tens ē ipedire rc.nūc nō alr rñdet .de
teriando nūqd illō assumptū sit uez.de
ho tñ aliqd scripsi in zo meo tractatu ō
reactiōe.et lati9 et ꝯplete deo dāte scri
bā.cū ꝯplebo expōnē iā a me icohatā.
sup tractatu calculatoris de reactōe.po
teris ēt ex dcis illō aliquo mō uadē.
Supradata rñsio q̄zq̄z sit po aspectu
Uolūtaria r difficltatē fugiēs uideat.
posst tñ auctoritatib9 phoz medicoz.
et qbusdaz rōib9 roborari et signis.sz
nc.q̄ dca sunt i ia sufficiāt.Ul melius
et zo dicat .q admissis illis cāibus.in
po cāu icipit aqa ifrigidare pip a pro
portiōe .1001a.l maiori.et tñ quocūqz
istanti i tpre reductōez illi9 aq̄ mēsurā
ti dato .añ illō pip gesci t gete tñ i ppe
seu ut ꝯmētatori i 6o phoz placuit eq
uoce dca.q̄ cū nō moueri et mobile eē
ꝯuertit .et ita quocūqz tali istanti dato
añ illō ifinities mouebit ul mutabit.
et infinities ēt tali gete equoce dca qe
scet.et q nullus erit mot9 ifrigidatōis
i pipe.p tēpus ꝯtinuus .nō iterrupt9.
nō igit per aliqō tēpus ifridabit pip a
maiori pportōe q̄z aqa.qr p nullū tēp9
ifridabit pip ab aqa i io cāu.imo quo
cūqz tali o dato.iter tēpus reductiōez
aq̄ mēsurans.pip in io qescet.dca qete
et erit silre aq̄.r imediate post illō.r ēt
imediate añ illō. mouebit ul mutabit.
et ēt qescet dca qete quare r si due dis
pes pticle pipis i magnitudie r resistē
tia.posite eēnt in tali aqa.in diuersis
tēporib9.sil cū eis r ad quas i equalis
erit pportio.aq̄ ad ageñ.aoz. tñ in utra
qz.q̄z ppozo a qa.aqua alteraret.et eq̄
uelociter reducēt se aqua semp ñ opoz
tebit tñ i una illaz pticlaz pipis maio
rez friditatis latitudinē q̄z i aa.i eq̄li
b9 tēporib9 generari.et huic quasi silre
ē si ifra.a.q̄ue simplr.potētie.ut.8.de
us anichilaret successiue et uniforiter
in hoa pedale aeris.ut.100.motui a re
sistētis r ifra b.bipedale q̄ue simplr
potētie.ut.16.ēt anichilaret successiue
uniformiter in ia hoa pedale aeris.ut
100.motui .b.resistētis. icipit aut inci
piet in pno illi9 hore. ut rōabilr apps
dicēduz.a.infinite uelociter moueri.et
silr.b.incipit aut incipiet in pno illi9
hore infinite uelociter moueri.et tñ nō
mai9 spam ptrāsibit .b.in ia hoa q̄z.a.
ut pz.silr si infra a sbito corrūpet de9
q̄ztū ad q̄d9 resistētiā ut.99.successiue
tñ et uniformiter p sbm tm i hoa.q̄ztū
solet a pportōe z1a i una hoa ptrāsiri.

incohando a supficie aeris imediata.a
et ifra a extrī.v̄sus deorsuz pceden°.
et sil'r oio fieret ifra.b.pz ēt ppositū.
nā nō maius spa^m in ho^a ptrāsiet.a.b
q̄z ab.a.et tn̄ potētie sunt inequales.et
media uidēt codēmō resistē. ⁊ equal'r
motui illoꝝ. Qō si forte diceret ut sb
tilissime rn̄dit clarissim⁹. p̄bus .dn̄s
Magister Philipus adiuta uenet⁹.q
aer mō dicto i resistētia uariatus.pl⁹
resistit motui.b.q̄z.a.p nihil tn̄ illa da
ta rn̄sio uariabit supra dataz rn̄sionē
et tu ↄsciderabis q̄ a me circa illas rn̄
siões scripta sunt. Qō ēt supradc̄a
q̄ cū incōsueta sint.extnea nimis forta
sis uidebūtur nequaq̄z ↄdictiōez inclu
dāt.imo possibilia sunt. p° in genera
tiōe sb̄e successiua p pte itelliges sil'r a
ↄceden^a ēt in hoc cāu.nā pono.q to
tus aer et sil'r ignis sit anichilatus.et
p̄hibitis ceteris c̄ pōib⁹a rarefactōe
corruptiōe.et a motu locali et multipli
catis ifinitiētys ↄseruatis ⁊c̄. q̄ cōiter
poni ↄsueuerūt ad h°.ut mutatio sbita
aut mot⁹ sit in uacuo. ymaginor.a.cri
staluz planissimaz.et quadratā.ita retē
taz in ubi i q° erat me^m spere aeris.ut
linea recta ptracta z^m quā supficies
plana corporis quadrati pedalis li
bere descēdētis usqz ad me^m mūdi pro
tracta a ↄcauo celi usqz ad ppe mediū
mūdi pscriptibile tāgat unā supficiē a
et retineat ita p horā et imagior q nc̄
et ita i quolz ɵ hui⁹ hore.sit p poten
tiaz diuinā creatuz adēte.unū q̄ue sim
plex quadratū pedale luminosuz ut.g.
in ↄcauo orbis lune.qō si descendet
ↄtanget a et nō ipediet ab.a.i desensu
taz pp supficiez lenē.a.q̄z ipius cor
poris descēdentis.et uolo cuz hoc.q
talia corpora anichilabūtur cū erūt in
cētro terre.ul' saltē q fiat coꝝ penetra
tio p potētiaz diuinā.et pz manifeste.
qūo quocūqz ɵ in hac ho^a dato.erit in
illo.a p̄uatū lumie.et quocūqz ɵ dato.
post illō datū ⁊ an̄ illō ēit a p̄uatū luie
et quocunqz ɵ signato an̄ illud datuz
et post illud illuminabit̄ ēt.a.ut pz.imo

quocūqz tali ɵ itrinseco dato.in i° ici
piet.a.illuminari.i i° ēt desinet illumia
ri z^m oēz uiaz p̄bādi ppōnes de icipit
et de desistit nūqd tn̄ i h° cāu nūc posi
to.a.calefiet in dc̄a ho^a.aut non alias
tractabit̄. Nunc p̄babil'r ista sint dc̄a.
alias dilligētius hec examiabo.ita dicē
do nulli icōuemēs cogeris cōcedē. ni
hilqz uerificariū q nō rōi ↄsonet pones
Laudatus sit summ⁹ et eternus de⁹ no
ster.q me ab errore semp tutū ⁊ demqz
saluū sua ifinita mia faciat p° ad h° ar
gumētuz rn̄siōez sub paucioirib⁹ tn̄ et
huic sil'ez scripsi.14.February.1461
et nunc ita scibere finiui mi'i die.23.
Marty.1464.circa horā.14^am.

Ad z^m p̄ncipale dicat̄.arg^m n̄ ↄcludē.
q spūs adēte calefacientib⁹ nun⁹ resi
stāt.q̄z hūores aut mēbra. Etiā dato
q pl⁹ et ueloci⁹ calefiēnt m̄bra q̄z spūs
nō seq̄t tn̄ q citius p inde ethica semp
generet̄ q̄z effi^a.nā cū minori latitudie
caliditatis supra nālez acq̄sita in cāu
ↄpl'io.spūs nālis corrūpet̄.q̄z mēbri.
Ad 3^m ō cūone mãe ⁊c̄. In q̄stioncula
mea utꝝ an̄ cūonez sit expectan^a di gō
hēs qūo rn̄dendū sit. Laudatus sit su
m⁹ et etern⁹ de⁹ noster. Hic ita dicta p
me Iohēz ō Marliano mediolanēsez.

Eiusdē Clarissimi doctoris demōstra
tio subtilissima ad ↄcludēdū latitudinē
motus uniformiter difformē suo q̄dui
medio correspondē.

q Voniaz calculator.in p̄ban° latitudinez mot⁹ uniformiter difformem.suo q̄dui medio corrn̄dere.in
3^a p̄batōe format unā ↄn̄az.quā mime
declarat.et q̄ fortassis mi'tis ēēt dubia
aut a multis negaret̄. cū dic̄.seq̄t q.c.
equal'r distat a quatuor.sic̄.d.a.n̄ q̄du
et.6.equal'r distāt.a.c.sic̄ duo.a.d.⁊c̄.
ut uberius hec hēat̄. intelligat̄ qz mã.

atq3 accipiat̃ ꝯ^{clu}sionem a calculatore nostro
formatā tenere. declarabo p° per alia
media .q̄uo latitudo mot⁹ uniformiter
difformis suo gradui ꝟe medio corrñ
deat .q̄zq̄z euidētissime hoc ꝓbauerit
calculator .z° q̄uo ꝯ^{a} calculatoris. nō
a m^{l}tis forte bñ intellecta. bona fuit.
Et prio ꝓsuppono .ꝙ q̄zuis ꝺ latitudie
uniformiter difformi qualitatū. et qua
lificatoꝝ .⁊ ēt quorūlibȝ alioꝝ accñtiū
uniformiter difformiter ꝑ suba sua ex
tēsoꝝ i denoian° sua sba.due ꝓncipales
fuerūt oppiniōes.satis ꝓbabiles. una
ꝙ q̄libȝ tal' latitudo i denominādo suū
sbȝ suo ḡdui itensissimo corrñdeat.a^{a}
ꝙ ḡdui ꝟe medio ꝑeqdistātiaȝ iter ei⁹
extrema .ut in sbtili.ꝑ utiliq3 tractatu
de diformibus hētur a calculatore no
stro .et ut ēt hēs in hys q̄ supra istum
tractatū calculatoris de difformib⁹.et
supra tra tatū de ꝺ Petri mātuani āno
taui .oēs tñ q has mās tractauerūt in
h° ꝯuenīūt ꝙ latitudo mot⁹ localis.uni
formiter difformis .aut ēt q̄uocūq3 di
formis z^{m} tēpus si sēꝑ intendendo uľ
remittēdo ꝓcedat q̄ztuȝ ad ꝑtrāsitōeȝ
spaty alicui ḡdui itrinseco in 1ª latitu
die .q.s.ē remissior extmo itēsiore illi⁹
latitudis .⁊ itensior reissiore corrñdet
ꝙ nō ē aliꝺ dicere.q̄z ꝙ si aliqꝺ mobi
le i hora aqret latitudinē aliquā motus
uniformiter ita ut uniformiter .itendat
illud mobile motū suū ḡdus ille q° uni
formiter mouēdo ꝑ horaȝ equale spa^{m}
ꝑtrāsibit illꝺ mobile ē intrinsec⁹. i 1^{a}
latitudie.h° sic pȝ.si eiȝ.a.ꝑ aliqꝺ tēp⁹
datuȝ gratia exēpli ꝑ horā uniformiter
difformiter mouebit̃ a ñ ḡdu aut a cer
to ḡdu usq3 ad unū certuȝ datuȝ gradū
ita ut in ho^{a} uniformiter itēdat motuȝ
suuȝ a dato gradu aut nō gradu ad cer
tū datuȝ gradū in hac ho^{a}.aliqꝺ spatiū
ꝑtransibit .sit gratia exempli illud.b.
tūc dabil' ē gradus mot⁹ quo si aliqꝺ
mobile uniformiter ꝑ horaȝ moueret̃
in ho^{a} ꝑtransiret.b. aut ꝑcise equale
.b.nā dabil' ē gradus mot⁹ quo unifor
miter mouēdo ꝑ horā ꝑtrāsiret̃ maius

spatiū q̄z.b.et dabil' ē grad⁹ mot⁹ quo
uniformiter mouēdo ꝑ horā ꝑtrāsiret̃
minus spatiū q̄z.b.g° dabil' est gradus
mot⁹ .quo uniformiter mouendo ꝑ ho
raȝ ꝑtransiret̃ equale.b.ꝯ^{a}. pȝ.et sil'r
añs cū in ifinituȝ intensus grad⁹ mot⁹
et ēt in ifinitū remissius gradus motus
accipi possit .sit igit̃ .c. gradus motus
quo uniformiter mouēdo ꝑ horaȝ ꝑtrā
siret̃ .b.aut equale .b.et moueat̃ .d.mo
bile ꝑ horaȝ.c.gradu uniformi.et seq̃t̃
manifeste.ꝙ.c.gradus nō ē ita itens⁹
sic ille q termiat latitudieȝ q^{a} mouebi
tur a in extremo ei⁹ intensiori.nec ita
remissus sic ille q terminat latitudinē
q^{a} mouebit̃ a i extremo ei⁹ remissiori
si talis latitudo ad duos grad⁹ termine
tur ⁊ si tal' latitudo q^{a} mouebit̃ ici ꝑet
a nō gradu erit.c.aliquāte intēsiōis.⁊
extremū remissius illius latitudis q^{a}
mouebit̃ .a.erit nō gradus.hec ꝯseq̄uē
tia pȝ .primo pro pria parte ꝯsequētis
nā si.c. gradus esset ita intensus.sicut
ille q terminat latitudinē qua mouebit̃
a.in extremo eius itensiori sequeret̃
hec ꝯclusio iposibilis ex 6° .ꝫ hyꝝ per
diffinitiōeȝ uelocioris.s.ꝙ ꝓ quolibet
instanti huius hore.in qua mouebit̃ .a.
ut ē posituȝ in cāu et sil'r .d. uelocius
mouebitur .d. q̄z .a.et tamen nō maius
in illa hora ꝑtrāsibit spatiū .d. q̄z .a.nā
per cāuȝ per horā.d.mouebit̃ .c.gradu
quo tantū spatiuȝ pertrāsibit q̄ztum.a.
et ꝓ quolibet instanti .d.mouebitur .c.
gradu terminānti latitudinē motus qua
mouebitur.a.in extremo illius itensio
ri .ergo pro nullo instanti illius hore
.a.mouebitur .c.gradu.imo quocunq3
instanti huius hore dato in illo moue
bit̃ a tardi⁹ q̄z d.quare seq̃t̃ ꝯ° ꝓ alia
ꝑte ꝯñtis ēt māifesta ē ꝯ^{a}.nā al'r seq̃
ret̃ .ꝙ i quolȝ ꝺ hore dicte tardius mo
ueret̃ .d. q̄z a ⁊ tñ equale spa^{m} i 1^{a} ho^{a}
ꝑtrāsiret ꝯ° irōalis ut supra.⁊ ꝯ^{a} pȝ.
nā ꝓ° ꝙ.d.equale spa^{m} ꝑtrāsibit sic a
pȝ ex cāu ꝙ ēt d tardi⁹ ꝓ quolȝ ꝺ mo
uebit̃ q̄z a pȝ si n.c.ḡd⁹ terinat latitu

dinē qͣ mouebiť a in extͣmo eiꝰ remissiori. aut sit iͦ remissior. gͦ a ꝯtinue mouebiť gͣdu intēsiori ꝙ̄ sit c ⁊ idē euidētiꝰ seqͥť ut añ dcm ē si a intēdat motū suū uniformiter a nō gradū ad aliquem gradū relinqͥť itaqꝫ ꝙ .c. gradꝰ ē remissior extͣmo intēsori latitudinis quā acqret a ⁊ ē intēsior extͣmo remissiori dicte latitudinis. aut saltē ē intēsiꝰ ⁊ extͣmum dicte latitudinis nulliꝰ ē intēsiōis q̄r latitudo motꝰ uniformiter difformis ꝙ̄tū ad spaty ptrāsitionē corrñdet alicui gradui intrīseco qd̄ ut supra dictū ē nō ē aliud dicere ꝙ̄ ꝙ iste gradꝰ motꝰ qͦ uniformiter mouēdo ꝑ tātū tp̄s i ꝙ̄to mobile acqret datā latitudiez motꝰ uniformiter tm̄ ptransieť spaᵐ ꝙ̄tū a mobili sic acquirēte uniformiter iͣᵐ latitudinē motꝰ ē intrinsecꝰ i iͣ latitudie hoc est intensior est extͣmo remissiori illiꝰ latitudis. aut itensꝰ ⁊ extͣmuz remissiꝰ nulliꝰ itēsionis ⁊ remissior extͣmo intēsiori illiꝰ latitudis ⁊ istoͦ hec latituͦ huic gͣdui corrñdet siue equalet i ptransеūdo mediū. nūqd tñ hic gradꝰ cui dc̄a latitudo corrñdet siue equalz iptrāseundo mediū sit ꝟe mediꝰ ꝑ eq distātiā inter extͣma dicte latitudis ifra ꝯcludetur nūc sufficiat ꝙ ē mediꝰ ꝑ iclusionē hoc eodēͦ penitꝰ ꝓbabiť suppoᵐ de latitudine motꝰ q̄ difformiter intēdetur aut remitteť q̄r suppoᵐ uex.   2ͦ p̄supono. ꝙ si aliqͣ duo a ñ gͣdu alicuiꝰ rei siue quoꝝ utrūqꝫ sit ꝑuatuz re date speciei incipiant de re illiꝰ spēi acquirere. quoꝝ utrūqꝫ ꝯtinue uniformiter acqret. sed unū ꝯtinue i data ꝓportōe altero ulociꝰ in qua ꝓportōe unuz altero ulociꝰ ꝯtinue acqret. i ea ēt ꝓportiōe ꝓ quolibꝫ ɵ plꝰs hēbit de re illiꝰ spēi ulociꝰ acqrens ꝙ̄ tardiꝰ. ceteris oio ꝑibꝰ atqꝫ oibus alys deductis. hoc pꝫ non. n. d̄r i 2lo ulocius gratia exͥ acqrere de rei talis spēi nisi q̄r in equali tempore i 2lo plus mediāte tali acqsitōne 2lͣ acqriť quocūqꝫ. gͦ ɵ assignato a ꝑncipio tp̄is. talē acquisitōez mēsurātis. usqꝫ ad illud ɵ i 2lo plus erit acquisitū ab iͦ qd̄ i 2lo ulociꝰ acqrit ꝙ̄ ab aͦ. in 2lo gͦ plus in tali ɵ hēbit de re illiꝰ spēi i 2lo ulociꝰ acqrēs ꝙ̄ aliō si utrunqꝫ a ꝑncipio erat priuatuz re illius spēi ⁊ i oibus alys fuerit ꝑitas obseruata.   Ex hac suppōe seqͥť clare ꝙ si a ⁊ b i hoͣ futura a non gradu motus intendent motꝰ suos utrūqꝫ ꝯtinue uniformiter sꝫ a ꝯtinue in 2lo ulociꝰ b ꝓ quolꝫ ɵ hore future i 2lo ulociꝰ mouebiť a ꝙ̄ b nā ex suppōe in qͦlibet ɵ hore future i 2lo maior latitudo motus erit i a ꝙ̄ in b. q̄r ⁊c̄.   3ͦ presupono ꝙ si duo mobilia ꝓ dato tp̄e ita mouebunť. ꝙ i data certa ꝓportōe ꝓ quolibet ɵ illiꝰ dati tp̄is uᵐ datum altero ꝯtinue ulociꝰ mouebiť. i iͦ dato tp̄e. i iͣ certa data ꝓportōe maius spaᵐ ptrāsibit ulociꝰ motū ꝙ̄ tardiꝰ motū ceteris ꝑibꝰ. hoc satis ē ex se manifestū ex ꝯcordi sñia oiuz q loquuti sunt de ꝓportōe motuū pēs spatia ptrāsita.   Et ex hac suppōe seqͥť clare ꝙ si duo mobilia ꝑ datū tp̄s difformiter mouebunť. ita tñ ꝙ i data certa ꝓportione unū ꝯtinue altero ulocius mouebiť gͣdus cui. ꝙ̄tum ad spaty ptrāsitionē corrñdet latitudo motꝰ ulociꝰ moti ad gͣdū cui ꝙ̄tum ad spaty ptrāsitōez corrñdet latitudo motus tardius moti se hēt i iͣ certa ꝓportōe in qͣ unū cōtinue ulociꝰ moueť altero. h̄ pꝫ nā ex suppōe i qͣ ꝓportōe unū ꝯtinue altero ulociꝰ mouebiť i iͣ ꝓportōe spatium pertransitum erit maius spatio supposita equalitate tp̄is ⁊ alys ꝑibꝰ. sꝫ in qͣ ꝓportōe se hēt spaᵐ ad spaᵐ i iͣ ꝓportōe se hēt gͣdꝰ motꝰ qͦ uniformiter maiꝰ spaᵐ ptrāsireť ad gradū motꝰ qͦ uniformiter i equali tp̄e minꝰ spaᵐ ptrāsireť ⁊ hy gradꝰ motꝰ qbꝰ iͣ spatia i dato tp̄e uniformiter ptrāsirenť. sūt gradꝰ motꝰ quibꝰ priores motꝰ difformes ꝙ̄ᵐ ad spaty ptransitōez corrūdēt ut satis pꝫ ex dictis i pͣ suppōe. q̄r manifestū ē corᵐ.   4ͦ suppono ꝙ q̄lꝫ latitudo motꝰ uniformiter difformis alicui certo dato gͣdui itrīsece ꝙ̄ᵐ ad spa

sit iᵃ.et aliḋ moueref residua pte dati
ĩ dus mot⁹.p datũ tẽp⁹.hoꝝ duoꝝ mo
biliũ spatia in dirrectũ ꝯiungen° .vbi
gratia si a mouebit̃ p horaȝ motu uni
formi.ut.8.et ptrãsibit gratia exẽpli
spaᵐ quatripedale et.b.mouebit̃ p ho
rã motu ut.6.et c.mouebit̃ p horã mo
tu ut duo dico ꝙ si spaᵐ qḋ ptrãsiet̃ .a
.b.ĩ boᵃ.dũ sic mouebit̃ .iungeret̃ spa
tio ꝙ sic ptransiet̃ .a.c.in boᵃ dũ ut po
situȝ est mouebit̃ fieret ex illis duob⁹
spatiys spatiuȝ quatripedale . h° pbat̃
sic.qual' ẽ pportio mot⁹ admotuȝ.tal'
est pportio spaty ad spaᵐ.si tẽpus sit
equale cũ.igit̃ .a.b.et.c.mouebunt̃ per
horã.qual' ẽ pportio motus .a.ad motũ
.c.talis ẽ pportio spaty ptrãsiti in boᵃ
ab.a.ad spaᵐ ptrãsituȝ in boᵃ a.b.qua
re quota ps ul' ptes erit mot⁹.c. mot⁹
.a.tota ps ul' ptes .erit spaᵐ in hora p
trãsituȝ a.c.spaty ptrãsiti ĩ boᵃ ab.a.
sil'r sic ẽ mot⁹ .a.ad motũ.b.ita spaᵐ qḋ
ptrãsiet̃ in boᵃ ab.a. ad spatiũ qḋ in
boᵃ pertrãsiet̃ .a.b. quare quota pars
l' partes erit motus .b.ipsius mot⁹.a.to
ta pars ul' partes erit spatiũ ꝙ in boᵃ
ptrãsiet̃ a b.spaty qḋ ĩ hora pertrãsie
tur ab.a.cũ igit̃ mot⁹.b.et mot⁹.c sint
pales partes mot⁹.a.ꝙ p̃cise cõponũt
motũ.a.erũt spaᵐ qḋ ĩ boᵃ ptrãsiet̃ .a.
.b.et spaᵐ qḋ in hora ptrãsiet̃ .a.c.ta
les ptes spatu.qḋ ĩ boᵃ ptrãsiet̃ ab.a.
ꝙ ꝯponẽt p̃cise spatiũ ꝙ in boᵃ ptran
siet̃ ab.a.quare ⁊c̃. Uel sic in ptícu
lari cãu posito mot⁹ .a.ad motuȝ .c.est
pportio 4ˡᵃ.g° spaty qḋ in boᵃ ptrã
siet̃ ab.a.ad spatiũ qḋ ĩ boᵃ ptransie
tur.a.c.ẽ pportio 4ˡᵃ.postq̃ȝ utrũqȝ il
loꝝ mouebit̃ uniformiter p horã. et a
in hora ptrãsibit quadripedale.g°.c.in
boᵃ ptrãsibit pedale.sil'r mot⁹a ad mo
tuȝ .b.est pportio sexqtertia.g° spaty
qḋ in boᵃ ptrãsiet̃ ab.a.ad spaᵐ qḋ in
boᵃ ptrãsiet̃ a.b ẽ pportio sexqtertia
et.a.in boᵃ ptrãsibit quatripedale .g°
.b.in boᵃ ptrãsibit tripedale.q̃r spatiũ
qḋ ptrãsiet̃ a.c et spaᵐ qḋ ptrãsiet̃ .a.
.b.si sil' in dirrectũ iũgantur ꝯstituẽt

quadripedaleȝqḋ fuit pbanduȝ. Et ex
hac supposĩone seq̃t̃ p°.ꝙ si aliqḋ mobile
in dato tẽpore.q̃ȝtũcũqȝ sit illḋ acq̃ret
latitudinẽ mot⁹ uniformiter. seu unifḋ
miter difformẽ a terminato g̃du ad cer
tum g̃duȝ intẽsiorẽ terminatã. siue ꝙ
aliqḋ mobile uniformiter ĩtẽdat mo
tuȝ in aliq° dato tẽpore a certo gradu
ad certũ g̃dũ illḋ mobile in i° dato tp̄re
tm̃ spaᵐ ptrãsibit.q̃ȝtũ spaᵐ in i° dato
tp̄re ptrãsirẽt duo mobilia.quoꝝ unũ
p illḋ datuȝ tẽp⁹ moueret̃ uniformiter
g̃du iᵃᵐ latitudinẽ mot⁹ in extremo re
missiori terminãti.seu g̃du a q°.incipit
pᵐ intendẽ motũ suũ.et aliqḋ mobile
in i° dato tẽpore acq̃rẽt latitudinẽ mo
tus uniformiter difformẽ.a.nõ g̃du ad
g̃duȝ.zᵐ quẽ ex̃mũ intensius p̃us date
latitudinis motus quã acq̃ret pᵐ ex̃mũ
remissius eius excedit terminatã.siue
et aliud mobile in dato tẽpore unifor
miter intendẽt motũ a nõ g̃du usqȝ ad
g̃dũ.p quẽ ex̃mũ prius date latitudis
motus.qua mouebit̃ pᵐ extremũ eius
remissius excedit ceteris pib⁹. gratia
exẽpli si a in una boᵃ mouebit̃ unifor
miter ĩtẽden⁹ moᵐ suũ a g̃du ut quatuḋ
ad g̃dũ ut.8.tm̃ spaᵐ ĩ hac boᵃ ptrãsi
bit ceteris pib⁹ q̃ȝᵐ ĩ una boᵃ ptrãsirẽt
duo mobilia .eorũ spatia in dirrectuȝ
ꝯiungẽdo quoꝝ unũ uniformiter p ho
raȝ moueret̃ gradu ut quatuor.et aliḋ
moueret̃ p horã acq̃rendo latitudineȝ
motus uniformiter difformẽ a nõ g̃du
ad quatuor terminatã.et siue ad aliud
moueret̃ p horã uniformiter ĩtenden⁹
motaȝ a nõ gradu usqȝ ad quatuor zᵐ
quẽ gradũ ut quatuor extremũ ĩtẽsius
latitudis mot⁹ quã acq̃ret .a. extremuȝ
remissius eiusdẽ excedit.h° pȝ.nã si.b.
mouebit̃ p horã iᵃᵐ in qᵃ.a. mouebit̃
ut prio posituȝ est motu uniformi ut
quatuor et.c.in eadẽ boᵃ acq̃ret latitu
dinẽ mot⁹ uniformiter difformẽ a nõ g̃
du ad gradũ ut 4ᵉᵃ termiataȝ siue et.c.
ĩ eadẽ boᵃ uniformiter ĩtendet motũ.a
nõ gradu usqȝ ad quatuor.p quolibȝ ꝯ
huius hore g̃dus mot⁹ ꝯposit⁹ ex.gra

du motus .b. et ex gradu motus .c. ex .i
equalis gradu mot⁹ .a. p codē ꝑ g^{o} p
omni ꝑ erit equale spa^{m}. in ptrāsiri ab
.a. solo et ab illis duob⁹ .b. s. et .c. sil'.
ergo ī ho^{a} tm̄ spa^{m} ptrāsiet ab .a. solo
q̄ztuz in eadē ho^{a} .a. b. et .c. sil'. z^{a} ꝯ^{a} ē
manifesta et ēt pria ex īsuppōe assu^{m} ēt
manifestū ē nā latitudo mot⁹ quā acqret
.a. ꝯponet ex una uniformi ut 4^{or} du
rāti p horā et qualis dirrecte ē i^{a} qua
mouebit .b. p horaz et ex alia uniformi
ter difformi .a. nō gradu īcohata et ad
gradu3 ut quatuor termīata qual' dirre
cte ē i^{a} quā .c. ī ho^{a} acqret. Et ex hoc
ultra sequit ꝙ si aliq^{a} potentia in dato
tēpore uniformiter ītendet motuz a da
to gradu ad datuz graduz tātuz spatiuz
dicta potētia in dicto tēpore ptrāsibit
q̄ztuz spatiū in dicto tēpore ptrāsirēt
duo mobilia quoꝝ unū moueret uniformiter
miter p illud datuz tēpus gradu mot⁹
termināti p^{o} dictaz latitudinē in extre
mo eius remissiori et aliud p datuz tē
pus uniformiter moueret gradu mot⁹
cui' q̄ztū ad ptransitōēz spatij corrndet
latitudo mot⁹ uniformiter difformis a
nō gradu īcohata et terminata ad gra
duz z^{m} quē extremū p^{o} dicte latitudīs
mot⁹ itensius extremū eiusdez remissi⁹
excedit si sil'. in dirrectuz hec duo spa
tia ꝯiungerētur gratia exēpli ī exēplo
ꝓposito .a. tm̄ spatiuz in i^{a} ho^{a} pertrā
sibit q̄ztuz spatiū in hora duo mobilia
pertrāsirēt quoꝝ unū per horaz moue
ret uniformiter ḡdu ut quatuor et aliō
per horaz uniformiter moueret gradu
motus cui latitudo motus uniformiter
difformis a nō gradu ad quatuor q̄ztuz
ad pertrāsitōēz spatij corrndet qsquis
sit ille gradus cui' corrndet hoc corre
lariuz pz ex p^{o}. nā in cāu particulari su
praposito a in una ho^{a} motuz ut positū
ē in cāu tm̄ spatiū pertrāsibit q̄ztū spa
tiuz pertrāsibūt ī ho^{a} .b. et .c. per horā
mota ut positū ē in i^{o} cāu ꝯiunctis illis
spatijs in dirrectū sz .c. tm̄ ī i^{a} ho^{a} spa
tiuz pertrāsibit q̄ztuz spatiū in ho^{a} per
trāsiret mobile qd̄ uniformiter p horā
moueret i^{o} gradu cui latitudo a nō gra
du ad quatuor terminata uniformiter
difformis q̄ztuz ad spatij pertrāsitiōēz
corrndet ergo .a. in ho^{a} i^{a} tm̄ pertran
sibit spatiū q̄ztuz pertrāsirēt ī hora .b.
et mobile qd̄ ī ho^{a} uniforiter moueret
i^{o} gradu cui dicta latitudo uniformiter
difformis a nō gradu ad quatuor q̄ztū
ad spatij pertransitiōēz corrndet quare
correlariū uez. Ex hys ꝓbat general'r
ꝙ q̄lz latitudo mot⁹ uniformiter diffō
mis q̄ztuz ad spatij ptransitōēz suo gra
dui medio per eqdistātiā iter extrema
corrndeat ad itellectū supradictū .s. ꝙ
q̄ztuz spatiū pertrāsiet mediante latitu
die data uniformiter difformi ī tēpore
in q^{o} acqrit tm̄ ēt spa^{m} ī i^{o} tēpore per
transiret .a. mobili moto p illō tēpus
uniformiter gradu ꝟe medio per eqdi
stantiaz īter extrema date latitudis mo
tus uniformiter difformis ita arguen^{o}
q̄libz latitudo mot⁹ uniformiter diffor
mis a nō gradu incohata gradui ꝟe me
dio ad itellectuz supradictuz corrndet
p^{o} ꝓbabit aūs hui⁹ ꝯsequētie z^{o} ꝓba
bit ꝯ^{a} aūs ita ꝓbatur .si eiz nō q̄lz lati
tudo mot⁹ a nō ḡdu icohata suo gradui
ꝟe medio corrndeat det aliqua que
nō et sit gratia exēpli hec latitudo mo
tus a non gradu usqz ad .4. que gratia
ex^{l} acqrat ab .a. in una ho^{a} ꝛ uolo ꝙ
a. in z^{a} ho^{a} uni^{r} intēdat motū a gradu
ut 4^{or} usqz ad gra^{m} ut .8. ita ꝙ in dua
bus horis a acqrat latitudinē mot⁹ a.
nō ḡdu ad 8 uni^{r} difformē ꝛ uolo ꝙ .b.
in z^{a} ho^{a} uni^{r} mouebit gradu ut 4^{or}
.c. ꝟo in z^{a} ho^{a} uni^{r} mouebit i^{o} gradu
cui latitudo mot⁹ uni^{r} difformis a n̄ ḡ
du ad 4^{or} corespondet quisqs sit iste
gratia exempli uocetur .d. ꝛ patet ex
correlario z^{o} .6. suppōis ꝙ a ī z^{a} ho^{a}
tm̄ ō spa^{o} ptrāsibit q̄ztuz ī i^{a} ho^{a} ptrā
sirēt .b. et .c. mota ut positū ē in cāu si
coꝝ spa^{a} īdirrectuz ꝯiungātur pz ulte
rius ꝙ .b. et .c. mota ut positū ē in ho^{a}
tm̄ ptrāsiret spa^{m} coꝝ spa^{a} ꝯiungēdo
q̄ztuz ptrāsiret in una ho^{a} unū mobile
uniformiter motuz p horaz uno gradu

motus ꝯposito ex gradu ut quatuoꝛ et
ex.d.gradu si igit̄ .d.gradus cui latitu
do motus uniformiter diffoꝛmis a nō
gradu ad quatuor corrn̄dct n̄ ē ꝟe me
dius igit̄ ē itēsioꝛ ꝟe medio l' remissiō
si sit itensioꝛ gº ḡdus ut quatuoꝛ nō ē
dupl⁹ ad.d.g radū nā ḡdus.ut quatuoꝛ
ē dupl⁹ ad gradū.ut.zº. sꝫ ad quēlꝫ ma
ioꝛē q̄ꝫ ut duo minoꝛē hēt quatuoꝛ ꝑ
poꝛtiōeꝫ q̄ꝫ ad duo .igit̄ ḡdus ut qua
tuoꝛ nō ē dupl⁹ ad.d.igit̄ ḡdus motus
ꝯposit⁹ ex .d.ḡdu et ex ḡdu ut quatuoꝛ
nō ē 3l⁹ ad.d.ḡduꝫ ꝯª manifesta ē.nā
si tal' ḡdus ꝯpositus ex.d.ḡdu et ḡdu
ut quatuor cēt 3l⁹ ad.d.ḡduꝫ talis gra
dus ita ꝯpositus ꝯtineret.3.d. igit̄ ḡ
dus ut quatuor ꝯtineret duo.d. cuius
oppoᵐ statiꝫ ē ꝓbatū.cuꝫ igit̄.a. in zª
boª tm̄ ptrāsibit q̄ꝫtuꝫ ptrāsiret mobi
le uniformiter motū p̱ horaꝫ ḡdu mot⁹
ꝯposito ex ḡdu ut quatuor ⁊ ex.d.ḡdu
ut supra ē ꝓbatū et i pª boª.a. tm̄ spa
tiuꝫ ptrāsibit q̄ꝫtuꝫ ptrāsiret i boª mo
bile uniformiter p̱ horaꝫ motū .d.ḡdu
cū.d.gradus sit ille ex cāu.cui latitudo
mot⁹ uniformiter difformis a nō gra
du ad quatuor termiata quaꝫ.a.acqret
in p̄ª hora corrn̄det et gradus ꝯposit⁹
ex ḡdu ut quatuor.et ex.d.nō ē tripl⁹
ad.d.seqt̄ ꝙ.a. uniformiter itēdēs mo
tuꝫ a nō gradu usqꝫ ad.8.in duab⁹ ho
ris nō in 3lº plus ptrāseat i zª boª q̄ꝫ
in pª cuius oppoᵐ 5ª suppō ꝓbauit ⁊
ꝯª pꝫ qꝛ tal' ē ꝓpoꝛtio spatiȷ ad spaᵐ
qual' ē motus ad motuꝫ suposita equa
litate tēpoꝛis quare ⁊c̄. Si.d.ḡdus sit
remissioꝛ medio per eq̄distantiā latitu
dis uniformiter diffoꝛmis mot⁹.a.nō
gradu ad quatuoꝛ termiate igit̄ grad⁹
ut 4ºꝛ ē aºꝛ q̄ꝫ duplus ad.d.ḡdū igitur
ḡd⁹ ut 4ºꝛ.ꝯtinet duo.d. et aliq̄d ultra
igit̄ grad⁹ mot⁹ ꝯpositus ex gradu ut
4ºꝛ et ex.d.ḡdu ꝯtinet 3ª.d.et aliq̄d
ultra igit̄ tal' gradus ē plus q̄ꝫ 3l⁹ .ad
.d.gradū.gº cū tal' sit ꝓpoꝛtō spatiȷ ad
spatiū qualis mot⁹ ad motū et a mobi
le in zª hora ptrāsibit tm̄ q̄ꝫtuꝫ mobile
qō p̱ horā mouebit uniformiter gradu

mot⁹ cōposito ex gradu ut quatuoꝛ et
ex.d.gradu et in pª hoꝛa p̄cise tm̄ spa
tiuꝫ ptrāsibit q̄ꝫtuꝫ mobile ꝙ p̱ horaꝫ
mouebit uniformiter.d.gradu seqtur
ꝙ a mobile ꝙ in duabus hoꝛis acqret
latitudinem motus uniformiter diffoꝛ
mē a nō gradu ad quatuoꝛ terminataꝫ
plus q̄ꝫ triplū ptrāsibit in zª hoꝛa per
illud qō ptransibit i pª cuius oppᵐ 5ª
uoluit suppō .Uel breuius hº mō ꝓba
tur añs p̄ncipale quasi replicanº cāuꝫ
supra formatū.si eiꝫ nō q̄libꝫ latitudo
motus uniformiter difformis a nō gra
du incobata gradui suo ꝟe medio q̄ꝫtū
ad spatiȷ ptrāsitiōeꝫ corrn̄deat dcī ali
qª q̄ n̄ q̄cunqꝫ sit iª .sit iª nunc gratia
exēpli latitudo unifomiter diffoꝛmis a
nō gradu ad.8.termiata q̄ ab.a.mobili
acqrat̄ i una hoꝛa et uolo ꝙ.a.i zª boª
ꝯtinuādo itensiōeꝫ sui motus acqrit la
titudinē motus uniforiter ab.8.ad.16.
ita ꝙ a.i h'is duab⁹ hoꝛis acqrat latitu
dieꝫ mot⁹ uniformiter diffoꝛmē a non
gradu ad.16.teriataꝫ ⁊ uolo ultra ꝙ .b
in zª boª mouebit uniformiter gradu
ut.8.c.ꝟo in zª boª mouebit unifoꝛ
miter illo gradu cui latitudo mot⁹ uni
foriter difforis a n̄ ḡdu.ad.8. termia
ta q̄sq̄s sit ille q̄ꝫtū ad spa¹ ptrāsitōᵐ cō
rn̄det q̄ ḡd⁹ sit.d. gratia ex¹ ⁊ seqt̄ ex
zº coꝛꝛelaº sexte suppoīs ꝙ a i zª boª
ptrāsibit tm̄ q̄ꝫᵐ i boª ptrāsibunt duo
mobilia.b.⁊.c.mota ut poitū ē in casu
eoꝝ spatia idirrectū ꝯiūgēº.pꝫ ēt ultra
ꝙ.a.i p̄ª boª ptrāsibit tm̄ q̄ꝫᵐ i boª p̱
trāsiret mobile uniformiter per hoꝛā
motuꝫ.d.gradu pꝫ ēt ultra ex 6ª.suppō
ne ꝙ.a.in zª boª.tm̄ spatiū ptransibit
q̄ꝫᵐ i boª ptrāsiret unū mobile ꝙ p̱ ho
raꝫ uniformiter moueretur uno gradu
motus composito ex gradu ut octo
et ex.d.gradu.argº gº sic a mobile uni
foꝛmiteꝛ itēdet motū i duab⁹ hoꝛis a
nō gradu ad.16.gº p̱ qntā suppōem p̄ci
se i triplo pl⁹ ptrāsibit i zª boª q̄ꝫ in
pª.igit̄ grad⁹ mot⁹ ꝯpositus ex gradu
ut.8.⁊ ex.d.gradu ē p̄cise tripl⁹ ad.d.
gradū.h̄ ꝯª ultia pꝫ.nā.d.est grad⁹ uni

formis quo ĩ pª hoª ptrãsicĩ tm̃ q̃ztũ
ab.a.ĩ pª hora ⁊ gradꝰ ꝯpositꝰ ex gra
du ut.8.⁊ ex.d.g̃du.ē g̃dus uniformis
quo in zª hora ptrãsicĩ tm̃ q̃ztũ ab a.ĩ
zª ⁊ qualꝫ est ꝑportio spatij ad spatiuꝫ
talis ē motꝰ uniformis ad motũ unifor
mē supposita ceterorꝫ equalitate.tunc
ultra. gradus ꝯpositꝰ ex gradu ut.8.et
ex.d.gradu ē triplus ad.d.gradũ.ergo
g̃dꝰ ut.8.ē duplꝰ ad.d.g̃dũ. hec ꝯª pꝫ
qm̃ si a termio hñte ꝑportionē triplã
supra datũ terminũ scꝫ sbtrahaĩ termi
nus datꝰ erit reãnētis ad termiᵐ datũ ꝑ
portio dupla.ut ĩ oibꝰ exẽplis patebit
maĩfeste atqꝫ geometrice facilꝫ ꝑbare
tur tũc ultra gradus ut.8.ē ꝑcise duplꝰ
ad.d.graduꝫ.gº.d.gradꝰ ē ṽe medicꝰ
ĩ latitudie uniformiter difformi.a.nõ
gradu ad.8.ꝯª pꝫ.qr.d.in zˡᵒ minus
ꝑcise distabit.a.non gradu q̃z gradus
ut.8.pꝫ itaqꝫ ꝙ ꝑposita latitudo motꝰ
uniformiter difformis a ñ gradu ad.8.
q̃z credebas ñ corrñdē g̃dui meº g̃dui
ꝑcise meº iter eiꝰ extrema q̃ztũ ad spa
tij ptransitiõez corrñdet et queãdmõz
ꝑbatuꝫ ē pticꝫiter in hº cãu de ista lati
tudie ita codēmõ penitꝰ de q̃libꝫ alia p
ticꝫariter ꝑbareĩ et de q̃libꝫ aª equali
ter ꝑcederet ꝑbaº ꝯª ēt ꝑncipalꝫ a ꝑnº
formata pꝫ quia si nõ q̃lꝫ latitudo uni
formiter diformis corrñdet gradui me
dio deĩ aliqª q̃ nõ.aut gº illa icipit.a.
nõ gradu et ad graduꝫ terminaĩ aũt ici
pit a gradu et ad graduꝫ terminaĩ.non
pᵐ qm̃ iaꝫ ꝑbatuꝫ ē q̃zlibet talem suo
graduꝫ ṽe medio corrñdere si zᵐ deĩ
aliqª q̃cunqꝫ sit iª et sit gratia exẽpli
latitudo uniformiter difformis.a.4ºʳ
ad.8.q̃ acqratur uniformiter ab.a.in
una hora et seq̃ĩ ex 6ª.suppõne et eius
correlarũs ꝙ a in hora tm̃ spatiuꝫ per
trãsibit q̃ztũ in hora ptrãsirēt duo mo
bilia quorꝫ unũ uniformiter movereĩ
gradu ut quatuor ꝑ horã ad aliud mo
vereĩ·gradu ṽe medio latitudis unifõ
miter difformis a ñ gradu ad quatuor.
gº a in hora tm̃ spatiuꝫ ptrãsibit q̃ztuꝫ
in una hora ptrãsiret unũ mobile qõ ꝑ
horã movereĩ uniformiter gradu ꝯpo
sito ex gradu ut quatuor et ex gradu
ṽe medio latitudis uniformiter diffor
mis a nõ gradu ad quatuor sꝫ gradꝰ cõ
positus ex gradu ut quatuor et ex gra
du ṽe medio latitudis uniformiter dif
formis a nõ gradu ad quatuor ē ṽe me
diꝰ latitudis uniformiter difformis a
quatuor ad.8. nã g̃dus ṽe medius in
aliqª latitudie ꝑ latitudinē ĩ zˡᵒ mino
reꝫ excedit exmũ remissius q̃z excedat
exmũ itēsius extremũ remissius et gra
dꝰ ut.8.ñ excedit extremũ ut quatuor
nisi ꝑ 4ºʳ.gº gradus ut.8.non excedit
gradũ ṽe meᵐ latitudis uniformiter di
formis a 4ºʳ.ad.8. nisi per duo sed h̃
gradus q ñ excediĩ ab.8. nisi ꝑ duo ē
gradus cõpoitus ex quatuor et ex gra
du ut duo gº ⁊c̃.lꝫ sit gradus ꝯpositus
ex gradu ut quatuor et ex gradu meº la
titudis uniformiter difformis a ñ gra
du ad quatuor distat a ñ gradu ꝑ tres
quartas latitudis a ñ g̃du ad.8.⁊ g̃dus
ṽe medius iter quatuor et.8.distat a ñ
g̃du ꝑ tres quartas latitudis uniª diffõ
mis a ñ g̃du ad.8.gº g̃dꝰ ꝯpositus ex
quatuor et ex g̃du ṽe meº latitudinis
unifoꝛiter diffoꝛis a ñ g̃du ad quatuor
ē ṽe medius latitudis a quatuor.ad.8
ꝯª maĩfesta ē et maior pꝫ. nã g̃dus ut
quatuor distat a ñ g̃du ꝑ duas quartas
latitudis a ñ g̃du ad .8.et g̃dus mediꝰ
latitudis uniformiter difformis a ñ g̃
du ad quatuõ distat a ñ g̃du ꝑ unã 4ᵗᵃᵐ
minor ē manifesta quare cũ mobile qõ
acqret in hoª latitudinē motus unifor
miter difformē a quatuor ad.8.tm̃ spa
tiũ ĩ hoª iª ptrãsibit q̃ztũ mobile ĩ hoª
qõ ꝑ horã uniformiter movebiĩ g̃du
ꝯposito ex quatuor,⁊ ex g̃du ṽe medio
latitudis uniformiter difformis a ñ g̃
du ad quatuor et h̃ g̃dus ita ꝯpositus ē
ṽe mediꝰ latitudis uniformiter diffor
mis a quatuõ ad.8.pꝫ ꝙ latitudo motꝰ
uniformiter difformis a quatuor ad.8
suo g̃du ṽe meº q̃ztuꝫ ad spatij ptransi
tionē corrñdet ꝙ erat ꝑbañ. Et per
idē mediũ deduciĩ ꝙ q̃lꝫ latitudo motꝰ

ita difformis ꝙ eiꝰ utraqꝫ medietas ab
extremis illiꝰ incohata sit uniformis suo
gradui medio ꝑ equidistantiā q̃ꝫᵐ ad ꝑ
transitōez spacij ad intellectū supiꝰ ex
ꝑ̄ssuꝫ corrn̄det qꝛ si n̄ detᷣ aliqᵃ talꝭ q̄
ẜꝫ te nō corrn̄det suo gradui ꝺe medio
que sit latitudo.c.d.⁊ sit gratia exˡ ꝙ
a.in p̊ᵃ hora mouebitᷣ.c.gradu unifor
miter ⁊ i zᵃ hora mouebitur uniformi
ter.d.gradu ⁊ uolo ꝓbare ꝙ.a. in hijs
dictis duabus horis ꝑcise tm̄ spaciuꝫ
ꝑtransibit q̃ꝫᵐ spaᵐ ꝑtransiret a i dua
bꝰ horis si per duas horas moueretur
uniꝰ gradu ꝺe meᵒ inter.c.⁊.d.q gratia
exˡ sit.f.moueatᷣ.n.g.uniformiter.c.g̃
du ꝑ horā ꝑ eādē horā moueatᷣ.h.uni
formiter.d.gradu moueatᷣ ꝺo ꝑ eādeꝫ
horā.k.uniformiter gradu ꝯpoito ex.
c.gradu ⁊ ex.d.gradu ⁊ seqᷣ ex suppo
sitōe 6ᵃ.ꝙ.k.in hac hoᵃ tm̄ spaᵐ ꝑtrā
sibit q̃ꝫᵐ in hac hoᵃ ꝑtransibūt.g.⁊.h.
sua spaᵃ cōiūgendo.gᶻ si.l. mouētur ꝑ
duas horas gradu subduplo ad iᵐ qᵒ
mouebitᷣ.k.ꝑ horā in duabus horis ꝑ
transiret.l.spaᵐ tm̄ q̃ꝫᵐ ꝑtransibūt.g
⁊.h.in una hoᵃ sua spatia cōiungēdo.
sed.a.in duabꝰ horis ꝑtransibit spatiū
tm̄ q̃ꝫᵐ.g.⁊.h.in una hora sua spacia
cōiūgendo.qꝛ in p̊ᵃ hoᵃ.a.tm̄ trāsibit
q̃ꝫᵐ.g.in una hoᵃ ⁊ in zᵃ hoᵃ.a. tm̄ ꝑ
transibit q̃ꝫᵐ.h.i una hoᵃ.igitᷣ.l.i dua
bꝰ horis motū uniformiter gradu sub
duplo ad iᵐ quo mouebitᷣ.k.ꝑ horā tm̄
ꝑtransibit q̃ꝫᵐ i duabus horis ꝑtransi
bit.a.cum igitᷣ gradus subduplus ad
gradum ꝯpositū ex duobꝰ iequalibus
sit uere medius inter illos ut probauit
calculator i ꝓbatōe ꝯclōnis.38.ꝺ̄ mo
tu locali ⁊ facillime geometrice proba
retur pꝫ ꝙ.a.tm̄ in hijs duabus horis
in quibꝰ dicto modo difformiter moue
bitᷣ tm̄ spaᵐ pertransibit q̃ꝫᵐ ꝑtrāsirꝫ
si in his duabus uniformiter mouere
tur gradu uere medio iter illos quibꝰ
mouebitur quare pꝫ ꝓpoituꝫ ponaſ tu
cāuꝫ perticulariter in numeris ⁊ clari
or erit ꝓbaᵒ.n̄ posui cāuꝫ n̄c i numeis
ut gnālior cēt ꝓbatio. Non utendo tn̄

nisi 6ᵃ suppōne et correlarijs eiꝰ possu
mus zᵐ meᵐ sбtilissimi i hac ꝑte dul
mētonis ꝑ̊ncipalē ꝯclōnē ꝓbare cuius
ꝓbatiōez retento eius medio.hic ponā
qꝛ multuꝫ sбtilꝭ et qꝛ libri dulmētonis
in hᵒ loco adeo corrupti sunt.ut quasi
nihil accipi possit ex eiꝰdictis.ita erat
et liber meus et alij duo quos in hoc
passu uidi.q̃ꝫto igitᷣ clariꝰ atqꝫ breuiꝰ
potero formabo hāc ꝓbatiōez suppo
sita 6ᵃ suppōne et eius correlarijs.hoc
itaqꝫ mō arguo.q̄libet latitudo motus
uniformiter difformis.a nō gradu in
cohata suo gradui ꝺe medio corrn̄det
q̃ꝫtuꝫ semꝑ itelligatᷣ ad spatij ꝑtrāsitio
neꝫ.gᵒ q̄lꝫ latitudo motus uniformiter
difformis suo g̃dui uere meᵒ corrn̄det
ꝯᵃ ꝓbata ē supra euidēter ⁊ ꝓbatᷣ añs
qꝛ si nō q̄libꝫ latitudo uniformiter dif
formis a n̄ g̃du icohata suo g̃dui.uere
meᵒ corrn̄det detᷣ aliqua q̄ nō et sit gra
tia exēpli latitudo a nō gradu ad 4ᵒʳ q̄
signetᷣ per b.c.cuius gradus ꝺe mediꝰ
sit.d.et acqratᷣ gratia exēpli ab.a.i una
hora.et intendet a uniformiter motuꝫ
suū in zᵃ hora.a.quatuor ad.8.Ita ꝙ
a i duabus horis acqrat latitudinē mo
tus uniformiter difformē a n̄ gradu ad
.8.q̄ signetᷣ ꝑ.b.e.cuius gradus mediꝰ
ē.c.et medius medietatis intēsioris ē
.f.⁊ arguo sic.latitudo.b.c.n̄ corrn̄det
gradui ꝺe medio.gᵒ aliqᵃ latitudo uni
formiter difformis corrn̄det itensiori
gradui q̃ꝫ i se hēat.aut nō gradui motꝰ
ꝯn̄s ē exꝑ̄sse ipossibile ut pᵃ suppō de
clarauit.et ꝯᵃ ꝓbatᷣ.Naꝫ si n̄ corrn̄det
gradui ꝺe medio.et tn̄ corrn̄det ex pᵃ
suppōne alicui gradui i iᵃ itriseco.aut
gᵒ ille gradus cui corrn̄det.ē itensior
ꝺe medio aut ē remissior eodē.si pᵐ sit
ille.g.et arguo ultra sic.a. in zᵃ.hora
tm̄ ꝑtrāsibit.q̃ꝫtuꝫ in una hora ꝑtransi
rēt duo mobilia.quoꝝ unū ꝑ horā mo
ueretᷣ uniformiter.g.gradu.et aliud ꝑ
horā moueretᷣ uniformiter.c.gradu ex
6ᵃ suppōne et correlarijs eius.cū igitᷣ
d.gradus sit subduplꝰ ad.c.et ex ꝯn̄ti
in zˡᵒ minus ꝑtranseatᷣ in una hoᵃ.a.

mobili uniformiter ꝑ horã moto.d.g̃
du qꝫ.a.mobili uniformiter per horaz
moto.c.g̃du seqtur ꝙ.a. mobile in zª.
hoª tm̃ ꝑtrãsibit spa^{m}.qꝫtuz spa^{m} ptrã
sirent duo mobilia quoꝝ unuz ꝑ duas
horas moueret̃ uniformiter .d.g̃du et
aliud ꝑ horaz moueret̃.g.gradu.quare
cũ.a.in pª hoª tm̃ ꝑtrãsibit spa^{m} qꝫtũ
in hora ꝑtrãsiret unũ mobile ꝙ unifor
miter ꝑ horaz moueret̃.g.g̃du sequit̃
ꝙ a.in his duab⁹ horis in qb⁹ unifor
miter itendet motũ .a non gradu usqꝫ
ad.8.tm̃ ꝑtrãsibit spa^{m} qꝫtuz i duab⁹
horis ꝑtransirẽt duo mobilia.quoruz
unũ moueret̃ uniforiter ꝑ duas horas
.d.gradu et aliud ẽt unifomiter mouẽ
tur ꝑ duas horas uniformiter.g.gradu
hec ꝯª pꝫ postqꝫ mediãte.medietate in
tensiori ꝑtrãsibit tm̃ qꝫtuz duo mobi
lia.quoꝝ unũ mouebit̃ ꝑ duas horas
uniformiter .d. gradu et aliud ꝑ unaz
horaz mouebit̃ uniformiter .g. gradu
et mediãte.d.medietate remissiori per
trãsibit tm̃ qꝫtuz unũ mobile ꝙ ꝑ unã
horã mouebitur uniformiter g.gradu
quare.a.in illis duab⁹ horis q̃bus acq
ret dictã latitudinẽ motus.a.nõ gradu
ad.8.tm̃ ꝑtrãsibit spa^{m} qꝫtuz ꝑtransi
bit mobile uniformiter motuz ꝑ duas
horas gradu motus ꝯposite ex.d.gra
du et.g.gradu. Supra lineã igit̃ .b.d.
addo lineã equalẽ.b.g et fiat ex his li
nea.b.h.ita ꝙ.d.h.sit equal'.b.g et pꝫ
ꝙ.h.ẽ gradus cõpositus ex.d. gradu.
et ex.g.gradu.Nã cuz uolumus gradũ
gradui intẽsiue addere addenda est di
stantia unius a nõ gradu distantie alte
rius a nõ gradu cum cuiuslibꝫ gradus
intensio accipiat̃ ex distãtia eius a nõ
gradu ut ꝑoptic ꝓbauit calculator igit̃
.h.ẽ gradus cui latitudo.b.c.qꝫtuz ad
ꝑtrãsitõez spatij corrñdet nã ut ꝓbatũ
ẽ tm̃ ꝑtrãsiet ab.a. mediãte latitudine
.b.c.in duab⁹ horis qꝫtuz a mobili uni
formiter per duas horas moto.h.gra
du.a.linea.igit̃ .b.g subtraho lineaz.b
.d.et remanet linea.d.g.sil'r a linea.d.
h.equali.b.g.subtraho lineã.d.c.equa
lez.b.d.et remanet linea.c.h. qꝛ igitur
ab equalibꝫ subtraxi equalia remanẽ
tia erũt equalia quare linee.d.g. et.c.h
sunt equales cuz.igit̃ tota latitudo.b.
.c.corrñdeat.h.gradui intẽsiori.c.gra
du suo medio ꝑ distãtiaz.c.h. et medie
tas remissior.s.b.c. corrñdeat.g.inten
siori .d suo medio ꝑ distãtiaz.d.g.pꝫ
manifeste ꝙ qꝫto gradus cui tota latitu
do corrñdet ẽ intẽsioꝛ suo medio tãto
p̃cise grad⁹ cui medietas remissioꝛ ad
nõ graduz terminata corrñdet est intẽ
sioꝛ suo medio.⁊ ex sil'i argumẽto qꝫto
gradus cui tota latitudo.b.c.corrñdet
ẽ intensioꝛ suo medio et tanto gradus
cui medietas eius remissioꝛ puta.b.d.
corrñdet ẽ intensioꝛ suo medio et ita d̃
medietate medietatis medietatis in infi
nituz arguas quare cuz aliqua latitudo
ad nõ graduz terminata ꝑs latitudinis
.b.c.ita modica sit ꝙ eius extremũ in
tensius minus distat a nõ gradu.qꝫ est
distãtia inter.c.h.seu inter.d.g.et ista
corrñdeat gradui itensiori suo medio
ꝑ tm̃ ꝑ qꝫtuz gradus.g.ẽ intensior.d.
sequit̃ manifestissime ꝙ iª intensiori
gradui qꝫ in se hẽat corrñdet ꝙ ẽ ma
nifestuz ipossibile ꝯ primaz suppõnez
quare ⁊c̃. Si ṽo gradus cui corrñdet
latitudo .b.c. sit remissioꝛ medio g̃du
suo sit ille.k.stante in ceteris cãu p̃us
posito et seqtur p̃io ut p̃us.ꝙ.a.i zª
hoª tm̃ ꝑtransibit qꝫtuz duo mobilia
quoꝝ unũ moueret̃ ꝑ unã horaz unifoꝛ
miter gradu.c.et aliud ꝑ unã horaz uni
formiter moueret̃.k.gradu quare cum
.d.gradus sit subduplus ad.c.sequit̃
ꝙ.a.in zª hoª tm̃ ꝑtrãsibit qꝫtuz duo
mobilia quoꝝ unũ moueret̃ ꝑ duas ho
ras uniformiter .d. gradu et aliud mo
ueret̃ uniformiter per horaz .k. gradu
seqtur ultra ꝙ cũ a in p̃ia hoª tm̃ ꝑ
trãsibit qꝫtuz unũ mobile qd̃ ꝑ horaz
uniformiter moueret̃ .k. gradu ꝙ a in
illis duab⁹ horis in qbus acqreret la
titudinẽ motus a.nõ gradu usqꝫ ad.8.
tm̃ spa^{m} ꝑtransibit qꝫtũ ꝑtrãsibũt duo
mobilia quoꝝ unũ moueret̃ per duas

horas uniformiter .d. gradu et aliud
ēt moueret̃ p duas horas. uniformiter
.k. gradu quare .a. in dictis duabus ho
ris tm̃ ptrāsibit q̃ztuz ptrāsiret unuz
mobile qd̄ uniformiter p duas horas
moueret̃ uno gradu motus ꝯposito ex
.d. gradu et ex .k. gradu quisqs sit iste
supra g° lineaz .b.d. q̄ significat distā
tiaz .d. gradus a non gradu et ex ꝯñti
eius intēsionē addo lineaz tantaz q̃zta
est .b.k. q̄ significat distantiaz .k. grad⁹
a nō gradu et ex ꝯñti eius intensionē
q̄ linea sit .d.l. ita ꝙ .d.l. sit equal' .b.k
et seqtur ꝙ .l. ē gradus itensiue ꝯposi
tus ex .d. gradu et ex .k. gradu a linea
igit̃ .b.d. subtrabo .b.k. et remanet li^a
.k.d. sil'r a linea .d c. equali linee b d
subtrabo lineā d.l. equalez linee .b k
et remanet linea l c quia igit̃ ab equa
libus subtraxi equalia remanētia erūt
equalia quare linea .l..c. est equal' linee
k.d. quare cuz .l. sit gradus cui latitudo
.b.c. corrñdet seqtur ꝙ gradus cui la
titudo b c corrñdet p̄cise tanto sit re
missior gradu suo ꝟe medio q̃zto g̃dus
cui medietas remissior dicte latitudis
.s. b.c. corrñdet ē remissior medio g̃du
in 1ª medietate remissiori .s. i latitudie
.b c. ꝛ eodēmō pbabit̃ ꝙ medietas me
dietatis latitudinis corrñdet gradui tā
to remissiori suo medio q̃zto .l. grad⁹
ē ēt remissior .c. g̃du aut k. ē remissior
.d. quare cū aliqua latitudo ad nō g̃duz
terminata hocmō diuidendo sit ita pua
ꝙ eius extremū itensius minus distat
a nō gradu q̃z ē distātia inter .k. et .d.
aut iter .l. et .c. seqtur ꝙ 1ª non gradui
mot⁹ corrñdet qd̄ ipossibile per p̄mā
supponez .eodē igit̃ mō arguēdo ꝯclu
ditur ꝙ nulla latitudo uniformiter di
formis motus a nō g̃du ichoata remi
siori aut itensiori suo medio g̃du cor
rñdet quare ꝛc. Et ex ꝯclusiōe hoc mō
deducta sine adiutorio qnte suppōnis
facil'r pbat̃ ꝙ mediāte medietate lati
tudinis motus uniformiter difformis
a nō gradu incohato intensiori in 3^lo
maius ptrāsiet̃ spa^m q̃z mediāte medie
ate illius latitudis motus remissiori
qr gradus cui corrñdet medietas inten
sior cum sit ꝟe medius p pbata inter
extrema illius medietatis distat a non
gradu p tres quartas totius latitudis
gradus ꝟo cui corrñdet remissior me
dietas illius date latitudinis cum sit ēt
ꝟe medius inter extrema illius latitu
dinis distat soluz p unā quartā totius
latitudis a nō gradu igit̃ in 3^lo plus di
stat a nō gradu ille grad⁹ cui medietas
intensior corrñdet q̃z ille gradus cui
medietas remissior correspōdet. g° ē
i 3^lo itēsior. g° mediāte 1° i 3^lo mai⁹ p
transictur spatium q̃z mediante illo
cui medietas reissior corrñdz postq̃z
tēpus ē equale quare ꝛc. hec oia faci
lia sunt atqz multū clara. Nūc 2° p̄nci
paliter ut clare accipiat̃ ꝯsequētiā cal
culatoris loco allegato tenuisse pbat̃
hec ꝯ°. ꝙ si alicui⁹ latitudis motus uni
formiter difformis a n̄ gradu ichoata
medietas remissior q̃ztū ad spatiū ptrā
sitiōez gradui p certuz quid remissiori
medio corrñdet medietas ēt itensior
g̃dui p̄cise p tm̃ remissiori medio illi⁹
medietatis corrñdet et si medietas re
missior gradui intēsiori medio suo cor
rñdet medietas ēt intensior gradui p
tm̃ itensiori suo medio corrñdet acq
rat eiz .a. in duab⁹ horis latitudinē mo
tus uniformiter difformē a nō gradu
ad .g. q̄ sit latitudo .b.c. sit gradus cui
latitudo .b.c. corrñdet .f. q sit intensior
.d. medio eiusdez latitudinis et arguo
sic .a. in 2^a ho^a tm̃ ptransibit q̃ztuz in
hora una ptrāsiret duo mobilia quoꝝ
unū p horaz uniformiter moueret̃ .c.
gradu et aliud p horā uniformiter mo
ueret̃ .f. gradu g° .a. i. 2^a ho^a. tm̃ ptrā
sibit q̃ztuz mobile qd̄ p unā horaz uni
formiter moueret̃ uno g̃du motus cō
posito ex .c. g̃du et .f. gradu. Addo igit̃
linee .b.c. lineā unā tantaz q̃zta est .b.f.
q̄ sit .c.h. et seqtur ꝙ .h. gradus est gra
dus ꝯpositus ex .f. gradu et ex .c. gradu
p supradicta quare medietas intēsior
p pbata supra corrñdet .h. gradui .a.

linea .igit̃ .b.f. subtrabo lineã .b.d.et remãet linea.d.f a linea c b equali linee b f subtrabo lineaꝫ c g equaleꝫ linee.b .d.et remanet linea.g.h. quare cum ab equalibꝰ subtraxeriꝫ equalia erũt re manẽtia equalia et remanẽtia sunt.d.f. ⁊.g.h.igit̃.d.f.ẽ equal̾.g.h.igit̃.f.gra dus cui medietas remissior dicte latitu dinis.b.c.s.b.c.corrñdet q̃ꝫto est iten sior .d.suo gradu ꝟe medio tanto ꝑci se.h.gradus cui medietas intensior di cte latitudinis .b.e.hoc ẽ latitudis.c.e corrñdent ẽ itensior.g. gradu suo ꝟe medio. Si ꝟo diceret̃ latitudinẽ.b.c. remissiori q̃ꝫ suo medio corrñdere sit ille.k.et seqtur ꝙ.a.in 2ª.hoª tm̃ spaᵐ ꝑtrãsibit q̃ꝫtuꝫ in una hoª ꝑtrãsirent duo mobilia quoꝝ unũ uniformiter ꝑ horaꝫ moueret̃.c.gradu et aliud ꝑ ho rã moueret̃ uniformiter.k.gradu igit̃ a.in 2ª hoª tm̃ ꝑtrãsibit q̃ꝫtuꝫ in una hora ꝑtrãsiret mobile uniformiter ꝑ horaꝫ motuꝫ gradu motꝰ ꝯpositi ex.k. gradu et ex.c.gradu ad lineaꝫ igit̃ .b.c designãteꝫ intensiõeꝫ.c. gradus addo unã lineã equaleꝫ linee .b.k. designãtẽ intensiõeꝫ.k.gradus q̃ sit.c.l.⁊ seqtur ꝙ.l.gradus ẽ ille ꝯpositus ex.c.gradu et ex.k.gradu et ex ꝯñti cui medietas intensior latitudis .b.c.hoc ẽ latitudo .c.e.corrñdet .a.linea igit̃ a .b.d. sub trabo lineaꝫ.b.k.et remanet linea.k.d. a.linea.c.g.equali.b d.subtrabo lineã .c.l.equaleꝫ linee.b.k.et remanet linea .l.g.qꝛ igit̃ ab equalibꝰ subtraxi equa lia erũt remanẽtia equalia quare.l.g. erit equal̾.k.d.ꝑ q̃ꝫtuꝫ igit̃.k. gradus cui medietas remissior date latitudis .b.e.hoc est latitudo .b.c.corrñdet ẽ remissior.d.gradu ꝟe medio in illa la titudine .b.c.ꝑ tm̃.l.gradus cui medie tas intensior dicte latitudinis.b.c.hoc est latitudo .c.e.corrñdet ẽ remissior .g.gradu ꝟe medio in illa latitudĩe.c.e quare pꝫ ꝯ° ꝓposita .Et ex hoc facil̾r pꝫ q̃uo ꝯña calculatoris nostri tenebat nã per regulã ibi a calculatore positaꝫ si ꝑ tm̃ gradus cui medietas remissior

latitudis a nõ g̃du icohata ſẽ remissior aut itensior suo medio tanto gradus cui medietas itensior corrñdet sit in tensior aut remissior suo medio.seq̃t ꝙ tantus sit excessus iter g̃duꝫ cui me dietas remissior corrñdet et g̃duꝫ cui medietas itensior corrñdet q̃ꝫtus ex cessus ẽ iter g̃duꝫ mediũ medietatis re missioris et g̃duꝫ mediũ medietatis in tẽsioris quare cũ iter mediũ et mediũ sit ꝓportio 3ª iter remissiorẽ medio itensioris medietatis et tãto reissiorẽ me° medietatis remissioris erit maior q̃ꝫ 3ª ꝓportio quare.plꝰ q̃ꝫ in 3° plꝰ ꝑ trãsiet̃ in 2ª medietate tp̃ris q̃ꝫ in pª et iter itensiorẽ medio medietatis itẽ sioris et tãto ꝑcise itensioreꝫ me° me dietatis remissioris ẽ minor q̃ꝫ 3ª ꝓ portio cuꝫ ex equali excessu iter maio ra sit ho⁰ ꝓpor° q̃ꝫ iter b²ª quare me diãte latitudĩe motus unᶦ difformi a nõ g̃du icohata in dato tp̃re acgrẽda ñ in 3° plus ꝑtrãsiret̃ i 2ª medietate tẽ poris dati q̃ꝫ in pª cuius oppoᵐ pꝫ ex 5ª suppõne quare ꝯª fuit bona ⁊c̃.hec q̃ꝫq̃ꝫ ab aliis ꝑtractata sint tal̾r ut tam̃ itelligamus rõneꝫ calculatoris minime defficẽ uolui ita hec nũc scripsisse q̃bꝰ fortassis si alia scribã sup 1° tractatu calculatoris de motu locali ut nũc ani mus ẽ aª addã ⁊c̃. Laudatꝰ sit deus ꝑ me Johannẽ de Marliano mediolanẽ seꝫ die.20ª.Augusti.1460.

FINIS.

Clarissimi ph̃i ac medici Joh̃is Mar liani de reactione subtilissimus tracta tus et iuuentutis sue opus primum Incipit feliciter.

Cũ ml̾ta ac uaria apõ ph̃os reꝝ genera i q̃bꝰ eẽt ab eis i utrãqꝫ pteꝫ accuratis sime disputatũ ꝑ studioꝝ meoꝝ ac ꝓfe siõis cursu ꝯpisseꝫ et i ea q̃ de reactõe iscribit̃ difficl̾tate ꝙ oĩa fere q̃ ipatiẽ te agũt ab eo ipo repatiãt̃ uarie ac ml̾ꝫ elaborasse cã ut facilꝰ clariusqꝫ itell̾i possꝫ i libellũ redegi quẽ nõi tuo i scri

berē Bonfrācisce carissime nō uidebā
quo pacto disputatio ista nostra ī qua
taz uaria cēnt doctissime ꝑ hōiuz sentē
tie pl⁹ cēt auctoritatis hitura ꝙꝫ si ne
scio an de me dicā pħus ad pħuz scri
beret q ꝓ ei⁹ auctoritate et doctrina ñ
solū in eo disputata teneret uerꝫ et cor
rigere et emēdare posset et ꝙ me illiz
edē retardabat ab īuidoꝝ q semꝑ alio
ruz bonis ac laborib⁹ attrahere solent
morsu deffendēr. tuo g° nōi post dedica
tuz uolui quē si ꝓ tua pħophandi cura
et in me amore ꝓbatuz iri cognouero
q° fore spero studia mea et ad alia īci
tabis et ad philosophādū īcendes libel
luz itaqꝫ habe q tibi qd in difficilima
qūone uelis qd ue alys ingrēdi magis
tñ stubio ꝙꝫ audatia ꝯpulsus adieceriz
facille ac libēs exponētis.

Tum agētia patiant

a passis in q̄ agūtur ī
uestigare uolētes. p°
ꝓbabim⁹ aliq̄ᵈ agen
tia agē et pati ab eis
ī q̄ agūt z^{m} q̄litates ꝑmas eiusdē ꝯrie
tatis z° recitauim⁹ mōs aliquos.
z^{m} quos alias credidi dissolui posse ar
gumta ꝓbanᵈ nullū agēs pati a suo pas
so. 3° ꝑscrutabimur ꝙꝫtū aly q āte me
scripserūt. quoꝝ scripta aut dc̄a ad me
ꝑuenerūt ī rñdendo argumētis calcula
toris. et alioꝝ. ꝓbanduz agēs non pati
in agēdo defficiant. Ultimo° rñdebi
m⁹ ad argumēta calculatoris et alioꝝ.
q̄ reactōez ñ fieri ꝓbare uidētur. Ac
cipim⁹ itaqꝫ p°. ꝙ īcorpore uniformi
ꝙꝫtū ad qualitatē quā īmediate agit aut
resistit equalis ē poᵈ ꝭm illā agēdi et
resistēdi qd̄ cōiter sb hys ṽbis dici so
let ꝙ q̄libet qualitas ꝙꝫtū agit tm̄ resi
stit alteri ne ab eo patiat̃ seu ꝙ q̄libet
qualitas ꝙꝫtum scd̄m hanc approxia
tōez ē actiua tm̄ z^{m} eandē approxiatio
nē ē resistiua h° ꝑmissuz sic positū eui
dēter ꝓbāt argumta calculatoris. et

ītērius aliqual'r declarabitur in opi.
Marsily. z° ꝑmitto ꝙ qōlibꝫ ꝯrium
alteri appetit illō sibi assimilare et idif
ferēter appetit in qōlibꝫ tale agē siue
ꝯtinuū siue discōtinuū fuerit ab eodē
illud sibi assimilādo maxie sufficiēti
exñte applicatiōe. hoc ꝑmissuz pꝫ cōi
ter et ꝓbāt euidēter rōes calculatoris
3° ꝑmitto ꝙ nullū agēs cū talibus i
strumētis et dispōibus cōiunctuz īme
diate et ꝑse resistit actiōi. seu effectui.
quē cū illis īstrumtis et dispositiōib⁹
exñs. intēdit ꝓducere atqꝫ ꝓducēt in
māz exteriorē maxie si oio tal'r quali
ficatū eēt ꝯpotēti⁹ resistētia q̄ ē in illa
mā exteriore sufficienti ad illā exñte
applicatōe ita ꝙ si ītendāt aliqd̄ agens
cū hys dispōib⁹ ꝯiunctū aliqd̄ corp⁹
assimilare atqꝫ si potentius illo foret
manēs tale et debite sibi approxiatuz
assimilaret nō ꝑse et īmediate resistit
illi actiōi. seu assimilatiōi. et si ista aut
talis assimilatō ab alio agēte fieret. et
h intelligo de actōe et resistētia q̄ solū
fiūt merito qualitatū ꝑmaꝝ patet pre
missuz ex se. Itē ex opposito ꝑmissi se
queret̃ ista ꝯ°. ꝙ a uniforme in oībus
pedalib⁹ nunc iuuat. b. ad resistendū
alicui agēti ṽbigratia. c. agenti et cre
scēs in ꝙꝫtitate aut in potētia manēs ta
le seu ꝯsil'r qualificatuz minus et min⁹
iuuaret ipm. b. ad resistēduz illi c. agēti
aut oīno nō iuuaret ipꝫ. b. ad resisten^{m}
dicto. c. agenti sꝫ magis iuuaret ꝑdictū
. c. agens ad agēduz in. b. eadeꝫ ipi⁹. a.
ad. b. ꝓpīquitate. ⁊ alys oio pib⁹ rema
nētib⁹. 9° est īcōueniēs ut satis ap pꝫ
. et ꝯᵈ pꝫ. Sit a pedale hñs cal'itatem
ut 4^{or} ꝑ to^{m} et sil'r friditatē ut 4^{or}. cō
tāgēs. b. pedale calidū uni^{r} ut 8 ⁊ sit. c
quadripedale frigidū ut. 8. eq̄ dēpsuz
cū. b. ⁊ cū. a. cōtāgēs. b. ex altera ꝑte ⁊
pꝫ ꝙ. c. secūdū comunē nat̃e cursū agit
ī. b. īfrigidādo ipsū. dicas ergo ꝙ. a. iu
uet. b. i resistēdo. c. ⁊ addat̃ ad. a. ualde
uelociter corp⁹ hñs cal'itatē ut quatuor
⁊ frigiditatē ut quatuor ꝑ totū. ita ꝙ. a
maioret̃ ꝑ additionē corporis ꝯ sil'is.

aut manēt tale quale nūc ꝛ tāte q̄ꝫtitatis
quāte nūc. maiorent̄ i poᵃ ꝙ ītelligis eē
possibile et sequtur ꝙ a aliqn̄ tante pote
rit esse q̄ꝫtitatis aut potētie ꝙ ipꝫ aget
in .b. igit̄ tūc nō iuuabit .b. ad resisten
duꝫ .c. et an̄ ꝑte iuuabat. gᵒ sequtur ꝯᵒ
ꝑus adducta. ꝯᵃ pꝫ qꝛ si iuuaret. iuua
ret ꝑ eius caliditatē mō hoc nō ē possi
bile. Naꝫ ꝑ quātuꝫ ē maiorata potētia
caliditatis. ꝑ tantuꝫ et potētia frigidi
tatis gᵒ ꝑ q̄ꝫtuꝫ maiorata ē potētia .a.
ad agendū in .b. tantuꝫ ēt maiorata est
potētia eius ad resistendū seu ad iuuā
duꝫ .b. in resistēdo infrigidātibus. gᵒ
nulloᵒ aget. cū an̄ nō agēt qd̄ pᵒ seqt̄. gᵒ
ꝙ pᵒ q̄ꝫ tūc n̄ iuuabit .b. ad resistenᵐ ꝛc.
ꝙ silr̄ ante nō iuuabat. quare ꝑmissuꝫ
uerū ¶ Itē si ꝑmissuꝫ nō esset uerꝫ. seq
ret̄ ꝙ nulluꝫ tepidū. unq̄ꝫ agēt in aliqd̄
siue eo calidius aut frigidius esset. alys
iuuamētis et īpedimētis deductis. Itē
seq̄ret̄. ꝙ nullū remissū ꝑ qualitatē quā
hꝫ infra mediū ḡduꝫ ageret i aliqd̄ seu
ut sic posset agere. ēt alys iuuamētis ꝛ
et īpedimētis deductis. Primi falsitas
satis pꝫ et silr̄ scdi. Aliqd̄ .n. corpus
magne q̄ꝫtitatis hn̄s caliditatē ut .5. et
frigiditatē ut 3ᵃ. ꝑ eiᵒ frigiditatē agit.
remittendo aliqd̄ corpus calidū ut .8.
cuius caliditas minoris ē potentie in
resistendo. q̄ꝫ eius frigiditas in agen
do. ꝑmi deductio pꝫ sit a tepiduꝫ .1000.
pedū. qd̄ dicas agere in .b. pedale caᵐ
ut .7. nō dempsius a cōtra a ꝑ frigidi
tateꝫ eius agit in .b. ut dicis et si a resi
stit illi infrigidatōi b. aut iuuat .b. in re
sistēdo īfrigidatōi ꝛ n̄ resistit seu iuuat
nisi ꝑ eius caliditateꝫ ꝓpriaꝫ. et illa ꝓ
pria eius caliditas est eque potēs cuꝫ
ista sua frigiditate et ī .b. ēt ē caliditas
ut .7. q̄ resistit gᵒ nullomō a in hoc cāu
agit in .b. cū resistenᵃ maior erit poᵃ.

Clarius hᵒ aut simili modo deducit̄
2ᵐ ponendo a habere caliditatē ut .5. et
frigiditatē ut 3ᵃ. ꝑ totuꝫ et de .b. ut oīo
an̄. tūc .n. caliditas aq̄ ꝑte iuuat .b. in re
sistendo in frigidatiōi seu q̄ resistit in
frigidatiōi .b. est potentior frigiditate

a q̄ dꝫ agere in .b. infrigidādo ipm. gᵒ
nulloᵒ a aget in .b. ipm in caliditate re
mittēdo. Si diceret̄ caliditatē eē ma
gis actiuā frigiditate saltem sequtur ꝙ n̄
pōt aliqd̄ tepiduꝫ infrigidare aliqd̄
corpus et ꝙ aliqd̄ est frigi ū absolute
ꝙ nō pōt remanens tale aliqd̄ corpus
infrigidare et ēt ꝙ non pōt aliqd̄ cor
pus hn̄s frigiditateꝫ infra mediū ḡdū
per illaꝫ in aliqd̄ agere ut ꝯsiderāti hn̄
argumētuꝫ factū pꝫ tenenᵒ q̄ꝫlibꝫ quali
tateꝫ tantuꝫ eē resistitiuā q̄ꝫtuꝫ ē actiā.
Si aūt diceret̄ minᵒ qualitatē eē resi
stitiuā q̄ꝫ est actiua ut marsilius uoluit
adhuc sequtur ꝙ plura sunt remissa. q̄
ꝑ coruꝫ qualitateꝫ quā hn̄t infra meᵐ
ḡduꝫ nulloᵒ ut sic possunt agē in aliqd̄
q̄ꝫtuncūqꝫ ipm sit modice q̄ꝫtitatis et
potentie alys deductis ꝙ sic patet sit a
hn̄s frigiditatē ut .6. et caliditatē ut 2ᵒ
ꝑ totuꝫ tūc aut caliditas ē minoris po
tentie in agēdo q̄ꝫ frigiditas in resistē
do aut equalis aut maioris. Si pᵐ aut
2ᵐ sequtur ꝙ a per eius caliditateꝫ ut
sic nō poterit agere in aliqd̄ aliud si n̄
aliunde hēat iuuamētuꝫ cū resistit per
eius frigiditatē q̄ tm̄ aut plus resistit
Si 3ᵐ sequtur ꝙ in aliqua ꝓportiōe est
maioris minoret̄ gᵒ caliditas usqꝫ ad
nō graduꝫ et crescat eq̄uelociter frigi
ditas successiue et sequtur ꝙ in aliquo
ɵ futuro erit. caliditas eque potēs ad
agenduꝫ sicut ꝓ illo istanti frigiditas
ad resistendū. i nulluꝫ gᵒ corpᵒ imedia
te an̄ illud ɵ nec isto ɵ a. ut sic pōt agē
calefacienᵒ aliis iuuamētis deductis ut
ꝯsiderāti supradcā fit facilr̄ manifestū
Itē q̄lꝫ actio q̄ꝫ agēs ꝑ se itēdit est asi
milatō. sꝫ i nuᵃ assimilatōe ꝑ quā passū
agēti fit simil' iducit̄ ab agēte i passo
qualitas alicui ꝑme qualitati agētis ꝯ̄
ria ergo nulliᵒ qualitatis ab agēte i pas
so iductōi agēs aliquod resistit quare
ꝛc. Itē sequeret̄ ꝙ n̄ posset sil' aliqd̄
corpᵒ unū datū corpᵒ calefacē ꝛ aliud
signatū corpᵒ ꝓ tūc īfrigidare alys iu
uamētis ꝛ īpedimētis rēotis ꝯn̄s ē fᵐ ꝛ
ꝯ̄ experiētiā. uidēmᵒ eni aquā tepidā ni

liez aut glaciez in ea positaz si modice sit q̄ztitatis liquefacere et calefacere. Et ferrū ignituz aut manū ea calidiorē ꝑ tūc in ea positaz infrigidare. Siliꝫ aer tēpore estatis nos sepe aut coꝛ no struz infrigidat et ꝑ tūc multa alia calefacit. et ꝯa pꝫ qꝛ illius aq̄ tepide caliditas. aut ē minus potēs sua frigiditate aut eque aut magis. si primū aut 2m sequitur ut supra. ꝙ ista aqua non debeat aliqđ coꝛpꝰ calefacere. si 3m sequtur ꝙ illa aqua nō debeat aliqđ corpus ifrigidare. qꝛ ꝑ te illi ifrigidatiōi resistit mediātc caliditate. que potētioꝛ est frigiditate quare ꝛc̄. Et hoc argumētuz maxie ꝓcedit tenendo qualitatē nō minus esse resistitiuā q̄z ipa ē actiua. ut in p° ꝑmisso fuit dictum. Et hoc ꝑmissuz ita ueritatē hꝫ de agente ꝯtinuo cū passo seu ꝑte agentis sic̄ de discōtinuo et a passo seꝑato cū ꝯtinuatio mīme appetituz seu actōez unꝰ ꝑtis in aliā ꝑtez īpediat indiffo rmibꝰ eiz ut oēs uolūt et experiētia manifestat ꝑs una agit aliā in aliaz istaz assimilādo. Plura ꝯ̄ hoc ꝑmissuz formaui alibi q̄ qꝛ facile ē dissoluere ea hic ñ adduxi. 4° ꝑmitto ꝙ in corpore uniformi 2m aliquā qualitatez una pars iuuat aliaz ad agendū in ꝯ̄riū qđlꝫ in actiōe 2m illā qualitatē ꝑuenientē. hoc ꝑmissuz hoc mō positū ꝓbant apte argumēta calculatoris. 5° ꝑmitto ꝙ ēt in ꝑdicto coꝛpore uniformi ſm aliquā qualitatē. una pars iuuat aliā ad resistenduz indifferēter cuilibꝫ ꝑticulari ꝯ̄rio qđ intendit seu nititur agere in illđ illam uniformē qualitatez corrumpendo tantuz ꝙ una iuuat aliaz ad resistendum quātuz iuuat aut iuuaret illā ad agenduz. ſm ꝑdictā qualitatez et ecōtra huius ꝑmissi ꝑma ꝑs pꝫ per argumēta calculatoris. sicut eīm una ꝑs appetit aliā ꝑtez si dissilis fuerit assimilare per 2m ꝑmissum ita assimilataz intendit sibi siliez ꝑmanere atqꝫ ꝯseruare. 2a ꝑs patet ex prio ꝑmisso. et ex argumētis calculatoris. 6° ꝑmitto indiffoꝛmibus 2m aliquā qualitatē

nō qualꝫ partez iuuare q̄zlꝫ aliaz ꝑtem ad q̄zcūqꝫ actiōez. 2m illaz qualitatez aut ꝑtez eius ꝑuenientez. hoc ꝑmissuz pꝫ. Sit a unū coꝛpꝰ quadruple uniformiter dempsuz. cuius 3a pedalia q̄ uocentur. b. sint uniformitez calida ut. 8° et reliquā pedale ꝙ sit. c. hēat uniformiter caliditatez ut. 6. et frigiditatez ut duo. Sit aūt. d. unuz coꝛpus semipedale eque dempsuz. cū a. et uniformiter hn̄s caliditatez ut. 7. et frigiditatem ut unuz ꝙ cōtangat a 2m. b. partez eius. Et patet primo ex hoc cāu ꝙ. a. nō est uniforme sꝫ difforme in caliditate. patet 2° ꝙ. b. 2m cōez cursuz aget in. d. calefaciēdo ꝓbat̄ nā caliditas in. b. est ut 8. extensa ꝑ tripedale et in. d. soluz ē frigiditas ut unū extensa soluz per semipedale et sunt eque dempsa. 8° caliditas. b. supra frigiditatē. d. hēt ꝓportionē maioris inequalitatis ꝛ appetit in illā agē ꝑ 2m ꝑmissuz. ergo. b. seu a aget in. d. alys ipedimētis deductis nec ualet si diceres ꝙ nō soluz frigiditas ut unū q̄ est in. d. resistit calefactōi ipius. d. q̄ intendit. a. b. sꝫ ēt frigiditas ut 2° que ē in. c. resistit illi calefactiōi. d. cum ipm. c. appetat infrigidare. d. ut sequtur ex 2° ꝑmisso. nā. p°. c. non est bene applicatuz. ipi. d. cum. b. mediet inter illa. Itez si admitteret̄ gratia disputandi. ꝙ. c. multiplicet spēs suas per. b. in. d. quibus iuuet. d. in resistendo. b. adhuc caliditas illius. b. est potētioꝛ frigiditate. d. simul cum illis spebus. c. si eīm ꝑ possibile cum frigiditate ut unū. que est in. d. poneret̄ tota frigiditas que nunc est in. c. ita ꝙ ex illis in. d. fieret una frigiditas adhuc caliditatis. b. ad totam frigiditatē que tunc esset in. d. esset ꝓpoꝛtio maioris iequalitatis puta propoꝛtio. 48. ad. 5. aut saltez huic ꝓpinqua ut calculanti pꝫ sequitur ergo ꝙ a. ſm. b. eius ꝑtem cōtangentē. d. calefacit aut calefaciet ipꝫ. d. alys ipedimētis deductis. 3°. in cāu formato. pꝫ. ꝙ. c. nō iuuabit. b. ad hoc ut agat in. d. ipꝫ uelocius calefaciendo

55

Nam.c.appetit assimilare.d.per 2^m pmissuz.ergo appetit ipm infrigidare ut patet ex cãu.ergo ipm.c.nõ.iuuat.b.ad calefaciẽduz.d.hec ꝯsequẽtia ꝫ per 3^m pmissuz.si eim iuuaret .b.ad calefaciẽduz.d.ergo ipm .c.resisteret infrigidatiõi.d.quã tam intendit . cuius oppositum 3^m pmissuz declarauit .igitur pmissuz hoc 6^m erit uerũ cũ in cãu recitato nõ quelʒ pars a iuuet b ptẽ eius ad quãcũqʒ eius actionẽ ꝓuenientẽ ab ipo.b. merito qualitatis .s.caliditatis in ꝓposito i qua a ñ ẽ uniforme ſʒ difforme.

7° pmitto ꝙ nõ quelʒ ps indifformibus 2^m aliquã certam qualitatez iuuat qualʒ aliã ptẽ ad resistẽduz cuilibʒ agẽti in illaz corrũpendo seu remittendo illã qualitatẽ in qua tale est difforme hoc pmissuz pʒ ut pcedẽs .si eiʒ i cãu pcedẽte .d.fieret seu ꝯsimiliter extrãs qualificatũ tante eẽt q̃titatis aut potẽtie ꝙ ipʒ .d.ageret in.b.ꝓ tunc nullo° .c.resisteret illi actiõi quã.d.faceret in.b.d.eim in cãu illo infrigidaret b.ꝛ c.ẽt appetit infrigidare b ut ex 2° premisso.sequitur.ergo ꝑ tertiũ pmissuz .c. non resistit infrigidationi b igitur c.ñ iuuat b in resistendo.d.agenti in b.remittendo caliditatem eius in qua a est difforme quare pmissuz uerʒ 8° premitto in uniformibus,et ẽt indifformibus nisi aliud impediat omnẽ ptem in agendo iuuare omnẽ aliã ptem ad oẽm actionez ꝯcuiꝰ est ipa manens talis in qualitatibꝰ ꝑ quas agit naturaliter productiua.uerbigratia in casu prius posito.c.iuuabit.b.ad omnez illaz actionẽ per quã ꝓducit.a.b qualitas certi gradus seu intensionis .ꝙ etiaʒ .c.manẽs tale in qualitatibus ꝓmis ut nunc est cõsimilis qualitatis tanti gradus seu intensiõis naturaliter ꝓductiuuʒ qð ẽ dicere ꝙ.c.iuuat.b.ad omnẽ illã actionez per quaʒ a b ꝓducitur qualitas remissior qualitate eiusdẽ speĩ cũ qualitate que ẽ in.c.aut pcise eque remissa cũ eadez et itelligo semp si nõ aliqd fueit qð impediat hoc premissuz patet Naz omnes tales partes cõueniunt in eius tali appetitu quare ꝛc̃. Et pro hoc premisso sufficiẽter ꝓcedũt argumẽta calculatoris . 9° premitto in uniformibꝰ et etiaʒ indifformibus si aliquod nõ impediat omnez partem iuuare aliam partez ad resistendum cuilibet actioni per quaʒ producit ꝓ tunc qualitas sub tali gradu ꝙ illa pars manẽs talis est illius qualitatis talis gradus seu alterius in spetie cõsimilis tanti gradus naturaliter corruptiua.uerbigratia in cãu prius dicto .c.iuuat .b. ad resistendum omni actioni per quaʒ in.b.inducitur qualitas cuius.c.manẽs tale est naturaliter corruptiuũ patet .si eim illaʒ qualitatez inductaʒ appetit corrũpere ergo appetit et nitit prohibere eius generationẽ ergo iuuat ad resistenduʒ ꝓductioni eius si non ab aliquo impediatur.patet ergo premissuz .Ex quo patet ꝙ.c.iuuat.b.ad resistendum cuilibet agenti in ipsuʒ inducenti qualitatem intensiorem illa que est in.c.que est eiusdem spetiei cum illa deducto impedimento. 10.premitto ꝙ unum corpus potest iuuare aliud in agendo aut resistendo qð non continuũ est cũ eo premissuz plures experientie manifestant huius tamen premissi in ꝓposito necessitatem magnaʒ nõ .habemus .

11°.premitto ꝙ in aliquo casu stat potentiaʒ a ad agendum in.b.esse fortiorez potentia ipsius a ad resistenduʒ actioni b in ipsum a secunduʒ eandem cõtrarietatem et in eodem casu stabit potentiaʒ b.ad agendum in a esse maiorem seu fortiorez potentia ipius b.ad resistendum actioni a in ipsum b scðm etiam eandem cõtrarietatẽ declaratur. premissum sit primo a pedale uniformiter calidum ut.8.ꝛ b.pedale frigidũ ut.8.Et si diceres ceteris paribus caliditatem maioris esse actiuitatis frigiditate ponaʒ in casu b esse pedale uniformiter frigidum ut.8.ꝛ ita dempsũ ꝙ frigiditatis eius actiuitas pcise sit tanta q̃ta est actiuitas caliditatis que

est in a et patet ex casu usqz nunc po
sito ꝙ a nõ agit in.b.neqz .b. agit aut
ageret in a si ipa ut nũc maneãt et alia
aut aliud non iuuent aliqđ illorum ad
agenduz quia per casuz quãta est potē
tia actiua a tanta est potentia actiua b
sed q̃zta est potentia actiua a tanta est
potentia resistitiua sua et similiter de
b dicitur ut ex primo et 5° premisso
patet ergo q̃zta est potentia actiua a
tanta ē potentia resistitiua.b.et q̃zta ē
potentia actiua.b.tanta est potentia re
stitiua a.hec cõsequentia manifesta est
sequitur ergo clare ꝙ deductis alys
iuuamentis ꝙ a nõ agit in.b. nec patit̃
ab eodem a igitur et.b.se contangenti
bus uolo ꝙ c pedale hñs caliditatē ut
6 et frigiditatez ut duo per totum ap
proximet̃ a ad illud extremũ a quo ma
gis distat a.b.et sit.d. pedale habens
frigiditatez ut.6. et caliditatez ut duo
per totum qđ cõtangat .b.2^{m} eius ex
tremuz magis distãs ab a.Et sequitur
ex situatione horuz primo ꝙ potentia
a ad agenduz in.b.erit maior q̃z ante
erat et etiam per certuz qd erit maior
et tunc patet ꝙ.c.per certũ quid iuuat
a ad agenduz in.b.qđ ante nõ iuuabat
ut patet per 2^{m}. et 8^{m}. premissa .uolo
eñim ꝙ subito facta sit horum corporũ
applicatio. 2° patet ꝙ potentia a ad
resistendum actioni b in ipm a per cer
tum tēpus ad principiuz terminatum
est aut erit precise tãta q̃zta prius fuit
aut remissior aut saltē nullomodo ma
ior. Nam usqz ad certuz tempus puta
per totuz illud tēpus in quo in.c.inten
sior erit frigiditas q̃z in a c.non iuuat
a ad resistendum actioni.b.in ipsum a
ut patet per 3^{m} 7^{m} ꝛ 9^{m}. premissa et
similiter per tale tempus.d.non iuuat
a ad resistendum actioni b etiam per
3^{m} 7^{m}.et 9^{m}.premissa quare ꝛc.3° se
quitur ꝙ potentia a actiua seu ad agen
dum in.b.est maior potentia ipsius a
ad resistendum actioni.b.et ita per cer
tum tempus ad principiuz dicte appro
ximationis terminatum erit hoc patet
ex primo et secundo correlariis nũc
dictis et maxime si.c.uniatur et conti
nuetur cum isto qđ prius uocabam a
et totum aggregatum uocetur a nam
per certum quid maiorata est potentia
actiua ipsius a propter iuuamentum
c et per tantum non minorabitur eius
potentia actiua per actionem b.c. aut
d.in ipsum a nisi in certo tempore igi
tur per totum illud tempus potentia ac
tiua a erit maior q̃z ante erat ante .s.ap
propinquationez.c.et.d.ad ipsum a et
b.quare etcetera.Quarto sequitur ex
casu ꝙ potentia b ad agendum in.a.est
maior q̃z ante ꝛ ita per certum tempus
ad principium dicte approximationis
terminatum.erit patet nam.d.iuuat.b.
ad agendum in a quod ante non iuua
bat ꝛ per tale aliquod tempus iuuabit
ut patet ex secundo ꝛ octauo premissis
Quinto sequit̃ ꝙ po^a b ad resisten
dũ actioni ꝛ in ipsuz b est p̃cise tãta q̃z
ta prius ꝛ ita per tempus ad principiũ
terminatuz erit aut saltez remissior ēt
remoueo cuiuslibet alterius applicati
onez aut remotionez ꝙ posset aliquod
illorum iuuare in agendo aut in resistē
do hoc patet.d.enim non iuuat b ad re
sistendum actioni q̃z a intendit aut inci
pit producere ꝛ eodem modo dicitur
de.c.ꝛ per certum tempus non iuua
bit ut patet per 7^{m} ꝛ nonum premissa
6° sequitur ꝙ potentia.b.ad agēdũ
in.a.est maior potentia ipsius.b.ad re
sistenduz actioni.a.ꝛ ita per certuz tē
pus erit.h patet ex 3° 4° 5° correlarys
sit igit̃ in casu a unuz bipedale cõposi
tum ex.c.parte eius habente calidita
tem ut.6.ꝛ frigiditatez ut duo per to
tum ꝛ ex illo pedale quod ante nomina
bam.a.habente caliditatez ut 8 per to^m
ꝛ sit.b.unuz corpus bipedale cõposi^m
ex.d.parte eius habente frigiditatem
per totum ut.6.ꝛ caliditatem ut duo.ꝛ

ex eo pedali ꝙ ante appellaui .b. haben
te per totum frigiditateꝫ ut 8 ⁊ contan
gat a secunduꝫ eius parteꝫ calidaꝫ ut 8
⁊ per ipsum .b. secunduꝫ partem eius
frigidaꝫ ut 8 ⁊ patet ex hoc casu ⁊ ex
3° ⁊ 6° correlarijs ueritas utriusqꝫ p
tis premissi. Ex hijs omnibus patꝫ
conclusio quaꝫ principaliter intendimꝰ
scilicet ꝙ inter aliqua difformia scđm
easdeꝫ ptes in qualitatibꝰ eiusdeꝫ ꝯtra
rietatis est reactio possibilis. patet in
casu enim nunc ultimo formato b agit
aut incipit agere in .a. ipsum calefaciē
do. et sic per notabile tēpus aget ⁊ si
militer b nunc agit aut incipiet agere
in .a. ipm infrigidando. ⁊ p certū tēpꝰ
ipm infrigidabit ⁊ per partes eoruꝫ se
contangentes fiunt aut fierent dicte
actiones. ergo inter a ⁊ b secunduꝫ eas
dem partes ⁊ secundum qualitates eiꝰ
deꝫ contrarietatis . fit aut fiet actio cū
reactione. ꝯsequentia patet ⁊ antece
dens est manifestuꝫ. nam prius poten
tia a actiua erat equalis potētie resisti
ue b ⁊ nunc potentia actiua a est per
certum quid maior q̄ꝫ tunc erat ꝑpter
iuuamentuꝫ c ut ex primo correlario pꝫ
⁊ potentia resiᵃ b est precise tanta aut
minor q̄ꝫ prius ut patet ex hoc correla
rio. ergo a agit aut incipit agere in .b ⁊
similiter omnino patet ꝙ b agit aut in
cipit agere ī .a. quare ⁊c̄. 2ᵃ cōclusio
magna latitudo motus in certo euenien
te casu subito deperdetur uel nunc pri
mo est deperdita nullo corpore moto
subito localiter nullaqꝫ qualitate subito
generata. hec conclusio ꝓbat̄. Sit
a unū corpus .i 2ᵐ pedum uniformiter
dempsum. cuius .i i. pedalia uocētur .c.
⁊ habeāt per totum caliditateꝫ ut .6. ⁊
frigiditateꝫ ut duo. ⁊ aliud pedale sit
calidum per totū ut 8 ⁊ uocet̄ d sit aūt
b i 2ᵐ peduꝫ per totuꝫ habens frigidit
tateꝫ ut 8 ⁊ eq̄ dempsū. ita ꝙ si a habe
ret per totum caliditateꝫ ut 8 esset eqᵃ

lis potentie cuꝫ b ⁊ contangat b i pm a
scđm d partem eius. ⁊ sequit̄ primo ꝙ
b non patitur ab a alijs iuuamentis re
motis ut ex casu patet. sequitur 2° ꝙ
scđm communeꝫ nature cursuꝫ b agit ī a
ipsum infrigidando alijs impedimen
tis deductis. sequitur 3° ꝙ c in princi
pio non iuuat d seu a ad resistendum
actioni b in ipsum a patet ex secundo ⁊
septimo premissis. uolo tamen ex casu
ꝙ sit a tante potentie ⁊ q̄ꝫtitatis ut .c.
possit quamlibet partem d iuuare per
certum quid quando d ageret qualitatē
cuius c est naturaliter productiuuꝫ. se
quitur quarto ꝙ q̄ꝫ primo incipiet ī d
induci frigiditas intensior q̄ꝫ pro tunc
erit in c aut ꝙ q̄ꝫ prio d habuerit frigi
ditateꝫ per totum aut saltem ad extre
muꝫ secunduꝫ quod continuat̄ c eque in
tensaꝫ cum frigiditate que pro tūc erit
in extremo .c. imediato d .c. incipit iuua
re d ad resistendum actioni b in ipsum
.d. ꝙ ante non iuuabat patet ex ono
premisso ⁊ ex secundo. Sequitur
quinto ꝙ cum tunc magna latitudo resi
stentie actu concurret ad resistendum
que ante non erat concurrens ⁊ potētia
eadem actiua concurret ⁊ non maior ꝙ
magna latitudo motus deperditur tunc
patet totum pro nunc non determino ꝰ
quid in extremo d continuante ipsum
cum .c. existente frigiditate remissiori
q̄ꝫ in .c. in eius extremo cotangente d ⁊
in alio frigiditate intensiori .c. iuuat d
aut incipiat iuuare in resistendo actio
ni b in ipsum d partem a ⁊ ex hijs om
nibus sic declaratis. ꝯclusio fit mani
festa quia in isto instanti in quo c inci
pit iuuare d per certum quid incipit
iuuare. 3ᵃ conclusio non cuiuslibet
agentis secundum unam qualitatem
in plura contraria equalis est secundū
illam qualitateꝫ potentia agendi in con
trariuꝫ ꝙlibet 2ᵐ illam qualitateꝫ. hec
conclusio probatur sic a bepedale. ex

ſus unuz pedale ꝙ ſit.c.habeat ꝑ totū
caliditatem ut.6. frigiditatem ut duo
⁊ aliud ſ.t d ⁊ habeat caliditatē ut 8 ꝑ
to^{m} ⁊ ſit.b.eq̄ dēpſuz.cū a q̄ztitatis ut
16.ps pedal' ꝑ to^{m} hn̄s friditatē ut.8.
Sit autem .f.eque dempſum cum a q̄z
titatis ut.16.⁊ pars pedalis per totuz
habens caliditatez ut 6 ⁊ frigiditatem
ut duo ⁊ ſint ꝯuenienter applicata a ſe
cundum.d.partem eius.⁊ arguo ſic.c.
iuuat.d.ad agenduz in b ⁊ non iuuat ip
ſuz ad agenduz in.f.⁊.d.equaliter ex ſe
agit in b.⁊ in.f.⁊ dum a agit in b aut ī
f agit mediante.d eius parte ut ex cāu
tiolo ergo potentia a ad agenduz in.b.
erit maioꝛ potentia ipſius a ad agendū
in.f.alys deductis ꝯſequentia ⁊ omīa
aſſumpta ex ſupꝛadictis ſatis patent.
Et ex hac concluſione ſequitur mani
feſte ꝙ ſiv̄ tm̄ p̄ciſe hūēit fritatis q̄z^{m}
habet .b.⁊ alia fuerit paria uelocius
a.aget in.b.q̄z ī.f.⁊ ī magna ꝓpoꝛtiōe
ueloci^{9} pz ex ꝯcl'one. 4^{a} ꝯcl'o alqͦd
paſſuz v̄ſus finē aſſil'ationis ad agens
plus reſiſtit agenti q̄z ꝓ aliq^{o} certo u^{o}
p̄oꝛi ꝰ ſig̃to ⁊ dato reſiſtēit.im^{o} tn̄ a^{o}
coꝛpe ſcd̄m ꝓpīnqtatē aut diſtantiā in
tenſionē aut remiſſionē aliterq̄z pꝛius
ad ymaginationē ſe hn̄te h̄ ꝯ^{o} ꝓbat̄ ſit
a.ut pꝛi^{9} ⁊.b.ſit unū coꝛp^{9} hn̄s ꝑ totū
fritatē ut 3^{a} ⁊ cal'itatē ut.5. quatripl'e
pl'rimuz dēpſuz ita ꝙ eius fritas mul
to ſit maioꝛis potentie q̄z cal'itas a ēt
ſi a hēret ꝑ to^{m} cal'itatē ut 8 ⁊ ꝯtāgat
b ī p̄m.a.ſcd̄m.d.eius ꝑtez ⁊ pz ex ſuꝑ
ius dictis ꝙ ī p̄ncipio.c.pars.a.nō iu
uat.d ad reſiſteñ actōi.b.aliqñ aūt reſi
ſtet ⁊ iuuabit ad reſiſtendū ut v̄ſus fi
nez actōis.b.q̄ꝛ cuz certā tunc latitudi
nē reſiſtentie ut ſic dicā.d. acqret ꝑꝑ
iuuamentū.c.⁊ nullā certā latitudinem
reſiſtētie ꝓ tūc depdet ꝑ īfrigidationē
ipſius.d.ſequit̄ ꝙ abſolute maioꝛ erit
reſiſtentia ei^{9} ēt ꝓ aliquo uno certo ꝰ
poſterioꝛi q̄z ī aliq^{o} certo dato ⁊ ſigna
to ꝰ pꝛioꝛi fuerit.igitur ꝯcl'o uera ma
xime ſi ꝑ certū quid poſſit.c.q̄zlibet ꝑ
tez.d.iuuare qñ appetit iuuare ī agen
do aut reſiſtēdo oīa patēt. 5ª ꝯcl'o ſi
fuerit.a.⁊.b.2° coꝛ^{a} ꝯ̄ria tal'r applica
ta ⁊ diſpoſita ꝙ inter illa actio fiat ⁊
reactio ſcd̄m qualitates eiuſdē ꝯ̄rieta
tis.ut ex predictis pz eē poſſibile ⁊ .c
ſcd̄m qualitates ſcd̄m quas .a.⁊.b. di
cunt̄ ꝯ̄ꝛia ⁊ agunt ⁊ patiunt̄ īuicē me
diū fuerit inter illa.ſiue per eque diſtā
tiā ſiue non.c.iuuabit utrūq̄z illoꝝ ad
hoc ut poſſit agere ī reliquū uelocius
ita ꝙ ꝑ ip̄m utriuſq̄z po^{a} ad agendū in
reliquū fiet maioꝛ q̄zdiu tn̄ inter ipſa
adeq̄te fuēit me^{m} neutꝝ iuuabit ad reſi
ſtēduz actiōi alteri^{9} ⁊ h^{o} ſi ſufficiēter
adhoc ut utrūq̄z iuuet cuilibet illoꝝ fu
erit applicatū hui^{9} ꝯcl'onis.p̄^{a} ꝑs patz
dilligenter ꝯſiderāti ſcd̄m 8^{m} ⁊ 10^{m}.
premiſſa.2^{a} pars patet ex 3° ⁊ 9° pre
miſſis ⁊ ex hys ſequit̄ ꝙ cū omnes ac
tiones que hic inferius fiūt neceſſario
dependeant ab actionib^{9} coꝛpoꝛū ſuꝑi
oꝛuz.⁊ reꝑiantur aſtra ꝓductiua cali
ditatis ſatis intenſe ⁊ aliqua ꝓductia
frigiditatis notabil'r intenſe reꝑiant̄
q̄z alia ſua influentia temꝑamēti ꝓdu
ctiua ⁊ excelentiaꝝ p̄maruz qualitatuz
remiſſiua alicui^{9} aſtri ſeu aliquoꝛū ut
plurimuz erit influentia q̄ iuuabit ſeu
foꝛtificabit utrūq̄z agens duoꝛuz con
trarioꝛuz agentiuz ꝯuenienter applica
toꝛuz ad agenduz ſeu ad poſſe agere in
reliquuz ſeu utriuſq̄z potentiā actiuam
reſpectu alterius.neutrūq̄z predictoꝛū
iuuabit ad reſiſtenduz actioni alteri^{9} l'r
ſic ꝙ cuz plurima ſint aſtra producti
caliditatis aliqual'r ⁊ non multuz inten
ſe. Simil'r aliqua frigiditatis non
multū intenſe pꝛoductia pauca.v̄o ſunt
īntenſiſſime caliditatis aut friditatis ꝓ
ductiua .multa erunt aſtra q̄ iuuabunt
utrunq̄z agens ad foꝛtius agenō in alte
ruz.⁊ neutruz illoꝛuz iuuabunt ad foꝛti
us actioni alterius reſiſteñ pz totū ex
dictis maxieq̄z ex īmediata cōcluſione
2° pz ꝯſideranti ea que dicta ſunt
ꝑ ſepe iter paſſuz et agēs fieri reactio
nez ſcd̄m qualitates eiuſdē ꝯ̄rietatis.
ſi ñ fuerit mag^{a} diuēſitas iter agens

⁊ passiuꝫ q̄ꝫtuꝫ ad eoꝝ potētias actiuas
aut passiuas fueritq̄ꝫ influentia medij
seu tempamenti ꝓductiua nobilis for
titudinis etiā respectu aliorum euidn
tius ut cognoscis scđꝫ hūc modū saluā
tes reactionē in corpibus mixtis te
nendo illa per coꝝ ꝯplonē in eis cali
diora ⁊ frigidiora agere aut tenēdo op
pinionē burlei i itēsiōe q̄litatū i qbus
cunq̄ꝫ optime reactionē saluares utꝫ.
Cōtra dicta dubitat̄ q̄r ex dicts ma
xime in 7° ⁊ ꝯ° p̄missis sequeret̄ ꝙ si
aliqđ corpꝰ eēt uniformiter difforme
in caliditate. ut ỽbigratia uniformiter
difforme a gradu caliditatis ut 6. usq̄ꝫ
ad gradū cal'itatis ut duo ⁊ i frigidita
te a gradu frigiditatis ut duo usq̄ꝫ ad
graduꝫ frigiditatis ut. 6. itaq̄ꝫ gradus
fritatis ut duo eēt cū cal'itate ut 6. ⁊ g̃
dus fritatis ut. 6. coestenderet̄ cū gra
du caliditatis ut duo scđm coēꝫ uiā cō
plendi latitudinē ⁊ applicaret̄ illiꝰ cor
pori ex pte iª in qua hēt cal'itatē ut. 6.
aliqđ corpꝰ hñs frigiditatē intensiorē
q̄ꝫ ut duo uniformiter p tom p q̄ꝫtūlibꝫ
modicū haberet fritatē intensiorēꝫ q̄ꝫ
ut duo ⁊ q̄ꝫtūcūq̄ꝫ modice dempsuꝫ aut
q̄ꝫtitatis aut potentie ipm eēt inciperet
infinite uelociter agere. tale uniforme
hñs frigiditateꝫ intensiorē q̄ꝫ ut duo i
p̄dcꝫ difforme q̄ꝫtecūq̄ꝫ sit potētie dcꝫ
difforme ꝯñs ꝓbat̄ eē fl'm ⁊ ꝯª pꝫ q̄r
nª ps illiꝰ difformis ñ termiata ad p̄
dictū extremuꝫ in quo ē cal'itas ut. 6.
incipit iuuare aliquā ptem iꝰ difforis
nō secū coīcanteꝫ ⁊ terminatā ad p̄dcꝫ
ex̄muꝫ in q° ē cal'itas ut 6 ad resisten
dū infrigidatōi q̄ꝫ illđ uniforme icipit
indifformi facere. Nam q̄libet ps
illiꝰ difformis nō terminata ad p̄dcm
ex̄muꝫ appetit q̄ꝫlibꝫ pteꝫ ad idem ex̄
muꝫ terminatā nō secū coīcantē ifrigi
dare. igit̄ cū illđ uniforme habens fri
giditatē intensiorē q̄ꝫ ut duo sit certe
⁊ finite potentie in agēdo ⁊ ifinite mo
dice potentie eēntial' resistitiue sit ali
qua pars p̄dicti difformis termiata ad
ex̄muꝫ cal'itatis ut 6 nūm recipiens ab

alijs ptibꝰ iuuamētū ꝓ resistēdo ifrida
tōi ⁊ incipiat tł'c uniforme in ifinite
modicā pteꝫ illiꝰ difformis terminatā
ad p̄dictuꝫ extremū nullūq̄ꝫ ab alijs ut
ē dictū recipiens iuuamētū ꝓ resisten
do ifrigidatiōi agere. ergo icipit illud
uniforme i p̄dictū difforme ifinite ue
lociter agere. ꝯª ē māifesta cuꝫ ueloci
tas in quocūq̄ꝫ motu scđm coēꝫ uiā in
sequat̄ ꝓportionē potentie supra resi
stentiā fi'tas p̄ncipal' ꝯñis seu cōcl'o
nis h deducte ꝓbat̄ si. n. tł'is ꝯ° eēt ỽa
seq̄ret̄ ꝙ nihil posset ipedire iceptōem
actiōis illiꝰ agētis uniformis i illđ dif
forme. 2° seq̄ret̄ ꝙ i illđ agēs unifor
mē certā latitudinē qualitatis subito i
ducēt i aliquā ptē illiꝰ difformis. 3° se
q̄ret̄ ꝙ illo agēte uniformi. nūm agens
q̄ꝫtūlꝫ eo potentiꝰ posset incipe uelociꝰ
agere in dcꝫ difforme. Itē seq̄ret̄ ꝙ
infinite uelociter altereret̄ aliqd i cāu
dato p certuꝫ tp̄s. ꝓbat̄ ista ꝯª q̄r i ca
su dicto ponat̄ ꝙ q̄ꝫm crescit resistenª
difformis pp ptes eiꝰ iuuare i resisten
do q̄ añ nō iuuabāt. tantum ēt crescat
poª agentis ⁊ pꝫ ꝙ semp erit sic. ante
ꝓpor° infinita q̄r ⁊c̄. Ista oīa ut ap
paret sunt absurda. ⁊ ꝯñtie patēt ꝯsciō
rāatibꝰ ⁊ hijs q tractatū de reactōe cal
culatōis nostri itelligūt. 2° p̄nciª ex
dictis seq̄ret̄ ꝙ nihil p tp̄us posset ma
nere sic difforme ꝯñs nō uidet̄ ratōa
le. ⁊ ꝯª pꝫ q̄r alicuiꝰ date ptis remissio
ris in cal'itate certa ē poª ad ifrigidā
duꝫ. ⁊ ifinite modica ē poª alicuiꝰ par
tis illius difformis in se ꝯtinētis cali
ditateꝫ ut 6. ad resistēduꝫ infrigidatōi.
ergo ⁊c̄. ⁊ ꝯsilr̄ alicuiꝰ certe partis ter
minate ad cal'iditatē ut 6 certa est poª
ad calefaciēdū ⁊ ifinite modice poten
tie ad resistendū calefactōi ē aliqª ps
illiꝰ difforis termiata ad fritatē ut. 6.
g° ⁊c̄. 3° ex dcis seq̄ret̄ ꝙ in certo
cāu a agit i b ⁊ nullo° patit̄ a b aut ab
a° . ⁊ tñ a ꝯtinue tardiꝰ ⁊ tardiꝰ aget i
b ipsis ⁊ alijs corpibꝰ ut pꝰ q̄ꝫm ad ꝓ
piqtatē ⁊ distātiā codē°se hñtibꝰ ꝯ° ap
pꝫ icōnciēs ⁊ ꝯª pꝫ ex ꝓbatōe 4 ꝯ° i s

supi⁹ poīte uel sic si tale difforme de
quo fecimus mentionē approximaret̄
uni corpori uniformiter habenti frigi
ditatē ut 2° qđ tñ uniforme ualde mo
dice potētie eēt aut q̄ztitatis ita ꝙ ꝯtā
geret ipm. 2m eius ptez hñtem seu ter
minataz ad frigiditatē ut 6 q̄lz ps ipi⁹
difformis ī principio iuuat ad agēduz
ī illđ uniforme ⁊ ꝯtinue minores seu
pauciores seu minus de isto difformi
⁊ minus iuuabit ad resistendū. ergo po
tentia ꝯtinue erit minor ⁊ ꝑl's ꝓportō
nabil'r minorabit̄ poa q̄z resistentia in
passo. cū passiuz posuerim⁹ ualde modi
ce q̄ztitatis q̄r ⁊c. Ad h̄ rñdet̄ ꝑmo
ad ꝑm dico negādo ꝯam. possz. n. aliqđ
corp⁹ uniformiter hñs caliditatē ut 7
aut 8 eē ita illi corpori difformi appli
catuz. qđ per certū qđ iuuaret ipm ad
resistendū infrigidātib⁹ ⁊ tunc dictuz
corp⁹ hñs cal'itatē ut 7 aut ut 8. possz
eē tante q̄ztitatis seu tāte potētie et ita
applicatū ꝙ qual̄z partē illi⁹ difformis
calefaceret nō obstante applicatōe illi
us certi corpis ꝑ totū hñtis frigidita
tez intensiorē q̄z ut 2° ad eximuz corpo
ris difformis hñs cal'itatem ut 6. ymo
ēt tāte potentie posset eē dictū corpus
hñs caliditatē ut 7 aut ut 8 ⁊ ita appli
catuz ꝑdicto difformi ꝙ agēt in totum
difforme ⁊ ī totū illđ hñs frigiditatē
intēsiorez q̄z ut 2°. h̄ pro primo argu
mēto sufficeret. Dico tñ ulteri⁹ ꝙ ī
cipit īfinite uelociter illius difformis
aliqua pars alterari ab. 1° fri° unifor
mi uel ab aliqua illius difformis pte
aut ab ambobus. Et si mobile eque
lociter diceretur moueri sicut pūctus
uelocissime motus toto mobili moto ⁊
etiam solum eius parte mota in motu
alterationis sicut in motu locali apud
multos dicerez ꝙ incipit infinite uelo
citer illđ difforme alterari ab 1° frigi°
unifor' siue ab aliqua eius pte aut ab
ābobus et incipiet īfinite uelociter
illđ diffōme ab isto frido uniformiter
alterari aut ab illius difformis aliqa
parte aut ab ambobus semper ly infi
nite sincathegorematice tento ⁊ hec
omnia dico si illud difforme a nullo ex
trinseco aliqđ recipiat iuuamentū pro
resistendo īfrigidantibus ⁊ ipi diffor'
sit illud uniformiter habens frigidita
tez intensiorez q̄z ut 2° 2m partez diffō
mis habentez caliditatez ut 6 īmedia
tū aut saltē cōuenienter sibi applicatū.
oia satis patēt. Et tunc ad argumēta
forāta ꝯ ꝯcl'onez q̄ ꝯ hic ꝯcessa ꝓceđ
re uidet̄ rñdet̄ p° ad pm dicit̄ negādo
ꝯam. nā si īmediatū foret aliꝙ corp⁹
uniforiter cal'm ut 8 qđ tantū iuuaret
illđ corp⁹ difforme q̄zm ad oēz ei⁹ ptē
ad resisteñ īfridātib⁹ quāta ē poa illi⁹
fridi hñtis frigiditatē uni⁹ ītēsiorē q̄z
ut 2° ⁊ ēt toci⁹ difforis sil' illđ uiforme
hñs friditatē ītēsiorē q̄z ut 2° ñ agēt ī
ꝑdictū diffōme hui⁹ āt asūpti posibili
tas satis ē maifesta. pōt. n. illđ uifori
ter cam ut 8 tāte eē q̄ztitatis āt potētie
ꝙ sil' q̄lz ptē illi⁹ difforis ⁊ q̄lz ptez
illi⁹ frigidi uniforis ipo ut nūc appli
cato rēanēte calefacēt ut ꝑdictū ē. Ad
2m dicit̄ negādo ꝯam istā. n. ī ꝑoribus
cāib⁹ ñ ꝓcedere satis ꝯstat ubi. n. a. sū
me cal'm assill'et. b. ī ista hora ꝙ. b. ab
extrīseco nullū recipiat iuuamētū ī resi
sten° īfinite uelociter agēt a. ī. b. añ fi
nē hore nullaz tñ latitudinē qualitatis
subito generabit ut manifestū est atqz
facile ꝓbaretur. si igitur ī hora sequē
te taliter corūperet̄ caliditas in. b. qa
liter in prima hora generabat̄ ita ꝙ q̄z
ta uelocitate alterabat̄ in prima parte
ꝓportionabili ꝓportione 2la prie ho
re 2la tanta ēt uelocitate alteretur in ꝑ
ma parte ꝓportionali ꝓportione 2la se
cunde hore ⁊ ita de oibus aliis ptib⁹
ꝓportionalib⁹ ꝓportione 2la sibi co
rñdentib⁹ oīno intelligatur diuidendo
primam horam in partes proportiona
les proportione dupla maioribus seu
primis ad principiuz ipsi prime hore
terminatis ⁊ secundam horam diui
dendo in partes proportionales pro
portione dupla maioribus ⁊ primis
ad finem ipsius secunde hore ⁊ nō

nō ad ip̄i⁹ pncim termīantis ī o initia
tio scđe hore uerū erit dicē q̄ incipit
īfinite velociter gn̄ari frigiditas in.b
seu corrumpi caliditas in.b.ly īfinite
ut supra sincathegorematice tento uel
q̄ infinite uelociter icipit generari fri
giditas in.b.⁊ corrumpi caliditas.b.
nulla tn̄ lati° certa adequata cal'itis ici
pit corūpi i.b.seu sbito corūpet̄ i b in
pᵃ.n.boᵃ nulla certa latitudo cal'itatis
adeq̄te sbito gn̄abat̄ ut satis liq̄t sil'r
si aliqᵃ poᵃ ut 8 q̄ sit a ḡtia exl icipet
nūc moueri in b me° pedali uniformi
ter difformi in resistentia a non gradu
resistētie ad gradū resistētie ut quatu
or v̄sus ḡdū resisteutie ut quatuor ita
q̄ icipe ubi 'ē nō grad⁹ resistentie mo
ueri v̄sus gradū resistētie ut 4°r in h
casu a incipit infinite uelociter moueri
i b nulla tn̄ ptez b adequate incipit p
trāsiuisse ut manifestū ē ipetus acq̄si
tiōe deducta q̄r.⁊c. Pro 3° arg° di
co p° q̄ argm ɔcludit q̄ quocūq̄ ḡdu
uelocitatis aget l'agere pōt aliqđ illđ
agens in illđ difforme aut aliud diffor
me illi ɔsil'e eodē gradu ul' intensiori
aget i casu isto pmū agens siguatū i dif
forme noiatuz ⁊ h nō hēo p icōuenien
ti i pticulari cāu in quo difforme illud
nulluz penit⁹ ab alio recipiat iuuamen
tuz. 2°,in pticulari cāu p.s.to dico q̄
icipit forte alicui⁹ alteri⁹ agentis tot⁹
motus factus in hoc difformi aut alio
ɔsil'i corrn̄dere itensiori ḡdui q̄z tot⁹
motus pmi agentis factus iudifforme.
pm ad hunc intellectū q̄ incipit eē ma
ior latitudo qualitatis acq̄sita i 1° aut
ɔsil'i difformi ab aliquo altero agente
q̄z a primo iam'siguato ⁊ h pz: si alte
ruz ageus p° intensione pmarū qualita
tuz.sil'e pmo sit multo potēti⁹. 3° di
co q̄ in cāu imediate dicto nō est uez
q̄ latitu° fritatis maior ab uno q̄z ab
altero icipiat iduci seu eē iducta in b.
hoc satis pz. Ad 4m dici t̄ negādo
ɔᵃm qr resistentia ⁊ poᵃ equal'r cresē
tib⁹ decrescit pportio potentie supra
resistentiā si pportionez in princi° su
pra resistentiā poᵃ hūit maioris icqua
litatis. Et si diceret̄.ego pono i ar
gumento q̄ pportionabl'r sic crescit re
sistentia.ita pportionabl'r maioretur
poᵃ.dico tūc q̄ cū incipiet īfinite pro
portionabil'r crescere resistentia q̄
icipiet ēt īfinite ue' crescē poᵃ q̄ cum
nunc aliquāta sit ⁊ finita seq̄t̄ q̄ icipi
et eē īfinita cū totū difforme si resiste
ret ⁊ si sūme calidū eēt eq̄ dēpsuz ⁊ tā
te q̄titatis q̄zte nūc infrigiditātib⁹ so
lū finite resistēt.dico pbabil'r p nunc
q̄ icipiet h poᵃ q̄ sic pportiōabl'r cre
scit ⁊c.iom illud difforme assimilare.
Sz ɔ̄ argui t̄ p° q̄ adhuc h poᵃ non
ueloci⁹ incipit agere q̄z pm agēs.g° nō
sbito assil'abit h poᵃ illđ difforme cuz
pm agens nō sbito assil'abit dcm diffō
me. Itē si resistentia illi⁹ difformis
crescit crescit pp unā ei⁹ ptē iuuare in
resistēdo q̄ an̄ nō iuuabat.g° p̄suppōit
actionē agētis p pri⁹ ad unū pūctum
illi⁹ difformis quam ad aliuz deuenire.
g° nō sbito totū illđ difforme fiet illi
agenti sil'e. Itē si tale agēs eēt sum
me frigidū ita sic nc sbito assil'aret illđ
difforme.g° tunc icipiet eē sine resistē
tia.ad ifridātia.g° n̄ i ifimm pportōa
bl'r crescit resistenᵃ.g° nō poᵃi ifim p
portōabl'r crescit.g° ex una pte ɔcessi
i rn̄siōe pri⁹ data seq̄t̄ oppom alterius
sue ptis. Ad h rn̄det̄ p° ad pm dico
ɔcesso an̄te ad intem supradictū negan-
do ɔᵃm ad 2m rn̄det̄ negando pmā ɔn̄
tiaz.nō p̄suppono.n.actionē agentis p
aliqđ prius ad unū punctū illi⁹ diffor
mis q̄z ad aliū deueīre.Jmo nūc icipit
fieri actio i pūcto me° predicti diffor
mis ⁊ silr nūc i illi⁹ quolz alio pūcto in
cipit fieri actio.dico tn̄ ulteri⁹ q̄ nc
icipit aliqᵃ ps pdicti difformis resistē
agēti q̄ p nūc ut ita dicā illi nō resistit
⁊ tn̄ i cāu tertij argum̄ti nūc ultio for
mati incipit q̄lz ps illi⁹ difformis esse
sūme frigida.ego tn̄ ymaginor satis fa
cil'r q̄ aliquib⁹mirabl'e aut ipossibile
uideb̄r.i q° forsā pl'res me rephēdēt
i pdcō cāu actōez p pam illđ diffōme

successiue deuenire ad bonũ intellectũ
licȝ imediate post hoc taȝ erit actio ꝑ
toᵐ illō difforme extensa seu facta ⁊
ad hunc inteᵐ ꝑᵃ ꝯᵃ cōcessa zᵃ nō est
bona ⁊ sic quomōcūqȝ ⁊ ad quēcunqȝ
inteᵐ formētur ꝯñtie ꝙ ꝓdicta nō pro
cedit arᵐ illō. Ad 3ᵐ dico negando
zᵃᵐ ꝯñtiaȝ quã nō procedere ex dictis
satis liquet.ē.n.ṽȝ in ꝑnciᵒ tal' actōis
ꝙ incipit aliqua pars illius difformis
resistē ⁊ ē ēt nex ꝙ incipit illō toᵐ di
forme esse sil'e illi frigido uniformi
agenti seu eē sūme frigidũ.⁊ carē resi
stentia ad ifrigidãtia circa hoc ꝯsiō
rabis. Alia alibi circa ħ i mã ō ua
cuo scripsi. Scio ħ aliũ locũ forte
postulabãt ꝓbabil'r placȝ ꝑ nē ita sint
dicta non ambigo ꝙ plura i ꝯ̃riũ addu
cent. Ad zᵐ ꝑncipale argᵐ dico ne
gando ꝯñtiaȝ ꝑꝑ cãm dictã i solutione
ꝑmi argˡ. Si tñ illō difforme nullũ ab
extrinseco recipet iuuamētũ.ab itrinse
co seu eius ꝑtibus alterabit ṽsᵒ ipsius
exma.dico tñ ulteriᵒ ut supra ꝙ aliqō
extrinsecũ corpᵒipedire optie possȝ ac
tionē uniᵒ partis talis difformis i aliã
sui ꝑteȝ. Ad ultimũ dico ꝑ nunc nō
habendo ꝯc'oneȝ ꝑ icōuenienti. posset
tñ dici ꝙ ill'd qō asumit in argᵒ ē ual
de duᵐ si aᵃ non adducant.s.ꝙ plus ꝑ
portionabil'r minoret poᵃ agentis ꝗȝ
resistentia in paᵒ. Formaui enīȝ ali
quos casus in quibᵒ illō nō uidebatur
necessariũ plurimuȝ ēt difficile est cal
culare illud ut ꝯsiderãti ꝑȝ.ꝯcedendũ
tñ ē ut supra aliquaȝ latitudinē motus
ꝗt aliqua certa data latitudie motus
maioreȝ latitudinē sbito deꝑdi ⁊ agen
te ⁊ passo aliisqȝ corꝑibᵒ ad ymaginati
oneȝ non aliter ꝗȝ nūc seu plus scōȝ eo
ruȝ distantiã ⁊ ꝓpinquitateȝ se habēti
bus.difficultas de appetitu totius ⁊ ꝑ
tis in ꝓposito non me mouebat ħ pro
prima particula tractatus cũ laude bo
ni ihesu sufficiant pro nunc.

Unc ħ ēmᵒ in hac se
cūda ꝑte tracta
tᵒ recitare modos aliquos
scōȝ quos alias credidi
eādē iꝯuenientia q̄ ꝙ̄ reactōeȝ adducũ
tur.scōȝ igiᶻ unũ mōȝ ꝑmitto ꝑᵒ ꝙ lȝ ñ
quelibet caliditas sola agat in quãlibȝ
frigiditateȝ.qua est absolute potētior
⁊ cui optie.aut saltē bñ applicat' q̄lȝ tñ
cal'itas large aut uirtual'r cuilibet fri
giditati ꝯ̃riat .ꝑᵃ pars ꝑȝ. Nã zᵐ coēȝ
opinioneȝ.si in a sit caliditas ut 6 erit
etiã frigiditas ut duo ⁊ tñ illa cal'itas
ē potentior illa frigiditate secũ extēsa
sibiqȝ.'bñ aut optie applicat' ⁊ nulloᵒ
agit in illam.aliter enim seq̄retur se
q̄ret' ꝙ cal'itas ut 6. intēsiorē cal'itatē
ꝗȝ ut 6 siue caliditatē que cũ priori.cō
stitueret intensiorem ꝗȝ ut 6 generarȝ
⁊ ita sola ageret ultra gradũ ꝓpriuȝ ꝙ
coiter hētur pro ipossibili. Item si ca
liditas ut 6 ageret in frigiditatē ut zᵒ
quodlȝ cal'm absolute fiēt sūme cal'm
si uniforme primo esset soluȝ ab intri
seco nullo agēte extriseco ꝯcurēte ħ ē
irrōnale ⁊ ꝯᵃ ꝑȝ.zᵃ pars ꝑmissi ꝑȝ qr
si caliditas ut 6 ꝯ̃riat' ṽtual'r frigidita
ti ut tria.que nō ē aliud ꝗȝ tres gradus
frigiditatis.gᵒ cuilȝ gradui frigidita
tis ꝯ̃riabit' ēt ex aᵒ qr caliditas ē agēs
nō cognoscitiᵐ mere naturale ⁊ oms
frigiditates sunt eiusdeȝ spēi.gᵒ si con
trariat' uni ꝯ̃riat' omni. Item si cali
ditas ut 6 nō ꝯ̃riet' frigiditati ut duo
ego haberē ꝙ aliqō totuȝ resisteretur
⁊ contrarieret' alicui. ⁊ illiᵒ nulla me
dietas neqȝ aliqua pars alteriᵒ medie
tatis resistēt aut ꝯ̃rieret' eidē ꝯsequēs
ē icōueniēs ut appet ⁊ ꝯᵃ ꝑȝ quia fri
giditas ut zᵒ ꝯ̃riatur ⁊ resistit calidi
tati ut 7.⁊ tamen nulla eius medietas
per te resistit.neqȝ aliqᵃ ꝑs aliciuᵒ me
dietatis que nō sit pars alterius resi
stit seu ꝯ̃riat' caliditati ut 7 cũ quelibȝ
fritas ut .5. ⁊ ēt q̄lȝ fritas remissior
ꝗȝ.5. sit compossibil' cũ cal'itate ut 7 ⁊
fritatē cũ aliqᵃ cal'itate compossibileȝ
dicas non illi caliditati contrariari

p̄mitto ꝙ nulla qualitas ex se ꝯducta
naturali forme inclinatiōe. agit ultra
gradū ꝓpriuz h̄ p̄missuz coiter cōcedi
tur ⁊ q̄zq̄z marsili⁹ uideᵗ oppoᵐ i q̄sti
oīb⁹ de gn̄atiōe tenere ꝓpter dēpsita
tez agentis. atq̄z credat euidenter ꝯcla
rasse. Ego tn̄ publice oppoᵐ dispu
tādo tenui. atq̄z ꝑ p̄misso dicto credo
ratione ꝓcedentē adduxisse. 3° pre
mitto ꝙ cā ꝓpter quā a ꝯriuꝫ b sibi
optie aut bn̄ applicatū nō agit i illō lꝫ
intēdat agē rōe ꝯrietatis ⁊ sit eo mul
to potētius ꝑsepe est. ne a agat ultra
gradum eius ꝓpriuz uerbigratia sit
a cal'itatas ut 6 sbiue exn̄s in .c. cōpo
re. ⁊ d sit corp⁹ unū hn̄s cal'itatem ut
7 ⁊ sequiᵗ scd̄m coēm uiaz ꝙ a habet
frigiditatē ut unū. sit ergo iᵃ fritas ut
unū b ꝯtāgat. g° c corp⁹ d corp⁹ ⁊ sint
equalis q̄ztitatis ⁊ equal'r dēpsa ⁊ pa
tet scd̄m coēm cursuz ꝙ a ē potentius
b ⁊ sufficiēter illi applicatū. atq̄z ꝯtra
riuz appetēs in b agē ⁊ tn̄ nullo° agit
aliter n. a intensiorē caliditatē q̄z ut
7 aut cal'itatez que cū p̄exn̄ti in d iten
sionē q̄z ut 7 ꝯstitueret in d generaret
ꝯn̄s ipossibile ut ex 2° p̄misso pꝫ. Ex
quib⁹ ꝯcludiᵗ ꝙ quātūcūq̄z modicum
iuuareᵗ a ab aliqᵃ cal'itate ut 8 nisi ali
ud ꝓhiberet a ageret in b in cāu p̄cedē
te aut q̄ztūlꝫ modice potentie sit aliqua
cal'itas ut 8. illa cū a ageret i b pꝫ tunc
.n. eēnt oia re; sit a. s. ꝓportio. maioris
iequalitatis ꝯrietas. ⁊ nō agēt aliquid
ꝑ se ultra gradū ꝓpriū ipius ut pꝫ q̄r
⁊c̄. Ex p̄dictis ulteri⁹ appet ꝙ calidi
tas extensa cū aliqᵃ fritate. lꝫ sola non
agat in ipsaz. iuuat tn̄ agēs i illā frigi
ditatē ad illā frigiditatē corrūpendū ⁊
sil'r licet frigiditas cuꝫ aliqᵃ cal'itate
extensa. per se in illā non agat. tn̄ iuuat
agens i illaz cal'iditatē ad illaz cal'idita
tez corrūpendū pꝫ cū. n. data quecunq̄z
cal'itatas cuilꝫ fritati ꝯrieᵗ i qualꝫ fri
giditatē appetit agē. sed aliqn̄ i fritatē
aliquā agere ꝯsinit ꝑ 3ᵐ p̄missuz ergo
quociēscūq̄z approximabiᵗ unū quod si
ageret infritatez nō ultra ꝓpriū gd̄um

ageret caliditas cū frigiditate extensa
illō iuuabit ad agendū in illā fritatem
si potentiora fuerūt talia agentia passo
alijs ipedimētis remotis. Vbigrā cal'i
tas ut 6. appetit agē infrigiditatem ut
2° a g° quociēscunq̄z approximabiᵗ unū
calidi⁹ q̄z ut. 6. illa cal'itas. ut 6. iuuabit
ip̄m ad agendū in fritatez ut 2° secū co
exn̄saz. cū aggregatuz ex illis resisten
tia fritatis erit mlto potenti⁹. Dēᵗ
itaq̄z ex dictis māifeste ꝙ si aliqō cor
p⁹ calefiat cal'itas eius iuuat agēs cale
factionē iᵃᵐ ad ꝓducēduꝫ illaz calefa
ctionē. ⁊ sil'r si aliqō corp⁹ frigefiat.
frigiditas ei⁹ iuuat ⁊ ꝯcurrit ad illam
frigefactionē oia h̄ patent. Contra
p̄dicta dubitaᵗ q̄r ex ill' sequiᵗ ꝯ° ista
q̄ est ipossibilis. s. ꝙ quodlꝫ corpus ꝙ
denoiatur scd̄m oēm uiā calidū q̄ztūcū
q̄z modice q̄ztitatis sit aut potētie ap
proximatuz alicui corpi absolute cali° q̄z
tūcūq̄z magne ipꝫ q̄ztitatis fuēit ⁊ potē
tie si prio sit min⁹ caᵐ illō calefaciat.
Vbigratia sit a sit pedale caᵐ ut 7 cui⁹
caliditas sit potentie ut una. 1000ᵃ ps
unius gradus ⁊ b sit unū corp⁹ pedale
habens caliditatē ut. 5. ⁊ frigiditatem
ut 3ᵃ. cui⁹ frigiditas merito magne dē
psitatis b sit resistentie ut 8 ⁊ se ꝯtan
gant a ⁊ b a agēt in b quia caliditas a
sil' cū caliditate b que est ut 5 ē poten
tior frigiditate b q̄ soᵐ ē ut 3ᵃ ⁊ calidi
tas b sil' ꝯcurrit ad calefactōez b g° b
calefiet ab a ꝙ tn̄ ꝯ° sit ipossibil' pꝫ q̄r
al'r nulluz remissuz ageret intensi⁹ ipꝫ
remittendo ⁊ ēt in cāu isto concedendū
ē ꝙ a frigefiet a b ut pꝫ. Respondē
tur negando ꝯᵃᵐ posset. n. iam ꝑ tēpus
ante fuisse taliter ipsi b applicatum ali
quod corpus frigiduꝫ ut 8 tante poten
tie ꝙ ex toto prohibereᵗ actio a i ipsū
b ⁊ si dicta supra concedanᵗ. s. ꝙ calidi
tas b iuuaret a ad agenduꝫ i frigidita
tem secum extensam si a ageret. dico
tam̄ ulterius ꝙ si b nullum ab extrinse
co recipiet iuuamentum pro resisten
do calefacientibus in predicto casu a
aget in b. ⁊ cum probatur ꝙ in eo casu

a fugiet a b etiã cõcedit̃ illð si a nullũ ab altero reciperet iuuamẽtũ ꝓ resisten do calefaciẽtib' dico .n. i illo casu ꝙ a aget i b τ b aget in a τ ꝯiter addo qð uelocius. multo aget b i a q̃z a in b ut calculãti facil'r τ plane patebit. Sz cõtra qr ex nũc dictis seq̃ret̃ ꝙ b non posset calefieri tardi' q̃z gradu tardi tatis ꝓueniẽte a ꝓportione 5 ad 3ª yº quociẽscunq̃z calefiet semꝑ gradu uelo citatis maiori q̃z gradu a dicta ꝓportiõ ne ꝓueniente calefieret ꝯñs uidet̃ fl'm qr aliqual'r tarde τ i 2lo tardi' τ sic in ifinitum uidet̃ posse b calefieri ab aliquº agẽte ꝯª tñ priª pz qr cal'itis b itrinse ce supra suã fritatẽ ẽ ꝓportõ dca 5 ad 3ª et ultra cal'itatẽ ut 5 ꝯcurret aª poª nõ ꝯcurrẽte aª resistẽtia q̃r ꝓporº to tius cal'itatis agẽtis supra fritatẽ resi stẽtez ẽ maior ꝓportõe 5 ad 3ª. Re spõdet̃ ꝯceden° ꝯcl'onẽ τ ꝯam si i añte ponat̃ ꝙ b nullũ nullº recipiat iuuamẽ tũ ꝓ resistẽdo calefaciẽtib' absol'te tñ ꝯª fõmata ẽ negãda. Nã unũ frigim ut 6 possz cẽ tãte potẽtie τ possz ẽt ꝑ tp' ãte fuisse tal'r applicatũ b ꝙ ipe sũme cal'o sic applicato remanẽte nõ posset a agẽ i b aliis iuuamẽtis remotis. rema nẽtib'. gº a τ b ꝯsil'r ut nũc applicatis τ eodẽº qualificatis ꝑ possibil'e τ tale sũme frigim ꝑ possibil'e reitteret̃ i poª successiue usq̃ ad nõ gradũ i aliquº ẽ ici piet a agẽ in b τ a nõ gradu fritatis ue loci' icipiet reitti fritas in b ut pz. q̃r. τc. Cõtra h' arguit̃ nã ex istis seq̃re tur ꝙ a hñs cal'itatẽ ut 6 nõ agẽt in. b. hñs fritatẽ ut 6 ita ꝙ ẽt a b repateret̃ si a τ b sunt equal' q̃ztitatis τ potẽtie τ ꝓbat̃ ꝯª qr cal'itas a ẽ ut 6 τ cal'itas b ẽ ut 2º. ergo tota cal'itas que agit est ut 8 τ sil'r tota fritas q̃ calefactõi resi stit ẽ ut 8 cum in b sit frigiditas ut 6 τ in a sit frigiditas ut 2º q̃ eodẽmodo iuuat frigiditatẽ b ad resistenduz infri gidum sicut caliditas a iuuat calidita tem b ad calefactionez quare a non agz in b τ cum simili ratione non patietur a b quare. τc.. Forte respõderet̃ cũ cedendo ꝯcl'onẽ qr a τ b sunt eque po tentia τ ẽ proportio iter iª equalitatis scðm q̃z motus fieri non potest ut i tra ctatu suo de ꝓportõib' liquide tho mas barduardi declarauit ꝯ tũc sequẽ tur ꝙ nũq̃z posset fieri actio cũ reactõ ne inter aliqua scðm qualitatẽs eiusdẽ ꝯrietatis ꝯñs falsuz τ añs oppom intẽ dim' deducere τ ꝓbatur ꝯª qr a rema nẽte tante q̃ztitatis τ tante potẽtie τ eq̃ intenso ut nũc minoret̃ b in poª ipse eq̃ intenso remanẽte qð est satis possibi le τ patet ꝙ b minorato aget a in b ali is paribus cũ plus in eo de poª frigi ditatis resistens calefactõi q̃z de poª caliditatis iuuantis a corrũpat̃ τ ante erat ꝓportio inter illa equalitatis q̃r sequit̃ ꝙ a aget in b τ b nullº aget in a ut satis constat. Ideo aliter respõ detur dicendo ꝙ frigiditas que est i a non iuuat frigiditatẽ que est in b ad re sistendũ actioni a in ipm b. Nã spẽs caliditatis que producunt̃ ab a in b sunt multo fortiores spẽbus frigidita tis que ab eodem a in ipm b producũ tur quare prohibent nunc spetics fri giditatis iuuent frigiditatez que est in b ad resistenduz actioni a in ipm b. Itẽ cuz a intendat calefacere b per frigidi tatez eius seu spetics frigiditatis non resistit calefactioni ut ex 3º premisso i prima parte huius tractatus posito pz Hec scio patiuut̃ instantias τ forte τ sine forte uoluntaria iudicabis sed ad mittendo gratia speculationis ꝙ frigi ditas que est in a iuuet frigiditatẽ que ẽ in b ad resistenduz calefactioni dico ꝙ adhuc hoc non obstante actio cũ re actione inter qualitates eiusdem cõtra rietatis fieri potest. unde presuppono ꝙ agens fortius agit ad maiorez distã tiaz q̃z debilius ceteris paribus patz

Ex hoc sequit̃ ꝙ caliditas a agit ad maiorẽ distantiã quare eius frigi ditas τ similiter in casu dicto frigi ditas b agit ad maiorez distantiaz q̃z eius caliditas patet ex premisso τ. 3º presuppono ꝙ contingit ꝑ unionẽ spe

rũ per reflexiones ꝛ fractionē factam spēs potentiores fieri pꝫ experimētis pluribus utputa expimento de speculo ꝯcauo ꝛ urinali pleno aqua aut de cristalo rotundo aut de hac infima regione. Ex dictis ymaginoꝛ ut supra ꝙ a sit pedale hñs calitatem ut.6.ꝛ fritatez ut duo ꝛ ꝙ b sit pedale hñs fritatē ut.6.ꝛ calitatē ut duo.ꝛ ymaginoꝛ ꝙ a positum in dato medio certo uniformi agat ꝑ calitatē ꝑ 3ᵃ pedalia ꝛ sic ymaginoꝛ de fritate b ꝛ seqꝛ̃ ex pᵒ hic ꝑ̄sup poito cũ alijs ꝓbatis a calculatõe i tractatu ꝺ luioſ ꝙ fritas ñ agit multiplicando spēs in p̄dicto medio uniformi nisi ꝑ pedale.si fritas ceteris ꝑibꝰ tm̄ agat q̃zᵐ calitas. pono igiꝛ̃ b.i fine distantie pedal ab a aut modice distantiꝰ ꝛ seqꝛ̃ ꝙ in b nõ mltiplicat a spēs fritatis ꝛ silꝛ ꝙ b nõ multiplicat spēs caliditatis i a.talꝛ igiꝛ̃ ꝑ unionē quouismõ factã fortificentꝛ̃ spēs calitatis i b recepte ꝙ iste silꝛ cũ calitate que est i b agant in fritatez b q̄ ut dictũ ē nulluz i hoc cãu recipit iuuamentuz a fritate a ad resistendũ calefactõi ꝛ idez dico de spēbus fritatis i a.recepte gᵒ a aget in b ꝛ in hoc cãu ab eo patiꝛ̃ utꝫ. Fõte scõm hũc mõz rñdendi non saluabiꝛ̃ appenter reactõez ꝛ i aliquibꝰ cãibꝰ i qbꝰ tñ absolute a pluribꝰ ꝯcediꝛ̃ reactionez fieri uidebũturqꝫ aliqua in copoita nõ eē necessaria si tñ hoc modo rñdendi uti uoles mõ poito i ꝑ̇ma ꝑte euidentioꝛ multo fieret. Plura q̄ ꝯ̄ hũc mõz rñdendi nũc mihi occurrunt obmitto recitare ne in longũ nimis sermo ꝓtrahaꝛ̃ ꝛ cuz eiꝰ fl̕atas ex dictis i pᵃ ꝑte dicēdis i 3ᵃ parte facilꝛ elucescat. Ex dictis tam̄ hic alium respõdendi modũ iferre possumꝰ ēt si negaret sicut ē zᵐ cõez opinionē quã uerioꝛ existimo negãdo calitatē i aliqᵒ existētē ꝯcurrē ꝑ se ꝛ imediate ad illius calefactionez ꝛ eē fritatis secũ extense ꝯ̄rias q2 pono ꝙ a sit pedale sũme calidũ ꝛ b sũme frigiduz pedale ualde modice minoꝛ potentie q̃z a ita ꝙ a sit.potētie ut.100.b.uero sit solum potentie ut.99.ꝛ sequiꝛ̃ ꝙ a aget in b si ꝯtãgat i pꝫ b uero nõ aget in a cũ cuiuslꝫ uniformis poᵃ accia sit equalis potentie resistitiue ꝭm illã qualitatē.ceteris paribus. uolo igiꝛ̃ ꝙ ꝑ fractionē certam uniantꝛ̃ spēs b dũ sunt in aliqᵃ ꝑte a ꝛ pꝫ ꝙ fient fortiores.gᵒ ꝑ aliqd.gᵒ tm̄ uniri poterũt ꝙ fient fortiores ad agēduz q̃z sit a ad resistendũ.gᵒ.b.aget i a et a in.b.ergo ꝛc̄. uel sic.sit a pedale uniforme summe calidum equalis potentie cum b summe frigido pedali uniformi ꝛ multiplicet a suas speties i b q̄ sint equal potētie tñ b ꝛ b mltiplicet suas spēs ꝑ a q̄ sint equal potentie cũ a ꝛ icipiãt spēs fritatis q̄ sunt i a uniri ꝑ eaꝝ fractõez aut alꝛ b nulloᵒ fortificato aut alꝛ uariato i poᵃ ꝛ patꝫ ꝙ i 1ᵒ tꝑe i qᵒ sic unientꝛ̃ huiꝰ spēs cēto g̃du fortificabũtꝛ̃.maioretꝛ̃ tñ a tardius i poᵃ tñ tardiꝰ q̃z spēs ꝛ seqꝛ̃ ꝙ imediate pꝰ hoc a aget i b qꝛ imediate pꝰ hoc spēs a erũt fortiores q̃z nunc b ãt soᵐ tm̄ resistet q̃zᵐ nũc aut minꝰ. gᵒ imediate pꝰ hoc spēs a erũt fortiores b ꝛ pꝫ ex dictis silꝛ imediate pꝰ h̄ spēs b erũt fortiores a cũ pl̕s ꝓportiõablꝛ maiorãꝛ̃ .gᵒ.ꝛc̄.meliꝰ tñ iste mõꝰ ꝓcedit ut ꝯsideranti pꝫ.si ponamꝰ a non eē imediatũ cũ b multa scio ꝯ̄ hũc modũ rñdendi adduci possēt quoꝝ aliqᵃ i posterũ formabuntꝛ̃. Consideraui alias nũqd argᵃ calculatoris ꝛ aliorũ q̄ ꝯ̄ reactionē euidēter apparēt ꝯcludere hoc mõ dissoluē possez.ꝑ̄supponebã ꝑ̇mo ꝙ luiosuz si subito ꝑ potētiã diuinaz aut alꝛ poneretꝛ̃ in aliquo meᵒ sufficienter trãsparēti atqꝫ uniformi in trãsparētia nõ subito ageret lumen per toᵐ meᵐ ꝑ qꝺ iposterũ aget ēt i pᵒ meᵒ nõ alꝛ uariato sꝫ i ꝑtē ꝓpiquã aget magis q̃z i remotiorē hoc pꝫ cũ ꝑ̄suppõatur lumen in ꝑte medij ꝓpinqua luioso fuisse iaꝫ ꝓductã si in remotiori ꝑteꝺ beat lumē gnãri. Jtē si luiosuz ꝑ certũ spaᵐ seu illiᵘ medij uniforis certã q̃ztitatē subito mltiplicaret lumen suuz

hoc eēt q̄2 nihil resistēt seu ꝯtrierēt lui
modo pp hoc nō hēm⁹ dicē luiosuz su
bito p certū spaᵐ lumē suū gnāre q̄2
scōm auēpace ꝛ btm̄ Thomā de acquo
q̄ue sipl'r ꝛ sipl'r tl'e ad ymaginationē
i uacuo posiᵐ moueret successiue datā
ptez uacui indetermiato tp̄re ptransicū
do. habet. n. quodlibȝ corp⁹ motuȝ na
turalem quo mouet ꝛ mouet quocun
qȝ resistente extrinseco ōducto. Itē
ignis aereȝ calefacit successiue q̄ scōm
opinionē pbabileȝ illi calefactōi nō re
sistit cū nullā in se fritatē hēat. g° non
existente in aliquo resistētia ad aliquē
motū nullaqȝ resistentia extrinseca cō
currēte ille mot⁹ successiue poterit fie
ri. q̄2 ꝛc̄. Pro h ēt p̄miso pl'rioꝝ pho
rū ꝛ pspectiuoꝝ rōnes ꝛ auctoritates
adducebaȝ satis ꝙ appenter itētioneȝ
Alp ꝛ alioꝝ phoꝝ saluabā. Dicebaȝ
ꝯnter tale luiosuȝ p prius pducere la
titudineȝ luis a gradu suo ad non ḡdū
terminatū usqȝ ad aliquē punctū medy
p partē medy minorē atqȝ luioso ma
gis propinquā q̄ȝ in partē medy maio
reȝ ꝛ a luioso distantiorē itaꝙ i ē po
steriori pducit latitudineȝ lūis a ḡdu
luiosi ad nō graᵐ terminataȝ distanti⁹
ꝛ remotius q̄ȝ ante pduxisset. Et ex
hoc sequebatur manifeste ꝙ p omni ē
tp̄is intēsioneȝ latitudis luis p meᵐ
mēsurātis in oī pūcto medy i quo āte
fuit lumen si mediū i transpētia nullo°
uariet aut fuerit uariatū lumē intendi
ꝛ intensi⁹ eē q̄ȝ p aliquo priori ē illi⁹
tp̄is sequebat ēt clare ꝙ talis luis in
medio itensio fiat i tp̄re ut cōstat quic
quid g° de luioso luie ꝛ ei⁹ gnātiōe di
ctuȝ ē eodēmodo hēmus intelligē i q̄
libȝ p̄maꝝ q̄litatū ꝛ suaꝝ spēꝝ qb⁹ agūt
ml'tiplicatiōe seu gnātiōe. 2° p̄suppo
nebaȝ ꝙ queādmōȝ lumen remissi⁹ aut
minoris ml'titudis ceteris pib⁹ nō cau
sat ita intēsā cal'itateȝ sicut lumen itē
sius aut maioris ml'titudis. ita spēs ca
liditatis ceteris pib⁹ intensiores aut
maioris ml'titudinis sunt aut tandem
itēsioris cal'itatis pductiē q̄ȝ spēs re

missiores minoris ml'titudis patet ex
se. 3° p̄supponebā ꝙ in latitudine lu
minis p aliqd meᵐ extensa ab unico lu
minoso gnāta ꝛ depēdens si accipiant
ptes equales scōm extensionē seu q̄ti
tatē medy in illa parte ē maior lumis
multitudo in q̄ lumē erit itensi⁹ si nul
la fractio luis aut reflexio fiat pȝ mai
feste. Ex his sequit ꝙ si nunc p̄mo
scōm se toᵐ eēt p poᵐ diuinā gnānt⁹
ignis magne q̄titatis ꝛ potētie ꝛ cal'us
ut 8 ꝯtangens manū tuā. cui⁹ frigidita
te cal'itas ignis esset ml'to potentior. ꝛ
total'r ignis ꝛ manus nāe sue relinqua
tur nō oȝ ꝙ nunc incipiat ille ignis cale
facere manuȝ tuā ipsa non hn̄te ab ali
quo extrinseco iuuamentū ad resistenō
calefactiōi. ipo tn̄ igne p tp̄us certū fu
turū ad h ē terminatū ut nunc applica
to remanēte manui ymo in cāu isto cer
tū tp̄s erit anteq̄ȝ ignis incipiat manuȝ
aut aliquā ei⁹ ptez calefacere toᵐ. satis
pȝ p̄dicta ꝯsideranti. Ulterius ex
hys saluabaȝ reactionē hoc mō ponen
do ꝙ a sit sūme cal'm pedal' q̄titatis ꝛ
b sūme frigidū pedale maioris potētie
q̄ȝ a nunc p̄mo applicata p actōe a ici
piet multiplicare spēs fritatis i a q̄ i a
p⁹ h successiue itendēt ipis igit se ꝯtā
gētib⁹ seu sufficiēter applicatis codē°
p tp̄s i aliq° g° ē p⁹ hoc icipiet spēs
fritatis ml'tiplicate i a agē fritatē i ali
quā ptē a ꝛ sil'r icipiēt spēs cal'itatis
agere cal'itatē i aliquā ptē b lȝ g° i illo
ē icipiet aliq̄ ps a eē dissil' residuo
seu nō eē sūme cal'a aliq̄ a exn̄te sū
me cal'a seu hn̄te aliq̄ a reissiorē cali
ditatē. dicebā tn̄ ꝙ residuū tūc nō inci
pit agē i ptē repassaȝ lȝ illō residuuȝ p
te repassa ꝛ b sit sil' potenti⁹. Ido
tp̄s erit anq̄ȝ posit icipe agē ut ō igne
dēm ē. nā si debȝ agē oȝ ꝙ applicet ei
istrm̄ ꝛ cū cal'itas nōbil'r itēsa sit op
portebit tl'e istrm̄ seu spēs cal'itatis q̄
debēt cal'itatē itēsiorē i q̄ ē in pte re
passa pducē eē ml'tū itēsas aut fortes
seu magne ml'titudis q̄2 cū ad tl'eȝ ḡdū
itēsiōis aut i tāta ml'titudie nō p ducēt

apte nō repassa spēs nisi p certū tpus
p⁹ ut ex suppōib⁹ pꝫ seqꝫ maīfeste ꝙ
certū tps ēit anq̄ ps ñ repassa possit
agē i ptē repassaꝫ q̄ꝛ p certū tps reac°
i a fieri poterit. Queadmōꝫ de a di
ctū ē ita de b oio itelligat̄ loquēdo de
ei⁹ pte repassa ꝛ pte nō repassa. In
telli g.s credo q̄m uolūtarius ac hoīs
obstinati iste mod⁹ rñdēdi appeat. plu
raq̄ icōueniētia ex 1° sequūt̄ quoꝝ ali
q^a ꝛ alioꝝ rñdēdi mōs deo dāte iten°
deducere. Cūqꝫ hui⁹l insufficientia
q̄ plures nō lateat nō fuit opportunū
al'ꝛ cū hoc loco ipugnare. Secūdū
aliū ēt mōꝫ rñdendi reactionē saluare
uolēs p° sic psupponebā ꝙ qlꝫ agēs
scōm aliq̄ aut aliquas ex pmis quali
tatib⁹ a se mltiplicat q̄dā qualitatem
spūalē quā phi spēꝫ siue spēs appellāt
ꝛ h qualitas spūalis seu spēs multipli
catur subito i co:me° i q° recipit q̄m
ē ex nā qualitatis real' p tūc illā. spēm
gnāntis ꝛ si qdē me^m uniforme fuerit
ꝛ tāte aut maioris q̄titatis illa usꝫ ad
quā tl'e agēs i hui⁹l me° suffic agere i
eo pducit h qualitas spūal' fm latitu
dinē uniformiter difformē a nō gradu
terminatā illi⁹ latitudis ex^mo itēsiori
ꝓs⁹ agēs existente. Sic. n. luiosuꝫ subi
to si me° pntet pducit lumē suū sbito
fm latitudinē uni² difformē ad ñ gra^m
termiatā me° uniformi existente ꝛ sufficiē
tis q̄titatis p totali luiosi actōe. ita di
recte qlꝫ qualitas p^a ut cal'itas mltipli
cat a se spēs suas q̄ in pte ppinq^a sibi
sunt fortiores ꝛ in remota debiliores
sēpq̄ debiliores erūt i pte remota q̄
i ppīgori p quā pri⁹ scōm nāꝫ mltipli
cāt seu mediāte qua mltiplicāt q̄tum
cūq̄ tale me^m i q° recipiunt i trāspen
tia difforme fuerit maxime si reflexio
aut fractio nō ꝯcurrat sic de luie calcu
lator ēt noster demōstrauit i putili tra
ctatu suo de luiosis h pmissum q̄m ad
oēs ei⁹ ptes pꝫ ex cōi oiuꝫ phoꝝ sñia
2° pmitto ꝙ spēs cal'itatis sūt nāl'r
pductie cal'itatis ꝛ spēs fritatis ꝛ sic
de alijs sēpq̄ pducūt ꝛ intendāt quali

tates suas reales i sbis i qb⁹ recipiūt
si habuerūt pportōeꝫ maioris iequali
tatis supra qualitatē ꝯriā corrūpēdam
siue et melius supra qualitates resistē
tis ꝛ nō seqt̄ eas agē ultra gradū ppū
pprie actiuitatis siue ultra gradū qua
litatis realis a qua fuerūt gnāte h pre
missuꝫ nō al'r declarat̄ . i illo. n uident̄
oēs phi ꝯuēire. Ex hoc pmisso seq
tur p° ꝙ lꝫ n^l p se ꝯriet̄ pductoni spē
ruꝫ ali ui⁹ ex pmis qualitat b⁹. aliquid
tñ ꝯriat̄ actōi nāl'r pducende ab illis
spēbus pꝫ cor^m directe sicut de luie n^l
. n. p se ꝛ poitiue ꝯriat̄ pductōi luis ꝛ
tñ aliqd ꝯriat̄ actōi q̄ fit nāl'r a lumie
fritas. n. resistit calefactōi q̄ a luie nā
liter fieret. 2° seqt̄ ꝙ non q̄lꝫ spēs
cal'itatis pduc cal'itatē i oi eo sbo i q°
recipit ꝛ extēdit resistētiā fritati i il
lo sbo existentis aut i q° sbo nullā hēt resi
stētiā · alijs ipedimētis ēt remotis pꝫ
si. n. a cal'm ut. 7. assil'asset b friduꝫ ita
ꝙ nūc p° eēt illi assil'atū nūc i b essent
spēs cal'itatis ut ꝓisi li⁹ ē dicend ꝛ tñ
ultra nō pducūt cal'itatē i b. si. n. ille
spēs ultra pducerēt cal'itatē i b a agēt
ultra gra^m pprīū ut satis liq̄t ꝛ tñ ille
spēs n^l hñt resistēs i ipso b l' si habēt
supra d hñt pportōeꝫ maioris iequali
tatis. g° cor^m pꝫ. 3° pmitto ꝙ fe ra°
seu po^a spēꝝ ꝛ caꝝ itēsio nō sunt ideꝫ
real'r y° multum drñt ita ꝙ stat c spēꝫ
ēē fortiorē d spē ꝛ tñ c spēs p tūc erit
mlto remissior d spē. Nā ita ōꝛ de
spē cal'itatis ꝛ aliaꝝ pmaꝝ qualitatuꝫ
sic de luie a luioso pducto mō ō lumie
pmissuꝫ declarat̄ sit a unū luiosuꝫ iten
suꝫ ut 4^or ꝛ sit b unū luiosuꝫ intēsū ut
8 sin aūt a ꝛ b equalia i q̄titate. sꝫ in
1000^lo. maior mltitudo luis sit in a q̄
i b ꝛ pducat a luiosuꝫ c lumen ꝛ b luio
suꝫ pducat d lumen ꝛ pꝫ ex putili tra
ctatu calculatoris nostri de luinosis ꝙ
c i pte imediata a erit intēsuꝫ solum ut
4^or ꝛ erit mlto potenti⁹ d et i pte ime
diata. b. erit itēsuꝫ ut 8 ꝛ p ꝯñs itēsius
c sic igit̄ de luie dictū ē ita de spēbus
pmaꝝ qualitatū oio itelligat̄ h oia cō

siderātī p3. Penes itaqȝ aliud erit
accipiēda speī forti⁹ ⁊ penes aliud ac
cipienda erit spēꝝ imēsio. Penes
qd aūt unū qȝ istoꝝ accipi ōbeat ex
hys q̄ calculator i pte de po^a rei ꝓba
uit relinq⁹ māifestuȝ. 4° pmitto ꝙ
spēs intēsiores nāl'r sunt ad eādē ꝓdu
ctiue qualitatis intēsioris real' q̄ȝ spēs
reissiores ab eodē agēte gnāte ⁊ h ce
teris pib⁹ h pmissuȝ p3 sicut .n. reissior
spēs coloris reissi repn̄tat suū obm q̄ȝ
spēs eiusdē obi fortior ceteris pib⁹ nū
q̄ȝ tn̄ ita intēsā uisionē causare pōt ad
eādē sic spēs eiusdē intēsior alioꝝ sp
posita paritate. Ita ⁊ spēs alicui⁹ qua
litatis pme remissior ad eandē nō pōt
ꝓducere qualitatē realē ita intēsaȝ sic
spēs itēsior ei⁹dē potētie pme qualita
tis si cetera sunt paria hoc maifestū ē
cū spēs coloris ad uisionē se hēant sic
spēs cal'itatis ad calefactionē q̄r sicut
spēs coloris remissiores reissiorē cau
sāt uisionē ita ⁊ spēs pmarū qualitatū
reissiores gnābūt qlitates pmas quarū
sunt nāl'r ꝓductie reissiores. Itē si
pmissuȝ nō ē vruȝ seq̄ret ꝙ lumē solis
q̄ȝtūcūqȝ reissuȝ quodlȝ obm i qȝ inci
pit agere calefaciēdo usȝ ad sūmū cale
faceret nullo mag s i posteꝝ q̄ȝ in pn⁹
spediēte ⁊ eo aut ɔsil'i p notabile tpus
ut medietatē diei applicato remanente
ɔn̄s u det icōueniens ⁊ ɔ^a p3 q̄r ex op
poito pmissi qlȝ spēs q̄ȝtūlȝ reissa pōt
ita intēsā ꝓducere qualitatē sicut spēs
illa q̄ȝ^m placet intensior si ab eodem
agēte sit ꝓducta ⁊c. sūt paria. cū g° ali
qȝ lumen solis gnāret formā ignis ut
expimētū de speculo ɔcauo urinali ple
no aq^a māifestat. g° qȝlȝ lumen solis i
quolȝ sbo qȝ incipit calefacē formam
ignis gnābit si tps nō deficiet. p ɔplē^a
actōe. si .n. aliqȝ lumen icipit calefacē
aliqȝ corp⁹ p illā calefactionē frītatis
q̄ illi calefactoi resistit minuet po^a lu
minis eadē remanēte q̄r seq̄t ꝙ illȝ lu
mē cū sit ex nā sua ut hēs ex opposito
pmissi ɔcedere cuiuslȝ qualitatis q̄ȝtū
cūqȝ itēse ꝓductiuū uelocī⁹ ⁊ uelocius

aget i illȝ in qȝ incipit agere alys ip
dimētis ōductis itaqȝ in quolȝ tal' for
mā ignis gnāret nōbil'i stāte applicatōe
ꝙ tn̄ rōale ⁊ ɔsonū experientie nō app3
cū uideam⁹ i estate solē ferū in una ho
ra p tres horas aut quatuō an̄ meridiē
exn̄te calefacē plurimū ⁊ i 2^a hora im
mediata illi nō i duplū calefacere . seu
n̄ q̄ȝ^m i p^a. ⁊c. tn̄ oppo^m euenire debēt
p te ⁊ 1^a ꝓba⁹ magis hēt locū ⁊ euidē
tiā nullū hn̄do respectū ⁊ recursuȝ ad
ea q̄ sunt dc̄a i p^a pte tractat⁹. Ex
hoc pmisso p3 p° ꝙ si a sit hn̄s cal'ita
tē ut 8 ꝓducet spēs cal'itatis subito p
me^m aliqȝ uniforme scȝ latitudinem
uni⁹ difformē ab 8 usȝ ad nō g^m dicaȝ⁹
grā ex^l p lōgitudieȝ octo pedū p3. sicut
de luie calculatore demōstrauit. 2°
seq̄t ꝙ spēs imediate a erūt ꝓductiue
cal'itatis ut 8 ⁊ spēs ab a p pedale di
stāt erūt ꝓductiue cal'itatis ut 7 q̄ i tā
ta distātia sunt intēse ut 7 ⁊ nullo° erūt
ibi ad tādē itēsioris cal'itatis q̄ ut 7 ꝓ
ductie q̄ȝtūcūqȝ modice ibi sbm calefa
ctōi resistēt sitqȝ spēs ab a p quatri
pedale distātes q̄ sunt itēse ut 4 ^{ta} n̄ po
sūt ad tandē itēsiorē cal'itatē q̄ȝ ut 4^{or}
ꝓducē. Ita et de spēb⁹ i quouis a° pū
cto exn̄tib⁹ itelligat ⁊ cū dc̄ ꝙ spēs in
tēsa ut 7 ē cal'itatis ut 7 ⁊ n̄ itēsioris
ꝓductia dc̄ȝ sit p ex° ut ex 1° intelliga
m⁹ ꝙ tal's spēs intēsa ut 7 pōt aliquaȝ
qualitatē ꝓducē ⁊ nō ea intēsiorē cete
ris pib⁹ cor^m ex pdictis p3. Itē si
ē a lumē a luioso distati⁹ ceteris pib⁹
nō pōt ita itēsā uisionē cāre sicut lumē
ab eo gnātū ei ꝓping⁹ ita ⁊ spēs cal'i
tatis a cal'itate gnāte cal'itati ꝓpingo
res ad ulti^m itēsioris cal'itatis sūt gnā
tie q̄ȝ spēs remotiores ab eodē si cete
ra sunt paria. 3° pīt i ex pmisso seq
tur ⁊ correlarys pmissis ꝙ nu^m agens
unica actōe ⁊ approxiatōe forma sbali
passi sive ei⁹ qualitate vtuali ut aly di
xerūt nullo° ɔcurrēte ⁊ nulla ei⁹ pte co
adiuuāte fractōe aut reflexiōe sive a^a
unione n̄ ɔcurrēte pōt total'r assiīlare
aliqȝ pa^m p3 cor^m. Nā p p^m pmissū ꝙ

lʒ agēs ĩ tłi cāu ꝑduc̄ spēs fortiores
in ꝑtē ꝓpīquā q̄ꝫ ĩ remotiorē ceteris
ꝑib⁹. g° ex 4° p̄missō ĩ ꝑte remotiore
passi cessante alteratōe siue p̄terq̄ꝫ ꝑ°
cessauēit alteratō remissior erit q̄litas
zm quā passū agēti silr̄ius erit q̄ꝫ añ eēt
q̄ꝫ in ꝑte passi ꝓpīqori ad agēs. Notā
ter addit̄ ĩ corelario ñ ꝯcurrēte passo
seu ei⁹ forᵃ s̄bali ⁊c̄. ꝑꝑ cāuʒ d̄ aqᵃ calra
⁊c̄. 4° seq̄t̄ ꝙ nulluʒ pam dū ꝑ° ces
sat ab aliq° dato agēte extrīseco altera
ri si som āb uno ⁊ unica approxiatiōe
fuerit alteratū reflexiōe ⁊ fractiōe de
ducta ⁊ nullo° ab aliqᵃ ei⁹ ꝑte lʒ ab in
trīseco alteratū fuerit maxīe ēt si ĩ ꝑn
cipio actiōis fuerit dictū pam unifor͛ē
in qualitate secundum quaʒ agenti silr̄i
us est factum correm ex dictis est eui
dēs .imo ē māifem ⁊ nō addenᵒ singu
las enumeratas ꝑticlas. 5° seq̄t̄ hāc
ꝯñtiam de forma non ualere a corpus
mere naturale nullomodo cognosciti
uū est diuisiblr̄e ⁊ ꝯ̄triuʒ b ⁊ c corpori
bus ⁊ ēt ꝓpīqui⁹ ad b q̄ꝫ ad c mlto ē
maioris resistētie ad a q̄ꝫ b si ĩ ipʒ agē
niteret̄ q̄ꝫ b ⁊ nl extrīsecum oio iuuat
b ad resistēdū a ⁊ a eq̄ bñ aut meli⁹ re
spicit b q̄ꝫ c ⁊ ipm a talr ꝑ horā rema
nebit applicatū b ⁊ c reliqs remanēti
b⁹ ut dictū ē ⁊ ꝑ totā istā horā aget ĩ c
g° a ꝑ totā istā horā aget in b aut a agʒ
in b ꝑ aliqnā ꝑtē hui⁹ hore aut a s̄bito
aget in b corm pʒ toto. n. añte ꝟo ĩ cāu
erit ꝟʒ ꝙ a ñ aget ĩ b s̄bito nec ꝑ totā
horā nec ēt ꝑ aliquā ꝑtē hōe ꝙ fit eui
dēs ponēdo ĩ cāu ꝙ a quatripedale plr̄
mū dēpsuʒ cam ut 8 agat spēs suas uni
formiter difformes ab 8 ad nō g̃m per
distātiā 8 pedū spālr ⁊ ponat̄ b pedale
unī hñs calr̄itatē ut 7 ⁊ fritatē ut unuʒ
in z° pedali distātie ita ꝙ inter a ⁊ b ñ
sit nisi pedalr̄ distātia ⁊ sit c pedale ha
bēs uniformiter calr̄itatē ut 4or ⁊ frigi
ditatē ut 4or ⁊ distet ab a ex altera ꝑte
si placet ꝑ bipedale sit aūt b ⁊ b equaᵃ
rara ⁊ talr rara ꝙ a sufficiat ꝑ totam
istā horā agere in c ⁊ ꝙ aget ꝑ totā iᵃm
horā in c ⁊ sit spēs a itēsa ut 8 som in
hoc cāu ad eādeʒ calr̄itatis ut 8 ꝑducti

ua ⁊ silr de spē itēsa ut 7 ĩtelligat̄ ⁊c̄
ĩ h̄ cāu pʒ ꝓpom nostꝝ q͛ aget ĩ c ꝑ to
tā horā ꝑ cāuʒ ⁊ nō aget ĩ b subito ne
q̄ꝫ ꝑ aliquā ꝑtē hore q͛ spēs calr̄itatis
ꝑducte ab a ĩ b nō pñt ꝑducē ibi calr̄i
tatē itēsiorē illa q̄ ē ĩ b y° ĩ nulla ꝑte b
adequate possēt ꝑducē calr̄itatē ut 7 nʒ
caliditateʒ q̄ cū ꝑcedēte facēt calidita
tē ut 7 ⁊ q͛ ē iā ĩ toto b calr̄itatis ut 7
q͛ nullo° aget a ĩ b ⁊ iˢcāu i° oēs ꝑticu
le poĩte ĩ añte ꝯñtie sūt māifeste ⁊ ꝯñs
fm illi⁹ ꝯñtie q̄͛ ⁊c̄. Plura aᵃ corᵃ
ꝯcedēda ex his ĩferi pñt q̄ nūc obmit
to. 5° p̄mitto ꝙ tc̄ illō d̄r iuuare al
terū ĩ resistēdo alicui actōi qñ ꝑ talēʒ
actioneʒ corrūpit̄ qualitas cui⁹ quali
tās aut eq̄ itēse qualitatis⁹ fuerit ipsum
ĩ illo altero eadē applicatōe remanēt
ꝑductiuuʒ. Nō aūt a d̄r iuuare b ĩ re
sistēdo actōi c aut alteri⁹ si ꝑ illā actio
nē corrūpat̄ qualitas quā a remanens
ut nūc applicatū b q̄ꝫuīlibʒ minoris po
tētie q̄ꝫ a exñte nūq̄ꝫ ĩ b illā gnāret aut
eq̄ itēsaʒ h̄ p̄missuʒ satis ē euidēs pro
utraq̄ꝫ ꝑte bñ ꝯsiderāti q͛ ꝓ nūc alr
nō ꝓbat̄. Ex oib⁹ p̄dictis ĩfert̄ ꝯ°
p̄ncipalr intēta. s. reactōeʒ fm qualita
tes eiusdē ꝯ̄rietatis iter aliqᵃ fʒ easdē
ꝑtes alr̄n fieri. nā pono ꝙ c sit unū cor
p⁹ pedale uniforiter calr̄m ut 8 ꝑducēs
spēs suas uniformiter difformes ꝑ di
stātiā 8 pedū spālr ab ipso c ⁊ pʒ ꝙ ĩ
pedali distantie imediato c erūt spēi ca
liditatis ꝑducte ab ipso c itense ab 8
ad 7. uolo igitur ꝙ b sit unum pedale
hñs calr̄itatē ab 8 usq̄ꝫ ad 7 ꝯdimidio
unī difformē. ꝙ imediate ꝯtangat c fʒ
ei⁹ ꝑtē hñtē calr̄itatē ut 8 ⁊ ꝯtinuent̄ b
et c ad inuiceʒ. ita ꝙ aggregatū siue ꝯpo
sitū illis uocet̄ a erit igit̄ a bipedale c⁹
c ꝑs hēt calr̄itateʒ ut 8 ꝑ tom. altera ꝟo
medietas q̄ ē b hēt calr̄itatē ab 8 usʒ ad
7 cū dimi°. ⁊ si diceret̄ ꝙ c ꝑ iuuamētū
b ꝑducit spēs fortiores q̄ꝫ añ ponā ꝙ b
pedale hñs calr̄itateʒ ab 8 usq̄ꝫ ad 7 cū
dimi° sit ita modice potētie ut iuuamē
tū ipsi c in primo pedali h̄ ē per b non
ꝑducat spēs nisi itensas ab 8. usq̄ꝫ ad
7 cū una quarta ⁊ ꝙ spēs ut 7 sit solūʒ

cal'itatis ut ⁊ ad ulti^m ꝓductiā ⁊ ita d̄
alijs sit āt d corpꝰpedale frigiᵐ ut g ꝯtā
gens a 2^m b ꝑtez ipsiꝰ a ⁊ sit ita dēpsū
ꝙ eiꝰ fritas sit maioris potentie tota
caliditate que ē i b nō ꝯputato alio iu
uamēto c ⁊ sit minoris potētie tota ca
liditate q̄ ē i a ⁊ pꝫ ꝙ a aget ī d ꝑm ca
lefaciēdo cū i ipso sit maior ml'titudo
cal'itatis q̄ꝫ fritatis i.d.ꝑ casū ⁊'d aget
ī a īfridādo ifrigidabit.n .b.ꝑtē.a .cū
ipsiꝰ fritas potētior sit cal'itate q̄ ē i b
ꝑ cāꝫ ⁊.c.residuū non resistit a ꝑnciº
neqꝫ resistet ꝑ aliq̄ꝫtulū tp̄s infrigida
tioni ipsiꝰ b ut ex 5º ꝑmisso cū alijs se
quiť manifeste q̄r a calefacit d ⁊ d in
frigidat a ⁊ cū a nō agat ī d nisi ꝑ b.
fiet inter a ⁊ b d actio ⁊ reactio scd̄m
easdez ꝑtes ⁊ qualitates eiusdē ꝯrieta
tis. Scd̄m hūc mōꝫ rn̄deudi n̄ erit
difficile soluere oīa argᵃ que ꝯ reactō
nez fiunt. Cōtra ꝑdicta duꝰ maxie ꝯ
ꝑmissuz 4^m qr ꝑ unionē radioꝝ sol' a
speculo ꝯcauo aut ab urinali pleno aq̄
aut cristalo rotūda factā gn̄ať ignis ut
experientia māifestat ⁊ tn̄ ꝑ illaz unionē
n̄ fit aliqd̄ lumē intensiꝰ q̄ꝫ ꝑº ut pꝫ ex
coī ph̄oꝝ ꝯsensu ⁊ ꝑ ꝓpōnez ⁊ᵃᵐ ꝑme
ꝑtis cois ꝑspectie atqꝫ ēt ꝑ oēs alios
ꝑspectios.gº lumen remissiꝰ erit eque
ītense aut itēsioris cal'itatis ꝓductiᵐ
sicut lumen itensiꝰ.h ꝯᵃ pꝫ.qr lumē ta
le reflexuz a speculo ꝯcauo ē remissiꝰ
ī puncto unionis q̄ꝫ magis ꝓpe specu
luz aut q̄ꝫ i media regione aeris ut pꝫ
q̄r ⁊c̄. Ad h ꝑº rn̄deť ꝙ lumen sol'
cū intēsione cūqꝫ directe usqꝫ ad terrā
ꝓduciť ē tādez generatiᵐ forme ignis
sꝫ si multo remissiꝰ esset q̄ꝫtūcūqꝫ pro
tunc iuuaretur non eēt ꝓductiuuz for
me ignis q̄r qūocūqꝫ speculū ꝯcauū ma
gnū radijs lune qui tn̄ ut coiter d̄r cale
faciūt aut calefactiui sunt exponať nun
quā ex illoꝝ uniōe gn̄abiť ignis. 2º
rn̄deť argᵐ non procedere contra pre
missū nā cetera n̄ sūt paria ē.n.magna
diuersitas i ml'titudie forme mō lumē
alicuiꝰ certe date itēsiōis cū miori ml'
titudie forme est remissioris cal'itatis

ceteris ꝑibus ad ultimū productiuū q̄ꝫ
cū maiori ml'titudine ⁊ hoc sufficit mi
hi ad propositum. 3º respondetur ꝙ
in puncto cū cursus radioꝝ ē lumen ml'
to intensius ⁊ ꝙ per unionez luminum
fit lumē intēsius. Alibi satis proba
bitur ⁊ probabiliꝰ ut nunc credo ꝙ ex
duobus lumibus uniꝰ aut duorum seu
pluriuz luminosoruz in eodem medio
receptis fit unuz lumen declarabo ⁊
ꝙ uno existente umbroso tot sunt um
bre quot sunt luminosa declarabo ulte
rius quare licet in aliquo medio sint i
finita lumina quoruz quodlibet est itē
suz ut 2º aut itensius secunduz unā opi
nionez in eo tamen non generať ignis
per unionez tamen a speculo concauo
factaz bene generareť ignis.declarabo
etiam quare licet in puncto medio in
ter aliqua luminosa sit lumen ita inten
sum sicut prope alteruz luminosoꝝ nō
tamen ibidem lumen esse ita intensū iu
dicamus nꝫ lumen aut alia uisibilia ita
bene uideňt in punctis medijs sicut ꝓ
pe alterum luminosoruz totumqꝫ medi
um equaliter illuminatuz non iudicatur
cuz crederez hoc modo respondēdi eua
dere argumēta oīa que ad oppoᵐ coi
ter fiūt ipmqꝫ ita scripsissez iueni quē
daz q̄stionatorē sup libris de gn̄atiōe
ex dictis in hoc modo quedaꝫ licꝫ ob
scuriꝰ affirmantē ꝓinde hoc modo tan
q̄ꝫ veriori in saluādo reactionē proce
debaꝫ.hec pro isto modo respondendi
contentus suꝫ dixisse et consequenter
pro scd̄a huius tractatus ꝑte sufficiāt.

Dicamus

Igiť nc̄ qualiter
⁊ q̄ꝫ sufficiēter ij q ante me
scripserūt in hac materia i
conuenientia que ex reactione sequi ui
dentur euitauerunt. Jacobus forli
uiensis cuius doctrinaꝫ medici omnes
nostri temporis ⁊ recte sequūtur tenen
do ꝙ reactio secunduꝫ qualitates eius
dem contrarietatis fieriᵒ possit saluare
uolēs inutili suo de intensione ⁊ remis
siōe tractatu sic respondet ad argumēta

63

per ↄ̄p3 fōmata ad ꝓban^m reactōez nō
fieri. Ad p̄^m z^m ei⁹ p̄^am rn̄iōez dic̄
p̄° ꝙ ex reactiōe n̄ seq̄t̄ i eadē pte sil' i
tēdit caliditatē et friditatē z° dic̄ ꝙ si
a cal'm agat i b fridū caliditatē distās
ab eodē ꝑ pedale q̄tit a exēpli ꝙ .medīū
uocet̄ c et sit ex se equal'r susceptiu^m ca
liditatis et friditatis ⁊ b reagat i a fri
ditatē sil' i c generabit̄ caliditas ⁊ fri
ditas . 3° dic̄ ꝙ n̄ seq̄t̄ ex nc̄ dictis ꝙ
i.c.sil' itēdat caliditas ⁊ friditas q̄2 si
a sit agēs p̄ncipale seq̄t̄ ꝙ sic̄ i c gene
rabit̄ friditas a b ita corrūpet̄ ab ipo
a. 4° dic̄ ꝙ illa friditas gn̄āta a b i c
dēbit ēe successiuū 5° dic̄ ꝙ aliō ē fri
ditatē ꝓduci et friditatē iten^l. 6° dic̄
ꝙ n̄ ad oēz friditatis i aliq° me° iducti
onē seq̄t̄ caliditas i i eodē i b̄o cōupto
7° dic̄ ꝙ eaō friditas ꝑ eodē ↄ gn̄ā
tur et corrūpit̄ diuersimōe gn̄āri et cō
rūpi exponen°. 8° dic̄ ꝙ c solū calefiet
et n̄ frigefiet. Hec in p̄^a rn̄siōe l3 n̄ ita
diuise declarat ⁊ uoluit ad p̄^m ar^m. Cō
tra quoq3 aliq^a instat̄ p̄° ↄ̄ z^m sit nc̄ ali
qō ↄ itrinsecū tēporis i q° i c gn̄ātur
friditas et caliditas in cān suo et q̄ro
nū q̄d friditas q̄ nc̄ in c gn̄ātur ꝑ 7^m ab
eo dc̄3 sit aliquāte itēsiōis l' n̄ si p̄^m aut
illi⁹ aliq^a ps fuit p̄⁹.g° b3 nāz ꝑmanē
tis ⁊ eē ꝑmanēs q̄ ē ↄ̄ 4^m ab eo dc̄m.
Itē seq̄t̄ ꝙ nc̄ n̄ dēat desinē eē aliq^a
friditas q̄ in p̄n° hui⁹ tēporis mēsurā
tis alterātiōez c fuēit i c. ↄn̄s fa^m cū c
ↄtinuo calefiat ⁊ ē c ↄ̄ eū ↄ^a p3 q̄2 cali
ditas ultio gn̄āta ē p̄° corrupta ut cōi
ter solet dici . Si illi⁹ aliq^a ꝑs n̄ p̄⁹
fuēat .g° aliq^a latit° q̄litatis realis aō
quate s b̄o gn̄āt̄ q̄2 b ꝑ certū tēp⁹ ifinite
uc^s alteraret c ꝙ ē oio irrōale. Itē
ifinite moice reissior ē i^a fritas q̄ nūc
ē i.c.⁊ q̄ us3 i p̄n° fuit i.c.q̄3 imediate
an̄ h̄ seu ifinite moice min⁹ nc̄ ē i.c.de
fritate q̄ us3 a p̄n° fuit i eo q̄3 mediate
an̄ h̄ fuit ⁊ nc̄ i.c.ē fritas certe itēsio
nis q̄ an̄ n̄ fuit ⁊ nulla certa lati° frita
tis q̄ an̄ h̄ fuit i.c.seu us3 a p̄n° seu non
nūc p̄° adequate ē corrupta. g° to^a fri
giditas nc̄ exn̄s i·c. ↄpoita ex i^a q̄ i p̄n
ici° fuit i eodē.et q̄ adh̄ ē in eodē ⁊ ex
fritate certe itēsiōis nc̄ p̄° adequate ge
nerata erit a^{oz} fritate. p̄cedēte.g° nō c
calefieret qō ē ↄ̄ 8^m ab eo dic̄3. Itē
accip° totā fritatē nc̄ exn̄tē i c sit.n.nc̄
ↄ itri^m tp̄is i q° iducit̄ fritas i c ⁊ q̄
ro n̄q̄d to^a us3 a p̄n° tp̄is m̄suratis tl'e3
iductōez fritatis i.c.fuēit si i^a to^a fri
tas us3 a p̄n° fuerit in.c.g° in c nūc nō
gn̄āt̄ frigiditas suo° gn̄āt̄ expone°.s.
ꝑ pōnē ō p̄n̄ti ⁊ rēotionē ō ptō si illi⁹
so^m ꝑs a p̄nci° fuerit.g° illi⁹ aliq^a ꝑs
erit q̄ nō usq3 a p̄n° fuit i.c.sit i^a. g°
f ⁊ q̄ro ulteri⁹ nūq̄d f fritas nunc p̄n^s
adequate sit me gn̄āta an ei⁹ aliq^a ꝑs
p̄⁹ fuerit si p̄^m.g° b infinite uc^s agēt i
c ut p̄⁹dicebat̄ si z^m.g° i^a ꝑs f fritatis
q̄ p̄⁹ fuit h3 eē ꝑmanēs q̄2 an̄ h̄ fuit ⁊
nūc ē ⁊ fuit i h̄ tp̄e reactōis gn̄āta ꝙ
ē ↄ̄ 4^m ab eo dictū3. Itē aut qn̄ io^m
medietas fuerat i.c.seu i^a ꝑs f q̄ an̄ h̄
fuit in.c.erat i c erat cū i^a to^a p̄cise i^a
fritas q̄ nc̄ ē i.c.⁊ q̄ us3.a.p̄n° fuit i c
aut pl⁹ erat tc̄ q̄3 nc̄ ō i^a fritate q̄ usq3
a p̄n° fuerat i.c.aut min⁹ si p̄^m aut 3^m.
g° nc̄ i.c.eēt itēsior fritas q̄3 tc̄ fuiss3
ↄ^a p3 ꝑꝑ fritatē nc̄ p̄° i c gn̄ātā ↄn̄s ē
ↄ̄ 8^m dc̄3 z^m n̄ p̄t dici ↄ^lēter. Non.n.
apꝑēt q̄2 magis ōbuēit cōrūpi fritas q̄
us3 a p̄n° fuēat i.c.q̄2 i^a medietas f fri
tatis āt ꝑs e⁹ q̄ i h̄ an̄ fuit i c ⁊ n̄ a p̄n°
fuit i c ⁊ q̄ posteri⁹ ē i.c.gn̄āta Nō ēt ē
dicēdū ꝙ i^a fritas n̄ sit aliq̄3te itēsiōis
q̄l3 .n. q̄litas p̄^a ē aliq̄3te itēsiōis. Itē
q̄uocūq3 dicat̄ ap̄ ↄsciōrātes ar^a tor^a
ta uidēt̄ ꝓcedē. Itē ut p̄⁹ aut ut to^a
fritas q̄ nc̄ ē i c si nc̄ sit ↄ itri^m tp̄is
m̄surātis reactōz i cāu dc̄o us3 a p̄nci°
fuit i c aut n̄ si p̄^m.g° i nūc n̄ gn̄āt̄ fri
tas suo° gn̄āt̄ expone°. Si z^m g° ali
q^a ꝑs ei⁹ ē q̄ n̄ us3 a p̄n° fuit i c sit.g°
i^a f tc̄ aut f fritas nc̄ p̄° ē aōq̄te gn̄āta
aut n̄ si p̄^m.g° ē aliq̄3te itēsiōis ⁊ ifini
te uc^s ex ↄn̄ti b agēt i c.si z^m g° nō sic̄
gn̄āt̄ fritas i.c.ita cōrūpit̄ q̄2 nūc ē a^a
q̄ an̄ h̄ fuit ⁊ q̄ fuit p⁹ p̄n^m reactōis ge
nerata ⁊ ita i^a eēt ꝑmanēs ꝙ ē ↄ̄ 4^m
ei⁹ dictū q̄2 ⁊c̄. itē ex dcis seq̄ret i^a
ↄ° ꝙ c ꝑ to^m istā horā acq̄ret cal'itate3
⁊ fritatē ⁊ ōducta rarefactōe ⁊ ↄdēsa
tōe seu ptiū aditōe aut s̄btractōe n̄ erit
cal'i⁹ aut fridi⁹ ifine hore aut i a° ↄ in

Ja-pm

trīseco hore q̄z i p̄n° seu ñ pl's hēbit ō
cal'itate q̄z ō fr̄itate ꝯ° ē icōueiens ut
ꝓbaret̄ ꝑ supradc̄a qꝛ āt manēt toª iª
fr̄itaſ q̄ a p̄n° fuiſꝫ aut rēittēt̄ .ſi manēt
toª ñ gnārct̄ fr̄itas ꝑ oi ꝋ aut tūc iten
ſioꝛ cēt q̄z i p̄n° ſi rēittēt̄ aut ipa ſola
rēitteret̄ aut ſil' cū ipa rēittēt̄ ꝯti° fri
tas q̄ ñ a p̄n° fuit i c me° ſꝫ q̄ ē ꝑ hu^{9}
reactōꝫ gnāta ſi p̄°.g° fr̄itas q̄ i c.a.b.
gnāt̄ ē mē ꝑmanēſ ꝙ ē ꝯ 4^{m} ab eo dc̄ꝫ
ꝛ ꝯª maifcª itē i zª medietate tꝑꝛiſ ꝛ i
quolꝫ ꝋ itri° tꝑꝛis m̄ſurātis actōꝫ b.ꝑ
c uidet̄ mirabile ꝙ a rēittat fr̄itatē q̄ a
p̄n° fuit i.c.ꝛ ñ rēittat fr̄itatē p⁹p̄n^{m} re
actōis gnātā cū ꝑ quolꝫ ꝋ tꝑꝛis dicti
erit i c aliqª fr̄itas p⁹ p̄n^{m} reactōis in
c a b gnāta ꝛ ita ſi fr̄itas q̄ a p̄n° fuit i
c rēittet̄ ſiue ſola ſiue ñ ñ rēanebit ꝑ
tēp⁹ aliqª fr̄itas p⁹ p̄n^{m} gnāta i c. Si
z^{m} ꝯ fr̄itas q̄ a p̄n° fuit i c rēitti t̄ ꝛ que
de nouo gnāt̄ corrūpit̄ ita ut nulla eius
ꝑs remaneat cū ꝑte gnānda cū ſit mere
ſucceſſiua.g° abſolute ꝯti° min⁹ ꝛ mi⁹
erit de fr̄itate i c cui⁹ oppo^{m} ꝓpōit̄ in
ꝯcl'one aut ſaltē magª lati° fr̄itatis ſu
bito adequate gnāret̄ Itē b ageret .c.
eodē° diſpo^{m} ꝛ tñ ꝯtinue maiorē ꝛ ma
iorē latitudinē iduceret ꝙ tñ ꝯ° ſequa
tur ꝓbat̄ ſic ſi.b ſupra quēlꝫ ꝓūctū.c.
tātā hēret ꝓportōez q̄ztaꝫ habꝫ a p̄dc̄o
cāu Jacobi tātā fr̄itatē in c b gnārꝫ q̄z
tā cal'itatē a in ipo c gnāret ꝛ utrūqꝫ i
eo cāu in c ageret.g° c tātā acq̄ret cal'i
tatē q̄ztā frigiditatē ꝛ ñ fiet calidi⁹ aut
frigidi⁹ q̄z añ cū ñ maiori rōe cal'i⁹ fi
eri poſſit quā fridi⁹ nec eꝯ nec ſil' fie
ri poſſit cal'i⁹ ꝛ fridi⁹ ꝯª b pꝫ ꝛ a°ꝛ ē
ꝯdictōal' neceª ut māi^{m} ē c⁹ añs ē ml'
tū poſſibile ut i pl'ꝛib⁹cāib⁹ aditu ſolꝫ
ꝛ ꝓbaret̄ i mediate al'n euēire ſꝫ tenē
tes p̄dc̄aꝫ rñſionē b°ꝛ ēt ē māifeſta nā
a exñte fortiori b b agit in c ꝛ a ꝑ tūc
agit i c igit̄ b exñte eque fortiori q̄z^{m}
a ꝛ a exñte eq̄ forti p̄ciſe ſicut p̄° erat
b a aget in c.ꝛ ſil'ꝛ ꝑ tūc b aget i c ſic
a ꝛ b agebat i c iª a exñte eq̄ forti cā cū
b ꝑ eodē ꝋ ꝛ aliq° illoꝝ exñte eq̄ forti
ſicut p̄° a aget in c ꝛ ſil'ꝛ b agꝫ ꝑ tē i c
ꝯñe māifeſte ſūt. Itē p̄nª iſtat̄ qꝛ aūt a

tm̄ cōrūpit ō fr̄itate c q̄ añ actōez ꝛ re
actōez fuit in c q̄z^{m} ipꝫ a gnāt de cal'i
tate in c aut min⁹ aut pl's ſi p^{m} aut z^{m}
ōꝛ ſeq̄t̄ imediate ꝙ in c remiſſioꝛ erit
cal'itas tꝑꝛe reactōis q̄z tē pōat̄ eē āt
ꝙ in eoō ſil' itēdūt̄ ꝯꝛia l' ſaltē ñ q̄z^{m}
duaꝝ qualitatū eiuſdē ſpēi cū ꝯꝛys ſil'
extēſaꝝ uª diſtat a ſu° tm̄ aª diſtat a ñ
ḡdu aut ꝙ illo tꝑꝛe nuª gnāt̄ fr̄itas ge
nerat̄ b pōitōez de p̄ñti ꝛ remotōez de
preterito exponendo. Hec omnia h
modus reſpondendi negat primuꝫ ꝛ ſe
cunduꝫ ſunt incōuenīētia ut patet ex 3°
ꝛ octauo dicto. Tertium patet z^{m}
ipſum eſſe falſum ex ſeptimo dicto cō
ſequentia manifeſta eſt.ſi dicitur 3^{m} iª
a erit magis potens ad corrumpenduꝫ
frigiditateꝫ q̄z ad generanduꝫ calidita
tem. Item tunc frigiditas que gene
raretur a in c haberet naturaꝫ perma
nētis ꝛ eſſe omnino permanens ꝙ eſt
contra 4^{m} ab eo dictum ꝛ conſequētia
patet ꝑquiaper.q̄ztum plus de frigidita
te que uſqꝫ a principio fuit corrūpit̄ q̄z
de caliditate generaret̄ tantum oppor
tebit de nouo de frigiditate generari.
ita ꝙ pro quolibet inſtanti quantum
erit pl⁹ ō frigiditate q̄ uſqꝫ a pricipio
fuit in c corruptum q̄z de caliditate ge
neratum tantum erit de frigiditate in c
q̄ ñq̄z a prin° fuit i c ſꝫ aliquā eius ꝑtē
aliter latitudo nō eſſet completa et nul
la latitudo frigiditatiſ adequate ſubito
generaretur quare ꝛ cetera. Iteꝫ omne
ꝙ ſufficit aliquid corrumpere ſufficit
illius aut cum ſimileꝫ generatōez ꝓhi
bere ceteris paribus ſed a ſufficit fri
giditateꝫ exiſtēteꝫ in c corrūpere ergo
ſufficit in c pro tunc impedire genera
tionē frigiditatis cōſequētia pꝫ et ma
ioꝛ maxie i cāu ē manifeſta naꝫ dicim⁹
ꝙ ad inductionē caliditatatis ſequitur
frigiditatis corruptio ſi igit̄ b exñte
aplı° ad c itēdit̄ cal'as i c ꝛ ex ꝯ'ti cō
rūpat̄ frigiditas in codem et nō poſſit
b illius frigiditatis corruptiōez ipedi
re q̄ neceſſario illius caliditatis genera
tiōez cōſeq̄t̄ qſio poterit nonā frigidi

latē in c ipsum b generarc minor argu
menti est maifesta scio ħ plura fcā so
lutiōes forte recipiēt.. Itē pncipal'r i
stat qr ex hac rñsiōe seqt ꝙ a ñ repa
tiet a b 2m aliq̄z ci⁹ ptē ꝯñs fam pp .n.
ꝯñtis opom coact⁹ fuit ħ dicē ⁊ ꝯa pbat
qr nocet ps a repassa d ⁊ residuū f ⁊
arguo sic b magis distat a d q̄z a c ⁊ i
d a pn° actōis a° ē caliditas q̄z i c q̄ re
sistit actiōi b et f meli⁹ ē applicatū ad d
q̄z ad c et i c nō pōt a b itēdi friditas
g° in d ñ poterit a b itndi frigiditas.
g° d ñ frigefiet 1° cāu i igit ñ repatiet
2a ⁊ 3a ꝯa patēt et pa si² manifesta ē.
Nō .n. uz si dicēs pam ñ tenē qr tom a
ꝯpom ex d ⁊ f agit i c ñ aūt tom a sz so
lū f agit in d. Nā in pn° actōis infinite
mōice min⁹ potēs q̄z a icipit cē f. g° pce
dit arm. Itē a ex aliqa certa pportōe i
1° cāu ē potēti⁹ b dicam⁹ g° i 2la ⁊ uo
lo ꝙ in a accipiat una ps q̄ sit equalis
potētie eēntial' ꝯ. b. q̄ magis distet a b
⁊ alteri⁹ ptis a q̄. s. termiat v̄sus b ps
1000la. q̄ ē v̄sus b seu q̄ terminat ad ex
mū a v̄s⁹ b situatū nocet d ⁊ residuū ꝯ
dom ex pte a cq̄lis po° cū b ⁊ residuo
alteri⁹ ptis nocet f et pz ex ħ cāu ꝙ f ē
ml'to ⁊ certe potēti⁹ b āt g° b icipit agē
p tom a aut som p aliqam datā e⁹ ptē ad
q̄te āt som p ptē añ ptē ⁊ i nam ptē ici
pit agē adq̄te e⁹ aut som p ptē añ ptē ⁊
i nullā ptē icipit adeq̄te agē si pm igit
ꝯ b ifinite ue² agat ⁊ icipit agē a seqt p
tēp⁹ certū p⁹ pnm actōis ⁊ reactiōis f
erit potēti⁹ b ēt si b nu°° in poa remit
teret cui⁹ tñ oppom ē i cāu 1² ñ poterit
i d intēdi friditas a b si 2m aut 1a ps i
quā adequate icipit b agē a°² ē d aut si
bi equalis aut b°² si maior aut equalis
codēmō faciā arm ut pus pcedē si mi
nor euidētius ēt ut pz pcedēt argm pro
quolibz ɵ arguen° in q° actō som p te
fit i d et ñ in f ab ipo. b. si 3m g° tēpus
certū inchoatū a pn° reactōis erit añq̄z
b reagat i totū d aut forte nō q̄z reaget
in tom d ⁊ tūc p quolibz ɵ illi⁹ tēporis
arguēdo oio ut añ euidenti⁹ ml'to pce
det argm. Oia ħ satis patēt ꝯ sil'itudo t
2m extrema inuicez actionē impediat ⁊

idifformib⁹ una ps in aliā agcē possit
ut cōiter oēs et ipe ꝯcedūt. Et si dice
res ꝙ f in pn° ñ appetit agere in d. b.
aūt sic ħ tñ nō remouet argm ut infer⁹
late loco pncipali ꝯcludit q̄r ⁊c. In 2a
rñsiōe ad pm argm ut euitaret difficul'ta
tez de medio qō ut appet p argm dz sil'
moueri motib⁹ ꝯtrys dicit ꝙ reactio ñ
fit nisi inter cora imediata. Hec rñsio
nō ex toto tollit difficultatē agat eim a
in b calefaciēdo ⁊ b reagat in a infri
danduz seu nunc incipiat fieri actio cū
reactiōe inter ista et arguit sic aut b
successiue aget in a aut subito p tom a
icipiet agē l' in aliquā ptē a adequate
icipiet agē si p° mō sit nc aliqō ɵ i q°
reactio som i a ad d pūctū deuenēit ter
miate ptē a mioris potētie eēn² a pn° q̄z
fuit mēdietas excess⁹ potētie supra potē
tiā b ⁊ nocet illa modica ps a termiata
ad b. c sit tñ ħ ɵ itrisecū i tpre reactō
nē mēsurāte ⁊ tūc eadē icōueniētia q̄ ō
c medio aducebāt seq que uidebāt ex
reactōe eodē mō seqt ut pz i cāu isto ō
c pte. si 2° aut 3° mō eodē ēt mō pc°
dere uident argumēta ut supra de mec
ptes .n. itēsiores i remissiores agē in
tēdūt quare q̄libz ps ptis repasse v̄s⁹
b termiata lom hz mediu de q̄libz g° tali
minore c pte a modica in ħ argumēto
sequūt oio 1a incōuenien̄a q̄ de c me° i
cāu. Jacobi qr ⁊c. ħ rño ñ ē sufficiēs
In 3a rñsiōe ad pm argm admittit iter
a et b distātia gr̄a ex¹. p c spam pedale
fieri actiōez cū reactōe et dic ꝙ i c me°
sunt sil' spēs cal'itatis et friditatis et
spēs friditatis friditatē i c ñ pducūt
pp spēs cal'itatis i c illis cē fortiores
i a tñ pducūt friditatē ⁊c. Cōtra rñsi
onē istā argūt sit nūc aliqō ɵ tēporis
in q° durat reactio satis ppe pnm illi⁹
tēporis et fiat reactio p d ptē a et resi
duū nocet f et arguo sic intēsior ē cali
ditas in d q̄z in c in cāu suo et spēs ca
liditatis sunt fortiores i d q̄z i c ⁊ spēs
friditatis q̄ sunt i d sūt debiliores illis
q̄ sunt in c ⁊ spēs fritatis q̄ sūt in c nō
possūt in c pducere frigiditatē pp cal'r

ditatē ⁊ spēs caliditatis ibi exñtes g° a
fōtiori ñ poterūt sp̄s friditatis · q̄ sūt
i d i ip̄o d friditatē ꝓducē g° ꝑ tēp⁹ añ
b ñ debuit d frigefiēi euidēti⁹.n.ꝑ q°
libz ɵ magis x̄ sus p̄nm ꝑcedit arm assū
pta oia et ꝯñtie patēt in cāu maxie cōi
ponēdo a in p̄n° eē sūme calidū unifoꝛ
me maioris potētie b sūme frido uni
formi. Et si diceres ꝙ totū hoc ipedit
ne spēs frigiditatis i c exñtes in c fri
gditatē ꝑducāt nō sic aūt tom s3 som. f
ipedit spēs frigiditatis exñtes in d.a.
ꝑductiōe frigiditatis in d. Hoc nō re
mouet arm q2 ponā ꝙ d in p̄n° rarefa
ctiōis sit ꝑs minoris potētie q̄3 excef
sus potentie totius a supra b et ꝙ f sit
ressiduū et tūc seq̄tur manifeste ꝙ f im
pedit spēs frigiditatis in d ꝑductas
a ꝑductiōe frigiditatis i ip̄m d ꝑ argm
factuz siue dicas b in tom a icipe actio
nez suā siue in aliquā solū ei⁹ ꝑtez ade
quate siue oio successiue. si eim subito
in totuz a icipet agē tñ difformiter in
ip̄z ageret et uelocius in ꝑtē sibi ꝑpin
quiorē q̄3 remotiorē et in difformib⁹
itensioꝛ i remissioꝛez agere pōt ut i pe
ꝯcedit quare ꝑ certuz tēpus post p̄nm
reactiōis potētior erit f. q̄3 b g° ꝑ tom
tale tēpus nō aget b in a frigiditatē et
ita ꝑ omni alio tēpore diceret̄ si solū
in aliquā ꝑtez a adequate icipiat b agē
aūt oio ꝑ ꝑtē añ ꝑtez euidentius ut co
gnoscis ꝑcedit argm. Hoc argm nō ab
hoꝛꝛebo iurtualr aliqñ clarius aliqñ
breuius reformare. In rñsiōe ad argm
ꝑ euz formatū dicit ꝙ l3 a sit potētius
c ꝑte repassa tñ nō agit in ip̄z q2 i p̄n°
erat ei sil'e quare nō applicabit instru
mētu sue atiōis ꝙ instrumētuz ƀm ip̄z
d3 eē spēs caliditatis h° sumatiz in ista
rñsiōe.. Cōtra quocūq3 ɵ dato intrin
seco tēporis mēsurātis reactiōez in
illo accipio medietatē ꝑtis ꝑ nūc repas
se aut equalis potētie a p̄n° i po^a essē
tiali cū .100. ꝑte excessus quo a excede
bat b in p̄n° ꝑpingorez ad agēs pam
p̄ncipale et arguo sic illa ꝑ tēp⁹ añ hoc
fuit ꝯ̄ria residuo ⁊ residuū hūt supra
ꝑportiōez maioris iequalitatis g° de
buit et potuit illud residuū instrumētū

sue actiōis in illā applicare. g° ante
agit in illaz g° illa ꝑ totuz tēpus pre
cedēs datuz instās repassa fuit ab et
ita⁹ per nullū tēpus aliq^a ꝑs a repati et
a b. Itē zm cū duz b cesabit agere in a
a incipiet assimilare ꝑtē repassaz seu
ressiduū ip̄ius a incipiet agere in par
tez repassam q̄ tunc erit difformis ⁊
sil'is ressiduo ƀm eius extremū igit̄
indifformib⁹ una ꝑs aliqñ agit̄ in aliā
et applicat instrumētuz in alia ut i ip̄az
agat nō obstāte a illaꝝ ꝑtiū sil'itudie
zm extremū ꝯtinuās ꝑtes illas g° quo
cūq3 instanti dato et intrinseco in tēpo
re adequate reactiōez mēsurāte pars
ꝑ tunc nō repassa in ꝑtem repassam in
strumētuz applicabit et in illā aget ⁊
uerū pars nō repassa tūc mediāte ꝑtis
repasse ip̄az cōtangente per tēpus ante
egit in aliaz ꝑtez ꝑtis repasse ergo per
nullū tēpus poterit aliqua ꝑs a repati
a b itez a p̄ncipio reactionis incipit
aliqua ꝑs a esse ꝯ̄ria et dissimilis res
siduo ergo icipit residuū agere in illā
et instrumētuz sue actiōis in ip̄am ap
plicare ꝯsequentia et añs patent sunt
eim agentia et potentia mere naturalia
Item aut in principio reactionis b in
incipit reagere in tom a aut i aliq̄3 ei⁹
ꝑtez adequate aut i nullā ei⁹ ꝑtē adeq^a
te incipit reagere s3 som ꝑ ꝑtē ante ꝑtē
⁊ uolo i cāu ꝙ a cam ut 8 unifōme i oi
bus ꝑtib⁹ sit absolute potenti⁹ b frigi
do ut 8 in oibus ꝑtibus unifoꝛmi ⁊ c.
sit pars 100^a partis a a p̄ncipio equal̄
i po^a eēntiali cum excessu quo a exce
dit b terminata ad b ⁊ residuuz sit d si
pꝛimuz sequitur deducta reflexiōe aut
fractione quid per certuz temp⁹ p⁹ pꝛi
cipium reactionis ⁊ d potenti⁹ quare
erat b in pꝛicipio ⁊ quā eēt aggregatū
ex b ⁊ c etiam si c sūme esset frigiduz
sic̄ b. ergo cum ɵ illius temporis erit
d ꝯ̄riuz c ⁊ sufficiens supꝛa illud hñs
dñiuz ꝑ oi t'i ɵ aut añ applicabt istrm
actōis ⁊ aget i'c si zm aut i^a ꝑs ē a^oa āt
equalis aut minoꝛ d si primuz aut zm
omnino ut ante arguas si 3m igitur per
certū tempus erit a potentius c et b
igitur quocunq3 illius tēpoꝛis ɵ daot

aggregatu3 ex d et pte c tunc nō repas
sa et medi etate illius ptis pro tūc re
passe seu aggregatum ex d ꝛ ex toto c
non computata medi āte c partis in q^a
incipit fieri reactio b ꝓpinquiore erit
cōtrarium alteri medietati illius partis
et sufficiens habebit supra illa domi
niū gº applicabit aut añ applicauit istru
mētu3 actiōis et aget si 3^m igit̄ certum
tēpus erit añq̄3 reactio deueniet p to^m
c aut forte nūq̄3 deueniet p to^m .c.igit̄
in illius tēporis quol3 ɵ dato erit .d.
potētius c ꝛ b ꝛ erit certa ps c repassa
gº quocūq3 tali ɵ dato seq̄tur ꝙ in illo
aggregatu3 ex d et pte c non repassa et
ex medietate ptis c p tūc repasse remo
tiori a b erit potentius pte repassa ꝛ p
tēpus añ fuit illi ꝯriū et hēt sufficiens
dominiū gº applicauit istrumētu3 suū ꝛ
egit in illā quare ꝛc̄. Jtē ꝓbat̄ ꝙ mul
tiplicatio instrumēti .d.p ptē repassa3
ñ sit cā ꝙ b desinat agē i illā et p ꝯñs
cessatio seu deffectꝰ a tali mlʾtiplicatōe
istrumēti ñ erit cā ꝙ a b talis ps paciat̄
ifinite modice potētie spēs ꝓducit̄ in
aliq^a pte a v̄sus b terminata a residuo
ipius a gº nō desinet b agere in illā pp
tales spēs si añ agebat in illā ꝯña p3
q2 quocūq3 ɵ dato in qº b agebat i illā
p certū tēpꝰ qō po^a b resistentiā illiꝰ
ptis a excedebat igit̄ pp nouaꝫ spēꝫ
in ista nouā generatiōe3 q̄ ifinite modi
ce potētie sunt ñ desinet b agere i istā
añs tñ ꝑncipalis ꝯñc est satis manife
stu3 forte hoc arg^m alia3 rñsione3 aut
moderatiōe3 date rñsiōis postulabit.
hoc tñ facile ē . Jn ꝑma rñsiōe ad 3^m
arg^m dicit ꝺ nō fit reactio a ꝓportōe
passi supra to^m agēs s3 fit reactio a ꝓ
portōe passi supra pte3 agentis put tñ
ista inexistit toti nō seq̄tur tñ ut ultio
et bñ dicit ꝙ qōl.b3 debeat posse agē
i qōlibet sibi dissimile atq3 sibi bñ ap
plicatu3 et hec ē uia hesberi ut iferius
patebit. Lōtra rñsionē ista3 argui t̄ q2
ex illa nō euitat̄ qn ide3 silʾ z^m eande3
pte3 motibus ꝯrijs moueat̄ na3 v̄sus
ꝑi^m reactiōis ps a nō repassa sola aut
ipa cū 99.100.ptis ꝑ tūc repasse supra
100.pte3 ptis ꝑ tūc repasse terminata3
tñ v̄sus b.b3 maiore3 ꝓportionē q̄3 su
pra.b.et in b agit gº a fortiori agit in
istā ptē 100.ptis repasse ꝯña ē manife
sta et cā ex supradictis fōtificare scies
Jtē aut ptes alicuius se iuuāt in agen
do aut nō si nō gº nō to^m b agit in a sed
solū quanta ps a resistit z^m se tāta ps
ipius b aget aut nitit̄ agere et sic non
poterit b agere in a aut a nō agere po
terit in b quia iste ptes equales a et b
erūt eq̄ potētes aut nō si sic nulla actio
erit iter illas alijs deductis si non for
tior aget in debiliorē et nullomō ab ea
patiet̄. Si iuuant se ptes in agendo iu
uabūt se silʾr et tantu3 in resistendo ut
rōnabilʾr apparet q2 cu3 a sit absolute
maioris potentie b in agendo et silʾr.
maioris potētie in resistēdo et cū ptes
iuuēt se i resistenꝰ seq̄tur ꝙ b ad a aut
aliquā eius ptē erit ꝓportō mioris in
equalitatis .Jtē sit nūc ɵ in quo b ici
pit reagere in a in cāu cōi et argui t̄ sic
a in certa ꝓportiōe ē potētius toto .b.
et icipit infinite modice minoris potē
tie q̄3 totum a esse pars a non repassa
aut aliqua pars a incohata ab extre
mo ipius a magis distante a b et si b
resisteret actioni partis a non repasse
in ptem a non repassa3 incipit infinite
modice maioris potentie q̄3 totum b.
esse resistentia partis repasse simlʾ cū
toto iuuamento b ad actione3 ptis nō
repasse in ipsam aut non maioris aut
minoris.ergo incipit induci caliditas i
parte repassa ꝛ secundū te incipit indu
ci frigiditas p tota3 partē repassam ꝛ
ꝯtinuo per tempus inducet̄ . ergo ꝛc̄.
omnia h̄ patent. Jtem formabis ar
gumentu3 supra factu3 querendo nūq̄d
b incipiat agere in totum a uel solum
in aliquam eius partem adequate ulʾ so
lum per partem ante partē ꝛ omnino
successiue q̄3tum ad partes a ꝛ accipio
in a partem terminata3 uersus b a prin
cipio equalis potentie cum excessu qº
tota potentia a excedit totā potentiā.b
ꝛ huius partis.100^a ps que est uersus
b.uoceꝰ c ꝛ to^m resid^m a.f.agre^m ex 99

100.dicte ptis ⁊ ex pte a equali ĩn po^{a}
cẽntiali cũ toto b uoceť d tũc si dicať
ꝙ b ĩcipit agere ĩ totũ a aut ĩ aliquã p
tẽ a adequate maiorẽ c cũ tñ b ueloci^{9}
aget in ptez ꝓpinquã q̃ȝ remotã.nullã
eiȝ de reflexiõe aut fractiõe mẽtionẽ
facit seqť ꝙ ĩmediate post p̃n^{m} reactio
nis d aget ĩ c erit.n.d.certuȝ tẽp^{9} post
tale p̃n^{m} potenti^{9} c et appetet in illud
agere g^{o} aget ĩ illõ ꝯ^{a} pȝ et to^{m} assum
ptuȝ si dices b.non incipe in a actiõeȝ
nisi p ptez añ ptez aut in ptẽ minoreȝ
c seqtur euidẽtius arg^{m} ut ex dictis su
pra manifeste patet. Nã tẽpus erit añ
q̃ȝ actio deueniat in a usqȝ ad c aut for
te. nũq̃ȝ deueniet usqȝ ad.c.quare per
magnũ tẽpus erit ps a repassa sil' cum
toto iuuamẽto ꝙ recipit a b pte nõ re
passa minoris potẽtie q̃ꝛ ⁊c̃. Cõtra ulti
mũ ab eo dictuȝ nolo arguere et si sciã
argumẽtuȝ nõ ꝓcedere qꝛ si nõ q̃libȝ
possit agere in q̃libȝ ꝯ̃riũ sibi exñte
debita applicatõe sit a calidũ ita modi
ce potẽtie ꝙ nõ possit p te agere in b
frigidũ magne q̃ȝtitatis dẽpsitatis et
potẽtie q̃ se tñ ꝯtãgant et arguiť sic
aliquãte potẽtie actie ẽ a ⁊ ĩfinite mo
dice potẽtie resistitiue ad a ẽ aliq^{a} ps
b ꝯtangẽs a ut in exñs toti ergo a agit
aut ĩcipit agere in aliquaȝ ptẽ b g^{o} a in
cipit agere in b ꝯ^{a} z^{a} pȝ z^{m} eũ et p^{a} si
mil'r ẽ manifesta ⁊ minor ꝓbať ĩfinite
modice q̃ȝtitatis ẽ aliq^{a} ps b cõtangẽs
a g^{o} infinite modice potẽtie eẽntialis ẽ
aliq^{a} ps b ꝯtangẽs a infinite modicuȝ
hñs õ resistẽtia accidẽtali qꝛ infinite
modicã multitudinẽ spẽꝝ recipiẽs in
magna eim pte plus de spẽbus seu a^{ꝛ}
spẽꝝ ml'titudo recipiť q̃ȝ ĩ pua ĩ ĩfinite
ergo modica pte infinite modica spẽꝝ
multitudo recipiť et ptes non iuuãt se
nisi ml'tiplican^{o} hui^{9}l spẽs ut ipe uideť
affirmare ergo ⁊c̃.hoc arg^{m} formatũ
ẽ supra uirtual'r ꝙ tñ nõ ꝓcedit in z^{a}
rñsiõe ad z^{m} arg^{m} dic̃ prio ꝙ eadem
qualitas nõ equal'r agit et resistit sed
pl^{9} agit q̃ȝ resistit aut eꝯ̃ z^{o} p̃ncipal'r
dicit ꝙ ꝓportio z^{m} q̃ȝ attendiť actio
nõ ẽ sumñda ex ꝯpatõe actiuitatis hui^{9}
corporis supra actiuitatez illius nec ẽ
sumẽda ex ꝯpatiõe resistẽtie aut passi
bilitatis hui^{9} cõporis supra resistẽtiã
aut passibilitatẽ alteri^{9} sȝ magis ẽ su
mẽda ex ꝯpatiõe actiuitatis unius su
pra resistẽtiaȝ alterius .z^{o} dicit ꝙ non
q̃ȝtuȝ una qualitas ẽ sufficiẽs corrũpe
aut cõrrũpit de suo ꝯ̃rio tm̃ illi resistit
Et hoc colliges in rñsiõe ultia et pri^{a}
dũ.s arg^{m} formabať pȝ g^{o} ꝫ hũc mõȝ
ñ seq ꝙ ĩ reactõe fiat actõ a ꝓportiõe
minoris ĩequalitatis aut a ꝓportiõe eq̃
litatis. Nã ponamus ꝙ a sit calidũ ut 8
cui^{9} caliditas sit potẽtie actie ut .10.et
potẽtie resistitie ut 7 sit aũt b.frigidũ
ut 8 cui^{9} friditas sit potẽtie actie ut 3
et potẽtie resistitiue ut 9 aut ut 7 et cõ
tangãt se et pȝ ꝙ a aget in b actiuitatis
enim caliditatis a est maior potentia
resistitiua frigiditatis b alijs deductis
a ꝓportione ergo maioris ĩequalita
tis a aget ĩ b et sil'r .b a ꝓportiõe ma
ioris ĩeq̃litatis aget ĩ a.actiuitatis.n.
fritatis q̃ ẽ ĩ b ad potẽtiaȝ resistitiuã
caliditatis q̃ ẽ in a ẽ ꝓpor^{o} maioris ĩ
equalitatis ut ex cãu ꝯstat. Hac rñsio
ne credidit añ Jacobũ Marsilius no
ster anglicus reactiõem demõstrasse.
Cõtra hãc rñsionẽ arguiť nã p^{o} ħ rñ
sio ꝓcedit ex uoluntario supposito nõ
adducit .n. Jacob^{9} argumẽta euidẽtia
nȝ psuasiões aliq̃s ad ꝓbañ qualitatẽ
aliquã pl^{9} agẽ q̃ȝ resistẽ aut eꝯ̃.ẽt ego
rñdebo ĩfra argumẽtis et expimẽtis q
b^{9} Marsili^{9} noster hãc supponẽ appa
rẽtẽ effic̃ ĩ illis nullã eẽ necessitatẽ ostẽ
den^{o}. Itẽ ħ rñsio negat reactõeȝ fieri ĩ
pl'rib^{9} cãib^{9} ĩ qb^{9} ipe ⁊ alij ipaȝ ꝯcede
rẽt actõeȝ atqȝ ꝟsil'e credeñ qȝ eẽ fieť
ĩ reactõeȝ g^{o} rñsio ñ bona ꝯ^{a} pȝ ⁊ añs
ꝓbať qꝛ pono ꝙ ĩ aq^{a} feruẽte põať 8^{a}
ps aq̃ fride et pȝ expimẽto ꝙ frida ca
lefiet et calida frigefiet. Jacob^{9}qȝ et
Marsilius ħ ꝯcederẽt. Sed ego ꝓbo
z^{m} datã rñsionẽ ꝙ non fiat ibi reactio
qꝛ nõ ẽ uerisimile nullãqȝ aducẽs rõeȝ
ꝙ caliditas ĩ 8^{lo}.maioris potẽtie actie
sit q̃ȝ resistitiue.g^{o} lȝ friditas z^{m} Mar
siliuȝ maioris sit potẽtie actiue q̃ȝ re

ſiſtentie nõ ſeqtur tñ ꝙ actiuitatiſ frigi
ditatis dicte aq̃ frgide ſit maioꝛ reſi
ſtentia caliditatis aq̃ calide iõ ſeqtur.
oppo^{m} ſi .n. frigiditas tm̃ eſſet actiua
q̃ꝫtuꝫ caliditas ceteris ꝑibꝰ frigiditas
huiꝰ aq̃ ẽẽt in 8^{lo} minoris potẽtie q̃ꝫ
caliditas aque feruẽtis ſi caliditas nõ
ſit remiſſioꝛ frigiditate et ſit paritas
in dẽpſitate aut ſaltem in multitudĩe
ita ut multiº frigiditatis ſit 8^{a} ps mul
titudinis caliditatis loquenº z^{m} oꝛdĩ
neꝫ nãe ꝯſuctuꝫ ſꝫ frigiditas minoris
ẽ potẽtie in agenº q̃ꝫ caliditas ceteris
ꝑibus maxie z^{m} ipos gº frigiditas aq̃
frigide plusq̃ꝫ i 8^{lo} minoris ẽ potẽtie
actiue ergo actiuitatis frigiditatis aq̃
frigide ſupra caliditatẽ aque feruẽtis
erit ꝓpoꝛtio mioris iequalitatis gº nõ
aget talis friditas in caliditatẽ quare
ꝛc̃. Alios foꝛmabis cãus in coꝛpori
bus qbꝰ nõ fit ꝑticulaꝝ ꝯmixtio et tũc
ita uiã ñ hẽbũt qua euadãt. Itẽ ꝯceſſis
iſtis oibꝰ q̃ ibi imaginãẽ nihil oio ſe
qtur ad ꝓpoſitũ et intẽtuꝫ ſuũ imo ex
illis ſeqtur ꝙ ꝑ nullũ tẽpꝰ reactõ fieri
poſſit ꝛ ꝙ ꝑ nihil intendaẽ qualitas in
agente ꝑncipali inducta a paſſo ꝙ tal'r
deducit. Sit nũc ⴱ i qº b frig^{m} icipit
reagẽ i a calidũ uniffoꝛme i oibꝰ poſſi
bilibꝰ agẽs ꝑncipale et arguiẽ ſic tota
caliditas q̃ nc̃ ẽ in a ẽ maioris potẽtie
ad agendũ quaꝫ frigiditas q̃ ẽ in b ad
reſiſtẽdũ gº ꝑ certũ qd ẽ maioris añs
pꝫ et ſil'r ꝯ^{a} tunc ultra incipit infinite
modice maioris potẽtie reſiſtitiue eẽ
frigiditas q̃ incipit ẽẽ in a ꝑ actiõeꝫ b
in ipm̃ q̃ꝫ nũc eſt tota frigiditas q̃ ẽ in
b ẽt ſi in a imediate poſt h̃ cũ frigidi
tate in illo a b. generata eſſet tota fri
giditas q̃ imediate poſt h̃ erit in b ul'
q̃ nũc ẽ i b aut icipit mioris aut equa
lis potẽtie reſiſtitiue eſſe frigiditas ꝛ
q̃ incipit generari in a quã ẽ reſiſtẽtia
totius friditatis b ꝛ icipit infinite mo
dice minoris actiuitatis eſſe alicuius
ꝑtis a terminate ad extremuꝫ a magis
diſtans a b. Caliditas ẽt in to^{m} a ĩnc̃ in
cipet b agere tota caliditate q̃ nũc ẽ in

et quocũqꝫ ⴱ dato pꝰ erit q̃libet talis
ps ꝯria ꝑti a ṽſus b termiãre nõ ſecũ
cõicanti ẽt ſi ꝑ totuꝫ a incipet fieri re
actio gº incipit corrũpi frigiditas q̃
erit in a q̃ .ſ. incipit a b generari in a
ſeu incipit aliq^{a} ps a ṽſus b termiata
calefieri et incipit ꝑ te infrigidari q̃r
aut incipit eadeꝫ ps ꝯrijs motibꝰ mo
ueri aut ad nihil qualitas a b in a gene
rata intẽdeẽ. Hoc arg^{m} poteris refoꝛ
mare ꝑ cauilatões ponenº ꝙ nũc ſit ⴱ
in quo reactio in a ſolũ ad talẽ punctũ
deuenerit ꝙ adhuc caliditas exñs in
ꝑte a nõ repaſſa ultra datũ punctuꝫ ſit
maioris potẽtie in agenº q̃ꝫ frigiditas
citra illũ pũctuꝫ in a generata ſil' cum
tota frigiditate b. ſi reactio oio ſucceſ
ſiue q̃ꝫtuꝫ ad ꝑtes a fiat aut ponenº in
cãu ſi reactio ponaẽ incipe fieri ꝑ to^{m}
a aut ꝑ aliquã datã ꝑtẽ a adequate ꝙ
nc̃ ſit ⴱ aliqd̃ in qº alicuiꝰ ꝑtis a nõ ad
b terminate caliditas ſit maioris potẽ
tie actiue q̃ꝫ reſiſtitiue ſit frigiditas
exñs i reſiduo a ſil' cũ tota frigiditate
q̃ nũc ẽ in b aut ſil' cũ eius iuuamĩto ꝙ
ẽ poſſibile ut ꝑ arg^{m} foꝛmatũ pꝫ et ſeqẽ
ꝙ nũc ps nõ repaſſa aut ps data nõ ad
b terminata agant in ꝑteꝫ repaſſaꝫ aut
reſiduaꝫ ꝑteꝫ a. Erunt ergo oia que ad
motũ reqrũtur in hoc ⴱ .ſ. ꝯrietas do
miniũ et appetitꝰ cũ añ hoc ꝯria fuerũt
et b ẽt aget ꝑ te uel aliter ſeqtur ꝙ ꝑ
nullũ tẽpus b reageret i a gº oio ſeqẽ
ñ euitari z^{m} mõꝫ rñdendi quẽ tñ uidi
plures opinari ꝓcedẽ qn idẽ motibꝰ
ꝯrijs ſil' moueaẽ poſſeſ ẽt ponẽ ꝙ c ſit
ps a .100ª terminata ad b ꝑteꝫ a eq̃lis
i po^{a} cũ exceſſu qº tota po^{a} actia a ex
cedit po^{am} reſiſtẽtiã b ꝛ ponẽ ꝙ reſi
duũ a ſit d ꝛ tũc ita ut ſupra foꝛmares
ar^{m} ꝛ faceres ipm ꝓcedẽ ſiue dicẽſ b
icipe reactionẽ i to^{m} a adeq̃te ſiue ſo^{m}
i aliq^{am} eiꝰ ꝑteꝫ ſo^{m} adequate ſiue i nul
lã ſꝫ oio ſuceſſiue q̃ꝫ^{m} ad ꝑtes a icipet
actõeꝫ ſuã pꝫ facil'r q̃l'r illõ ar^{m} ccdẽº
qº ſupra h̃ ꝓcedit nõ al'r nũc ipm appli
cabo. In rñſiõe ad 4^{m} ar^{m} dic̃ ꝙ il
lo cãu ñ fiat reactõ. tũc .n. paſſuꝫ ꝑ nullã

latitudine distabit ab agẽte cuiꝰ oppom
reqrit si reactio fieri dȝ. Contra hanc
rñsionẽ instat̃. qꝛ p° hec rñsio nõ sal
uat reactiões q̃ȝ cũ ⁊ eiꝰ mõȝ q̃rebamꝰ
ꝑncipaliter nihil tñ h̃ ꝓcedit contra
respõsiões ꝭm moduȝ quẽ posui ac ꝓ
baui in prima parte huius tractatus
in aliq° tali cãu fit reactio. g° rñsio fa
ꝯa pȝ ꝯsiderãti rñsiões recitataȝ et ꝓ
bat̃ añs sit a uniforme hñs ꝑ totũ cali
ditateȝ ut. 8. pedalis quãtitatis cuius
caliditas sit potẽtie actiue et sil'r po
tẽtie resistitiue potentie ut 10. et sit b.
pedale uniforiter difforme i caliditate
ab 8 usqȝ ad duos g̃dus in cuiꝰ tñ. b.
quolibȝ pũcto latitudo ꝑmaꝝ qualitatũ
sit ꝯpleta ut cõis et istiꝰ uult opinio tã
tã qȝ hẽat multitudinẽ forme ut eiꝰ poa
actiua infrigidatia corporis uniformi
ter calidi ut 8 sit ut 10. et a ꝯtangat b.
zm extremũ. b magis calidũ sint qȝ a ⁊
b in aere uniformiter hñte caliditateȝ
ut. 8. tũc arguo sic a aget i b. et b aget
in a ꝓ tũc g° ⁊c̃. ꝯa pȝ et añs ꝓ maiori
satis liquet Nã a hȝ ꝓportionẽ maio
ris iequalitatis supra aliquã ꝑtẽ b ter
minata ꝟsus extremũ. b. remissius in
caliditate ut inexistentem toti cum ab
alys ꝑtibꝰ itensioribus in caliditate
nullũ recipiat iuuamẽtuȝ ꝓ resisten° ca
lefactiõibꝰ et ꝑ tẽpus post h° aget. hec
ꝯa et tom eius am pȝ in cãu maxie ad
den° ꝙ actio a ẽt ultra b fit maior ꝑꝑ
iuuamentuȝ aeris iuuantis ipm ad in
frigidandũ a et qõlibet hñs caliditatẽ
itensioreȝ q̃ȝ ut. 8. et poa infrigidatiua
. b. si nullũ ab extrĩseco recipiat b iuua
mẽtuȝ ad ifrigidãduȝ erat equalis po
tẽtie resistitiue a. g° potẽtia actiua ifri
gidatia b sil' cũ iuuamẽto aeris erit ma
ior poa resistitiua. a g° b icipit agẽ i a
et agit ꝑ tẽpus ⁊ potuisseȝ ꝯueniẽter in
cãu ponere ꝙ aer nõ sit solꝰ sufficiẽs
ad agendũ in a seu mioris potentie ad
agendũ in a q̃ȝ sit. b. ad ageñ in ipȝ a.
Aliter argm formabis i idẽ tñ coinci
dit ponẽdo ꝺ a ut oio añ ⁊ ꝙ b sit unũ
corpꝰ cuiꝰ una medietas q̃ sit semipc'

sit uniformiter difformis in caliditate
ab. 8. usqȝ ad quatuor et za sit unifor
mis ut 4or sitqȝ ꝑ tom b latitudo ꝯple
ta ꝭȝ cõeȝ opinionẽ et a ꝯtangat. b. ꝭm
ꝑtẽ itensiorẽ in caliditate hẽat aũt za
medietas b 1a. s. q̃ ẽ uniformis tantaȝ
multitudinẽ friditatis ut illa friditas sit
potẽtie actiue et sil'r resistitiue qꝛ eadẽ
ẽ ut 10. hẽat aũt ꝑa medietas b. solũ tã
taȝ caliditatis multitudieȝ ut dicat̃ po
tẽtie ut 4or respectu hñtis frigiditatẽ
intensioreȝ q̃ȝ ut 4or aut hñtis frigi
ditatẽ ut 4or tũc i h̃ cãu a aget i b qꝛ
iuuat̃ a caliditate potẽtie medietatis b
ad calefaciẽtidũ zm medietateȝ b. ⁊ b
aget in a qꝛ iuuabit̃ a frigiditate prie
medietatis q̃ꝛ ⁊c̃. oia ut supra patent.
Itẽ qũo admittis cãuȝ de. b. s. ꝙ termi
net̃ exclusiue ad g̃dũ zm quẽ ponis a
esse uniforme. ꝓbabis eiȝ iferius i tra
ctatu tuo ⁊ ita tenebis ꝙ nullũ corpꝰ ꝙ
nulla latitudo põt exclusiue terminari.
In hys casibꝰ positis hic si ꝯcedet̃ in
ter a et b. fieri actionẽ cuȝ reactiõe ꝭm
q̃litates ꝑmas eiusdẽ ꝯtrietatis. ꝙ ñ tñ
ex aliqa ꝑte caiꝰ aut casuũ aut arl seq
tur ꝙ a aget g̃m intẽsiorẽ eo quẽ habȝ
⁊c̃. ut patet. Itẽ nõ ne ꝯcedẽs ꝙ ali
cuiꝰ corporis unia difformis ꝑ tom una
ꝑs agit i aliã ⁊ tñ in oibꝰ ꝑtibꝰ eiꝰ ime
diatis quaꝝ tñ una aliqñ agit in aliã se
cũdũ te deficit latitudo. Itẽ calcula
tor noster ñ ne ꝓbauit euidẽter ꝙ offe
ctus latitudinis ad pũcta imediata ñ ẽ
cã ꝙ cessȝ actõ cũ reactõe fieri poterit
q̃ꝛ ⁊c̃. In rñsione ad argm cõcedit
ꝑ° ꝙ in agẽte ꝑncipali usqȝ ad certũ pũ
ctũ intrinsecũ. ꝟbig̃. usqȝ ad d reactio
deueniet. Secundo dicit ꝙ quando
reactio deueniet usqȝ ad c punctuȝ q. s.
ẽ medius inter d et passuȝ ꝑs tũc nõ re
passa nõ ipediet b ulterius agere in a
usqȝ ad. d. pũctuȝ et h° qꝛ illa ꝑs nõ re
passa ñ erit fortior b. ad ageñ i ꝑtẽ re
passaȝ nã cũ in ꝑn° erũt ille ꝑtes a si r'es
ñ debuit ꝑs ñ repassa i ꝑtẽ nẽ repassaȝ
istrumñtuȝ actõis applicare q° agẽt in
illã sȝ. b cũ a ꝑ n° fuẽit ꝯtriuȝ ꝑncipali

agēti bū ōbuit po^am b ad agēdū ꝛ cōꝛ
nādū qualitatē ab eo coīductā quā ps
nō repassa ad corrūpēdū. Cōtra dc̄a in
illa rñsione adhuc arugitur ꝟtual'r for
mando aliqua ex argumentis superius
tactis. ista cīm satis ꝓcedūt ꝙ nunc ab
eo dicta simus nūc instāti initiatiuo re
actionis et arguit̄ sic imediate posthoc
erit aliqua ps a repassa. ergo imediate
post hoc erit aliqua ps a ꝯria pti a nō
repasse ergo imediate post hoc applica
bit instrumētuȝ ps a non repassa pti a
repasse ꝓoētius et illa eius pars sunt
agentia oīo sine cognitiōe ꝛ mere nālia
ut ex cāu uolo.ñ igit̄ differre poterit
ps a nō repassa eius actionē aut multi
plicatōeȝ istrumēti quare ꝛc̄. l' sic arguo
ꝑꝑ remouere cauilatiōes quas scis h°
loco afferre possent. Sit a agens ꝑnci
pale sūme calidū uniforme ꝛ bipedalis
quātitatis sit aūt b cōtangens a unifor
me et frigidum in sūmo pedalis q̄ztita
tis et absolute in duplo minoris potē
tie essentialis q̄z sit a et seqtur ex cāu
si a sit in oībus posibilibus uniforme
ut uolo et placet ꝙ eius medietas ab
solute essentialiter tante est potentie
quante ē totuȝ b incipiat ergo nūc z^m te
b reagere in a et tūc sequit̄ ꝙ aut b in
cipit reagere i qualibet pteȝ a adequa
te aut in aliquā solū adequate aut i nul
laȝ ptē adequate sȝ oīo p ptē añ ptē. si
incipiat b reagere i qualibet pteȝ ade
quate signo in a g punctuȝ terminātēȝ
eius 8^am pteȝ ꝯtangentē .b. que 8^a uo
cet̄ .f. et ressiduuȝ a. f alie ꝛ octaue uo
cētur. k. et arguit̄ si .f. esset sūme frigi
dum uniforme sic̄ est. b. potentia k. ad
calefaciēdū se hēret ad resistētiaȝ illi⁹
aggregati ex .f. in ꝓportōe sup ptiente
duas qncuplas aut circa aut saltē in ꝓ
portiōe notabili maioris iequalitatis
g° p certū tēpus p⁹ h ꝋ hēbit k. supra
f. b. iuuāte. f. ad resistendū calefaciēti
bus ꝓportionē maioris inequalitatis.
ad ipȝ calefaciēduȝ hec ꝯ^a tenet mltis
respectib⁹ prio quia potētia .f succes
siue depdet̄ seu miorabit̄ caliditas. n.
ipius quātuȝ ad ptes ḡduales siue in

tensiuas successiue et nō subito remit
tet̄ z° resistentia f. ad actiōeȝ k. sȝ te
successiue minorabit̄. Nō. n. fiet. f. po
tēs aut potēti⁹ ad resisten̄ actiōi nisi ꝑ
generationē friditatis in ipo .f. q̄ suc
cessiua et tēporalis erit Itē. f. nunc nō
resistit neqȝ unq̄z post hoc z^m te tm̄ re
sistet k q̄ztū in arg° ponebat̄ resistē.
Iterū. b. nō tm̄ iuuat f. ad resisten^m. k
q̄ztuȝ iuuaret si ipi⁹ b. tota frigiditas
poneret̄ i f. Itē ꝓportōabil'r pl⁹ ōbili
tat̄ po^a. b. ad resistendū k. q̄z po^a k ad
agēdū i. f. aut i. b. h oīa et singula hor
ꝯ^am formatā apud unūquēqȝ ꝯsidera
re uolēteȝ faciūt manifestaȝ. ꝓpor°. n.
talis iter. k. et. f. si sūme eēt frig^m et in
eo eēt tota friditas. b. successiue mino
rabit̄ aut nō miorabit̄ sȝ forte ꝑꝑ plu
ra dc̄a minorabit̄. Et ex his ulteri⁹
seqt̄ in ꝑdicto cāu illius certi tēporis
quocūqȝ ꝋ dato f. a k. patiet̄ et ita per
nullū tēpus ipȝ. f a b frigefiet erūt eiȝ
i quolibȝ ꝋ oīa reqsita ad actiōeȝ. f. ꝓ
por° maioris iequalitatis. k supra .f.
ꝯrietas sufficiēs et ꝯtinuatio ñ ipedit
actionē ut ꝓbauit calcu°r ꝛ ēt aliqñ tu
ꝯcedis et idifformib⁹ ps itensior i re
missiorē agit al'n ipȝ ad uniformitatē
reducen° neqȝ actio p ꝑ⁹ a b. i. f. ichoa
ta ipedire pōt actiōeȝ k i f ut euidēter
mltȝ ꝓbauit calculator si so^m i aliquā
pteȝ a adequate icipit. b reagē aut illa
ps ē a^or. f aut sibi equalis aut b^or si a^or
fuerit aut equalis oīo arguas ut imedia
te añ si i^a ps fuerit b^or. f illā cū. f. appe
les et residuū k. et tūc ut añ oīo ꝓcedit
arg^m si i nullā ptē a adeqte icipit b agē
seqt̄ ꝙ p nu^m tēp⁹ possit fieri reactio
i aliq^a pte a ꝟs⁹ b termiata ꝯñs hēs
ꝓ icōuenienti ꝛ ꝓbo ꝯñtiaȝ qr si p alqō
tp̄s possȝ aliq^a ps a adequate ad b ter
miata a b repati sit illa p q̄ p horā re
patiat̄ ꝙ actio q̄ a b fit i a successiue ex
tendit̄ p ei⁹ ptē g° i ꝋ me° hui⁹ hore
aut actio termiabit̄ i g pūcto aut ultra
.f. magis distāter ab aut citra si i g pū
cto aut citra ꝓbabo ut ꝑus ꝙ post illō
ꝋ aget k i f aut ꝙ tūc aget seu incipiet
agere. Si dicas ꝙ in illo istāti erit
iam ac° ultra g aliqd erit ꝋ cit^a me^m

instās hoze in quo actio erit soluz ad
g. Jn illo ergo instanti argumētuz for
mabo ut ante p pnci° reactiōis forma
batur. pz g° manifeste q dicēdo q re
actio successiue extendet p a. q quocū
qz tēpore dato quo tu dicis reactionez
duraturā nō illo toto pōt reactio dura
re q aut in fine illius tēporis a te dati
erit actio soluz usqz ad g. aut citra aut
ultra si soluz usqz ad .g. aut citra quo
cūqz instanti intrinseco istius tēporis
dato pbabis post illud istans nō fieri
reactiōez oio fōmando argumētuz su
pra factū .si ultra aliqd certū i tēpore
dato signabis istans i quo actio termi
nabit ad. g. et p⁹ illō instās sil'r qz post
quodlibet instans 1° ⊖ prius pbabis
nō fieri posse reactionē hoc argumen
tuz sepius supra factuz hic uolui ita re
plicasse q pcedit ut ita si dicamus .b
uelocius agere in ptez ppinquaz ei q̄z
in remotiōez .si tñ diceretur uelocius
agere in remotā partez q̄z in ppinquio
rez. adhuc sup hoc medio formaretur
argumentuz equaliter pcedens. Neqz
pōt dici q eque uelociter aget b p to^m
a ut cum a sit maioris potentie .b. ēt
alibi pbaui unū agens ceteris pibus ñ
posse agere p aliqd tēp⁹ adequate uni
formiter in datuz pa^m maxie in pnci°
uniforme hoc tñ nō multuz ad ppositū
Jn 2° dicto circa finē dicit q passuz
hēbit per tēpus maiorez potentiaz ad
agenduz et cōseruāduz in pte repassa
qualitatez inductaz q̄z pars nō repassa
ad aliam corrumpendam applicatum.
eīm fuit a pncipio instrumentuz passi
in ptem repassaz non autez ptis non re
passe ₇c. Sz querit circa hoc quo ar
gumēto aut psuasiōe mot⁹ h° dixerit.
debuit eīm rñsionē suaz rōnibus expi
mētis aut auctoritatib⁹ roborare q̄ri
tur ēt p quātuz tēpus hēbit passuz ma
iorez potentiaz et nō quid per seculū
tuz annū horaz aut diez .agētia eiz sunt
mere nālia nullomō cognotiua. Jtem
pbatuz est sufficiēter q per certū tem
pus ad pncipiū reactiōis terminatuz lz

erit potentius .f. et. b. simul ergo .k.
maiorez habebit potentiaz quā. b. ₇c.
Si dicet supra i argumēto pncipali q
i cāu illo. b. pedale nō reaget in. a. bipe
dale tūc querā a te nūqd minoris potē
tie unū possit agere in aliō maioris aut
ñ si ñ nō ē reactio possibil' ut māifeste
seqt qr tūc a equale b in po^a agerēt et
repaterētur iuicē .arguo g° sic a agit
in b ergo potētia a est maior resistētia
.b. ergo per aliqd ē maior ergo b stāte
si a in potentia iciperet miorari adhuc
imediate p⁹ po^a a erit a^{or} resisten^a b.
g° imediate p⁹ h° aget a i b ₇ erit mio
ris potētie. b. g° unū minoris reagēt in
maioris potētie aliqd q̄r ₇c. si sic agat
ergo a in b q̄rtūlibz modice mioris po
tētie q̄z a fuerit ipz b ₇ tūc seqt q po^a
a p certū quid ē maioris potētie q̄z po
tentia b p aliqd. g° certū illā excedet ac
cipio. g° in a .100^{am} ptez ptis a equal'
i potentia cū excessu quo potentia a ex
cedit potētiaz b terminatā ad b ₇ uoce
tur illa 100^a f ₇ pūctus seu linea i a ter
minās illā g ₇ residuuz uocet k ₇ tunc
gnāl'r in quolibz cāu ut ante facies ar
gumētum pcedere. Ad 6^m rñsio 2^m
eiz ↄuenies ē ad sua dicta ₇ scōm mo
dū quez posui in p^a pte tracatat⁹ huius
dicitur etiaz q si ps repassa p aliq° ⊖
itriseco tpis mensurantis reactionē
poneret sepata. d. in medio iter d. et b
q b i istā adhuc agēt. ₇ forte uelocius
agēt Jn rñsiōe ad 7^m arg^m cōcedit p°
q unū sūme calidū pōt i aliq° cāu assi
milare aliqd sūme frigiduz ↄcedit 2°
q in hoc cāu frigiduz nō reaget in ca
liduz usqz ad finē actiōis calidi i ipm
hec ad suuz intellectuz bene dicta non
tñ ex his saluat pncipalē diffic'tatē de
reactōe modicā .n. hoc argumētuz post
se trahit diffic'tate ut pz. 3° dicit ulte
rius q ñ ē possibile q aliqd passū agat
in agens usqz ad assimilatiōez pp tres
cās quas hic enumerat hoc suuz dictū
pōt intelligi in pposito duobus modis
p° ut uelit q si agēs dz assimilare pa^m
oc est si dz facere passum tale quale

fuit agēs ipm in pncipio actionis pas
sum nō aget usq3 ad finē actionis agē
tis in ipm agens. ⁊ hoc modo intelligē
do credo dictū ei⁹ fore uerū. 2° pōt
dictuz eius intelligi sic ꝙ qn̄ agēs pnci
pale ⁊ passuz pmo essent similia tnc pri
mo cessat actio agentis pncipalis i ipz
⁊ iaz ante p temp⁹ cessauit actio passi
i ipm agens pncipale ⁊ h mō itelligen⁹
ꝓbatur eius dictuz non esse ul'r uerum
q: sint a ⁊ b duo corpora pedalia. 2^{m}
omnē dimsionē equedēsa aut tal'r dem
sa ꝙ sint equalis potōtie ⁊ uni for^a sū
me cal'm ⁊ b sūme frigidū seu a cal'm
ut 6 ⁊ b frigidū ut 6 c sit tepiduz eque
densuz cū a ⁊ b bipedal' lōgitudinis pe
dalis latitudinis ⁊ sēipedal' ꝓfūditatis
a ꝯtangat b c aūt equal'r ꝯtangat a ⁊ b
tunc aget in b donec erit tepidū ⁊ sil'r
b aget in a donec erit tepiduz ⁊ d i co
dē ⊖ incipit utrūq3 eē tepidū ergo ⁊c̄.
ꝯ^a ⁊ a^{m} satis patēt ex dictis i.p̄^a parte
ne longior sermo fiat oitto nunquid a
aget in b quousq3 b scōm se to^{m} erit te^{m}
⁊ si dicit ꝙ c alterabit iteri ab his ad
huc hn̄ sequit intentū pncipale ut ꝯsi
deranti p3. Notandū ulteri⁹ ꝙ nō ō q^{o}
libet passo illud qō dicit ē uerū puta ꝙ
si agens assil'aret sibi aliquod pass^{m} i⁹
passi re^a seu po^a ad resistendū actioni
agentis in ipm successiue us3 ad nō gra
dum remittet qō p3 in cāu in quo ali
quod agens cal'm ut 6 assil'abit sibi ali
quod pa^{m} ⁊ hoc dico in seqsēdo coēm
opinionē ⁊ suā quā ueriorez existimo

In responsiōe ad 8^{m} ⁊ ultimū eius
arg^{m} dicit ꝙ si a ⁊ b sint equalia i po^a
a sūme cal'm ⁊ b sūme frigidū a aget in
b quousq3 inducat in ipm mediuz gra
dum qualitatis ⁊ b aget in a quousq3 i
ducat in ipm mediū gradū fritatis ⁊ tē
q: cēnt similia scōm extrema approxia
ta cessabit ac^{o} ⁊ reactio inter i^a ⁊ sic n̄
erit actio ppetue duratōis. Cōtra h
arguit formādo suū ar^{m} i btute sit nē
illō ⊖ iq^{o} inter i^a reactio cessat pp si
militudinē ipsoꝝ fm extremaꝝ arguo
sic añ hoc a agebat i b ergo in aliquo
⊖ añ h aut i tpre certā habuit a supra
b ꝓportōez maioris iequalitatis s3 p
q3^{m} miorata est po^a a ab i^{o} ⊖ aut tpre
usq3 ad ⊖ pn̄s tm̄ ēt ē miorata re^a b ⁊
neutra illarū us3 ad nō g^{m} ē miorata. g^{o}
ēt a nūc hēt supra b ꝓportōez maioris
iequalitatis ⁊ sil'itudo a ⁊ b fm coꝝ ex
ma n^{oo} ipedit actōez queādmō3 calcula
tor optie ꝓbauit ex al'n tu ꝯcedis ⁊ q3
tū ad oia itrin^a pūcta sūt ꝯria. g^{o} ēt nūc
a aget i b ⁊ p⁹ hoc aget i b ⁊ sil'r oio ꝓ
baret ꝙ b nūc agit ⁊ h p⁹ aget in a q:
rn̄sio forte nō secura. Hoc tn̄ ar^{m} non
ml'tu3 forte erit difficile soluere nobis
tn̄ sufficiat ꝙ hic mod⁹ rn̄ dēdi ad hoc
suū ar^{m} ulti^{m} n̄ euitat pncipalē difficul
tatē i hac mā. Hec igit q3^{m} ad rn̄siōes
Jacobi ꝑ nūc ꝓbabil'r sit dca ad lau
dem boni Jesu.

Marsilius nr̄ dū pn̄tem mā3 sbtil'r p
tractaret i qōnib⁹ suis sup li^{o}
de gnōne i 4° ⁊ 5° notatis pmi arti^{l} q̄
stiōis i q^a mouet difficl'tatē de q^a nūc
ē smo i h tratactu dicit ordinē actiui
tatis inter pmas qualitates ad agendū
eē istū. Qr cal'itas ceteris ē potētiō ad
agēn 2° fritas 3° huitas ulti^{o} vo siccitas
iter oēs min⁹ potēs ē ad agendū i resi
stēdo āt ꝯrio^{o} se hn̄t. magis .n. iter oēs
siccitas resistit .2° huiditas 3° fritas ul
ti^{o} vo cal'itas ⁊ h ad ho^{m} ite^{m} accipien
da sūt po^{o}. s. paritatē i q3titate sboꝝ ⁊
ml'titudie qualitatū ulteri⁹ i illa mā ō
actiōe et resi^a pmaꝝ qualitatū in 2° de
gnātiōe dicit se credē siccitatē fōe po
tētiorez in agendo q3 i resistēdo rn̄det
q3 ibi argumētis ꝑ eū formatis p⁹ ad
opo^{m} declarādū. Et ex his imediate
seqtur ꝙ q̄libet pria qualitas pl⁹ agat
q3 resistat seu ꝙ potētior ē ad agendū
q3 ad resistendū hec oia si ꝯcederētur
gr̄a disputandi nō saluaret tn̄ reactio
quā in exꝑimentis ꝑcipim⁹ fieri in qui
bus ēt iste cōcedit reactionē fieri. seu
quibus ꝓbat reactōez esse possibilem
aut idē motib⁹ ꝯtrariis moueret. aut
ꝑ nihil agēs i reactōe repateret aut re

mitterẽt ut ꝑ ea q̃ dicta sunt ĩ argumẽ
tis ꝯ rñsiones Jacobi factis satis pꝫ
Q̃ȯ cal'itas maioris sit actiuitatis q̃ꝫ fri
giditas duobus declarat expimẽtis.ṗ°
qꝛ longiori tp̃re ꝛ cũ miori lesiõe quis
manũ tenet sƀmersaꝫ ĩ aqua frigidissĩa
q̃ꝫ in igne.z° qꝛ null⁹ hõ possꝫ q̃ꝫtũlibꝫ
modico tp̃re in igne sine magna lesione
manere in aqua aut terra manet multo
tp̃re sine magna sui lesione. Hec ãt:z°
arguũt cal'itatẽ eẽ maioris actiuitatis
frigiditate possum⁹ ꝓ his plura dicere
ṗ° ꝙ oẽ uiuẽs ꝛ oĩs homo maxie ȯcli
nat ad cal'm ita ꝙ plus hẽt de cal'itate
q̃ꝫ de fritate q̃ꝛ citi⁹ a calido q̃ꝫ a frigi
do pati debet utriusqꝫ.s.cal'itatis ꝛ fri
giditatis po^a ĩ agendo equali exñte ce
teris parib⁹ ꝑ min⁹.n.cal'is q̃ꝫ fridis
resistit z° ꝙ cal'm agendo ꝓoros ape
rit pa^m rarefacit ꝛ sic ĩpm ad facilius
recipiendũ actionẽ disponit.frigidũ ãt
ĩ sui actõe ꝯriuꝫ opat̃ ꝓoros ꝯstrigẽ°
ꝛ pa^m ꝯdẽsãdo q̃ꝛ equali exñte po^a ca
liditatis ꝛ fritatis ĩ agẽdo res.citius a
cal'o q̃ꝫ a frigido patiet̃ ceteris ꝑibus
3° ꝙ ut pl'm ignis hic inferior agẽdo ĩ
manum aut in corpus aliqȯ ꝓrosum
ĩ partes ei⁹ ꝓrosas ꝛ strictas ꝑ flãmã
sƀitrãtẽ q̃ ualde subtilis ẽ aut ꝑ alios
fumos sƀtiles agit.q̃ꝛ manus magis ab
igne ledit̃ q̃ꝫ ab aqua frida que sic tor
te ꝑtes man⁹ minime sƀitrare potest.
Item frigidũ nãleꝫ calorẽ ṗ° fõtificat
adintra nõ sic aũt cal'm q̃ꝛ cal'm magis
cito q̃ꝫ frigidũ alijs uidet̃ lesiuũ.Itẽ
forte in aqua non actu ꝯgellata seu flui
da non tanta ẽ frigiditas q̃ꝫta est cal'i
tas ĩ igne hic ĩferius exñte.rõabil'r.n.
credo ꝛ si iste oppo^m teneat ĩ aq^a ꝯgel
lata eẽ ĩtẽsiorẽ fritatẽ q̃ꝫ ĩ aq^a fluida
ñ ꝯgellata mõ ĩ aq^a ꝯgellata minor est
fritas seu remissior ꝙ ĩ terra natural'r
disposita cũ in tali maior seu intẽsior
sit frigiditas q̃ꝫ in aqua ut Albertus
ꝑhoꝝ latinoꝝ ꝑnceps de mente domini
Auicene dicit quare ĩ aqua fluida fri
tate sũma notabil'r reissior fritas erit
nõ ãt in igne hic exñte uidetur cal'itate
sũma eẽ nõbl'r cal'itas reissior. Item

de nã ignis ẽ elemñta mixtis exñtia sep
arc q̃ꝛ ꝛc̃ h facilia sunt. Itẽ ꝯcessis
his que in nõbilib⁹ ponũt̃ non sequit̃
ꝙ uelocior esse debeat actio calidi ĩ te
pidũ q̃ꝫ frigidi ĩ idẽ aut ꝯsil'e tepidũ
ceteris parib⁹ q̃ꝛ ex ꝯñti sequit̃ ꝙ nõ
citi⁹ res a cal'o q̃ꝫ a frido ceteris pa
rib⁹ patiat̃ qꝛ licet actiuitas caliditatis
sit maior absolute actiuitate frigidita
tis ceteris parib⁹ tñ agit in frigiditatẽ
que plus resistit seu que maioris ẽ po
tentie resistitiue po^a resistitiua calidi
tatis in quã frigiditas debꝫ agere ꝛ sic
stabit utrũqꝫ agere in idem tepidũ aut
oĩo ꝯsil'ia ceteris parib⁹ ab equali ꝓ
portione ymo ul'r sequit̃ ꝙ ageret ab
equali proportione.nam in qua ꝓporti
one cal'itas est magis actiua fritate in
eadẽ ꝓportõe uidet̃ ꝙ sit scd̃m te mi
n⁹ resisti^a nõ habes.n.euidentẽ rõeꝫ ꝙ
ĩ maiori aut minori ꝛc̃.pono g° ꝙ cal'i
tas sit ĩ duplo maioris potẽtie actĩe q̃ꝫ
frigiditas ꝛ sequitur ex nunc uerisimi
liter dc̃o ꝙ ẽ ĩ z^{lo} mioris potẽtie resi
stitiue q̃ꝫ frigiditas ceteris parib⁹.Sit
g° a sũme calidũ pedale potẽtie actiue
ut 8 ꝛ b pedale sũme frigidũ tantã fri
giditatis mltitudinẽ habens q̃ꝫtaꝫ cali
ditatis habet a ꝛ seqtur ꝙ b erit potẽ
tie actiue ut quatuor sunt.ergo c ꝛ d pe
dalia tepida oĩno cõsimilia c applica
tuꝫ a et d oĩo cõsil'r applicatũ b sintqꝫ
equaliter densa cuꝫ a et b ꝛ sequitur ꝙ
friditas que est in c et simil'r illa que
est in d est soluꝫ potẽtie actiue ut z° ꝛ
caliditas erit potentie actiue precise ut
quatuor et cum quelibet qualitas ma
ioris sit potẽtie in agẽdo q̃ꝫ in resistẽ
do ut ĩpe dicit seqtur ꝙ minoris potẽ
tie q̃ꝫ ut z° erit frigiditas que est in c
ꝛ sil'r 1^a que est in d in resistendo.Sit
g° utriusqꝫ po^a resistitiua ut unuꝫ et seq
tur ꝙ cal'itas que ẽ in c ꝛ.sil'r 1^a q̃.est
in d erit soluꝫ potentie ut dimidiuꝫ in
resistendo.sed si a ageret ĩ c friditas
actiõi eius resisteret que ut .i.potẽtie
ẽ resistitiue et caliditatis a potẽtia acti
ua est ut 8 .ergo a agit in c a proporti
one 8^{la}.et si b ageret ĩ d cal'itas d ei⁹

actioni resisteret que ut dimidiū poten tie est resistitiue et actiuitas frigidita tis b ut quatuor ergo b ageret in d s'l'r a proportione 8la ergo c nō ue' a cal'o patietur q̄ d a frigido. ergo non c ue' a calido q̄ ipm a frigido patietur ce teris parib'. g° exla n̄ declarant nota bilia cuz ex notabilibus sequit' om ei' qd ipse ponit in exemplis. Item se queretur q omnia 2° corā dissil'ia in qualitatib' primis ꝯuenienter aproxia ta scdm partes scdm quas sunt dissimi lia agerent inuicez et paterentur aut sal tem unuz ageret in reliquum. alys iuua mentis et impedimentis remotis. quia si non sint a et b 1a duo contra aut illa duo sunt dissimilia i actiuis qualitatib' aut in passiuis si in actiuis unū erit al tero maioris calid'tatis. sit igi' grā ar gumenti a illud quod est maioris calidi tatis tunc ultra sic a non agit in b cum nulluz illoruz in aliud agat. ut tu conce dis asserendo om conclusionis quā po suit sequi. ergo frigiditas b est eque po tens aut potentior in resistendo q̄ cali ditas a in agēdo sit primo eque potēs et sequitur q frigiditas b est potentior in agendo q̄ caliditas a in agendo cuz sit potentior ipsa frigiditas in agendo q̄ in resistendo et ipsa caliditas a ē po tentior in agendo q̄ sit ipsa in resistē do. ergo frigiditas b ml'to potentior ē in agendo q̄ caliditas a in resistēdo et sunt ꝯuenienter approximata. ergo. b. agit in a. Melius hoc modo procedit argm si dicas fritatē b potentiorē esse in resistendo q̄ sit cal'itas a in agēdo ꝯsil'r ēt modo procedit argm si dicas a et b dissil'ia eē scdm qualitates passiuas Si ponas a esse illud qd habet huidi tatez maiorē ia quā habet b tūc de hūi ditate a et siccitate b arguas ut de cal'i tate a et frigiditate b ē argm. Itē ex perimenta que iste adducit i fine 5l no tabil' 4m nōbile uidenť iprobare et si sunt uera non erūt 2° pri' recitata pp cām scdm suā pōnez assignataz uera. di cit. n. primo q aqua calida citius frige

fit q̄ frigida calefiat. 2° dicit q man' frigida multo difficilius calefit q̄ cali da frigefiat. 3° dicit q ferrū calefa ctuz in aqua frigida citi' ifrigidabitur q̄ frigiduz in igne positu3 calefiat. hec aūt tardiorē arguūt actionē calidi i fri gidu3 q̄ frigidi in calidu3. ergo calidi tas ē min' potens in agēdo q̄ frigidi tas i agen°. nec sufficit r̄ndere q i his casibus ueloci' agit frigiditas q̄ cali ditas pp caliditatē esse min' resistituā frigiditate. p° q2 ita i alys casib' pp nē dictā cām. ego dicerē sp frigiditatē ue loci' agere caliditate et ita hō magis ab aqua frigida q̄ ab igne lederet. cū ipa sit magis sibi ꝯria et inimica uelocius q2 ab ea q̄ a caliditate patiať satis suf ficienter pbatu3 fuit supra q concessis his que in nōbilib' ponūt nō uelocius debet agere caliditas frigiditate nec eꝯ q2 pportionabil'r sicut frigiditas mi nus caliditate ē actiua ita cal'itas frigi ditate ē minus resistitiua. Media eui dentia que calculator adducit ad proban dum q quelibet qualitas pa tm̄ ē actia q̄m est resistitiua oitto postq̄ ea habeť illa. n. satis pcedunt maxie i' pbando 'i cōposibilitatē 5l nōndi cū 4° Itē q̄ tuz est potens cal'itas agere et generare cal'itatem tm̄ ē potens ipedire remissio nez cal'itatis sed q̄tuz ē potens impedi re remissionez caliditatis tm̄ ē potens ad resistendu3 debentib' seu nitentib' i 1am agere. g° tm̄ potens ē caliditas ad resistendu3 q̄tum ad agendum. hoc idē de omni alia qualitate. pma ita conclu dit in se aut in 3° ut p3 uel sic. sit a sū me calidu3 contangens b tepidum et ar guitur sic q̄m caliditas a ē actiua in b tm̄ aut plus est impeditiua corruptōis caliditatis exn̄tis in b al'r. n. ꝯrie qua litates simul possent in eodem adequa te generari sed q̄tum caliditas a ē ipe ditiua corruptōis cal'itatis exn̄tis i b tm̄ aut plus ē impeditiua corruptionis sui ipsius et q̄m est impeditiua corru ptionis sui ipsius tm̄ alteri resistitiuē resistitiua. g° a p° ad ultimū q̄m caldi

tas a ē actiua in b tm̄ aut plus eſt resi
ſtitiua ꝛ ſcd̄m idez totū ultimū poſſe ē
actiua in b ꝛ in aliud in qd̄ ē actiua ꝛ
ſil'r reſiſtitiua.ergo ſeqᷓ oᵐ ei⁹ ꝙ iſte
ꝛ mlti aliȷ ymaginant̄.naz ſicut argutū
ē de caliditate a i ꝓpoſito ita directe
argueret̄ de quacūqꝫ aᵃ cal'itate ꝛ qua
libet aᵃ qualitate.qꝛ ꝛc̄. Et ſi forte ꝓ
pter hāc rōnē aut ām aliā diceres quā
libet qualitatē magis eē reſiſtitiuaz qꝫ
actiuā.adhuc tm̄ mod⁹ nūc poſit⁹ in pᵃ
parte tractat⁹ ſufficiēter ſaluabit reac
tionē 2ᵒ pmiſſo ꝛ quibuſdā aliȷs moᵐ
ad ꝓpoſitū uariatis. Adhuc expimē
ta ſupradicta ſiqd ē i eis ꝯ meū modū
rn̄dendi ꝓcedere itelliges aut iudicab
ex ſupradictis facil'r rn̄debis.Dic cō
ſeqn̄ter qꝫ nō oꝫ ꝓbare fritatē eſſe ma
ioris actitatis ceteris duab⁹ puta hui
tate ꝛ ſiccitate.he.n.due a pho 2ᵒ d̄ ge
neratōe appellate ſunt paſſiue.Ulteri⁹
declarat hūiditatē maioris eē actiuita
tis ſiccuate duob⁹ expimētis.pᵒ qꝛ cō
de poite in aere ſub tecto tpre pluuiali
mltū humectant̄.2ᵒ qꝛ res hūide qꝫtū
cunqꝫ ſiccitas agat nō uident̄ ſenſibl'r
exſicari.qꝫ tūcūqꝫ.n.ſiccitas agat i hu
miditatez aque nō fit aqua ſicca aqua
ſub aque forma manēte. Pro hor̄
pᵒ ego credo qualitates actias magis
agere qꝫ paſſiuaſ. Al'r d̄r ꝙ forte ex
nā rei nō repiunt̄ qualitates paſſiue ita
itenſe ſicut certe date actie. Pro 2ᵒ
dōm ꝗcquid ſit i re h expimēta nō ſuf
ficiēter ꝓpoᵐ ſuū declarare.dicerē.n.
ꝓ pᵒ expimēto ꝙ pānus ex lana.aut li
no in aqua madefactus in aere exn̄s tē
pore pluuiali ſub tecto cū cordis poſi
tus plus exſicabr̄ qꝫ corde humectabū
tur ul' ſaltē plus exſicabit̄ i aere ſereᵒ
exn̄s non tm̄ ſub radiȷs ſol' qꝫ corde tē
pore pluuiali humectent̄.h plane expi
mentū declarabit. Pro 2ᵒ dicit opᵐ
i 5ᵒ nōto.dicit.n.ꝙ difficili⁹ ē ſiccum
humectare qꝫ humiduz exſicare. Cō
tra ea que in 5ᵒ nōbili dicit ſerioſe ut
ſupra arguas ꝛ facias que ſunt dicta
ſupra procedere.Non ergo probatū ē

euidenter 4ᵐ nōtuz nec 5ᵐ ꝛ manifeſte
ex dictis ab eo ſequit̄ icompoſibilitaſ
5ⁱ cū 4ᵒ nōndo ut euidenter ſatis ē ꝓ
batuz.Hec itaqꝫ qꝫᵐ ad ea que i pᵒ arᵒ
dicit ſufficiāt. Contra ea que dicit i
ſolutione quarte dubitationis per ipm
formate ſatis argᵐ ē in opiniōe Jaco
bi non.n.euitaret̄ ſcd̄m dicta ab eo dif
ficultas de parte repaſſa nam concedit
ꝙ ſi a cal'm ſit eque potens cuz b frigi
do ꝙ medietas aeris ꝓpinqua a calefi
et aᵃ uero frigefiet ꝛ ſi a foret potēti⁹
b maior⸗s aeris inter illa mediātiſ qꝫ
medietas calefieret.arguā ergo ſic ma
iorez ꝓportionē uel ſaltē nō minorem
hēt b ſupra medietatē aeris ꝯtangentē
a qꝫ ſupra a caſu maxime i quo ille aer
ſit multo minoris qꝫtitatis ꝛ potentie
qꝫ b ꝛ illā medietate b infrigidare nō
poteſt nec aliam ei⁹ partez.ergo nō po
terit b infrigidare ipm a nec aliquā e⁹
partē ꝯᵃ patet maxie mīti habendo que
contra mōz Jacobi ſupra ſunt dicta.
Jtem ſequeret̄ ꝙ inter nulla corpora i
mediata ulloᵒ fiet actio aliquo tēpore
hoc quidē iſte ꝛ bene hēt ꝓ icōuenienti
ꝛ pꝫ ꝯᵃ.nam ſi ꝯᵃ nō eſt bona dicamuſ
ꝙ a ſit ſūme calidū uniformiter nunc
pmo contangens b ſūme frigidū in om
nibus poſſibilib⁹ uniforme ꝑ potētiaz
diuinaz ſi non aliter inter que actio du
ratura ſit cū reactione per unaz horaz
ꝛ tunc ſequitur ut bene patet ꝯſiderā
ti ꝙ per aliquaz partez hore dicte ali
qua pars a uerſus b terminata ꝛ contā
gens b adequate in 1ᵃ parte hore ſiue
ad finē hore ſiue ad principiuz ipſius
hore terminata ſiue non a b repatietur
ſit ergo nunc e mediū iſtius partis ho
re ꝛ iſta pars que adequate repatitur
c ꝛ reſiduuz a ſit d ꝛ arguo ſic c eſt me
diū iter b ꝛ d.ergo medietas c aut ſal
tez aliqua eius pars contangens d ca
lefiet ꝛ non infrigidabit̄.ergo non to
tum c adequate per hanc horam totam
partem repatietur.Principalis ꝯſeqn̄
tia de ſe pꝫ.ꝛ antecedens patet ſecundū
reſponſionez ab eo datam ad 4ᵃᵐ du

bitationem ⁊ hoc arg^m magis forte ꝓ
cedet arguendo de 100^a parte contīgē
te b partis a principio equalis in potē
tia essentiali cum excessu quo potentia
a excedebat potentiā b si diceret b actō
nez suaz per totum a incipere ⁊ sīꝑ ali
quam partez adequate aut oīo successi
ue b ageret in a q̄tum ad partes a tūc
ut contra Jacobum argueretur. Posit
ulterius Marsili⁹ quosdaz modos re
spondendi ad 5^am dubitationem ab eo
formataz contra quos satis uidentur
argumenta sua procedere. Addit ultē i
us ꝙ al'r ⁊ probabilius aly respondēt
dicentes. primo ꝙ ubi nunc primo ici
piat fieri reactio imediate post hoc c
calefiet ⁊ frigefiet. 2° ꝙ non sequitur
imediate post hoc c calefiet ⁊ frigefiet
ergo simul calefiet ⁊ frigefiet. 3° dicūt
ꝙ imediate post hoc prius c frigefiet
q̄ȝ calefiet. 4° ⁊ ultimo dn̄t ꝙ hec ꝯ^a
non ualet imediate post hoc pri⁹ c fri
gefiet q̄ȝ calefiet. ergo prius c frigefi
et q̄ȝ calefiet. Hec isti in ista respō
sione uoluerunt. licet non ita dise ⁊ for
maliter posuerunt eius dicta. primum
dictuȝ est satis ymaginationi possibile
non tn̄ in cāu isto necessariuȝ nec uerū
ut per me^a b ⁊ i opinione Jacobi reci
tata faciliter ꝓbaretur. 2^m quō possit
concedi aut non pȝ ex p°. 3^m dictuȝ
⁊ si ad suū inte^m cōcedētur modicū ad
propositū deseruiet. 4^m dictū ea
deȝ uia uidet̄ concedendū eē. hec dicta
sequūtur etiā ex ultima respōsiōe mar
sily ut pȝ 1^am considerāti. contra quā
nunc arguetur ⁊ arg^a directe ꝓcedūt ꝯ
hec dicta. Item si admittētur n̄ sal
uatur quomō per aliquod tempus pos
sit fieri reactio ut pȝ ꝯsideranti argu
mēta facta in opinione Jacobi supra
P° logice respōdet Marsili⁹ dōo ꝙ
b agit ⁊ introducit in c aliquaȝ frigidi
tatem ꝯfuse tantum nullaȝ tamē deter
minate agit contra b per certum tēp⁹
ꝯtinue aget in a ⁊ certo gradu uelocita
tis. ergo aliquaȝ frigiditateȝ in a gene
rabit consequentia patet ex 6° phisico

ruȝ ⁊ antecedens patet ex probatione
sua adducta pro principali ꝯclusione i
1^a materia. maior. n. erit in certa ꝓpor
tione actiuitas frigiditatis b q̄ȝ resi^a
totius caliditatis a ⁊ hoc per certuȝ tē
pus quare ⁊c̄. Item expimenta omnia
in quibus ille concedit ⁊ probat reacti
oneȝ esse ⁊ fieri certa latitudo qualita
tis in parte repassa introdu^a ut patet.
ergo modus h respondendi non suffici
ens est nec saluās expimenta. Quid in
ultima responsione dicat patet que ut
constat non saluat expimenta. Iteȝ ima
ginatio non admittit ꝙ pro omni instā
ti temporis mensurantis reactioneȝ in
c erit in casu suo frigiditas que nulli⁹
erit intensionis ⁊ contra hoc ut dictuȝ
ē sunt experimenta. Item b incipit rea
gere in a scđm parteȝ a sibi propinquā
⁊ per certuȝ tempus terminatuȝ ad h
o aget i huiusmodi partē non ponēdo
adequate. ergo ⁊c̄. ergo nō incipit c ca
lefieri ⁊ frigefieri consequētia patet
⁊ simil'r totum antecedens nam actiui
tas totius frigiditatis b per certuȝ qđ
excedit ⁊ excedet per certuȝ temp⁹ ad
hoc o terminatuȝ resistentiaȝ totius ca
liditatis a ⁊ maxime c igitur aget in il
lam. consequentia hec ⁊ a^m scđm istum
patent. Item aliquando concedit ꝙ
caliditas c non remittetur quod nō ui
detur uerum ⁊ quod est contra experi
menta. Item sequeretur ꝙ c ⁊ f con
tinue per annuȝ aut seculuȝ certo gdu
alterabuntur ⁊ tamen pro omni instan
ti illi⁹ anni omnino eodē mō in qualita
tibus primis se habebunt sicut in pri
cipio anni cōdemsatione ⁊ rarefactiōe
partiuȝ additione ⁊ subtractione illaꝝ
oīo abductis ꝯcl'o ē icōueniēs utȝ. ꝯ^a
tn̄ declarat̄ q2 sit a sūme calidū i oib⁹
uniforme ⁊ b sūme frigiduȝ in oibus
possibilib⁹ uniforme ꝯtangēs a ⁊ oīo
equal' potētie cū a ⁊ sequit̄ ꝙ a aget i
b ⁊ b in a alys deductis ut pȝ si ꝯcedē
tur reactionē mō hui⁹l fieri posse. uolo
ergo si totum ante repatitur ꝙ c sit ps
eius repassa ⁊ si to^m repatitur tīt 100^a

pars eius ꝟsus b terminata ⁊ f sit pars
b repassa aut ĩ oo^a ps ei⁹ ꝯtāgēsa si to
tū b repatiat̃ tūc ex mō rn̄di patet si n̄
aliunde ĩpediant̃ ꝙ ꝑpetuo agent a ⁊
b p c ⁊ f ⁊ tunc c ⁊ f eodēmō ꝯtinue se
habebunt q̄z ⁊c̃. Ex h̃ igit̃ ⁊ ĩ opiniōe
Jacobi dictis pz satis clare Marsili
um nostrum multis dig^m laudibus atq̃z
mirre extollēdū n̄ ĩ toto dissoluisse dif
ficultates que ĩ hac mā̃ coĩter adducūt̃

Vliermus hes
beri
ĩ ultĩo sophismate in ꝓpo^a
nostra mā̃ h̃ sūmatū uoluit
primo ꝙ equale alteri in po^a agit ĩ illō
⁊ min⁹ potest agere ⁊ al'n aget in mai⁹
prima ps huius scd̄m euz declaratur h̃
modo uel consimili qz sint a ⁊ b equa
lia in potentia a sūme calidum b sūme
frigiduz ⁊ sit utriusq̃z potentia actiua
ut 8 ⁊ patet scd̄m coēm uiam ꝙ totum
a resistit ut 8 ⁊ to^m b ē potētie ad agē
duz ut 8 ⁊ qz aliq^a pars a ut ĩ exn̄s ipi
a minus resistit q̄z totuz a postq̃z que
libet pars a ut iexn̄s a minoris est po
tentie actiue q̄z to^m a sequit̃ ꝙ minoris
potētie q̄z ut 8 resistitiue erit aliq^a ps
a ut ĩ exn̄s ipsi a ergo in aliquā partē
a ut sic ipsi a ĩ exn̄tez aget ip̄m b suffi
cienti exn̄te applicatione ergo equale a
liquando in equale aget ⁊ hoc eodēmō
ĩ eodē probaret̃ casu ⁊ concludit̃ a age
re in b itaq̃z patet inter equalia in po
tentia actionē cū reactione inter ꝓmas
qualitates uni⁹ ⁊ eiusdez ꝯrietatis fie
ri. Ex hoc fundamēto sequit̃ z^a ps
ꝓ^o dicti. nā ꝓportionē maioris ĩequali
tatis habet b in cāu dicto sup aliquam
ptē a. ergo b posset taliter ⁊ ita modi
ce minoris potētie q̄z a eē ꝙ adhuc ꝓ
portionē maioris ĩequalitatis ip̄m b
haberet supra aliquaz partē a ut sic in
exn̄tez ipsi a. ergo tūc min⁹ puta b age
ret in maius. s. a ꝓma ꝯ^a ⁊ z^a manife
ste sunt. z^o uoluit ꝙ si b reagat in a ita
ꝙ nūc primo reactio deuenerit ĩ a usq̃z
ad c punctū qui sit ita ꝓpinqu⁹ extmo
partis repasse ꝯtangenti b aut ꝓpiquis

simo sibi ꝙ ps nō repassa ipsi⁹ a q̄ sit
d sit potētior pte repassa ad c termina
ta ⁊ b passo principali sil' d ps an̄ hoc
nō egit in ptē repassaz qz i^a ps repassa
nūq̃z an̄ hoc fuit scd̄z se totā applicata
d pti z^m ex^m s^l ꝯriū agit ĩ b tn̄ passū ꝓn
pale qz fuit pri⁹ sibi applicatū secūdū
extremū ꝯriū sibi iō ꝓus egit ĩ i^am. z^o
uoluit ꝙ si ps repassa ĩ cāu ꝓcedēte po
neret̃ iter d ⁊ b sepata a d d agēt ĩ illā
⁊ n̄ b agēt ĩ illā n̄ seq̃t̃ tn̄ ut dic̃ ꝙ ꝯti
nua^o ĩpediat actōez d ĩ i^am ptē. sz react
io ꝓncipalis passi ĩ ptē repassaz an̄ h̃ ĩ
choata ĩpedit actionē d in illā ptē a re
passā. Plura alia in hac mā̃ ⁊ ĩ alys ĩ h̃
sophite uoluit quoꝝ aliq^a salua tn̄ti ui
ri reueren^a n̄ ml'tū appēt moderā^a a^m
tn̄ locū postulāt. Cōtra z^m dictū satis
procedunt arg^a calculatoris nostri qui
h⁹ satis credo ptē oppoitaz. s. actionē
ꝓncipal' passi nō ĩpedire posse actionē
partis non repasse in ptē repassaz. Itē
querit̃ q̄z^m i^a actio b p ꝓ⁹ ichoata ha
beat ĩpedire ⁊ nō uidet̃ q̄uo habeas cō
ueniēter posse rn̄dere. Itez nō uidetur
qd aliud q̄z b ⁊ pars repassa in dicto
casu alys deductis ĩpediat actōez ptis
non repasse in ptē repassā ⁊ excedere
ueniret aggregatū ex resistētia frita tis
tam ĩducte ĩ pte repassa ⁊ ex resisten^a
fritatis b ac ēt ex po^a illi⁹ actōis ⁊ n̄
uidet̃ qualiter ꝯueniēter d̄beat rn̄deri
ꝯ ꝓ^m possum⁹ instare qz ex i^o sequeret̃
ꝙ motib⁹ ꝯrys eadē ps mouetur ꝯn̄s
ē ĩpossibile ⁊ ꝓbat̃ ꝯ^a qz infinite moi
ce resistentie ad calefacienda ĩcipit eē
aliq^a pars a b alterata ⁊ finite potētie
erit residuuz a ipsi parti repasse cōtra
riuz. ergo a residuo a ⁊ a b eadē pars
patietur. si uero diceret̃ nullā eē partē
talem a que a b adequate incipit ĩfrigi
dari tunc directe formetur argumentū
factū sepi⁹ supra ⁊ spāl'r ꝯ rn̄sionē ia
cobi. Ad s^m suuz ar^m ꝓncipale. Item
ĩcipit a agere ĩ ptē b ut i^a ĩexistit toti
ergo a fortiori incipit a agere secundū
partem eius summaz in partem eius

que incipit repati a b. Item si a ꝛ b sunt equalis q̃titatis ꝛ potētie a sūe calidū et b sumē frigidū et b agit in a postq̃ ps a ut in cxñs ipi a minus resistit q̃ totuz a sequeref ꝙ in qualibet ꝑte a terminatā ad b posset b agē imo ꝙ aliqñ esset ita ꝙ b agit i qualibȝ ꝑtē a terminatā ꝟsus b et nō in totū a ꝯñs ē irrōnale ut pȝ et ꝓbaꝛ ꝯᵃ quia supra quālibet talēz ꝑtez hȝ b ꝓportiōez maioris iequalitatis et sūt alia reqsita ad actiōez et postq̃ in aliquo tēpore aget in b usqȝ ad aliquē punctū a signatū sequr ꝙ aliqd tm̄ poterit tēpus assignari .ꝙ i illo p qualibȝ partē a b aget ponēdo ꝙ a et b erūt semp per hoc tēpus equalis potētie qd ē satis possibile p additiōez ml'titudis forme ñ obstatne ꝙ ꝯtinue i eoꝝ q̃litatibꝰ utrūqȝ remittēr et tūc b nō aget in toᵐ a cuȝ supra illud solū hēbit ꝓportiōez equalitatis. Eodē mō possȝ ꝓbari ꝙ b in dicto cāu aget in toᵐ a qd ē ꝯ ipȝ cuȝ hēat supra illū ꝓportiōez equalitatis .nā imediętatez remotiuaz a b agit ꝛ i ꝓpiquiorē gº ꝛc̄.tȝ ꝯᵃ et assumptū ꝓ maiori pȝ. qꝛ iᵃ minus resistit q̃ toᵐ a gº supra illā hȝ ꝓportionē maioris iequalitatis ꝓ minori .Sil'r ē dictū añs manifestū Itē pono ꝙ a stante in poᵃ sicut nūc b remittaꝛ in poᵃ et q̃ro usqȝ ad q̃ttum minorari oporteat ipȝ b i poᵃ ad h ut desinat posse ut sic agere in a et nō apparet qūo rōnabl'r possit rñderi · Itez q̃tuȝ iuuaꝛ ps immediate b ad agēdū in b tm̄ iuuaꝛ ad resistēdū actionē ipiꝰ b et quelibȝ ps b ꝑcise tm̄ iuuaꝛ i agē do q̃tuȝ in resistendo maxie cum sunt uniformia.gº si ps a imediata b aget i b aut in eius partez imediatā nō patietur a ꝑte b sibi imediata nec a toto b prima ꝯscᵃ patet et aliā cōcederet opinio. Itē d ē potentius aggregato ex c et b sit gº d potentie ut 8 ꝛ illud aggregatuȝ potētie ut 6 .gº media 3ᵃ c ē minoris potentie q̃ ut 6 in resistendo ut in cxñs ipi c.gº aggregatuȝ ex d et .3ᵃ s ipm cotangente in agēdo est maioris potentie q̃ ut 8 et illi medie tertie que minoris ē potētie q̃ ut 6 ꝯriuȝ et sufficienter nunc et ante hoc illi aplicatū.gº dictuȝ aggregatuȝ agit in illā mediam tertiaȝ. gº iᵃ nō patiꝛ a b et hoc argᵐ uideꝛ ꝓcedere ꝓ omni ɵ eius tēporis in qº adequate ꝯtingit reactionē fieri et in cuius quolibet ɵ cōtingit ꝑtez nō repassam ꝑte repasse et passo sil'esse fortiorez seu potētiorē et ꝓ argº suo qd apparet ꝓcedere .dico pº ꝙ equale nō agit in equale in poᵃ ceteris pibus si omne qd iuuat aliqd illoꝝ ad agēdū tm̄ iuuat ad resistēduȝ q̃tuȝ ad agendū et hoc dico illis applicatis zᵐ ꝑtes q̃ cōputando iuuamenta et ipedimēta et eētiales potētias equal'r agunt et resistunt.hoc ēt itelligo de potentia ꝯrarium qualitatuȝ nō sil'uȝ eorūdem. zº dico ꝙ quelibȝ ps a q̃titatiua imediata b seu ꝟsus b terminata accepta zᵐ diōnē a q̃tuȝ ad ipius longitudinē.longitudinē istaȝ appellādo que inter extremuȝ a remotius et extremū a ꝓpinquius passo loquoꝛ semp ad bonū intellectuȝ ꝑp friuolas instantias non ꝯtrellectus sȝ magis ꝯtra uerba ꝓceden tes q̃ forte adduci possent.est equalis potentie ut sic tn cxñs ipi a ad agendū in b.cum toto a zᵐ hāc approximationez ita ꝙ q̃tuȝ sufficit a zᵐ hāc approximatiōez agere in b tm̄ ēt sufficit quelibet tal' ps ut in cxñs ipi a patet .non eim pōt plus a agere q̃ illa pars ut in exīstit toti maxie si sit uniforme aut illa tota pars fuerit cōtraria nam totū a agit in b mediante illa qd est illam iuuare .Et ex hoc sequitur ꝙ q̃tum sufficit totum a resistere secundum hanc approximatiōnē ipi b tantum et quelibet talis dicta pars sufficit resistere ipi b ut sic in existit ipi a. patet ergo ex his responsio ad responsionē primi sui dicti . Tertio dico ꝙ si unum frigidum sufficiens agere in a approximaretur ipsi a quodlicet ceteris paribus tantum resisteret illi frigido pars a magis distans ab alio

ex̄mo sic̄ ps a imediata illi frido si eq̄
lis fuerint q̄ztitatis et a i oib⁹ possibili
lib⁹ uniforme fuerit tñ illud fridūz in
cāu certo citius et uelocius aget in ptē
a sibi imediataz q̄z in magis distantē.
pz hoc ciz ꝓuenit merito fridi ñ equa
liter applicati 4° dico ꝙ a maioris po
tētie ē in agendo q̄z in resistēdo alicui
z^{m} unaz eius applicatiōez q̄z z^{m} aliaz
et tñ a erit in oibus possibilib⁹ unifor
me ꝛc̄. sunt paria pz. si eiz applicet z^{m}
imaginatiōez unū agēs frigidūz parti
medie centrali ipius a i oibus possibi
libus uniformis tardus agēt in ipz a
si sufficiens eēt ad agendū q̄z extreme
pti ipius a applicatuz ceteris oio pib⁹
remanētib⁹. ista eiz media ps ut ꝓba
uit Calculatō pl⁹ alys sibi equalib⁹ agit
et resistit maxie si totuz uniforme fue
rit quare ꝛc̄. Itē si a esset unū corpus
columnare mltuz longum uniformiter
calidū ut 8 et uniformiter densum cui
eēt applicatū tale agēs frigidū ꝯtangēs
unū pedale ex̄mū longitudis uelocius
agēt illō fridūz in tale calidū q̄z si eēt
ꝯtangēs pedale me^{m} eius calidi oblun
gi. imo aliqō frigidūz esset sufficiens
ifrigidare et agē i a si ꝯtangeret ex̄mū
longitudis eius ꝙ tñ nullo ^{o} agēt in ipz
si ꝯtangeret ipi⁹ pedale mediū ceteris
oio pibus. et hec ē ratio dicta qꝛ peda
le mediū magis potēs ē in agēdo et in
resistendo q̄z pedale ex̄mū si totuz a z^{m}
hāc approxiationē tm̄ resistit q̄ztuz pe
dale ex̄muz et z^{m} aliaz applicatiōez tm̄
resistit et agit q̄ztuz pedale mediuz. g^{o}
dictuz v̄m. $ꝯ^{a}$ pz ex dictis et $assu^{m}$ silr
est manifestū a. quocūqz. n. patit ex̄mū
pedale ab codē patit a z^{m} istaz appro
xiatiōez et a quocūqz patit pedale me^{m}
ipius a ab codez ēt patit et ipm a z^{m}
talez applicatiōez. Cōtra z^{m} dictuz
satis ꝓcedūt aliqua ex medys positis
ꝯtra rñsiones Jacobi Itez v̄tualr ut
ibi possumus nc̄ instare ꝙ d ē nc̄ potē
tius aggregato ex pte repassa a et ex b
et ante h^{o} ɵ per tēpus fuit aggregatuz
ex d et ex medietatte ptis nūc repasse
a sibi ꝓpinquiori applicatuz alteri me
dietati ptis repasse a magis a d distāti
et fuit illi medietati magis distātiori ꝑ
certuz tēpus terminatuz ad hoc instās
cōtrariū et hñs dominiū supra illam
sufficiēs. ergo añ hoc ꝑ tēpus egit tle
aggregatuz in illā. g^{o} i^{a} ñ imediate añ
hoc seu nō ꝯtinue añ hoc repatiebat.
g^{o} seqtur ut pz manifeste ꝙ n^{a} ps p̄n
cipalis agentis ꝑ tēpus possz repati q̄ꝛ
ꝑ nihil p̄ncipale agēs in qualitate z^{m}
quā agit a pa^{o} remitteret nec ualet si
dicas ꝙ actio b q̄ per p̄us icepit fieri
i alia medietate ptis repasse a ꝓpīqore
ipi b ipediet actionē residui ipi⁹ a in
illā ut euidēter mltz probauit. Calcula
tor noster sic̄ supius fuit dc̄m. neqz ēt
suffic̄ dicē ꝙ inter tale aggregatuz et
medietatez istaz ē defect⁹ latitudis q^{o}
ad pūcta ꝯtinuātia ptes istas. Calcula
tor. n. ꝓbauit euidēter iste ēt ꝯcedit ex
itentione ꝓpria etsi aliqñ o^{m} sentire
uideat oēsqz ꝯcedūt ꝙ stāte silitudie
aliquoꝝ duoꝝ quo ad extrema actiōez
tñ fieri iter i^{a}. Itē p̄ncipalr d imedia
te post h ɵ erit potēti⁹ pte repassa et b
silr ꝛ erit sibi ꝯriū et sufficiēter appli
catuz g^{o} aget i i^{am} maior pz successiue
. n. remittit po^{a} d z^{m} ipz ꝛ nc̄ d ꝑ certū
gd ē potētius pte repassa et b silr q̄ ēt
sifiet potētior q̄z nc̄ successiue fiet ꝛ
cū h^{o} b remittit et fiet minus potēs in
iuuādo ptez repassaz ad resistēdū actōi
d i ipm q̄z nūc. g^{o} ꝑ certuz tēpus post
hoc po^{a} d erit maior po^{a} ptis nō repas
se et b silr seu d erit potētius pte nō re
passa silr cū iuuamtēo qō recipiet. a b
minor p̄ncipalis argumēti pz. nā lz z^{m}
istū aliqua ps d remittetur erit tñ que
libet eius pars intensior parte partis
nunc repasse ad c terminata cum conce
ditur b uelocius agere in partem a sibi
propinquam q̄z in remotiorem. ergo
erit d continue contrariū parti a nunc
repasse consequentia etiā p̄ncipalis ar
gumēti est manifesta postq̄z deductum
est cōtinuatiōez et actionez b ꝑ ptez re
passaz nunc minime actionē d in istam

ipedire . Itaqz ex his et alijs positis i
opinioẽ Jacobi p3 Gulielmũ Hesberi
i illo sophismate in quo tñ plura ac plu
ra hẽs utilia nõ sufficienter euitasse in
conueniẽtia que contra reactiões appa
rent pcedere. Hec sufficiant pro nunc
cum laude Jhu Christi.

a **Uctor** tractat⁹ de 6
iconueniẽtib⁹
quisqs ille fuerit cũ magis
dcã querã q̃ dicẽtem ipo
nẽdo reactiões i q̃litatib⁹ eiusdẽ ꝯrie
tatis fieri nõ posse medijs plurimũ eui
dẽtibus usus est q̃toqz clarius ea for
mauit tãto obscuriores et magis dure
atqz plurimũ diminute et trũcate fuere
eius rñsiões quas qdẽ cũ ex dcis faci
liter iprobabis et ne mordear si idem
pluries repetere uoluero instituti ꝯ sin
gulas pticulas nõ instare unũ tamẽ dic
iste auctor in pma rñsiõe de quo bonũ
Judicaui facere aliquã mentionẽ. s. ꝙ
difficilius est incohare motũ q̃ ꝑseue
rare. Sz ꝯ qr si facilius ẽ ꝯtinuare
motuz q̃ incoare. aut erit infinite fa
cilius pro oĩ ⊖ in quo cõtinuat̃ motus
motuz cõtinuare q̃ illũ incoare aut i
aliq^a pportione finita erit facilius p
omni istanti in quo cõtinuat̃ mot⁹ mo
tuz illũ ꝯtinuare q̃ incoare aut a pn°
motus icipit esse infinite modice faci
cilius motuz ꝯtinuare q̃ icoare q̃ fa
cilitas i pcessu maiorat̃. Si primuz
tũc resistẽtia ñ aliter maiorata ceteris
ꝑibus pro omni ⊖ istius tẽporis in q°
fit iste motus in infinitum uelocior
fieret ille motus q̃ in pn° et in ifinitũ
uelox foret iste mot⁹ si ab aliq^a ppor
tiõe iciperet fieri. Nihilqz posset talẽ
motuz iterrũpere. Hec falsa sunt. et ꝯ^a
p3. Si 2^m. g° si in pn° p istaz ppor
tionẽ crescẽt sbito resi^a adhuc in certo
cãu fieret iste motus qđ est f^m qr tũc
potentie supra resistẽtiaz in cãu esset
pportio equalitatis aut. saltez ñ maio
ris inequalitatis ceteris ꝑibus et ꝯ^a
p3. esset eĩm ista pportio q̃ nũc aut mi
nor ṽbi gratia si a hẽas c ad b pporti
nez duplaz et nũc primo se contangãt
nunq̃qz añ hoc ifuerint sufficiẽter ap
plicata p actiõe a in b a incipit agẽ in
b a pportiõe dupla Sit ergo a potẽtie
ut 4 et dicas ꝙ in 4^{lo} facilius possit
ꝯtinuare motũ q̃ icoare. g° si in 4^{lo}
magis q̃ nũc p oĩbus instãtibus seq̃n
tibus resistẽt adhuc a agẽt in b et tũc
ipius ad b esset pportio minoris ineq̃
litatis ut cõstat quare ⁊c̃. Itez subito
acqreret̃ tãta latitudo mot⁹ q̃ta corñt
illi pportõi in qua facilius est ⁊c̃. cete
ris ꝑibus hoc nõ est rõnale et ꝯ^a p3.
Si 3^m ergo cũ a pn° in cõi cãu po^a
d per certũ qd excedat potentiaz c et
b sil' ẽt si c esset sũme frigidum sequr
ꝙ per certuz tẽpus post pncipiuz. Re
actiõis b in c potentia d excedet resistẽ
tiaz c et b simul nõ obstante ꝙ facili⁹
ẽ ꝯtinuare motuz q̃ 2^m incoare cum
ista frigiditas successiue acqratur. Si
diceret̃ ꝙ resistentia eadez remanẽte ⁊
motore eque forti et bene applicato ac
ẽt ceteris ꝑibus motor iste uelocius
et uelocius siue facilius et facilius
mouet quia in sic mouendo motu alte
ratiõis acqrit ipetuz. qui se tz ex pte
potentie actiue sicut directe in motu
locali quare omnibus computatis cõti
nue posterius maior erit pportio po
tentie sup resistentiaz quaz i principio
quare. ⁊c̃. Adbuc tamen procedere ui
detur eodẽmodo arg^m quia quero an i
principio infinite potentie ipetus acq
ratur aut solum certe ⁊ finite potentie
aut incipiat ifinite modicus impetus
acquiri ⁊ qui continue intendetur. Si
primum ut supra quia in omni ⊖ tem
poris mensurantis illuz moduz ifinite
uelox esset iste motus. Si scđm seque
retur ꝙ certa latitudo motus subito
acquireretur. Itẽ ꝙ subito resistentia
crescente per q̃tam proportionem au
gumentatur potentia motoris per addi
tionem impetus eque uelox fieret ille
motus si tertium sequitur ꝙ infinite
modice maioris potentie q̃ nunc im
mediate post hoc erit. b. tertio adhuc

per tēpus post hoc instans initiatiuuz
reactōis po^{a} b sil' cū īpetu acqsito erit
minor po^{a} a seu d. g^{o} nō aget i c seu in
a hec oīa ut supra sequūtur q̄ tñ sunt
irrōnabilia ut pȝ quare ⁊c̄. Jteȝ z^{m}
modū nostrū in p̄ma ꝑte tractatus po^{m}
huiusmōi dictuȝ suū nō ē ul'r uez. stat
eīm in certo cāu ꝙ infinite uelociter i
cipiat aliqd agēs agē qd̄ i oi ⊖ itrinse
co i tēpore mēsurāte illaȝ actiōeȝ so^{m}
finite ueelociter agēt ut pȝ ꝑ ea q̄ dicta
sunt in opinōibus ꝯ modū nostrū i^{a} p^{a}
ꝑte tractatus. Jtē ꝓportio uelocitatuȝ
in motibus ut oēs cōiter ꝯcedūt inseq
tur ꝓportiōeȝ ꝓportionū potentiaruȝ
motiuaꝝ supra suas resistētias. g^{o} po
tētia eadē remanēte posterius q̄ in p̄n^{o}
et resistētia equali qd̄ scis eē possibile
ēt in motibus alteratiōis et applicatōe
ꝯsil'i aliis deductis iuuamētis aut ipe
dimētis ꝓportio motiue potētie supra
suaȝ resistentiaȝ eadē aut cōsil'is ꝑ tale
tēpus remanebit g^{o} ille motus alteratio
nis erit uniformis. g^{o} nō uidet' diffici
lius incohare talē motū q̄ȝ ꝑseuerare.
Jtē seqtur ex assumpto ꝙ si motus ali
qs alteratiōis fiat i ꝓcessu uelocior q̄ȝ
in p̄n^{o} applicatiōe eadē remanēte ꝙ re
sistentia minorat' aut po^{a} maiorat' ab
solute. nō eīm po^{a} nō cognotiua eadeȝ
manēs maiori conatu agit in ꝓcessu q̄ȝ
in p̄n^{o} ꝓpterea ꝙ p̄us egerit. g^{o} si uelo
cius eadē po^{a} ꝯsil'r applicata agit in ꝓ
cessu hoc erit qr resi^{a} minorat'. sȝ hoc
posito et ꝯcesso nō saluat' z^{m} eū reactō
neqȝ ēt posito ꝙ po^{a} maioret' ꝑ succes
siuaȝ acqsitiōeȝ ipetus pōt reactio z^{m}
eū saluari qr nullo^{o} z^{m} eū si n̄ alō dicat
pōt iter equalia esse reactio. g^{o} nullo^{o}
pōt iter alia eē reactō ꝯ^{a} pȝ ut fuit su
ꝑi^{9} declaratū. et assūptuȝ sil'r qr si pōt
iter inequalia eē reactio sit g^{o} ꝙ iter a
et b ita ꝙ a sit maioris potētie q̄ȝ b et
seq' ꝙ po^{a} a excedit potētiaȝ b g^{o} per
aliqd dicam^{9} g^{o} ḡtia exēpli ꝙ ꝑ duos
ḡdus g^{o} ꝯtingit assignare unā ꝑtē ꝟsus
b terminatā q̄ si eēt a reliqs ꝑtib^{9} a se
ꝑata eēt potētie ut z^{o} uocet' g^{o} hui^{9}l ꝑs

c et hui^{9} c uolo ꝙ p^{a} ꝑs ꝟsus b termi
nata in 100^{lo}. minoris potētie eēntial'
q̄ȝ to^{m} c uocet' f et reliquū a ꝑter. f. uo
cet' d et pȝ ꝙ d ē et erit maioris potē
tie f et b sil' ēt si f esset sūme frigiduȝ
et in eo eēt tota m'titudo friditatis q̄
nō ē in b sit itaqȝ nō ⊖ initiatiuū reacti
onis b in a et seqtur ꝙ aut b icipit agē
in totuȝ a adequate aut i aliq̄ȝ ei^{9} ꝑteȝ
solū adequate aut oīo ꝑ ꝑtē añ ꝑteȝ et
q̄uocunqȝ dicat' seq' ꝙ d ꝑ certū tēp^{9}
post hoc erit potētius f ⁊ b sil'r ⁊ si b
facili^{9} ꝑseuerat motū q̄ȝ possit ichoare
h ē qr uelocitas inseqtur ꝓportōeȝ po
tētie supra resistētiā ⁊ iprocessu resi^{a}
erit b^{oz} q̄ȝ i p̄n^{o} ⁊ po^{a} maior ꝑꝑ succes
siuā ipetus acqsitiōeȝ ꝑ ꝑtē añ ꝑteȝ g^{o}
cū d hūerit ꝓportiōeȝ maioris iequali
tatis supra f et b sil' ul' in quocūqȝ ⊖
dato post h añ illō hēbit ꝑs n̄ repassa
supra ꝑteȝ repassaȝ aut d supra f ꝓpor
tionē maioris inequalitatis ⁊ n̄ hēbit
b supra f cōputato iuuamēto d ꝓpōtio
onē maioris iequalitatis ⁊ actio b q̄ ꝑ
p̄us incipit fieri in a siue in f non ha
bebit actiōem d in f sequitur ꝙ pars
repassa siue ꝙ f ante illud calefiet ēt
concesso ꝙ agens in alterando acqui
rat impetuȝ per ꝑtem ante parteȝ qua
re per nullum tempus durare poterit
reactio si non recurras ad aliud ut pȝ
consideranti dicta ꝯ Jacobū. Jbi eīm
directe formatū ē h ar^{m} ⁊ forte dicet'
hic sup̄flue fuisse replicatū. possēt ibi
arg^{a} adduci ꝓbāda ꝙ difficl'tas actio
nis nō iseq' ꝓportōȝ potētie supra re
sistētiā sȝ so^{m} potētiā agētē q̄r si eadē
po^{a} maneat se^{z} ꝙ eandeȝ difficl'tatē ꝓ
cedē faciet. quā in p̄n^{o} h a calculatore
nostro sufficiēter ꝑtractata sūt i rñden
do ad a^{a} arg^{a} ꝑ ipȝ formata qñqȝ ne
gat assūpta qñqȝ negat ꝯñtias non assi
gnās tamen aliquas cās propter quas
debuerit consequentias illas que ui
dentur euidenter tenere negare quo
modo tamē ad illa sua argumenta res
pondenduȝ sit tenendo reactioneȝ esse
possibilem satis patet consideranti

rñsiõez modũ nostrũ ;et ea q̃ dicentur
sequẽti ĩ pte tractatus. Iterũ in rñden
do plura dic̃ ꝯ q̃ instare potuissez cum
minime tenẽda sint omitto aũt cũ ex di
ctis istãtia ꝯ ista pateat 'aut cũ aliũ lo
cũ postulẽt ut ñ nimis ĩ longũ tractat^{9}
noster ꝓcedẽt ad laudẽ oĩpotẽtis ꝛc̃.

P Aulus uenetus ĩ his
q̃ supra librũ
de gnãtiõe scripsit in sũme
ta sua circa pñtez mãz pre
suppõit ꝙ caliditas maioris sit actiuita
tis q̃ꝫ friditatis et frigiditas q̃ꝫ hũidi
tas et hũiditas maioris q̃ꝫ siccitas.eꝫ
aũt maioris potẽtie resistitiue siccitas
ẽ q̃ꝫ hũiditas.hũiditas q̃ꝫ frigiditas ꝛ
frigiditas q̃ꝫ caliditas. Itẽꝫ ibidẽ dic̃
ꝙ caliditas silr̃ et frigiditas maioris
sunt potẽtie actiue q̃ꝫ resistitiue hũidi
tas aũt et siccitas maioris sunt potẽtie
resistitiue q̃ꝫ actiue.dic̃ eiꝫ ꝙ actiuũ ꝛ
resistitiuũ sũt diuerse passiões ꝛ ꝓpe
tates p̃maꝝ qualitatũ et stat unã altera
maiorez esse.dic̃ ẽt ꝙ ps nõ repassa hꝫ
hoc ex nã ꝛ ordine uniuersi ut nõ agat
seu agẽ intẽdat uel nitat̃,ĩ ptẽ repassaꝫ
donec desinat passũz agere seu icipiat
ñ sufficere agẽ in ptẽ repassaꝫ pp debi
litatez factã in eo passo ab agẽte p̃nci
pali hec iste ut credo nc̃ ñ hẽo lib^{m} ei^{9}

Cõtra p̃mo dc̃a ꝓcedũt satis ea que
ꝯ Iacobum et Marsiliũ circa h^{o} dc̃a
sunt. Itẽ ex dictis seq̃ret̃ ꝙ nõ posset
inter hũiditatẽ ꝛ siccitatẽ fieri reactio
alys deductis z^{m} mõꝫ eius ꝓbandi. et
saluandi reactiõez.ꝯñs est incõueniẽs
apud ipꝫ.ut tꝫ et ꝯ^{a} manifesta est.si eiꝫ
hũiditas a agat in siccitatez b g^{o} actiui
tas hũiditatis a ẽ maior resistẽtia sicci
tatis b g^{o} resistẽtia hũiditatis a ẽ maiõ
resistentia siccitatis b ergo resistẽtia
hũiditatis a ẽ maior po^{a} actiã seu acti
uitate b.g^{o} siccitas b nullo^{o} aget ĩ hũi
ditatez a ꝯñe oẽs sunt satis manifeste ꝯ
siderãdi dc̃a ab eo q̃ sunt supi^{9} recita
ta.Silr̃,si ĩ aliq^{o}cãu suo siccitas b agit
ĩ hũiditatẽ a po^{a} actiã seu actĩtas sicci
tatis b ẽ a^{oz} resi^{a} hũiditatis a g^{o} resi^{a}
siccitatis.b.ẽ maior resi^{ia} hũiditatis a
g^{o}.ẽt resi^{a} siccitatis.b .ẽ maior po^{a}
actiua seu actĩtate hũiditatis a. g^{o}hũidi
tas a ĩ n^{o} tali cãu agit ĩ siccitatẽ b ꝯñtie
oẽs hic fõmate sũt ꝯsiderãdi maifestei
dictũ ab eo hic ultio recitatũ.õz oĩo uo
lũtariũ et irrõnale ꝯ qȯ satis ꝓcedunt
arg^{a} calculatoris Itẽ seq̃ret̃ ex isto ꝙ
si nc̃ iter a ꝛ b reactio fieret ita ꝙ a eẽt
p̃ncipale agẽs calidũ c ps eius repassa
et d ps ipius nõ repassa et q̃ꝫtũcũqꝫ q̃ꝫ
nũc potẽtius fieret d p sbitaꝫ ĩ eo gene
ratiõez calr̃itatis aut p gnãtiõez calr̃ita
tis qñtecũqꝫ mlr̃titudis añ illȯ ⊖ in q^{o}
desinẽt reagẽ b in a si d nullo^{oo} uariet̃
in po^{a} ñ desinẽt b citi^{9} ꝛeagẽ in c q̃ꝫ si
ñ eẽt in eo.d talis calr̃itas gnãta ꝯñs ẽ
oĩo irrõnale et ꝯ^{a} z^{m} eũ pꝫ. Itẽ seq̃re
tur ꝙ si aliqȯ corp^{9} ĩfrigidaret̃ et ap
plicaret̃ ei sufficiẽter aliqȯ corp^{9} ipo
ꝛ ĩfridante silr̃ calidi^{9} ꝛ nõbilr̃ potẽti^{9}
alys pib^{9} ñ calefieret ab eo añ assimila
tiõez ipi^{9} ad illȯ fridũ aut saltẽ añ illȯ
⊖ ĩ q^{o} illȯ friduꝫ si solũ illi eẽt applica
tuꝫ desinẽt ab agen^{o} .ꝓbig̃. si a ĩfrida
ret̃ a b ꝛ alys ñ uariatis ĩfridaret̃ ab
eo p horã p̃cise ꝛ añ me^{m} ⊖ illi^{9} hore
g̃tia exẽpli aproxiaret̃ c a et b calidi^{9}
et eis mlr̃to potẽti^{9} c nõ calefacẽt a ĩ z^{a}
medietate hore seu añ finẽ hore ꝯñs ẽ
oĩo icõueniẽs et ꝯ^{a} pꝫ ex ei^{9} fundamẽ
to .uanũ.eiꝫ et supfluũ eẽt dicẽ ꝙ ps ñ
repassa hꝫ ex ordie uniuersi ut nõ agat
in ptẽ repassaꝫ in eo tẽpore ĩ q^{o} patit̃
a passo qꝛ h^{o} ẽ dicere ꝙ idẽ nõ mouet̃
silr̃ adequate motib^{9} ꝯrys et ita in ista
rñsiõe nihil nouũ faciẽs p ista et uitãs
arg^{m} sepi^{9} supra ĩ opiniõe Iacobi fa
ctuꝫ q̃ꝛ ꝛc̃. Profecto recursus ei^{9} ad
ordinẽ uniuersi ĩ hac pte fuit hõis am
bigui .hec p nũc sufficiãt q̃ꝫtuꝫ ad hoc.

a Lium modũ rñdẽdi
ĩ ista mã quo
rũdã ut existimo moderno
rũꝫ ñ paruo h tẽpore aucto
ritatis cũ ad hũc lo^{m} peruenissez gtia
cuiusdam nostri socy delectissimi in
scriptis habui Secundum ergo istũꝫ

modũ rñdi et soluandi reactiões dicit
primo ꝙ in cãu cõi calculatoris ubi .s.
a est agens pñcipale et b passuz pñcipa
le et c pars repassa a ⁊ d pars nõ repas
sa ipius a a pñcipio actõis a agit i ipz
b et b in a et ꝙ nunq̃z b et d agent sil'
in eandẽ partẽ c et ꝙ d nõ aget usqz ad
certuz tẽpus in c cuius causa est qꝛ d
nõ appetit agere in c dicit 2° ꝙ sicut
in pñcipio infinite modica ꝯrietas et
dissimilitudo incipit esse inter d et c
ita incipit infinite modicus appetitus
agendi in c esse in d et ꝙ successiue sic
maiorabit ꝯrietas inter d et c ita in
d appetitus agendi in c maiorabit qua
re cũ nõ qlibz appetitus d sit sufficiẽs
ad hoc ut d agat i c ad hoc ut d sit suf
ficiens agere in c oportebit ꝯrietatez
inter d et c usqz ad tm̃ maiorari ꝙ i d
acqratur appetitus ad actõez sufficiẽs
et cum hoc nõ fiet nisi in certo tẽpore
post pñcipiũ reactiõis et ꝑ tale certum
tẽpus nõ agat d in c. 3° ponit hec di
stinctio ꝙ duplex ẽ qualitas una spũal'
que subito multiplicat a sbo quali ⁊
alia real' q̃ ẽ instrumẽtuz eius ad agen̄
q̃ nõ subito ml'tiplicatur sz itendit suc
cessiue mõ dico ꝙ d ml'tiplicabit istru
mẽtuz suuz fortius ad agen̄ in b q̃z i c
qꝛ hz appem agendi in b et possz forte
dici ꝙ d ꝓduceret instrum̃tnz intẽsius
in b. q̃z in c lz b sit remotius qꝛ agendi
in unũ ẽ appetitꝰ ⁊ nõ in aliud ul' dicat
ꝙ lz instrumẽtuz itensius ꝓducat in c
q̃z in b tñ ꝑ certuz tẽpꝰ ñ erit forte ad
agendũ qꝛ ꝺficit appetitꝰ et dico ꝙ cũ
b agit in c si ꝑ possibile c discõtinua
ret a d. ꝙ d nõ ageret i c nisi pñus ml'ti
plicaret instrumẽtuz forte ad assil'andũ
sibi d credo tñ ꝙ h littera uelit hẽre c
ubi imediate dixi .d. sicut ẽt ml'tiplica
ret i p° cãu stãte uidelz uniõe ⁊ ꝯiuncti
one d cũ c dico ulteriꝰ ꝙ ꝑtes extreme
d ⁊ c erũt sil'es . His uisis pz sol'o ad
argumẽta h 3m formal'r hñt scripta eiꝰ
pꝰ quorũdã narratiões q̃ neqz arguũt
neqz iꝓbãt reactiões et ꝯ quoꝝ aliqa
arguẽ possez. Ad argm calculatoris q°

ꝓbat b ñ agẽ i c qꝛ si c eẽt ꝯsũmc fridũ
ut b d assil'aret sibi sil' c ⁊ b sz diffici
lius ẽ gnãre q̃z ꝯseruare. g° ⁊c. dupli
citer dic̃ posse rñderi ꝑ° 2m Jacobi
forliuiẽsis opinionẽ dicẽdo ꝙ b dum
agit in c ista ꝑs b que terminat ꝟsus c
agit i c ꝑ potẽtiã eiꝰ eẽntialẽ et ꝑ potẽ
tiã accidẽtalez quã alie ꝑtes sibi tribu
unt ultra hoc ẽt alie ꝑtes b ꝑ se et ꝑ po
tentiã eaꝝ eẽntialez agũt in c supra illõ
qõ tribuũt ꝑti b termiate ad c. ꝑs aũt
c terminata ad b resistit actõi b in istã
ꝑ potẽtiaz eius eẽntialẽ et ꝑ potẽtiaz
quã certe ꝑtes a sibi tribuũt . Ille tñ
ꝑtes a ꝑ quas ñ reagit b nõ resistunt
actõi b nõ g° totũ a resistit sz solũ ꝑs
a termiata ad b quare seqtur ꝙ diffici
lius ẽ ꝯseruare q̃z gnãre nã tom a ⁊ ꝑs
eius extrema ꝯcurrũt ad gnãndũ et nõ
ad ꝯseruãdũ. hec aliqual'r magis decla
raui nihil tñ ꝯrũ ponẽdo. Aliter dic̃
posse rñderi 2m opinionẽ Marsily te
nẽdo ꝙ q̃libz qualitas plꝰ agat q̃z resi
stat ⁊ 2m hec fundamẽta rñdet ad oĩa
argum̃ta calculatoris renuẽdo rñsiões
illas quas calculator i littera de mẽte
quorũdã ponit. ꝯ eiz illas ut dic̃ suffi
ciẽter arguit calculatoꝛ alia ẽt dñr ꝯ q̃
instandũ esset. ista tñ ꝑ nũc omitto. dic̃
tñ ꝙ ꝯcedẽdũ ẽ ꝙ eadẽ ꝑs sil' iuuabit
et ipediei respectu eiusdez actiõis. nã c
iuuat d ad agendũ in b mediãte calidi
tate ipius c ipediet tñ ꝑdictã actõez me
diãte eius friditate et. sic dic̃ ꝯcedẽdũ
eẽ scꝺaz quatuoꝛ istaꝝ ꝯcl'onũ quas cal
culatoꝛ ꝯtra reactões in littera deduc̃
quã tñet aliꝗ plures in phĩa et medicĩa
audaciter uident ꝯcedẽ. Cõtra illõ qõ
in fine pmi dci ꝺꝛ possumꝰ arguere nã
oẽ agẽs eẽntialẽ hz appem quoad õe ꝯ
riũ sibi assimilandũ Itẽ accipio mem ⊖
illiꝰ tẽporis i cuiꝰ nulla ꝑte dic̃ d ñ agẽ
i c durante tñ actiõe b in a. et arg° sic
ubi nẽ sit illõ ⊖ d nẽ nõ agit in c qõ est
aliqual'r sibi sil'e aut ñ agit i illõ qꝛ ñ ẽ
ꝯrietas inter d ⁊ c sufficiẽs ad actiõez
iter ista seu ad apetituz i d agendi i c ⁊
ita nõ ẽ sufficiẽs appetitꝰ aut qꝛ nõ hz

dñũz supra illud aut q2 actio b p c in pedit d agere i c aut q2 d ꝛ c sunt simi lia zm eχma nõ zm illud.n.remouet in cõi casu cum po9 ꝙ d sit potēti9 c ꝛ b sil' ꝛ ēt si c eēt sũme fridũ nec 3m ut cui dēter ꝓbauit calculator qð ēt iste ñ ne garet nec ēt 4m dici pōt ut etiã ꝓbauit calculator si li9.n.scðʒ eχma nõ ꝓhibʒ actionē secundum puncta intrinse ut ēt ille perticulariter argumētis carcula toris rñdendo concedit. Relinquit g9 som ꝑpter pm d nõ agere in c ut etiã ipse in z9 dicto uidet ꝯcedere. Sʒ ꝯ quia ex i9 sequeret ꝙ d nũꝗ assimi labit sibi c ꝛ uľr ꝙ non possꝫ aliquod agens assiľare sibi aliquod passuz ꝯñs fm contra eũ ꝛ ꝯ oēs ꝛ.ꝓbatur ꝯ q2 si c aliqñ assimilabit d prius erit tale quale nunc est ꝗ silř c d igit cuz fuerit tale quale nunc est tunc ꝑmo inter illa erit tanta cõtrarietas ꝗta nũc ꝛ i que nũc ē per ipm nõ sufficit ad actionē.et motuz iter illa.seu adħ ꝙ d appetit age re i c.ergo ꝛ i non sufficiet. ergo non tunc aget d in c assimilando sibi ipʒ g9 d non assimulabit c cũ tunc nõ erunt si milia.oĩa satis sunt mãi festa.Et codeʒ modo probat ꝙ nm agēs maxie si fue rit sũmuz assiľabit sibi aliqð passũ q2 infinite modica cõtrarietas erit iter ta le pam ꝛ agens ante assiľationē pal ad agens.ergo ante assiľationē iam deue niet ad silēʒ graduz ꝯrietatis ꝗdui qui nũc est inter d ꝛ c in supiori nostro ca su si prius remissior ꝗd9 ꝯtrarietatis nõ erat inter illa.ergo duʒ ad im ꝯuene rit nõ ulterius aget tale agēs in passũ ꝛ si pri9 grad9 reissior ꝯrietatis erat iter i nulla adhuc actõ fiet inter illa. ꝗr ꝛc. Sʒ si forte diceres ꝙ reissior gradus ꝯtrarietatis ē sufficiēs ꝑ mo tu ꝛ appetitu inter a z9 ꝗ inter d ꝛ c adħ sequũt ꝯclõés fřc supi9 deducte. q2 zm isti9 fundamētũ opportebit dicē ꝙ inter a duo aliqs erit ꝗd9 ꝯrietatis ita reiss9 ꝙ noo cũ i9 fiet iter i actio seu appetit9 i agēte agēdi i illð pam ꝛ ꝗcũꝗ ꝛ ꝗtũcũꝗ reiss9 assignet seqt

ut añ conclusiones false supra deducte ut cõsideranti pʒ Iteʒ potētia d est ma ior reħ c sil' cũ timamēto qð recipit c ab ipo b et ē sibi ꝯriũ et est d agens oĩo nãle nullomõ cognoscitiuũ suffici enter sibi applicatuz et alia agentia nõ ipediũt actiõeʒ d in c g9 agit d in c.ꝯ pʒ q2 uelocitas in oĩbus motib9 in se qtur ꝓportõeʒ potētie motiue supra re sistētiã mobilis ut cõiter dr quare ꝛc.

Cõtra zm in q9 uoluit crescēte ꝯrie tate crescē iter alia duo appem ꝛ ñ quē libet appetitũ determinato exñte dñio sufficere ad actionē p9 ꝓcedũt ea argu mēta q̃ ꝯ pm dictuz sunt formata. Itē sequeret ꝙ tua manu posita iuxta ignē aere oleo aut ligno ꝛ silř ferro aut gla tie igni aproximata magis appeteret ignis agere in ferrũ aut in glatiē ꝗ in manum aerem oleum aut lignum con sequens est incõueniēs cum ignis sit agēs mere nãle et nullomõ cognisitiuũ et cũ aeris olei uľ ligni in ignē sit faci lior ꝯuersio ꝗ ferri aut glatiei et.ꝯ pʒ cũ maior sit ꝯrietas iter ignē et gla tieʒ aut ferrũ ꝙ uolo sue nãe eē totaľr dimĩssuʒ ꝛ nullo9 a sua dispōne nãli al teratũ ꝗ iter igneʒ et manũ aereʒ oleũ aut lignũ q̃ uolo satis eē calida igit p zm dcʒ haberet ignis maiorē appetitũ agēdi in ferrũ tale aut glatiē ꝗ in ma nũ aereʒ oleũ aut lignũ ad maioreʒ eim ꝯrietatē maior insequr appetitus. Itē zm istũ aut daretur minimus appetitus sufficiens ad actiõeʒ d in c aut maxim9 q nõ aut minim9 qui ñ aut maximus q sic nõ 4m nã quocũqʒ dato adhuc a isto suffic nec 3m q2 si appetit9 iste pp eius remissiõeʒ non sufficit a fortiori neqʒ alius eo remissior neqʒ primuz. nam tunc daretur primuz ⊖ actionis ꝛ motus qð ē ꝯtra philosophũ 6o phisi coꝝ ꝛ ꝯ pʒ q2 si darēt mim9 appetit9 q sufficēt sit iste ut 3.g9 aliqð ⊖ erit in quo crescēte appetitu d ad agēdum in c quousqʒ erit sufficiēs ad agenduʒ in c erit primo talis appetit9 agendi in c precise intēs9 ut 3 ꝛ in i9 ⊖ erunt

cīa requisita ad actionē d in c puta appetitus ꝯtrarietas applicatio eorum scdm exīma ⁊ actio b in c pꝰ icboata nō impedit actionē. ergo i iº ○ aget d in a ⁊ añ illud nūqꝫ egit cuz in cāu nūqꝫ habuit appetitū sufficientē ad actionē gº dabit pm ○ actiōis d in c qꝛ illud erit tale ergo relinquit zm. s. ꝙ dabit maximus appetitꝰ q nō sufficit. sit ergo nūc tale ○ in quo d hēt illū maxim appetitū qui nō sufficit ⁊ sequit ꝙ d incipit agere i c i medietate. n. post hº erūt oia q̄ reqrūt ad mōz s. ꝯtrarietas ōbita iter d ⁊ c ⁊ ex ꝯñti appetitꝰ sufficiēs applicatio ꝯueniēs dñiuz expediēs ⁊ actio b i c nō ipedit talē actionē ēt silitudo d ⁊ c ſm eoꝝ exīma nō poterit ipedire iam ut pluries fuit dictū. sed ꝓbat hoc nō eē possibile. s. ꝙ nūc icipiat d agere in c ⁊ ꝑ ꝯñs zm dictū nō ē uerū qꝛ imediate pꝰ h ꝑ ꝯcessa a te d aget in c. gº imediate pꝰ hoc erit magis silis ipsi d ꝑs c q̄ patiet seu q̄ icipiet pati a d q̄ꝫ nc gº minor erit ꝯtrarietas iter d ⁊ istā. gº minor apetitꝰ ⁊ iste q nūc ꝑꝑ eiꝰ remissionez nō sufficit. ergo a fortiori pꝰ h n̄ sufficiet cū erit remissior. ul' sic ⁊ i iō deueniet. imediate pꝰ hoc aliqua ꝑs c. terminata ad d patiet a d que imediate pꝰ h nō patiet a b gº imediate pꝰ h nō erit ia magis ꝯtria d q̄ꝫ nūc gº non erit inter iam ⁊ d maior q̄ꝫ nūc ꝯtrietas. gº imediate pꝰ hoc appetitꝰ d agēdi i iam nō erit maior q̄ꝫ nūc ⁊ ille appetitꝰ qui nūc ē in d ꝑꝑ modicā eiꝰ itēsionē n̄ sufficit. gº neqꝫ imediate pꝰ h sufficiet. gº ⁊c. oia satis patēt. Si qs totis uiribꝰ conaret forte latentiā quādā i argº cognoscēt. al'r tn̄ tūc ego formarē argm ita trāseo nc qꝛ satis ita formatū i ꝓposito ꝓcedit ⁊ h idē arm equal'r ꝓcedit ꝯceso ꝙ det minimꝰ appetitꝰ c ad agēdū i c sufficiēs ⁊ nc sit illō ○ i qº pim hēt ut ꝯsideratū pꝫ nō necem erat ō zº ⁊ 4º mbro ꝓpōite diōnis facē mētōꝫ cū zº pa sufficerēt utꝫ. Itē pn' istatur motꝰ q nūc a d icipit fieri in c ubi nūc sit ○ i qº d icipit agere in c aut icipit

a certo gdu uelocitatis aut n̄ gdu si pm seqt ꝙ añ h ēt d agebat in c qō ē ꝯtra cāuz quē hēs adittere ⁊ ꝯa ꝓbat nam si imediate post h erunt requisita pro tāto gradu uelocitatis ⁊ na latitudo alicuꝰ reqsitoꝝ ad mōz puta appetitꝰ ꝯrietatis qualitatis agentis aut alicuꝰ alteriꝰ erit sbito adequate gnāta l' acqsita seu adequate sbito acquiret ⁊ sil'r na latiº alicuꝰ istoꝝ q̄ resistunt aut iuuāt i resistēdo erit subito adequate deꝑdita seu subito adequate corrūpet seqt ꝙ nūc ⁊ ēt añ h ia q̄ imediate pꝰ hoc faciēt ꝓ tāto gradu motꝰ nūc faciunt ⁊ faciebāt ꝓ gradu reissiori motus gº nūc n̄ icipit d agē i c nūc ex coi mō loqñdi uolo ꝙ itēsior qualitas possit eē posteriꝰ q̄ꝫ pꝰ fuerit. q̄ꝫuis modus iste sit uulgaris ⁊ ex cōi cursu nāe non uerꝰ hoc tn̄ i ꝓposito nullā facit diuersitatē aut difficl'tatē. qꝛ ꝯcluderez. sic ergo nūc sunt ⁊ ēt añ hoc erāt reqsita ꝓ gradu reissiori motꝰ d i c. gº nūc ⁊ ēt añ h d agebat i c ꝯa pꝫ ⁊ sil'r patet ꝙ na ꝯtrietas adequate sbito acqret ⁊ ex ꝯñti nullꝰ appetitꝰ ⁊ na aa qualitas ut pꝫ q̄ꝛ ⁊c. Si zm ōr puta ꝙ incipiat motꝰ d i c a nc gdu uelocitatis sequit uelocitatē i motibꝰ nō iseq ꝓportionē ꝓporm potētiaꝝ motiuaꝝ supra suas resistētias ꝯñs ē ꝯ oēs ꝓportōalistas ⁊ ꝯa ꝓbat qꝛ nc ꝑꝑ poam actiaꝫ d ⁊ resistiam c ē aa ꝓportio maioris iequalitatis ⁊ i aliqº ○ añ assil'ationez c ad d erit iter poam actiuā d ⁊ resiam c ꝓpōtio in zlo maior q̄ꝫ nunc ⁊ tūc motus ē i ifinim uelocior q̄ꝫ nūc aut q̄ꝫ incipiat fieri. gº nō tal' ē ꝓporº motuū qual' ē ꝓporº ꝓporm ⁊c. cū ꝓporº ꝓporm ē aut erit ꝓporº zla iter motꝰ āt nō erit aut ē ꝓporº zla omnia patēt. Forte dices ꝙ omniuz que se tenent ex parte potentie actiue d ad omnia que se tenent ex parte potētie resistitiue c nc ē ꝓporº equalitatis et qꝛ successiue maiorabit appetitꝰ imediate pꝰ h ifinite modica seu pua erit ꝓporº maioris inequalitatis d supra c q̄ꝛ a n̄ gdu icipiet

mot⁹ iste ꝯ̃ hãc rñsiõez istat̃ .nã ex ista seq̃ret̃ ꝙ nunq̃ȝ p⁹ h d agẽt in c ꝯñs ẽ falsuȝ 2ᵐ ipm.et ꝯᵃ ꝓbat̃ qꝛ nc̃ iter d ꝛ c ẽ ꝓportio equalitatis scõȝ ipsuȝ oĩa ꝯputãdo ĩ d q̃ tenẽt se ex ꝑte potẽtie actiue ꝛ oĩa ĩ c ꝯputan° q̃ se tenent ex ꝑte potẽtie resistitie ꝛ p⁹ h maiorabit̃ appetit⁹ ĩ d agenˡ in c ꝑꝑ maioratõnez ꝯ̃rietatis iter d ꝛ c.g° nõ plus maiorabit̃ appetit⁹ talˀ q̃ȝ ꝯ̃rietas iter dicta tunc ultra q̃ȝᵐ maiorabitur ꝯ̃rietas dicta tm̃ ĩ resiᵃ c maiorabit̃ qꝛ d manebit suᵐ oĩo sicut nũc dispositũȝ postq̃ȝ ꝑ ipm sequit̃ ꝙ ĩcipiat nũc d facere alquaȝ ꝑtẽ c sũmã.g° nõ plus maiorabit̃ appetit⁹ d agenˡ in c q̃ȝ resiᵃ c ꝛ ñ aliter ĩ d maiorabit̃ poᵃ ad agẽdũ ĩ c q̃ȝ ꝑꝑ maiorationẽ appetit⁹ ꝯñtez maiorationẽ ꝯ̃rietatis iter d ꝛ c ꝛ nᵃ aᵃ cã minorat̃ resiᵃ in c.ymo tantum maiorat̃ resiᵃ in c ad actõez quã ipȝ d ĩtẽdit q̃ȝ tuȝ ꝯ̃rietas maiorat̃ iter d ꝛ c.g° non plus maiorat̃ poᵃ actiã in d q̃ȝ resiᵃ ĩ c omnia in potentia actiua d ꝯputãdo q̃ ĩ agẽdo ꝯcurrũt ꝛ oĩa ĩ resiᵃ c ꝯputãdo q̃ faciũt adh̃ ut c resistat actõi d q̃ȝ ĩ ipm ĩtẽdit ꝛ iter talẽ potẽtiã actiuam d ꝛ resistitiuã c ẽ nũc ꝓpor° equalitatis alys ĩpedimẽtis aut iuuamẽtis deductis.g° nõ ĩcipit d agere ĩ c q̃d ẽ nostruȝ ĩtentuȝ oĩa h argᵃ ꝛ ꝯñtie formate satis patẽt. Jtẽ duȝ d ĩcipit agere ĩ c in certo cãu maiorẽ hẽt ꝓportionẽ ipm d supra c q̃ȝ habeat b supra ipsuȝ c g° ueloci⁹ ĩcipiet ĩ certo cãu d.agere in c q̃ȝ ĩmeditate añ illõ ꝋ in q° d ĩcipit agere in c b egerit in ipm c ꝛ ĩcipiet d agere ꝑ toᵐ c adequate aut ꝑ maiorez ei⁹ ꝑtẽ q̃ȝ b g° nõ incipiet d infinite tarde agere ĩ c ꝛ ẽt sequitur utsupra ꝙ ꝯtinue p⁹ h mior erit ꝯ̃rietas inter d ꝛ c q̃ȝ nũc ꝛ 1ᵃ q̃ nũc ẽ ñ sufficit ad motũ g° q̃ p⁹ h erit mĩme ad motuȝ sufficiet g° p⁹ h nõ aget d ĩ c.g° nõ ẽt ĩcipiet d agẽ in c. Jtẽ ego q̃ro si sbito toᵐ b nũc corrũpet̃ ꝑ remotionem de pñti ꝛ põnez de ptõ d tũc ĩcipet agẽ ĩ c ponẽdo ꝙ nũc sit illõ ꝋ de quo sepi⁹ supra

facta ẽ mẽtio ĩ q°.s. ĩcipit d agẽ ĩ c ꝛ ĩ q° in d ẽ maxim⁹ appetit⁹ q nõ sufficit ad actionẽ ipsi⁹ d ĩ c aut nõ si dicis ꝙ sic ꝯ̃ iter d ꝛ c nc̃ ñ ẽ ꝯ̃rietas sufficiẽs ꝛ ex ꝯñti in d nõ ẽ appetit⁹ sufficiẽs ad agẽduȝ in c ꝛ nõ intẽsior q̃ȝ nũc p⁹ hoc erit appetit⁹ in d cũ ꝯtrarietas nõ maiorabit̃ inter ipȝ ꝛ c.g° non incipit d agere in c. Si dicis ꝙ nõ.g° ꝑmanẽtia b ẽ cã ꝙ d ĩcipit agere ĩ c qꝛ.s. permanẽtia ipsi⁹ b ꝛ applica° ad c ẽ cã maioris ꝯ̃rietatis iter d ꝛ c aut g° b cãbit maiorẽ q̃ȝ nũc ꝯtrarietatẽ iter d ꝛ toᵐ c adequate aut soluȝ iter d ꝛ aliquaȝ ꝑtez c.si ꝑᵐ g° ĩmediate post h in toto c ꝛ qualȝ ei⁹ ꝑte gñabit̃ fritas. Si dicam⁹ a cẽ agẽs ꝑncipale sũme calˀm ꝛ b paᵐ ꝑncipale frigiᵐ ꝛ hȝ calˀitatẽ ꝛ frigiditatẽ fieri reactionẽ ꝛ ĩmediate p⁹ hoc gñabit̃ calˀitas in aliqᵃ ꝑte c.g° incipit motiu⁹ ꝯ̃rys moueri aliqᵃ ꝑs c si 2ᵐ puta ꝙ maiorẽ ꝯ̃rietatẽ cãbit pñtia ꝛ ꝑmanẽtia b iter d ꝛ aliquã ꝑtẽ c aut igit̃ maiorẽ cãbit ꝯ̃rietatẽ inter d ꝛ ꝑtẽ c terminatã ad d aut inter d ꝛ ꝑtem c nõ terminatã ad d ꝑtẽ c demõstrãdo inter quã ꝛ d ꝑ alicui⁹ certi tꝑis q° libȝ ꝋ futuro adequate maior q̃ȝ nunc erit ꝯ̃rietas si ꝑᵐ.g° ĩ nullã tˀlez ꝑtẽ incipit d agere.g° nõ incipit aliqua ꝑs c cẽ sũma.cui⁹ oᵐ ĩ cãu cõi solȝ dici. Si 2ᵐ g° incipet d agere ĩ distãs nõ agẽdo ꝑ meᵐ meli⁹ actõis suscepᵗᵐ ꝛ min⁹ tali resistẽs actioni ẽt sequeret̃ ꝓiñ ꝙ ñ ĩ iᵃᵐ agẽ ĩcipet ut ꝯsideratũ supra dicta pȝ. Jtẽ quocũq̃ȝ ꝋ dato p⁹ h tpus ĩ q° d aget in c in 1° erit tũc aliqᵃ ꝑs c ĩmediata d magis silˀis d q̃ȝ nũc ut visi mili⁹ ẽ dõȝ ꝛ nũc d ñ agit ĩ illã ꝑꝑ modicã cẽ ꝯ̃rietatẽ inter d ꝛ talez ꝑtez g° a fortiori tũc nõ aget ꝛ ita in n° ꝋ futuro aget d in aliquã ꝓtẽ c ꝯᵃ ꝛ assũptuȝ satis ut supra patẽt. Jtẽ seq̃ret̃ ꝙ d ꝑpri⁹ incipet agere in aliquã ꝑtẽ c rẽotã q̃ȝ ꝓpinqnã ꝯñs ẽ fᵐ ꝛ irrõale ꝛ ꝯᵃ pȝ p⁹ q̃ȝ supra q̃lȝ ꝑtẽ c rõe ꝑmaꝝ qualitatũ hẽt d ꝓportionẽ maioris inequalitatis ꝛ ꝯ̃rietas ẽ maior inter d ꝛ ꝑtez

c remota q̄z iter ip̄z d ꝛ ptē c ꝓpīgorē
sibi seu ꝓpinquā. Jtē seq̄ret ut supra
ꝙ igni aproximato ligo plurimū calefa
cto ita ꝙ fere īcipet ex ipso ignis gnā
ri nō ageret ignis ī tale lignū ignez ge
nerādo aut ulteri9 calefaciēo ꝛ tñ age
ret ī ligm plurim frigim sibi som equali
ter applicatū ꝙ plus ꝓo resisteret ꝯñs
ē īcōueniēs ut apꝑz ꝛ ꝯa ēt ut supra ē
manifea iter .n. ꝓm ligm ita calm ꝛ ignē
nō ē ꝓ̄rietas sufficiēs ad actōez. q̄ꝛ iter
ia mīme actio fiet. mō iter ligm ita fri
gidū ꝛ ignē ꝓ̄rietas erit sufficiēs q̄ꝛ ꝛc̄
Jtē apꝫ mirabile ꝙ na ī d facta mutati
one debeat ī ipso d uariari seu intendi
appetit9 ad agēduz in illō ꝑꝑ mutatōz
solā ī ao qō ꝓ9 erat ꝯtrariū. factū ē .n.
d agēs mere naturale nulloo cognosci
tim. Cōtra zm dictū ēt arguit̄. pona
tur .n. ꝓo ꝙ d forti9 mltiplicet īstrm̄ in
b q̄z ī c ꝛ adħ forte itēsi9 ꝛ utor argo
nostri Marsily. qui hūc mōz fere ex to
to reprobauit qꝛ d ē agens mere nāle
go defendit ꝟtutē suā seu īstrm̄ maxīe
illā quā sbito mlplicat circa se speri
ce. q̄ꝛ itēsiorem ꝛ fortiorē in c q̄z in b
mltiplicabit ꝟtutē suā seu instrm̄. itaq̄z
r̄ñsio na ꝯa ꝛ am patēt. Jtē si d agit ī b
agit ꝑ c go nō itēsi9 aut forti9 in b q̄z ī
c mltiplicabit instrm̄ fractōe ꝛ reflexi
one deductis ꝯa pꝫ ꝛ bona est apō cos
q zm rōnez ꝛ nō som ꝼm uolūtatē ꝛ ob
stinate loquūtur ꝛ añs pꝫ. Cōtra cām
hui9 terty dicti ꝛ cōtra illō qō in fine
terty dicti dicit. s. ꝙ forte d fortius in
c q̄z in b mltiplicat instrm̄ non tñ agit
in c ꝛ in b sic qꝛ ad agēdū in c deficit
appetit9 satis ē supra argm. Cōtra
r̄ñsionē q̄z ꝓ aro calculatoris zm opio
nē Jacobi ut dicit. assignat satis uidēt̄
aliqa ex cis q̄ in opiniōe hesperi dicta
sunt ꝓcedē. Jtē si d agat ī b mltiplicat
instrm̄ suū usꝫ ad b. go forti9 tale īstrm̄
recipiet̄ in c q̄z in b si fractio ꝛ reflexo
nō ꝯcurrāt. go magis ꝑ illō īstrm̄ iuua
bit̄ c in resistēdo b q̄z b. ab io instrum
to aut gratia illi9 patiet̄. go d magis iu
uat c ī resistēdo b q̄z agat ī b ꝛ cum d

plus possit q̄z b absolute cū ī ip̄z agat
ꝛ ponat̄ agens ꝓ̄ncipale seq̄t̄ ꝙ c nuoo
patit̄ a b ꝑꝑ instrm̄ exn̄s ī c eē forti9
poa b ꝛ ita ꝓbabit̄ ꝙ q̄lꝫ ꝑs q̄ agit me
diate in aliqō pam ꝑ poam suā eēntialē
magis iuuat ptē agētis imediatā passo
ī resistēno actōi quā pam ī iam itēdit si
magis agēti io passo fuerit silis q̄z agat
ī pam. Jtē admio ḡtia arl fūdamīto sue
r̄ñsionis ꝛ remota r̄ñsione de appetitu
ꝑꝑ arga supius facta ꝛ p9 q̄z hec r̄ñsio
nūc nō hēt recursuz ad illā nō euitatur
difficultas qn idē adequate sil motib9
ꝓ̄riys moueat̄ qō clare pꝫ ꝯsideranti
Accipio c ptē a repassaz supra quā si
esset adhuc sūme frigida recipiētē iuua
mētū a b seu sil cū b residua ꝑs ipsius
a. s. d hēt ꝓportionē maioris īequalita
tis ꝛ uolo ꝓbare ꝙ nō ulteri9 c patiet̄
a b ubi nūc sit aliqō ꝋ tpris actionē b
ī c mēsurātis arguēdo sic totū c si essꝫ
sūme frigidū cū toto b mioris ē poten
tie actioni d resistitiue ī ipm q̄z d actie
ī ipm c ꝛ ꝑs c ut medietas imediata d
mlto min9 pte resistit q̄z tom c resiste
ret ꝛ tom d aget aut appetit agē aut niti
tur agē ī iam ꝛ ē sibi sufficienter appli
catū. go d agit aut icipit agē ī iam ptē
c. go nō b aget ulteri9 ꝑ tom c agēdo ul
tra ī aliquā ptē d q̄ꝛ r̄ñsio nō secura ꝛ
mltuz ābigua ul sic ia ꝑs d que termīa
tur ad c agit aut nitit̄ agē in c ꝑ poam
ei9 eēntialē ꝛ ꝑ poam accidētalē quaz
sibi alie ꝑtes d tribuūt. Ultra ħ etiā
alie ꝑtes d ꝑ se ꝛ ꝑ poam eaꝝ eēntialez
agūt ī c supra illō qō tribuūt pti d ter
minate ad c pars aūt c termīata ad d re
sistit actōi d ꝑ poam ei9 eēntialē ꝛ per
poam quā cetere ꝑtes c ꝛ partes b sibi
tribuūt. alie tñ ꝑtes c aut b ꝑ quas d n̄
agit nō alꝛ resistūt. n̄ go tom aggregam
ex c ꝛ b resistit ꝓprie si nō tom b nunc
ab a patiat̄ ꝛ tom d agit aut agere nitit̄
ꝛ ē magis potēs q̄z totuz aggregatū ex
c ꝛ b ēt si tom tale aggregatū resisteret
actioni. d. ergo d. agit in c ergo b non
per aliqō tempus poterit reagere ī ali
quaz ptē a oīa hec satis patēt scōz suū

fundamentũ. Quõ tñ ƀʒ mõʒ nostrũ
ad hoc fundamẽtũ sue r̃nsionis rñden
duʒ sit pʒ ex his que sunt dicta i opini
one hesberi contra illud i quo ille ↄce
dit 2^{am} ↄcl'onẽ illaꝝ quatuoꝛ ↄcl'onuʒ
.s. ꝙ eadẽ pars sil' iuuabit ⁊ ipediet re
spectu eiusdẽ actõis satis procedũt cõ
clusiões deducte i ꝓbando 3^{m} p̃missuʒ
i p^{a} pte tractat⁹. Itaqʒ nõ al'r ↄtra nũc
arguaʒ cuʒ directe ↄtra ħ ꝓcedat illud
3^{m} p̃missuʒ. p q^{o} ẽt uiđ quidã dicta he
sberi i ultimo sophismate. q̃ꝛ ⁊c̃.

Aietanus Uir in phia ħ
tpꝛe clarissim⁹ i his que su
pꝛa libꝛos phicoꝝ ãnotauit
difficultatẽ cõeʒ de pte repassa i mate
ria de reactõe hoc mõ credidit euitare
in littera sua sic hñs. Et supponatur
p̃mo ꝙ ad maioꝛẽ spẽꝝ reflexionẽ se
quit̃ maioꝛ actio hoc patʒ qm̃ ꝑ refle
xionẽ factã a spe^{lo} ↄcauo gnãt̃ ignis ⁊
nõ ꝑ factã a plano qđ non ẽ nisi qꝛ i^{a}
reflexio ẽ maioꝛ. Sil'ꝛ i estate fit ma
ior ↄgellatio i me^{a} regione aeris q̃ʒ in
hieme ⁊ ħ nõ fit nisi ꝑꝑ maioꝛẽ antipa
ristisim ⁊ maioꝛẽ reflexionẽ spẽꝝ fri
giditatis i estate q̃ʒ i hieme. 2° sup
ponit̃ ꝙ ubi ẽ maioꝛ ↄtrarietas ibi ẽ
maioꝛ reflexio. hoc pʒ ex dictis qꝛ ex
eo in estate fit maioꝛ reflexio spẽrum
frigiditatis medie regiõis qꝛ ẽ maioꝛ
ↄtrarietas hui⁹ regionis ad i^{am} in esta
te cũ tunc sit ualde calidioꝛ. Tunc foꝛ^{a}
to arg^{o} sup cãu cõi poito a eẽ agẽs pri
cipale b pa^{m} p̃ncipale c ptẽ a repassam
⁊ d partẽ a nõ repassaʒ dicit sic. Huic
đꝛ ꝙ b agit in c itẽdendo fritatẽ nõ ãt
d itten^{o} caliditatẽ. cui⁹ cã ẽ qꝛ lʒ d sit
absolute potenti⁹ q̃ʒ b tñ b habet potẽ
ti⁹ instrm̃ applicatuʒ ad c q̃ʒ habeat d
ideo cũ his circũstantys b hẽt maioꝛẽ
ꝓpoꝛtionẽ ad agendũ in c q̃ʒ habeat d
cã uero ꝑꝑ quã habet b potẽti⁹ istrm̃
ẽ qm̃ ipm habet maioꝛẽ ↄtrarietatẽ ad
c q̃ʒ habeat d. Ideo fit maioꝛ reflexio
spẽruʒ fritatis b q̃ʒ caliditatis d ⁊ per
ↄñs potẽti⁹ instrm̃ habet b ⁊ iõ frige

fit c pars ⁊ nõ calefit qꝛ actio hui⁹ cõ
trary i eodẽ sƀo primo ipedit actionẽ
alteri⁹ d tñ resistit ne c ita cito frigefi
at sicut frigefieret ipso remoto ⁊ ħ do
nec b sit ita remissuʒ ꝙ ampli⁹ nõ pote
rit reagere ⁊ tunc d ag et in c ipʒ redu
cẽdo ad cal'itatẽ sũmaʒ ⁊ tũc fiet ignis
hec uir satis sƀtil'ꝛ coutra p^{m} suppo^{m}
du^{r} p^{o}. qꝛ ceteris parib⁹ tãta fit radioꝝ
reflexio a speculo plano q̃ʒta a cõcauo
et tñ fit maioꝛ ac^{o} ꝑ reflexionẽ a cõca
uo factã q̃ʒ a plano. g^{o} ⁊c̃. ↄ^{a} tenʒ ⁊ a^{m}
ꝓ maioꝛi mãife^{m} ẽ. non. n. magis pene
trãt rady specl'm planũ q̃ʒ ↄcauuʒ cete
ris parib⁹. g^{o} oẽs ita a plano sicut a
ↄcauo reflecterẽt̃ minoꝛ pʒ. ƀʒ ipʒ. cre
do tñ ꝙ intellect⁹ ei⁹ in suppõe fuerit
ꝙ ꝑ maioꝛeʒ unionẽ spẽrum maioꝛ fit
actio si cetera sint paria. Contra illđ
qđ dicit maioꝛẽ fieri in estate ↄgellati
onẽ i aeris me^{a} regione q̃ʒ i hieme ꝑꝑ
maioꝛẽ antipaꝛistisiʒ ⁊ maioꝛẽ speticꝝ
frigiditatis medie regiõis reflexionẽ
i estate q̃ʒ i hieme du^{r} qꝛ sequeret̃ ꝙ i
estate frigidioꝛ ut pluri^{m} eẽt aer m̃die
regiõis ꝑꝑ cãʒ illã assignatam q̃ʒ i hie
me ⁊ ex ↄñti maioꝛẽ fieri ↄgellationeʒ
i estate q̃ʒ i hieme. ↄñs fl'm qđ pꝛobo
Nã al'ꝛ sequeret̃ ꝙ si i tempoꝛe hieis
appꝛoximaret̃ sufficiẽter unũ coꝛpus
agens aeri medie regionis eque fri^{m}
cũ i^{o} aere tantã directe mltiplicãs spẽ
ruʒ frigiditatis ml'titudinẽ in i^{m} aereʒ
medie regiõis q̃ʒtã spẽꝝ fritatis ml'ti
tudinẽ reflectit aer cal'us tpꝛe estatis i
ipsuʒ aereʒ medie regiõis tm̃ ifrigida
ret̃ ⁊ fieret frigidus aer medie regio
nis i hieme q̃ʒtuʒ ẽ frigidus in estate ↄ
sequẽs ẽ fl'm. tale. n. agens ageret ꝑ se
ultra graduʒ ꝓpꝛiuʒ i materiã exterio
reʒ non habẽtẽ inclinationẽ ad i^{am} pas
sioneʒ. cui⁹ o^{m} nõ obstãtib⁹ rõnib⁹ no
stri Marsily euidẽter alibi đclarani z
ↄ^{a} cõsiderãti patet. Itẽ ego quero
quãdo speties reflectunt̃ ab i^{o} aere ca
lido nũqd igrediat̃ i^{m} aerem cal'm au
non sed statiʒ a supꝑficie ifilectũtur. Si
p^{m}. ergo si aer fuerit unifoꝛmis non ab

ipso reflectētur hui⁹l spēs.ꝯa patet cō sciderāti. Si zm ergo tāta ⁊ nō minor militudo spēꝝ nūc reflecteretur ab bo aere q̄ꝫta nūc reflecteret̄ ab h aere si multo q̄ꝫ nūc.calidior eēt qd̄ est cōtra zam suppōnez.ꝯa ē satis mania. Itē n̄ bene appet qūo ꝭm itrinsecas ꝑtes pas si fieret actio.dua ēt ꝯ̄ zam suppōnem qꝛ spēs fritatis nō ꝯ̄riant̄ cal'itati.q̄ꝫtū cūq̄ꝫ cal'itas fuerit intensa.ergo cū qua libet caliditate extenl poterūt.go n̄ ma gis ab uno cal'o q̄ꝫ ab ao reflecterētur oīa satis patēt ⁊ sunt rōnalia coīter ab oīb⁹ cōcessa tn̄ h arm modice mouet.

Iteꝝ dua qꝛ oīb⁹ his q̄ disputanl ꝯces sis nō euitant̄ icōueniēa que ꝯ̄ reactio nē coīter adducūt̄ si nō aliā hēs rn̄sio nez i ia mā.nā sequeret̄ ꝙ iter cora in mediata nulloo fieret reactio ꝯn̄s est fl'm ut patet cū ut plurim i expimētis q b⁹ iudicam⁹ reactionē fieri cora sint i mediata.⁊ ꝯa ꝓ' qꝛ si iter cora aliqua imediata fiat actio ⁊ reactō sint ia a ca lidu ꝫ i sūmo ⁊ b frigiduꝫ ita ꝙ c sit ꝑs a repassa.⁊ d ꝑs a non repassa ⁊ sit nūc unū ꝋ itrinsecū tp̄is.qd̄ mensurat rea ctionē satis tn̄ ꝓpe ꝓ̄nm illi⁹ tp̄is ⁊ ar guo sic ꝑ infinite modicū min⁹ fortes sunt species fritatis reflexe ab a siue a d in aliqa ꝑte b terminata ad c q̄ꝫ in io ex̄mo c ⁊ i qualibet ꝑte b itensior ē fri giditas ꝑ certū qdquā i aliqa ꝑte c si ꝋ sit ita ꝓpe principiū reactōis assiga tuꝫ ut non i io sint c ⁊ b sil'ia ꝭm ex̄ma go absolute calefaciētib⁹ plus resistet b ꝭm ꝑteꝫ eius ad c terminatā q̄ꝫ c ꝭꝫ ei⁹ ꝑteꝫ ad b terminataꝫ ⁊ adhuc sequit̄ ꝙ per certū qd plus resistat b ꝭm dictam ꝑteꝫ q̄ꝫ c.hec ꝯa patet qꝛ c resistit zm dictā parteꝫ calefaciētibus per frigidi tateꝫ quā in se habet ⁊ per species fri giditatis in eo ex̄n̄tes ⁊ forte propter frigiditateꝫ b aliqualiter iuuare c i re sistendo b auteꝫ scd̄m dictaꝫ parteꝫ re sistit calefacientib⁹ ꝓpter species fri giditatis in ip̄m reflexas que per infi nite modicū sunt debiliores q̄ꝫ i ex̄mo c ⁊ ꝑ frigiditatē huius que multo ē po

tentior frigiditate c ⁊ que multo plus resistit q̄ꝫ iuuet c in resistendo maxie scd̄m aliquaꝫ eius c partez adequate ⁊ ꝑ iuuamentū c ut plures cōcedūt.cū go aggregatuꝫ ex his que in b resistūt ca lefaciētib⁹.ip̄m sit modo min⁹ q̄ꝫ agre gatuꝫ ex his que i c resistunt calefaciē tibus aut debētib⁹ ⁊ nitētib⁹ ip̄m cale facere. Imo ꝑ certū qd mai⁹ ⁊ species caliditatis fortiores sunt in c q̄ꝫ i b aut infinite modice fortiores sunt i aliqa parte b ad c terminata q̄ꝫ in parte c ad b termiata. Si forte diceretur eas per refractioneꝫ in b uniri ⁊ tamen b secū duꝫ dictaꝫ parteꝫ calefit.ergo a fortōi c calefiet cum sit ei ut dictū est melius applicatuꝫ aut salteꝫ ifinite modice mi nus bene alicui parti c applicatuꝫ ul' si c non calefit.ergo a fortiori b non cale fiet quod est contra cam oīa patent. ite rum aliquando tom agēs repati t̄. ergo tunc mod⁹ iste non sufficiens.ꝯa patet tunc eniꝫ species pal non ab agente re flectunt̄ nec ab aliquo ut suppono. go non poterit pam in agens reagere omia scd̄m hunc moduꝫ patent. Item ex di ctis sequeretur reactionem secundum qualitates eiusdeꝫ ꝯtrarietatis fieri n̄ posse inter uniformia quod est contra ipsuꝫ ⁊ ꝯsequentia ꝓbatur sic.scd̄m im moduꝫ non potest uniforme equale in potentia alteri in illud agere seu inter equalia uniformia non ē reactio. ergo nec inter uniformia inequalia.ꝯn̄tia pa tet quia si unum equale uniforme non agit in illud .uerbi gratia b non reagit a sufficiēti ex̄n̄te applicatōe sequit̄ ꝙ poa b nō ē maior resia a.go si b eēt mi noris q̄ꝫ nūc potētie ⁊ a ꝑcise tāte non maior eēt poa b resistia a .go nuo agēt i a an̄s principale ꝓbatur sic .sit igit̄ pedale sūme cal'm uniforme g ⁊ f peda le sūe frim uniforme hn̄s tātaꝫ fritatis ml'titudieꝫ ꝙ ia sit equal' potētie cū ca liditate g ⁊ suppono ꝙ q̄lꝫ qualitas de se tn̄ ē ꝭꝫ datā applicatōeꝫ actia q̄ꝫtus ꝭꝫ eādē ē ceteris pib⁹ resistia ut supra ꝓbam ē ⁊ h mō⁹ n̄ uegare uiꝺ̄et nē ꝓo

per potentiã diuinaȝ se ꝯtangãt ita ꝙ
nũc icipiat inter ista z^{m} te et z^{m} modũ
tuũ fieri actio et reactio ⁊ arguo sic q̃ȝ
ta mľtitudo spẽꝝ friditatis reflectitur
a g tãta mľtitudo spẽruȝ caliditatis re
flecti᷑ ab f .g^{o} per q̃ȝtuȝ f fiet potẽti⁹
ad fridanduȝ per spẽs friditatis i ipȝ
reflexas tm̃ g fiet potentius ad resistẽ
duȝ ifrigidãtibus aut ĩtendentib⁹ ifri
gidare per spẽs caliditatis in ipȝ a b f
reflexas q̃ iuuãt ipȝ ad resistendũ ifri
dantib⁹ et añ q̃ȝtuȝ sufficiebat f sine
spẽbus friditatis in ipȝ reflexis agere
tm̃ a sine spẽbus caliditatis in ipȝ re
flexis sufficiebat resistere g^{o} post hoc
ẽt tantuȝ resistet g cũ spẽb⁹ caliditatis
in ipm reflexis ab f q̃ȝtuȝ f erit potẽs
ad agendũ in b siľ cuȝ spẽbus fritatis
in ipo f per reflexiõeȝ receptis.g^{o} nõ
aget f in g et eodẽmõ ꝓbare᷑ ꝙ g non
aget in f quare ⁊c̃.oĩa patẽt. Jteꝝ ut
supra ꝯtangat f ipm g tũc aut spẽs fri
ditatis f igrediũtur in g et nullomõ re
flectun᷑ aut ĩgrediũtur aliquã ꝑteȝ g ⁊
post in f reflectũtur ab alia parte g aut
nullomõ ingrediũtur g ſȝ ab eius frigi
ditate reflectũtur in f. Jdẽ dico et q̃ꝛo
de spẽbus g nunq̄d ingrediant᷑ f ⁊c̃. Si
ꝓmũ dici᷑ nõ fiet reactio z^{m} istũ mõȝ.
ille eim nõ hẽret locũ neqȝ mõ suo dĉo
fieret antiparistisis ut ꝯsyderanti pȝ.
Si z^{m} aut spẽs frigiditatis f q̃ ingre
diũtur aliquã ꝑtẽ g et ab alia ꝑte g uer
sus f reflectun᷑ deueniũt ad nõ ĝdum
añq̃ȝ in aliqua ꝑte f spẽs iste reflexe
recipiãtur aut nõ ſȝ per aliquã ꝑtem f
spẽs tales fritatis multiplicantur. Si
ꝑ^{m} ergo nõ fuit f potentius ꝑ taleȝ re
flexiõeȝ suaꝝ spẽꝝ ad fridãduȝ g g^{o} ñ
reageret in g.g^{o} ẽt modus iste nõ hȝ lo
cuȝ et seq̄tur ꝙ postq̃ȝ ifinite modice
potẽtie spẽs friditatis reflexe erũt in
extremo g ꝯtangẽte f aut saltẽ in aliq^{o}
puncto ei⁹ itrinseco seu in aliq^{a} ꝑte c
ꝟsus b terminata in cãu cõi in q^{o}.f.a ẽ
agẽs ꝑncipale ⁊c̃.et spẽs directe fridi
tatis absolute nõ plus calefaciẽtib⁹ re
sistant q̃ȝ fritas a qua sũt iste spẽs gnã
te ẽt si e agit in f absolute põ, g per cer
tuȝ gd ẽ a^{oa} resi^{a} friditatis f .g^{o} ẽt illa
po^{a} g maioꝛ erit resi^{a} ꝑtis repasse siľ
cũ iuuamẽto f quare aget in aliquã ꝑtẽ
eius seu in cãu cõi et ita nõ totuȝ c pa
tie᷑ a b in cãu cõi seu ab f in isto cãu
uel sic sit g potenti⁹ f et se ꝑ^{o} ꝯtangãt
ut supra ita ꝙ nc̃ incipiat fieri z^{m} illũ
mõȝ actio cũ reactiõe et spẽs frigidita
tis reflexe ab aliq^{a} ꝑte g nõ deueniãt
in f.et argui᷑ sic in qualibȝ ꝑte g ad f
terminata maioꝛ ꝑ certuȝ gd ẽ po^{a} re
sistitiua caliditatis po^{a} actia f aut spe
ruȝ eius directiuaꝝ ſȝ per infinite mo
dicũ foꝛtificabũtur spẽs directiue fri
giditatis ꝑ ꝯiunctiõeȝ ipaꝝ cũ reflexis
in aliqua ꝑte g ad f terminata aut ad i^{m}
itrinsecũ punctuȝ g usqȝ ad quẽ reflexe
deueniũt.ergo imediate post h^{o} maioꝛ
erit resi^{a} caliditatis in aliqua ꝑte g ad
f terminata q̃ȝ po^{a} caꝝ spẽꝝ que ibi de
bẽt infrigidare ergo nõ infrigidabi᷑.
g z^{m} ꝑteȝ f imediatã igi᷑ nõ ꝯueniẽter
saluabi᷑ reactio in exꝑimẽtis cõibus
gbus ꝯcludi᷑ reactionẽ aliqñ fieri in
illis.n.uide᷑ agẽs repati z^{m} ꝑteȝ ꝓpin
quioꝛẽ aut imediatã pa^{o}.oĩa hec satis
patẽt ꝯsyderanti quare ⁊c̃. Jtẽ sic dicẽ
do nõ fieri posset mõ suo ãtiparistisis
quare ⁊c̃.si z^{m} ergo ifinite modice mi
nus potẽs erũt spẽs friditatis reflexe
a g in aliq^{a} parte f q̃ȝ imextremo g ad
bonũ intellectũ et in f cõiungun᷑ cuȝ in
tensiori fritate q̃ȝ in g g^{o} si ꝑs g nõ re
passa nõ põt calefacere ꝑtẽ eius repas
sam a foꝛtiori non poterit calefacere
f maxime in casu in quo pars non re
passa est potentioꝛ parte repassa ⁊ pa^{o}
principali siľ hec oĩa ꝯsyderãti patẽt.
Si tertiuȝ ergo f nullomodo aget in g
ꝯ^{a} patet cũ tãtum foꝛtifice᷑ g q̃ȝtuȝ f
per talem reflexioneȝ aut plus si g sit
agens pꝛincipale et hoc argu^{m} equalr
ꝓcederet ponẽdo g esse potentius f in
ꝑndo mõ dicto f nõ agẽ in g ut patet
q̃ꝛ ⁊c̃. Foꝛte melius aut apparẽter ma
gis per fractiõeȝ q̃ȝ per reflexiõeȝ sal

uabit̃ reactio ut in z^{a} pte tractatus in mõ z^{o} tangebat̃. Sed nũc instaremus imediate ꝺducẽdo ꝙ iter iequalia ime diata z^{m} ptes imediatas unq̃ꝫ fieret re actio qꝺ tñ est cõtra multa expimẽta in qbus asserit̃ cõiter reactiões fieri .qꝛ sit a agens ꝑncipale sũme calidũ b pa^{m} uniforme frigiduꝫ minoris potẽtie q̃ꝫ a ꝯtangens ipm a infinite modice ma ioris potẽtie q̃ꝫ b aut ñ maioris sunt spẽs friditatis mlt̃iplicate a b i a q̃ in a uniri icipiũt ꝑ fractiõeꝫ aut q̃ iaꝫ i. b inceperunt sic uniri b z^{m} partem ime diataꝫ a et po^{a} a z^{m} talẽ partẽ imedia taꝫ ẽ per certũ qd maioꝛ po^{a} b aut alr̃ nõ ageret in b. g^{o} nõ patit̃ a z^{m} pteꝫ ei^{9} imediataꝫ b a b aut b nõ patit̃ ab a z^{m} pteꝫ eius imediataꝫ a quare ꝛc̃. oĩa su pradicta diligenter cõsyderanti patẽt. Cām aũt et mõꝫ antiparistisis forte in aliqbus nouũ et ueꝝ alias ut credo euꝫ quolibetice disputareꝫ ut^{m} aliqꝺ agẽs agat ultra g̃dũ ꝓpriũ sufficiẽter decla raui. Contra illud in q^{o} dicit ꝙ actio unius contrary in eodẽ subiecto primo ipedit actiõeꝫ alterius contrary satis ut opinioꝛ supradc̃ꝫ est. Alioꝝ uidi rñsiões in 1^{a} mã q̃ cũ ad a aliquas pre dictaꝝ reducãtur eas omitto. Scio a.d argumẽta q̃ cõtra aliquas ex ꝑdi ctis rñsiõibus formaui rñdebit̃. Con tra tñ illas rñsiões siqs diligẽter fon damẽta nostra dicta ꝯsideret z^{m} illas rñsiões ꝓcedentes forte nõ difficille erit adducẽ. Et rões quas contra di ctoꝝ rñsiones formaui uidet̃ ꝓcedere cõtra illas nulluꝫ habẽdo recursuꝫ ad mõꝫ nostrũ in ꝑ^{a} pte tractatus posituꝫ de quo null^{9} eoꝝ aliquã facit mẽtionẽ et sine quo reactiõeꝫ saluare uidet̃. In hoc tractatu de difformibus nõ multũ ptic̃larib^{9} locutus sũ z^{m} cõeꝫ opinionẽ et quãq̃ꝫ in mã de ꝓportiõe motuuꝫ nõ cedebaꝫ inouare rñsiões ñ tñ ille uitia bũt q̃ hic dicta sunt sed soluꝫ aliqualr̃ erũt z^{m} illas moderãtia. Etiã multa in hoc tractatu dc̃a rõnibus calculatoris relig manifesta ꝑ eto. n. añ hũc uidert̃ q̃ in ista mã ab alis dicta sunt ꝑcipue a calculatõe Jacobo marsilio Gulielmo Hesberi atqꝫ alys Tunc .n. facilius h̃ dc̃a diiudicari poterũt. His itaqꝫ ut breuis sit tractatus ꝯtentus suꝫ.

n Unc expedit ut argumẽta calculatoris ꝛ alioruꝫ q̃ ꝓbare uidet̃ rea ctiõeꝫ z^{m} qualitates ꝑmas eiusdẽ ꝯrie tatis fieri ñ posse soluãt̃. Prio ẽt sol uenda sunt argummta Calculatoris q̃ plr̃m efficatia sũt a qbusqꝫ a^{a} ortũ hñt Pri^{9} tñ formabo duos cãus i qb^{9} fit reactio z^{m} ꝑmas qualitates euitando icõueniẽtia et arg^{a} q̃ oppo^{m} apparẽt ꝯcludẽ et ꝯsilr̃ recte in ceteris cãib^{9} rñsio manifesta erit ad oĩa argumẽta. Cãus ꝑm^{9} ẽ iste. pono ꝙ b sit unũ cor pus bipedalis q̃ꝫtitatis uniforiter fri duꝫ ut 8 ita densuꝫ ꝙ ista friditas sit potẽtie actie ut z^{o} cũ dimidio. Sit aũt a bipedalis q̃ꝫtitatis ꝯtangẽs b cuius medietas ꝯtangẽs b sit uniformiter ca lida ut 8 et hẽat tantã multitudinẽ cali ditatis ꝙ ista sit potẽtie actie ut .i. cuꝫ didio et sit ẽt potẽtie resistitiue ut .i. cũ didio et nocet̃ k z^{a} aũt medietas a magis remota .a b hẽat uniformiter ca liditatẽ ut 5 et fritatẽ ut 3 ꝛ sit ita dẽsa ꝙ i^{a} calr̃itas sit potẽtie actie ut .i. cuꝫ didio ꝛ nocet̃ p. Sit aũt aer hec cor^{a} ꝯtinẽs ꝯputatis ifluẽtys z^{m} talẽ aplica tionẽ hñs calr̃itateꝫ et fritateꝫ ut 4 so lũ potẽtie ut 1000^{a} ps uni^{9} g̃d^{9} ꝛ pꝫ ex h̃ cãu z^{m} mo^{m} nostrũ ꝙ a agit i b et ꝙ b agit i a alys ipedimẽtis et iuuamẽtis remotis et z^{m} ptes imediatas et ꝙ ue locius agit b in a z^{m} k eius ptẽ q̃ꝫ agat a i b ꝑ^{m} pꝫ. qa po^{a} actia a ad calefaciẽ duꝫ unũ sũme friduꝫ est ut tria resi^{a} aũt b ẽ solũ ut z^{o} cũ didio ꝛ sufficiẽter sunt applicata q̃ꝛ ꝛc̃. z^{m} pꝫ qꝛ po^{a} acti ua b ẽ ut z^{o} cũ didio et resi^{a} k ẽ so^{m} ut .i. cũ dimidio ꝛ per certum tẽpus ꝑ non uuabit k ad b^{o} ut resistat actiõi b et sunt sufficienter applicata ergo agit b in a z^{m} patet quia b agit in lꝫ sine

in a a ꝓportõe 5 ad tria siue 8 ad 3 aut
circa a aũt agit in b a ꝓportiõe 6 ad 5
aut circa . Et ex his seqꝫ manifeste ꝙ
cũ k min⁹ sit diuersũ a p q̃ȝ sit b diuer
suȝ ab ipso p. magis eim sil'e p est k
q̃ȝ b et uelocius altereꝫ k q̃ȝ b et fiunt
per tales alteratiões k et p magis sil'ia
b q̃ȝ añ erãt fiet citius et ꝑ ꝑ̄us et per
certuȝ qd k total'r sil'e p q̃ȝ b ita ꝙ ꝑ
aliq° ꝋ erit k total'r sil'e p. in q° forte
nulla ps b erit sil'is p non obstante tñ
ꝙ ꝟsus fineȝ assil'atiõis talis icipiet ꝑ
ifrigidari ⁊c. h° manifestuȝ ẽ. Et in h
cãu dico ꝙ in 1° ꝋ in q° primo k erit
total'r sil'e p nulla fiet reactio b in a añ
illõ tñ aliqua ps frigescebat erit ẽt añ
h po^a b minorata ⁊c. Secũdus cãus ẽ
iste pono ꝙ b sit unuȝ corpus pedalis
q̃ȝtitatis uniformiter frigidũ ut 8 cui⁹
frigiditas sit potẽtie actiue ut. 1. et sit a
unũ corpus quatrupedale cuius p^m pe
dale ꝯtangẽs b sit uniformiter calidus
ut 8 cuius caliditas sit potẽtie ut dimi
diuȝ alia ei⁹ 3 pedalia hẽant caliditatẽ
ut 6 et frigiditatem ut 2° uniformiter
extensas per 1^a et sint ita densa ꝙ ca
liditas in illis exñs sit potẽtie ut . 3. cũ
dimidio et pȝ q̃uo inter a et b aliis de
ductis actio fiat cũ reactõe et qñ cessa
bit reactio . Hos cãus uolui hic forma
re ut facilis sit et clara in quocũqȝ tali
cãu in quo fit reactio. Ad argumẽta q̃
o^m a plurib⁹ extimanꝫ ꝯcludẽ rñsio ⁊
si sciaȝ mediante uno potuissȝ argumẽ
ta dissoluere. Tu g° altero istorum aut
ambobus utaris in rñsiõe argumẽtoꝝ
His itaqȝ cãib⁹ possibilib⁹ nãl'r admis
sis et bñ itellectis ad argumẽta calcula
toris nostri rñdeꝫ q̃ in suo tractatu de
reactiõe adduc̃ ad ꝓbandũ Reactiõeȝ
2^m qualitates ꝑ̄mas eiusdeȝ ꝯ̃rietatis
fieri nõ posse. Ad ꝑ̄^m arg^m õz ꝙ si
nũc reactio fieret ꝑ totuȝ k q̃õ sit c in
cãu suo ⁊ p sit d ꝙ d ageret in c et b sil'
si c eẽt sũme frigiduȝ in 2° nostro cãu
formato et ꝙ c nc̃ ẽ minoris potentie
resistitiue debẽtibus ipȝ calefacere q̃ȝ
nũc eẽt . s. q̃ȝ si eẽt sũme frigidũ nũc tñ
nõ calefit a d q̃z si d calefiẽt ipȝ agẽt
ultra g̃duȝ ꝓpriuȝ et sic dico ꝙ lȝ istru
mẽtuȝ calefaciẽdi ꝓductuȝ a d ꝑ c sit
absolute potẽtius i calefaciẽdo frigi
diora d seu hñtia frigiditatẽ intensio
reȝ q̃ȝ d q̃ȝ potẽtia ad resistitiua ad ca
lefaciẽtia q̃ ẽ in c ñ tñ ẽ potẽtius in ca
lefaciendo c seu nõ tñ põt calefacere c
sic dispo^m q̃z nullomõ põt aut appetit
calefacere c sic dispositus. Cõsil'r dicẽ
tur si soluȝ in hoc ꝋ medietas k ꝓpin
quior b esset repasso q̃ uocareꝫ c et re
siduuȝ a uoceꝫ d. naȝ lȝ d agẽt in c si c
eẽt sũme frigidũ et cũ hoc ageret in b
nc̃ tñ ñ agit in c nam medietas k ꝓpin
qua ad p iuuareꝫ a toto ꝑ in agẽdo in
c si c eẽt sũme frigiduȝ aut hñs frigi
ditatem intensiorem q̃ȝ ut 2° nc̃ si aũt
cuȝ c hẽat friditatẽ remissiorẽ q̃ȝ ut 2°
ut suppono nõ iuuaꝫ 1ª medietas k ꝓ
piquior ad p a p aut ab alia ei⁹ ꝑte ad
agenduȝ in c imo magis ipedieꝫ et sola
nõ ẽ sufficiẽs calefacere c per totum b
et ẽt b ipediret istaȝ calefactõeȝ. quare
pȝ ad ꝑ̄^m rñsio . Ad 2^m admitto a
ad b esse ꝓportiõeȝ quadruplaȝ negaꝫ
tñ ꝯ^a ergo b nõ reagit per quartã ꝑtẽ
a nisi ponaꝫ in añte ꝙ a sit in oib⁹ pos
sibilibus uniforme et alia que iuuare
possunt aut ipedire remoueãtur ita ꝙ
neqȝ iuuent neqȝ ipediãt. Si ergo in h
instanti actio soluȝ deueniret per 4^am
partẽ a uerbigratia per totuȝ k. in secũ
do casu superius formato tunc respon
sio patet ad argumẽtũ sicut ad ꝑ̄cedẽs
quia . s. p aget in lr. et in b si . lr. esset
sũme frigidum nõ potest tamẽ nunc p
agere in ipm calefaciendo quia ageret
ultra gradum eius ꝓprium sed magis
ipm infrigidare diciꝫ et iuuare b ⁊c.
et consimiliter omnino dicitur ad argu
menta sequentia et dico ꝙ si c disconti
nuaꝫ a d et cõiungereꝫ cum b et habeat
c remissioreȝ frigiditatem q̃ȝ ut duo d
non ageret in ipsum calefaciendo seu
p non ageret in lr calefaciendo . Et ad
aliud dico ꝙ si totum lr esset repassum
et habeat remissiorem frigiditatem

q̄z ut zo p nō appetit calefacere ipuz imo cū appetat qōlibet ꝯriuz sibi assimilare appetit ifrigidare k. Si tñ som ps k nūc sit repassa reliqua ps k appetit agē in ptez k repassaz siue in c siue ꝯtinuuz eēt siue discōtinuū nō tñ agit pp cām dictaz. ulterius ad alia dicit̄ ꝙ reactio forte cessabit in cāu nostro qñ k erit totaliter sil'e p ꝛ tñ in nostris cāibus tūc nō erit sil'e b zm extrema ꝛ dico sil'itudinē aliquorum scōm extrema nō esse cāz ꝑuatiōis motus inter ia duo ut bene ipe ꝓbauit. Qūo tñ aliqa latitudo motus adequate possit subito dep̄di in pa pte tractatus dictū ē ulterius ōr ꝙ nō iō d aget in c si c. p nūc sit medietas k imediata b qr c sit ꝯtinuuz cuz alia pte k seu cuz d aut ꝙ actio b in c ipediat d agē in c b tamē impedit ne za medietas k agat in c et dico ulterius ꝙ si c cēt tale quale d ipm c nō ageret in g in cāu suo pp cām superius dictaz et sic pz rñsio ad ea q̄ in littera dicūtur. Ad aliud ōr ꝙ iter aliq̄ duo data equalia absolute equalis potentie pōt eē actio cuz reactiōe zm qualitates ꝑmas eiusdē ꝯrietatis nō cessabit tñ actio et reactio inter ia pp sil'itudinē ipoꝝ ad puncta imediata sz cessat actio aut pp oīmodā sil'itudinē eoꝝ aut qr ps q̄ ante mouebat et hēbat ꝓportionē maioris iequalitatis supra mobile ab ea motū aut ptez eius nunc nō hz ꝓportōez seu desinit hēre ꝓportōez maioris iequalitatis supra illō zm pz et sil'r ꝑm nā sit a ut in cāu p̄cedēte q erat cāus secūdus et sit b unū corp9 quatrupedale cui9 ꝑm pedale qō ꝯtangit abēat fridi tatez unifor' ut. 8 q̄ sit potētie ut dimidiū et alia tria pedalia hēant uniformiter fritatē ut b et calitatez ut duo cui9 frigiditas sit potētie ut 3 cū didio et pz ꝯsiderāti nostrū mōz ꝙ a aget i b et b i a alys deductis et sunt equal' potētie ut cāuz ꝯsiderāti pz q̈r ꝛc. et sic pz sol'o ad aa arga dñi calculatoris nostri q̄ al'n iudicaui iposibile eē euidēter et rōnabil'r posse dissolui. Illa tñ argumēta zm iudicium meū alioꝝ i hac pte pace dixero euidēter ꝯcludūt inter oīo uniforma alys iuuamētis deductis et ceteris pib9. zm ꝑmas qualitates eiusdez ꝯrietatis reactiōez zm easdē ptes nō fieri. Et si diceret̄ hanc fuisse eius intentiōez ñ·go ꝓcedē nostrū mom ꝯ ipz q̈r me supfluo hūc ꝯposuisse tractatū. Dico ꝑo ꝙ ex ꝓcessu ipius calculatoris satis appet iter dia aut iter uniforme difforme zm easdē ptes nō fieri reactiōez. Dicit.n. in littera ꝙ iter dia pōt eē reactio nō sic imaginādo ꝙ sint due ptes imediate ita ꝙ p unā sit reactio et ꝙ ia reagat sz sic ꝛc. Itē rñdendo ad zm ꝑncipale dum motū ab eo i suo tractatu ō reactione dic̄ sic. iō ōr ptē affirmatiuā eē ueraz et ōr ꝙ in p̄o argumēto in om nō ōducit̄ icōuemēs qr ut ꝑus tangit̄ de reactiōe ōr ꝙ zm eādez ptez nō ē possibilis aco cū reactiōe et hoc qualitatuz ꝯriaꝝ ꝛc. Cōtra h credo mea dc̄a ꝓcedere cū clare deductuz sit iter dia zm easdez ptes ꝛ inter uniforme ꝛ difforme zm easdez ptes aliquādo fieri reactionez zm qualitates ꝑmas eiusdez ꝯrietatis. Dico zo me rē gratissimā a te receptuꝝ si declaraueris calculatorez nostrū recte in hoc loco ꝓcessisse. Ego enim pluries insudaui ut eius dicta saluarez contra pluriū dc̄a et scripta. fateorq3 me ut in plurib9 p9 longas ꝯsideratōes cognouisse eos q ꝑ9 calculatorē accusabāt. quoꝝ dicta ꝯ cuz directe ꝓcedē uidebātur mīme ei9 intētiōez accepisse dictaq3 ei9 in littera forte ñ intelligē ho q3 diutius in hac māme dum fecit cū cogitarez ꝯ tm uiꝝ qd dicē ego q mīme sufficiēs sū ad ei9 speculatiōes itelligēdas accedē q ue semp ei9 igeniū ad mom mirat9 suz et i dies magis atq3 magis admiror. Dico 3o ñ me supfluo forte hūc laborez assūpsisse saltē. n. hēbit̄ rñsiōes cōiter datas mie arga calculatoris ipi9 sufficiēter dissoluere aut forte quosdā in speculatiōes icitabo aut ipe lucrabor sciaz alicui9

a me nč ignorati cuȝ delata erũt mihi alicuius argumẽta ꝯ hec mea dicta ꝓcedentia. Hec igit̃ cũ laude sũmi dei q̃ȝm ad argumẽta calculatoris sufficiãt. Si qs aũt sicˇ supra diximus teneat inter oio uniformia zm qualitates ꝑmas ei9 deȝ ꝯrietatis oibus alijs iuuamẽtis ⁊ ipedimẽtis deductis reactõeȝ nõ fieri ut calculator et alij rñdeãt ad argumẽta et experimẽta q̃ om apparẽt cõcludere recurrẽdo tñ ad mom nostrũ i ꝑma tractatus pte posituȝ.

a

D argumenta

Jacobi Forliuiẽsis ꝓbãtia nõ fieri reactiõeȝ rñdetur zm mom nostrũ et cãus ponẽtes in hac pte positos maxie utendo. zo cãu etsi totuȝ k patiat̃ a b uocet̃ k c ⁊ p uocet̃ d. si vo p pteȝ k soluȝ agat b uocet̃ ista ps c et residuuȝ a uocet̃ d. Ad pm go argm ðr ꝙ si iter a et b sit aer semipedalis q̃titatis g̃tia exẽpli per tom hñs caliditateȝ et friditatẽ ut 4 ꝙ iste aer zm quãlibet ei9 pteȝ calefiet si dicamus huiusmõi actiões fieri p multitudinẽ istrumẽti spũal' aut si aliter fiãt actiões salteȝ in ꝓcessu aliqñ tot9 iste aer calefiet dico. tñ ꝙ tunc b frigefaciet aliq̃ȝ ptẽ a muplicãdo spẽs frigiditatis per istũ aerẽ siue ut alij ꝙ iste aer cuȝ iuuamẽto qd̃ recipit a b aget in a ⁊ patiet̃ ab a. Juuat̃ eiȝ ultra dc̃a ad agẽduȝ i a ab ipo b et ñ ad resistendũ actioni a in ipȝ. nõ go seqtur ꝙ iste aer sil' calefiet et frigefiet. Ad zm ðr ꝙ lȝ d sit potẽtius c et b et agẽt in c si c eẽt sũme frigidũ nč tñ nõ agit in c calefaciẽdo qr agẽt ultra g̃dum ꝓpriũ aut qr nõ tante ẽ potẽtie ad agendũ in c sic dispdituȝ q̃ȝte potẽtie esset ad agẽdũ in c si c dispdituȝ eẽt sũme frigidũ aut q̃ȝte ẽ nč potẽtie ad agẽduȝ i b. Ad 3m qr tũc a ꝓportõe minoris iequalitatis fiẽt actõ pȝ manifeste qũo zm mõȝ nostrũ illd̃ nõ seqt̃. Ad 4m fere oẽs dicũt in tali cãu nõ fieri reactiõeȝ al'r tñ satis ꝓbabil'r dicẽ possumus i aliq° tali cãu fieri aliqñ reactiõeȝ° Quid tñ ultra sit dicẽdũ i argumẽtis ꝯ rñsiões Jacobi late fuit dc̃ȝ. Ad 5m rñdetur po negãdo ꝯñaȝ et ulterius ðr negãdo ꝙ d ps erit potẽtior ad corrũpenm friditatẽ inductã ⁊c. et cã dicta ẽ pluries et ulteri9 ðr ꝙ p certũ tẽp9 durabit reactio et certa itensiõis erit equalitas ꝓducta in pte repassa. Ad zm dico ꝙ si ps repassa i tẽpore in q° ꝯiuncta repatit̃ poneret̃ iter d ⁊ b ꝙ nõ pateret̃ zm aliã ei9 pteȝ ad d ceteris pib9. imo uelocius a b q̃ȝ ꝑus patẽt. ut pȝ in cãib9 nostris. Ad 7m dico negãdo ꝯñm qr ñ i õi actõe ego credo reactõeȝ fiẽt Si eiȝ sũme calidũ unifõme pedale eẽt potẽtie actie ut 10. et b pedale frigidũ som potẽtie actiue ut 4. et eẽnt sufficiẽter applicata deductis alijs ut cõiter cõcedẽtur a facẽt b sumũ et nõ patẽtur a b dico tñ ꝙ in m'tis cãibus euenit ꝙ ñ põt agẽs facẽ passuȝ tale quale fuit i ꝑu° actiõis deductis alijs motib9 ut in cãib9 nostris supi9 formatis pȝ. Ad 8m et ultimũ ei9 argm ðr ꝙ reactio terminabit̃ qñ in cãib9 nostris g̃tia exẽpli k erit oio sil'e p et dico ꝙ tũc k in maiori ꝓportõe resistet q̃ȝ imediate añ b q̃r pȝ rñsio dico ulteri9 ꝙ si a et b sint equalis potẽtie zm has approxiatiões et utrũqȝ in oib9 possibilib9 uniforme fuerit et nullũ eoꝝ ab aliq° alio suscipiat iuuamẽtuȝ in resistẽdo aut in agendo a nõ aget i b nec b in a ho satis ut supra fuit dictuȝ argumẽta calculatoris declarãt. Ultio dico ꝙ iter aliqa zo equalia absolute i poa fit actio cuȝ reactõie et i aliq° cãu eq̃ uelox fit actõ cũ reactiõe ut g̃tia exẽpli in cãu posito i sol'one ultimi argumẽti calculatoris nostri ⁊ tc̃ ad arm a supra b i 1o cãu hȝ ꝓportõeȝ maioris ieq̃litatis et q̃ȝm remittit̃ poa a tm̃ successiue remittet̃ resistentia b et eꝯ. go qñ zm te a cessabit agẽ i b hẽbit a supra b ꝓportõeȝ maioris ieq̃litatis et sil'r de b ⁊ de a formãdo argm b hẽbit supra a ꝓportiõeȝ maioris iequalitatis dico negan° ꝯñaȝ qr subito certa latitudo resistẽtie acqret̃

respectu a et sil'r.respectu b maxie in aliquo certo cāu qui facil'r formaret̃ si nō in illo ita ꝙ tunc erit potentie b supra resistentiaꝫ a ꝑportio non maioris inequalitatis aut ꝑportio equalitatis et sil'r a supra b hēbit ꝑportioneꝫ equalitatis aut ñ maioris īequalitatis ut illū cāuꝫ ꝯsideranti manifestuꝫ fiet et ꝯa de forma nō ualet sed debuit in añte addi ⁊ resistētia nō remittet̃ usqꝫ ad nō graduꝫ et sil'r de resistentia a ut satis patet. Iterum dico ꝙ licet in certo casu cōcederet̃ caliditatē a supra frigiditatē b hēre candeꝫ ꝑportōeꝫ in fine actiōis quā in ꝑncipio oñ tñ sequitur ꝙ infine agat a in b. Forte.n.tunc erunt similia aut nō appetet a agere in b. Hec itaqꝫ pro argumentis Jacobi sufficiant. Ad argumēta alioruꝫ satis ex dictis ad argumenta calculatoris et ad argumenta Jacobi atqꝫ ex nostro fondamēto clara et facil' ē rñsio. Hic igit̃ finē tractatui factio ad laudeꝫ sū mi dei nostri. cui gratias ago i finitas qui si mihi sua misericordia uitā prolongauerit et incolumeꝫ me seruauerit cum eius adiutorio ad alias māsper tractandas me transferaꝫ. Deus itaqꝫ laudatus sit in secula seculoꝝ. Amen.

Finis

Clarissimi philosophi Gaietani de tie-
nis tractatus subtilissim^{9} quo conatur i
pbatā suam in materia de reactiōe opi
nionem deffendere.

IN materi
a de reactione tam a
ueterib^{9} q̄ȝ a moder
nis uarie inuēte sunt
pōnes ⁊ nup tractat^{9}
q̄dā i eadeȝ mā recenter ꝯpillat^{9} ad ma
nus meas ꝑuenit. qui cū eū legisseȝ me
īcitauit ut de reactōe quid scriberē. nȝ
intendo i hoc meo opusculo oīuȝ opio
nes ꝑtractare mordēdo quecūqȝ ab ali
is dicunt̄ ut pleriqȝ facere conāt̄ sȝ du
as tm̄ opiniones discutē uolo quarū p̄
ma erit opinio que i p̄dicto tractatu as
serit̄. 2^{a} uero erit opinio quā sequor
i his que traddidi super 3° phicorum.

Pro opinione itaqȝ p^{a} alique p̄mit
tunt̄ ꝯclōnes quaruȝ p^{a} talis ē. Omis
q̄litas p^{a} tm̄ ē actiā q̄ȝ^{m} ē resisti^{a} ⁊
eō patet ex dictis calculatoris. Se
cūda suppō quodlȝ agēs i ꝯtriuȝ alteri
appetit ip̄m sibi assimilare ⁊ i ip̄m age
re donec fuerit assimilatū pȝ ut p̄cedēs

3^{a} suppō nulluȝ agens ꝑ qualitates p̄
mas quib^{9} cōiūgit̄. p se ⁊ i mediate re
sistit actiōi quā pricipal'r itēdit cū eisd̄
qualitatib^{9} p̄mis ⁊ imediate ꝓducit in
mā exteriori siue itēdit ꝓducere. Ista
suppō declarat̄ qr dato oppoito multa
sequūt̄ icōueniētia. p^{m} icōueniēs q̄ a
uniforme in oībus nūc iuuat b ad resi
stendū alicui agēti, .uidelȝ c ⁊ crescēs i
q̄ȝtitate aut po^{a} ⁊ manēs ꝯsil'r qualifi
catū ꝯtinue min^{9} ⁊ min^{9} iuuabit b ad
resistenduȝ c ⁊ aliqn̄ non iuuabit ymo
aliqn̄ ecōtra iuuabit c ad agendū in b
oībus alys pib^{9} q̄ ē icōueniēs mani^{m}
⁊ ꝓbat̄ ꝯ^{a} ponēdo q̄ a sit pedale hn̄s
ꝑ to^{m} cal'itatē uniformē ut 4 ⁊ sil'r fri
giditatē c uero sit quatripedale unifor
miter frigi^{m} ut 8 ⁊ b sit pedale unifor^{r}
cal'm ut 8 ⁊ sit me^{m} inter a ⁊ c tangēs

utrunqȝ eoꝝ imediate. Isto stante patȝ
q̄ c agit in b ifrigidādo ipȝ. si g° ꝑ ad
uersariū a. ratione caliditatis iuuat b in
resistēdo c. ponat̄ tunc q̄ ipsi a addat̄
corpus oīo cōsil'r qualificatuȝ sicut ē
a per quā additionē successiue factaȝ a
maioret̄ i q̄ȝtitate ⁊ potētia donec pos
sit agere in b ⁊ sequi t̄ tunc q̄ a ꝯtinue
minus ⁊ minus iuuabit b ad resistēdū
c in frigidante ꝓpter ꝯti^{am} additionē
frigiditatis in a ⁊ aliqn̄ erit a tāte fri
giditatis ⁊ potētie q̄ ip̄m aget in b ꝑ
frigiditateȝ ⁊ ꝑ ꝯn̄s tunc non iuuabit
b ad resistenduȝ c ⁊ ante iuuabat ꝑ ad
uersariū ergo ⁊c. 2^{m} icōueniēs q̄ se
quit̄ dato oppoito tertij supp^{i} ē q̄ te
piduȝ nūqȝ ageret in calidi^{9} aut frigi
di^{9} eo oībus alys deductis. Et 3° seq̄
ret̄ q̄ nullū remissuȝ f̄m aliquā qualita
teȝ ifra graduȝ me^{m} per eaȝ ageret i al
quod pa^{m} oībus alys deductis que sūt
manifeste f^{a} ut pȝ. Et p^{m} hoꝝ sic dedu
citur. Sit a tepidū cētipedale qd̄ ꝑ te
agat in b pedale habēs cal'itatē unifor
meȝ ut 7 ⁊ frigiditatē ut. 1. ⁊ pȝ q̄ aget
ꝑ frigiditatē. Si ergo ꝑ te a resistit il
li ifrigidationi aut iuuat b i resistendo
cū non resistat aut iuuat nisi per suam
caliditatē q̄ ē eq̄ potens cū sua frigidi
tate aut plus ⁊ i b ēt ē cal'itas ut 7 que
plus resistit infrigidatōi q̄ȝ ad ipsā ꝑ
moueat sua frigiditas ut. 1. g° nullomō
a aget in b ex q° tota resistētia que re
sistit illi infrigidationi ē maior tota po
tentia actiua. 2^{m} sil'r declarat̄ poīt°
a habere ꝑ totuȝ caliditatē ut 5 ⁊ frigi
ditateȝ ut 3 ⁊ b ut prius caliditatē ut 7
⁊ frigiditatē ut 1 tunc caliditas a que ꝑ
te resistit ifrigidationi b uel iuuat b in
resistendo ē potentior frigiditate a q̄
debet infrigidare b ⁊ in b ēt cal'itas ē
potentior frigiditate. ergo a nullo mō
aget in b ip̄m intendendo i^{s} frigiditate

4^{a}. suppō in corpore uniformi 2^{m}
aliquaȝ qualitateȝ una pars iuuat aliā
ad agenduȝ i contrariuȝ sibi approxia
tum in actione 2^{m} illaȝ qualitateȝ ab ea
ꝓueniente pȝ ex rōnibus calculatoris.

5ª suppō ī corpe uniformi scdʒ ali
quā qualitatē una ps iuuat aliā ad resi
stēduʒ cuilʒ suo ꝯ̄rio qd̄ itēdit seu niti
tur agere ī illd̄ ⁊ hui⁹l qualitatē corrū
pere patet ut precedēs. naʒ sicut una ps
appetit aliā si fuerit dissiľis assiľare
sic si fuerit siľis appetit eā in illa siľi
tudine ꝯꝭuare ⁊ ꝑ ꝯn̄s cuilʒ ꝯ̄rio resi
stere qd̄ itendit illā siľitudinē remouē
6ª suppō in corpe diˡ zᵐ aliquā qª
litatē nō quelibʒ ptiuuat q̄ʒlibʒ aliā ꝑ
tēʒ ad q̄ʒcūqʒ actionē zᵐ iªᵐ qualitatē
ꝓbaꝛ sit a uᵐ corp⁹ quatripedale. cui⁹
tria pedalia que uocētur b sint unifor
ter calida ut 8 ⁊ reliquᵐ pedale qd̄ uo
ceꝛ c habeat caľitateʒ uoiformē ut 6 ⁊
frigiditatē ut zᵒ sit aūt d unū corp⁹ sei
pedale hn̄s caľitatē uniformem ut 7 ⁊
frigiditateʒ ut. i. qd̄ contangat a zᵐ b
ptem ⁊ tunc pʒ ꝙ a ē difforme qd̄ agit
in d zᵐ b pteʒ sibi ꝯ̄riaʒ ⁊ applicatā ⁊
nō ꝑʒ ptē c q̄ distat ⁊ nō ꝯ̄riaꝛ d ꝑm ca
liditateʒ scd̄m quā patiꝛ. 7ª suppō
in cope diˡ zᵐ aliquā qualitatē nō que
libʒ pars iuuat q̄ʒlibʒ aliā pteʒ ad resi
stendū cuilʒ agenti remittēti illā quali
tateʒ in qua tale corp⁹ ē difforme patʒ
ut p̄cedēs. unde si in casu premisso d
esset tante q̄ʒtitatis aut potentie ꝙ age
ret in b partē ꝓ tunc nullo° c ps resiste
ret illi actioni quā d faceret in b qꝛ d ī
cāu illo īfrigidaret b ⁊ c ēt appetit in
īfrigidare b ut pʒ ⁊ ꝑ ꝯn̄s non resistēt
illi īfrigidatiōi. 8ª suppō in corpo
rib⁹ uniformib⁹ ac ēt difformib⁹ oīs
pars iuuat in agendo oēm aliā partem
oēʒ actionē per quā ꝓducitur qualitas
tanti gradusꝙ ipa ps manēs taľ ē illi⁹
qualitis tāˡ ḡd⁹ ľ sibi ꝯsiľis naturalitē
ꝓductiua nisi aliud īpediat. ꝟbigratia
in cāu pri⁹ pōito c iuuabit b ad omnē
actionē per quā ꝓducitur a b qualitas
certi gradus quā ēt c manēs tale quale
nunc est aut sibi ꝯsiľeʒ nāľꝛ ꝓduceret
siue esset natuʒ ꝓducere ⁊ hoc est dicē
ꝙ c iuuaret b in omni ꝓductione ca
liditatis ut 6 aut reīssiorīs facta ab eo
qd̄ ē satis manifestuʒ semꝑ intelligen
do oī īpedimēto deducto. 9ª suppō ī
corpib⁹ uniformib⁹ ac etiaʒ diffor mi
bus oīs ps iuuat oēm aliā partē ad re
sistendū cuilibet actioni per quaʒ ꝓdu
citur qualitas tāti ḡd⁹ ꝙ iª ps manēs
taľ ē illi⁹ qualitatis tāˡ ḡd⁹ uľ sibi cō
siľis naturaľꝛ corruptiua nisi aliud in
pediat unde in casu prius posito c iuua
retb ad resistenduʒ oī actōi per quam
ī b ꝓduceretꝛ qualitas cuius ē manens
tale nāľꝛ corruptiuū. ex quo eniʒ c qua
litateʒ illaʒ inductaʒ appetit corrūpere
sequitur ꝙ ei⁹ inductioneʒ appetit pro
hibere. 10ª supppō ad ħ ꝙ unuʒ cor
pus iuuet aliō ī agēdo aut in resisten°
non refert an sit illi continguū aut cōti
nuuʒ patet satis. His suppōib⁹ pre
missis nunc subiūgo ꝯclusiones que se
cunduʒ istā opinioneʒ sunt sustinende.

Prima ꝯcľo inter diª secundū duo
extrema coꝝ adinuicē approximata ⁊
scd̄m qualitates primas eiusdeʒ cōtra
rietatis. possibilis est reactio deductis
omnibus alys iuuamentis ⁊ īpedimētis
extrinsecis probaꝛ ⁊ sit a pedale uni
formiter calidʒ ut 8 ⁊ b pedale unifō
miter frigiduʒ ut 8 q̄ sint taliter dispo
sita ꝙ sint equalis potentie ħ stāte neu
truʒ agit in reliquʒ cum actiuitas uni⁹
sit equalis resistentie alteri⁹ ut sequiꝛ
ex prima suppōne ⁊ a ꝓportione equa
litatis non ꝓuenit actio. deīde ponitur
ꝙ a ⁊ b se contangētib⁹ alteri extre°
a addatur unū pedale habens caliditatē
uniformē ut 6 ⁊ frigiditatē ut duo ⁊ si
militer alteri extremo a addaꝛ unū aliō
pedale equipotens pedali addito a qd̄
habeat frigiditateʒ uniformē ut 6 ⁊ ca
liditatē ut duo. His stantib⁹ arguiꝛ sic
a ⁊ b sunt adinuiceʒ equalis potētie ac
tiue ⁊ siľꝛ resistiuiue. ut sequiꝛ ex dc̄is
sed utrunqʒ coruʒ ē maioris potētie ac
tiue q̄ʒ ipm sit resistitiue ⁊ sunt contra
ria secundum extrema coꝝ sufficiēter
adinuiceʒ approximata. gᵒ utrunqʒ agit
in reliquuʒ quare concľo uera ꝙ auteʒ
utrunqʒ coꝝ sit maioris potentie actiē
q̄ʒ ipm sit resistitiue respectu alterius

zobaꝛ̃ q2 a agit i b p caliditatē ut octo
ꝛ per caliditatem ut 6 q2 utraqꝫ con
trariatur frigiditati ut 8 ipsius b resi
stit aūt ifrigidationi quā facit b solū
p caliditatez ut 8 donec b induxerit i
a frigiditatē ut duo q2 caliditas ut 6 ñ
ꝯtrariaꝛ̃ frigiditati ut duo que ē ꝯpos
sibilis secū. cū ergo actiuitas duaꝝ ca
liditatū a quibus agit in b sit maior q̃ꝫ
so^a resi^a alterius eaꝝ que resistit b. ex
quo qnelz qualitas prima tāte ē resistē
tie q̃ꝫte ē āctiuitatis p p^m suppo^m seq
tur a esse maioris actiuitatis respectu
b q̃ꝫ resistentie ꝛ sil'r seqꝛ̃ ꝙ b ē maio
ris actiuitatis respectu a q̃ꝫ resistentie
q2 b agit in a per frigiditatez ut 8 ꝛ p
frigiditatez ut 6. resistit autē soluz per
frigiditatez ut 8°. 2^a ꝯ°. inter unifō
me ꝛ difforme scōm eoꝝ duo extrema
adinuicez approximata ꝛ scōm qualita
tes primas eiusdez ꝯ̄trietatis possibilis
est reactio deductis oibus ipedimentis
ꝛ iuuamentis extrinsecis ꝓbatur sit a
unuz corpus bipedalis q̃ꝫtitatis. cuius
medietas imediata b cor^l sit uniformi
ter calida ut 8 hñs tantā multitudinem
forme ꝙ sit potentie ut. i. cū didio re
liqua uero medietas remotior a b ha
beat caliditatē uniformē ut quatuor ꝛ
similiter frigiditatez ꝛ sit ita densa ꝙ
i^a cal'itas ut 4 sit potētie ut. i. cū dimi
dio b aūt sit corpus bipedale uni^r frigi
duz ut 8 taliter densuz ꝙ i^a frigiditas
sit potentie ut duo cū dimidio. Quib⁹
stantib⁹ patet ꝙ a agit i b ꝛ b agit in a
omnibus extrinsecis deductis quare
patet ꝯ° ꝙ a agit in b probaꝛ̃ q2 poten
tia actiua a ad calefaciendū b ē ut. 3 me
rito ambarū caliditatū resi^a aūt b so
lum ē ut duo cū dimidio. igiꝛ̃ ꝛc. ꝙ b
agit in a declaratur q2 po^a actiua b est
ut duo ꝯdimidio ꝛ resistentia a ē solū
ut. i. cuz dimidio q2 caliditas partis a
remissi⁹ calide per certuz temp⁹ nō re
sistit quare. Aduerte tñ ꝙ licet ita
sit ut precedentes asserūt ꝯcl'ones ñ tñ
oportet inter contraria difformia aut
difforme ꝛ uniforme sufficiēter appli
cata fieri reactionē ut in plurib⁹ casi
bus potest patē. sicut si h3 extrema qui
bus approximātur non hērent adiuicē
ꝯtrarietatē aut utrūqꝫ eēt tante actiui
tatis q̃ꝫte alteruz eēt resistentie. aut u^m
eēt adeo debile ꝙ nō sufficeret agere
in alteruz. 3^a ꝯ° impossibile ē eē re
actionē inter ꝯ̄tria uni^a ꝛ equipo^a cum
oibus particulis poitis i alys ꝯcl'oib⁹
p3 q2 a ꝓportione equalitatis non pōt
eē actio ꝛ si unū uniforme ē equal' po
tentie actiue cuz reliq° cū ipm sit eq^a
lis resistentie sicut actiuitatis. sequiꝛ̃
utrunqꝫ coꝝ tante esse actiuitatis q̃ꝫte
alteruz est resistentie. q̄2 ꝛc. 4^a ꝯ°
ipossibile ē eē reactionē inter ꝯ̄tria uni
formia. quoꝝ unū ē potenti⁹ altero sꝫ
intelligendo particulas positas. i p̄ma
ꝯcl'one patet ꝯcl'o q2 si alys parib⁹ cō
trariuz uniforme equipotens alteri nō
potest in ip3 agere a fortiori nec min⁹
potens in magis potens reagere pote
rit. Hanc opinionē sparsim positā in
illo tractatu sic in paucis collegi ꝛ or
dinaui ut potes uidere.

Contra istaz opini
onez argui^r
oñdendo aliq^a eius dicta
a ꝟitate discedē. ꝛ ꝯtimo ꝯ̄
supponez primā arguitur oñdendo ꝙ
non ois qualitas prima tante sit resistē
tie q̃ꝫte ē actiuitatis. Naz dato isto seq̄
retur ꝙ eēt facilius exicare aquā quā
ipsā calefacere ꝯñs f'l'm ꝛ contra exp
ientiā cōprehendim⁹. n. p sensū ipsā ab
igne cito excelenter calefieri ita ut fē
ueat non tamen sensibil'r exicari ut t3
ꝛ probatur ꝯsequentia quia frigiditas
aque ē maioris actiuitatis q̃ꝫ sua humi
ditas ut omnes fatētur ꝛ ad sensuz pos
set probari. manus. n. posita in aq^a fri
gida magis patiꝛ̃ ab eius frigiditate q̃ꝫ
ab eius humiditate. ergo si quelz illaꝝ
qualitatuz est tante resistentie q̃ꝫte acti
uitatis sequitur ꝙ frigiditas aque est
maioris resistentie q̃ꝫ sua humiditas ꝛ
per consequens difficilius esset aquaz
calefacere q̃ꝫ exicare qđ erat probādū

Item sequeret quod siccitas ignis maioris esset actiuitatis quam eius caliditas consequens falsum cum caliditas inter omnes primas qualitates ponatur maxime actiuitatis et probatur consequentia quia siccitas ignis est maioris resistentie quam eius caliditas cum inter qualitates primas siccitas sit maxime resistiua. percipimus enim ad sensum sicca inter cetera difficiliter recipere impressiones quod non esset nisi siccitas maxime esset resistentie. sequitur ergo quod ex quo siccitas ignis est maioris resistentie quam sua caliditas et quelibet illarum qualitatum tante est actiuitatis quante est resistentie per suppositionem quod siccitas ignis est maioris actiuitatis quam eius caliditas quod erat probandum. Ex quibus patet primam suppositionem contradicere sensui. dicere autem sensum propter rationem arguit imbecillitatem intellectus secundum Aristotelem nostrum quare etc. Secundo principaliter arguitur contra tertiam suppositionem probando quod aliquod agens cum qualitatibus primis coniunctum per se et immediate resistit actioni quam cum eisdem qualitatibus per se et immediate producit in materia exteriori. siue intendit producere et ponatur quod a sit unum pedale. cuius medietas superior sit uniformiter calida ut 8 et medietas inferior uniformiter frigida ut 8. b uero sit unum semipedale tepidum per totum quod immediate applicetur a secundum extremum. cuius pars superior est calida et inferior frigida et sit potens a ad agendum in b et tunc patet quod a per suam caliditatem ut 8 agit in partem b intendendo caliditatem eius supra quatuor cuius intensioni resistit per suam frigiditatem ut 8 et econtra per suam frigiditatem ut 8 agit in partem b intendendo eius frigiditatem supra quatuor. cuius intensioni per suam caliditatem ut 8 resistit quare etc. Quod autem a per suam frigiditatem resistit intensioni caliditatis in b patet quia si ab a remota esset pars frigida. Uelocius intenderet caliditatem in b quia tunc maiorem haberet proportionem caliditas a supra totam frigiditatem sibi resistentem. et similiter arguitur potest quod a per suam caliditatem resistit intensioni frigiditatis in b quare etc. nec repugnat aliquod agens habere in se diuersa instrumenta et per unum agere aliquid. per aliud uero resistere eidem eadem sibi stante applicatione ut patet ex dictis. Et ad argumenta probare intentia primam suppositionem respondetur ad primum inconueniens illatum negatur illud sequi in casu posito uno dico quod a continue plus et plus iuuabit b ad resistendum c et etiam continue pro tunc plus et plus iuuabit c ad agendum in b non tamen per idem instrumentum. sed per diuersa quoniam a per caliditatem resistit infrigidationi b. sed per eius frigiditatem iuuat c ad agendum in b et dicitur ulterius quod quando a infrigidabit b per suam caliditatem resistet infrigidationi b a c. possum etiam dici in casu posito quod caliditas a bene resistit infrigidationi b a c quia ex caliditate a et caliditate b fit unum instrumentum per continuationem sed frigiditas a non iuuat frigiditatem c ad agendum in b quia ex illis frigiditatibus non fit unum instrumentum contiguum uel continuum quare etc. Ad secundum inconueniens similiter negatur illud quoniam tepidum potest per suam frigiditatem agere in calidum et per suam caliditatem in frigidum et cum ulterius arguitur caliditas tepidi est tante resistentie quante actiuitatis et sua frigiditas aut maioris et cum hoc caliditas calidi est maioris resistentie quam sit actiuitas sue frigiditatis. ergo resistentia tota que resistit tepido ne agat frigiditatem in calidum est maior quam potentia actiua frigiditatis et per consequens tepidum non agit frigiditatem in calidum. Respondetur negando quod tepidi caliditas sit tante resistentie quante actiuitatis et sua frigiditas immo est minoris resistentie licet sit maioris actiuitatis nec est uerum quod omnis qualitas prima tantum sit resistiua quantum est actiua ut dicebatur arguendo contra primam suppositionem. Ad tertium inconueniens cum deducitur quod nullum remissum infra gradum medium secundum aliquam qualitatem posset per eam agere in aliquod passum omnibus extrinsecis

82

fecit ꝛc̄. hoc negatur. ꝛ dico ꝙ stat ī casu ibidez posito ꝙ a per frigiditatem agat in b ꝛ cuz arguitur ꝙ non qꝛ calíditas a que resistit illi infrigidationí ē potentior frigiditate a. dicitur ꝙ licz sit potentior in actiuitate. tn̄ est minus potens in resistentia. Et motus nō sequitur ꝓportionez maioris inequalitatis actiuitatis unius qualitatis ad actiuitatē alterius. sed sequitur ꝓportionē maioris iequalitatis actiuitatis unius qualitatis uel pluriū ad resistentiaz alterius uel aliaz q̄r ꝛc̄. 3° principaliter arguit̄ contra 6^am supponēz asserētez ꝙ nō quelz pars qualitatis difformis iuuat q̄lzlibet a^am partem in omni sua actione que suppō non probat̄ sed solum exēplariter declarat̄. ponēdo cāum de a difformi debente agere in d pa^m per caliditatez. dicit̄. n. ꝙ aget per caliditatem ut 8 b partis sibi imediate ꝛ ꝙ ad i^am actionez non iuuabit caliditas ut 6 c partis remotioris. qꝛ caliditas ut 6 non habet intensiorē caliditatē ut 7 d passi. nec ad eius frigiditatez ut .i. habet contrarietatez. ego aūt probabiliter tenebo o^m ꝛ dico ꝙ licet in corpore difformi ualde magno ut ē elementū aeris non quelibz pars iuuet quālibet aliā partez. tamen in casu posito caliditas ut 6 c partis iuuat caliditatez ut 8 b partis ad agenduz in d ad quod ꝓbādum. suppono primo ut est cōis s̄n̄tia calculantiuz ꝙ po^a rei isequat̄ multitudinez forme ita ꝙ ceteris parib⁹ ubi est maior multitudo forme ibi ē maior potentia. hoc stante. arguitur sic maior multitudo spērūz caliditatis multiplicatur ad d a caliditate ut 6 ꝛ a caliditate ut 8 q̄z a sola caliditate ut 8. ergo potentius instrumētū calefactiuuz multiplicatur ad d ab ambabus caliditatib⁹ q̄z a sola caliditate ut 8. ergo per illud instrumentuz calefit d uelocius ex quo est potentius ad calefaciendūz q̄z calefieret a solis spēbus caliditatis ut 8 q̄ debiliores sunt toto aggregato in calefaciendo ut sequit̄ ex suppōne p̄missa ergo sequit̄ ꝙ caliditas ut 6 iuuat caliditatez ut 8 in calefaciendo d ex q° facit eius calefactionē eē uelociorem ml'tiplicādo suuz instrm̄ cū instrumēto caliditatis ut 8. Dico ergo ꝙ lz spēs caliditatis ut 6 sole ml'tiplicate nō possint producere caliditatez ut 8 nec agere ultra graduz propriuz saltez per se ipse tamen multiplicate simul cū speciebus caliditatis ut 8 possunt secum coagere ad productionē alteri⁹ caliditatis ut 8 ꝛ ad corruptionē frigiditatis ut i quā frigiditatez ut .i. caliditas ut 6 si sola esset non corrumpet nec icōuenit ꝙ debilius iunctuz forti ad aliquem effectuz concurrat quez se solo facere non posset ut patet de trahentib⁹ ponderosuz. Et ex eodez fundamento ar^l posset contra 7^am supponēz dicendo ꝙ in qualitate difformi pars iuuat quālibz aliaz partez in resistendo cōtrario agēti in ipsas. sicut. n. quelibet pars iuuat quālibet aliaz partez in agendo contrario agenti in ipsaz sic iuuat in resistendo. Et in casu ibidez posito dato ꝙ d sic cresceret in q̄ntitate seu in potentia ꝙ ageret in b partem dicerez ꝙ caliditas c partis iuuaret b in resistēdo' d ꝛ cuz arguit̄ c. iuuaret d ad infrigidandū b. ergo nō resisteret illi infrigidatōni respondetur negando ꝯn̄tiam qꝛ c iuuaret d ad infrigidanduz b per suaz frigiditatez. resisteret autez illi infrigidationi per suaz caliditatez non quidē solitarie sumptam sed ut simul concurrit cuz caliditate b ut superius diffuse fuit responsuz. 4° arguit̄ contra illas supponēs ꝛ alias duas suquentes ꝓbando ex eis sequi ꝙ ī motu alteratōis continue in eius medio certa latitudo intensionis motus subito scōm se totā deperditur. consequens est impossibile qꝛ tunc fieret transitus de uno ḡdu motus ad a^m graduz distantez n̄ transeundo per gradus medios quod est icōueniens ꝛ probatur consequentia ponēdo ꝙ a sit unuz corpus iz pedum. cui⁹ ii. pedalia que uocentur c habeant per

totum caliditateꝫ ut 6 ⁊ frigiditateꝫ ut
duo ⁊ aliud pedale quod uocet̃ d habea
per totum caliditateꝫ ut 8 b autē sit unū
aliud corpus .iz pedū habens per to^m
frigiditateꝫ ut 8 quod sit ita densuꝫ ꝙ
sit potentius a ⁊ tangat imediate d par
tem ipsius a. ⁊ tunc sequitur ꝙ a non
agit i b cū sit minus potens. sed b agit
in a ipsuꝫ infrigidando ⁊ in principio
c non iuuat d seu a ad resistenduꝫ actio
ni b in a ut sequitur ex suppōnibus sꝫ
q̃ꝫ primuꝫ in extremo d imediato c ici
piet induci frigiditas intensior q̃ꝫ sit
in c tunc icipiet c iuuare d seu a ad re
sistenduꝫ actioni b in a. Simus ergo i
illo ⊖ in quo in extremo d imediato c
ē primo frigiditas ut duo. ⁊ arguitur
sic caliditas c nunc non resistit infrigi
dationi d ⁊ imediate post hoc resistet
ut ostensuꝫ ē. g° in hac alteratōe certa
la ītudo resistētie sbito 2^m se to^{A}m acq
ret̃ ⁊ p ꝯñs certa lati° ꝓportiōis ma
ioris īequalitatis subito scōm se totā
deperdetur sed ad deperditionem pro
portionis maioris inequalitatis sequi
tur deperditio itensionis motus. ergo
certa latitudo intensionis motus secun
dum se totam subito deperditur. ita
ꝙ gratia exempli fit subitus transitus
de motu intenso ut 6 ad motum inten
suꝫ ut 5 quod non est rationale. Item
sequitur ꝙ aliquod passuꝫ uersus finē
assimilationis plus resistit agenti q̃ꝫ i
principio resistebat omnib⁹ alijs pari
bus probatur sit a unū corpus bipeda
le. cuius unuꝫ pedale habeat per totum
caliditatem ut 6 ⁊ frigiditatem ut duo
quod sit c aliud pedale habeat p totuꝫ
caliditateꝫ ut 8 quod sit d ⁊ sit imedia
tuꝫ ipsi d unuꝫ aliud corpus quatri e
dale quod habeat per totum caliditatē
ut 5 ⁊ frigiditateꝫ ut 3 quod uocetur b
⁊ sit ita potens ꝙ agat in a per frigidi
tateꝫ ipm sibi assimulando ⁊ tunc patet
ꝙ a pa^m in principio assimilationis re
sistit b agenti solum per d partem. uer
sus autem fineꝫ assimilationis resistit
per c ⁊ p d ⁊ p consequens plus resi

stit ⁊ hoc ponendo ꝙ resistentia calidi
tatis c sit maior q̃ꝫ sit resistentia calidi
tatis pro tunc deperdite in d quare. ⁊c̃
Et hec duo inconuenientia ultimo illa
ta ⁊ alia plura concedit defensor huius
opinionis quia uno inconuenienti dato
multa sequuntur. Quinto arguitur
contra primaꝫ conclusioneꝫ asserenteꝫ
inter contraria difformia fieri reactō
neꝫ cum condictionib⁹ superius expres
sis assumendo casum positum pro de
claratione illius conclusionis de a ⁊
b difformibus adinuicem agentibus ⁊
reagentibus addendo illi casui ꝙ inter
a ⁊ b sit aer medius per totum tepiduſ
pedalis q̃ꝫtitatis ⁊ tunc arguitur argu
mento comuni ꝙ ille aer tepidus medi
us inter a ⁊ b simul secundum se totuꝫ
calefiet ⁊ infrigidabit̃ quia ex quo a
producit caliditateꝫ in b etiam produ
cit caliditatem per totum mediuꝫ inter
ipsuꝫ ⁊ b ⁊ similiter q2 b producit fri
giditateꝫ in a producit frigiditateꝫ in
totum illud medium cum omnis talis
actio fiat per contactuꝫ. Huic tamē
argumento respondet compositor hu⁹
tractatus dicendo ꝙ iste aer scōm quā
libet eius partem calefit scōm nullam
infrigidabitur cuius causa uidetur esse
quia caliditas eius que resistit infrigi
dationi est maioris resistentie q̃ꝫ sit ei⁹
frigiditas que resistit calefactioni.
Cum ergo a ⁊ b sint eque potentia ad
agendum ut ponitur in casu sequitur
ꝙ caliditas a habet supra frigiditatem
illius aeris maioreꝫ proportioneꝫ quā
habeat frigiditas b supra eius calidi
tatem quare ⁊c̃. Et si q̃ratur si b nō ꝓ
ducit fritatem in illuꝫ aereꝫ quomodo
ergo ꝓducit frigiditatē in a. Rñdetur
dupliciter. prīo dicēdo ꝙ hoc facit mlᵗ
titudo instrumētuꝫ spūale ad ipm a fri
ditatis ꝓductiuū. 2° dic̃ ꝙ a recip̃ fri
ditateꝫ ab aere medio cōcurrente iuua
mento ipius b. Sed ꝯtra ꝑncipaleꝫ rñ
sionē arguit̃ oñdendo ꝙ paruꝫ addito
casui rñsio illa nō satisfacit. ponamus

eim ꝙ aer ille medius hẽat friditatez
uniformẽ tanto intensiorẽ caliditatẽ se
cuz coextensã ꝙ ipe sit equalis resistẽ
tie et tũc seqtur ꝙ si iste aer calefit ab
a pari ratione frigefit ab et eꝫ. qꝛ tam
aꝗ̃ b hñt supra resistẽtiaz illius aeris
equalez ꝓportiões. Et cuz postea dꝛ ꝙ
b ꝓducit frigiditatẽ i a mľtiplicãdo ad
ipm instrumẽtuz spũale frigiditatis ꝓ
ductiuuz a fortiori seqtur ꝙ b debeat
in 1° aere friditatez ꝓducere cũ sit paſ
sibilior et minus resistens infridatiõi
ꝗ̃ a et ad ipm intensius ac potẽtius in
strumentum multiplicat ꝗ̃ ad a quia
agens nãle fortius agit in ptem ꝓpin
quã ꝗ̃ in remotã nisi dicat̃ ꝙ illud in
strumẽtuz pp eius reflexionẽ factã ab
a illic reddit̃ potentius et tunc 1ᵃ opi
nio indigebat auxilio alterius opinio
nis quare erit p se diminuta atqꝫ in suf
ficiens dei ñ ĩcũ dicit mediũ ꝓducere
friditatez in a. cuz iuuamento recepto
ab e pꝫ ꝙ ñ oꝫ mediũ ꝯcurrere ad talẽ
reactõez qḋ mľtipliciter põt oñdi ṗmo
qꝛ stat b esse imediatuz a 2° qꝛ põt esse
ꝙ extremũ b ꝓpinquũ illi medio sit si
mile illi 3° quia si b iuuet medium in
ꝓducendo frigiditatẽ aut. ergo hoc fa
cit multiplicãdo instrumentuz suuz per
illud medium aut ꝓduẽcdo in eo frigi
ditatẽ aut nihil iprimendo. Si primũ
tunc coincidimus in prima responsiõe
que reprobata est. Si scḋz tunc sequi
tur ꝙ mediuz uel aliqua eius pars fri
gefit ꝙ negat responsio sua si 3ᵐ tunc
sequitur ꝙ si b nihil iprimit in mediũ
ꝙ nihil iprimit in a et per ꝯsequẽs nõ
reagit in a cuius oppositum ponitur ĩ
cãu. 6° arguitur contra secundaz cõ
clusiõez cõcedentez posse fieri reactio
nem inter uniforme et difforme adin
uicez cõtraria adducendo difficultatez
moueri solitaz de parte repassa osten
dendo ex illa sequi ipaz simul calefie
ri et frigefieri. ponamus enim ꝙ a sit
unum calidum ut .8. per totum poten
tie ut duo cum dimidio b uero sit
unum difforme cuius medietas ĩme
diata b sit per totum frigida ut 8 potẽ
tie ut. i. cum dimidio. reliqua uero me
dietas habeat caliditatez uniformez ut
4 per totum et similiter frigiditatez
et sit etiam potentie ut. 1. cum dimidio
hoc stante a aget caliditatem in b et b
reaget frigiditatez in a ut pꝫ ex supe
rius dictis. Sit ergo pars ipsius a re
passa c cuius potentia sit ut .100ᵃ. uni⁹
d uero sit pars non repassa et simus in
medio instanti temporis mensurantis
illam reactiõez in quo in c sit introdu
cta frigiditas a duobus usqꝫ ad nõ gra
dum et cõtinuetur illa reactio per reli
quam medietatez illi⁹ tẽporis et tunc
patet ꝙ c frigefit sed ulterius arguĩt
ꝙ c calefit ad e quia maiorẽ ꝓportio
nem habet caliditas d ad frigiditatem
c ꝗ̃ habeat ad frigiditatez b ut patet
et sibi cõtrariatur et melius applicat̃
ꝗ̃ frigiditati b et caliditas a remittit
frigiditatem b introducendo in eo cali
ditatez. ergo a fortiori introducit cali
ditatem in c remittendo eius frigidita
tem. Septimo arguitur contra aliaſ
duas conclusiones negantes possibili
tẽ reactiõis inter contraria uniformia
ꝛ supponitur. primo ꝙ maioris poten
tie ẽ totum ꝗ̃ pars patet hoc siue lo
quamur ḋ potẽtia essentiali que ẽ rati
one forme siue de potentia accidentali
que est per iuuamentuz receptũ ab alio
nam quecunqꝫ potentia siue resistentia
est in parte est in toto ꝛ cum hoc totuz
super addit potentiam alterius partis
que non est in parte prius accepta ex
quibus potentiis diuersarum parti
um non comunicantium resultat in
toto maior potentia ꝗ̃ sit solum in al
tera partium ꝓpterea uult Aristo. ꝙ
aliis paribus in maiori corpore est ma
ior uirtus. Supponitur secũdo ꝙ oĩs
ꝓportio maioris inequalitatis actiui
tatis agentis ad resistentiaz passi suf
ficit ad actionem stantibus aliis con
dictionibus requisitis ad actionem

que sunt debita ꝯtrarietas ⁊ debita ap
proximatio deductis oĩbus alys ĩpedi
mẽtis ⁊c̃. pꝫ ex cõi sñia oĩuꝫ philoso
phantiuꝫ. his stãtibus sit a sũme calidũ
potentie ut 8 et b sũme frigiduꝫ poten
tie ut 8. que adinuiceꝫ ĩmediate appli
centur et pꝫ ut seqᷓ̃ ex dictis ꝙ medie
tates eorũ qbus adinuiceꝫ applicãtur
non sunt equal' potentie cũ eis ẽt si ac
cipiantur ut suis totis inexistunt siue
cum iuuamento suscepto ab alys parti
bus sed sunt potentie minoris utraqꝫ
ergo earum sic accepta sit potẽtie acti
ue seu re istitiue ut 4. ⁊ arguiᷓ̃ sic po
tentia actiua a supra resistentiaꝫ medie
tatis b sibi ꝓximioris hꝫ ꝓportiõeꝫ
maioris ĩequalitatis cũ oĩbus cõditio
nibus reqsitis ad actiõeꝫ. ergo a agit
ĩ medietatẽ b pꝫ ꝯ^a ex z^o supposito et
silr̃ arguiᷓ̃ potentia actiua b supra re
sistentiaꝫ medietatis a sibi ꝓximioris
hꝫ ꝓportionem maioris ĩequalitatis
cum oĩbus cõdictiõbus requisitis. ad
actionẽ ergo b agit ĩmedietatẽ a et per
ꝯñs sequitur cum a et b sint ꝯ̃ria uni
formia et equipotentia ꝙ inter talia ꝯ̃
ria uniformia et eqpotentia fit actio ⁊
reactio z^m extrema quibꝰ approximã
tur adinuicẽ et z^m qualitates eiusdẽ ꝯ̃
rietatis cuiꝰ o^m dicit. 3^a $ꝯ^o$. Et silr̃ ꝓ
bari posset ꝙ datis ꝯ̃rys uniformibꝰ
ĩequalibꝫ in potentia minus potẽs rea
git in magis potẽs ut si in cãu ꝑuiusso
b eẽt potentie ut 6 cũ alys ibideꝫ posi
tis reageret in quartaꝫ pteꝫ a sibi ꝓxi
miorẽ supra cuius resistentiã ut toti
ĩnexistit actiuitas b hẽret ꝓportiõem
maioris inequalitatis. quare seqtur ꝙ
ille due ultie ꝯclões ñ sunt ṽe. Qui c
tñ rõni ex dictis illiꝰ doctoris rñderi
possꝫ ꝙ lꝫ absolute to^m sit maioris po
tẽtie q̃ꝫ pars eiꝰ ĩp̃m tñ z^m hãc appro
ximatiõeꝫ acceptuꝫ ẽ equal' potẽtie cũ
q̃libet eius pte terminata ad passuꝫ in
qđ agit aut ad agens a quo recipit qđ
pꝫ qꝛ in qđcunqꝫ suffic̃ agere totũ z^m
hãc approxiatiõeꝫ suffic̃ agẽ q̃libꝫ eiꝰ
ps ad passuꝫ termiata et aquocũqꝫ põt
pati z^m hãc approxiationem ps eius
terminata ad agẽs q̃cunqꝫ fuerit ab eo
deꝫ totuꝫ põt pati iõ q̃libet ps termina
ta ad passuꝫ siue ad agens ẽ z^m hãc ap
proximatiõeꝫ tante actiuitatis et tante
resistentie q̃ꝫte ẽ ĩp̃m totuꝫ z^m eandeꝫ
approxiatiõeꝫ accipiendo semꝑ ptes
ꝓut toti inexistũt unde in cãu posito ꝙ
a et b ꝯ̃rys uniformibus et eqpotẽtibꝰ
adinuicẽ approxiatis diceretᷓ̃ ꝙ a non
ageret in ptẽ b qꝛ q̃libet ps b termiã
ta ad a z^m hanc approxiatiõeꝫ ẽ equal'
resistentie cuꝫ toto b ut ꝓba uꝫ ẽ sꝫ to
tum b ẽ equal' resistentie cuꝫ actiuitate
a ut seqtur ex cãu si cuiuslibꝫ resisten
tia cuꝫ sua actiuitate adequatᷓ̃. g^o q̃ibꝫ
ps b terminata ad a ẽ z^m hãc approxi
matõeꝫ tante resistentie q̃ꝫte actiuitatis
ẽ a et ꝑ ꝯñs a z^m taleꝫ approxiationẽ
in nullaꝫ taleꝫ pteꝫ sufficit agere. Ex
eodeꝫ fundamẽto seqtur ꝙ b nõ reagit
in aliquã pteꝫ a qꝛ q̃libet pars a termi
nata ad b est tante resistentie z^m hanc
approxiatiõem sicut totũ a. Et silr̃ si
b esset potentie minoris q̃ꝫ a nõ reagẽt
in aliquã eius pteꝫ qꝛ q̃libet pars a ter
minata ad b eẽt maioris resistentie z^m
hanc approximatiõeꝫ q̃ꝫ b actiuitatis.
Ista aũt rñsio põt leuiter ĩfringi negã
do ꝙ q̃libet ps a terminata a b sit z^m
hanc approxiatõeꝫ tante potentie q̃ꝫte
totuꝫ a. Et silr̃ diceretᷓ̃ de ptibus b ad
a terminatis respectu totius b nec ualꝫ
illa consequentia in qđcunqꝫ sufficit
agere secunduꝫ hanc approximatiõeꝫ
sufficit agere quelibet eius pars sic ter
minata. ergo quelibet pars a sic termi
nata est tante potentie actiue secundum
hanc approximatienez q̃ꝫte est totum a
nec illa similiter a quocunqꝫ potest pa
ti pars a secundum approximationem
hanc sic terminata potest pati totum
a ergo non maioris resistentie est to
tum a secundum hanc approximationeꝫ
q̃ꝫ sit aliqua eius pars sic terminata
quia si pars a sic applicata agit in

illud in qd totuz a agit non agit ut cau sa totalis sed partialis ideo sibi non competit tanta potentia actiua sicut to ti a qd e ca totalis sil'r si aquocūqz pa titur ps a sic terminata. 2m hāc appro ximatiōez patit ēt totuz a hoc non est rōne totius resistentie a que est maior aut tanta q̄z ta ē potētia actiua agentis in ipm sz ē rōne resistentie ptis a que est minor et supra quā ui toti inexistit actiuitas agentis hz pportōez maioris inequalitatis unde aduertendū ē q ap plicatio nō uariat potentiaz neqz auget neqz diminuit sz uariat actiuitatez qz eadez potētia nō uariata 2m unā appli catiōez in aliqd agere nō poterit in qd tñ aget 2m aliaz applicatiōez et ideo si cut nulla facta applicatiōe ps est mino ris potentie q̄z suuz totuz sic 2m hanc applicatiōez uel illaz ē ps potentie mi noris q̄z sit suuz totuz qm pp talez ul' tales applicatiōez neqz totuz neqz ptes in potentia uariantur et hoc pro prima opinione sit satis.

Estat ulteri9 opinio nez scdaz per tractare. pro cuius fundam to pmittit pmo q ois qua litas pma ē magis actiua q̄z resistitiua et si compent adinuicē i actiuitate aut resistentia cal'itas est maioris actiuita tis ceteris et minoris resistētie. e9 vo siccitas ē maioris resistentie et mino ris actiuitatis. relique due medio mō se hñt sic tñ q frigiditas declinat ad ad latus caliditatis et hūiditas ad latus siccitatis hec. oia p expiētias sensua les manifestari possunt ut pro pte fuit ostensuz dum arguebat 9 suppōnē pri mā pcedētis opinionis. 2o ē pmittē dum q qualitates pme sunt suarū spe ruz pductiue qbus nō solū spūal'r ope rant in medio uel organo tactus sed ēt realiter sua 9ria corrūpendo et sibi similia generando. pma ps colligit de mente Arl. 2o de aia isto capl'o oz aūt de omni sensu accipe qm sensus quidē est susceptiu9 spēruz sine mā et 2a ps pz. huiusmōi .n. spēs sunt instrumēta qualitatuz primaz. et instrumētuz con currit ad opatiōes isti9 cuius ē instru mētuz. 3o pmittit q quelibet prima qualitas ē spēruz a suo 9rio ad ipm multiplicataz. a se nāliter expulsiua ēt in partē oppositaz reflexiua pbat qm talis spēs est illius qualitatis. pmo cor ruptiua sed talis qualitas pma nāliter appetit se pmanere. ergo nāliter appe tit oē eius corruptiuum a se abicere. et per 9ns talez spēm reflectere et remo uere. 4o pmittendū est q ubi maior est 9rietas qualitatuz pmaz ibi est ma ior reflexio suarū specierū pz qz ex eo in estate fit maior reflexio spērum fri giditatis medie regiōis aeris q̄z i hie me quia tūc ē maior 9rietas huius in ferioris regiōis ad illā cuz tūc ille aer sit calidior. 5o pmittendum est q ad maiorez spērum reflexionē seqtur ma ior actio hoc pz qm per reflexionē luminis solis factā a speculo cōcauo gnā tur ignis et nō a speculo plano qd nō ē pter aliud nisi qz illa reflexio ē maiō Similiter i estate fit maior cōgellatio in media regiōe aeris q̄z in hieme qd nō est nisi pp maiorez reflexiōez spēz frigiditatis medie regiōis aeris i esta te q̄z in hyeme nā ex maiori specieruz reflexione fit maior unio earuz ex ma iori aūt earuz unione fit eaz fortifica tio et i potentia augumentatio qz vtus unita est fortior se ipa dispersa. Pre missis his suppōnibus concl'ones sunt subiungende. prima cōclusio est ista. possibile est fieri reactionez inter con traria difformia siue inter uniforme et difforme patet ex dictis in preceden ti opinione. Secūda 9o possibile est fieri reactionem iter contraria uni'a et equipotentia secundum duo eorum extrema imediate adinuicem approxi mata et secundum qualitates primas eiusdem contrarietatis omnibus alijs deductis probatur sit a sūme calidum potentie actiue ut 8 b uero sit summe frigidum quod merito magnitudinis

aut densitatis sit ēt potentie actiue ut
8 et approximētur adinuicē imediate
tunc patet ꝙ a agit in b per caliditatē
nam ex quo frigiditatas b ē minoris
resistentie ꝗꝫ actiuitatis p pᵐ pmissuꝫ
cuꝫ ipa sit actiuitatis ut 8 sequitur ꝙ est
resistentie minoris ꝗꝫ ut 8 sꝫ caliditas
a est actiuitatis ut 8 .ergo actiuitas ca
liditatis a supra resiᴬᵐ friditatis b hꝫ
pportionē maioris iequalitatis.ergo
a per caliditatē agit in b . Silr̄imodo
pbari pōt ꝙ b reagit in a p friditateꝫ
qꝛ sua frigiditas est maioris potentie
actiue ꝗꝫ sit resistentia caliditatis a cū
ēt caliditas a sit minus resistitiua ꝗꝫ ac
tiua. 3ᴬ ꝯ° possibile ē fieri reactōeꝫ
īter ꝯ̄ria uniformia et eqpotētia abin
uiceꝫ distantia cū ceteris pticulis po
sitis i pcedēti ꝯclōne pbat addendo
pori casui ꝙ inter a et b mediet aer pe
dalis ꝗꝫtitatis qui sit uniformiter tepi
dus tūc pꝫ ꝙ actiuitas caliditatis hꝫ p
portiōeꝫ maioris iequalitatis supra re
sistentiā frigiditatis b et ecōtra actiui
tas frigiditatis b hꝫ pportōeꝫ maioris
iequalitatis supra resistentiaꝫ calidi
tatis a sic pus et sunt ꝯ̄ria approxiata
ꝛc̄.ergo utrūqꝫ agit in reliquū pꝫ ꝯᴬ ꝛ
aṅs ex dictis nec mediuꝫ ipedit talem
actiōeꝫ seu reactiōeꝫ.qꝛ plus pmouet
caliditas medij ut a agat in b ꝗꝫ ipediat
eius friditas et similiter plus pmouet
friditas medij ut b reagat in a ꝗꝫ ipe
diat eius caliditas ut ex dictis pōt pa
tere. 4ᴬ ꝯ° possibile ē reactiōeꝫ in
ter ꝯtraria uniformia esse quoꝝ unuꝫ
est minus potens ꝗꝫ alteruꝫ cū pticulis
supius expssis pꝫ.qm̄ i caib⁹ pus po
sitis de a et b dato ꝙ resiᴬ friditatis b
sit ut 4 et ꝙ eius potētia actiua sit so
luꝫ ut 6 cuꝫ alijs ibidē positis n̄ soᵐ a
ageret i b sꝫ ēt b reagēt in a.qꝛ lꝫ fridi
tas b e ēt minoris actiuitatis ꝗꝫ caltas
a tn̄ esset maioris actiuitatis ꝗꝫ esset
resistētia calitatis a q̄ eēt minor ꝗꝫ ut
4 quare ꝛc̄. Cōtra istā opinionē mlti
pliciter arguit et p° ꝯ pᵐ pmissum ar
guit pbando ꝙ q̄libet qualitas pᴬ tm̄
ē resiᴬ ꝗꝫtuꝫ ē actiua.ꝛ arguit sic ꝗꝫtū
ē potēs caliditas agē caliditatē tm̄ est
potēs ipedire eius remissionē.sꝫ ꝗꝫtū
ē potens ipedire remissionē calitatis
tm̄ ē potēs resistere nitētibus in 1ᴬᵐ
agē.g° caliditas tm̄ ē potēs ad resistē
duꝫ ꝗꝫtum ad agendū.Jtē sit a sūme ca
liduꝫ qō agat in b tepiduꝫ et arguit sic
ꝗꝫtuꝫ caliditas a ē actiua caliditatis i
b tm̄ est ipeditiua corruptiōis calitatis
pducte in b aliter sequeret ꝙ qualita
tes ꝯ̄rie possent silr in codeꝫ adequate
itendi.sꝫ ꝗꝫtuꝫ caliditas a est ipeditiua
corruptiōis caliditatis pducte in b tm̄
ē ipeditiua sui ipius corruptiōis et ꝗꝫ
tuꝫ ē ipeditiua corruptiōis sui ipi⁹ tm̄
ē resistitiua.g° a p° ad ultiᵐ ꝗꝫtum cali
ditas a ē actia i b tm̄ est resistitia q̄ꝛ
ꝛc̄. Et silr̄imō argui potest de alijs
qualitatib⁹ pmis quare pmū pmissum
nō uidetur uerū quare ꝛc̄ . Contra
2ᵐ pmissuꝫ arguit pbādo ꝙ spēs qua
litatū pmaꝝ n̄ sunt caꝝ gnātiue aut cor
ruptiue qm̄ sic se hn̄t spēs alioꝝ sensi
biliū pprioꝝ ad illa sensibilia ꝓpa sic
se hn̄t spēs qualitatū pmaꝝ ad illas q̄li
tates pmas p illā ꝯueniētē silr̄itudinē sꝫ
spēs alioꝝ sensibiliū ppoꝝ n̄ sunt coꝝ
gnātiue aut corruptie.g° nec spēs qua
litatū pmaꝝ sunt caꝝ gnātie aut corrup
tiue.ꝯᴬ pꝫ cū maiori et minor pbaba ē
qm̄ spēs albedis n̄ gnāt albedinē neqꝫ
corrūpit nigredinē et ita de alijs q̄ꝛ ꝛc̄.
Cōtra pᵐ pmissuꝫ arguit pban° ꝙ ca
liditas n̄ ē reflexiua spēꝝ fritatis neqꝫ
fritatis spēꝝ calitatis ꝛ ita de alijs qꝛ
si ita eēt h eēt pp caꝝ ꝯ̄ritatē adiuiceꝫ.
sꝫ spēs fritatis n̄ ꝯ̄riat calitati cū pos
sit secū coestēdi i eodē sbo.g° n̄ dꝫ ab
ea reflecti. Cōtra 4ᵐ pmissuꝫ arguit
pbādo ꝙ i estate aer calid⁹ inferioris
regiōis n̄ reflectit spēs fritatis medie
regiōis qꝛ si sic aut spēs fritatis medie
regiōis igrediūt aliquā pteꝫ aeris cali
di et ab alia pte reflectūt aut nullomō
reflectuntur sed ab eius supficie refle
ctuntur. Si dr pmū tunc sequitur ꝙ
spēs frigiditatis agregate ex icidētib⁹

et reflexis uniunt᷑.i isto aere calido,⁊
in eo frigiditatē inducūt et nō in aere
medie regiōis. Si dr̄ zᵐ tūc sequr ꝙ
pari ratione species caliditatis aeris
calidi reflectunt᷑ ad ipm a superficie
aeris frigidi et sic sic̄ aer medie regio
nis infrigidat᷑ per reflexiōeꝫ specieꝝ
sue frigiditatis ad ipꝫ sic aer calidus
iferioris regiōis calefit per reflexiōeꝫ
spērum sue caliditatis ad ipm. Et sic
nunq̄ꝫ cōtingeret ꝙ calidum calefacēt
frigidum et frigidū ifrigidaret calidū
sed potius calidum in caliditate inten
deret᷑ et frigidū in frigiditate .cuius
oppositū dictuꝫ ē ꝑus et ad expientiā
pꝫ. Cōtra 5ᵐ ꝑmissuꝫ arguit᷑ ꝙ non
maioꝛ fiat reflexio radioꝝ solis a spe
culo ꝯcauo q̄ꝫ plano qꝛ ex quo nullus
radius penetrat ipm speculū oēs qui
reflectunt᷑ a speculo cōcauo et a plano
reflectunt᷑ et ꝑ ꝯn̄s nulla illarum refle
xionū ē maioꝛ q̄ꝫ alia. Itē arguit᷑ ꝯtra
aliud dictuꝫ in codeꝫ ꝑmisso ꝓbando
aerē medie regiōis nō esse frigidiorē
in estate q̄ꝫ in hieme et magis ꝯgellatū
qꝛ si illi aeri medie regiōis in hieme
applicaret᷑ corpus equal'r frigiduꝫ cū
eo qd̄ ꝓduceret in eo tātaꝫ spēruꝫ fri
giditatis multitudinē q̄ꝫta ꝓducit᷑ in
eo in estate per reflexionē spēruꝫ sue
frigiditatis factam ab aere calido tūc
sequr ꝙ ille aer in hieme ad tantaꝫ de
ueniret frigiditatē ad q̄ꝫtaꝫ ꝑuenit i
estate qd̄ ē manifeste fᵐ qꝛ tūc illd̄ cor
pus equaleꝫ frigidū per se ꝓducēt fri
giditateꝫ itensiorē q̄ꝫ ipe hēret in cor
pus nō inclinatū nāliter ad isti⁹ recep
tionē et ageret ultra ḡduꝫ ꝓpriū qd̄ ē
impossibile. Ultimo q̄ꝫtuꝫ ad illud
ꝑncipale ostendit᷑ in hys ꝑmissis sup
fluitatē esse qꝛ si inequalitas primarū
qualitatū in actiuitate et resistentia suf
ficit ad saluandū reactiōeꝫ ut nō nulli
fatent᷑ absqꝫ cōcursu reflexiōis ipaꝝ
spērū superflue sbiungūtur alia ꝑmis
sa et si teneremus reactionē fieri per
spērum reflexiōeꝫ .tūc primū ꝑmissuꝫ
nō essꝫ opportunū unde breuiter uidet᷑

ꝙ i his ꝑmissis due diuerse opiniōes i
unū copulent᷑. 2ᵒ ꝑncipal'r arguit᷑ ꝯ
ꝑmā ꝯcl'onē ponēteꝫ iīer difforīa fieri
reactionē qm̄ si ita cēt maxie uidet᷑ in
tali cāu uꝫ ponēdo ꝙ a sit unū calidū
uniformiter difforme qd̄ hēat calidita
teꝫ uniformiter difformē ab .8 ad 4.
cui coaestendat᷑ friditas uniformiter
difformis a n̄ ḡdu usqꝫ ad 4 b sit unū
frigiduꝫ difforme qd̄ hēat frigiditateꝫ
uniffoꝛmiter difformeꝫ ab 8 ad 4 cui
coextendatur caliditas uni⁹ difformis
a nō gradu ad 4 et sint equalis potētie
actiue et adinuicē imediate approxime
tur zᵐ extremū remissius caliduꝫ a et
zᵐ extremū remissius frigidū b tūc ar
guit᷑ ꝙ a agit in b et b in a qꝛ utriusqꝫ
actiuitas supra alterius resistētiaꝫ hꝫ
ꝓportiōeꝫ maioris iequalitatis et sunt
sufficiēter approximata ⁊ zᵐ extrema
q̄bus adinuicē applicant᷑ hn̄t ꝯrietatē
qꝛ queꝫ ps a est calida et q̄libet ps b
frigida quare ⁊c̄. Qd̄ si nō cōcedit᷑ ꝯ
a ꝓducit caliditatē in b gᵒ intendit ca
liditatē in extremo b cui applicat᷑ sed
caliditas b in illo extremo terminat᷑ ad
4. gᵒ a intendit caliditateꝫ in extremo
b supra 4 sed caliditas a in extremo
applicato b terminat᷑ ad 4. ergo calidi
tas a secundū extremū quo applicat ur
b agit ultra graduꝫ ꝓpriū qd̄ ē incōue
niēs. Et simili modo argui potest ꝙ b
scd̄m extremuꝫ applicatuꝫ a hꝫ frigidi
tatem terminataꝫ ad 4 et zᵐ igit᷑ agit
frigiditatē in a supra 4 quare ⁊c̄.

Tertio principaliter arguit᷑ contra
secūdaꝫ ꝯcl'oneꝫ cōcedēteꝫ inter cōtra
ria uniformia et equipotentia sibi ime
diata fieri reactiōeꝫ ut dato ꝙ g sit pe
dale sūme calidum. f. uero sit pedale
summe frigidum equalis potentie acti
ue cum eo que sunt adinuicē imediate
applicata et tunc si dicatur ꝙ utrunqꝫ
agit in reliquū per species sue qualita
tis ad ipsuꝫ ab alio reflexas ut poᵒ uel
le uidetur contra hoc arguitur sic q̄ꝫta
multitudo specierum frigiditatis re

flecti᷑ a g in f tanta mľtitudo spẽꝝ ca
liditatis reflectit᷑ ab f in g g° per q̄ꝫtū
f fit potẽtius ad infrigidādū per spe
cies frigiditatis in ip̄m a g reflexas. ꝑ
tantū g fit potentius ad resistendum
infrigidātibus per spẽs caliditatis in
ip̄m ab f reflexas et econuerso. Et
anteq̄ꝫ sufficiebat sine spẽrum refle
xione f agere in g tantū g sufficiebat
sibi resistere et econtra. ergo q̄ꝫtum
sufficit totū aggregatū ex frigiditate
f ⁊ suarum spẽrū reflexione agere in
g tantū sufficiebat agregatū ex calidi
tate g et suarū spẽrū reflexione illi
actiōi resistere et siľi modo est de g
respectu f quare seq̄tur ꝙ neutrū suffi
cit agere i ꝛeliquū cū utriusq; actiuita
tis ad alterius resistentiā sit ꝓportio
equalitatis. Item sint g et f ut ꝑus et
sit c ps g repassa et tunc q̄ritur utrum
species frigiditatis f ad g mulľplicate
totaľr ingrediātur ip̄m g et nullo° refle
ctant᷑ aut totaľr reflectunt᷑ a g in f aut
zm ptē ingrediūtur et zm ptē reflectū
tur si totaľr ig̃rediūtur tūc non fiet rea
ctio f in g rōne reflexiōis spẽrū fri
giditatis f si totaľr reflectunt᷑ tūc seq
tur ꝙ f nō reagit i g cū per reflexiōes
spẽrum caliditatis tm̄ aut plus fortifi
cet᷑ g q̄ꝫtum fortificet᷑ f per reflexiōes
spẽrū frigiditatis. Si aūt zm ptē in
igrediūtur et zm ptē reflectunt᷑ ita ꝙ
ingrediūtur per aliquā ptē g et postea
ꝑ aliquā ptē g reflectunt᷑ ꝟsus f tunc
ulterius q̄rit᷑ utrum spẽs ille reflexe
ꝑus deueniāt ad nō gradū q̄ꝫ recipiant᷑
in alia ptē f aut ꝑ aliquā ptē f mľtipli
cant᷑. Si ď primū tūc f nō a potēti⁹
ad infrigidandū g ꝑ talē reflexiōem
spẽrū sue frigiditatis et per ꝯn̄s seq
tur ꝙ per talem reflexiōes f nō reagit
in g. Si dicit᷑ zm cum nō minus potē
tes erunt spẽs friditatis reflexe a g in
f q̄ꝫ ille q̄ sunt in g et i f cōiungunt᷑ cū
intensiori frigiditate q̄ꝫ i g. ergo si ps
g nō repassa nō pōt calefacere c partē
eius repassā a fortiori g nō poterit ca
lefacere ip̄m f qď ē ꝯtra cāū prius po
situm. 4° ꝑncipaliter arguit᷑ cōtra
tertiā ꝯcľonē ꝓbando mediū inter
ꝯ̄tria uniforma et eq̄potentia adinuicē
reagentia siľ et adequate moueri moti
bus ꝯ̄rys et supponitur cāus ꝑus posi
tus de a sūme cal do et b sūme frigido
eq̄potentibus distantibus per aerē te
pidum pedaľ q̄ꝫtitatis et agat a in b ꝑ
caliditatē et b reagat in a ꝑ frigidita
tē et tūc seq̄tur ut supius arguebat᷑ ꝙ
ille aer medius simul calefit ab a et fri
gef. et a b et per ꝯn̄s simul mouet᷑ mo
tibus ꝯ̄rys qď ē ipossibile. 5° aguit᷑
ꝯ̄ quartā ꝯcľonē ponētē esse possibi
le inter ꝯ̄tria uniformia quoꝝ unū ē mi
nus potēs q̄ꝫ alteꝝ esse reactiōes ponē
do cam ꝙ a sit sūme calidū et b sūme
frigidū minus potēs q̄ꝫ a que imedia
te adinuicē approximētur et agat a in
b et b reagat in c ptē a et sit d ps a n̄
repassa que sit potētior b passo ꝑncipa
li et simus in instāti itrinseco tēporis
mensurantis illā reactiōes ꝓpinquo
eius ꝑncipio et tūc pꝫ ꝙ c frigefit sꝫ ar
guit᷑ ēt ꝙ calefit qꝛ maiorē ꝓportionē
hꝫ caliditas d supra frigiditatē c q̄ꝫ
hēat frigiditas b supra caliditatē c ut
pꝫ ex cāu g° si b frigefacit c seq̄tur a
fortiori ꝙ d calefacit c. Huic tn̄ argu
mēto alias sū solitus dicere ꝙ b agit
frigiditatē in c d aūt nō agit caliditatē
in c qꝛ lꝫ d sit absolute potentius q̄ꝫ b
tn̄ b hꝫ potentius instrumētū applicatū
ad c q̄ꝫ hēat d idō cū his circūstantys b
hꝫ maiorē ꝓportionē ad agendū in c
q̄ꝫ hēat d. Cā aūt ꝑꝑ quā hꝫ poten
tius instrumētū ē qm̄ ip̄m maiorē ꝯ̄
rietatē hꝫ ad c q̄ꝫ hēat d idō fit maiō re
flexio spẽrū frigiditatis b q̄ꝫ calidita
tis d et per ꝯn̄s potentius instrumen
tū hꝫ b q̄ꝫ d. Sꝫ cōtra hāc rn̄siones
arguit᷑ sic. b notabiľr plus resistit cale
facientib⁹ q̄ꝫ c sꝫ spẽs caliditatis d nō
sunt nōbiľr fortiores in b q̄ꝫ in c ergo
spẽs caľitatis d habēt ꝓpōtionē supra
resiam b maiorē q̄ꝫ supra resiam c ⁊ tn̄
producūt caľitatem in b ergo a fortiōi
ꝓducunt caľitatē i c ꝯtra responsionē

maioꝛ pꝫ et minoꝛ declarat̄ qꝛ tūc c et
b sunt imediata et nō plus nōbil'r uniū
tur et foꝛtificātur spēs caliditatis per
reflexiōeꝫ in b q̄ꝫ in c g° ꝛc̄. His ar
gumentis sustinēdo hāc 2^am^ op̄ rn̄det̄
et prio ad p̄^m^ arg^m^ factuꝫ ꝯ̄ p̄^m^ p̄missū
cuꝫ d̄ꝛ q̄ꝫtuꝫ ē potēs caliditas agere ca
liditatē tm̄ ē potēs ipedire eius remis
sionē. Istud negat̄ qm̄ cū caliditas sit
magis actiua q̄ꝫ resistitiua nō hꝫ tantā
resistentiaꝫ qua resistere possit potenti
bus remittē caliditateꝫ quā p̄duc̄ q̄ꝫtā
hꝫ actiuitatē ad i^am^ p̄ducendū iō nō ē
tm̄ potēs ipedire remissioneꝫ calidita
tis q̄ꝫtuꝫ potēs est ip̄aꝫ p̄ducere. Et p̄
hoc rn̄detur ad aliud arg^m^ negando ꝙ
q̄ꝫtuꝫ caliditas a ē p̄ductia caliditatis
in b tm̄ ē ipeditiua eius coꝛruptiōis.
Et cū postea arguit̄ ꝙ si caliditas a n̄
est tm̄ ipeditiua coꝛruptōis caliditatis
quā p̄ducit i b q̄ꝫtū eius p̄ductiua. g°
qualitates ꝯ̄rie possunt sil' in codē sub
iecto p̄duci. negat̄ ꝯ^a^ qꝛ lꝫ caliditas a
sit min⁹ ipeditiua coꝛruptiōis calidita
tis quā p̄duc̄ i b q̄ꝫ sit eius p̄ductiua
duꝫ tn̄ ip̄aꝫ caliditatē p̄duc̄ ip̄a n̄ coꝛ
ꝛūpitur. qꝛ n̄ ē possibile ꝙ agens ꝯ̄riū
corrūpat qn̄ agens sil'e p̄ducit. et sil'r
duꝫ i^a^ caliditas corrūpit̄ a ip̄aꝫ nō p̄
ducit quare nō sil' p̄ducit̄ et corrūpit̄
neqꝫ sil' ip̄a et suuꝫ ꝯ̄riū in codeꝫ s̄bo
adequate introducūtur. Ad arg^m^ fa
ctuꝫ cōtra 2^m^ p̄missuꝫ rn̄detur dicēdo.
magnā esse differētiaꝫ iter qualitates
p̄mas et qualitates s̄as naꝫ qualitates
p̄me sunt qualitates p̄moꝛū coꝛpoꝛū. s.
elemētoꝝ q̄ ordināt̄ ad alteratōeꝫ rea
leꝫ mixtionē generatōeꝫ et coꝛꝛuptōeꝫ
s̄baleꝫ. ut pꝫ ex p° de generatōe quare
oꝫ ꝙ eaꝝ spēs que sunt eaꝝ istrumēta
q̄bus ad alteratiōeꝫ realiter cōcurrūt
sint ēt talis alteratiōis p̄ductiue. s. cale
factōis infridatiōis ꝛc̄. qualitates aūt
s̄cōe ut coloꝛ odō ꝛc̄. sūt qualitates mi
storū coꝛpoꝛū q̄ nō oꝛdināt̄ nisi in al
teratiōeꝫ sp̄ualeꝫ et iō eaꝝ spēs solum
alteratiōis sp̄ualis sunt p̄ductiue. Ex
quibus appꝫ ad illā rōneꝫ rn̄denduꝫ eē
negando maioꝛē si totalis sil'itudo in
telligat̄. Ad arg^m^ factuꝫ ꝯ̄ 3^m^ p̄mis
sum d̄ꝛ ꝙ lꝫ spēs friditatis et calidita
tis n̄ sint p̄p̄rie ꝯ̄rie sunt tn̄ ꝯ̄rie ꝯ̄rie
tate cōiter dicta cuꝫ oē p̄se coꝛꝛuptiuū
alterius d̄ꝛ illius ꝯ̄riū et p̄pterea dice
bat̄ ꝙ caliditas ꝛeflectit spēs fritatis
et fritatis spēs caliditatis repellendo
a se suuꝫ cōtrariū qd̄ ꝯpetit eis 2^m^ nāꝫ
qꝛ q̄libꝫ talis qualitas nāliter appetit
semp̄ p̄manere. Ad arg^m^ factuꝫ con
tra 4^m^ p̄missuꝫ cū arguit̄ ꝙ aer calid⁹
iferioris regiōis nō reflectit in estate
spēs friditatis medie regiōis qꝛ tales
spēs aut ingrediūtur aliquā p̄tē aeris
calidi anq̄ꝫ ab alia reflectant̄ aut nullo
mō igrediūtur sꝫ ab eius sup̄ficie re
flectunt̄. Respondet̄ ꝙ possibile ē ꝙ
alique spēs igrediātur et reflectant̄ ꝛ
ꝙ aliq̄ solū reflectant̄ ꝙ tn̄ oēs tales
spēs reflectūtur ad aerē medie regiōis
et nō aer inferioris regiōis i quo caꝝ
aut nulla aut ualde parua fit reflexio ꝛ
cū postea arguebat̄ ꝙ pari ꝛōne fridi
tas medie regiōis dꝫ ꝛeflectere spēs
caliditatis aeris iferioris ad ip̄m per
quaꝝ reflexiōeꝫ tal' aer redderet̄ cali
dioꝛ h° ē cōcedēduꝫ sꝫ cū postea ex i°
infert̄ ꝙ semp̄ cū caliduꝫ approxiaret̄
frigido ābo itenderētur i q̄litatib⁹ suis
et nūqꝫ remitteꝛētur. cui⁹ opp^m^ sepe ꝯ
cessuꝫ ē et pꝫ exp̄iētia. rn̄detur negādo
ꝯn̄aꝫ qm̄ aliqn̄ ꝯtingit ꝙ spēs calidita
tis multiplicitate ad frigidū sunt potē
tioꝛes ad ip̄uꝫ calefaciēduꝫ q̄ꝫ sint potē
tes spēs sue friditatis ad ip̄m reflexe
ip̄m ifrigidare ut qn̄ iter calidū ꝛ fri
gidū est p̄ua ꝯ̄rietas aut qn̄ calidū est
multo potentius frido. aliqn̄ v° cōtin
git ꝙ spēs friditatis ad frigidū refle
xe sunt potētioꝛes ad ip̄ꝫ ifridāduꝫ q̄ꝫ
sint potentes spēs caliditatis a calido
ad ip̄m trāsmisse ip̄m calefacē et tūc
intendit̄ infrigiditate ꝛ simil'r de ca
lido pōt cōtingere ut quādo calidum
et frigidū sint ualde potentia inter ea
ē magna ꝯtrarietas ut i forti antipari
stisi pꝫ. Ad argumenta facta contra

p̄mū p̄missuz cum arguit̄ ꝙ nō maior
fiat reflexio radioꝝ sol'a speculo ꝯca
uo q̄z plano. rn̄det̄ ꝙ una reflexio nō
dicit̄ maior alia qꝛ sit pluriuz radio
ruz sz qꝛ est fortior que maior forti
tudo sequr maiorē radioꝝ unionē re
flexio ergo facta a speculo cōcauo est
maior in fortitudine illa que fit a spe
culo plano et sic dz intelligi dictuz in
5° p̄misso. Ad aliud uero cuz arguēba
tur aerē medie regiōis n̄ esse frigidio
rez in estate q̄z in hyeme qꝛ si i hieme
illi aeri applicaret̄ corpus equal'r fri
giduz cum eo qđ ꝓduceret in ip̄o tātā
spērum frigiditatis ml'titudinez q̄zta
ꝓducit̄ in ip̄o in estate per reflexionē
spēꝝ sue friditatis. tūc seq̄retur ꝙ ille
aer in hieme ad tātaz deueniret frigi
ditatez ad q̄ztaz ꝑuenit in estate. rn̄de
tur negando ꝯn̄az qꝛ ille spēs frigidita
tis ꝓducte ab illo corpore equal'r fri
gido q̄ztuncūqz eēnt equalis ml'titudis
nō tn̄ essēt ita unite sicͨ ille q̄ reflectūt̄
ab aere calido i estate et ꝑ ꝯn̄s nō eēnt
ita intense friditatis ꝓductiue un̄ for
te nō incōueniret dicē ꝙ lz spēs fridi
tatis recte multiplicate nō possint pro
ducere friditatez intensiorē illa a qua
decise sunt spēs friditatis tn̄ reflexe
per ipaꝝ magnā unionē et quodāmō ꝑ
accidēs bn̄ possunt ꝓducere fritatez
illa itensiorez et'isto mō ꝯtingit aliquā
qualitatē p̄mā agē ultra graduz ꝓpriū
hec ꝓbabiliter assero et non al'r. Ad
aliud rn̄det̄ ꝙ hic n̄ ē sup̄fluitas neqz
aggregatio diuersaꝝ opinionū sz unius
tantuz declaratio qm̄ lz qualitates p̄me
sint diuersificate i actitate et resistētia
tn̄ ultra hoc sunt multiplicatiue suaruz
spēꝝ ⁊ ꝑ maiorez et minorē reflexionē
⁊ unionē ipaꝝ diuersificātur i poᵃ agē
di aut resistendi et ꝑꝑ hoc in pluribus
cāibus diuersificātur actio ⁊ resistētia
qualitatū primaꝝ unde oz aliq̄n in alte
ratiōibus factis per primas qualita
tes eaꝝ diuersitati scāz assignare diuer
sitatez spēruz in fortitudine et debilita
te ut pluries tactuz fuit et isequētibus

patefiet. Ad 2ᵐ argᵐ p̄ncipale cum
arguit̄ ꝯ primā ꝯcl'onez de a et b dif
formibus rn̄det̄ ꝙ in cāu posito neu
trū agit in alterū qꝛ extrema coruz 2ᵐ
q̄ approximātur terminātur ad eosdē
g̃dus in utraqz qualitate iō nō h̄nt suf
ficientez ꝯrietatez adinuicē nec ualet
illa ꝯᵃ extimū a est calidū et extimuz b ē
frigidū. gᵒ h̄nt ꝯrietatez sufficientē ad
actionē qꝛ oporteret ꝙ ultra illud ad
diuersos g̃dꝰ terminarēt̄. Ad 3ᵐ arᵐ
p̄ncipale ꝯ scđaz ꝯcl'onē cum ponit̄ ca
sus de g et f equalis potētie actiue ⁊c̄.
đr ꝙ utrūqz agit in alteꝝ qꝛ sunt mino
ris resistētie q̄z actiuitatis et sil'r spēs
frigiditatis f reflexe sunt minoris re
sistentie q̄z spēs caliditatis g reflexe
sint actiuitatis et ecōtra quare ⁊c̄. Ad
ꝯfirmationē cuz q̄rit̄ de spēbus frita
tis f reflexis a g utrū totaliter igredi
antur rn̄detur ꝙ siue totaliter reflectā
tur siue aliquā ꝑtē igrediātur ⁊ ad aliā
reflectant̄ hoc nō obstat qn rn̄sio p̄us
data sit cōueniēs et cū arguit̄ ꝙ si to
taliter reflectunt̄ f nō reagit in g. qꝛ ꝑ
reflexionē spēruz caliditatis g. tm̄ aut
plus fortificat̄ g. gᵒ ⁊c̄. rn̄det̄ ꝙ lz g
per reflexionem sue caliditatis tantū
crescat in actiuitate quantum f non
tn̄ crescit in resiᵃ q̄zᵐ f i actitate nz f
tm̄ crescit in resiᵃ q̄zᵐ g i actitate. unđ
sicut cal'itas ē maioris actitatis q̄z fri
giditas ceteris ꝑibꝰ ⁊ mioris resistē
tie sic ē de suis spēbꝰ iō spēs cal'itatis
g reflexe sunt potētie maioris actie q̄z
spēs fritatis reflexe f sint resistentie
⁊ sil'r ē de spēbus fritatis f reflexis
respectu spēruz cal'itatis g reflexaruz
quare sequit̄ ꝙ spēs cal'itatis g p̄nt a
gere i f ⁊ eꝯ qꝛ actitates ⁊ resistentie
huiꝰl spēruz icludunt̄ in qualitatibus
⁊ resistētys qualitatū a quibꝰ sunt ml'
tiplicate. Deinde cū arguit̄ ꝙ si huiꝰl
spēs aliquā ꝑtē g igrediunt̄ ⁊ ab alia
reflectuntur ad certum graduz in f cū
nō minꝰ potentes sint spēs frigiditatis
reflexe a g in f quā ille que sunt in g ⁊
in f coniūgunt̄ cū intensiori frigidita

tel' q̃z in c.g° si ps g nõ repassa nõ põt calefacere c ptē eius repassaz a fortiori g nõ poterit calefacere ipm f qđ ē 9 cāz. rñdetur q̃ lz magis resistere calefaciētib⁹. f. q̃z c ps g repassa. tñ. pl⁹ pportionabil'r sunt potentiores spēs caliditatis g ad calefaciendũ f q̃z spēs caliditatis ptis g nõ repasse ad calefaciendũz c ptē repassam. iõ ñ sequitur q̃ si pars g ñ repassa ñ põt calefacere c partē repassā q̃ g non põt calefacere f Cā autē quare spēs caliditatis g sunt potētiores in f q̃z spēs caliditatis ptis nõ repasse in pte repassa ē quia est maior 9rietas inter g z f q̃z sit iter ptes g z per 9ñs fit maior reflexio unio et fortificatio spēꝝ caliditatis g in f q̃z ptis ñ repasse i parte repassa iõ ñ sequitur q̃ si tales spēs caliditatis debiliores nõ sufficiũt calefacere c q̃ fortiores ñ sufficiant calefacere f unde lz f. sit maioris resistētie absolute respectu calefacientiũ q̃z c spēs tñ caliditatis g in f reflexe hñt maiorez pportionē supra resistentiaz f q̃z hēant spēs caliditatis ptis g nõ repasse ad resistentiam c. ptis repasse quare zc. Ad 4^m^ principale arg^m^ cuz arguit̃ 9tra tertiā 9clõnē pbando mediũ iter 9ria uniformia z eqpotētia ad inuicē reagentia simul adequate calefieri z infrigidari et moueri motibus 9rijs negat̃ 9ª. et admi° cāu đr q̃ medietas medij v̄sus a calefit alia medietas v̄sus b infrigidat̃ z cuz ulterius arguit̃ q̃ si a pducit caliditatē in b q̃ ēt pducit caliditatē i partez medij ppinquā b cum illa sit minoris resistentie q̃z b z ipi a meli⁹ applicatur rñdet̃ negando 9ñam q2 plura sunt resistentia ne iª ps medij calefiat q̃z resistentia ne b calefiat qm̃ ne b calefiat resistit sua frigiditas sed ne iª ps medij calefiat resistit ppria frigiditas et frigiditas b et spēs frigiditatis reflexe ab a pl⁹ resistũt ne illa ps medij calefiat q̃z ne b calefiat. Et sil'r mõ dicēdũ ē đ parte medij ppiqua a q̃ calefit lz a frigefiat. Et si argueretur q̃ a spēbus frigiditatis reflexis ab a debeat pars medij propiqua a frigefieri cũ ille sint potentiores ad infrigidanduz q̃z spēs incipiētes caliditatē a ad calefaciēduz z per 9ñs seqtur q̃ pars medij ppinqua a infrigidat̃. z non calefit rñdetur negando 9ñaz q2 lz spēs frigiditatis reflexe sint maioris actiuitatis q̃z spēs incipiētes caliditatis tam̃ eis multo maior resistentia resistit. pp qđ spēs incipiētes maiorē hñt pportiõem supra suā resistentiaz q̃z spēs reflexe friditatis iõ ab eis prouenit actio nam spēb⁹ caliditatis i iª parte medij existētibus solũ resistũt spēs reflexe fritatis b cũ frigiditate remissa illius ptis medij sz spēbus friditatis b reflexis resistunt caliditas a cũ suis spēbus incidētibus caliditas illi⁹ ptis medij z spēs caliditatis a reflexe a b z tota illa resistentia ē maior q̃z prima. Ad 5^m^ ar^m^ cõtra quartā 9clusionem deductũz cuz arguit̃ q̃ ps a repassa simul infrigidatur z calefit. pz rñsio q2 in cāu posito infrigidat̃ z nõ calefit. ut supius ostēsum est. Sz cũ postea arguit̃ cõtra rñsionē q̃ spēs caliditatis d ñ sunt notabiliter fortiores in b q̃z in c hoc negatur licet eim c et b sint īmediata tñ pp maiorē 9trarietatem b ad d q̃z c ad d fit maior reflexio spēruz caliditatis d in b q̃z in. c. z maior eaꝝ unio et fortificatio z per 9ñs sequitur q̃ sunt potētiores spēs caliditatis d agere caliditatem in b q̃z in c. Hec pro solutione istarum rationum dicta sint ex quibus et fundamentis premissis solui poterunt instantie alie que adducuntur seu adduci possunt contra predictam opinionem.

Clarissimi phi et medici Johannis
Marliani Secūdus tractatus in mā
de reactōe ab eodē editus ut p̄restā
tissimi phi Gaietani ō tenis opinionē
in eadē mā male in p̄cedēti eiusdē tra
ctatu corroboratā esse ostenderet suam
qꝫ opinionē defensaret.

Uanquā
i tractatu quē al' edi
di posuerī ꝛ pbaueri
modū quēdā zm quē
credebā ꝛ credo fieri
reactiōez ꝛ dissolui incōuenientia q̄ ad
oppom solent adduci narraueriqꝫ ibi
mōs aliquos zm quos saluare solebāz
reactionē atqꝫ multa ibi adduxerim ar
gumēta ꝯ multorū in hac mā opinionē
qꝛ tn̄ nūc mihi delatus est tractatus in
eadē mā nup editus a Gaietano claris
simo pho in quo conat̄ modū im quez
ego pbauerā ipugnare ꝛ mōm suū sal
uare ꝯtra quē mlta arga formauerā q̄
forte ꝯ pcedere uidebātur. Amore ṽi
tatis quā sanctum ē honorare institui
ad singula rn̄dere que ꝯ modū illum
meū adducūtur et si ex his que in tra
ctatu illo primo dicta sunt satis pateat
ad ia rn̄sio plura ēt argumēta formabo
qbus intelliges opinionē huius phi p̄
stantissimi nō in totū ṽitati cōsonare.
Primo itaqꝫ affirmo illud p̄m meū
p̄suppositū in alio tractatu .s. q̄ q̄libet
qualitas p̄ma tātum ē resistitiua q̄ztuz
ē actiua cum ꝯdictiōib' ibi dictis aut
ad illud addo pp argumēta q̄ formaui
in opinione Marsily q̄zlibꝫ qualitatē
p̄mā magis eē resistitiuam saltem eius
corruptōi. q̄z sit actiua in qualitatē in
mā exteriori exn̄tez reflexiōe et refra
ctiōe deductis posse satis rōnabil'r su
stineri. ꝛ ꝯn̄ter dico ut ibi q̄ ego cre
do q̄ ceteris pib' ca'iditas magis est
actiua fritate et friditas humiditate et
hūiditas siccitate et ita q̄ ceteris pib'
magis resistitia est caliditas fritate ꝛ
friditas hūiditate et hūiditas siccitate
Aliquos tn̄ inuenio ex sbtilib' āglicis
tenētes ꝛ multū apparēter pbātes tm̄
p̄cise cal'itatē esse actiuā q̄zm ē fritas
hūiditas ꝛ siccitas i alys supposita pi
tate. Et ad p̄m argm in om cuz dic q̄ io
dato sequeret̄ q̄ eēt facili' aquā exica
re q̄z ipsā calefacē ōr ꝯcedēdo ꝯcl'onē
illatā si cetera sint paria q̄ n̄ ē in expi
mto cū .n. sit medica actitas siccitatis
ignis q̄ agē hꝫ i hūiditatē aque quā q̄z
illa hūiditas aque frigide eidē minus
resistat nō seqtur go uelocius ab igne
pati ī aqa zm hūiditatē q̄z zm fritatē n̄
nego go expientiā ꝛ qō E x. dixit de
negantib' expimētū iure eptio. pe ssēt
ascribi credētib' aut affirmātib' ꝯam
hāc ualē si q sunt tales huitas aq̄ frigi
ditati q̄ secū coextēdit̄ min' resistit to
tā latitudinē fritatis ꝛ hūiditatis ipi'
ōmōstrādo ꝛ ignis p cal'itatem agit in
friditatē aque ꝛ p siccitatē agit in hūi
ditatē aq̄ ꝛ ē ignis q̄zm ad eius calidi
tatē ꝛ siccitatē nāliter disposit'. ergo
ueloci' agit ignis i hūiditatē aq̄ q̄z in
eius siccitatē ut satis pꝫ neqꝫ eim zm
fundamētū ipsi' neqꝫ zm meuz ualet h
ꝯa quare argm suum n̄ procedit. Circa
tn̄ ho expimētū alias deo dante plura
dicā cū uideam' p leuē aq̄ calefactiōez
illā nōbil'r fumare ꝛ ipsā aliqn̄ adeqa
te infridari ꝛ pro tunc ꝯtinuo fumare
Itē cū uideam' uētū sepe nōbili' exi
care q̄z infridare aut calefacē. Itē nix
glaties aut lutū ꝯgellatū multo magis
sensibil'r humectat̄ q̄z calefiat ab aere
calido aut igne ꝛ tu itez circa ea consi
derabis. Et cuz ōr in eodē q̄ seq̄ret̄
q̄ siccitas sit maxime actiua nego ꝛ cū
adducitur q̄ in expimentis patꝫ sicca
difficillime recipe ipressiōes. Dico p̄o
q̄ forte facilius humectat̄ lap manus
nix aut lutū ꝯgellatuz q̄z exiccet̄ aqua
ꝛ ita nō oia expimēta sunt ad suuz p
pom. zo dico q̄ ia expimēta nō arguūt
magis siccitatē magis alys resistere q̄

hūiditatez minus alys agē. ꝙ eiꝫ aliqd tarde alteret̄ nō magis arguit magnaz eius resistentiaz ꝙ̄ꝫ modicā actiuitatez agentis in illud. illa tn̄ 2o magis ex eiꝰ dictis appet seq nō dico tn̄ ꝙ formal'r sequat̄ naz postꝙ̄ꝫ 2m opinionē illius siccitas oīuz ē maxie resistitiua ⁊ ipa est magis actiua ꝙ̄ꝫ resistitiua seqtur ꝙ ipa magis agit aut est magis actiua ꝙ̄ꝫ aliqua aliaꝝ ē resistitiua et in maga ꝓportiōe plus in ꝙ̄ꝫta non est ꝟisimile caliditatē plus agere ꝙ̄ꝫ resistere· ut dictuz fuit in opinione Marsily in ꝑmo tractatu et infra magis declarabo quā ꝗbꝫ qualitatē ꝑmā tm̄ aut plus resistē ꝙ̄ꝫ agere cū ꝑscrutaboꝛ suas rn̄siones ad mea arga nō euitabit ut nunc credo qn illud sit' motibꝰ ꝯ̄trys moueat̄. Itē a pho ponūtur due actiue qualitates ⁊ due. passiue si go humiditas et siccitas magis resistunt alys et exinde minus alys patiant̄ nō appet rōnalis cā ꝓpter quā alys magis passiue dicētur modꝰ meus recitatus sine interpretatiōe a ꝟbis et a snia phi aliena saluat eiꝰ ꝟba et nō iste. 2o ꝑncipal'r arguit ꝯ̄ 3m meum ꝑmissuz in qd affirmabaz nullum agens ꝑ se et imediate resistere effectui quē intēdit cum cōdictiōibus alys ibi positis ponēdo a esse pedale cuius medietas supioꝛ sit uniformiter calida ut 8 et inferioꝛ unifoꝛiter frida ut 8 et b sit unū semipedale tepiduz ꝯtangens a 2m illd exmū a ad qd ꝑtes eiꝰ cal'ida et frida terminātur et sequitur ex cōi cursu nature alys deductis ꝙ a agit i b et appetit agere et resistit actiōi quaz itendit quare ⁊c. In hoc cāu ⁊ argo ꝯcedo ꝙ a mediāte eius ꝑte calida ut 8 appetit calefacere b et mediante eiꝰ parte frigida ut 8 resistit illi calefactiōi et simil'r mediāte eius ꝑte frigida appetit infridare b cui infrigidatiōi resistit mediāte eiꝰ ꝑte calida. et ho argm ꝓbat. Dico tn̄ ꝙ totū a nō appetit calefacere b neqꝫ totuz appetit ifrigidare b neqꝫ eadē ꝑs ipm adequate appetit calefacere et resistit calefactiōi aut infrigidare et resistit ifridatiōi sꝫ soluz in hoc cāu a mediāte una eiꝰ ꝑte appetit calefacere b. s. mediāte ꝑte calida ⁊ nō mediante ra resistit calefactiōi sed solū mediāte eius ꝑte frida. et sil'r dꝛ de ifrigidatōe et huiusmōi sil'ia i alio tractatu. Pluries cōcessi et declaraui. Non seqtur tn̄ ex his cōcessis ultra ꝙ a ꝑ se et imediate resistit effectui quez intendit ut claꝝ est cū magna aput phos sit differētia atqꝫ cōiter ponit̄ inter ꝑ se et ꝑ accidēs et 2m ꝑtē et inter mediāte. et imediate et ibi ꝑ se distinguit̄ ꝯ̄ ꝑ accidēs. et ꝯ̄ 2m ꝑtez. et notāter ita dixi et nō uniforme. ut magis ul'e cēt ꝑmissuz. quēadmōꝫ ꝯsiderare uolenti fiet faciliter manifestuz. lꝫ go nō repugnet aliqd agēs in diuersis ꝑtibus eiꝰ habere talia instrumēta ut mediāte aliquo illoꝝ in una ꝑte exn̄te aliquē effectuz intendat cuius ꝓductiōi mediāte alio eius instrumēto in alia ꝑte exn̄te resistat repugnat tn̄ nāliter aliqd agēs hec talia instrumēta adequate habere in eadez ꝑte ut argumēta mea oa adducta in alio tractatu ad 3m ꝑmissuz simil'r cuz ꝑa suppōne ibi poita declarāt ⁊ ut ēt arga mea ibi adducta nō tenēdo illā meā suppōnez sꝫ isequēdo ordinē actiuitatis et resistentie ꝑmaꝝ qualitatuz quē iste ꝑsuppōit q tn̄ iste nō adduxit nec soluit demōstrare uidēt̄. de qbꝰ tn̄ post paꝝ dicet̄. Et ad ꝑm meū argm ꝓ hoc 3o ꝑmisso in qo deducebat̄ ꝙ a uniforme in oībꝰ nūc iuuat b ad resistēdū c agenti et crescēs in ꝙ̄ꝫtitate aut soluz in poa manēs tale et ꝯsil'r applicatum minꝰ iuuaret b ad resistēdū c aut nullo mō iuuaret b ad resistendū c sꝫ magis ipo maiorato in poa iuuaret c ad agenduz in b. Ponēdo a eē pedale tepidū et b pedale caliduz ut 8 cōtangens a et c frigidū ut 8 cōtangens b ex altera ꝑte quatripedale et ꝙ a tal'r crescēt ꝙ ageret in b infrigidando et in c calefaciēdo dicit ꝙ a cōtinue plus et plus iuuabit b ad resistendum c et ēt ꝓ tūc plus et plus iuuabit c ad agenduz in b et ho

per diuersa faciet īstrumēta. p^{m} per ca
liditatē et 2^{m} faciet p friditatē. Dic
ulterius q̄ qn̄ īfrigidabit b adhuc per
suaz caliditatē resistet īfridatiōi ipiꝰ
b a c. Cōtra hāc r̄n̄sionē instatur cō
cessa .n. suppōne mea p̄ma quā calcula
tor sufficiēter ꝓbauit et infra euidēter
ꝓbabo .s. q̄ eadē qualitas tm̄ sit resi
stitiua q̄ꝫtuz ē actiua et c̄ꝯ seqtur in h^{o}
cāu q̄ cū a tal'r ut ponit̄ maioret̄ cōti
nue ⁊ tardius et tardius c ageret ī b et
q̄ usqꝫ ad tātuz possꝫ maiorari q̄ neqꝫ
c ageret in b neqꝫ a ageret ī ipꝫ b ꝯn̄s
ē incōueniēs q a aliquāte q̄ꝫtitatis al'n
iuuet c ut agat in b et maioris potentie
q̄ꝫ tūc et tale ī qualitatibꝰ p̄mis q̄le tūc
q̄ꝫtuz ad unitatē nō iuuet sꝫ magis fac̄
non agat. Et etiāz $ꝯ^{o}$ ꝯ̄ r̄n̄sionē suaz
cū ꝯcedere uideat̄ a agere in ꝓcessu ⁊
nō in $p̄n^{o}$ $ꝯ^{a}$ ꝓbat̄ q2 per p̄mā Suppō
nem in alio tractatu caliditas tm̄ resi
stit q̄ꝫtuz agit cuz ꝯditiōibꝰ in 1^{a} p̄ma
suppōne nomīatis .et sil'r friditas tm̄
resistit q̄ꝫtum agit .et caliditas a plus
agit q̄ꝫ sua friditas .ēt per ipm igitur
ēt plus resistit q̄ꝫ sua frigiditas sit .g^{o}
cal'itas a in 1° cāu actiua ut 2° et fridi
tas q̄ minoris dꝫ eē potētie sit actiua
ut .i. et postq̄ꝫ b ē equale a et in 2^{lo} in
tensior caliditas est in eo q̄ꝫ in a sit b
equal'r densuz cum a ita q̄ eius cal'itas
sit potētie actiue ut 4 et sit ēt c eq̄ den
suz cuz a et seqtur q̄ 2^{m} ꝯsuetuz ordinē
nature frigiditatis in pedali c erit po
tentie ut 2° quare tota erit potētie ut 8
quare cū a augumētabit̄ in po^{a} p equa
lē additiōes cal'itatis ⁊ frigiditatis in
2^{lo} plꝰ augumētabit̄ $resi^{a}$ q̄ꝫ ipꝫ fac̄ in
b respectu c q̄ꝫ po^{a} actiua frigiditatis
qua iuuat c in agēdo in b sꝫ maiori ter
mino et minori equal'r crescētibꝰ mio
rat̄ ꝓportio maioris supra minorē ⁊
a fortiori minori termio magis aucto
maiori miorat̄ ꝓportio maioris supra
minorē et actiuitas sic se hꝫ ut maior ter
minus et $resi^{a}$ b ut minor cū c agat in
b et ex maioratiōe a in po^{a} ut ponit ca
sus crescit actiuitas c et ēt $resi^{a}$ b ut

iste dic̄ ei plus crescit ex tali maiorati
one potētie a $resi^{a}$ b ad c q̄ꝫ actiuitas
c in b ut ex $p̄^{a}$ mea suppōne ꝓbatum
ē ergo minorabit̄ ꝓportio actiuitatis
c supra resistentiā b ꝓ toto tēpore quo
ita ut ponit cāus a maiorabit̄ in po^{a}
quare seqtur $p̄^{a}$ ps incōueniētis illati
2^{a} ps ēt seqtur ut pꝫ. q2 si a $p̄n^{o}$ n̄ pos
set agere in b. g^{o} nūq̄ꝫ in ꝓcessu huius
cāus cū plus maiorabit̄ po^{a} cal'itatis
a q^{a} iuuat b ī resistēdo actiōi quā a in
ipm intendit q̄ꝫ po^{a} frigiditatis qua
agere haberet in b ul' sic maioret̄ po^{a}
a ita ut hēat ml'titudinē caliditatis et
frigiditatis in 6^{lo}. maiorē q̄ꝫ nūc et
seqtur exposito q̄ caliditas eiꝰ erit po
tentie ut .12. ⁊ frigiditas erit potētie ut
6. ergo tota caliditas a et b que 2^{m} ipꝫ
resistit infrigidatōi b erit potentie ut
sedecī ⁊ frigiditas a ⁊ c tota sil' n̄ erit
nisi potētie ut 14 quare tūc neqꝫ c nꝫ a
aget in b ita maiorato. Et si forte
diceret q̄ hec argumēta ꝓbant cōclu
sionē incōueniētē deductā cōcessa $p̄^{a}$
suppōne prima et mō dictuz est illā a
ꝟitate discedere quare non seqtur illa
$ꝯ^{o}$ incōueniēs. Ad hoc primo diceret̄
q̄ illa suppō ē uera et q̄ arg^{m} ꝯ̄ illam
formatū n̄ ꝓcedit ut dictuz ē supra di
ceret̄ ēt q̄ rōnes sue ad arg^{a} ꝓbantia
illā suppōnē sunt forte a ꝟitate disce
dentes d^{o} ulterius q̄ ꝯcesso suo ordie
iter actiuitates ⁊ resistētias formaꝝ qua
litatuz qui tm̄ cōiter positus est adhuc
seqūt̄ 9° 1^{a} incōueniēs p̄us adducta
modicū cāu uariato q̄ ita declarat̄. pō
q̄ b sit pedale uniformiter fridū ut 8 cꝰ
frigiditatis po^{a} actiua sit ut 12 ⁊ pꝰ q̄ꝫ
ex suo ordine minor eēt po^{a} eiꝰ $resi^{a}$
sit 1^{a} ut 6 ita ut frigiditas sit in duplo
maioris potētie actiue q̄ꝫ resistitiue ⁊
c sit unū quatripedale uni^{a} cal'm ut 8
eq̄ dēsuz cū b ⁊ pꝰ q̄ꝫ p ipꝫ cal'itas est
maioris potentie actiue q̄ꝫ frigiditas
ceteris pibus sit maioris potētie ī sex
qtertio ⁊ erit actitas cal'itatis c ut 64
est q2 caliditas ceteris pibꝰ p minoris
potētie resistitiue q̄ꝫ frigiditas sit fri

gidita s in 6 q altero maioris resisten
tie q̄z cal'itas ceteris pib⁹ ⁊ p3 q̄ cal'i
tas c erit potētie resistitiue ut 16 ⁊ ꝯtā
gat b ipsum c. Sit uero a pedale cō
tangēs ex altera pte b hūs 'caliditatez
⁊ frigiditatez uniformiter tal'r p ipm
extēsas ut ei⁹ caliditas sit minoris po
tentie in agendo q̄z frigiditas suas in
resistēdo ꝟbigratia sit caliditas a po
tentie actiue ut 2°. et frigiditas secū ex
tēsa potētie resistitie ut 4. possibilitas
hu'⁹ cāus cōsyderanti manifesta ē cum
possit 2m uariaz eius densitatez q̄ztum
cūq3 magnaz aut pūaz multitudinē cali
ditatis aut fritatis habere et ex remis
siōe cal'itatis et eq̄ ueloci intēsiōe fri
giditatis .usq3 ad summū in īfinitum.
crescet pportio resistētie potētie frigi
ditatis supra actiuitatē caliditatis ma
ioreī. g° a in po^a ipo tal'r qualificato
ut ponit in cāu remanēte. qñ. s. po^a re
sistitiua fritatis q̄ ponit ut. 4 erat in
2lo maior po^a actiua caliditatis secuz
extēse q̄ ponebat ut 2° q̄ in. 100lo. ma
iorez hēat ⁊ ml'titudinē cal'itatis ⁊ ml'
titudinē frigiditatis. ⁊ p3 q̄ resistitiua
po^a friditatis a q^a iuuat 2m ipm b in
resistēdo erit ut . 400. et actiuitas cali
ditatis ipius a erit ut 200. quare in h
cāu a nō aget in b calefaciendo neq3 c
aget in b calefaciēdo cū multo maior
erit resistētia ad calefaciētia q̄z po^a
actiua ut ꝯsyderāti ē manifestū. Et eo
dēmō stantibus b et c ut in cāu pori. ⁊
solū mō posito q̄ sit a tal'r uniforiter
dispositūz q̄ cal'iditas ei⁹ in 2lo min⁹
agat q̄z frigiditas eius resistat et q̄
agat ut. 1. et postea augumēteī in po^a.
eius ad . 100. seqtur incōueniēs illatuz
pus quare rño h final'r haberet expe
rimēta negare. s. q̄ aliqd remissuz q̄ztē
cunq3 eēt potētie nūq̄z agēt p qualitatē
quā h3 infra ḡduz mediūz. in aliqd q̄ztū
cunq3 ipm eēt modice potentie. Ad
2m ⁊ 3m incōueniēs q̄ ego ꝺducebā ex
oposito illi⁹ tertij pmissi ⁊ q̄ necessario
seq̄bantadmissa sup pōne pma q̄ meo
iudicio ꝯcedēda ē ut iferi⁹ patebit late

rñdet ut ego dicebā in illo p° tractatu
posse rñderi negādo 1^am meā suppōnē
p^am ñ tñ rñdet ad incōueniēs qd ego
ultra adducebā tenēdo suū ordinē acti
uitatis et resistētie pmax qualitatū. s.
q̄ cal'itas oīuz ē maxie actia et minie
resistitia q̄r ⁊c. qd credo iō fec̄ q̄r nō
hēbat tutā uiā illō euadendi icōueniēs
erat h q̄ ml'ta sūt remissa q̄ p eox qua
litates quas hñt ifra ḡduz mem n°° pos
sunt manētia talia agē i aliqd q̄ztūcūq3
ponaī pam modice q̄ztitatis et potētie
et q̄ztūcūq3 magne potētie fuerit 1^a re
missa alijs deductis h plane ē ꝯ expim
ta et ꝺducebaī illō suppoito suo ordie
iter actiuitates et resistētias pmax qua
litatū h mō ponendo q̄ a sit tale q̄ ei⁹
cal'itas mioris sit potētie actie q̄z resi
stitiue sit ipi⁹ fritas ut clare pbatū est
añ cē possibile et tc̄ p3 q̄ a remanēs ta
le ñ pōt p cal'itatē agē in aliqd si p ei⁹
fritatez resistat calefactiōi quā itendit
ut ille ꝯcessit. Si eiz a manēs tale pōt
agē i aliqd p cal'itatē agat i ip3 b ꝯ a p
ei⁹ friditatē iuuat b in resistēdo calefa
ctiōi. quā a i ip3 itēdit et 1^a ē potētior
in resistendo q̄z cal'itas a i agēdo p ca
liditatē et i b ēt ē aliq^a fritas q̄ resistit
illi calefactiōi. g° n°° alijs deductis a
agit i b. cū ml'to maior sit po^a b ad re
sistenduz calefactiōi quā a itendit i ip3
q̄z potētia actiua cal'itatis a q̄r ⁊c. 3°
pncipl'r in duob⁹ uideī reprēdere 6^am
supōnē meā i alio tractatu i q^a affirma
ba3 q̄ i difformib⁹ 2m aliquā qualitatē
ñ q̄lib3 ps iuuat quālib3 aliā ptē ad q̄z
cūq3 actiōe3 2m illā qualitatē aut pte3
ei⁹ pueniētem p° q̄r ñ sufficiēter fue
rit 1ª suppō a me pbata s3 solū exēpla
riter declarata 2° q̄r l3 nō q̄lib3 ps in
corpore difformi multū magno sicut i
aere iuuet q̄zlib3 ei⁹ pte3 tñ in 1° cāu
q̄lib3 ps a q̄zlib3 ptē ei⁹ iuuat qd pbat
q̄r po^a rei inseqtur ml'titudinē forme
⁊c. ut in littera ei⁹ p3. ēt dic̄ q̄ l3 spēs
ei⁹ cal'itatis ut 6 sole ml'tiplicate ñ pos
sint pducē cal'itatez ut 8. nec agē ultra
ḡduz ppriū saltez p se ipe tñ sil' multi

plicate cū speb9 caliditatis ut 8 pos
sunt secū coagere ad pductiōez alteri9
cal'itatis ut 8 et ad corruptiōez frigidi
tatis ut .1. quā frigiditatē ut .1. caliditas
ut 6 si sola eēt nō corrūperet ⁊c̄. ita in
littera eius. Pro pͦmo dico late ac suf
ficienter me 1am pbasse ut in tractatu
meo pͦ ps et dubito ne forte hͦ dixerit
qꝛ erroꝛ fuerit scribentis in exēplari
sibi delato in nōbili pte. Dico 2ͦ pba
tiōez ei9 patere et seq ex 3ͦ pmisso p ut
ml'tis vbis in aͦ tractatu ꝺclaraui. Nā
si c iuuaret b ad agendū in d calefaciē
do et ipm c appetēt infrigidare d per
2m pmissuz alterius tractatus. ergo c.
resisteret effectui quē intēdit ꝯ 3m meū
pmissuz in alio tractatu. Dico 3ͦ ꝙ
q̄z q̄z diuersa ab his q̄ cōiter usqꝫ nūc
ut opinioꝛ ꝯcessa sunt circa potētiā rei
dicēduz existimē queādmōz sufficiēter
credo pbasse in quōne quadaz de poa
tū rei quā nup edidi. 2m tū cōez usqꝫ nē
opinionē ū seqt maioꝛ ml'titudo spēꝝ
cal'itatis ml'tiplicat a c et b siml' q̄z a
b solūmō. gͦ ille spēs c ⁊ b potētioꝛes
erūt ad agendū in d q̄z spēs solius .b.
sꝫ solū seqt ꝙ erūt potētioꝛes ad agē
duz in aliqd in qō q̄libꝫ illaꝝ de per se
ē actiua sicut si a esset pedale calidum
ut 8 potentie ut 8 et b esset pedale hn̄s
caliditatez ut 6 et friditatē ut duo ita
densuz ꝙ eius caliditas eēt potentie ut
.16. ⁊ c esset pedale hn̄s caliditatē ut 7
potētie ut 2ͦ. spēs caliditatis multipli
cate a b essent maioris multitudinis
et maioris potētie q̄z spēs caliditatis
a et ille cal'itatis a possunt agere in c ⁊
tū spēs cal'itatis b nō ut pꝫ et cā mani
festa ē quare nō ualꝫ argm maioꝛ ml'ti
tudo spēꝝ caliditatis et ex ꝯn̄ti foꝛ
tius instrumētuz calefaciēdi ml'tiplica
tur a b q̄z ab a. ergo ueloci9 calefit c a
b q̄z ab a ut pꝫ quare ⁊c̄. neqꝫ semp de
bile applicatuz foꝛtioꝛi iuuat ipm in
trahēdo foꝛti9. si eiꝫ. 20. hōies foꝛtes
uniformiter traherēt nauē p miliare
in hoꝛa et sortes eēt tm̄ debilis ꝙ mo
tus ultimo conatu soluz medietatez mi
liaris ptransiret aut solū possꝫ moueri
gdu motus subduplo ad motuz nauis
et nullo intēsioꝛi aut. ēt illo motu quo
mouebit nauis ab illis 20. hōibus et ū
intensioꝛi et applicaret ad trahenduz
nauez sil' cū illis. 20. hōibus nullomō
iuuaret illos. 20. hoīes i trahēdo 1am
nauez sic motā ut pꝫ. Cōtra illud in qͦ
dicit nō q̄zlibet ptez in coꝛpoꝛe diffoꝛ
mi ualde magno sicut in aere iuuare q̄z
libꝫ aliā ptez tū in cāu illo sic arguitur
nā si nō q̄libꝫ ps aeris iuuet ptez aeris
cōtangentē a aquā sibi imediatā et ali
qua sic. aut gͦ dabit maxia ps q̄ nō iu
uat aut minima q̄ iuuat termiata ad ex
tremū eius magis distās ab a aqua. Si
pm sit illa b. cōtra b ū iuuat ptē aeris
a aquā cōtangētez aut ergo ū iuuat qꝛ
tm̄ distat ꝙ ū possꝫ usqꝫ ad tm̄ iuuare
aut qꝛ de se nō ageret in a aquā nō 2m
ut hec opinio ꝯ supponēz meā fatetur.
neqꝫ pm dici dꝫ qꝛ si b ū iuuat qꝛ ū pōt
usqꝫ ad tm̄ agere ego dabo aliquā ptē
aeris ita modicā terminatā ad illaz b
ptez qō nō poterit usqꝫ ad aquā agere
quare 1a ps nō erit maxia q̄ nō cū ps
cōposita ex b et ex pte hac ita modica
sit maioꝛ b et nō pōt ēt agere ⁊ iuuare
nec ēt dici pōt 2m qꝛ si aliqa ps iuuare
ꝺꝛ ps illi9 ptis ēt iuuabit et ēt qꝛ si
dat minima q̄ iuuat sit 1a b ꝯ b iuuat
ergo per aliqd. ergo p subduplū iuua
bit aliqua pars eius ad ignē terminata

Contra dictuz ab eo hic ultimo re
citatuz arguit quia sit a pedale multū
densum uniformiter habens caliditatē
ut 6 et frigiditatē ut 2ͦ. ita ꝙ caliditas
ipa sit potentie actiue ut .100. et post
q̄z frigiditas minoris est potentie acti
ue q̄z caliditas ceteris paribus sit gra
tia exempli in duplo mioris et sequit
q̄z frigiditas que est in a erit potentie
potentie ut 16 cū dimidio ⁊ cū scd̄um
ipm frigiditas sit minoꝛis potentie re
sistitiue q̄z actiue sequit scd̄m ipm ꝙ

iᵃ frigidita s erit minoris potentie re
sistitie q̄ȝ 16 cū dimidio. sit uero b uni
formiter ꝑ totuȝ hn̄s cal'itatem ut 7 ⁊
frigiditatē ut. i. ⁊ sit ita densuȝ ꝙ iᵃ fri
giditas sit potētie resistitiue ut. i. ⁊ sit
satis ꝓpe a ul' ꝯtangat ipȝ. Sit uero c
pedale multū raruȝ cal'm ut 8 cuius ca
liditas sit potētie actiue ut. i. ⁊ ꝯtāgat
a ex altera parte. aut ex trāuerso ⁊ pȝ
2ᵐ ip̄m ꝙ lȝ spēs caliditatis a sole nō
agerēt in b cōiūcte tn̄ cū spēbus calidi
tatis c agerent in ip̄m b ⁊ ml'tuȝ ueloci
ter q₂ a proportiōe 100 ad 17 cū dimiᵒ
aut huic ꝓpinqᵃ. Pono ergo ꝙ cum b
ita patietur remittat̃ c in caliditate ⁊ se
quit̃ ꝙ cuȝ c ⁊ b erunt sil'ia nᵃ fiet acᵒ
in b ⁊ ante illud s ml'tum uelox fiebat
q₂ ꝯtinue a maiori ꝓportione q̄ȝ a pro
ꝑ ꝛ tione 100 ad 17 cū dimidio. ergo ma
gna latitudo motus subito deperdet̃ ꝙ
ille habet ꝓ icōueniēti l' sic ⁊ meliꝰ stā
te cāu priori de a ⁊ b ego pono ꝙ c ha
beat ꝑ totū caliditatē ut 6 ⁊ frigidita
teȝ ut. i. ita ut sit simile b ⁊ non sit cali
ditas eius nisi potentie actiue ut. i. ⁊
contangat a ex altera parte ⁊ pȝ ꝙ a ⁊
c ita stātibꝰ nᵃ fiet ab eis calefactio in
b cuȝ nulluȝ illoꝝ sit calidiꝰ b ⁊ cū nᵐ
illoꝝ coniūgat̃ cum aliquo calidiori b
ut supponit. Pono ergo ꝙ ab aliqᵃ cā
calefiat c i hora futura multū tarde ꝯti
nue. s. uelocitate ꝓueiēte a ꝓpōtōe sexq
8ᵃ ⁊ quero nūqd b calefiet i hora futu
ra a spēbꝰ a ꝯiūctis cuȝ spēbꝰ c aut nō
Si 2ᵐ ꝯ rn̄sionē suaȝ ut pȝ si pᵐ ergo
multo velociꝰ calefiet b q̄ȝ c ⁊ nūc sūt
eq̄ calida. gᵒ imediate pꝰ hoc b erit ca
lidiꝰ c gᵒ c aget ultra graᵐ ꝓpriū non
ꝯiūctuȝ cū intēsiori qđ h pō ⁊ hn̄ hēt
ꝓ icōueniēti aut gᵒ oportebit dicē ꝙ
n̄ imediate pꝰ h agregatū ex a ⁊ c agȝ
i b aut ꝙ b erit intensiꝰ c aut ꝙ b erit
eq̄ itēsū cū c n̄ pᵐ neqȝ 2ᵐ ꝑ ipȝ nȝ 3ᵐ
q₂ al'r seq̄ret̃ ꝙ c ꝑ totā istā horā a
ml'to miori ꝓpōtōe ꝯtinue alterabit̃ q̄ȝ
b ⁊ tn̄ equalē latitudinē q̄litatis acq

ret ꝯᵒ ē ꝯ sn̄tiaȝ oīuȝ phoꝝ ⁊ ꝯᵃ pȝ qᵒ
niā ꝑ caᵐ c alterabit̃ a ꝓportiōe 6q8ᵃ
⁊ b alterabit̃ 2ᵐ ip̄m a ꝓportiōe maio
ri 5ˡᵃ ut pȝ q̈₂ ⁊c. Hec oīa nūc forᵃ
ta equal'r si ꝯsideras ꝓcedūt ꝯ ea que
dicere conabat̃ ꝯ 7ᵃᵐ suppōneȝ meā i
aᵒ tractatu. 4ᵒ pnciᵃ h pō arguit ꝯ alias
suppōnes i aᵒ tractatu di. ꝙ ex ill' seq̃t
ꝙ aliqᵃ latiᵒ motꝰ sbito acq̄rat̃ ⁊ ꝙ aᵒ d
paᵐ ꝯsus finē assimilatōnis plus resi
sterct agēti q̄ȝ in princiᵒ ⁊ dicit h eē i
possibilia ⁊ ꝙ ego ꝯcedo multa icōue
niētia alia q₂ uno icōueniēti dato mul
ta sequūt̃. Dico pᵒ ꝙ iᵃ ego cōcedo
⁊ ꝯcessi ⁊ ꝓbaui pro pncipalibꝰ ꝯclu
sionibꝰ i aᵒ tractatu neqȝ phus iste ad
ducit aliquā auctoritatē expimentū aut
rōneȝ ad ꝑsuadenduȝ iᵃ adducta eē im
possibilia aut icōueniētia nȝ irrōabil'r
ꝯcessa. Etiā scđȝ suā rn̄sionē ē cōce
dendū aliquā latitudieȝ motꝰ sbito ꝯꝑ
di ut parum ante deducebaȝ. Neqȝ ēt
respondet argumentis que ego adduxi
ad illa declaranda. Item secundum
communeȝ opinioneȝ si aliquid totaliter
dimissuȝ nature sue localiter moueret̃
per aereȝ in aquaȝ per certuȝ quid pl's
aere resistenteȝ certa latitudo motus su
bito deperderetur. In igressu illius in
aquaȝ ⁊ econtra certa latitudo motus
subito acquireret̃. si tale per aquaȝ i ae
re moueretur dum ingrederetur aereȝ
quare ⁊c. Et quāq̄ȝ in scholis medi
coruȝ ꝯ multos sepius q̄ȝ debeant hᵒ
irrationabiliter concedentes soleaȝ ad
ducere multa que meo iudicio ⁊ comu
ni procedunt contra ipsos. non possuȝ
tn̄ euitare qn i ml'tis cāibꝰ quos fōma
re suȝ solitꝰ h ꝯᵒ ꝯcedenᵃ sit. Item
in materia de luminosis ut etiam secū
do de anima solet tangi et communiter
a modernis concedi est hec conclusio
concedenda quare non impossibilis ut
patet clare Cuȝ auteȝ dicit me aᵃ ml'
ta inconuenientia concessisse optassem
ip̄m illa enumerasse. tn̄ ea credo non

cognouerit. 5° cū ħ pō pricipaliter
arguit ꝙ nō ī cāu illo prime mee con
clusionis ī alio tractatu fiat reac°q2 si
aer ponet̄ ī me° iter a ⁊ b sil' calefiēt
et infrigidaret̄ dic̄ ꝙ ego dico 1^{m} aerez
2^{m} se totuz calef.eri et ñ ifrigidari qm̄
isti^{9} caliditas plus resistit frigiditate
sua.dico me ñ ꝯcessisse ꝙ tot^{9} ille aer
calefiat posit^{9} iter agēs ⁊ pa^{m} i oi cāu
reactiōis sz in cāu 2° ibi posito ꝓ so
lutiōib^{9} argumētoꝝ i q° a erat agēs ꝑn
cipale ⁊ b pa^{m} ꝑncipale sb q̄druplū ad a
⁊ aer sic̄ pōebat̄ i p° cāu poito ꝓ solutō
nib^{9} argumētoꝝ resistebat sic̄ una 1000^{a}
uni^{9} et patz ꝯsiderare uolēti qūo i illo
casu ita erat dōm alys ōductis.hoc āt
nō sic erat in cāu prime ꝯcl'onis in q°
a equaliter actiuū ē neqz plus neqz mi
nus b quare aere in 1° cāu posito iter
a ⁊ b al'r rñdebit̄.Itē non in omni cāu
in q° a ē agēs ꝑncipale ⁊ b pa^{m} ꝑncipa
le ⁊ aer ponit̄ inter 1ª duo dico aerem
illū to^{m} a prin° calefieri sz so^{m} ħ affir
mo ī pticulari cāu aut ꝙ in ꝓcessu al'n
tot^{9} ille aer calefiet. In ħ cāu illius
f me ꝯcl'onis dicēm aliquā ptē aeris ca
lefieri a princi° aut aliquā infrigidari
aut nullā ptē calefieri nz infrigidari.
ut diuersificādo po^{am} aeris mediantis
inter a ⁊ b utrūqz fit bñ calcu^{l} mani^{m}

Et cū ōr ꝙ si b ifrigidat a ips ifri
gidat p spēs frigiditatis multiplicatas
p aerē in a dico illud ꝯcedendo.g° ille
spēs magis poterūt infrigidare aerem
min^{9} de frigiditate hñtez q̄z a.Dico ne
gādo ꝯ^{am} ⁊ cā ē qm̄ ille spēs lz fortio
res sint in aere q̄z in a q2 tñ ml'to pl's
infrigidantibus resistit aer q̄z pers
a que infrigidatur ideo stabit partem
a infrigidari ⁊ nō aerē in cāu naz aer
resistit p ei^{9} caliditatē ⁊ p caliditatem
ptis a cal'e ut 8 ⁊ p cal'itatē ptis hñtis
cal'itatē ut 6.ps āt a que ifrigidat̄ so^{m}
ifrigidationi usqz ad 6 resistit p calidi
tatez ꝓpriā eius ptis ⁊ nō p cal'itatem
alteri^{9} ptis neqz aeris ut sequitur ex 3^{a}
suppōne q̄re stabit b agere in a infrigi
dādo ⁊ nō i aerē neqz oppōtet recurrē
ad reflexionē ut pz q̄2 so^{a} mea pō siñ
sue pōnis adiumēto saluabit reactionē
⁊ cū ulterius ar^{r} ꝙ nō bñ dicebatur in
cāu in q° inter agēs ⁊ pa^{m} aer mediet
aerez cuz iuuamēto a agē in b ⁊ illū cū
iuuamēto b agere in a.primo q2 stat a
eē imediatuz b.2° q2 pōt eē ꝙ ex̄mū b
imediatuz aeri sit sil'e aeri.3° q2 si b
iuuat aerez aut ml'tiplicat spēs p aerē
aut frigiditatē aut nihil. Pro prio
ōr me plurimū admirari ꝙ illud ꝑmuz
adduxerit.naz si a ē imediatuz b nō est
aliqua diffic'ltas ō aere medio neqz cū
priori cāu est illud possibile.a.n.⁊ b eē
imediata aere mediante inter 1ª utro
qz illoruz dr̄ñte ab aere nō ē possibile
ut pz. Pro 2° dico ꝙ sil'itudie illoꝝ
stante 2^{m} ex̄ma adhuc possz aer agere
in b ut sufficiēter ꝓbauit calculator q̄z
admōz ī alio tractatu sepius memoraui
⁊ queādmodū expi^{m} manifestat nā u^{a}
ps agit in aliā nō obstāte illaruz sil'itu
dine.2^{m} extremū ꝯtinuās partes illas
Pro 3° dico ꝙ b multiplicat spēs ⁊ q°
modo p illas ifrigidet̄ a ⁊ nō aer dcm̄
ē.Stat ēt in aliquo cāu q formari po
terit a calculare uolenti b agere frigi
ditatez ī toto aere aut pte eius ⁊ etiam
forte staret b nihil agere ī aerez.sz de
hoc ultimo alias longior erit sermo.

6° principal'r adducit ar^{m} ꝓbās ꝙ
inter uniforme ⁊ difforme nō fit reac°
cu^{9} oppo^{m} ego ꝓbauerā q2 si sic sit a
uniforme cal'm ut 8 pedale potentie ut
duo cū dimidio.b ṽo sit corp^{9} pedale
cu^{9} medietas imediata a hēat p totum
friditatē ut 8 potētie ut.1.cū dimidio
2^{a} medietas hēat cal'itatē ut 4 potē
tie ut.1.ꝯdi° ⁊ pz ꝙ secūduz mo^{m} meuz
alys deductis a calefac̄ b ⁊ b ifridat a
sit ergo c pars a repassa.cuius calidi
tatis potentia sit ut 100^{a} pars uni^{9} gra
dus ⁊ reliquuz a sit d ⁊ sequitur ꝙ d
maiorez habet proportionez supra fri
giditatez c q̄z a supra frigiditatz b ⁊ a
agit in b ergo a fortiori d agit in c ca
lefaciēdo ⁊ ēt c frigefit a b cāu ita for
mato pro medio instanti temporis

m̄surātis reactionē aut ꝑ alio ꝯ illi tē
pori ītrinseco quare sil' c calefieret ⁊
frigefieret. Ad hoc arg^{m} clara erat
r̄ñsio ex hac opinione ī hac mā̄ ī alio
tractatu late declarata ⁊ maxie ex r̄ñsi
onibus meis ad arg^{a} que ꝯtra reactio
nē coiter fieri solēt.naȝ plus resistit c
debētib^{9} ipȝ calefacere q̄ȝ b qꝛ fritas
ꝓꝑa c ⁊ fritas toti^{9} b p̄me.s. medieta
tis ei^{9} ⁊ scd̄e resistit actōi d ī c cū atra
q̄ȝ medietas b appetit īfrigidare c si c
nō adhuc tātā habuerit fritatē q̄ȝtā hȝ
z^{a} medietas b ⁊ si hūerit tātaȝ adhuc
medietas p̄^{a} iuuat c ad resistēdū appe
tētibus aut nitētib^{9} ipsuȝ calefacere in
calefactōe ꝟo prie medietatis b qꝛ so
luȝ in cāu alijs deductis illa calefit fri
giditas c nō iuuat illā ad resistēdū cale
facieti nȝ codē^{o} z^{a} medietas b p̄^{a} ī ta
liter resistēdo cū i^{a} ⁊ c appetēt primaȝ
medietateȝ b calefacere ymo magis z^{a}
medietas iuuat a ad agenduȝ in ei^{9} p̄^{am}
medietatem q̄ꝛ ⁊c̄.hec omīa sunt satis
mai^{a} ⁊ ī a^{o} p̄^{o} tractatu declarata. 7°
principal'r hec pō nitit̄ iprobare illud
qd̄ ego r̄ñdēdo argumētis calculatoris
affirmauerā pro quo arg^{a} calculatoris
⁊ mea ꝓcedūt.s.ꝙ inter uni^{a} nō fit re
actio scd̄m qualitates primas eiusdem
ꝯ̄rietatis ⁊ p̄suppoit p̄^{o} ꝙ maioris po
tentie ē to^{m} q̄ȝ ps tā de po^{a} eētiali q̄ȝ
de accidentali loqn̄do qd̄ ꝓbat nā que
cūq̄ȝ po^{a} ē ī pte ē ī to^{o} ī q^{o} toto etiā ē
po^{a} alteri^{9} ptis que nō ē ī alia pte. g^{o}
maior po^{a} ē in toto q̄ȝ in pte. z^{o} p̄
supponit ꝙ ab oī ꝓportōe maioris ie
qualitatis actitatis agentis supra re^{am}
passi fit mot^{9} h̄ coiter ꝯcedit̄ ⁊ bn̄ ex
his arguit suū ꝓpo^{m} po^{o} ꝙ a sit unifō
me p to^{m} cal'm ut 8 ⁊ b pedale frig^{m} p
to^{m} uniforme ut 8 equal' potātie cuȝ a
tūc ex p̄^{o} h̄ p̄suppo^{o} medietas a ꝯtāgēs
b ē minoris potētie q̄ȝ to^{m} a ⁊ codē^{o}
medietas b cōtāgēs a ē mioris potētie
q̄ȝ to^{m} b. Sit g^{o} utraq̄ȝ illaꝝ medieta^{m}
a ⁊ b noīataꝝ potētie ut 4.tc̄ ultra me
dictas b ꝯtagēs a ē potētie ut 4 ut in
ex̄ñs ipi b ⁊ a ē maioris potētie q̄ȝ ut
4 g^{o} a agit ī m̄dietatē b sibi ꝓpiqu ā
seu īmediatā ⁊ codē^{o} ꝓbat medietateȝ
b agē ī medietatē a sibi īmediatā ⁊ ita
īter uni^{a} equal' potētie fiet reactio ali
is deductis.cui^{9} o^{m} asserebat̄. Ad h̄
d̄ꝛ prio auctorē i^{m} n̄ debuisse tm̄ labo
rare īformādo hoc ar^{m} cū directe for
matū sit ī a^{o} tractatu ī opiōe hesb̄ri ⁊
ī opiōe penultio loco recitata quorūdā
modernoꝝ in z^{a} pte p̄ncipali illius tra
ctat^{9} ⁊ solutū ibi fuerit sufficienter ut
credo.ēt si h̄ arg^{m} ꝯcludēt nō opporte
bat reactionē fieri p reflexionē spērū
amota.n.oi.reflexiōe h̄ arg^{m} equaliter
ꝓbaret reactōeȝ fieri ⁊ ita nō ponēdo
reflexiōeȝ hēret icōueniētia q̄ sequūt̄
saluare q̄ tn̄ pō sua supflua q̄ȝ^{m} ad h̄.q̄ꝛ
q̄ȝ^{m} ualeat iferi^{9} cognosces. Iteȝ si
hoc arg^{m} ꝯcludēt quodlȝ uniforme in
aliud diffil'e agē possȝ reflexiōe ⁊ frac
tiōe deductis ꝯn̄s fl'm ⁊ ꝯ̄ expiētiā ⁊
ēt qꝛ auctoris po^{o} fuissȝ supflua ⁊ pro
bat̄ ꝯ^{a} qꝛ si nō quodlȝ uniforme ī q^{o}
libȝ aliud uniforme diffil'e agē posset
sit a uniforme cal'm ut 8 ⁊ potentie ut
100.⁊ b cal'm ut 8 potētie ut.100^{a} uni^{9}
⁊ dicas b pp modicā ei^{9} potētiā n̄ agē
ī a tāte potētie ꝯ̄ b ē aliq̄ȝte potētie qꝛ
ut 100^{a} uni^{9} ⁊ aliq^{a} ps a ut iexistit ipi
min^{9} resistit q̄ȝ ut 100^{a} uni^{9} g^{o} ī aliquā
tl'eȝ ptē a ut ipi a iexistētē aget.b.g^{o} b
aget ī a.ꝯ^{a} z^{a} pȝ ⁊ ēt p̄^{a} a^{oꝛ} p̄me ꝯn̄tie
pȝ ex cāu ⁊ b^{oꝛ} ēt seq̄t ex suo arg^{o} qm̄
a ē potētie ut.100.⁊ medietas ipsi^{9} ut
sibi iexn̄s ē mioris potētie q̄ȝ ut 100
⁊ 4^{a} ps ut iexn̄s mioris ē potentie q̄ȝ
medietas iexn̄s ⁊ ita ī ifini^{m}.g^{o} ī ifi^{m}
modice potētie ē aliq^{a} ps a ut inexn̄s
ipi a ex suo fūdamēto q̄ꝛ ⁊c̄. z^{o} p̄nci^{2}
affir^{o} ī h̄ cāu ⁊ arg^{o} fore dd̄m sic dixi
ī opiōe hesbi ⁊ in i^{2} md̄.nā si to^{m} a agi
ī b to^{m} a mlt'iplicat spēs suas in b z^{m}
cōeȝ uiā q̄ȝ^{m} g^{o} fortes erūt ille spēs in
ex̄mo a ꝟs^{9} b situato tm̄ uel min^{9} ⁊ nō
plus scd̄m hanc approximatōeȝ a agē
potest in b ceteris paribus ⁊ q̄ȝ^{m} sunt
ibi fortes ille spēs tm̄ quelibet pars
terminata ad illud ex̄muȝ ul' plus resi

stit ut i exn̄s debentib⁹ ul' nitētib⁹ age
re in illā quare q̄z^m totū pōt scōm illā
approximationē hoc ē scōm illud ex^m
ꝛ i 1° ex̄mo tm̄ quelz pars termiata ad
illud extremū in illo ex̄mo resistit naz
quecunqz po^a que ē in toto agēs ꝑ h°
extremū q̄ztuz agit tm̄ facit hoc ex̄muz
resistere. sic g° q̄ztuz to^m potest agere
scōm hāc approximationē tm̄ ipz ꝛ q̄
libet eius pars ad hoc extremum ter
minata possunt resistere cū oio sit eaď
resi^a totius ꝛ cuiuslibet talis partis.
Itez si to^m plus resisteret in illo ex
tremo q̄z pars terminata ad illud ex^m
ut i exn̄s toti resistat g° a totuz ut 8 ꝛ
medietas ei⁹ ut 6 ꝛ seqt̄ ꝙ cā ꝯtraria
potēs i agendo ut 7 agēt i medietatez
i existētez toti et nō i totū qď iplicat.
Neqz aliqd mouet ꝙ dicit ꝙ pars si
agit n̄ agit ut cā totalis. qꝛ h oēs dicūt
cū uolūt i^am partē in existē toti et ab
alys. Juuamētuz recipere n̄ eīm dico
ꝙ pars i^a sine iuuamēto sit tāte potē
tie q̄zte to^m hoc est tante potentie sine
iuuamēto q̄zte simul cū iuuamto. Dico
tn̄ ꝙ si per potētiaz diuinā corrūpetur
medietas a remotior a b stante iuuam̄
to toto quod influebat medietas illa
remotior a b imedietatez ipsius ꝓpin
quissimā b in illa medietate a nomina
ta ꝓpinquissima b que medietas a pro
piqssi^a b ab alia medietate sepata ē stā
te ut dictuz ē in 1° priori iuuamēto tā
tū ageret ꝛ resisteret i^a sola q̄z^m an̄ to
tuz a ꝛ cū esset coniūcta cuz alia ꝛ hoc
est satis mai^m. Dico ēt ꝙ uaria apli
catio aliqn̄ uariat po^am accidētalē. naz
si qualitas que ē in pedali poneretur i
semipedali maioris esset potentie acci
dentalis q̄z an̄ ꝑꝑ partes ei⁹ pl⁹ se iuua
re q̄z ante ēt pars me^a alicui⁹ toti⁹ ma
ioris ē potētie accidental' partibus ex
tremis equalib⁹ sibi soluz ꝑꝑ uariam
applicationez rōne cuius uariū ꝓuenit
iuuam̄tuz ut sufficiēter calculator ďcla
rauit. Et existimo ꝙ qui bene tenēt
que calculator i hac mā dicit n^am ha
beant ul' faciāt in hac re difficultatem.

Hec satis sufficiāt ꝓ his que p̊° di
cit contra opinionez primaz.

N secunda pte pri

i cipali i q^a suā ďclarat opi
nionē p̊° p̄mittit ꝙ q̄lz qua
litas p̊^a magis ē actia q̄z resistitia ꝛ tn̄
ꝙ iter illas magis ē acti^a caliditas de
inde friditas deīn huiditas ꝛ ulti° sicci
tas ꝛ eꝯ maxie resistētie ē siccitas ďīn̄
hūiditas deīn friditas ꝛ ultio cal'itas
Hoc dicit experimentis patere ꝛ hoc
totuz fuit Marsily Anglici. ulteri⁹ ꝟo
cū formasset arg^a mea contra hāc sup
pōnez quib⁹ i alio tractatu in opiniōe
Marsily ꝓbabā quālz qualitatez tātū
resistere q̄ztuz agere rn̄t ꝙ nō q̄ztū cali
ditas ē actiua caliditatis tm̄ ē ipeditia
remissionis caliditatis ꝛ ꝙ non q̄ztuz
caliditas a ē generatiua caliditatis i b
tm̄ ē ipeditiua corruptionis caliditatis
in b ꝛ ꝙ non ualet ultra ꝯ^a i^a ergo con
trarie qualitates simul pn̄t in b gnāri
qꝛ illa. qualitas que gnātur non corrū
pit̄ qn̄ generat̄ ꝛ ita credidit fuisse sa
tisfactuz huic rationi. Alias tn̄ ego ul
tra illaz feceraz in alio tractatu rōnes
.s. in opiniōe Jacobi ꝛ Marsily quas
ille non adduxit ꝛ ex ꝯsequenti non sol
uit ꝓbantes illud primū meū p̊suppo^m
.s. ꝙ quelibet qualitas prima tm̄ ē resi
stitiua q̄ztū ē actiua. quib⁹ si data fuis
set rn̄sio aliq^a forte alia hic dicen^a fui
sent. Pro his oibus primo dico ad ex
perimenta Marsily fuisse sufficienter
rn̄suz illa concedēdo ꝛ negando ex ill'
seq o^m mei p̊mi p̄misi ꝛ h qď isti uolūt
neqz fuerunt ille rōnes al'r reprobate
q̄r adhuc i eis stādū fore iudicaui Ad
arg^a uero huius a principio formata
ab eo ꝯ p̊^m meū suppo^m rn̄suz ē usq̄z a
p̊nci° ꝯ illud in q° dicit ꝙ nō q̄z^m calidi
tas ē acti^a cal'itatis tm̄ ē ipe^a remissiōis
cal'itatis ꝛ ꝙ n̄ q̄z^m cal'itas a ē gnātia
caliditatis i b tm̄ ē ipeditia corruptio
nis cal'itatis i b arg'. Nā i° dato seqret̄
ꝙ ꝯrie qualitates sil' gnārent̄ i eodē
ꝯn̄s ē f^m ꝛ ꝓbat̄ ꝯ^a quam non aliter i
alio tractatu declaraui ꝛ solum dixi

illā ꝯsiderare uolētibꝰ patere credens
legētes eius bonitatē itellecturos naꝫ
sit caliditas a potēs ut 8 ad generāduꝫ
caliditatē in b ⁊ postꝗ̄ ē minꝰ potens
in ꝓhibēdo corruptionem eius sit po
tens ad ipediēdū eiꝰ corruptionē ut .6.
⁊ applicetur aliqua causa frigida ut.8.
potēs ut 7 ad corrūpendū caliditatem ⁊
sequit̄ ꝙ hec causa corrumpet calidita
tem quare ex ꝯsequēti generabit fri
giditateꝫ scd̄m ꝙ cōiter ꝯcedit̄ ⁊ non
ꝓhibebit generationē caliditatis.ergo
simul in b generabit̄ caliditas ⁊ frigi
ditas uel sic. Sit a sūme calidum uni
forme cuius caliditatis poª actiua sit
ut 16 ⁊ poª resistitia qua impedit corrup
tionē caliditatis generate ab ea uł sui
ipsius sit ut 8 postꝗ̄ scd̄m ipm minꝰ
potēs est in resistēdo ꝗ̄ in generando
⁊ agat spēs suas ꝑ spam 16 pedum uni
foriter difformes i fortitudie a ḡdu ut
16 usqꝫ ad nō gradū ut cōiter ꝓceditur
reflexione ⁊ fractiōe remotis. et patet
ꝙ in pmo pedali distantie contangente
a erunt spetíes fortes a.16 ad 15.uolo
ergo ꝙ iste aer pedalis habeat ꝑ totuꝫ
caliditatē ut 4 ⁊ frigiditatem ut 4 et
sit ita rarus ꝙ illa caliditas sit solum
potentie actiue ut duo ⁊ resistitie ut.1.
gratia exempli postꝗ̄ scd̄m ipm minꝰ
resistit ꝗ̄ agat ⁊ friditas sit potentie
actiue ut unū cū duobꝰ tertys ⁊ resisti
tiue ut.1.cū uno tertio que oīa sūt scdꝫ
suā uiaꝫ rōnabiliter admittenda ⁊ sit b
pedale frigidum uniforme ut 8 poten
tie actiue ut 12 et erit potentie resistiti
ue per priꝰ posituꝫ ut 9 ⁊ tres 5 unius
distās ab a per pedale ita ꝙ inter a et
b mediet aer dictus tunc in hoc cāu a
aget in illuꝫ aereꝫ qui uocet̄ c calidita
tem ⁊ b aget in eundeꝫ frigiditateꝫ.q̄r
rē.illa ꝯª tenet qꝛ potētia gnātiua cali
ditatis in c ē a 16 ad 15 et poª que i c
resistit generationi caliditatis etiā si i
c esset tota frigiditas que ē in b esset
solū a 10.cū quattuō qntis ⁊ duabꝰ ter
tys uniꝰ qnti minusꝗ̄.11.et nunc nō tā
tum c resistit generationi caliditatis
ꝗ̄tꝫ resisteret si tota frigiditas b esset
in co.ergo a aget ⁊ eodēmō actiuitas
frigiditatis b ē in c a 12 ad 11 ⁊.calidi
tas a si essꝫ tota in c cū illa que nūc ē i
c solū resisteret ut 9 cū illa caliditas c
solū resistat ut.1.⁊ 1ª que ē in ipo a so
luꝫ resistat ut 8 ⁊ minꝰ iuuabit c ꝑ eius
spēs ꝗ̄ ut 8.gº ēt i c generat̄ friditas
quare si qualitates nō sunt tm̄ resistiti
ue ꝗ̄tum sunt actiue reflexiōe ⁊ fracti
one remotis sequitur ut bn̄ dicebat̄ in
alio tractatu ꝙ i eodē sił generēt̄ cali
ditas ⁊ frigiditas ⁊ hoc argum equali
ter ꝓcedit ponēdo spēꝫ reflexioneꝫ ut
bn̄ calculāti patebit. qm̄ ꝓportionabi
liter utriusqꝫ potentie tā actiue ꝗ̄ resi
stitiue augumentabunt̄ uel saltē młtuꝫ
huic propinque. Jteꝫ si a ageret i b ca
lefaciēdo et magis potēs eēt in generā
do caliditatem in b ꝗ̄ in conseruando
illam in b ⁊ approximaret̄ agēs sūme
frigidū ita modice ꝗ̄titatis ⁊ potentie
ꝙ licet ipm cōtāgeret b non tn̄ posset
impedire gnātionē caliditatis in b neqꝫ
ipsius ꝯseruationē ⁊ tm̄ hoc sūme fri
giduꝫ in hora futura cresceret i poª ꝙ
gnātionē caliditatis in b ⁊ eius ꝯser
uationē in b ꝓhiberet priꝰ ꝓhiberet
hoc sūme frigiduꝫ a agens tā a conser
uando caliditatē in b ꝗ̄ a generādo ca
liditatē in ipo b ⁊ ꝑ ꝯsequēs i aliquo
tēpore gnāret a caliditatē in b qn̄ non
ꝯseruaret illā qd̄ cōiter ⁊ bn̄ negatur
qd̄ etiam probatuꝫ fuit in alio tractatu
in opione iacobi circa eiꝰ pm argm.2ª
ꝯª maifesta ē ⁊ ēt pma qꝛ ex augumen
to resistentie plus desinit agens ꝓdu
cere effectum quē nō ita potēs ē ꝓdu
cere ꝗ̄ effectū quē magis potēs ē ꝓdu
cē et eodēmō si a agēs aliūd tm̄ ōbili
taret̄ ut nꝫ gnāre nꝫ ꝯsuare posset calł
tatē i b quod tn̄ nunc sufficit seu pōt
gnāre et ꝯseruare caliditatē in b priꝰ
deberet desiēre ꝯseruare ꝗ̄ gnāre ca
liditatē i b ꝯn̄s fm ut priꝰ ⁊ ꝯn̄a patet
ut prius. Jtē a aliquando conserua
bit caliditatē i b sibi adhuc difficił qn̄
non gnābit całitatē in b 1ª non magis

potēs est in generādo q̄ȝ in ꝯseruādo
caliditatem pȝ ꝯña et añs ꝓbatur agat
a successiue cam caliditatē in b tepiduȝ
ꝛ interea ꝙ ita a gnābit caliditatē i b
gnētur eiꝰ ł alr̓ approximeť b ex alte
ra pte ciꝰ um sūme frim tante potentie
ꝙ ēt talr̓ maioreť i poa ꝛ talr̓ appro
ximeť b ꝛ a ut aliqñ ifrigidabit b ꝛ ēt
a ꝛ cum icipiet infrigidare b uolo ꝙ b
non adhuc sit totalr̓ sil̓e a.a tñ ut ṗus
equalr̓ applicato b remanēte ꝛ sit c ⊖ i
qo illō sūme frim icipiet ifrigidare b
ꝛ argo sic i c ⊖ a ꝯseruabit cal̓itateȝ in
b ꝛ nō gnābit.go ꝛc̄.ꝯa pȝ ꝛ maiō silr̓
ꝛ minor ēt pȝ qꝛ tunc hēbit a supra b
ꝓportionē equalitatis quo ad agenduȝ
in illud ul̓ ꝓportionē mioris inequali
tatis q̄ꝛ ꝛc̄. Et si forte diceret ꝙ ca
liditas toa que nūc ē in b ubi nūc sit c
⊖ gnātur.gnātur ꝑ pōneȝ de pñti ꝯ ad
huc instať qꝛ si illō frim.nō magis a
gereť i poa q̄ȝ nūc ē ꝛ nō alr̓ applica
reť b q̄ȝ nūc ē eideȝ applicatum ꝛ a sta
ret eidē sil̓ applicatū alys deductis ꝑ
horā futuram in ia hora a ꝯseruabit ca
liditatē i b ꝛ nullā gnābit.ergo sequr
illud ꝙ ṗus cōtra opinionē huius ꝯña
ē maifesta ꝛ am ꝑ ṗma pte pȝ qꝛ illō sū
me frigidū ul̓ nūc ꝓportiōeȝ hȝ maio
ris iequalitatis supra b quo ad agēdū
in illō ul̓ equalitatis ł mioris inequali
tatis.si ṗm go añ agebat illō frim in b
cuiꝰ om ponebať i cāu ꝛ ꝯña h pȝ quia
qñ ēt hēbat ꝓportionē maioris iequa
litatis illō frim supra b ꝛ a qualȝ tali
fit motꝰ. Si equalitatis ł mioris ieqa
litatis ꝛ cū ita ꝯtinue hēbit ꝑ horam a
nȝ frim neqȝ a uariabiť ꝛ ex ꝯñti nȝ b
uariabiť ut sequr maifeste.go a cōser
uabit cal̓itatē in b in hora futura. Nā
si i hora futura remoueret a.a b frigi
do nō alr̓ quo ad eiꝰ potētiaȝ ul̓ appli
cationē ad b uariato frigidū ageret i b
qꝛ nūc frigim hēt supra b ꝓportionem
equalitatis a nūc tm̄ iuuāte b in resistē
do illi sūme frigio.go in ipo minꝰ iuuā
te q̄ȝ nūc hēret supra ipȝ b frim illō ꝓ
portionē maioris iequalitatis. quare
ageret.q̄ꝛ si nūc nō agit ꝛ nihil ageret
a stante ut prius cū alys ꝑibus ꝛ ipso
reōto a b illud frigidū aget in b presē
tia a ꝛ ꝓpinquitas ipsiꝰ ad b erit cā ꝯ
seruatiōis caliditatis i b assm pricipa
le ꝑ 2a pte māifem est.nā aut a hȝ nūc
ꝓportionē maioris iequalitatis qo ad
gnāndū cal̓itatē in b q̄ȝtum ad ptes b
termiatas uersus illud frigim aut equa
litatis aut mioris iequalitatis .si ṗmuȝ
ergo ēt frigido crescēte ut ponebať in
primo cāu qꝛ tñ successiue crescet ime
diate post hoc adhuc hēbit a supra .b.
q̄ȝtū ad ptē ꝟsus frim termiatā ꝓporti
onē maioris inequalitatis frigido iu
uante b ſm totū posse in resistendo ge
nerationi caliditatis in ipso b.go i po
casu imediate post hoc generabiť cali
ditas e etiaȝ frigiditas in eadem parte
b cū ex cāu nunc incipiat frigidum cor
rumpe caliditatē in b si nūc a habet su
pra b parteȝ uersus frigidum termina
taȝ ꝓportionē equalitatis aut minoris
inequalitatis sequiť ꝙ in na pte ꝟsus
frigidum terminata adequate generať
aut adequate generabiť caliditas ꝑ tē
pore ꝑ quo ita a frigido frigefiet nl
concederes caliditatē ꝛ frigiditatē na
turaliter simul i eodē gnāri quare ꝛc̄.
Scōm opim istiꝰ phi ṗstantissimi ḋ ac
tiuitate ꝛ resistentia primarum qualita
tum facillime multi casus naturales
formarenť in quibꝰ sequereť ꝙ eadē
qualitas simul gnātur ꝛ corrūpiť gnā
tur per pōneȝ de pñti ꝛ remotionē de
ṗterito.ꝛ corrūpiť per pōneȝ de pñti
ꝛ remotioneȝ de futuro exponēdo sed
hos omitto ne aliqs forte existimet me
ex animo contra iinla huius phi. cuiꝰ
auctoritas semper plurimum me moue
bit particulariter instare. 2o premit
tit ꝙ qualitates prime sunt suarū. spe
cierum productiue quibus non solum
spiritualiter operanť in origano uel in
medio tactus sed etiam realiter sua cō
traria corrumpendo ꝛ sibi similia ge
nerando primā partem dicit patere de
mte Ar.2o ḋ aia.scōȝ dic̄ patē qꝛ hoc

spēs sunt instrumenta primarum quali
tatum ⁊ instrm̄ concurrere ad opatões
illiꝰ cuius est instrm̄. Hoc p̄suppoi
tum quãq̃ coiter a nãlibꝰ concedatur
probatio tamen eius h adducta non est
multum efficax qꝛ licet huiusmodi spe
ties sint instrumenta primarum qualita
tum in earum sensatione causanda non ē
tñ necessitas. ꝙ sint earũdem instrm̄ i si
bi similes qualitates generando ⁊ con
trarias corrumpẽdo. ēt quomodo aut.
uoluerit sẽsationem tactiuam ac olfatiuã
fieri contra coēm uel mlꝉtoꝝ modum ac
experimentis meo iudicio multo minus
consonantē satis intelligis. nõ expedit
de hoc altercatiões facere. cum hoc mi
nime habeat propositum uariare. 3°
premittit quod quelibet qualitas pria
est spērum a suo contrario ad ipsam mlꝉ
tiplicatarum a se naturaliter expulsiua
⁊ in partē oppositam reflexiua. ⁊ hoc ꝓ
bat qꝛ ille spēs sunt illius qualitatis p̄
me corruptie. sed nãlꝛ talis qualitas p̄
ma appetit se ꝑmanere. ergo omne eiꝰ
corruptim a se abicē naturalꝛ appetit
⁊ ꝑ ꝯñs tales spēs reflectē ⁊ remouē
Hoc 3m suum premissum siue uerum.
siue non. non uidetur sufficiẽter proba
tum. nam lumē solis ē naturaliter frigi
ditatis corruptiuum quod tamē non ma
gis ab aere calido q̃ꝫ a frigido i trans
parẽtia posita paritate reflecti dicamꝰ
non ualet ergo arm frigiditas aeris na
turaliter appetit se ꝑmanē. g° nãlꝛ ap
petit oĩe eius corruptim a se abicere
reflectere ⁊ remouere. Item aqua
naturaliter frangit radios solis ꝑ ipam
transeuntes ad ꝑpenm ut oēs p̄spectiui
dicunt ⁊ nobis experimenta declarãt. ex
quorum fractione citius ipsa calefit q̃ꝫ
si non frangerent̃ quare. ⁊c̃. Item
species caliditatis a calido similia aut
parum dissimili non multum reflectunt̃
aut minime reflectunt̃. ergo neq̃ꝫ spēs
caliditatis ab hoc calido aut simili ca
lido reflectent̃ quãq̃ꝫ hec frigiditas po
natur illi caliditati multum ꝯ̃ria ista ꝯa
uidꝫ a silꝛi tenere sicut i ꝯreflexiõe spe
rum uisim in qua quicqd ē reflexiuum
spēꝝ albedinis ē ēt spēꝝ nigredis om
nium alioꝝ colorum ⁊ luis reflexiuum.
qũo ēt intelligi debeat oĩe ens natura
liter appetere se ꝑmanē. cũ hoc ãno q°
libetice disputarem explanaui. ex q° dc̃o
bñ intellecto non sequit̃ ex 1° h p̄mis
sum. Forte igit̃ diceret̃ spēꝝ primarũ
qualitatum reflexiones fieri ꝑ naturam
quãdam si fiunt inominatã ⁊ non per
qualitatē ꝯtrariã. Item ex h p̄misso
sequeret̃ illa ꝯ° a ē contrariũ b ⁊ c ē
ꝯtrariũ b ⁊ potentior multũ ē qualitas
a que appetit agere in b quã qualitas
c que appetit agere in b ⁊ b minꝰ resi
stit a q̃ꝫ c ⁊ equaliter ulꝛ melius ē apli
catum b ipsi a pro actione a in b q̃ꝫ sit
applicatum c ⁊ nihil ip̄tinens casui ma
gis iuuat unm q̃ꝫ alterum ⁊ tñ b patit̃ a c
⁊ non ab a. hec ꝯ° appet irrõalis. que
tñ ut dixi sequit̃ ex hoc suo p̄misso nã
postq̃ꝫ contrarietas ē cã reflexiõis ma
ior ꝯ̃rietas erit cã maioris reflexiois
ut ēt ipse concedit in suo p̄misso seqñ
ti ubi ergo erit maiõ ꝯ̃rietas ibi mior
multitudo spēꝝ multiplicabit̃ ꝑ corpꝰ
contrariũ q̃ꝫ ubi erit minor ꝯtrarietas
quare staret in cãu ꝙ a esset sũme fri
gidum uniforme. cuiꝰ fritas eēt potẽtie
actiue ut 8 ⁊ b tepidum distãs ꝑ pedale
ab a. cuiꝰ fritas ut. i. resisteret ⁊ calidi
tas ut dimim ⁊ c eēt calꝫ uniforme. cuiꝰ
caliditas sit intẽsa ut 4 cũ una .1000a
uniꝰ g̃dꝰ ⁊ potẽtie ut 7 ⁊ distãs ꝑ peda
le cũ dimi° ex altero ex̃mo b ⁊ ꝙ ꝑꝑ
magnã eē ꝯ̃rietatē a iter a ⁊ b taliter
reflecterent̃ spēs a a b ⁊ ñ ifrigidare
tur b ab a ⁊ ꝙ ꝑꝑ minorē esse ꝯ̃rietatē
inter c ⁊ b spēs c talꝛ ingrederent̃ ipꝫ
b ⁊ ita modica illorũ mlꝉti° reflecteret̃
a b ꝙ ageret in ipsum b quare ꝯa uera
ꝓ oibꝰ pticulꝛ ꝯcedēa. 4° p̄mittit ꝙ
ubi ē a°ꝛ ꝯ̃rietas p̄maꝝ qualitatũ ibi ē
a°ꝛ refle° spēꝝ fritatis. n. spēꝝ a°ꝛ ē re
fle° i estate q̃ꝫ i hieme h p̄mim ñ ēt suf
ficiꝛ appꝫ ꝓbam qꝛ nõ seqt̃ aer medie
regionis frigidior est in estate q̃ꝫ in
hieme. ergo maior fit reflexio spērum

frigiditatis ipsius in estate q̃z in hieme nam sicut probaui in alio tractatu ille species frigiditatis aeris medie regionis etiam si reflecterent̃ magis in estate ab hoc aere inferiori calido aut superiori q̃z i hieme ut ille dicit. ita tñ magis reflexe in estate duz ingrederẽt̃ aerez medie regionis non ultra ipsa infrigidarent ut ẽt hoc patebit inferius

Possent adduci argumenta ꝯueniẽter hoc loco probantia mł'tuz appenter ꝙ si alicuı⁹ corporis alique spẽs reflectunt̃ nec transeũt in corpus reflectẽs non reflexe. sed cuz illa magis petant sciam ꝑspectiue omittantur. 5° supponit queẽadmoduz recitaui in alio tractatu ꝙ ad maiorez spẽꝝ reflexionem sequit̃ maior actio hoc patet qm̃ ꝑ reflexionez luis factaz a speculo cõcauo gnãtur ignis ⁊ non per factã a plano ꝙ non est ꝓpter aliud nisi qz i^{a} reflexio ẽ maior sił'r in estate fit maior cõgellatio i media regione aeris q̃z in hieme qδ non ẽ nisi ꝑꝑ maiorez specieruz reflexionẽ frigiditatis aeris medie regionis in estate q̃z in byeme. ⁊ addit mõ hoc. naz ex maiori spẽꝝ reflexione fit earuz unio maior ex maiori aũt earum unione fit earuz fortificatio. ⁊ i potentia augmentatio qz uirt⁹ unita fortior est seipsa dispersa. Contra hoc ꝑmisuz arguebaz. primo in alio tractatu qz non maior fit reflexio radioꝝ solis a speculo concauo q̃z a plano cuz nõ magis penetrent rady sol' speculuz planũ q̃z concauuz quare ar^{m} ꝓ premisso nõ ueruz. Adhuc respondendo dicit ꝙ una reflexio non dicit̃ alia maior qz sit pluriuz radioruz sed qz est fortior que maior fortificatio sequit̃ maiorez radioꝝ unionez reflexio. ergo facta a speculo concauo est maior i fortitudiẽ illa que fit a speculo plano ⁊ sic debz intelligi ibi dictuz. Contra hoc p^{o} est cois modus loquendi ꝑspectiuorũ oĩuz dicentiuz maiorẽ fieri reflexionẽ a speculo ferreo q̃z ab aqua ceteris paribus. multi. n. rady penetrant in fundũ aque ⁊ non in ferruz. tamen ceteris paribus ubi maior multitudo radioꝝ reflectit̃ ibi rady sunt fortiores. secũdũ ergo comunẽ moduz loquendi ꝑspectiuoꝝ diceretur bene ꝙ ubi est maior reflexio ceteris paribus ibi maior apta est fieri actio. ⁊ ꝙ stãte disparitate staret in casu fieri minorez actionez ubi maior est reflexio ⁊ ubi minor maiorẽ

Jtẽ ꝓbatio sua ibi adducta huic sue responsioni repugnare uidet̃. naz ꝓbat sic ubi est maior reflexio ibi ẽ maior unio ⁊ ubi est maior unio ibi ẽ maior fortificatio autg° ꝑ maiorẽ reflexiõez pluriũ radioꝝ reflexionẽ itell'it aut reflexiõez in qua rady reflexi sunt fortiores quouismõ sint illi fortiores. Si p^{m} g° ꝯ nũc ab eo dataz responsionez ⁊ negaret̃ primuz assumptuz quod falsum est ut patz nã rady reflexi a speculo sunt pluris ac minoris multitudis q̃z reflexi ab aqua supposita q̃ztitate equali ⁊ tanta simul spẽruz aque ⁊ speculi a quibus fiunt dicte reflexiones g tamen non magis uniunt̃ ex reflexõe a specł'o ferreo facta q̃z a facta ab aq^{a} ut oĩbus ꝑspectiuã intelligẽtib⁹ ẽ mãifestuz si 2^{m} probat idem per idem quia loco illius maior reflexio potes dicẽ fortior reflexio uel reflexio in qua rady reflexi sunt fortiores ⁊ tũc equalebit ar^{m} suũ huic ar° ubi ⁊ fortiõ reflexio l' refle° i q^{a} rady refle^{i} sũt fõtões a^{l}b. ibi ẽ coꝝ maior unio ⁊ ubi ẽ illorũ maior unio ẽ maior illoruz fortificatio ⁊ ita idem probatur per idez. ⁊ etiam assumptuz p^{m} est falsuz ut in exemplo imediate dicto pz. Qm̃ rady reflexi a speculo ferreo sunt fortiores q̃z reflexi ab aqua et ita suo modo illa reflexio a speculo ferreo ẽ fortior i^{a} ab aqua facta ⁊ tamen in una magis uniũtur rady q̃z in altera. Jtem existente in corporibus reflectentib⁹ disparitate. q̃ztum ad eoruz transparentiam ⁊ oppacitatez ⁊ fi^{am} contingit i cassu radios fortes non tm̃ unitos fortiores esse radys multuz debilib⁹ uiginti ma

gis q̄ esset fortior reflexio suo mō. et nō est maior unio et hoc totuz pz ut si speculū ferreū esset planū et cristallus aut aqua ad aliqualē declinaret ꝯcauita tes et exponerētur radys solaribus eq̄ fortibus. duz incidūt supposita illoruz equali q̄titate rady reflexi ab aqua magis unirent q̄ reflexi a speculo fer reo et tn̄ essent illis debiliores. Posset hic formari argumētuz satis apparēter ꝯ experiētiaz ꝓbans ꝙ nō magis a spe culo cōcauo q̄ a plano ignis generet sz qz plane solutuz ē alio loco ubi. s. de potentia rei tracta relinquaz et cuz ar guebaz ulterius ꝯtra illaz suppōnes qz si tēpore hyemis approxiaret aeri me die regionis unū eque frigidū cuz illo aere multiplicās dirrecte in illuz aerez tantaz multitudinē spēꝝ fritatis q̄taz tēpore estatis reflectit aer calid⁹ debe ret ille aer medie regionis tēpore hye mis infrigidari ꝛc̄. et ita sil'e ageret in sil'e extrinsecū. Rn̄detur negādo ꝯ^{am} qz ille spēs frigiditatis dirrecte ab i° frigido equal'r multiplicate q̄tūcūqz eēnt equalis multitudis nō tn̄ essent ita unite sic̄ ille q̄ reflectūt ab aere calido in estate et p ꝯn̄s non eēnt ita intense frigiditatis ꝓductiue. un̄ forte nō incō ueniret dicere ꝙ lz spēs fritatis dirre cte multiplicate nō possint ꝓducē frigi ditatē intensiorez i^{a} a aqua decise sunt spēs tn̄ friditatis ɽeflexe pp̄ ipaꝝ ma gnaz unionē et p accidēs quodāmō bn̄ possunt friditatē ꝓducere illaz intensi orez et hoc mō ꝯtingit qualitatez aliq̄ primā agē ultra gradus ꝓpriū hec ꝓ babil'r assero et nō aliter hic ita in ista rn̄sione. Cōtra istaz rn̄sionez arguit̄ prio qz n̄ appet aliqua cā pp̄ quā spēs multiplicate dirrecte ab i° equal'r fri gido cuz aere medie regiōis i illū aerē debeāt eē minus unite q̄ spēs iste fri giditatis aeris medie regionis reflexe in ipm ab aere calido. Nec adducē ali qd̄ expimentuz auctoritatez aut rōnez ad ꝓpositūz suū declarandū. naz ita co extundūtur spēs illius fridi cū fridita

te aut spēbus frigiditatis aeris medie regiōis dirrectis sic̄ spēs fritatis aeris medie regiōis reflexe ab aere calido. Equal'r g° unite sunt cū illis ꝛc̄. neqz spēs friditatis aeris medie regiōis re flexe sole magis unite sūt q̄ spēs dir recte multiplicate ab i° equal'r frido qz nō ualet argumentuz iste spēs refle ctunt̄. ergo uniūtur imo ut in pluribus qn̄ reflectūtur nō uniūtur ut de spēbus uisibiliū oibus q uidere p spectiuā. pz ēt qz n̄ apparet pp̄ quā cāz magis sint unite. Itē si forēt magis unite ego po nerez illd̄ eque frigidū cū aere medie regionis spēs suas ita unitas dirrecte multiplicantes in i^{m} aerē q̄ unite sue in ipz reflectunt̄ a ut ponerē illud eque frigiduz cuz aere medie regiōis esse tā te potentie ꝙ spēs sue dirrectiue mul tiplicate in aerē medie regionis in i° aere eēnt multo fortiores et itensiores spēbus friditatis aeris medie regiōis reflexis in ipm aut esse potētiores ag gregato ex friditate aeris medie regio nis spēb⁹ dirrectiuis eius et ex spēb⁹ suis reflexiuis in ipm et rn̄sio nulla erit ut cōsideranti; pz. Itē si aliqd̄ fri gidum magne potentie eque frigidum cum isto aere multiplicaret prio spēs suas ad aliqd̄ calidum a quo postea re flectunt̄ in illū aerez medie regionis ꝛ ita unite et in tāta multitudie ingrediū tur aerez illum medie regionis in q̄ta tēpore estatis ingrediūtur spēs frigi ditatis illi⁹ aeris reflexe ab aere hui⁹ infime regionis ita infrigidaret̄ aer illius medie regionis ab illis spēbus illius eque frigidi ɽeflexis a calido si cut tēpore estatis infrigidat̄ a spēbus frigiditatis sue reflexis ab aere iferio ris regiōis cuz in oibus sit sil'itudo ꝛ nulla diuersitas ut pz. et ita illd̄ frigidū ageret in aliqd̄ extrinsecū ultra gradū ꝓpriū cuius oppositūz multi ponūt. et ego alibi euidēter ꝓbaui. et ꝯ^{a} pz p ea que dicta sunt cōsideranti opinionē et rn̄sionē suā. Jtem cōcesso in tali spēꝝ reflexiōe fritatis aeris medie regiōis

ab acre infime regīōis istum aerez me
dic regionis agē ultra gm ꝑpum.seque
ret̄ ꝙ in codez adequate sil' generare
tur caliditas et frigiditas qđ ē iposi
bile nāle ⁊ ꝯa ꝓbat̄ ponen° ꝙ a sit unū
corpus ꝑ totū uniformiter hñs calidi
ditatez ut 4.et frigiditatez ut 4·cuiuꝰ
caliditas sit poñe actiue ut 8.et sequit̄
ꝙ frigiditas sua erit ꝭm suā opinionē
minoris potētie q̄ʒ ut 8 sit g° frigiditas
potētie actiue ut 4 et post q̄ʒ ꝭm opini
onem istius q̄libet qualitas minoris
ē potētie i resistēdo q̄ʒ i agēdo ut i suo
ꝑmo ꝑmisso uoluit erit ia friditas mi
noris potentie resistiue q̄ʒ ut 4.sit g°
potētie resistiue ut z°.et erit caliditas
q̄ secum extēdit minoris potētie resi
stitie q̄ʒ ut z°.po° g° ꝙ sit potētie resi
stiue ut.i.et uolo ꝙ ex una parte a sit
unū calidū ut 8.a'q° spēs friditatis a
multiplicate ab a ad ipm reflectun̄ in
a ⁊ taliter zm ipm uniant̄ ꝙ i a recepte
sint potentie actiue ut 4.ul' difformes
in a a 4 usqʒ ad z.in actiuitate sua et
ex altera ꝑte a sit unū corpus frigiduz
ut 8 a quo spēs cal'itatis a ad ipz ab a
multiplicate reflectant̄ i a et tal'r uniā
tur in a suo mō ꝙ sint potentie actiue
ut 8 ꝑ totū a aut sint difōmes in earuz
potētia ab 8 ad.6.in toto a rōabilitas
cāus erit cuilibʒ ꝯsyderare uolenti ma
nifesta.Et tūc ꝙ cuz in hoc casu calidi
tas a sit potentie actiue ut.8.et spēs
istius cal'itatis sint potentie actiue ut
8 aut ab 8.ad 6 in ipo a erit tota poa
a calefaciendi ut 16.aut a 16.ad 14.et
potentia ipius resistendi infridātibꝰ
erit ut z° postq̄ʒ per ipm ita spēs cali
ditatis sunt magis actiue q̄ʒ resistitiue
sicut caliditas.poa ꝟo friditatis infri
gidandi in h° cāu erit ut 8 aut ab 8 ad
7 nā frigiditas a ē potētie actiue ut 4
et spēs frigiditatis in a reflexe cum
sunt in a sunt potētie actiue ut 4 aut a
4 usqʒ ad z quare ⁊c̄.potentia uero a
in resistēdo calefaciētibꝰ erit ut 4 aut
a 4 ad z cū dimidio cū g° ꝑ rñsionez
tale agēs ꝑ reflexionē et unionē spēꝝ
agat aliqñ ultra ḡdū ꝑpriū ⁊ spēs fri
ditatis reflexe sole a fortiori cū iuua
mento cal'itatis a hēant ꝑportionē ma
ioris īequalitatis .in toto a supra oīa
sil' sumpta resia calefactioni in ipo a
g° tom a calefit et cū spēs friditatis a
reflexe in a sole et a fortiori sil' cum
iuuamēto frigiditatis a hēant ꝑportio
nez maioris īequalitatis supra agrega
tuz ex oībus resistentibꝰ in a eius ifri
gidatōi ⁊ h° ē toto a g° tom a ifrigidat̄
quare seqt̄ ꝯ° ꝯñe oēs et oīa assumpta
sunt cam bñ considerāti atqʒ calculanti
manifesta.Et si dicet̄ ꝙ in h° cāu som
ponit̄ ꝙ a calido frigiditatis species
a reflectunt̄ et nō spēs friditatis et eꝯ
a frigido ꝙ sole species caliditatis et
friditatis reflectūtur qđ forte non est
ueꝝ qꝛ tā a calido q̄ʒ a frigido equal'r
spēs cal'itatis a et frigiditatis eius re
flectūtur hoc nihil ualet qꝛ eodēmō si
dilligenter cōsideras et calculas argm
equal'r ꝑcedit siue ponamꝰ a calido so
las spēs friditatis et nō eiꝰ cal'itatis
reflecti siue ponamꝰ equal'r spēs cali
ditatis et friditatis a reflecti ab i° ca
lido et eodēmō de frido postq̄ʒ qūocū
qʒ tu dicas utriusqʒ poa actia erit poa
resistitia sibi maior ut calculanti pate
bit.Supponēdo ut i cāu ꝙ ceteris ꝑi
bus cal'itas in z1° plꝰ agat q̄ʒ friditas ⁊
eadē in duplo minus resistit et ꝙ fri
giditas in duplo plus agat q̄ʒ resistat
et si etiam diceretur ꝙ calidum īpedit
actōez frigidi in a ⁊ frigdum actinem
cal'i ponas illđ cal'm ⁊ illđ frim eē eq
lis potētie actie ēl'r distāa abinicē unū
ex una ꝑte ⁊ aliud ex aa ⁊ utrūq̄ʒ istrm
suū ml'tiplicare ꝑ a aut utrūqʒ eē potē
tie actie ut.i.āt spēs illoꝝ ñ igredi a sʒ
reflecti ab eiꝰ supficie ⁊ reliqa ut āte
⁊ arm codē° equal'r ꝑcedʒ ut tibi calcu
lāti patebit. Eadē ꝯ° iꝯueiens pꝛiꝰ
adducta seq̄ret̄ ponēdo đ cal'o ⁊ frigi°
ut añ ⁊ ꝙ a paꝝ pl's hēret de cal'itate
q̄ʒ de fritate aut modicū pl's de fritate
q̄ʒ de cal'itate ut pʒ exercitato i calcul'
Pl'ra aa icōueniētia sequūt̄ ex hac so

la rñsiõe sz his ꝑ nũc suz ꝯtentus et si
forte hoc so^m auctorez istũ ꝓbabilẽ ut
asserit uoluisse. tunc q̃rerez an sentiat
arg^m meũ uer̃ cõcludẽ an al'r fore z^m
rei ueritatez rñdendũ si ꝓ^m positio sua
nec sufficiẽs neqꝫ ṽa si z^m illã g° debe
bat ⁊ ñ i^{am} q̃r ⁊c̃. Cõtra ꝓmã ꝯcl'onẽ
ei⁹ ñ arguo cũ i^a ẽt ꝓncipal'r a me fue
rit posita et sufficiẽter ut credo ꝓbata.
in z^a sua ꝯcl'one uoluit ꝙ possibile est
fieri reactiõez iter ꝯ̃ria uni^a et eqpo^a
z^m eadez ex̃ma ⁊ z^m qualitates eiusdẽ
ꝯ̃rietatis oib⁹ alys deductis qḋ ꝓbat
ponẽdo a eẽ sũme calidũ potẽtie actĩe
ut 8 et b sũme fridũ potẽtie actiue ut 8
tũc cũ friditas b min⁹ resistat q̃z fridi
tas. a et i^a min⁹ q̃z ut 8 resistit g° cali
ditas i^a a min⁹ q̃z ut 8. resisteret. g° b
aget i a oib⁹ alys deductis quare hec
ꝯ° ṽa. Cõtra hãc ꝯcl'onẽ maifeste meo
iudicio ꝓcedũt arg^a calculatoris. Item
arg^a mea i alio tractatu ꝯ̃ alior̃ opinio
nẽposita ⁊ fõmata o^m h⁹ ꝓbare uideť
Itẽ ut i alio tractatu arguiť ꝯ̃ hãc cõ
clusiõez q̃r ex i^a seq̃ť i eadẽ ꝑte sil' gnã
ri cal'itatẽ et friditatẽ ꝯñs ẽ ipossibile
nãle ⁊ iste ẽt bñ hꝫ ꝓ icõueniẽti et ꝯ^a
ꝓbať q̃r si i^a rõ ꝓcedẽt seq̃reť ꝙ i h°
suo cãu deducta reflexiõe spẽr̃ fritatis
et caliditatis et ear̃ unione iter a et b
fieri reactõe. g° i eadẽ ꝑte generať ca
liditas et friditas g° ⁊c̃. ꝓ^a ꝯ^a manife
sta ẽ ex suo met argumẽto nã postq̃z ad
cal'itatẽ eẽ magis actiaz q̃z resistitiuaz
i ꝑtinẽs ẽ spẽs illi⁹ reflecti et sil'r oio
de friditate ponať cãus quẽ ipe ponit
ꝓ ꝯcl'one. ⁊ remoueam⁹ oẽz spẽr̃ reflẽ
xiõez aut fractiõez si nõ al'r saltez ꝑ po
tẽtiã diuinã et ex sui seq̃ť a aget i b ⁊
b aget ꝓ tũc i a. z^a ꝯ^a declarať q̃r si a
ẽ maioris potẽtie actĩe q̃z resistitie sit
b ergo ꝑ aliqd assigno. g° i a ꝑtez̃ ma
gis distãtẽ a b q̃ si foret a residuo a se
ꝑata nullũ ab a l' aliũde suscipiẽs iuua
mentũ eẽt ꝓcise tãte potẽtie actĩe q̃zte
resistitie ẽ to^m b noceť i^a g. et residuũ
f et dido f i 100 ꝑtes ⁊. 100^a. eius ꝑs q̃
ꝯtangit b noceť c et reliq̃. 99. 100. cu m

toto g nocẽtur d et seq̃ť maifeste ꝙ p⁹
q̃z g ẽ tãte potẽtie actĩe q̃zte resistitie
sit agregatuz ex c et b ẽt si c eẽt sũme
friduz sic̃ b ut ex se ꝯsciderãti manife
stuz ẽ quare ꝑ aliqd erit maioris aut
g° b icipit agẽ i to^m a aut i reliquã ꝑtẽ
eius adequate aut oio successiue ita ꝙ
ꝓ̃ius ad ꝑtes a remotas q̃z ꝓpinqores
si ꝓmũ g° ꝑ tẽpus post h° maioris po
tẽtie erit d q̃z resistitie erit c cuz actõe
toto iuuamẽto b ⁊ erit ei⁹ ꝯ̃riũ. cũ uello
ci⁹ agat b i ꝓpinquz q̃z in remotũ post
q̃z n^a ẽ reflexio aut fractio et eodẽmõ
seq̃ť ꝯ° si z°° aut z° dicaſ b agẽ i a quẽ
admõz sepi⁹ late ꝓbaui in alio tractatu
quare nc̃ non al'r explanabo. Ad hoc
arg^m in alio tractatu formatuz optassez
ipꝫ rñdisse. Itẽ ꝓus adductũ icõueniẽſ
seq̃ť suo° ponẽdo spẽr̃ reflexionẽ. g°
positio ñ bona ꝓbať ꝯ^a cãu posito de
a et b ut dixi probatiõez sue ꝯcl'onis
ut ẽt directe ipe ponit q̃ro nũqd spẽſ
a et ẽt b reflectãtur aut nõ si non. g°
seqtur ꝯ° ipol'. prius adducta mõ. ime
diate dicto si sic aut g° spẽs b igrediũ
tur aliquã ꝑtem a et ab alia reflectunť
ṽsus b aut a supficie reflectuntur aut
nullomõ reflectunť. si 3°° ꝓcedit ut di
ctuz ẽ supra noiatuz icõueniẽs si z°°.
g° b nõ agit in itrinsecas ꝑtes b si ꝓo°
ꝯ̃ a ẽ uniforme g° nõ magis ab una ꝑte
a q̃z ab alia reflectũtur. imo seqtur ꝙ a
n^a ꝑte itrinsica a fiat reflexio sic̃ dicũt
ꝑspectiui et nãles a ꝑte itrinseca aeriſ
uniformis i trãsparentia nullã fieri lu
mis aut spẽr̃ coloris reflexiõez. Itẽ si
huiusmõi spẽs b igrediũtur aliquã ꝑtẽ
a et ab alia ṽsus b reflectũtur aut g° ꝯ̃
ueniũt ad nullũ gradum ille spẽs in ex
tremo a uersus b aut iste species non
deueniũt usqꝫ ad illõ extremũ aut igre
diũtur b. Si ꝓ^m aut z^m seq̃ť ꝙ ifinite
modice maioris potẽtie ad resisteñ ca
lefaciẽtib⁹ aut nõ maioris erit aliqua
ꝑs ut i exñs ipi a ṽsus b termiata q̃z
si nulla fieret reflexio spẽr̃ postq̃z de
ueniũt ad nõ g̃dũ potẽtie spẽs reflexe
cũ igiť nulla facta reflexiõe 'd ꝑ certuz

qd sit maioris potētie actiē q̃z c resisti
tiue .g° ēt nūc erit maioris .g° aget d
in cītroducendo caliditatez quare ꝛc̄.
hec oīa patēt ex his q̄ sepi⁹ repetita sūt
ī alio tractatu. Si 3°° g° infinite modi
ce minoris potētie erūt huiusmōi spēs
frigiditatis b reflexe aut nō minoris
in aliqua pte b v̄sus a terminata q̃z in
extremo a v̄sus b situato et ꝯiungūtur
iste spēs in b cum frigiditate nōbil'r ꝛ
ꝑcertū qd intēsiori q̃z in a et in extre°
a erāt minoris potentie resistitiue .ad
resistēdū calefaciētib⁹ q̃z .po^a actiua a
ad calefaciēduz aliter cū illud extremū
a seu ps terminata ad illud extremū in
frigidaret a b ēt calefieret a d et ita
sil' in ea generaret caliditas et frigidi
tas .g° in b in aliqua pte b v̄sus a ter
minata ēt erūt potētie maioris sil' cuz
iuuamēto frigiditatis b ad resistēdum
calefaciētib⁹ q̃z potētia actiua a ad ca
lefaciēdū quare in nulla pte v̄sus a ter
minata adequate fiet reactō cū nulla ta
lis calefiat ab a ꝯ^a manifesta ē nisi for
te te adiunes cū suppōne mea 3^a in alio
tractatu quā conabar ōstruē al'r tardi⁹
alterarētur ptes a et b ꝓpinque inuicē
q̃z remote qd̄ ē cōtra experimentuz hec
argumēta aliter ꝓcedūt ꝯ alias suas cō
clusiōes meis dictis repugnātes. Neqz
ualet sua r̄nsio in qua uoluit huiusmōi
spēs fortiores nōbil'r existē in a q̃z in
b et in d pte a q̃z in c pte ei⁹ repassa p°
qꝛ certa latitudo potētie spērꝫ subito ō
pderet uel fiēt trāsitus ab uno ḡdu fō
tificatiōs spērꝫ ī aliū n̄ transeūdo p ali
qd̄ mediū inter illos qd̄ iste abhorret
ꝯcedē et bn̄ in 1° cāu sz nō in oībus.
et ꝯ^a pz ꝯsiderāti. Et ego bn̄ n̄ ītelligo
dicta sua pmo nō ad oēz spērꝫ reflexio
nez seqtur unio earꝫ et fortificatio. īmo
ut in plurib⁹ oppositūz. 2° si huiusmōi
spēs reflectātur qualitercūqz ponam⁹
eas in sui reflexiōe et post uniri et for
tificari successiue p oēs ḡdus medios
fit unio et fortificatio ut ex p spectiua
pz quare solūmō ita assumebaꝛ in alio
tractatu q̄ infinite modice maioris aut
nō maioris potētie in resistendo cale
faciētib⁹ erūt spēs frigiditatis b refle
xe in aliqua pte b q̃z ī extremo a qd̄ ē
manifestū cū nulla latitudo unionis et
fortificatiōis spērꝫ 2^m se totaz īmedia
te acqraꝛ ut modū reflexionis a p spe
ctiuis omnib⁹ ītelligēti ē clarissimū. ad
friuolas cauillatiōes facillime qcūqz
r̄ndit et cū ēt dicebat q̄ siue spēs f in
grediantꝛ g siue nō sz a supficie refle
ctantꝛ posito q̄ f sit sūme frigidū cōtā
gens sūme calidū fit reactio qꝛ si nō in
grediūtur lz tm̄ forticeꝛ g in agen° p
reflexiōez spērꝫ q̃ztuz fortificatur f in
agēdo. Nō tn̄ fortificaꝛ g tm̄ in resistē
do q̃ztū f ī agēdo quare f aget ī g facta
huiusmōi fortificatiōe p talē reflexio
nez spērꝫ et eodē mō aget g in f sic .n.
caliditas plus agit q̃z resistit ita spēs
caliditatis plus agunt q̃z resistunt. Cō
tra hec ꝓcedit arg^m sepi⁹ factuz qd̄ ēt
hic formabo ut intelligaꝛ illō expresse
ꝯ hoc ꝓcedē q̃z q̃z forte de supfluitate
aliq repͤhēderēt qꝛ in cāu 1° ī quo spēs
frigiditatis f nō ingrediūtur g ab ei⁹
supficie in f reflectuntꝛ. et sil'r spēs ca
liditatis g nō ingrediūtur f sz ab eius
supficie in g reflectūtur fit reactio 2^m
ip̄m inter g et f alijs deductis ergo po
tentia actiua caliditatis g. et spērꝫ ei⁹
reflexarꝫ ab f in ip̄m g erit maior po^a
resistitiua frigiditatis f sil' cū spēbus
illi⁹ frigiditatis in f a g reflexis ergo
p aliqd quare accipio in g unā ptez ter
minatā ad extremū eius magis distās
ab f que si foret ab alijs ita seperata ut
nullū accipet ab eis iuuamētuz alijs ēt
iuuamētis remotis cū caliditate illa et
illa mltitudine spērꝫ quas nūc in se hz
esset pcise tante potētie actiue q̃zte re
sistitiue ē totū f et uoceꝛ 1^a ps a et resi
duūz b tūc diuido b in 100. ptes equa
les et pria illarꝫ 100. 1^a .s. q̄ contangit f
uoceꝛ c et totū residuū g compo^m .s. ex
a et reliqs 99 100. b uoceꝛ d et seqtur
manifeste q̄ si in c esset sua frigiditas
sic in f et tanta multitudo spērꝫ frigidi
tatis q̃zta ē in pte equali f qꝛ adhuc p

certuz qd et in data ꝓportiõe eēt d ma
oris potentie actie q̃z resistitiue esset
agregatuz ex c et f aut saltem seqtur ꝙ
aliqua ps g nõ ꝯtãgēs f p certuz qd ē
maioris potentie actiue q̃z resistitiue
sit residuũ ab 1ª pte ipiuſ g sil' cũ toto
f cũ ꝯdictiõib' oib' in ꝑori ꝯl'one po
sitis uocet̃ g^{o} 1^{a} d residuũ ipiuſ g uo
cet̃ c aut g^{o} f icipit agere in frigido in
totuz g aut in aliquã ei' ptez adequate
icipit agere aut i nullã adequate icipit
agere si p^{m} ergo imediate post hoc in
c generabit̃ friditas ab f et ēt p certũ
tēpus ichoatũ ab hoc ⊖ generabit̃ fri
giditas in c et imediate post hoc gene
rabit̃ caliditas in c a d p^{m} p ca^{m} et rñ
sionē eius z^{m} qꝛ d erit ꝯriuz c et potē
tiuſ ad agēdũ q̃z c ad resistēdũ qualiter
cũqz dicat̃ post hoc spēs reflecti in c.
Si in aliquã ptez g adequate icipiat f
agere generando frigiditatē aut 1ª est
equalis aut maioꝛ aut minoꝛ si p^{m} aut
z^{m} eodēmõ ꝓcedit argumentũ ut añ pa
tuit .Si 3^{oo} adhuc magis seqtur icõue
niēs ꝙ prius illã minoꝛez ptez noian
do c et reliquã g noiando f si successi
ue q̃ztuz ad ptes g aget f i g aut g^{o} nũq̃z
aget f in totũ c aut tēp' erit añq̃z aget
in totuz g Si p^{m} quocũqz tēpoꝛe dato
in q^{o} in 1° cãu ꝯcedim' inter g et f fiēi
reactionē in medio ⊖ illius tēporis da
to si ps p isto ⊖ repassa noietur c resi
duũ g noiet̃ d ꝓbabis oio ut añ p' me
diũ illud ⊖ a d agere i c caliditatē qua
re nõ durabit reactio p totuz illud tem
pus cui' $oppo^{m}$ in cãu ponebat̃ aut in
1^{a} z^{a} medietate tēpoꝛis in c sil' genera
bit̃ caliditas et friditas.Si z^{m} da^{o} ⊖
in quo actio ꝑmo fuit erit i toto c quo
cũqz⊖ añ illud dato ꝓbabis oio ut añ
in illo⊖ d agere in c cũ tũc d erit potē
tius in agēdo q̃z c sil' cũ toto f in resi
stendo medietatē ptis p tũc repasse cõ
ꝯtangentē f nominãdo c et residuũ ipi'
g nominãdo d quare ꝛc̃. Et cũ ultra di
gcebat rñsionē suaz stare ubi spēs g in
g rediãtur aliquã ptē et ab alia ꝟsus
g reflectãtur qꝛ lz plus resistat calefa
ciētib' f q̃z c ps repassa ipius g tñ pl'
ꝓportiõabil'r sunt potētioꝛes spēs ca
liditatis g ad calefaciēdũ f q̃z spēs ca
liditatis ptis g nõ repasse ad calefaciē
duz c ptē g repassam nã cũ sit maioꝛ ꝯ
rietas iter g et f q̃z iter ptem g repaſ
saz et ptē g nõ repassaz seu q̃z inter d ꝛ
c maioꝛ fit spēx caliditatis g reflexio
unio et fortificatio i f q̃z spēx calidita
tis ptis g non repasse in c pte repassa
quare ꝛc̃. Instat̃ qꝛ p^{o} q̃rerē q̃ꝛ huiuſ
mõi spēs cal'itatis g magis ab una pte
f q̃z ab alia reflecterēt̃ cũ oēs ptes f a
ꝑn° sint equaliter ꝯrie g postq̃z f erat
uniforme et nõ posset huius sufficiēs
rõ assignari qꝛ ita ē dicēdũ de multitu
die spēx ꝑmax qualitatuz sic̃ de multi
tudie spēx colorũ.mõ z^{m} cõcz ac uerã
opinionē p spectiuox et pħox ut 3° me
thaurox solēt moderni suffi' declara
re ac aliq praticati z^{o} ꝺ aia ab aere uni
formi i trãsparētia z^{m} eius itrinseca
pũcta ul' ptes itrinsecas nulla fit refle
xio luis aut spēx colorũ.al'r.n.ml'ta in
ꝯueniētia sequerēt̃ ꝯ multa expimēta
queēadmõz hoc anno cũ 3^{m} methaurox
publice legerē memoraui qꝛ ita erit in
multitudie spēx ꝑmax qualitatũ et alio
rũ sensibiliũ in corpore aiato.s.ꝙ in
corpoꝛe uniformi q̃ztuz ad illud qd̃ dz
reflectere nulla fit' spērũ reflexio q̃ꝛ
rñsio nõ secura.Itē ubi suo mõ ꝯcede
ret̃ gr̃tia disputandi ꝙ spēs cal'itatis g
reflectãt̃ ab $aliq^{a}$ pte f ꝟsus g postq̃z
iaz multe fuerãt p aliquã ptez f ñ seqt̃
tñ ꝙ ꝓportiõabl'r sint fortioꝛes i f ad
calefaciēdũ q̃z i g qꝛ ut supra dicebat̃
dũ iste spēs reflectũt̃ a z^{a} medietate f
et ml'tiplicãtur ita reflexe p ꝑmã gr̃tia
exēpli igrediũt̃ g nulla latitudo forti
tudis ab eis subtrabit̃ quare ꝛc̃. Et si
dicētur ꝙ i ex̃mo f ꝯiungũtur cũ spēb'
dirrectis g et nõ in g h^{o} nihil ē qꝛ si di
cam' ptes se iuuare p multitudinē spēx
pz ꝙ assumit̃ eē f^{m} si al'r se iuuēt ptes
ille spēs reflexe caliditatis g lz nõ ꝯiũ
gant̃ cũ spēb' cal'itatis i g ꝯiungũtur
tñ cũ cal'itate ipi' g q̃ ē tãte potētie aut

minoris q̄z spēs dirrecte sole ab ea mlͭ
tiplicate in f quare ⁊c̄. Cōtra hᵒ ēt
ꝓcedit arg^{m} supra factuꝫ ad deducēdū
ꝙ in cadēipte sil' generat̄ caliditas et
friditas ēt suomō ut 1ᵒ q ultio nūc noīa
tus ē ponēdo reflexionē fiēi quare ⁊c̄
In rn̄siōe ad arg^{m} qȣ ipe formauerat
ꝯ quartā suā ꝯclōnē i quo ꝓbabat idē
mediū sil' calefieri et frigefieri q̄z q̄z ue
ruꝫ dicat tenēdo opinioné meaꝫ.et z^{m}
meū ꝑmissuꝫ in alio tractatu qȣ iste pu
tabat a ṽitate discedē.ipa tn̄ dic̄s suis
supra i rn̄dendo ad incōueniētia q̄ ego
ex fūdamēto tertij mei ꝑmissi i alio tra
ctatu deducebā. uidet̄ manifeste repu
gnare q2 dic̄ ꝙ plura sunt resi^{a} ne ꝑs
medij ꝓpinq^{a} b calefiat q̄z ne b calefi
at et friditas b et friditas illꝰ ꝑtis me
dij et spēs friditatis reflexe ab a plus
resistūt ne illa ꝑs medij calefiat ſꝫ ex di
ctis ad icōueniētia uult illȣ mediū per
caliditatē iuuare a ad agenduꝫ in b et ꝑ
frigiditatē iuuare b ad resisten^{m} cale
factiōi quare b nō soluꝫ ꝑ frigiditateꝫ
ꝓpriā ſꝫ ēt ꝑ friditatē medij resistit ca
lefaciētibꝰ. Item lꝫ spēs reflexe ab a
fiant debiliores et debiliores in b tn̄
ꝯtinuo cū spēbus friditatis dirrectis
fortioribꝰ ⁊ fortioribꝰ aut cū friditate
q̄ plus et plus resistit cōiūgunt̄ quare
tm̄ resistet b ꝑ illas q̄ztuꝫ mediū quare
⁊c̄. Itē infinite modica i fortitudīe dis
similitudo ē iter aliquas spēs reflexas
in aliq^{a} ꝑte b et in aliq^{a} ꝑte aeris cuꝫ
n^{a} latitudo fortitudīs spēꝝ ut supꝰ di
cebat̄ subito deꝑdat̄ quare si b calefit
et aer sibi imediatus calefiet ꝯ^{a} pꝫ cō
syderāti. Itē postq̄z z^{m} sua dicta in rn̄
dēdo ad icōueniētia q̄ ex opoito tertij
ꝑmissi iferebā frigiditas medij iuuat
b ad resistendū calefaciētibꝰ ipm tota
suā resistentiū ne b calefiat secūdū e iꝰ
exm̄ū ꝯtangēs aerē n̄ ē maior q̄ztū ad
fortitudinē tota summa resistentiū ne
aer calefiat z^{m} eius extremuꝫ secūduꝫ
qȣ contangit b ut aggregando frigidi
tates et spēs et iuuamēta oīa calculāti
ē de se manifestū et spēs caliditatis in

b fortiores sunt ꝑ aliqd i^{a} suā resistē
tiū calefactiōi in b postq̄z b calefit cer
to ḡdu in exm̄o situato ṽsus aerē ⁊ in
nulla ꝓportiōe sunt minus fortes ille
spēs cal'itatis aut nullomō sunt minus
fortes in aere z^{m} eiꝰ exm̄ū z^{m} qȣ aeri
imediat̄.gᵒ ēt aer calefiet z^{m} illȣ exm̄ū
gᵒ nisi hec opinio se aduniet cum mea
opiniōe n̄ saluabit ꝙ iste aer ꝓpinquꝰ
b infridari possit b ita calefacto ut in
cāu ponit̄ quare ⁊c̄. Ad arg^{m} gᵒ illud
si forte ꝯ mea dicta adduceret̄ dicat̄
ut ꝑtiꝫ dixi in meo cāu in alio tractatu
et ut dixi supra in hᵒ cāu.et cū ulteriꝰ
ꝓbat ꝙ ꝑs medij ꝓpinq^{a} a nō debeat
calefieri cum spēs friditatis ēt in illa
sint fortiores spēbus caliditatis. Rn̄
detur ꝙ lꝫ spēs caliditatis reflexe sint
maioris actiuitatis q̄z spēs icidentes
caliditatis cū eis mlͭo maior resi^{a} re
sistit:ꝑꝑ qȣ spēs icidētes cal'itatis ma
ioreꝫ hn̄t ꝓportiōeꝫ supra suā resisten
tiā q̄z spēs friditatis reflexe iō ab eis
ꝓuenit actio nā spēbꝰ cal'itatis i i^{a} ꝑte
medij exn̄tibꝰ so^{m} resistūt spēs reflexe
frigiditatis b cū friditate remissa illꝰ
ꝑtis ſꝫ spēbꝰ friditatis b reflexis re
sistūt cal'itas a et cū suis spēbꝰ icidēti
bꝰ cal'itas illꝰ ꝑtis medij et spēs cal'i
tatis ia reflexe a b.et tota illa resi^{a} est
maior q̄z p^{a} q̄2 ⁊c̄. Sꝫ hᵒ mō nō uidet̄
in oībus ṽitati ꝯsonare ſꝫ i mlͭis dis
sonare.ꝑᵒ si spēs friditatis b reflexe
sint potētiores i agēdo q̄z spēs icidē
tes cal'itatis in eadē ꝑte medij ꝓpinq^{a}
a exn̄tes et spēs frigiditatis icidētes
i eadē ꝑte exn̄tes sunt fortiores spēbꝰ
reflexis cal'itatis a i illa met ꝑte exn̄ti
bꝰ.gᵒ agregatū ex spēbꝰ reflexis et ex
spēbꝰ dirrecte incidētibꝰ frigiditatis
b in ꝑte aeris imediata a exn̄tibꝰ fortiꝰ
erit ad agendū q̄z agregatū ex spēbus
caliditatis incidētibꝰ et reflexis in i^{a}
ꝑte aeris imediata a exn̄tibꝰ in agēdo
et cū illȣ agregatuꝫ spēꝝ cal'ittais minꝰ
potēs sit in resistendo q̄z in agēdo z^{m}
ipꝫ seq̄t̄ ꝙ illȣ aggregatū spēꝝ frigidi
tatis i i^{a} ꝑte aeris ꝓpingore a erit ma

gis potēs in agēdo q̄z aggregatū spēꝝ
cal'itatis in iª pte aeris exn̄tiuz in resi
stendo. Et si dicēt̄ ꝙ hº totū ē ꝯcedeñ
sic argm plane ꝓbat. Cōtra ex hº seq̄
ret̄ ꝙ iª ps medij nō calefit cui' argm
ponit aut si calefit ēt infrigidat̄ nā sit
aggregatū illō spēꝝ friditatis in iª pte
aeris imediata a potētie actiue ut 16. ꝛ
aggregatū spēꝝ caliditatis postq̄z min'
potēs i agēdo ut ꝓbatū ē sit potētie ac
tie ut 12. et agregatū spēꝝ fritatis f qō
min' resistit q̄z agit sit potentie resisti
tie ut 8. ꝛ aggregatū spēꝝ caliditatis sit
potētie resistitiue ut .i. cū didio. Cāus
hic ponit̄ ita in his numeris supposito
ꝙ friditas ceteris pib' i zlo min' agat
cal'itate et cadē in zlo pl' resistat ꝛ ipa
met in zlo pl' agat q̄z resistat q̄zq̄z ēt i
alijs terminis ꝓcedat argm ut ꝯsiderā
ti ꝛ calculanti patebit tc̄ ultra calefacti
oni quā a itēdit i ptē illā aeris ꝓpiquā
quā ille dic̄ calefieri resistūt agregatū
ex spēb' friditatis b dirrectis et refle
xis ꝛ fritas aeris ꝛ aggrem ex spēbus
frigiditatis b directis ꝛ reflexis resi
stit ut 8. ergo frigiditas medij minus
resistit q̄z ut 4. gº cal'itas medij min'
q̄z ut 4 resistit hc ꝯn̄tie sunt mł'tū ali
qual'r ꝯsiderāti dc̄a sua manifeste tc̄
ultra agregatuz spēꝝ frigiditatis b in
iª pte aeris ē potētie actie ut. 16. et ag
gregatū spēꝝ cal'itatis ibi resistit fom
ut .i. cū didio. cal'itas vo medij minus
q̄z ut 4 resistit ut ꝓbatū ē. gº agregatū
ex spēb' cal'itatis dirrectis et reflexis
a et ex cal'itate aeris medij i resistēdo
min' potēs ē q̄z .5. cū didio. gº spēs fri
giditatis agēt i iªm ptez aeris imedia
tā a. pª ꝯª pz. et h ultra ēt cū a qualibz
ꝓportōe maioris icq̄litatis fiat motus
ꝛc̄. ꝛ nihil aliō i cāu nostro i qºoīa ab
a deducūt̄ resistat actiōi spēꝝ fritatis
b. a eiz resistit tm̄ q̄ztū possūt iste sue
spēs caliditatis. et nō ē dicēdū ꝙ iste
sue spēs tm̄ possint et tm̄ faciāt et cali
ditas aliud datuz possit et faciat ultra
illud qō possūt et faciūt spēs sue. si. n.
a ipedit actiōez friditatis iªm impedit
in corpore mł'tū sibi dissil'i ꝑ spēs suas
utoēs coiter et hn̄ dicūtq̄ztū. gº spēs
a possunt tm̄ pōt a zm tātaz et talē apro
ximatōez stante in alijs pitate aut. ergo
illa ps medij ꝯtangens a sil' calefiet et
frigefiet aut cū ista ps aeris frigefiat
ut ꝓbatuz ē. nō calefiet qō erat intētuz
et sua ultima ꝯª nō uz maior ē resiª ad
spēs caliditatis q̄z ad spēs frigiditatis
gº spēs cal'itatis hn̄t supra suā resistē
tiaz maiorē ꝓportionē q̄z spēs fridita
tis supra suā resistētiā ut pz ex se. et
maxie cū diceret spēs friditatis maio
ris actiuitatis in iº cāu existere spēb'
caliditatis q̄r ꝛc̄. Cōtra suā ultimā suā
rn̄siōez in qua uoluit b calefieri et nō
ptē repassaz a q̄r lz ps a repassa sit ime
diata b spēs tm̄ caliditatis a sunt nōbi
liter fortiores in b q̄z in iª pte ipius
a repassa satis ꝓcedunt ea que supra
sunt dicta. nā dū iste spēs cal'iditatis
a reflectūtur a b in a et ita trāseūt a b
i a nullā latitudinē fortitudis ꝛ uniōis
imedietate acqrūt. ut ꝯsiderāti ea que
sapiēter et demōstratiue nobis ꝑspecti
ui tradiderūt est manifestuz quare ꝛc̄.
Hec ꝓ nūc ad laudē dei sūmi ꝛ eterni
nostri dicta sint. Quanq̄z tn̄ hec opi
nio subtilis fuerit tn̄ meo iudicio nō in
totuz ita posita vitati ꝯsonat et ꝓbabi
lius sustineri potuissz ꝑ radioꝝ fracti
onē et spēꝝ cal'itatis q̄z ꝑ reflexionez
ul' si ꝑ reflexiōez opportebat imagina
ri reflexiōez fieri mō multū diuerso ab
eo q nominat' ē et hec satis erūt mani
festa ꝯsiderāti modū zm in iª pte alte
rius tractatus nominatū quē zm mōz
ēt alias imaginatus fuerā tn̄ q̄r multuz
ꝛ nimis pticularis ē im omissi. Hec ita
dixisse uolui n̄ tm̄ ut saluarē mea dicta
in alio tractatu q̄ ego si redarguenda
iudicassez qb' medijs potuissez me illa
rephendentem cognoscere oēs potuis
sent. Sz q̄r va iª esse existimaui et hec
ita scripsi cū cēz admōz uarijs occupa
tiōib' ipeditus. Laudat' itaqz sit sum'
deus noster q me saluū sua ifinita gra
tia faciat finis.

Explicit tractat' de Reactiōe Johis
Marliani i defensiōez dictoꝝ suoꝝ in
pmo suo tractatu ꝯtra Gaietanū d Tie
nis. 1467. 17. May.

Difficultates quedaz misse p subtilissi doctorē ac phoꝛuz monarchaz.d. M. Jo.de marliano d.philipo adiute uene to potentez ab eo dari responsiones.

a **Mouebit** unifōmiter p f tēp⁹ q a nulla ꝓpoꝛtōe mouebit.ponat q b sit unū mem cui⁹ medietas supioꝛ sit unifoꝛiter dif fōmis i resiᵃ motui a p i p3 ab uno ad z gdu ut unū supra situato sit ƀo medietas inferioꝛ uniᵃ diffoꝛmis in resistenᵃ motui a ab 8 ad iz gdu ut 8 supra situ ato et sit a gue simplex figure pirami dal' bñ lenis et equalis cui⁹ supficies plana sit imediata supficiei ptis b uniᵃ diffoꝛmis in resiᵃ ab 8 ad iz et sit po tētie ut i6 ꝛ extēdat latitudo resistētie ab uº ad zº p maioꝛē ꝛ maioꝛē ptē uni foꝛmiter extmo remissiori qescēte ita ut gdus zº unifoꝛmiter moueri uideat tā ta uelocitate qzta solz a ꝓpoꝛtiōe 3ˡᵃ ꝓ ueni re latitudo ƀo ab 8 ad iz extēdat p minoꝛē ꝛ mioꝛē ptē b unifoꝛmiter gradu ut iz qescēte ꝛ extmo remissiori uniffoꝛmiter moto zm apparētiā tāta uelocitate qzta solz a ꝓpoꝛtōe 3ˡᵃ ꝓue nire ita ut utraq3 latitudo maneat uni foꝛmiter diffoꝛmis et una alteri ime diata nisi qztuz interpositio a i pte in qua ē ipedit et sit f tpus in quo ꝓgres sio istaꝝ latitudinū fit h cāu ita posito arguo ad ꝯclōnē a ꝯtinue in f erit ime diatuz supficiei cui corrñdet pcise gra d⁹ ut 8 ptis itēsioris unifoꝛmiter dif foꝛmis i resiᵃ et ille gd⁹ unifoꝛmiter moueri uidet.gº a p.f.unifoꝛmiter mo uebit ꝯᵃ p3 et bº² posita ē i cāu et ma ioꝛ ꝓbat nā p nullū tēp⁹ pōt a moueri ueloci⁹ q gdus ut 8 nec tardi⁹ et a mo uebit p f tēpus et sil'r gdus ut 8.gº p f tēpus mouebit equelociter ꝯ illo gdu gº ꝯtinue erit imem illi gdui pᵃ ēt zᵃ ꝯᵃ p3 et minoꝛ ēt.nā erit ꝯtinue i meº misnus resistēti qz erit eiu⁹ poᵃ et appe tit deoꝛsuz moueri et nihil aliud ipedit illud moueri ut suppono cū cāu.gº per f tēpus mouebit maioꝛ ēt ꝓbat naz p nullū tēpus teriatum ad pnm mouebit a ueloci⁹ qz gradus ut 8 nec tardi⁹ per nullū ēt aliud tēp⁹ q sit ps f mouebit uelocius nec tardius ꝛ p f mouebit.gº p f mouebit a equelociter cū gradu ut 8 ꝯᵃ plana ē et mioꝛ ut aii pᵃ ps añtis arguit q2 si p aliqd tēp⁹ ad pnm termi natū mouebit a ueloci⁹ qz grad⁹ ut 8 sit illud d.Cōtra in pnº d a et grad⁹ ut 8 sunt sil' et p d mouebit a ueloci⁹ qz gradus iste ut 8 gº p d erit a magis de oꝛsuz qz gdus ut 8.gº p d mouebit cū maiori resiᵃ qz ut 8 gº p d mouebit a a minori ꝓpoꝛtione qz a zˡᵃ. ergo p d mouebit tardius qz gradus ut 8 g ex cāu ꝯtinue mouebit a ꝓpoꝛtiōe 3ˡᵃ zᵃ ps ēt p3 q2 si p aliqd tēpus terminatū ad pnm f mouebit a tardius qz gradus ut 8 sit illud g ꝯ p g tardius mouebit a qz gradus ut 8 gº p g erit grad⁹ ut 8 magis deoꝛsuz qz a zm supficiez ei⁹ in ferioꝛem imediatā pti .b. minus qz ut zº resistēti ergo p a mouebit a ueloci us qz a ꝓpoꝛtiōe 8ˡᵃ ergo p g mouebi tur a uelocius qz gradus ut 8 cuius op positū est dictuz qd ēt p nullum aliqd tēpus qd sit ps.f.uelocius aut tardius mouebit a qz gradus ut.8 p3 nā si per nullū terminatuz ad pnm f mouebitur a uelocius aut tardius qz gradus ut 8 ꝛ per aliquaz ptem f tēpris mouebitur a uelocius aut tard⁹ qz gradus ut 8 ergo in aliquo istanti f tēpris incipiet a mo ueri uelocius aut tardius qz gradus ut 8 et postqz in illo instāti erit a cum gra du ut 8 si eim distaret a a gradu ut 8 per aliqd distaret et per cōsequēs ante incepisset moueri uelocius aut tardius qz gradus ut octo in illo ergo instanti incipiet a distare a gradu ut octo uel uel ergo incipiet tunc a esse magis de oꝛsum qz gradus ut 8 uel magis sur suz ñ pm q2 incipiet a moueri cuz maio ri resistentia qz resistentia ut 8 ꝛ per consequens a minori propoꝛtione qz: a

dupla ⁊ ex consequenti incipiet tardiꝰ moueri ꝗ̄ gradus ut 8 quare non incipiet esse magis deorsum ꝗ̄ gradus ut 8 nō etiā zm qꝛ sic in illo ⊖ inciperet a moueri cū miori resiā ꝗ̄ resiā ut z ⁊ ꝑ ꝯn̄s a maiori ꝓportōe ꝗ̄ a zlā ⁊ ex ꝯn̄ti icipet moueri ueloci ꝰ ꝗ̄ gradꝰ ut 8 gº icipet eē magis deorsuz ꝗ̄ g̃dꝰ ut 8 cuiꝰ om ē dictū q̄uocunqꝫ gº rn̄deas d̄ōo ꝙ a n̄ erit ꝑ f cuz gdu ut 8 sequiẗ om dicti a te. sequiẗ gº necessario ꝙ uniformiter mouebiẗ. Q̄ō nō ab aliqā ꝓportiōe mouebiẗ a ꝑ f tp̄s ꝓbaẗ qꝛ nō a ꝓportōe ꝗ̄ hē̄t a supra g̃duz ut 8 qꝛ sic tardiꝰ ꝗ̄ g̃dꝰ ut 8 moueręẗ. cuiꝰ om ꝓbatū ē supra nec a ꝓportiōe quaz hē̄t supra duo qꝛ sic ueloci ꝰ moueretur ꝗ̄ g̃dꝰ ut 8 cuiꝰ om ēt ē ꝓbatuz nec a ꝓportione ꝗ̄ habet supra aggregatum ex resiā ut duo ⁊ ex resiā ut 8 qꝛ sic tardius moueręẗ ꝗ̄ gradus ut 8 nec a ꝓportione ꝗ̄ hē̄t supra graduz mediū īter 8 ⁊ zº qꝛ sic ueloci ꝰ moueręẗ a ꝗ̄ gradꝰ ut 8 eadez cā non mouebiẗ a ꝓportione ꝗ̄ hē̄t supra g̃duz ꝓportionabil'r mem īter 8 ⁊ zº qꝛ cū ille sit ut 4 ueloci ꝰ ēt moueręẗ a ꝗ̄ gradꝰ ut 8 nō az igiẗ a qua ꝓportiōe mouebiẗ. Jtez si a ab aliqua ꝓportione mouebitur ꝑ f tp̄s iā maxie eēt zlā sed ab iā n̄ mouebiẗ gº n̄ ab aliqā mouebiẗ ꝯā pz ⁊ maior q̄m ita ueꝛ mouebiẗ a p̄cise sic g̃dus ut 8 ⁊ iste mouebiẗ uelocitate ꝓuenire solita a ꝓportiōe zlā gº a si mouebiẗ ab aliqā ꝓportōe mouebitur a zlā minor ēt pz nā a supra resiām ut 5 cuz una zā hē̄t ꝓportionē zlām sꝫ resiā tal' ut 5 cuz una zā nō ē in pte resistenti ab uno ad z nec est sola que non sit ps intēsiua alteriꝰ i parte difformi ab 8 ad iz gº nō uideẗ q̄uo possit a a ꝓportōe zlā moueri sic gº pz toā ꝯº q̄ꝛ ⁊c̄.

A et b potētie inequales i poā i ꝗ̄titate equales ⁊ in fiā sil'es oīo equal'r medijs equal'r resistētibꝰ applicate qº rum omnez resistentiam excedant ⁊ notabiliter per f tempus equeuelociter precise mouebuntẗ omnibꝰ alijs iuuamentis ⁊ ipedimētis remotis i aptitudibꝰ admouenm atqꝫ in oībꝰ alijs ꝑuata ꝯtiº paritate. Ad huiꝰ ꝯcl'onis īpossibilitatē nō oꝫ arguere qꝛ data ꝯcl'one a ꝓportione maiori equeuelox motꝰ prouenīret sicut a data miori ꝙ coīter hē̄ẗ ꝓ īpossibili. Pro ꝓbatiōe ꝯcl'onis pono de a ⁊ de meº i quo debꝫ moueri oīo ut in cāu ꝓ imediate suppōita cōcl'one ponebaẗ ⁊ pono ꝙ b sit equale i ꝗ̄titate ⁊ i fiā sil'e a ⁊ sit eius poā ut i7 ꝑm eius supꝑficiem planaz applicatā supꝑficiei ibi terminatur ps resistēs ab 8 ad iz ⁊ ubi ē gradꝰ resistētie ut 8 ⁊ arguo sic b p̄cise eq̄uelociter mouebiẗ cū g̃du ut 8 ꝑ f tp̄s ⁊ a ēt eq̄ueꝛ mouebitur ꝑ f tp̄us sicut gradꝰ ut 8 gº ꝑ f tempꝰ equeueꝛ p̄cise mouebuntẗ a ⁊ b ꝯā pz ⁊ minor ꝓbata ē i deductōe imediate ꝯcl'onis suprapoīte ⁊ maior etiā pz arguēdo p̄cise nūc de b ut i ꝯcl'one p̄cedenti arguebaẗ de a ⁊ erit tota conclusio manifesta quare ⁊ cetera.

In omni ⊖ posteriori f tpris erit a non uariatū in poā circūdatuz undiqꝫ a meº plus resistenti ꝗ̄ in priori ⁊ tamen in oi ⊖ posteriori f tēpris ueloci ꝰ mouebiẗ a ꝗ̄ i p̄ori eiusdez oībꝰ alijs a meº deductis ꝯº h uideẗ irrōabil' naz si ꝯº eēt uera eadem poā ueloci ꝰ moueręẗ cū resistētia maiori ꝗ̄ cū resistentia minori ceteris ꝑibus ꝙ cōi opinioni ē ꝯtruz. Pro ꝓbatione ꝯcl'onis pono ꝙ de b ut i ꝓbatione coclusionis a mouebitur unifōmiter per f tempus ꝙ a nulla proportione mouebitur scilicet ꝙ una medietas cuius sit uniformis difformis ⁊ resistētia ab uno ad z gradu ut. i. supra situato ⁊ pono ꝙ latitudo resistētie ab. i. ad z progrediatur per maiorem partem ⁊ maiorem extremo cuius remotiori quiescēte ⁊ ita in extremum eius intensius

m f tꝑe intēdet motū a gradu ſolito a
ꝓportione 3ª ꝑuenire uſqꝫ ad gradū
uelocitatis ſolituꝫ a ꝓportione 3ª ſex
q 3ª ꝑuenire intendat̃ tñ dicta latitudo
reſiſtentie in f tempore uniformiter ꝑꝫ
ꝑtes eius ⁊ ſcd̄m tempus per unuꝫ gra
duꝫ latitudo uero reſiſtētie que ē ab 8
ad 12 ꝓgrediat̃ ꝑ minus ſbm ⁊ minus
ita ut iſte latitudines ſint ımediate ⁊ i
tendatur etiā h latitudo in f tꝑe unifō
miter ꝑ unū ḡdū ſm tempꝰ ⁊ parteſ eiꝰ
Sit a poª ſimplx motum deorſuꝫ i b
meº figure piramidal' leniſ ⁊ polite po
tētie ut 16 cuiꝰ planities contāgat nunc
ex̄mum remiſſiꝰ latitudinis reſiſtentie
que eſt ab 8 ad 12 ⁊ uocet̃ extremuꝫ re
miſſius huiꝰ latitudinis k q̄ztuſcunqꝫ
ḡdus ſit aut erit in illo tꝑe ⁊ ꝓbatur
9º ſic equeuelociter mouebit̃ a cuꝫ k
⁊ k ueloci ꝰ ⁊ ueloci ꝰ ergo a ueloci ꝰ ⁊
ueloci ꝰ ꝯª pꝫ ⁊ etiaꝫ minor ex caſu ⁊
maior ꝓbatur ꝑ nullā ꝑteꝫ f a mouebit̃
ueloci ꝰ q̄z k nec tardi ꝰ ⁊ ꝑ q̄zlꝫ ꝑtem f
a mouebit̃ ⁊ k mouebit̃ gº ꝑ f tp̄s eq̄
uelociter mouebit̃ a cuꝫ k ꝯª plana ē
⁊ aᵐ etiā ꝓ minori eſt maniᵐ ꝓ maio
ri probat̃ ut in ꝯcl'one ſupius allegata
⁊ ē ṗª in ordine qꝛ ꝑ nulluꝫ tp̄s termi
natuꝫ ad ṗncipiuꝫ mouebit̃ a uelocius
aut tardiꝰ q̄z k ꝑ nullū ēt aliud tp̄us ꝙ
ſit pſ f mouebit̃ a velociꝰ aut tardiꝰ q̄z
k equeue' mouebit̃ ꝑ f cū k ꝯª ex aſ
ſumptis ſupra pꝫ ⁊ aᵐ ꝓ ṗª ꝑte ē maiᵐ
nam ſi ꝑ aliquod tp̄us terminatuꝫ ad
ṗncipiū mouebit̃ a ueꝰ q̄z k gº ꝑ illō
erit a magis deorſuꝫ q̄z k ergo ꝑ illō
tempꝰ mouebit̃ tardiꝰ q̄z k a ꝓportiōe
21ª gº tardiꝰ q̄z k gº nō ē magis deor
ſū q̄z k ſi ꝑ aliqō tp̄s tardiꝰ q̄z k ergo
erit a minus deorſuꝫ q̄z k gº mouebit̃
a maiori ꝓportione q̄z 81ª gº uelociuſ
q̄z k ergo erit magis deorſuꝫ q̄z k eo ō
modo ꝑ nullū aliud tp̄s nō inchoatuꝫ a
ṗnciº p̄t a velociꝰ aut tardiꝰ moueri q̄z
k qꝛ i aliqº ɵ icipet ⁊ arguit̃ ut in me
diate añ ⁊ ut i ꝯcl'oe ſupiꝰ allegata ar
guebat̃ ⁊ tñ a erit poª ſiplex ñ uariata
⁊ circūdata a meº pl's ⁊ pl's reſiſtenti

ſic̄ ſcᶻ imediate ex cāu gº pꝫ toª ꝯº qꝛ
⁊c̄.

A infinite tarde moue bit̃ ꝑ

ānū ymo ēt mouebit̃ ifinite tarde. Ad
huiꝰ ꝯcl'onis ipoſſibilitatē ñ oꝫ arguē
Nā i quolꝫ ɵ itriſeco huiꝰāni eēt a ubi
i ṗnº ⁊ ꝑ ꝯñs ñ eēt moᵐ nꝫ moueretur
pro ꝓbatōe pono ꝙ imedietate ſupiori
1000 ſupioris b medy ſit reſiª diffor
mis a 4 ad 8 ḡdu ut 4 ſurſuꝫ ſituato
Et ḡdu ut 8 deorſuꝫ ⁊ ita difforis ut a
poª ſiplex ut 8 figure piramidal' cuiꝰ
planities ſit deorſuꝫ ſufficiat illā medi
etateꝫ difformē i hoª tōꝫ ꝑtrāſire mo
tuꝫ ſuuꝫ uniformiter uſꝫ ad ñ ḡdū reſi
tēdo. Et extēdat̃ imedietate iferiori il
liꝰ 1000 ſupioris b medy latiꝰ reſtētie
difforis ab 8 ad 4 ita oio difforis ſic̄
iª q̄ extēſa ē imēdietate ſupiore ḡdu tñ
ut 8 i 1ª medietate iferiori ſurſuꝫ ſitua
to ⁊ ḡdu ut 4 deorſuꝫ. Et i reliqs 999
1000 b nulla ſit reſiſtētia ſit a i ex̄mo
ſupiore b medy ſcd̄m ſupficieꝫ planā
contangēs illud ⁊ nulloº ꝑ horam futu
raꝫ aut aliquā ꝑtē eiꝰ uariet̃ reſiª in b
Etꝫ ex caſu ꝙ infine hore erit a in pū
cto medio 1000 ſupioris ubi .ſ. ē ḡdꝰ
reſiſtentie ut 8 ⁊ latitudis i medietate
ſupiori extenſe ⁊ latitudis imedietate
inferiori illiꝰ 1000 extenſe. Sit nunc
finis illiꝰ hore. Et ſit a cum gradu ut
8 ⁊ uolo ꝙ ſi in tempore ſequenti hoc
inſtans a mouebitur deorſum ꝙ latitu
do reſiſtentie difformis que eſt in pri
ma medietate ſuperiori extendatur ꝑ
maiorem ⁊ maiorem partem extremo
remotiori eius quieſcente ⁊ ita ut quo
cunqꝫ iſtanti dato temporis in qº a mo
uebit̃ equeuelociter progrediatur gra
dus ut 8 ſicut in illo mouebitur a. quod
conſtat eſſe poſſibile poſtq̄z in illo poſ
ſet uelocius moueri ille gradus q̄z a ⁊
etiam tardius poteſt moueri ille gradꝰ
ſecundum apparentiam q̄z a poterit eti
am equeuelociter moueri. Si uero a
non mouebitur poſt hoc inſtans nul
lo modo uarietur latitudo reſiſtentie

dc̄a in b ita etiam extendatur latitudo que est in secunda medietate illi⁹ 1000 si ista que est in prima extendetur ⁊ remaneat ita difformis sicut nūc ⁊ imedi ata ꝑme'.i c̄ nc̄. Et ꝓbaꝛ ꝯ° b casu ita posito. Nā ꝙ a mouebitꝛ ⁊ nūc icipiat moueri aut moueaꝛ pꝫ qꝛ si nūc n̄ mouetꝛ g° nūc desinit moueri ⁊ non icipit moueri ⁊ erit ꝑ tp̄s p⁹ b ut suppo° cuꝫ to° casu g° signabile ē tp̄s ꝑ qd̄ qescet icboatū a pn̄ti ⊖ sit illud f ⁊ arguitꝛ. ꝯ ꝑ f tpe qescet a ergo ꝑ f tp̄s nª fiet uariatio resistētie i b g° a i medietate p⁹b mouebitꝛ ꝑª ꝯª pꝫ ex cāu. zª ꝯª pꝫ qꝛ a potuit supiorē ꝑtē b medij termiatā ad 8 ꝑtransire in boª ita sufficiet inferiorē ꝑtē b ꝯsil'r oīo dispoitā i boª ꝑtrāsire g° imediatep⁹ b mouebitꝛ i zª ꝑte medij sicut imediate an̄ mouebaꝛ i ꝑª g° n̄ a qescet ꝑ f tp̄us ⁊ ita oīo ꝓbabitꝛ ꝙ ꝑ nullū aliud tp̄s terminatum ad pn̄s ⊖ qꝛ imediate p⁹ b ⊖ qd̄ ē pn̄s a mouebitꝛ ita tc̄ ultra imediate an̄ b infinite tarde mouebitꝛ a g° i mediate post b ifinite tarde mouebitꝛ a Et ḡd⁹ ut 8 eq̄uelociter cū a g° a ꝯtinue erit cū ḡdu ut 8 g° ꝯtinue ifinite tarde mouebitur a b ultiª ꝯª pꝫ qm̄ in tali me° ita disposito n̄ p̄t poª ut 8 im̄diata ḡdui ut 8 existēs infinite ue⁹ moueri utꝫ qꝛ ꝑ annū ⁊ 1000 annos ifinite tarde mouebitꝛ a ⁊ ita ꝯ° ꝟa q̄ꝛ ⁊c̄.

Rn̄siones date ꝑ d. Philipū adiūtā uenetū ꝑoꝛib⁹ ꝯcl'oib⁹ ⁊ argum̄tis ⁊ rōib⁹

Respondetꝛ ad rōnem ꝓ ꝑª ꝯcl'one q̄ ē ꝙ a mouebitꝛ uni ꝑ f tp̄s qd̄ a nulla ꝓportōe mouebitꝛ admisso cāu ꝙ b sit unū meᵐ i cui⁹ medietate supiore sit latitudo resistētie uniforiter difforis ab .i. ad z ex̄mo reissiori supi⁹ situato ⁊ i medietate iferiori sit lati° resistētie ab 8 ad 12 ex̄mo ēt reissiori supi⁹ situato ⁊ ꝙ lati° supioꝛ ꝑ mai⁹ sbꝫ extēdaꝛ ⁊ iferioꝛ ꝯstrigaꝛ ita qd̄ ex̄ma illaꝝ latiᵐ que sunt z ⁊ 8 moueātur iferi⁹ tāta ue

locitate q̄ꝫta solꝫ ꝓueīre a ꝓportōe zªª ipso sbo n̄ local'r moto alijs ex̄mis istaruꝫ latitudinū .s. .i. ⁊ 12 .qescētib⁹ qd̄ ē satis ymaginabl'e ⁊ ꝙ a sit uᵐ mobile figure piramidal' qd̄ sit bꝫ supficiē planaꝫ applicatuꝫ ⁊ imediatū ex̄mis dc̄aꝝ latitudinū sic motis qd̄ sit potentie ut 16 ⁊ .sit f tp̄s i quo fiet ꝓgressio istaꝝ latitudinū mō dc̄o quo cāu stāte arguitur deide ad ꝯcl'oneꝫ ⁊c̄. Rn̄detꝛ ꝙ a .a certa ꝓportione mouebitꝛ .s. a. ꝓpōtione zªª que ē a 16 ad 5 cuꝫ una zª qa ita uelociter mouebitꝛ sicut illa extreª ergo ab equali ꝓportiōe sꝫ iª mouebūtur a proportiōe zªª ergo ⁊c̄. ⁊ ista propor° ē potētie a ad totā resistentiā sibi actu resistenteꝫ que est ut 5 cuꝫ una zª que resultat ex resistentia superiori ⁊ inferiori cui est imediatuꝫ a ut. sibi resistat quoniaꝫ resistentia inferioꝛ ⁊ si sit ut 8 tn̄ qꝛ extra ipsaꝫ est a ⁊ ipsa n̄ quiescit sed descēdit ⁊ cedit nō resistit a ut 8 sꝫ ut zª ⁊ modicuꝫ plus. Pro quo est notandū ꝙ alio° resistit resistētia aliqua i motu locali mobili existēte intra se ⁊ mobili extra se imediato sibi. Naꝫ mobili intra se semꝑ tantuꝫ resistit q̄ꝫta est siue moueaꝛ siue quiescat ⁊ cuilibet mobili potentiori ⁊ debiliori equaliter resistit ceteris paribus in figura ⁊c̄. Sed mobili extra se imediato sibi non semper tantuꝫ resistit q̄ꝫta ē nisi figatur ⁊ quiescat. Si enim moueatur ⁊ cedat non tantuꝫ resistit ⁊ q̄ꝫto plus cedit tanto minus resistit nec cuilibet extra equaliter ymo interdum plus fortiori resistit ⁊ minus debiliōi ⁊ hoc ex natura ipsius resistentie mote quod figuraliter uidere licet si sit unuꝫ mediū b in cuius medietate superiori sit resistentia uniformis ut unuꝫ ⁊ imedietate inferiori resistētia unifōmis ut 8 que constringatur ⁊ superioꝛ dillatetur ⁊ sit a unuꝫ mobile ut 4 imedietate superiori imediatuꝫ tamē extremo resistētie ut 8 certū ē ꝙ descēdēte extremo resistentie ut 8 a mouebitur deorsum si .n. resisteret a tm̄ q̄ꝫta ē neq̄q̄ꝫ

a moueri posset ꝛ si ponaꝛ extrema cõ
tingua illaꝝ resistentiaꝝ moueri tanta
uelocitate q̃ta solet a ꝓportione 3ª
ꝑuenire a mouebiꝛ a ꝓportione 3ª q̄
est poª a ad aggregatū ex resistentia
superiori ꝛ iferiori ut sibi sic mota re
sistit qḋ est ut um cū uno 3º ēt si i cadez
medietate supiori poneretꝛ unum aliud
mobile puta c potentie ut 5 ꝛ imediam
illis extremis iteruz illud moueretur a
ꝓportione 3ª ut pōt demonstratia ra
tione ꝓbari.s.potentie sue ut 5 ad resi
stentiā ut unuz cuz duabus tertys exqº
sequiꝛ cū resiª supior ñ resistat sibi ni
si ut unuz qḋ iferior sic mota sibi resi
stet ſm duas tertias ꝛ ꝯñter ꝙ pl's re
sistit mobili c q̃ȝ a miori si.n.i medie
tate iferiori poneretꝛ mobile d potētie
ut 32 d moueretꝛ a ꝓportione 4ª ꝛ re
sistentia inferior resisteret ei q̃tūcūqȝ
moueaꝛ ut 8 ꝛ tm̃ q̃ta ē ꝛ hoc qꝛ d eēt
intra se .s. ergo a in cāu p̄ie ꝯcl'onis
mouebiꝛ a ꝓportione 3ª que ē a sua
poª ut 16 adsuaz resistentiaz ut 5 cum
una 3ª que resultat ex resistentia supio
ri in qua est ꝛ inferiori extra quaz est
extreº ei tm̃ imediato ꝛ ei sic mota resi
stit quare ꝛc̃.

Ad rationem pro 2ª con
cl'one ꝯsil'r rñdeꝛ ꝙ a ꝛ b potentie in
equales equeuelociter mouebunꝛ ꝛ ꝯñ
ter ab equali ꝓportiōe cū resiª medie
tatis inferioris plus resistat b potētio
ri q̃ȝ a q̄ꝛ ꝛc̃.

Ad ratiōnē ꝑ 3ª ꝯcl'one d̄r
ꝙ a ꝯtinue uelo
ci⁹ mouebiꝛ sicut extrema illaꝝ latitu
dinū ꝛ licet utrobiqȝ i medietate supi
ori ꝛ inferiori fiat uniformis acq̄sitio
resistētie tm̄ qꝛ resistentia iferior coti
nue uelocius ꝛ ueloci⁹ mouebiꝛ deor
suz ꝛ cedit ipsi a ꝛ scḋm qḋ ueloci⁹ ce
dit min⁹ resistit ipsi a ex fūdam̄to da
to dico ꝙ total' resiª qua actu resistet
tpi a ꝯtinue erit mior ꝛ ita sic ꝯtinuo
uelocius mouebiꝛ ip̄z ita ēt mouebitur
cum resistentia minori quare ꝛc̃.

Ad rãtionē pro 4ª ꝯcl'oe
que ē ꝙ aliq̄d
ifinite tarde mouebiꝛ ꝑ ānū ymo moue
biꝛ ifinite tarde. R̃ndeꝛ admisso cāu
ꝙ in iferiori medietate 1000. ptis b me
dy sit resiª difformis a 4 usqȝ ad 8 g̃
du ut 4 supi⁹ situato ꝛ ita sit ꝙ a mo
bile potētie ut 8 icipiēs moueri supi⁹
ubi ē g̃d⁹ ut 4ºꝛ possit eā tōȝ ptransire
i 1ª hoª reittēdo motū suū usȝ ad ñ g̃m
sic ē possibile diden⁹ latitudinē resistē
tie i ptes ꝓportōales ꝓporº 2ª ꝛ mem
i ptes ꝓportōales ꝓportōe 4ª ul' ma
iori. Et imedeitate iferiōi sit resiª dif
forīs ab 8 ad 4 ꝯsil'r extēsa imedieta
te iferiōi sic extēdebaꝛ resiª i p̄ª p̄ter
h ꝙ in 2ª gradus ut 8 sit supius situa
tus ꝛ ꝙ cū a erit ifine p̄me ptis si ul
teri⁹ mouebiꝛ g̃d⁹ itēsior scḋe resistē
tie secū eq̄uelociter moueaꝛ ꝛc̃. Diciꝛ
ꝙ a i p̄ª hoª ptrāsibit p̄mā medietatē
itaqꝫ ptiget usȝ ad ultim pūctū p̄me ptis
seu p̄me medietatis ꝛ sic qescet nȝ am
pli⁹ moue biꝛ nec poterit moueri. R̃ō
q̄ꝛ ptransit p̄mā medietatē ꝛ ñ p̄t ptrā
sire 2ªm nec icipe moueri ꝑ eā ē qꝛ ici
pit ptrāsire p̄mā ab extremo resistētie
supra ꝙ hēt ꝓportōez maioris iequali
tatis ꝛ q̃ȝdiu moª ꝑ ipāz ꝓueiendo ab
uno ex̄mo ad aliud cuilȝ pūcto itriseco
ipi⁹ mobil' corrñt i meº resiª bºꝛ poª
ipi⁹ a.sȝ si debȝ icohare motū i 2ª me
dietate cū icipiat ab ex̄mo itensiori oȝ
ꝙ i motu a cuilȝ pūcto itriseco ei⁹ icor
rñdeat g̃d⁹ ut 8 resistētie cū quo moue
atur qḋ ē ipossibile. Sȝ replicabit ali
qs cū a mobile ptransiuerit p̄mā medi
etatez cōuertaꝛ medietas superior cuȝ
ipso a ꝛ regrediaꝛ ip̄m a sicut āi regre
suz l' motuz ꝛ eq̄uelociter moueatur de
scendēdo g̃dus resistētie cū a. R̃ndeꝛ
non admittendo casuz tanq̄ȝ simplicitē
impossibilē ñ.n.ē possibile oñsa a m̄di
etate supiori latitudie supiori cū a mo
bili a regredi sic ꝙ iª latiº resistentie
ꝯstrigaꝛ ex̄mo cui⁹ itēsiori eq̄ue² moº
cū a ꝛ rō ē qꝛ moto iº g̃du stati uarieꝛ
ordo ptiū ꝓportōaliū latitudis et m̄dy
qui reqriꝛ ad hoc ꝙ tale mobile possit

moueri cum tali resistētia difformi ter
minato ad gradum equalez sue potētie.

Obiectiones facte ꝑ dn̄z magistꝝ Jo
hannē de marliano ꝯtra datas rn̄siões
ꝑ dn̄m Philipuz adiutaz uenetuz prio
ribus ꝯcl'onib⁹ ⁊ argum̄tis ⁊ rōibus.

Et si solūtiones da

te subtilissime sint quibus nūc non oc
currūt alie meliores ab icōueniētibus
q₃ aut uolūtarie dictis remotiores uz
que sint modo cōi dōi magis cōsonan
tes. Circa tn̄ illas du' primo ꝯtra ꝑmā
rn̄siones ⁊ suppo^{m} ul' nōtuz in illis p̄^{o}
nō az₃ ꝙ me^{m} equal'r resistat oībus mo
bilibus motis ad intra illud mota lati
tudine ⁊ ēt quescēte in fi^{a} ⁊ ceteris ꝑi
tate supposita qm̄ illo dato sequūt cō
cl'ones icōueniētes ut ibi. s. ꝙ aliq̄ due
iequales potentie ad intra me^{m} equali
ter illis resistēs equelociter mouebūt
in figura atq₃ oībus alijs suppoita pa
ritate. Et qō me^{m} plus ⁊ plus resistet
dato mobili ⁊ tn̄ illud mobile uelocius
⁊ ueloci⁹ mouebit̄. Et me^{m} min⁹ ⁊ mi
nus resistet ⁊ tn̄ tardius ⁊ tardi⁹ moue
dit̄ in figura mobil' ⁊ eius grauitate ꝑ
itate supposita ⁊ oībus extrinsecis iu
uamentis et ipedimentis remotis. pro
ꝓbatione prime pono ꝙ a habeat gra
uitatez potētie ut 8 ⁊ leuitatē potētie ut
unū figure piramidal' b uero sit equale
a oīo illi sil'e in figura cuius grauitas
sit potentie ut 9 ⁊ eius leuitas sit potē
tie ut. 1. ⁊ ꝯtineantur i medio aere ꝑ
totuz uniformiter resistēti ut 3^{la} ⁊ oīo
eodē^{o} aplicēt̄ huic me^{o} ab eisdiuidē^{o}
ꝑ₃ supficiē planā uoloq₃ ꝑ po^{am} dinaz
ꝙi me^{o} itra planitiē a ⁊ b anihilet̄ resi^{a}
aeris sbito q₃^{m} ad g̃d⁹ ⁊ successiue q₃^{m}
ad lb₃ sucessiōe. s. tāta q₃ta sol₃ moueri
mobile motuz a ꝑportiōe 3^{la} icipiē^{o} a
supficie pla^{a} illoꝝ uers⁹ dorsū ꝓcedē^{o}
uoloq₃ ꝙ tm̄ ō aere resistē^{l} ut 3 creet
deus supra supficiez planā a ⁊ b q₃tuz
expedit ad prohibenduz uacuū ⁊ ad ꝓ
hibenduz ne me^{m} supra planitiez a ⁊ b
motui a ⁊ b resistat. Et ꝙ me^{m} supius
non descendat ad ꝓhibenduz uacuum
neq₃ inferius s₃ ꝓhibeat de⁹ illud mo
ueri. Cuius casus satis ē manif^{a} possi
bilitas. uel ergo a mouebit̄ tardius mo
bili moto a ꝑportione 3^{la}. uel uelocius
uel equeuelociter. Si p̄^{m} ergo ime
diate post hoc non erit imediatū plani
tiei plane aliquod mediū ei resistēs ⁊
aliqō me^{m} supius non resistet motui a
ꝓpter talez eius applicationē sed poti
us iuuare uidetur. g^{o} mouebit̄ a ꝑpor
tiōe 8^{la}. si z^{m} g^{o} mo^{r} i me^{o} resi^{l} ut 3 g^{o}
mo^{r} a ꝑportōe z^{la} g^{o} tardi⁹ q₃ a ꝑpor
tiōe 3^{la} Si 3^{m} g^{o} planities a ꝯti^{o} erit
imediata aeri ut 3 resistēti ⁊ supra sup
ficiē hanc planā nullū ē uacuuz ꝑ cāuz
g^{o} a mouebit̄ continuo ad intra mediuz
uniforme resistens ut 3^{a} ⁊ erit intra il
lud. Eodēmodo ꝓbabitur penitus ꝙ b
mouebitur equeuelociter sicut mobile
motuz a ꝑportione 3^{la} ⁊ quod mouebi
tur ad intra me^{m} uniformiter resistēs
ut 3. Quare per primā partez suppoiti
equaliter resistet illud medium motui
a ⁊ motui b ⁊ tn̄ a ⁊ b inequal'r poten^{a}
equeuelociter mouebunt̄ i medio equa
liter illis resistenti cū equales sint eoꝝ
resistētie intrincese ex cāu et extrinse
ce et nūc ꝓbato. ex prima parte suppo
siti. z^{a} ꝯcl'o p₃ ubi stante cāu de a me
diū in ho^{a} uniformiter ꝑ totū in resi^{a}
cresceret a gradu ut 3 usq₃ ad gradum
resistentie ut quatuor illa tn̄ anihilatio
fiat uelocior ⁊ uelocior ita ut tanta ue
locitate incipiat fieri a q₃ta solet mo
ueri mobile motuz a ꝑportione 3^{la} ⁊ i
tendere in hora usq₃ ad uelocitatē tātā
a q₃ta solet mobile moueri a ꝑportōe
4^{la}. 3^{a} ꝯ^{o} p₃ cā remissa resistentia
uniformiter a 3 ad z ⁊ anihilatione tar
dius ⁊ tardius facta ut satis tuenti p₃
uel potest deducendo primā cōcl'onez
poni cas⁹ isto^{o} ꝙ a hēat grauitatē potē
tie ut 8 ⁊ leuitatem potentie ut unum
⁊ sit figure quadrate habens superfi
cies leuissimas scd̄m supficiem planaz

eque distans orizonti. Et aer⁹ p totū re
sistat ut 3ª. Et ymaginor duas lineas
eque distantes adintra quas moueatur
a in aere p totuz uniformi dimissuz nē
sue ɔtangentes a quarū uª sit c d aª ꝟo
e f ⁊ ambilet deus resistentiā aeris in
tercepti inter illas duas lineas ⁊ ita
a sbito q̄ʒᵐ ad gradus ⁊ successiue q̄ʒᵐ
ad sbm incipiēdo ab a uers⁹ deorsū ꝓ
cede ndo tanta successione q̄ʒta solʒ mo
ueri mobile motū a ꝓportione 3ˡª ⁊ ꝙ
quilibʒ aer exn̄s ex̄ has lineas ⁊ q erit
ex̄ has lineas in hoc tp̄re resistat ⁊ re
sistet ut 3 ⁊ pono oīo ꝙ de b sitᶻ q̄ʒtum
ad figurā q̄ʒtitatē ⁊ meᵐ ⁊ alia sicut d̄
a nisi ꝙ b habeat grauitatez potētie ut
9 ⁊ leuitatē potētie ut unuz ⁊ deduᶻ ɔ°
prima ut supra. 2ª ēt concl'o ⁊ 3ª ut
supra deducant̄ retenta magª parte ca
sus nunc positi. Uel in casu natura
liter possibili arguat̄ cōtra primā ptē
illius suppositi qꝛ data ueritate illi⁹ se
queret̄ ꝙ a in prima hora erit maioris
potētie q̄ʒ in 2ª ⁊ cuʒ equali resistētia
oīo mouebit̄ in 2ª hora sicut in prima
⁊ tn̄ i ioˡ° ueloci⁹ mouebit̄ in 2ª hoª
q̄ʒ in prima. g° ē irrationabil' ut mani
feste pʒ. Pro cui⁹ ꝓbatione ego sup
pono ꝙ si terra non esset nāl'r locata ⁊
plus grauitaret portio terre que ē a cē
tro mondi uersus nos q̄ʒ illa que ē ex
alia parte centri pars illa que ꝓ aliq°
ɵ cēt ultra centrū mundi non resistet ꝓ
illo ɵ motui totius terre ad locū eius
naturalē ymo iuuaret potius ut centrū
totius terre fieret centruʒ mōdi h̄ sup
posituʒ poᵐ ē ⁊ ꝓbatum a calculatore.
pono ergo ꝙ terra nunc sit nāl'r locata
ita ut centruʒ grauitatis eius sit in me°
mondi ⁊ uolo ꝙ in hac hora pars tēre
que ē a medio mondi ꝟs⁹ nos leuifice
tur ɔti° aª nō mutata i grauitate ita ꝙ
ad hoc ꝙ centrū grauitatis eius i fine
huius prime hore erit i medio mondi
pro tunc erit expediens moueri terrā
totaʒ uersus nos aut esse motaʒ p digi
talez q̄ʒtitatez in 2ª uero hora leuifice
tur magis ⁊ tn̄ ꝙ si infine secōe hore

erit terra nāl'r locata erit mota terra
uersus nos in iª secunda hora per de
cem digitos hoc casu posito probatur
ɔ° nā si tota terra uocetur a patet prio
ꝙ a in scōa hora erit minoris potētie
q̄ʒ in prima cum in secunda hora erit
scōm partez magis leuificatam q̄ʒ erit
in prima ⁊ in nulla eius parte erit addi
ta grauitas ꝙ etiaʒ mouebit̄ cuʒ equali
resistentia in 2ª hora ⁊ in prima patet
naʒ continetur in aere ul' in aqua ⁊ mo
uebitur per illuʒ aut per illaʒ ⁊ ille nō
uariabitur in resistentia similiter nec
aqua ut cum casu suppoᶻ uel addit̄ igi
tur ex prima parte suppoīti in respon
sione equaliter resistet aer ⁊ similiter
aqua in scōa hora ⁊ in prima ꝙ autem
uelocius mouebitur in 2ª hora q̄ʒ in
prima etiaʒ patet nam in 2ª hora ptrā
sibit a q̄ʒtitatez x digitoruʒ. in pria ꝟo
hora solum q̄ʒtitatez digitalez ꝙ patet
quia in scōa hora a mouebit̄ a propō
tione totius terre ad resistentiaʒ aeris
⁊ aque a qua uerisimile ē possibile pos
se in hora maius illo spatio spatium p
transiri non pertransibit tamen in 2ª
hora maius spatio x digitoruʒ uʒ i pri
ma minus spatio uni⁹ digiti nam aliter
ex se moueretur ultra locum proprium
⁊ a loco in quo esset naturaliter locata
ad locum in quo uero esset naturaliter
locata quod est inconueniēs quare pʒ
ɔ°. Et paruʒ isto uariato casu ⁊ ꝙ re
sistentia aeris minoretur uel maioret̄
possent 2ª ⁊ 3ª ɔclusio deduci ⁊ etiaʒ
quedam alie que irrationales non du
bito uiderentur deduci sed h̄ ita suffi
ciāt. Cōtra 2ªᵐ ptē suppoˡ siue nōtl
i iª pª rn̄siōe ēt duᶻ nā illō mediū ita
i resiª uariatū ut poᶻ p ꝓbatōe ɔcl'ois
prime mere naturaliter resistit ergo
equal'r resistit oīb⁹ motis p illō in q̄ʒ
titate motoꝝ ⁊ fiª ⁊ applicatōe eoruʒ
ꝟuata pitate atʒ ill' in si'li pte medij poī
tis g° n̄ plus resistet potētiori q̄ʒ d̄bi
liori i dcīs eqtate suppoita ɔª patʒ qm̄
tl'e meᵐ sp resistet ꝟʒ ultiᵐ sui pose. itē
extēdaᶻ iª la° ue⁹ ⁊ ue⁹ ⁊ seᶻ ex dictis

ibi φ illud me^m et mi^9 et mi^9 resistet motui a miorabit g° resi^a medij respe ctu a pono g° φ a pn° eq pportioabil'z minoret po^a a sic resi^a medij.et seqt φ ztinue a mouebit ab equali pporti one quo cūqz eiz oti dato in i° erit eq ppotioabl'z miorata po^a.a sic resi^a me dij g° i illo oti hebit a supra me^m pci se illā pportionē quā icipiebat habē i pn°.tpris dictā uariatoz potētie et me dij mēsurātis.sic eiz se habz po^a a in pn° ad po^am a in illo oti dato φ ita se habz resi^a medij i pn° ad resistētiā me dij in illo oti dato τ ita p oi oti argui pōt qz ab eadem pportiōe continua mouebit a τ tn zu°.Intēdet motū suū nā sēp erit iux exmū supi^9tis magis re sistētis τ istō uloci^9τ ueloci^9 mouebit ex cāu qz sequit i zueniēs φ ab equali pportiōe motus uelocior et uelocior pueniret.Itē sequit φ ex resi^a medij supioris et iferioris minime fit resi^a certa puta .5.cū uno 3° et tn si medium supius ex toto ambilaret pcise resiste ret solū me^m iferius ut.5.cum uno 3° stante cāu in alijs ut poituz pp^a zclu siōe z° est irrationalis nā plus dz resi stere zpo^m ex me° supiori et iferiori φ soluz inferiuz si i ceteris ptitas ob seruet zña iz.Si eiz extēderet latitu do ab 8 ad iz p minorē et minorē ptez sic po^m est.In cāu p p^a zclusione et ambilaret successiue me^m. qō erit su pra.a.pportione 3^{la} illud exmum resi stet ut.5.cuz uno 3° et nihil ē sibi resi stens g° τc.Itez totuz me^m supius ab uno usqz ad z ē diuisū ab a τ est iuxta supficiē medij ut 8 resistētis τ a ē tal' figure ut nullo modo mediuz supi^9 ipe diat eius motuz τ illi motui resistat g° ex resistentia medij supioris τ ex resi stentia medij inferioris nō fiet una re si^a ad motuz a cui^9 oppo^m poitur in tn siōe.Itē seqret ex ibi dictis quod ad oēz punctuz dati medij remittet resistē tia τ tn illud me^m pcise tm resistet in casu pl'φ si nō remitteret resistētia p illud mediū alijs pib^9 zñs est icōueni

ēs φ.n.aliquod me^m tm aut plus ōbe at resistere cuz erit p totuz subtili^9 φ cū esset grossius in reliquis seruata pa ritate τ applicatiōe potentie eadem re manēte uidet icōueniens pbat tn zse quentia naz si ad omnez punctuz medij remittatur resistentia in hora per gra^m medij ultra uariationē que fiet p pgres siones latitudinū quā uolo oio fieri sic ē in cāu p prima zclusione pz φ cuz a ztinue mouebit ad c a pportōe 3^{la} φ pcise equaliter resistet hoc mediuz fa cta subtiliatione per totum sicut si nul la ultra pgressionez latitudinum fieret subtiliatio posito etiaz cuz hoc φ po^a a mouezetur in ho^a usqz ad i7 τ a con tinuo mouebit a pportione 3^{la} τ i pn cipio resistebat sibi mediū ut 5 cū uno 3° ergo nec nunc plus τ pl's resistet fa cta eius subtiliatōne φ nō facta ultra progressionez. Itez datuz mediuz in grossabit per totuz τ tn pcise eadez re sistentia mobili eodez modo applicato equaliter resistet sicut ēt in oib^9 alijs seruata paritate.z° uidet icōueniēs τ pbat ut imediate suprapostito φ ultra pgressione latitudinū latitudo resistē tie que primo erit uniformiter diffor mis ab uno ad z ita in omni puncto ma ioret in hora φ in fine hore erit unifō miter difformis ad z ad 3 τ alia latitu do etiam ita maioretur ut in fine hore erit uniformiter difformis a z ad iz τ ponātur oia alia sicut pro prima zclusi one missa. Item in casu a moto eq uelociter sic po°.In casu nihil resistit sibi mediuz inferius uel soluz in z° g° stante in medio τ figura τ potentia τ'a plicatione a paritate neqz nunc resi stit uel solum resistit ut z° z^a pz satis τ a^m pbat pono φ stante casu de a τ medio τ pgressione latitudinuz φ illō ut positum est pro probatione conclu sionis prime misse que est φ a mouebi tur uniforiter p f tpus qō anulla pro portōe mouebit φ a sit alligatū p funē ad unum brachium equilibre ita ut p pter pondus in alio brachio habeat

a resistentiã ex ista aligatione in descẽ dendo ut 3ª cum uno 3º ꝛ quero nunqd a mouebitur equeuelociter cum extre mo superiore partis medij difformis i resistentia ab 8 ad 12 aut uelocius aut tardius si primuz ergo soluz a habz re sistentiaz a medio ut 2 nam mouebitur continuo a ꝓportione 3la ergo mouebi tur cum resistentia ut 5 cuz uno 3º sed habet resistentiaz ut 3ª cuz uno 3º ex ꝑ te equilibre ergo habet solũ resistẽtiã ut 12 ex ꝑte medij sz ut 2 resistit medi uz supius. ergo ꝑ nihil resistit mediuz inferi⁹ ul' salti sequit̃ ꝙ ex resistentia medij superioris ꝛ inferioris sit resi stentia ut 2º arguo sic. ultra hoc medi uz ita uariatũ resistit motui a tante po tentie q̃titatis ꝛ talis figure ꝛ tal'r ap plicate ut 2º ergo in his suppoita pari tate ꝑ tm̃ resistet sz si absciderent̃ fun⁹ a remaneret tante potentie ꝛ q̃titatis q̃te nunc ꝛ cõsil'is figure sicut nunc ꝛ medio suabit̃ paritas ergo ẽt abscisa fune solum resistet mediuz illi ut 2º ꝛ ita ul' mouebit̃ i medio magis resistẽ ti q̃ ut 8 aut a ꝓportione 8la naz uelo cior fieret motus q̃ a 3la. Si 2m ergo mouebit̃ ad intra mediuz magis q̃ ut 8 resistens ꝛ pondus equilibre resistit motui a ut tria cũ uno 3 ergo mouebit̃ tardius q̃ istud extremũ. Si 3m ergo mouebit̃ cuz gradu medij min⁹ q̃ ut 2º resistẽti ergo absolute cum minori resi stentia q̃ ut 5 cuz uno 3º ergo q̃ a ꝓ portiõe 3la ergo nõ tardi⁹ illo extremo Itez ut supra hoc mediũ uariatũ i resi stentia ꝛ nequaquã motũ local'r postq̃ mere nat'r resistit tm̃ resistit mobili tã te q̃titatis ꝛ tal' figure in tali loco ita posito. Sed mobili tante q̃titatis q̃te a eiusdez figure cũ illo et codẽ modo ꝛ in codez loco medij applicato potentie ut 6 resistit hoc mediũ ita uariatum ut 2º ergo etiaz hoc mediũ solum resistet a ut duo ergo nõ resistet ut 3 cũ uno 3º ꝯª pz. Et am similiter pro prima parte ꝛ etiam pro secunda nam mobile tale potentie ut 6 posituz in extremis illarũ

latitudinuz nõ ueloci⁹ neqz tardi⁹ mo uebitur q̃ iª extrema ergo mouebit̃ a ꝓportione 3la ergo ꝛc̃. Itez sicut probauit calculator i motu locali ñ se se iuuãt ꝑtes sicut in motu alteratiõis sed soluz ille iuuant se quas oz aliquo motu moueri moto mobili aut mobili conãti moueri ut motu locali diuisiõis rarefactiõis aut cõdempsatiõis. sed q buscunqz duobus mobilib⁹ equalis q̃ titatis ꝛ figure ꝛ codẽ mõ medijs oĩo ꝯsil'ibus applicatis equeuelociter in medijs oĩo ꝯsil'ib⁹ ꝛ sil'i parte istoruz motis tm̃ precise in uno oz moueri de medio motu locali diuisiõis rarefactiõ nis aut ꝯdempsatõis q̃tuz in alio siue iª mota fuerint equalis potentie siue i equalis. ergo quibuscũqz talib⁹ motis localiter equaliter illa media resistunt ꝯª ꝛ añs satis pz. nulla. n. uidet̃ rõ ꝑꝑ quã magis uni q̃ alij moto debeat me diuz istud resistere cuz non resistat ni si aut ꝑ diuisionẽ aut ꝑꝑ motũ localem rarefactionez aut ꝯdẽpsationẽ suarum ꝑtiũ ꝛ i hijs ẽ ex toto paritas respectu uni⁹ moti ꝛ respectu alteri⁹ q̃r ꝛc̃. Itẽ a in iª hora diuidet aliquod medium illud ergo qñ diuide² resistet a ut 2 l' mi nus q̃ ut 2 aut 8 aut ꝑ plus q̃ ut 8 ꝯª ista pz nã mem nõ mo² loc. l': ꝑꝑ ꝓgres sionez latitudinũ sed soluz ꝑꝑ motum a sed in quolz pũcto hui⁹ medij ẽ resistẽ tia totalis illius puncti ut 2 aut remissi or q̃ ut duo aut ut 8º aut itensior q̃ ut 8. Et quocũqz dicat̃ seqt̃ ꝙ aut moue bit̃ a minori ꝓportiõe q̃ 3la aut a ma iori q̃ ꝛc̃. Postq̃ ergo illud notatũ q̃ q̃ subtilissime posituz sit non mihi tol lit omnẽ ambiguitatẽ uz ex toto secure uidebunt̃ fortassis date solutiones ad illas primas tres ꝯclusionesque forta sis ut mihi misse sunt ita directe ṽbo non mutato a me ponent̃ cuz ad locum deuenero in libello meo ubi erit ad il las conclusiones rñdendõ. comẽdãde tñ fuerunt iste responsiones tam sbtiles

Circa responsionez ad ultimã ꝯclu sionẽ dubitatur cũ dicit̃ ꝙ si debz in

icobare motuz i scđa medietate cuz ici
piat ab extremo intensiori oz ꝙ i motu
a culibz puncto intrinseco corrñdeat
gradus ut 8 resistētie. naz dato ꝙ cum
a pertransibit scđaz medietatē erit iux̄
a resistētia ut 8 qz tñ facta ꝓgressiōe
minus resistit meᵐ q̄z non facta ⁊ nō fa
cta moueret̄ ꝑ illud ergo facta mouebi
tur ⁊ min⁹ resistet q̄z ut 8 ubi erit ex̄ᵐ
itensi⁹ illi⁹ latitudis sicut i ex° suo cū
exemplariter declaret̄ nōtuz ꝑ pᵃ rñsi
one a potētie ut 4 erit ꝯtinue iux̄ g̃ᵐ
resistētie ut 8 situatū ⁊ tñ mouebit̄ in
illo me°. Itē cā assignata pro rñsiōe da
ta ad replicationez qnā faceret aliqs ñ
uidet̄ ex toto remouere difficultates.
Naz pro quolibz e erit latitu° ita dif
formis sicut in prin° ergo poterit ico
bare motuz ꝯᵃ pz naz si sint aliqᵃ meᵃ
inequalia in quib⁹ ꝯsil'is latitudo resi
stentie sit extensa oīs poᵃ que pōt i ali
quo illoꝝ i ex̄mo intensiori icobare mo
tuz pōt in quouis alio medio ꝯsil'i ine
quali q̄ztūcūqz magno aut paruo i sil'i
ex̄mo incobare motuz cuz ergo si non
ꝓgrediet̄ latitudo in 2° medio poᵃ in
cobabit motuz in 1° ut alias declaraui
⁊ faciliter deduci posset g° ⁊c̄. Itez si
milis manet ordo partiuz ꝓportionali
uz illius latitudinis facta ꝓgressiōe si
cut non facta. g° rñsio nō secura ꝯᵃ pz
⁊ aᵐ ꝯsideranti ēt ad laudem sūmi ⁊
eterni dei Amen.

Rñsiones date per dñm Philipuz ad
sutaz uenetuz priorib⁹ replicatōib⁹ fa
ctis p. Magistꝝ. Johannez de marlia
no contra quedam dicta sua.

Obmissis ratiōibus quibus est rñdenduz quas
repetere nimis longū foret quasqz tuā
excellentiaz memoriter tenere ⁊ in prō
ptu habere nō dubito dū taxat ad illas
responsiones notabo que probabilio
res uidentur nec in hys declarandis
adhuc me multuz extendaz cū sapienti
pauca sufficiant ymo multis rationib⁹
quibus consil'i modo rñderi posse ui
debitur unā tm̄ rōnez apponaz. Ad
rōnez igit̄ pro prima ꝯcl'one negatur
ipsaz ꝯclusionez sequi ⁊ admisso casu
dicit̄ ꝙ mediū illud iequal'r resistit ill'
mobilib⁹ ꝑꝑ successiuam anihilatōez
resistentie quo ad sbm sbitā tñ quo ad
gradus in eodez puncto sbi exñtes uz
ē contra notatuz sane intll'cm qđ ē sic
itelligendū. Qđ meᵐ. resistēs uniforme
in resiᵃ equal'r resistit mobili potētio
ri ⁊ debiliori moto intra se pitatate in
de seruata in q̄ztitate ⁊ in figura ⁊ sine
sua resiᵃ moueat̄ motu locali l' sil'i lo
cali siue quiescat deducto quocūqz a°
motu anihilatōis ul' corruptōis ipi⁹ re
sistentie qual' po' in cāu ꝑ ꝯcl'one cuz
ꝑ talē anihilationē reddat̄ mediū sil'e
quodā modo me° moto ex̄ qđ ē mobl'e
Ad rōez ꝑ 2ᵃ sil'r rñdetur negando
ipsaz seq ⁊ admisso cāu ad ymaginatōez
dr ꝙ meᵐ illud ꝯtinue min⁹ ⁊ min⁹ re
sistet ꝑꝑ successiuā anihilatōez resistē
tie q° ad sbz ueolciorē ⁊ ueolciorē sic
poītur ibi. Ad rōnez ꝑ 3ᵃ ꝯcl'one si
militer rñdet̄ negādo illā ⁊ admisso ca
su dr ꝙ meᵐ illud ꝯtinue plus ⁊ pl's re
sistet ꝑꝑ anihilationez talez. s. tardiorē
⁊ tardiorez nec ē ꝯ notatuz ⁊ ē dictum
q̄z adhuc stat ip̄m ⁊ sol'o fundata ē sup
illud ad rōnez ꝑ ꝯcl'one que deducitur
posito casu de terra rñdet̄ pit̄er negan
do ip̄am sequi ⁊ concesso suppoito ad
mittit̄ ꝙ ꝑs terre citra centrū uersus
nos tantum rarefiat ⁊ leui fiat ꝙ alia
pars ultra centrum plus grauitet q̄z il
la ⁊ ꝙ sit expediens terram moueri v̄
sus nos adhoc quod centrum grauita
tis eius sit medium mundi per digita
lez q̄ztitatez ⁊ ꝙ de facto moueatur in
prima hora futura per digitalez q̄ztita
tem v̄s⁹ nos ⁊ p̄cise i toᵃ pᵃ hoᵃ. futura
moueat̄ ex ꝓportōe sue potētie mouē
tis ad resistētiaz aeris ēt aque supia
centiuz ei et unuscūqz alterius si aliq̄d
aliud resistat deinde ꝙ adhuc tantum
rarefiat i pte v̄sus nos ꝙ sit expediēs
ip̄az moueri uersus nos ꝑ q̄ztitatē. io.
digitoꝝ sz ultra nō admittit̄ ꝙ ipa mo

neat̄ uel ꝙ sit mota in 2^a hora ꝑ ꝗ̄titā
tē .10. digitoꝝ nec seqtur ē expediēs
in 2^a hora ꝙ tantū moueat̄ g° tm̄ mo
uebit̄ uel erit mota nā in 2^a hora nō po
terit moueri ꝑ ꝗ̄titatē .10. digitoꝝ imo
nec per digitalē ꝗ̄titatē nā si in tota
prima hora p̄cise ptransibit digitalem
ꝗ̄titatē cū tanta ꝓportiōe ꝗ̄ta moue
bit̄ et in 2^a mouebit̄ cū minori ꝓpor
tiōe ex quo potētia mouēs erit minor
et resistētia erit maior uel equalis seq
tur ꝙ in 2^a hora nō ptrāsibit nec pote
rit ptransire quātitatē equalē ei quā
ptransiuit in p^a nisi quis dicat ꝙ sic
qr aucta erit potentia motiua aut $resi^a$
diminuta uel ponat hoc merito cuius
augeat̄ ꝓportio mouentis ad resisten
tiā sꝫ tūc non ꝓbabit̄ ꝯ° nec instantia
ulla erit ꝯ̄ notatū. Ad alias rōes plu
rimas ꝯtra secūdā ptē notati que oēs
fere sil' solui posse uident̄ rn̄det̄ tenē
do ꝙ mediū resistēs ut 8 uniforme in
sua resistentia nō resistit mobili ex̄ se
imediato sibi ut 8 .nisi sua $resi^a$ stet ut
alias dictū est qd̄ tm̄ dicit̄ resistere ut
8 qr mobili moto intra se sit aptū ꝑ
illā resistere ut 8. Si aūt sua $resisten^a$
ꝑ ꝓgressionē moueat̄ et cedat ipi mo
bili minus resistit ꝗ̄ ut 8 et 2^m ꝙ uelo
cius mota fuerit minus resistet mobili
extra se imediato sibi ceteris ꝑibus.
Et ꝙ mobilib' extra se inequaliter po
tentibus inequal'r resistat sic fuit alias
declaratū h̄ substinēdo h̄ sunt ꝯceden
da qr est possibile et cōcedendū in cer
to cāu ꝙ medij resistētia efficiat̄ in se
maior et tm̄ mediū ꝑ illā minus et min'
resistat ꝑꝑ motū resistentie quo cedit
uelociorē ꝓportiōabit̄ suo cremento
et ecōtra posito ecōuerso. Qd̄ potētia
mobilis cōtinue erit maior et mediū
equalis resistentie in se ⁊ tm̄ ꝯtinue pl'
resistet illi a mediū ꝯtinue pl' resistet
b mobili ꝑ suā remissionē resistētie in
medio sibi ꝯtiguo a medium aliquātū
resistit b mobili exn̄ti supra se inacuo
ꝑ imaginatiōē et per solā creationē
medij resistētis supra a et replentis lo

cū in quo ē b a desinit oīno resistere
ipi b. Si a alliget̄ per funem in cāu cō
clusiōis .s. tue famositatis brachio eg
libris per quā alligationē sibi resista
tur ut 2 cū uno 3° nihil āplius sibi resi
stet si incidat̄ funis ꝑ solā talem inci
siōē omnib' alijs ꝑibus incipet resi
stere ut 3 cū uno 3° que faciliter deduc̄
dilligenter ꝯmemorās et alia multa ta
lia que et si apparcāt incōueniētia non
sunt tm̄ incōueniētia et qm̄ ad hoc uel
sil'ia hijs deducūt rōnes ille ex hijs fa
ciliter patere pōt rn̄sio ad eas ꝯceden
do illa et dicendo ꝙ nō sunt icōuenien
tia sꝫ spāliter insistit tua reuerētia una
rōne ꝓbando ꝙ in cāu cōclusiōis tue
ꝑs resistentie suꝑior que est ab uno ad
duo nō resistat a mobili ut duo sic dic
tū fuit sic illa est totaliter diuisa ⁊ me
diū nō resistit nisi ꝑꝑ diuisionē cui di
cit̄ ꝙ et si sit diuisa quo ad ꝑtes subi
diuisibiles tm̄ nō est diuisa 2^m suꝑficiē
mediā ad quā copulant̄ ꝑs superior
et inferior in qua ymaginor eē ḡdum
resistentie ut 2 a quo postea incipit ex
clusiue resistentia inferior ab 8 ad
i2 que et si sit indiuisibilis 2^m ꝓfundū
tm̄ ē diuisibilis. 2^m longū et latū et est
bn̄ ymaginabile ꝙ sit tante firmitudis
ꝙ sit resistentie ut 2° que suꝑficies ꝯti
nue est alia et alia numero realiter po
nēdo ꝓgressiōē illaꝝ latitudinū et una
eadē 2^m equalentiā aliqualē manēs cō
tinue indiuisa ꝑꝑ equellocem motum
ipius cum mobili cū per motum ipius
mobilis ꝯtinue diuidatur $aliq^a$ suꝑfi
cies alia ab ista quo nō obstante adhuc
a mobile pōt dici imediatū resistentie
inferiori sic añ dictū fuit isto modo
ꝙ inter ipm et resistentiā inferiorē
nihil sit mediū diuisibile 2^m ꝓfundū
Iste modus dicendi uidetur cuadere
scōm modū ponendi Pauli ueneti no
stri ⁊ scōꝫ ymaginatiōē satis probabi
lem nam scōm hentisb'ꝝ ⁊ suiset al'r es
set dicendū de gradu ⁊ alio modo sta
tuendus in sbo. Item scōm rem aliter
esset respondendū cū alio cursu cur

rat ymaginatio ꝛ nã ꝛ multa contingat ymaginari que realiter esse non possũt propter quod autumauit philosophus ymaginationi non opportere credere aliter ad rationez sit ita ꝙ pars superior complete diuisa nil amplius resistat a tunc enim pars inferior sola resistit ut 5 cuz uno 3° ꝛ stabit adhuc solutio nec ratio pro conclusione procedet.

Ad rõnes contra responsiones ad conclusionez ultimã dicitᷣ sicut aũt dictum fuit cuz a deuenerit ad ultimã sugficiẽ ptis supioris mediaz inter supiorem ꝛ inferiorez quiescet ꝛ non amplius mouebitur nec sequitur pars superior ẽ complete diuisa quãobrem minus resistet ergo a ulterius mouebitᷣ sicut ante mouebatur cum ultima superficies nõ sit diuisa nec pars inferior per quam debet ultimo moueri nisi fieret conuersio medij sicut dictuz fuit in replicatione qua conuersione facta si ponatur ꝙ si a non mouebitur ꝙ illa latitudo non uarietur ꝛ si mouebitᷣ quod gradus resistentie ut 8 secuz equeuelociter moueatur manente consimili ordine ꝛ proportiõe partiuz resistentie resistentie respondetur casum esse impossibilem ꝛ non admitteuduz naz ponuntur due conditionale quaruz quelibet in se est impossibilis cum oppositum consequentis posset stare cum antecedẽte. Itez quelibz reliquo casu est icõpossibilis nam quecunqꝫ illaruz detur cuz reliquo casu sequitur impossibile implicãs ut manifeste possz deduci quare talis casus est reiciendus. Item cũ dicitur si sint duo media inequalia in quibus consimilis latitudo extendatur quecunqꝫ potentia potest in uno illorũ incboare motuz ꝛ in alio ueruz est ab eodem uel consimili extremo sed non a quocunqꝫ ꝛ si dicatur ꝙ a quocunqꝫ ꝛ quod alias istud est probatum Creditᷣ illud nõ esse possibile nec aliqua recta rõe pbari posse et hoc si i illis medijs extẽdatur latitudo resistẽtie terminata ꝑm ex̃muz. Intẽsius ad gradum equalẽ

potentie manẽti inclusiue cum eĩm triplex possit esse resistẽtia in motu locali intrinseca et extriseca et hec duplex una intra quaz cõprehrẽditur mobile alia extra quã est mobile ĩmediatũ sibi ut alias dictũ fuit quecũqꝫ istaꝶ fuẽit tanta actu resistens quanta est potentia mouens nunqꝫ potentia illa poterit incohare motuz cum illa resistentia stante illa tanta. Si aũt fuerit potẽtie mouentis ad resistentiaz mobilis ꝓportio maioris inequalitatis poterit ĩcohari motus et quãta erit ꝓportio talis tanta erit ꝑcise uelocitas motus et ecõtra ut est declaratum. 7° phyꝶ et alias dictum ẽ et tua excellentia melius sit ꝙꝫ ego ymo tanta apparet mihi necessitas huius principij scilicet ꝙ quanta est ꝓportio potentie mouentis ad resistentiã tanta est uelocitas motus ꝛ econtraꝙ aliquando opinatus sum ꝛ si in contrariuz sit comunis opinio celum moueri cum resistentia ratio est cum finita sit uelocitas motus celi ꝛ tanta quanta est aliqua est per se causa quare est tanta queritur de illa aut est tanta proportio potentie mouentis ad resistentiaz ꝛ habetur propositũ aut potentia tãta potẽtia mouens non enim uidetur alia posse esse causa ꝛ sic sequitur cum potẽtia mruens octauaz speraz sit maior potentia cuiuscunqꝫ monentis spere inferioris ueluti potentia mouentis nobilioris ꝛ perfectioris ꝙ motus octaue spere esset uelocior motus cuiuscũqꝫ spere celestis inferioris ꝯsequẽs ẽ fl'm loquẽdo de motu ꝓprio eius qui ut optie nouit tua famositas ponitur comuniter tardissimus omniuz motuũ celestiũ Ad quod ꝓbanduz alias etiã uti consueui duabus rationibꝰ .s. ꝙ in motu celi est resistentia. Prima aliter in certo cãu aliqua duo mouerẽtur precise eq̃uelociter et unũ illoruz tardius alio in eodem tẽpore Sit a motor celi cuius potentia sit ut 100 ꝙ sit b celuz mobile quod moueatᷣ ut 100. ꝙ sic moueatᷣ in prima hora futura. Sit c unus alius

motor ⁊ d unuz mobile cuz resistentia
⁊ moueat c d in prima hora futura a ꝓ
portione tante potentie ad resistentiā
ꝙ ab ea ꝓueniat uelocitas ut.100. Et se
quitur ꝙ in prima hora b ⁊ d eque ue
mouebunt̄ q2 utrunq3 ut 100. Deinde
in 2ª hora in b mobili icipiat eē resiª
ita modica ꝙ potētie a ad resiªm b sit
tanta ꝓportio quāta ē c ad d ⁊ nō uarie
tur in 2ª hoª poª c nec resiª d ⁊ seqt̄
ꝙ ēt in 2ª hora b ⁊ d mouebunt̄ ꝑcise
eque ue q2 ab equalibꝰ ꝓportionibus
s3 ꝙ b mouebit̄ tardiꝰ q̄3 d ꝓbat̄ quia
ip̄m mouebit̄ tardiꝰ in 2ª hoª q̄3 i pri
ma ex quo. In 2ª mouebit̄ cuz resistē
tia ⁊ nō in prima ceteris ꝑibꝰ ⁊ b eque
uelociter mouebat̄ i p̄ª sicut d in ꝑma
⁊ sicut d mouebat̄ in 2ª gº ⁊c. 2ª rō
al'r sequit̄ ꝙ celuz moueat̄ infinite ue
lociter sit a aliquis motor hic iferius
q moueat b mobile cuz resiª ad qō ha
beat ꝓportionez 2lªm ⁊ moueat ipsuz
gr̄tia exēpli uelocitate ut 2 ⁊ arguit̄ sic
si motor celi moueret suuz mobile cum
resiª ad quā hēret ꝓpōtionē 2lªm mo
ueret equelociter sicut a mouet b ⁊ si
cuz resiª ad quaz haberet ꝓportionez
i 2lo maiorē i 2lo uelociꝰ ⁊ si i 4lo ma
iorez in 4lo uelociꝰ ⁊ sic in infim gº si
motor celi moueret suuz mobile cuz re
siª ad quā in ifim maiorez ꝓportionē
hēret q̄3 hēat a ad b in infinituz ueloci
us moueret q̄3 a moueat b s3 nunc uelo
cius mouet q̄3 moueret cum aliqua re
sistentia q̄3tuncūq3 modica ⁊ q̄3tuncun
q3 haberet ꝓportionez ad illam ergo
nunc motor celi in infinitū ulociꝰ mo
uet celuz q̄3 a moueat b ⁊ sic cum a mo
ueat b ue ut 2 sequitur ꝙ motor celi
moueat celuz infinituz uelociter.⁊c̄.

Replicationes formate ꝑ Magistruz
Johannez marlianū ꝯ ꝑdictas respōsio
nes data ꝑ.d. Philipū adiutā uenetū.⁊c̄

Uāquā quod
de subtilitate maxia uestra
ruz primarū responsionuz
scripseraz scōe ab excellētia uestra da
te responsiones confirment que q̄3tuz
prime subtiles ⁊ satisfacientes argum̄
tis pro conclusionibꝰ formatis fuerint
aptissime declarant aliqua tamē dubia
circa illas ⁊ has in quibusda3 adhuc
occurrunt. Nam primo prime tres con
clusiones a me deducte i dubitatiōibꝰ
circa primas responsiones uestras ꝓ
cedere uidebant̄ ꝯ notatuz in prima re
sponsione uestra accept ut uerba nota
ti habebant. illa enim mobilia in illis
casibus itra mem uniforme mouebant̄
Sed contra notatuz intellectuz ut exce
lentia uestra egregie in scōis responsi
onibus notauit ⁊ dixit scatq3 uerisil'ē
ē eam in primis intellexisse nequaq̄3 ꝓ
cedunt nec habent apparentia3. Re
sponsio nunc data ad secōm ꝙ in casu
naturali uidebatur probare ꝯclusionē
prima3 deductaz contra notatuz non ui
detur clare oēm illiꝰ argumēti difficl'
tatez remouet̄ n3 a me ponebatur in ca
su ꝙ a in 2ª hora mouebitur ꝑ quanti
tatez 10.digitoruz sed illud probabitur
quia in secunda hora a mouebit̄ a pro
portione totius terre ad risistentia3 ae
ris ⁊ aque a qua uerisimile est in hora
maius illo spatio spatiuz posse ptransi
ri quod appertissime patet. Si enim to
ta terra ita grauis precise sicut erit ifi
ne scōe hore distaret a centro mundi ꝑ
magnam distantiam ut 100 miliarium
⁊ haberet resistentiaz in mouendo
deorsuz tantum resistentez q̄3tum resi
stēt aer ⁊ aqua ⁊ alia itrinseca si forte
aliqua iuuabunt in secunda hora terra
uerisimiliter in hora pertransiret pl's
q̄3 100 miliaria in casu ergo illo meo
poterit a q̄3titatez x digitoruz in secōa
hora ptransire uel sic si terra moueret̄
ꝑ horaz ab illa ꝓportione que erit grui
tatis totius terre in fine scōe hore ad
resistentiaz aeris ⁊ aque ⁊ alioꝝ extri
secorū corporum si aliqua talia sunt
aut erunt resistentia motui terre que ꝓ
portio gratia exempli sit d certuz spam
aut illi equale in illa hora terra ꝙ tran

siret sit tale spatiuz quod uel cui equa
le ptransiret c uel ergo c est maius spa
tio x digitoruz uel equale uel minus.
Si primuz uel scd̃m ergo terra in illo
meo casu formato pertransibit q̃ztita
tez x digitoruz uel plus ꝯsequentia pa
tet quia in quolibet ꝺ intrinseco scd̃e
hore in illo casu erit terra grauior q̃z i
fine illius secunde hore ⁊ resistentia
eadem ergo in quolibet instanti intrin
seco secunde hore a maiori ꝑportione
q̃z est d terra mouebitur ergo in hora
spatiuz equale c uel maius uel saltim
spatium x digitoruz pertransibit. Si
3^m pono ꝙ terra nunc sit tantuz grauis
q̃ztum erat in principio prime hore in
illo casu ⁊ naturaliter locata ⁊ ꝙ solam
tanta leuitas successiue per continuam
alterationez ⁊ uniformez iduceret in ꝑ
te terre uersus nos situata i hora seq̃n
ti nunc incipienti ꝙ si in fine huius ho
re erit terra naturaliter locata erit tc̃
terra mota per undecimaz partem c uẽ
su nos. In 2ª uero hora post horam
nunc incipientez tanta etiam leuitas su
cessiue per continuã alterationez ⁊ uni
formez i illa parte aut aliqua parte ter
re uersus nos situata i ducat̃ ꝙ si ifine
scd̃e hore nunc dicte erit terra natura
liter locata erit mota terra uersus nos
in secunda hora per x undecimas c ⁊
uolo ꝙ extrinseca omnia resistẽtia mo
tui terre uersus nos precise tantum re
sistant ⁊ resistent in hys duabus horis
q̃ztuz in primo casu ⁊ sequitur primo
ex hoc casu nunc posito ꝙ infine scd̃e
hore in casu nunc fõmato erit terra to
ta grauior q̃z erit in fine scd̃e hore in
primo casu nam si infine scd̃e hore in
casu prio posito erit terra naturaliter
locata erit terra mota per undecim digi
toruz q̃ztitatem ⁊ ꝑ q̃ztitatez uni⁹ i pri
ma et per q̃ztitatez x in tertia hora. in
hoc uero casu nunc posito si terra i ifi
ne scd̃e hore erit naturaliter locata so^m
erit mota ꝑ c quod est minus spatio x
digitoruz ergo minor leuitas inducet̃
in hys duab⁹ horis in casu nũc posito
q̃z in illis duabus horis in illo primo
casu quare ⁊c̃. 2° patz ꝙ a maiori ꝑ
portione q̃z est d mouebitur terra i pri
ma hora ⁊ etiam in secunda in hoc ca
su nunc posito nam potentia terre erit
maior continue in hoc casu q̃z infine
secunde hore in primo casu ⁊ resisten
tia eadem uel equalis ergo ⁊c̃. 3° patet
ꝙ terra mouebitur in hoc casu i prima
hora per undecimaz partez c spatij ⁊ nõ
plus naz mouebitur a maiori ꝑportiõe
q̃z est d ergo pertransibit undecimam
partem c uel plus nõ plus quia mouere
tur ultra locum propriuz ut in alijs du
bitationibus circa primas responsio
nes deductuz est ergo precise pertransi
bit undecimaz. c. 4° patet ꝙ in hoc ca
su terra mouebitur in hac secunda ho
ra a maiori proportione q̃z est d ergo
pertransibit x undecimas c uel plus ñ
plus ut prius quare ⁊c̃. Et ex hys om
nibus deducit̃ ꝙ postq̃z terra i hoc ca
su uelocius mouebitur i secunda hora
q̃z in prima ⁊ minoris erit potentie in
scd̃a hora q̃z in prima ꝙ uel a propor
tione minori motus uelocior q̃z a certa
data maiori proueniet uel ꝙ mediuz ad
intra quod mouebitur mobile ꝙ neq^a
quã uariabitur i resistẽtia sue ꝑ quod
nulla erit ꝑgressio latitudinis resisten
tie non semper equaliter resistet mobi
li eiusdẽ figure ⁊ consimiliter applica
to quia fortassis in hoc casu diceretur
ꝙ plus resistet motui terre uersus nos
in prima hora q̃z in secunda q̃r ⁊c̃.

Pro hiis que ad dubitatiões
meas circa secundã
partem notati in primis r̃nsionibus ue
stris in hys scd̃is responsionib⁹ dicta
sunt dico ꝙ tenendo ꝙ mediuz mouen
tibus extra se situatis equalis figure
⁊ ꝯsimil'r applicatis non equalis potẽ
tie absolute in mouendo inequaliter re
sistit facta progressione latitudinis re
sistentie per illud mediuz ut ꝙ illõ me
diuz resistens et 8 uniforme in sua re
sistentia non resistit mobili extra se in

mediato ut 8 nisi sua resistētia stet ⁊c̄.
ut subtiliter autez notatuz est in secōis
responsionib⁹. Concl'ones ille q̄ m'ltis
īpossibiles āt mirabiles apparēt egre
gie a nobis deducte uidenᷣ concedēde
sed illud fundamentuz ut in alys dubi
tationib⁹ comprobatuz maxime ꝑ ꝓmū
argumentuz ⁊ secunduz ⁊ quedaz alia
formata contra scōam partem notati q̄
non eo ordine quo formata fuerāt so
luta sunt uidebitur fortassis aliquibus
ambiguuz aut non sufficienter probatū
Item in aliquo casu mediuz resistēs ut
8 uniforme i sua resistētia resistit mo
bili extra se īmediate ut 8 ubi sua resi
stentia non stet ergo ⁊c̄. ꝯsequentia pa
tet ⁊ assumptuz similiter naz sit aliq̄d
mediuz cuius medietas inferior resistit
motui a figurato ut in alys dubitatōni
bus est posituz ⁊ sit uniformis ut 8 me
dietas uero superior sit uniformiter
difformis in resistēdo motui a ab uno
gradu ad duos gradus gradu ut unum
supra ⁊ gradu ut duo deorsuz situato ⁊
sit a īmediatuz medietati inferiori ⁊
totaliter extra illam ⁊ sit potentie ī mo
uendo ut z4 pono ultra ꝙ latitudo
resistētie i inferiori medietate nunc ex
tensa ꝓgrediatur ꝑ maiorez ⁊ maiorez
partem uniformiter gradu ut unuz qui
escente ⁊ gradu ut duo apparēter moto
uniformiter uelocitate solita a ꝓpor
tione 3^{la} prouenire medio tamen nō mo
to localiter nisi q̄ztuz erit expediens ꝑ
motū a per ipm ⁊ extendatur latitudo
uniformis per minorez ⁊ minorez ꝑtē
ita ut dicte latitudines semper sint īme
diate uel saltez per certuz datuz temp⁹
uel ergo semper erit īmediatū supꝑficiei
resistenti ut 8 aut non pro tempore pro
quo fiet latitudinuz ꝓgressio modo di
cto. Si primū cuz mediuz uniformiter
difforme non resistat motui a per ipsū
ut in alys ē dictuz sequitur ꝙ illud me
diū inferius uniforme ex̄ quod est a re
sistit a ut 8 nam si mi⁹ ei resisteret q̄z
ut 8 a mouebiᷣ uel⁹ q̄z a ꝓportiōe 3^{la}
g° ꝓcedet illaz supꝑficiē et mouebiᷣ ad
intra me^m uniforme sibi resistens ut 8
quare soluz mouebiᷣ a ꝓportione 3^{la}
qō implicat si plus resisteret q̄z ut 8
g° mouebiᷣ tard⁹ q̄z a ꝓportione 3^{la}
g° supꝑficies precedet a g° mouebitur a
adintra mediuz minus q̄z ut z sibi resi
stens ergo uelocius q̄z a ꝓportione 3^{la}
quod etiam implicat. Si non ergo uel
a mouebitur a intra mediuz uniforme
ut 8 aut adintra mediū uniformiter dif
forme ab uno ad duos gradus. Si ꝓ^m
ergo tardi⁹ q̄z a ꝓportione 3^{la} g° n̄ mo
uebiᷣ per illud. Si scōm ergo mouebi
tur ueloci⁹ q̄z a ꝓporriōe 12^{la} ergo nō
per istud ut sequiᷣ ex dictis uel euidē
tius apud omnes patet ꝓpo^m posito ꝙ
sit aliquod mediuz uniformiter resistēs
motui a per ipm ut 8 ⁊ ꝙ a sit īmedia
tuz huic medio potētie ut z4 ⁊ sint o^a
corpora supra illud mediuz existentia
ambilata preter a conseruatis īfluētys
⁊ appetitu mouēdi ⁊ probibitis medio
⁊ a ararefactione ⁊c̄. cū omnibus alys
ꝑticulis poni consuetis ut fieri possit
motus localis in uacuo ⁊ ꝙ deus ambi
let resistentiaz in una hora successiue ī
hoc medio incipiendo ab extremo supꝑ
iore īmediato a uersus deorsuz ꝓcedē
do successione tanta q̄zta solet a ꝓpor
tione 3^{la} ꝓuenire uel g° a erit īmedia^m
supꝑficiei huius medy supiori uel dista
bit in aliquo ꝍ post hoc ab illa uel inci
piet moueri adintra illud medium. Si
primū ergo a mouebiᷣ a ꝓportiōe 3^{la}
g° cuz a sit graue simpl'r ut cuz cāu su
poitur me^m sibi resistꝫ ut 8 ⁊ tn̄ a erit
ex̄ illud ⁊ latit° resistentie non stabit.
ergo ⁊c̄. Si z^m ergo an̄ mouebaᷣ subi
to usq̄z ad medy supꝑficiē g° ꝓ illo ꝍ
non distabit non 3^m quia uelo⁹ q̄z a ꝓ
portione 3^{la} g° non intraret illud me
diuz quare ⁊ cetera.

Circa rn̄siōes ad ea q̄ dicta fue
rant circa ultimā ꝯcl'ones
ēt dubitaᷣ naz ex dictis in hys scōis
rn̄sionib⁹ diciᷣ ꝙ cuz a deuenerit ad
ultimā supꝑficiē ꝑtis supioris mediam

intra sup̄iores ⁊ īferiores quieſcet ⁊
non amplius mouebit̄ ⁊ quod nō ſeqt̄
⁊c̄. cuꝫ ultima ſupꝑficies non ſit diuiſa.
Contra in aliquo tali caſu a poteſt diui
dere meᵐ ad gradū reſiſtētie ſibi equa
leꝫ terminatuꝫ ⁊ etiam ultimā ſuperfici
em ubi ſi latitudines difformes īcluſiue
terminātur eſt gradus reſiſtentie equa
lis potentie a ita ecōtra poſſet a aliqd̄
tale meᵐ ad graduꝫ talē terminatū mo
tū īcohando ab extremo ītenſiori ꝑtran
ſire ꝯn̄tia patet quodcūqꝫ eniꝫ mediuꝫ
poteſt aliqua potentia non ī aliquo ua
riata ab uno extremo ad aliud mouen
do pertranſire poterat illud mediū ecō
tra mouendo inequali ēt tempore ſi in
omnibꝰ aliys equitas ſupōat̄ ꝑtranſire
aᵐ patet nam pono ꝙ ſupra b lapidem
planuꝫ ſm̄ eius planitieꝫ orizonti eque
diſtante ⁊ continguū aeri ſit aer ita dif
formis in reſiſtendo motui a grauis ſi
plicis potentie ut 8 ut a poſſit uſqꝫ ad
contractuꝫ lapidis moueri motuꝫ ſuuꝫ
uniformiter remittendo uſqꝫ ad non g̃
duꝫ ſicut tꝫ ex ꝯcl'oe 37 calculatoris ī
de motu locali eē poſſibile ⁊ ponatur a
in hoc medio ꝑ aliqd diſtās ab illo lapi
de ⁊ oīo nē ſue diſtaᵃ ⁊ ſit ꝑitas ī oībꝰ
aliys. Etꝫ primo in hoc caſu ꝙ a moue
bit̄ uſqꝫ ad contractuꝫ lapidis motum
ſuuꝫ uſqꝫ ad non graduꝫ remittendo. 2°
pꝫ ꝙ ſi latitudines difformes īcluſiue
treminent̄ ꝙ illud mediū ē difforme ter
minatuꝫ incluſiue ad graduꝫ ut 8 uerſꝰ
lapideꝫ. aliter enim non poſſet a in illo
motu uniformiter remittere uſqꝫ ad n̄
graduꝫ. 3° patꝫ ꝙ nulla pars illiꝰ medy
adequate reſiſtit ut 8 naꝫ ſi aliqua eſſꝫ
que adequate reſiſteret ut 8 non poſſꝫ
a non uariatuꝫ illā in aliys ꝑitate ſerua
ta ꝑtraāſire quod caſui repngnat. 4°
pꝫ ꝙ ſcōm comuneꝫ opinioneꝫ ſi latitu
dines incluſiue terminent̄ in ſupꝑficiem
aeris īmediatā lapidi erit reſiſtentia ut
8 poſtq̄ꝫ ergo r emittet motuꝫ ſuū uni
formiter ad non graduꝫ in hoc medio
illud pertranſiendo quero nunquid q̄ꝫ
do a quieſcet ſiue a motu. ī hoc medio

ceſſabit erit diuiſa illa ſupꝑficies aeris
nunc īmediata lapidi aut non. Si p̄mū
habetur ꝓpoſituꝫ quare poterit a ꝑtrā
ſire hoc uel aliud tale ⁊ tm̄ mediuꝫ ab
extremo eius intenſiori motuꝫ īcohan°
⁊ uerſus extra remiſſius mouēdo ut ſu
pra dicebatur. Si 2ᵐ ergo uel erit ſoᵐ
iſta ſupꝑficies aeris ubi eſt reſiſtentia
ut 8 non diuiſa aut aliqᵃ pars aeris ad
iſtaꝫ terminata non 2ᵐ q2 non ceſſaſſet
a motu. Si primuꝫ ergo cum a non di
ſtet a lapide erit una ſupꝑficies ſine cō
pore inter lapideꝫ ⁊ a quod eſt impoſſi
bile. Et cum ultra dicitur ſi ponat̄ ꝙ
ſi a non mouebit̄ ꝙ illa latitudo non ua
riet̄. ⁊c̄. ⁊ rn̄detur caſuꝫ eſſe īpoſſibilē
⁊ non admittendū q2 ponūt̄ due condi
ctionales īpoſſibiles ⁊c̄. primo dici poſ
ſet ꝙ q̄ꝫq̄ꝫ de uirtute ſermonis fortaſſ
dōm eſſet ut aſſeritur non tamen ponū
tur due condictionales impoſſibiles
ad comunē intellectuꝫ diſputantiuꝫ ſed
ſolum in caſu ponuntur ꝯn̄tie illarum
condictionaliuꝫ ubi antecedentia erunt
uera ita ut ſit ſſus ſi a non mouebitur
ego pono ꝙ gradus reſiſtentie ut 8 ſe
cum equeuelociter progrediat̄ ſiue ap
parenter moueatur uel ponatur caſus
iſto modo ⁊ remanebit eadem difficul
tas pono ꝙ in hora ſeqn̄ti gradus reſi
ſtentie ut 8 equeuelociter mouebit̄ cū
a aut quieſcet iuxta a uel pono quod il
lud mediuꝫ ita uarietur per diuerſaꝫ la
titudinuꝫ progreſſioneꝫ ſucceſſiuā aut
ſtet ꝙ ille gradus reſiſtentie ut 8 erit
continue iuxta a ⁊ ſequit̄ manifeſte p̄°
ꝙ a mouebit̄ in ſeqn̄ti hora quia ul' la
ti° ſtabit uel non. Si primū a mouebit̄
ut probatuꝫ eſt ſupra omnibus aliys ō
ductis ut ſemper ſupponit̄ cum caſu.
Si ſecunduꝫ a mouebit̄ ex caſu q̄2 ⁊c̄
uel etiam ſufficeret ponere caſū ꝓ pro
batione principalis concl'onis iſto mō
Si a mouebitur. pono ꝙ iſte gradꝰ re
ſiſtentie ut 8 equeuelociter ꝓgrediat̄
cuius poſſibilitas ꝓbata eſt ſupra ī ꝓ
bando concluſionē ⁊ non aliud ponere
niſi quod in reliquis paritas obſeruet̄

naz siue latitudo ꝓgrediat̃ siue nõ stan
te illo cãu seqtur ꝙ a mouebit̃ q̃r ꝛc̃.
Jtez ego dicebaz in dubitatiõib⁹ meis
circa rñsiones uestras p̃mas ꝙ si sint
aliqua media iequalia. Jn quib⁹ ꝯsil'es
latitudines resistẽtie sint extense oĩs
po^a que põt i aliquo illoꝝ i ex̃mo iten
siori icohare motũ põt. Jn quo uĩs alio
medio ꝯsil'i iequali q̃ztũcũqz magno
aut puo in sil'i ex̃mo. Jncohare motum
q̃r cũ a ut supra ꝓbatũ est possit aliqð
me^m ad suuz gradũ terminatũ motũ. Jn
cohando ab extremo intensiori ptrãsi
re sequitur ꝓpo^m. Circa punctuz ul
timo tactum dico ꝙ q̃zuis quorũdam
illustruz phoꝝ opy fuerit ut opinor ce
lum suo motori resistere potest tñ faci
liter comunis opinio teneri ꝛ rõnibus
ex astronomia fundamentuz multuz ap
parens accipientibus roborari quas ob
mitto naz pro primo dici t̃ cãm tãte ue
locitatis ꝛ non maioris esse limittatio
nez agẽtis uolũtary ad ita uelociter agẽ
duz propter fines ex tali ꝯfiguratione
supioꝝ in tãto tempore facta producẽ
dos qui non aliter eo ordine natural'r
ꝓducentur. Ad rões rñdetur negã
do p̃mo ꝯcl'onez primaz ꝛ concedendo
admisso casu ꝙ in secða hora b ꝛ d eq̃
uelociter mouebunt̃ si in a remaneat
eadem determinatio sicut est uerisimile
ꝛ casui ꝯpossibile ꝛ non ualet argumẽ
tuz b mouebit̃ in scða hora cum resi^a
ꝛ i p̃^a sine resi^a g° tãdi⁹ mob̃r i z^a b^a
q̃z i p^a. Ad secũdã rõnẽ rñr p° negã
do ꝯclusionẽ ꝛ negãt̃ ꝯdictiõales ille
oẽs si ꝯpes po^am totã motoris ad re
si^am cui⁹ cã pz sit eiz. c. motor celi post
q̃z finite potẽtie ẽ sit potẽtie ut 128 et
sit determinat⁹ ad mouẽdũ suũ celũ ue
locitate ut unũ ꝛ fiat celũ suuz resistẽs
motui ut 164 manẽte eadem determi
natione illius c motoris etz ꝙ adhuc
c mouebit celũ suum solũ uelocitate ut
unũ et nõ uelocitate ut z q^a a. mouebit̃
al'r addi° resistẽtie i illo celo cẽt cã ꝙ
ipsũ ueloci⁹ moueret̃ i alys oĩb⁹ stãte
pirate q̃z añ si uõ celũ illud resisteret
ut 32 i duplo maiorẽ ꝓportionẽ hẽret
c motor huius celi supra resistentiã ce
li q̃z a supra b ꝛ tamen iste motor non
mouere in duplo uelocius ymo in du
plo tardi⁹ i casu illo q̃z a b. Siml'r si ce
lum illud resisteret ut 8 cẽt sui motoris
ad illud proportio in 4^lo maior q̃z a su
pra b ꝛ tamen in duplo tardius ꝛ non
in quatruplo uelocius moueretur q̃z b
quare ꝛ cetera.

Licet de proportione motuuz an
.s. talis sit qualis propor°
proportionuz multa alibi scripserim ꝛ
publice disputando tenueriz contra co
munez usq̃z nunc opy nunc tamen addu
cam argu^m ꝙ satis apparenter ꝛ cõtra
comunez opy ꝛ contra meaz procedere
uel multis fortassis uidetur si teneremus
motuz in aialib⁹ sequi aliquaz propor
tionez naz constat ꝙ manus aliqñ multũ
uelociter per aerez moueatur ꝛ tamen
aliqua causa occurrens impediret ma
nuz a continuatione motus que manũ
eidem tardius sed cum magno ꝛ maio
ri q̃z añ conatu siue nixu mote occur
rens sicut mouetur manus clausa non i
pediret illam a motu. arguo ergo in h
exemplo ꝛ casu familiari q̃z quilz põt
uerificare sic cum resistentia manus sit
eadem cum ipsa ita tardius ꝛ uelocius
mouetur ꝛ aliq̃zta causa facit cessare
manuz a continuatione motus cum uelo
citer mouetur que aut q̃zta non faceret
manuz cessare a motu cum tardi⁹ moue
tur sequitur ꝙ fortior est causa in casu
mouens manuz cum tarde mouetur q̃z
causa mouens manuz cum uelocius mo
uetur siue ex maiori spi^m q̃ztitate siue
ex uaria cordis applicatõe istð ꝓueiat
g° a^oi ẽ ꝓportio causa mouentis supra
resistẽtiã i manu tardius ita mota quã
erit i eadẽ manu uelocius mota ergo.
a maiori ꝓportione tardior motus pro
ueniet q̃z a. minori quare ꝛc̃.

Rñsiones formate per. D. Ppy. adiu
tã uenetũ ad predictas argumentatões
domini. Magistri Johãis. Marliani
feliciter incipiunt.

Alias argutum

fuit pbando q celũ motuz resistat suo motori dubitaẽ pº sic al'r seq̃retur q aliqua duo mouẽtur p̃cise eq̃uelociter et unũ illorũ ueloci⁹ reliquo pbaẽ sit a potentia mouens celũ q̃ sit ut centuz sit b ip̃z celũ q moueaẽ uelociter ut cẽtuz sit c unũ aliõ mouẽs qõ moueat d mobile cũ resistentia tanta q sup ip̃az hẽat pportionẽ tantaz qõ moueat ip̃m uelociter ut cẽtuz. Et moueat a b i tota pª hora futura. Et sil'r c d et seq̃tur q in illa hora b et d eq̃uelociter mouebũtur q̃r utrũq̃z ut centũ deinde in zª hª c moueat d oĩno ꝯsimil'r et eq̃uelociter sicẽ mouebat in pº s̃z in p̃nº. scõe hore incipiat cẽ in b resiª modica sup quaz poª a hẽat tantaz pportionez q̃ztaz h̃z potentia c sup resistẽtiaz d et moueat a ẽt b in zª hora et seq̃tur q b et d eque uelociter mouebũtur in zª hoª et q b tardius q̃z d arguiẽ q̃r b tardius mouebiẽ in zª hoª q̃z ip̃m met in pª cum in zª hora mouebiẽ cũ resistẽtia et nõ in pria ceteris pibus et in pria mouebiẽ eq̃uelociter cũ d in pria et sicut d in zª q̃r d eq̃uelociter mouebiẽ in pria et in zª hora ergo b tardi⁹ mouebiẽ in zª hora q̃z d et eꝯº d uelocius q̃z b et sic habeẽ ppositũz. zº sic aliter seq̃tur q celũ moueaẽ infinite uelociter pbaẽ sic sit a unũ mobile h inferius moues b mobile cum resistentia a pportõe dupla et arguiẽ sic. Si motor celi moueret celũ cuz resistentia ad quã haberet tantaz pportionẽ q̃ztaz h̃z a ad b moueret eq̃uelociter sicut a mouet b si cum resistentia ad quã haberet in duplo maiorez pportiõez in duplo uelocius et si cũ resistẽtia ad quã haberet in quatruplo maiorez pportiõez in quatruplo uelocius et sic in infinituz s̃z nũc ueloci⁹ mouet q̃z tũc cum aliqua resistentia q̃ztũcũq̃z modica gº nũc mouet celũ in infinitum ue⁹ q̃z a moueat b sed a mouet b finite uelociter puta ut zº uel ut unum ergo ꝛc. Respondetur ad hoc sustinẽdo q celũ nõ resistat naẽliter motori ad primũ admisso cãu diciẽ q b in zª hora motuz cuz resistentia et nõ in pria et motũ ab eadez poª oĩno in zª a qua mouebiẽ in pª eq̃uelociter mouebitur in zª sicẽ in pª et sic nõ seq̃tur q b in zª hora mouebitur tardius q̃z d stante limitatione eadez ipsius potentie ad sic mouenduz ppter talez finez ꝯsequẽdũ ppter q̃z et si sit potẽtia mouens equalis in prima et in zª hora ꝛ resistentia mobilis in secũda et non in prima tñ eq̃uelociter mouebiẽ b mobile in zª sicut in prima. Ad zm sil'r rñdetur admisso cãu q̃r motor celi est limitatus ad sic uelociter mouẽdũ celũ q̃ztacumq̃z inciperet esse resistentia in ipso mobili siue magna siue parua et siue maiorez siue minorẽ hẽret motor pportiõez ad resistentiã semp moueret equeuelociter et sic negantur oẽs condictionales adducte in secũdo argumẽto et ꝯclusio que ibi p̃ncipaliter intenditur. Et si responsiones hec subtilissime sint et a p̃stantissimo ingenio profecto tamẽ cõtra eas arguitur. Contra primã sic si addito uno gradu resistẽtie mobili in secũda hora adhuc motõ celi mouebit ipsuz eq̃uelociter sicut in prima pariter addito zº gradu eq̃uelociter mouebit sicut in pria similiter addito 3º gradu similiter et 4º et quinto et sic quousq̃z resistentia erit aucta ad equalitatẽ potentie ex quo sequitur q aliqua potentia mouebit aliqõ mobile q equaliter resistit q̃ztuz potentia mouet qõ implicat ꝯtradictionẽ quia ex quo mouet pl⁹ põt admouendũ q̃z mobile potens sit ad resistenduz ne moueaẽ et si dicaẽ q addito prio g̃du mouebit eq̃uelociter et sil'r addito zº et 3º ꝛ sic ultra donec resistenª sit minor poª s̃z cũ uenerit ad equalitatẽ cessabit mot⁹. Cõtra qualis ẽ pporº toti⁹ ad tom talẽ ẽ ptiuz ad ptes ex sñia phy inde ptib⁹ aĩaliuz et zº de anima et primo methaurorũz Si ergo tota resistenª equalis ẽ apta auferre totum motum et partes

resistentie ptes motus itē pono ꝙ mo
tor celi moueat celū nō ꝑꝑ aliquē finez
et sic non ex determinatione seu limi
tatione ꝑꝑ aliquē finē sꝫ soluz ex uolū
tate uel ui sue potētie qđ est satis intel
ligibile lꝫ nō possibile nāliter et q̄rit̄
utrū mouebit celum finite uelociter uł
infinite. Si finite hēbitur cōclusio ꝓ
posita ꝓcedendo in argumēto sic āte si
infinite seqtur ꝙ motor celi nō moueat
nūc celū q̄ꝫtuꝫ pōt merito sue potentie
mouere. Itē si motor celi finite poten
tie posset mouere celū īfinite uelociter
q̄ꝫtūcūqꝫ modice potentie posset mouē
finite uelociter et tūc ꝙ celū moueatur
tanta uelocitate q̄ꝫta nūc mouet̄ nō ar
gueret potētiaꝫ motoris alicuius deter
minati gradus uel intēsionis seu ꝑfecti
onis qđ est absurdū. Contra scđaꝫ rñ
sionē instat̄ naꝫ ex ea seqtur ꝙ in motu
ꝓueniēte a potētia mouēte cū resiā nō
ꝑcise q̄ꝫta esset ꝓportio potētie mouē
tis ad resistentiā tanta cēt uelocitas ⁊
ꝙ est possibile ꝓportōeꝫ cōtinue dimi
nui uelocitate manente equali. Ex quo
seqtur ulterius esse possibile ꝓportōeꝫ
cōtinue minorari per cremētuꝫ resistē
tie quousqꝫ resistētia crescat ad equa
litateꝫ potētie mouentis et tñ maneat
equalis uelocitas ꝙ implicat ꝯtradicti
onē ut āte dictū fuit ꝓpterea ꝙ poā ea
deꝫ cōsilł applicata et equalis nitens
eq̄ueIociter moueat cū resistētia sicut
mouebat sine ita ꝙ rꝫ nihil īpediat̄ in
effectu quē dꝫ ꝓducere qđ uidet̄ oīno
tollere rōneꝫ resistētie amplius si eēt
ita ꝙ ex determinatiōe potentie motie
celi ad sic ueIociter mouēduꝫ ꝑꝑ taleꝫ
fineꝫ ꝯñduꝫ q̄ꝫtūcūqꝫ adequaret̄ resiā
mobili stāte eadeꝫ determinatōe adhuc
eq̄ueIociter moueret pariter possꝫ dici
ꝙ qñ aliqđ agens nāle aut hic inferius
tanta uelocitate ꝑꝑ talē finē ꝯñduꝫ quē
ñ ꝯseq̄ret̄ nisi ita ueIociter ageret ꝙ q̄ꝫ
tūcūqꝫ adequaret̄ resiā mobili aut di
minueret̄ q̄ē determinatū ad sic uelo
citer agenduꝫ ꝑꝑ talē finē ꝯñduꝫ ꝙ ni
hilominꝰ eq̄ueIociter agēt. Demuꝫ ex
ꝓ hēret̄ absqꝫ mł'ta geometricha calcu
latiōe ꝯ phuꝫ ⁊ phycoꝝ ꝙ nō manēte
ꝓportōe equali manēt uelocitas equa
lis et eꝯ ꝙ si dicat̄ phuꝫ intelligere de
motu hic inferius facto hoc est ad pla
cituꝫ dictuꝫ et nō ex ꝟbis ipius accep
tuꝫ cuꝫ loqtur simpł et uniuersał de
oī motu ꝓueniēte a motore cum resiā.
Itaꝫ dicąt̄ p ̄m intelligere de motu
nāli nāliter ꝓueniēte et nō de motu in
cāu ymaginario hoc quoqꝫ destruet mł
tas calculatorias demonstrationes ap
parentes improbare sn̄ias ipius cum
ex fantasticis magis q̄ꝫ ex naturaliter
possibilibus ꝓcedant.

Circa argūmentuꝫ

ꝓbans ꝙ nō correspondeat uelocitas
motus ꝓportiōi ⁊c̄. In cāu manus mo
te ⁊c̄. Nota ꝙ in motu ēt animalis q̄ꝫ
ta est ꝓportio potentie actu agentis et
mouentis ad resistentiaꝫ qua actu resi
stit tanta ē ꝑcise uelocitas motus et eꝯ
Et dicit̄ notāter potentie actu agentis
q̄ nō semp potentia tm̄ agit q̄ꝫtuꝫ pōt
agere Itē notant̄ dicitur resistentiam
qua actu resistit̄ cū nō semp qđ resistit
q̄ꝫtuꝫ pōt resistat sicut pꝫ đ aere resistē
te plumbo descendēti qui ñ tm̄ resistit
illi in pilā redacte q̄ꝫtuꝫ resisteret eidē
si esset extensuꝫ. Itē nō ꝙ licet eadem
manus moueat̄ in eodeꝫ aere tñ potētia
mouēs nō semp equał monet cum nō
semp equaliter tenet̄ nec ꝯsimiliter ap
plicetur potentia unius partis admouē
duꝫ aliā ptem nec semp resistentia qua
actu resistit̄ sibi ē equalis sic̄ qñ moue
tur manus apta maior ē resistenā qua
actu sibi resistit̄ cū sibi plus aeris ob
uiet q̄ꝫ qñ mouet̄ clausa q̄bus nōtis fa
ciliter pōt solui argm qđcūqꝫ fieret in
quocūqꝫ cāu ꝯ ꝑdictā ꝟitatē quare ⁊c̄

Replicatiōes formate per Dñuꝫ. M.
Joheꝫ Marlianū ꝯ rñones dñi ꝑhy.
Adiute ueneti datas ad ꝑores eius ar
gumētatiōes feliciter Incipiūt.

In solutione

quarūdā meaꝝ argumētatio
nuꝫ nō minus grata ꝙꝫ sub
tilr̄ euidēter multū ꝑ excellētiaꝫ uestrā
ꝓbabat̄ celū nō resistere suo motori
qꝛ aliter seq̄rent̄ due ꝯclōnes ipossibi
les pᵃ ꝙ aliqua duo mouerētur ꝑcise
eq̄uelociter et unū illoꝝ tardius alio i
eodeꝫ tēpore. zᵃ ꝯº celū mouet̄ infi
nite uelociter ꝓbatiōes. eaꝝ non repli
co rn̄sum fuit p̄rio negando primā illa
rum ꝯclusionū ꝑ zᵃ pte tenēdo cuꝫ mr̄
toꝝ opinione ꝙ celū n̄ resistat suo mo
tori ꝙꝫꝙꝫ affirmareꝫ me existiare alio
rum opinionē esse celū suo motori re
sistere et dicebaꝫ ultra ꝙ mīme uꝫ illa
ꝯᵃ admisso cāu posito ꝑ probatiōe cō
clōnis p̄ric b mouebit̄ in zᵃ hora cuꝫ
re sistenᵃ et in pᵃ mouebit̄ sine resiᵃ
gº tardius mouebit̄ in zᵃhoᵃ ꝙꝫ in pᵃ
Pro zᵃ ꝯclōne rn̄suꝫ ē ēt illā negando
et negant̄ ēt ꝯditionales oēs ibi posi
te in ꝓbando ꝯclōnē illā secūdā suppo
sito ut in ꝓbando ēt illā scdāꝫ ꝯclōneꝫ
dicit̄ ꝙ a ꝓportiōe dupla ꝓueniat uelo
citas ut z et ꝙ potentia tota motoris
zᵐ quā pōt agere ꝯparet̄ ad istas resi
stentias. Cōditiōales fuerūt iste p̄ria
si motoꝛ celi moueret suū mobile cū re
sistentia ad quā haberet ꝓportionē du
plā moueret eq̄uelociter sicut a mouet
b zᵃ si motoꝛ celi moueret suū mobile
cum resistentia ad quā hēret in duplo
maioreꝫ ꝓportionē ꝙꝫ a supra b in du
plo uelocius moueret motoꝛ celi suuꝫ
mobile 3ᵃ si in quatruplo maiorem in
quatruplo uelocius ꝛc̄. Et etiaꝫ negari
pōt illa ꝯº ꝙ si motoꝛ celi mouebit su
um mobile cū resiᵃ ad quā in ifinituꝫ
maioreꝫ hēret de se ille motoꝛ celi pro
portionē si ultimo conatu et ultio sui
posse ageret ꝙ in ifinitū uelocius mo
uebit ille motoꝛ celi suū celuꝫ ꝙꝫ a mo
uebit b nā ut ibi ēt dicebat̄ in unaqua
qꝫ ꝯditionali oīuꝫ dictaruꝫ stat oppoᵐ
ꝯn̄tis cū an̄te. Si eīm motoꝛ celi intē
dat mouere celū solū uelocitate ut unū
et sit potentie ut .128. celū nō fiat ꝑ ad
ditionē uel ḡnatiōeꝫ resistentie positiue
in eo resistens ut.64. erit p̄rie condi
tionalis an̄s uerū et ꝯn̄s falsuꝫ si ꝟo
factuꝫ eēt celū solū resistens ut.32. per
dictaꝫ gn̄ationē positiue resistētie in
eo erit scd̄e ꝯditiōalis an̄s uerū et ꝯn̄s
falsuꝫ. Si uero factuꝫ fuisset celū solū
resistens dictomodo ut 8 et erit an̄s
tertie cōditionalis uerū et ꝯn̄s falsum
ubi uero celo nō positiue resistenti eēt
applicata itelligētia cū dicto appetitu ꝛ
eodēmō ꝑ tēpꝰ cū eodē appetitu rema
nēti applicata icipet generari positia
resisteutia in celo a nō gradu et succes
siue inciperet motoꝛ celi mouere suū
mobile cū resistentia ad qnā in infinitū
maioreꝫ hēret ille motoꝛ celi ꝓportio
neꝫ si potentia illius tota ad resistētiaꝫ
cōparetur ꝙꝫ a ad b et tn̄ nō in ifinituꝫ
uelocius imo tardius moueret ille mo
toꝛ celi suuꝫ celum ꝙꝫ a b nō tn̄ dixi ut
nunc imponi uidetur ꝙ ꝙꝫtuncūqꝫ inci
peret esse resistentia in ip̄o mobili siue
magna siue parua et siue maioreꝫ siue
minorē haberet motoꝛ ꝓportioneꝫ ad
resistentiaꝫ semꝑ moueret eq̄uelociter
nā quādocūqꝫ in celo poneret̄ positiua
resistentia supra quā haberet ille mo
tor secūduꝫ comunē opinionē de ꝓpoꝛ
tione uelocitatum ꝓportionē moueret
suuꝫ mobile tardius ꝙꝫ qn̄ sine resistē
tia mouebat manēte equali appetitu zᵐ
uero meam opinionem satis constat
qualiter diceretur. Ad ratiōes q̄ ꝯ̄
solutiones meas formate sunt respon
detur. Ad primaꝫ dico ꝙ posito ꝙ
a ꝓportiōe dupla ꝓueniat uelocitas ut
duo ut in secundo argumento explici
te ponebatur et ꝙ motoꝛ celi sit ut.100
et moueat suuꝫ celum nō resistens uelo
citate ut 100 ut in primo argumēto po
nebatur assumptū non est ueꝝ puta ꝙ
addito uno gradu resistentie celo in se
cunda hora adhuc motor celi mouebit
ip̄m equeuelociter sicut in prima nam
si .c motoꝛ debebit mouere.d.mobile

Circa responsionez

ad meuz argumētū dubitat̄ p° illud ex^m
de plūbo nō uidet̄ uez aut ꝯcludens ꝑ
po^m nā alter est aer qui resistit plūbo
extenso ⁊ plumbo in pillaz redacto naz
plus opportet ō aere moueri moto plū
bo scōm planitiez cuz est extensuz q̄z
ipso moto scōm figuraz spericā quare
plus resistet plumbo extenso sic scōm
planitiez moto q̄z plūbo sperico ut eim
calculator uoluit in motu locali solum
ille partes medij resistunt quas oz ali
quo motu moueri ⁊c̄. siue ergo mobl'e
ōscēdēs fuerit magne potētie siue pue
si scōz eādē fi^am ⁊ applicatōez moueb'
ceteris ꝑibus equaliter illud mediuz
sibi resistit semper et nō aliquādo ma
gis et aliquando minus item dubitatur
nam admissis oībus illis notabilibus
non uidetur euidenter remoueri argu
mētuz qm̄ aer minus est resistens mo
tui manus clause q̄z extense ⁊ maior in
cāu mei argumēti est potentia mouens
manū clausaz q̄z apertaz siue extensaz
ut sic manu applicata ut in argumento
meo euidēter ꝓbabat̄ ⁊ ex hijs notatis
constat esse possibile et manus equali
ter resistit uel minus cum ē clausa q̄z
qn̄ est aperta et tardius mouet̄ clausa
in casu illo q̄z aperta ergo cum scōm
maius posse operet̄ causa mouens ma
num clausaz q̄z apertā siue maior sit cā
ut sic mouens manuz clausaz q̄z apertā
a maiori ꝓportiōe motus tardior pro
uenit q̄z a data minori quare ⁊c̄.

Expliciūt opera subtilissima Clarissi
mi artiū ac medicine doctoris Johis
Marliani ducalis phisici ꝑmi sue eta
tis oīuz phoꝝ ꝑncipis. s. Questio de ꝓ
portiōib⁹. De reductione aque calide.
Probatio cuiusdaz ꝯn̄tie calculatoris
in de motu locali Uterqz tractatus de
reactiōe cū tractatu Gaietani Cōclusio
nes quedā cū r̄n̄siōib⁹ ac replicatiōi
bus dn̄i Philippi adiute.

Laus Deo

